

DIMITRIE BOLINTINEANU

O P E R E
I

P O E Z I I

Ediție îngrijită, tabel cronologic,

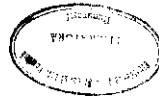
note și comentarii de

TEODOR VĂRGOLICI

Studii introductive de

PAUL CORNEA

87.208

EDITURA MINERVA
București - 1951

OPERA LUI DIMITRIE BOLINTINEANU

Fluctuațiile receptării

Curba reputației lui Bolintineanu, ca și a altor pașoptiști, e foarte instabilă: după un debut care-l instalează pe poet în no40-rietate și după o perioadă de înflorire puțin contestată prin anii 1855—1865, urmează un declin manifest, de pe la 1870 înainte, *insă* mai puțin rapid și, în orice caz, mai puțin dramatic decât se crede; deși primit în manualele școlare și ocupînd un loc în Pantheon, Bolintineanu încetează să mai intereseze după 1900; contribuția lui creatoare e depreciață, redus» la o formulă de circulație curentă, iar memoria operei se eclipsează chiar și în conștiința specialiștilor ; de-abia la începutul deceniului al cincilea se schițează un reviriment prin G- Călinescu și Șerban Cioculescu, vizînd salvarea estetică parțială a poeziei ; explorarea de „minereuri cu sclipiri de diamant" o continuă I. Negoitescu (1957) și mulți alții, pînă la contribuția recentă a unei tinere și dotate cercetătoare, Gabriela Omăt (1976) : concomitent, are loc apariția unei prime culegeri reprezentative a operei, în două volume (1961), iar exegeza istorico-literară e reînnoită, după o pauză de aproape patru decenii, prin citeva studii temeinice.

Nu e, desigur, locul să insist, totuși cîteva referințe precise care să argumenteze, îndeosebi să introducă nuanțele cuvenite în acest itinerar fluctuant, nu vor fi deloc inutile, lată, pentru început, memorabilul comentariu al lui Heliade Rădulescu, marele patron literar al anilor '40, la poezia de debut a lui Bolintineanu, *O fată lină pe patul morții*: „Cîți cunosc frumusețile poeziei, acea legănată și lină cadențară acel repaos regulat al semistihului, acele expresii și asemănări răpitoare ce întineresc inima, căci, pe Ungă acestea, după dreptate mai cer și o limbă de poet,

pot judica versurile d-lui Bolintineanu, acestui june necunoscut încă, ca floricelela împresurată în mijlocul unei lese, a-i saluta talentul, și a aștepta de la dînsul opere vrednice de un veac mai ferice" *.

Nu mai puțin semnificative sînt cuvintele pe care Al. C. Goleseu le adresa fratelui său, Ștefan, spre a-l convinge să participe la strîngerea unei sume de bani spre a-l trimite pe precocul tinăr (avea probabil doar 17 ani !) " să studieze la Paris : „Quj sail le bien, tont le bien qu'il pourra en resulter pour le pays par le seul envoi de ce jeune homme à Paris ? Et s"it dtait de cette treanpe, de oette substance qui forment et constituent ces apotres harmonieux, ces âmes prophetiques et amoureuses dont le langage est si doux, si ardent et si aimant à la fois que leur apparition suflit pour eveiller et sauver tout un peuple" ¹.

Despre renumele cîștigat de Bolintineanu în faza zenitului său, cităm două mărturii. Cea dintîi îi aparține lui George Sion și e consemnată după moartea scriitorului, pe care-l cunoscuse bine, în prefața ediției din 1877 : „Măgulit, lăudat, respectat de toată lumea, necriticat niciodată și de nimeni, îngîmfat poate de talentul său, ajunsese (prin anii 1855—1809 — n.n.) ca a se crede geniul necomparabil al României și nu suferea nici o discuțiune asupra ideilor sale" *. Cea de a doua provine de la N. Petrașcu, istoric literar format înainte de 1900 : „Versurile lui au stăpînit sufletele părinților noștri între anii 1640 și 1856 provocîndu-le admirația și entuziasmul mai mult decît oricare alt poet de pe vremea aceea. Ei cîntau și recitau elegiile și legendele lui ca pe niște rugăciuni zilnice" ².

Coborîrea de pe soclu, grăbită de ivirea meteorică a lui Erninescu, se produce, cum am menționat, de pe la sfârșitul deceniului al șaptelea înainte, paralel cu efortul junimist de a in-

¹ *Curierul ăe ambe sexe*, period IV, 1842—1844, nr. 10, p. 159.

² Aclmițînd ca dată de naștere anul 1825, iar ca dată a apariției poeziei *O fată tînără pe patul morfii* anul 1842 — cum arată T. Vărgolici (Dimitrie Bolintineanu și *epoca sa*, Ed. Minerva, 1971, p. 17—20 și p. 29).

³ George Ffotino, *Din vremea renașterii naționale a Țării Românești. Boierii Golești*, voi. II, București, 1939, p. 124—125.

⁴ D. Bolintineanu, *Poezii*. Culegere ordînată de chiar autorul, cu o prefață de G. Sion sub a căruia priveghere minuțioasă s-a tipărit aiceastă edițiune, voi. I—II, București, 1877.

⁵ N. Petrașcu, *Dimitrie Bolintineanu*, Tip. „Bucovina". 1932, p. 9.

staura spiritul critic în prerogativele sale ; dar fenomenul nu e conștientizat în mod egal de toată lumea și nici nu are proporțiile dramatice despre care vorbea la un curs, în 1910, G. Ibrăileanu : „În perioada optimistă, propagandistă, pînă pe la 1880, [Bolintineanu] a avut o glorie exagerată, nemeritată ; de la 1880 încoace. [În] perioada Eminescu, cu caractere cu totul opuse celei precedente, a fost hulit, scoborît iarăși mai jos decît merita" ⁶. Contrariu acestei aserțiuni, se poate lesne constata că Bolintineanu își găsește încă admiratori în ultimele două decenii. Și nu e vorba doar de antijunimistul A. Densușiani, care persevera să-l considere în 1887. cu o obstinație greu de justificat, „cel mai însemnat dintre poeții noștri" ⁷, iar în altă lucrare „cel mai genial dintre toți poeții noștri" [*sic !*], dar și de un tinăr inteligent, cu lecturi moderne, ca Al. T. Djuvara. Acesta scria în 1877 : „Poeziile lui Bolintineanu se disting printr-o melancolie dulce, mișcătoare, printr-o armonie de sunete extraordinare, cu totul naturală, iar nicidecum căutată... Liric fără seamăn în literatura noastră, profund ca durerea, limpede și cu adevărat poetic ca și marea Orientului pe care a privit-o și a eîntat-o atita timp..." ⁸.

Alții, deși mai rezervați, pîrînd să judece cu sînge rece și să-și dea seama de carențele scriitorului, rămîneau încă, în pragul noului secol, sub influența vechilor aprecieri superlative. Ast-lei, Traian Demetrescu observa că „nimeni n-a glorificat mai genial trecutul nostru istoric" ⁹, iar V. D. Păun, un teoretician literar cu certe aptitudini, astăzi aproape uitat, remarcă la rîndu-i că fără a avea „armonioasa amplitudine a lui Alecsandri, nici adîncimea lirică a lui Alexandrescu, nici strălucirea limbii lui Eminescu, [Bolintineanu] a fost prim inimă poet mai mult decît aceștia. Cel mai duos dintra toți, cel mai sincer în expresiunea emofiunilor sale, se poate zice că el e cel dintîi prin dulceața graiului poetic, iar cel de-al doilea prin înrîurirea sa culturală asupra generației dintre 1850—1880" ¹⁰. Forța de inerție cu care

⁶ G. Ibrăileanu, *Opere*, ed. critică de Rodica Rotaru și Al. Piru, prefața de Al. Piru, voi. VIII, Ed. Minervo, 1979, p. 352.

⁷ A. Densușiatfu, *Cercetări literare*. Iași, 1387.

⁸ A. Densușianu, *Istoria limbei și ItWraterei române*, Iași, 1885.

⁹ Al. T. Djuvara, în *Revista literară*, iunie-iulie 1887, p. 607.

¹⁰ Tr. Demetrescu, *Bolintineanu*, în *Revista olteană*, 1889, p. 331.

¹¹ V. D. Păun, *Cronico. literară și artistica. Bolintineanu*, în *Literuîură și artă română*, 35 sept. — 25 oct. 1DQ1, p. 783.

opera lui Bolintineanu se menținea în palmaresul valorilor o constata, cu nedisimulată uimire, N. Iorga, în 1893, într-unui **din** cele mai destructive atacuri îndreptate împotriva poetului : „**Ju-**decățiile oamenilor de la 1850 durează încă și orioe om cu pretenții literare știe că, dacă locul întâi nu i se poate da decât paradoxal, el e unul din cei mai mari poeți pe care i-a produs poporul nostru. *Florile Bosforului* sint privite pînă astăzi clacă nu cu entuziasmul pe care timpul nostru îl are pentru Eminescu, cu un respect deosebit măcar de toată această lume, care nu s-a gîndit niciodată să le cinstească — spre fericirea lor și spre fericirea poetului”¹¹. Să adăugăm la aceste înregistrări de temperatură critică prestigiul dobîndit de Bolintineanu peste hotare, datorită volumului *Briser d'Orient* (1866), bine primit de presa franceză, salutat printre alții de Philarete Chasles, profesor la College de France, care-l și prefațase, și Theodor de Banville. De notat, de asemenea, faptul, ignorat pînă acum de cercetători, că în 1838 un maghiar din Cluj, Francisc Gombos, îi consacra **lui** Bolintineanu o teză de doctorat și că, în 1895 și 1893 — așa cum a relevat T. Vârgolici — Virgile Rossel, un cercetător de prestigiu în epocă, se ocupa elogios de lirica franceză a poetului în cartea sa *Histoire de la litterature francaise hors de France* (Paris, 1895) și, mai apoi, într-un articol din *Revue d'histoire litteraire de io France*¹².

Intrarea în conul de umbră, survenită în primele decenii ale secolului al XX-lea și Sn **perioada** interbelică, nu înseamnă, desigur, și **diBpnriția** oricăror manifestări de interes. Printre acestea

¹¹ N. Iorga, *Poezia lirică a lui Bolintineanu* (1893), în *Pagini de tinerețe*, ed. de Barbu Theodorescu, Ed. pentru literatură, voi. I, 1968, p. 9B.

¹² Circumstanțele traducerii versurilor lui Bolintineanu în franțuzește le-am înfățișat pentru prima dată, pe baza corespondenței dintre seriilor și George Marian, în *Documente și manuscrise literare*, Ed. Academiei, voi. I, 1967, p. 103—134. V., de asemenea : Petre Costjnescu, *Cum a apărut la Paris volumul „Eriser d'Orient” de Dimitrie Bolintineanu*, în *Revista de istorie și teorie literară*, nr. 1, 1967. Ulterior, problema a fost reluată, cu completări, de T. Vârgolici, în op. cit., p. 262—286, și D. Păcurariu, în *O carte și șapte personaje* [în colaborare cu Claude Pichois], Ed. Cartea românească, 1976.

¹³ Dr. Ioan Rațiu recenzează lucrarea în *Studii și biografii*, Blaj, 1904.

¹⁴ T. Vârgolici, *Dimitrie Bolintineanu*, p. 283—286.

t,-

pot **fi** citate două ediții de uz didactic (romanele și călătoriile publicate de Petre V. Haneș, în 1915. **și** poeziile publicate de D. Popovici în 1940), chiar și o monografie <N. Pelrascu — 18.32>. Dar pînă și autorii acestor publicații de reinjectare în circuitul viu al lecturii luau distanță față de poet, introducînd distincția care va funcționa de-acum înainte ca un fel de leitmotiv al exegezei, mai mult ori mai puțin explicit formulat, între valoarea istorico-literară a operei, circumscrisă și circumstanțială, și capacitatea ei de a satisface pretențiile estetice ale cititorului modern. Astfel, Petre V- Haneș declara în prefața ediției sale : „Pe la 1870—1880, Bolintineanu era foarte citit și foarte popular. Multe din poeziile lui, între care *O fată tînără pe patul morjii*, se repetau din gură în gură și unii bătrîni le-au adus pe cale orală pînă în zilele noastre. De pe la 1880 însă, poetul a pierdut din această considerațiune deosebită încetul cu încetul, pînă a fost redus la prea puțin”¹⁵. La rîndu-i, remarcînd că „supravalorificarea i-a fost fatală poetului, al cărui prestigiu avea să scadă la bursa valorilor cu atît mai jos, cu cit mai puțin meritate erau înălțimile la care îi ridicase fluxul admirației anterioare”, D. Popovici afirma că „însemnătatea lui Bolintineanu nu trebuie căutată în valoarea artistică a operei sale, ci în semnificația pe care această operă o prezintă în cultura română”¹⁶. Cit privește opinia criticilor lipsiți de sentimentul constrîngător al tradiției, un citat din Paul Zarifopol va fi edificator : „Acesta-i Bolintineanu, din tinerețe pînă la bătrînețe. O egală și o senină insensibilitate pentru raportul între ritm și idee, pentru vocabular, ca și pentru imagine. Peste tot ; aceeași candidă și monotona neglijență literară. Prea puține reușite, convenabile la limită, la întîmplare, apar în această masă literară ieșită din o ușoară și neobosită bunăvoință. Astăzi, Bolintineanu apare ca autor vesel fără voie”¹⁷.

Reacția față de căderea lui Bolintineanu în desuetudine se materializează — am spus-o — prin G. Călinescu, și anume nu obturînd insuficiențele bătătoare la ochi ale poeziei, ci demon-

¹⁵ D. Bolintineanu, *Proză*. Monoil — Eiena, cu o prefață de Petre V. Haneș, București, Ed. Minerva, 1915. p. V.

D. Bolintineanu, *Scrieri alese*, voi. I, ed. îngrijită de D. Popovici, Căiova, Ed. Scrisul românesc, 1940, p- 5.

¹⁷ Paul Zarifopol, *Din Utoria poeziei românești*. *Alexandrescu și Bolintineanu*, în *Revista Fundațiilor Regale*, nr. 5, 1936,

strind că ea cuprinde și frumuseți ignorate, că disimulează un potențial artistic încă neexploatat. „Totuși Bolintineanu e un poet fragmentar remarcabil — scrie G. Călinescu în *Istoria literaturii române* — și o bună operă de izolare dă o colecție surprinzătoare de instantanee poetice. El este întâiul versificator român cu intuiția valorii acustice a cuvântului, care caută cuvântul pentru ceea ce sugerează dincolo de marginile Lui naționale și face din vers o singură arie”¹⁸. Pe o linie similară se situează Șerban Cioculescu : protestînd împotriva „discretului nedrept ce s-a abătut asupra totalității operei lirice bolintinene”, criticul selectează din abundența producție a autorului ceea ce e încă susceptibil să placă cititorului contemporan (poezia de „desfătări vizuale, acustice și tactile”, „simțul muzicalității” etc.)¹⁹. Continuînd pledoaria pentru o repunere în drepturi, I. Negoitescu merge mai departe, supralicitînd generos pînă la limita credibilului și uneori dincolo de ea, caracterele poetice ale autorului Legendelor istorice : „Se întîmplă ca frumoase versuri, frînturi de poem ale lui Bolintineanu, să strălucească de o prospețime și de o candoare ce le îmbracă într-un smalț mai pur decît al versurilor poezilor rafinați dintre cele două războaie... Lirismul său, considerat în substanța sa cea mai intimă, presupune un auz mai pui”, care ascultă muzica ideilor, a simțămintelor nenumite. Există aici frăgezimi, Candori, limpezi misterioase ale Juvenței, care fac din poezia lui Bolintineanu adolescența lirismului românesc”²⁰. Noi • lecturi, urmărind o împrăștiare a contactului cu opera, soldate uneori cu incitante puneri în perspectivă, au mai dat Gabriela Omăt²¹ și, acum de curînd, Eugen Simion²².

După 1960, paralel cu multiplicarea articolelor critice și a retipăririi de texte alese, poate fi semnalată și o sporire substanțială a studiilor de tip istorico-literar. Aportul lor la îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor noastre despre personalitatea **m**

¹⁸ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, București, 1941, p. 226.

¹⁹ Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, *Istoria literaturii române moderne*. București, 1944, p. 119.

²⁰ I. Negoitescu, *Bolintineanu și șanurile poeziei moderne* (1957), în *Scriitori moderni*. Editura pentru literatură, 1966, p. 14 și 53.

²¹ în postfața la D. Bolintineanu, *Poezii*, Ed. Minerva, 1977

²² Eugen Simion, *Dimineața poezilor*, Ed. Cartea Românească, 1980, p. 144—194.

destinul scriitorului e considerabil. Mă mărginesc aci să consemnez biografia lui Ion Roman²³, lucrările lui D. Păcurariu²⁴, monografia lui T. Vârgolici²⁵; cea mai completă pe care o posedăm, cele câteva culegeri de texte²⁶, precum și grupajul de scrieri inedite publicat în *Documente și manuscrise literare*²⁷.

În contextul acestor publicații diverse, fixînd temelia indispensabilă a oricărei exegeze, o carență esențială continua să subziste în chip supărător : inexistența unei ediții ample și reprezentative. Spre a o evalua e suficient să arătăm că cea mai bună ediție de pînă acum, cea din 1961, lasă în afară numeroase versuri, dă în extrase poema Conrad — capodopera scriitorului —, înlătură complet dramaturgia și nuvelistica, restituie doar o mică parte a publicisticii politice și istorico-filozofice, fragmentează la extrem activitatea jurnalistică și nu reține nimic din corespondență. Ediția de față, proiectată a apare în 6 volume, operînd o selecție împinsă pînă la marginile posibilului și utilului, însoțită, pentru prima dată în cazul lui Bolintineanu, de un aparat critic corespunzător, împlinește, așadar, o mare lacună. Dacă ea va duce ori nu la o nouă „lectură” a operei e cu neputință de anticipat ; în tot cazul, e sigur că va împuțina supozițiile fără acoperire, favorizînd o imagine globală mai dreaptă, asupra unui scriitor reprezentativ pentru timpul său, a cărui poetică înfățișează, ca sub o lupă măritoare, experimentele și rutinele lirismului preeminescian.

²³ Ion Roman, *Dimitrie Bolintineanu*, Editura Tineretului, 1962.

²⁴ D. Păcurariu, *D. Bolintineanu*, Editura pentru literatură, 1962 (ed. a II-a — Ed. Tineretului, 1969) ; *Bolintineanu interpretat de...*, Editura Eminescu, 1974 ; *O cortă și șapte personaje*, în colaborare cu Claude Pichois, Ed. Cartea Românească, 1976.

²⁵ Teodor Vârgolici, *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa*. Editura Minerva, 1971 ; *Introducere în opera lui Dimitrie Bolintineanu*, Editura Minerva, 1972.

²⁶ *Opere alese*, I—II, ediție și studiu de Dan Costa, E.S.P.L.A., 1955 ; *Opere alese*, I—II, ediție de Bodica Ocheșanu și Gh. Poalelungi, studiu de D. Păcurariu, E.P.L., 1961 ; *Călătorii*, I—II, ediție și prefață de Ion Roman, E.P.L., 1968 ; *Poezii*, prefață de D. Păcurariu, Ed. Minerva, 1971 ; *Poezii*, antologie, postfață și bibliografie de Gabriela Omăt, Ed. Minerva, 1977.

²⁷ Paul Cornea, Elena Piru, *Documente și manuscrise literare*, voi. I, Editura Academiei, 1967, p. 95—137.

Suprimînd distanța dintre poet și poezie, spre a da artei cauciunea vieții și a adevărului intim, romantismul a răsfîrînt mirajul opered asupra autorului, transtormindu-l într-un erou, după chipul și asemănarea eroilor săi fictivi. Reciprocitatea aceasta dintre experiența trăită și cea așternută pe hirtie era însă, în fapt, mai mult proclamată decît efectivă. Nu o dată ea s-a dovedit iluzorie: lacrimile și sentimentele funebre constituiau un joc de scenă, eul liric care-și asuma marile drame era o plăsmuire de cuvinte, iar accentele insinuante confesive travesteau o retorică. Și totuși, nu rămîne mai puțin adevărat că romantismul a consacrat cel dintîi iradierea literaturii spre viață și, invers, investiția existențială în literatură, oferind pilde admirabile de unitate a trăirii și creației.

Tocmai un asemenea exemplu privilegiat de autenticitate a discursului liric îl găsim la Bolintineanu. Mai puțin intelectual decît Alecsandrescu, poet al autoscopiei și dialecticii stărilor de conștiință, neatins de vanitățile și zbuciumul lui Heliade, Bolintineanu reține între comilonii de baricadă lirică, prin desăvîrșita sinceritate, prin lipsa de poză și simulație. Firește, a trebuit să adopte și el, ea toată lumea, unele convenții la modă, dar n-a făcut-o niciodată într-un sens contrar naturii intime. Tema fundamentală a operei, atît de caracteristică romantismului, ruptura de prezent, sub dubla ipostază: a condamnării a ceea ce e și a idealizării a ceea ce a fost, coincide în cazul său cu linia directoare a destinului, așa cum i-o conturează biografia.

Orfan de timpuriu, sărac, fără o meserie, exceptînd-o pe cea de scriitor, pe-atunci neomoloeată în diviziunea socială a muncii, Bolintineanu parcurge drumurile vieții într-un soi de permanent exil. E visător, meditativ, idealist, interiorizat, sfios, fără spirit practic și simțul posesiunii. E și singuratic, dar nu ca acei confrăți care-și clamau solitudinea cu mari gesturi emfactice, așteptînd compasiunea înduioșată și aplauzele vulgului, ci în înțelesul propriu al cuvîntului: el duce o existență de holtei, fără familie, fără cămin, pe care o traversează diverse femei, nu însă Femeia, cu puțini prieteni și mai puțini intimi, cu nare momente de plenitudine și un sfîrșit sinistru, prevestindu-l în mai rîu pe cel al lui Eminescu. În plus, zbătîndu-se într-o stare cronică de indigență și insecuritate! e obligat să accepte liberalitățile prietenilor ori cunoscuților, ceea ce-i agravează de bună seamă

complexele: bursa oferită de Golești ca să studieze la Paris, ospitalitatea lui Ghica și Zanne în timpul exilului, ajutorul bănesc al lui Polihroniade ca să călătorească în Palestina, Egipt și Macedonia, îndeosebi sprijinul aceluiași devotat Zanne în ultimii ani, cînd o boală necruțătoare îl țintuiește la pat. Sortit, prin fire, înfrîngerii în bătăliile vieții, Bolintineanu are o singură dată șansa să avanseze din strapontina pe care o ocupa către locurile de prim-plan, cînd încrederea lui Al. I. Cuza îi cheamă în funcția de ministru al Cultelor și Invățămîntului. Dar și atunci ieșirea din rînd durează puțin; oroarea de compromis și incapacitatea de a se acomoda manevrelor tactice sî vor arunca repede în anonimatul de unde plecase. Încît, una peste alta, o imagine se desprinde, și anume în sensul celei pe care Bolintineanu însuși o schița undeva, ca și cînd și-ar fi privit chipul interior într-o oglindă: „Poetul **TIU** ține de nici o clasă, se hrănește cu aer, se adapă cu rouă; răpit de vise, ca spiritele divine, el nu poate fi dintr-o clasă, nefiind din lumea aceasta...”²⁹

Dacă spontaneitatea nu e totdeauna o dovadă a sincerității, în schimb sinceritatea e de obicei spontană, afirmîndu-se ca imediatitate, ca trecere directă de la impresie la expresie. Din acest punct de vedere, Bolintineanu creditează încă o dată un mit romantic, mitul inspirației, al poeziei născute din har, fără premeditare și caznă, fără încercări de aproximare a sensului ori formei. Dotat cu o mare facilitate, el croiește versul „cum cîntă pasărea”, printr-un soi de automatism al cadenței și rimei, într-un flux generos, care însă subțiază ideea pe parcurs și abundă în elemente repetitive. Discursivitatea aceasta rămîne, din păcate, necenzurată: pe de o parte, scriitorul e convins că „cel dintîi merit al poeziei este să vie din inimă, iar nu din cap”³⁰, pe de alta, nu numai că detestă munca de atelier, dar e și prea comod ca să se supună rigorilor ei. Trimițîndu-i lui Alecsadri, în octombrie 1851, poema *Andrei*, de cea. 700 versuri, îi mărturisea că a compus-o „în trei nopți” și că „îi pare slabă”. „O să mă întreb — anticipa el replica de bun-simt a interlocutorului — de ce e slabă? Sunt leneș, mai întîi de toate celelalte, leneș ca un dervîș, apoi ce vrei? nu este rău să lase cineva întîia inspirație astfel cum vine”³¹. Declarația nu e o butadă, nici o cochetărie

²⁹ Dimitrie Bolintineanu, *Călătorii*, ed. cit., voi. II, p. 281.

³⁰ *Dimbonifa*, nr. 8, 11 noiembrie 1859.

³¹ N. Petrașeu, *op. cit.*, p. 38.

ci un autodiagnostic onest, confirmat și de alte izvoare. Astfel, cu ocazia unei reeditări postume a Elenei, Gr. H. Granda, care-l cunoscuse bine pe poet, în calitate de apropiat discipol, observa în prefață că „Bolintineanu nu cam avea obiceiul să-și pieptăne manuscrisele. În privința părților care-i scăpau în fuga condeiului, fără a se nimeri cu cadrul, se mulțumea a le însemna c-o linie în margine, lăsînd ca mai târziu să le șteargă de tot sau să le copieze pentru a le întrebuița deosebit”

Prodigalitatea elanului liric conjugată cu lipsa autocontrolului au dus la o creație abundentă, dar foarte inegală. Într-un sfert de veac de carieră, Bolintineanu a dat cea. 50 broșuri și volume, dintre care 15 de versuri, fără a mai pune la socoteala numeroasele poezii, proze, articole etc. publicate în periodice și uitate acolo. În comparație cu proporțiile reduse ale operei altor contemporani, chiar și în raport cu Heliade, alergător de cursă lungă, cu plămîni puternici, Bolintineanu pare un adevărat miracol de productivitate.

Abundența e însă plătită prin prolixitate și neîmpliniri calitative. Neavînd timpul să fie scurt, Bolintineanu o lungeste și, neavînd scrupulul cuvîntului propriu, își tolerează orice neglijență : nici unul dintre poezii noștri de renume nu asociază în același ciclu, pe aceeași pagină și uneori în aceeași strofă, atîtea reușite și atîtea bagatele, atîtea scilipiri și atîtea platitudini ; nici unul nu-și permite atîtea siluiri ale limbii, atîtea licențe și aberații lexicale. Nimic n-a contribuit să-l discrediteze mai sigur pe poet ca această discursivitate incontinentă, unită cu senina nepăsare față de detalii, deși — după cum bine s-a spus — Dumnezeu se ascunde adesea printre detalii și cu atît mai mult cînd e vorba de poezie. G. Călinescu avea cu siguranță dreptate : spre a-l gusta pe Bolintineanu trebuie să procedăm selectiv, extrăgînd grăunțele de aur din aluviunile cărate de ape.

Deosebindu-se de Alecsandri, care dă senzația că evoluează cu veacul, înnoindu-și țelurile și mijloacele, autorul *Legendelor istorice* e un poet monocord și invariabil, manifestîndu-se încă de la debut sub o ipostază deplin cristalizată. Primul volum, apărut în 1847, pe socoteala Asociației literare, ilustrează, ca într-un program, principalele aspecte ale personalității sale lirice : sentimentalismul elegiac, de nuanță lamartiniană, mai puțin inte-

³³ D. Bolintineanu, Elena, ed. îngrijită de Gr. H. Granda, București, 1887.

rriorizat decît la Alecsandrescu, dar mai locvace, înfășurînd în valuri de vorbe orice suspin ; baladescul simplificat și hieratic al legendelor istorice, care-i investeste pe eroii vechimii cu o runcție simbolică, transgresînd istoria spre mit ; apeten[. pentru fantasticul terifiant și sepulcral, convocat nu atît cu mijloace picturale, cît auditive, prin sonorități hohotitoare și onomatopee în cascadă ; versul lunecător, melodios, cu măsura bine bătută și prozodia impecabilă ; vocabularul de mică întindere și aparatul imagistic sărac, oferind transparența sensului mai degrabă decît sugestia, comparația în locul substituției, repetarea și simetria mai mult decît invenția și culoarea. Primul volum aduce și cîteva performanțe de certă valoare, unele nedepășite ulterior : elegia *O fată tîndră pe patul morții*, legenda istorică *Cea de pe urmă noapte a Ini Mihai cel Mare*, legenda fantastică *Mihnea și baba*, chiar și o meditație a exilului, *Proscrisul* (deși, la 1857. poetul se afla la Paris în calitate de student, nu de refugiat politic). Încît, din primul ceas, Bolintineanu își definește „ne varietet” genul și geniul. Ulterior, ei își va relua cu o aplicație industrioasă repertoriul și maniera, producînd o operă de o redundanță puțin întîlnită în întreaga noastră literatură.

Totuși, privită de la o distanță convenabilă, această operă abundentă, sugerînd un soi de candidă auto-pastisare, prezintă de la un moment dat înainte o distorsiune evidentă. Schimbarea nu afectează procedeele, ci viziunea, ceea ce se numește acum „unghiul auctorial”. Ea survine spre sfîrșitul domniei lui Cusa, fiind cauzată de un concurs nefericit de împrejurări : dezamăgirile politice suferite de scriitor, conștiința penumbrei în care intrase ca poet și om de cultura, progresele tot mai alarmante ale bolii. Drept urmare, Bolintineanu începe să-și piardă altitudinea față de oameni și evenimente, acea siguranță de sine a creatorului instalat în certitudinile creației, care-i permite să contemple cu detașare tribulațiile meschine ale umanității comune : se apucă de satire, specie nepotrivită firii sale afabile, blînde, incapabile de maliție și vehemență pasională ; note sumbre îi asaltează lirismul, care se încarcă de tristeți ireparabile ; simbolică morții, a devastării și ruinelor își face tot mai simțită prezența, ca un „analogon” al unei existențe ce declină brutal, precipitîndu-se parcă spre neant. În ultimii ani, mistuiți de boală și angoase, scrisul devine pentru Bolintineanu o exorcizare a demonilor, un paria dinainte pierdut și totuși ținut pînă la mar-

ginite posibilului, cu o admirabilă încăpăținare. Alții, în epocă, au făcut din literatură un angajament, o supapă, un joc grațios ; pentru Bolintineanu exercițiul scrisului a fost și a rămas o rațiune de a fi. Pentru că și-a asumat poezia ca destin, el poate fi considerat, în pofida derizoriului și a fatuității care-i umbresc adesea insiprația, cel mai poet dintre poeții pașoptiști.

Chipul solemn al melancoliei

Sub impresia Florilor *Bosforului*, care deschide romantismului nostru orizonturile Sudului, ale unei plenitudini fictive într-un decor de moliciuni și scînteieri marine, unii ou neglijat latura elegiacă la Bolintineanu, nu numai constitutivă, ci și predominantă în ecuația poeziei. Departă de a fi un autor al Juvenței, captînd miracolul lumii cu ochii limpezi și naivi ai copilăriei, Bolintineanu, care-și încheie cariera la 44 ani (!), ne apare încă din primele versuri, ca și din desenul lui Barbu Iscovescu de la 1349 (cînd avea 24 ani !), ca un tînăr îmbătrînit, un „puer senex”. Viziunea *Im* trădează încă din primul ceas o infuzie amară de melancolie. E adevărat că lame'nte se travestesc într-un limbaj de locuri comune, potrivit codului romantic la modă. Dar exiguitatea coeficientului personal, datorită presiunii convențiilor, poate și unei anumite pudori a confesării necazurilor intime, nu anulează autenticitatea simțirii.

Ca și Alecsandrescu, Bolliac și ceilalți romantici contemporani, Bolintineanu își pune întrebările capitale : de unde ? încotro ? oare e sensul vieții ? Aerul mohorît e același, la fel și conștiința însingurării într-o lume indiferentă, ori surîsul rece al spiritului Vindecăt de iluzii. Din păcate, totul e searbăd, frigid, declamatoriu, dînd o senzație puternică de „deja vu” :

La rău urmează răul, sub nouă poleire
Acesta-i rezultatul atîtor stăruinți !
Și ce ? atîta sînge vărsat și nesuferire
Au fost ca să ne-ntoarcem l-aceleși suferinți ?

(Nu mai voi consățațiune)

XVIII

A regreta trecutul, a cere viitorul
Și a vedea în viață dorințele pierind.
Și a lăsa prezentul să-și ia în lacrimi zborul,
A aspira la fală și-a s-amărî dorind.

A geme-n sărăcie precum și în avere,
Pe piatra țărănească, pe patul aurit,
A geme-n întuneric, a geme la putere
Acesta este-al lumii destin neîmblînzit.

(Fericirea)

Ici și colo, cînd transcrie o experiență directă, lirismul se eliberează de tirania clișeelelor, ca în *Elegie* ori în *La ziua aniversată*, cu tabloul casei părintești căzute în paragină :

Maica mea iubită doarme în mormînt :
Oaspeții în juru-mi nu se mai adună
Cupele, la masă-mi, vai !, nu mai răsună !

Casa părintească la pămînt,
Iarba verde crește pe coperămînt '
Pasărea de noapte geme fără seamă,
Ciinele în lanțuri cînd și cînd mă cheamă.

Cînd se va întoarce tînăru-i stăpîn,
Nu-l va mai cunoaște, căci va fi bătrîn.

Motivul „stingerii”, al in Justiției morții, vertebrază poezia de debut a] lui Bolintineanu, *O fată tînără pe palul morții*, care l-a instalat deodată în plutonul fruntaș al literațiilor vremii. Tinguicea eroinei, cu avalanșa de comparații meșteșugite („ca robul ce cînlă...”, „ca rîul ce geme...”, „ca plăpîndul crin răpus de furtună”), cu figurile repetitive (de tip anaforic), cu protestul mai mult duios decît vehement împotriva soartei necruțătoare, pare azi un fad exercițiu declamator. La 1842 însă, muzica insinuantă a amfibrahutui, cvasiexperimentată în versul românesc, traducerea în forme simple și accesibile a durerii unei morți premature trebuiau să procure cititorului un fior nou de poezie. Că Bolintineanu a fost inspirat de *La jeune captive* a lui A. Chenier, cum a pretins N. I. Apostolescu, poate de *La chute des feuilles* a lui Millevoeye, cum a susținut Drouhet, e greu de precizat și, de altfel, e și inutil ; compunerea ilustrează un motiv

XIX

de largă circulație, căruia i se pot găsi echivalențe în toate literaturile și nu numai fiindcă fiecare împrumută celeilalte, ci și fiindcă toate își trag substanța din viață, cel puțin tot atât cit și din cărți. Dacă ia Bolintineanu e perceptibilă o influență, și nu numai asupra poeziei pe care o discutăm, ci, în genere, asupra liricii sale de început, atunci aceasta e, netăgăduit, a lui Lamartine, cu amestecul atât de specific de idealizare și melancolie, de gravitate și emoție, de armonie muzicală și fluiditate expozitivă. Ca și romanticul francez. Bolintineanu își retoriizează discursul inimii, reflexul prozodic fiind la el, deopotrivă, obstacolul și stimulentele unei sensibilități în permanentă ebuliție.

Cea mai puternică expresie a sentimentului elegiac o aflăm după întoarcerea din exil, în condițiile crizei morale a anilor '60. Multe dintre poeziile acestui sfârșit de parcurs, îndeosebi poemul *Conrad*, radicalizează melancolia, aducând în prim plan temele acțiunii devastatoare a timpului, ale nimicniciei și vanității existenței umane. Desfășurându-se pe spații vaste și explozând uneori admirabil sortilegiile versului lung de 14 și 16 silabe, adaptat marilor solemnități meditative. Bolintineanu reia în variante memorabile străvechiul motiv al lui „ubi sunt?”. Iată-l, de pildă, răsunînd în *Eăessa*, poezie rătăcită în ciclul Macedonilor :

Ce s-au făcut acele troiene de popoare ?
Acele generații ce-n lume au trecut ?
Și sclavii și-mpărații ? Trăiră un minut,
Născînd spre a se face țărînă trecătoare
Ce s-au tăcut acele divine frumusețe
Ce-mpodobeau cu roze paharele-n ospete ?

În dam locuitorii acestui loc frumos
Cred să auză noaptea, în vîntul dureros,
Pe piața unde fuse Edessa altădată,
Sunări de muzici, zgomot de cupe ce închin,
Și nichezări profunde, ce strigătele-ngîn,
Strigări de oameni, zgomot ce face o armată.
În darn ei cred să vază în nopți cum se formează
Grădini, palate, teatruri, lumini că variază !
Nu ! Moartea nu întoarce aceea ce răpește !

O variantă a poeziei, publicată în Keforma din 1863, — remarcată pe drept de D. Popovici — propune acest superb peisaj, în pur spirit eminescian :

Ca un bulgăre do aur soarele pierise-n mare ;
Umbra se vărsa pe dealuri și juca în depărtare ;
Stelele pe urma zilei spațiul îl înfloreau,
Douăzeci de guri de apă vuvuiiau în sînul nopții
Și șacalii cei sălbatici, fataliști amici ai sorții,
Fe mormînlul Kdessei soarta lumii prevesteau.

Același spectacol al rostogolirii în „negrele abime” ale neființei îl evocă poetul în fața piramidelor, martore mute ale prăbușirii imperiilor și marilor cuceritori, do la persanul Cambise la divinul Bonaparte :

Acei co vă-nălțară pieriră în uitare.
De cincizeci evi pe dînșii s-a-nchis al lor mormînt.
Țarina lor pierit-a I-a vintului suflare
Pe-acest deșert pămînt.

Popoare noi veni-au și au trecut din viață.
Mai multe tronuri mîndre d-atunci s-au răsturnat
și lumea fugătoare schimbat-a a sa față
în cursu-i minunat.

Chiar mintea omenească luat-a o schimbare,
De zeii săi poetici și cerul a scăpat ;
Iar voi, o, monumente d-eternă admirare,
Nestramutate-ați stat !

Adevărat einlec de lebădă înaintea căderii premature a nopții, poemul *ConToă* regroupează obsesiile și aprehensiunile autorului însă decantate, trecute prin filtrul unei lucidități amaro, de om obosit, pentru care viața s-a despuiat de iluzii. Subiectul fixează cadrul unui scenariu simbolic : proscris din Țara Românească, eroul — al cărui nume trimite la Bălcescu, fișa cum Bolintineanu îi scria lui Alecsandri — dar și la Byron (*Conrad*) și la Mickiewicz (*Conrod Wallenrod*) — întreprinde un periplu în lungul coastelor Mediteranei, apoi trece prin Franța și vizitează Londra ; de-aci, bolnav, revine în Italia, slingîndu-se în brațele iubitei, o ființă serafică, numită și ea, livresc. Italia, în decorul de o neasemuită splendoare al insulei Capri. Destinul lui

Conrad stă sub semnul nenorocului : e un exilai. fără speranța, un bolnav incurabil, un îndrăgostit răpus înainte de a-și împlini pasiunea, un poet lipsit de satisfacția operei („lubea să Iacă versuri, deși prea rar le scrie, / A strînge arta-n reguli credea că-i o sclavie”). Itineramil său solitar îl confruntă cu ruinele vechilor civilizații îngropate în pulbere, cu haosul, in justiția și contradicțiile prezentului, cu barbaria Răsăritului și mercantilismul egoist al Apusului, cu nebunia unei lumi care pretinde, trufașă, să domine istoria, cînd e, de fapt, strivită de ea. în felul acesta tema eșecului devine miezul poemei : Conrad e un învins în cursa vieții, dar dezastrul său se înscrie pe fundalul non-sensului lumii.

Deși în poem există prolixități și inerții ale condeiului, ca pretutindeni, totuși Bolintineanu reușește mai mult decît oriunde aiurea sa se înalțe pe eerul pur al poeziei. Nenumăratele pasaje pe tema „calvarului vieții” ori a „fortunei labilis” îi prelimina pe Eminescu prin felul anxios al interogației și setea devoratoare a unui absolut intangibil, uneori și prin timbru] recitativului, de o amplă și gravă sonoritate- Hai puțin izbutite sini părțile de filozofare propriu-zisă unde, în lipsa imaginilor, substanța discursului liric se dematerializează, reducîndu-se la o înșiruire seacă de abstracțiuni :

Rezbelul între popoli urmează ca-n trecut ;
A li un Cain încă tot omul e născut,
Și cauzele triste sînt tot acele care
Produx-au aste lupte fatale și barbare.

sau :

Ce este-această lume ? A fi e dar un bine '!
Și cine profitează, cînd tot trece-n ruine V
Și sclavul, și tiranul, cel mare și cel mic.
Co deopotrivă-n urmă nu au lăsat nimic ?
Așii popoli fără număr, vai, sufer rele chine
Și-utîtea sacrifice spre a forma ruine ?
Religiuni, doctrine, virtuți, speranțe sînt
Ca la finit să facă din lume un mormînt ?

Desigur nici cugetarea, lipsită de originalitate, nici sistemul imaKisUc, puțin inventiv și sărăcăcios, nu conferă poemului voce sa inconfundabilă, ace! patos reverberînd sub bolti al mării

declamații romantice. Secretul performanței — cînd există — e în muzică. în figurile repetitive sau antitetice, ritmate de strania, inefabila, armonioasa melodie a versului, captînd parcă rezervele nespusului, conotațiile plasate dincolo de zarea explicabilului- Iată versurile cu care începe *Conrad*, prime acorduri ale uverturii :

E>s cînd farul lumii, în mare apunînd,
Poleie rochia nopții cu stelele de argint,
Și-n calea sa umbroasă, sub negrele-i picioare,
Așterne valuri albe. suflate de dulci boare,
Munți, plaiuri, văi rizînde și fragede grădini,
Ce-noată în oceane de umbră și lumini.
Colind pe Cornul de-aur, ieșea în Proponțide
Un vas, spărgînd cu pieptul tărîmele lichide.

Impresia nu decurge din vocabularul de întindere redusă, nici din imaginile cu aer academizant (îndeosebi neoclasicul „farul lumii”), ci din reluarea antitezei lumină-înfuneric în trei variante, mai ales, din jocul incantatoriu al sonorităților surde fgerunziile „apunînd”, „rizînd”) și hohotitoare (întreg versul penultim scoțînd în vedetă vocala „o”, eu exoticul denominativ, aiil de încărcat de miraje : *Proponțide*).

Remarcabile în *Conrad* sînt peisajele marine. Bolintineanu simte marea ca nimeni altul dintre contemporani (cu excepția, în oarecare măsură, a lui Alecsandri) :

Eu te iubesc ! o, mare, p-al carii sîn curat
E liberă gîndirea ca valul tău spumat,
De cîte ori suspinul și lacrimile mele
S-au mestecat cu vîntul și valurile tete !
De cîte ori pe sînu-ți, sau dup-un 'nalt granit,
Privind cu voluptate coprinsu-ți aurit,
Sorbînd prețumu-(i dulce și legîndu-mi dorul,
N-am revăisat eu lacrimi ce-mi inspirase-amorul.

Poetul excelează în a evoca moalea legănare a corăbiei pe unde, sub cerul de azur al Sudului, zbaterea dramatică a valurilor în ceasul furtunii, frăgezimea aurorelor calme, îndeosebi jocul etern al umbrelor și al luminii, care echivalează în mitologia sa personală cu veșnica înfruniare dintre aspirația spre puritate și gravitatea telurică a ființei. Iată cu ce emoție contagioasă e sugerată splendoarea feerică a invaziei lunare :

Dar ziua se retrage în grotele umide
Acestor munți în care cel mai înalt o-nchide.
Răsări, bălaie lună, pe cerul tău cel pur,
Lumină calea noastră pe brazdele d-azur !
Te leagănă, tu, mare, delicios tezaur,
Sub boarea ce respiră acest polei de aur.

În aceeași viziune panoramică, esențializând conturile și culorile, cu o imagistică austeră, de o reducere — aș îndrăzni să spun — bacoviană, iată și un asfințit de soare :

Cer, aer, valul mării, c-o palidă culoare
Se-nveleau, și luna, pe cerul incolor,
Părea că meditează p-al lumii aspru dor,
Moderatorul vieții se cufundase-n mare
Ca o spreceană neagră, pământu-n depărtare
În umbră și în raze se mai vedea mijind ;
Și valuri după valuri veneau ca turme-albind.

Alteori, ca în versurile ce urmează, poetul scoate efecte dintr-o înșiruire de denumiri eufonice (ca și dintr-o tehnică suplă de deplasare și multiplicare a cezuri) :

La nord, capul Miceniî, la sud al Campanelei,
Păreau că se închină la răsfățarea stelei ;
Iscia și Proceda, Caprcea mai în fund,
Prin umbre și lumină apar și se ascund,
Departa, în oceanul de umbre ce domina
În spațiu, se revarsă o palidă lumină.
O flacăra bizară se joacă-n negru-i vâl...
Vezuvul...

Trecutul ca mitologie eroică

Ca toți romanticii, Bolintineanu se întoarce spre trecut **CLI** nostalgie și fervoare, nu însă fiindcă ar fi fost fascinat de misterul originilor, ci dintr-o irepresibilă nevoie de exemplaritate politică și morală. Motivația tematicii istorice nu pare a fi la el nici curiozitatea etnografică pentru lumile dispărute, nici voința de a elucida sensul învăluit al mișcării civilizațiilor, ci dorința de a opune unui prezent detestabil sub raportul conștiinței de

sine a națiunii și a drepturilor sale, imaginea unui trecut scăldat în lumină. Și anume, nu pentru izbinzile reputate sau strălucirea unei glorii mai mult ori mai puțin născocite, ci datorită pildei de demnitate, bărbăție și eroism. De aceea, în substructura legendelor istorice, cele mai populare opere ale lui Bolintineanu, Intră totdeauna un mobil edificat. Dezvăluit brutal, prin aluzii la actualitate, el capătă uneori un aspect stînjitor. Dar în cele mai bune piese ale ciclului, poetul intuiește exigențele registrelor epic, tratîndu-l discret : intenția demonstrativă e integrată scenariului și plasată în intemporalitatea gestei eroice. În felul acesta, legendele devin componentele unei Mitologii și nu fragmentele dispersate ale unei Istории.

Din punct de vedere compozițional, majoritatea legendelor e trasă pe un calapod, cuprinzînd patru părți : teatrul acțiunii (decorul), enunțul mizei (conflictul), discursul eroului și dezno-dăminte! Fiecare parte poate fi contrasă pînă la dispariție sau, dimpotrivă, dilatată pînă la a căpăta o semnificație autonomă, dar, de obicei, discursul constituie locul geometric al poeziei, în jurul căruia se grupează celelalte elemente. O analiză a acestei structuri-tip pune în lumină o mecanică bine strunită.

Teatrul acțiunii e schițat succint, în aproximații globale, care situează, fără să localizeze, la modul clasic, generalizînd formele peisajului ori ale spațiului de desfășurare :

Noaptea se întinde și în geana sa
Argintoase lacrimi peste flori vărsa.
(Minai scăpînă stindardul)

Într-o sală-ntinsă, printre căpitani
Stă pe tronu-i Mircea încercat de ani.
(Mircea cel Mare și soții)

Sub o rîpă stearpă, pe un rîu în spume
Unde un sihastru a fugit de lume.
(Daniei Sihastru)

Miza e totdeauna dramatică : ajunul unei bătălii holăritoare, ceasul de restriște al îniringerii, o solie de mazilire, sfidarea aruncată de un dușman redutabil etc. Asemenea autorilor tragici, care exploatau fazele explozive ale unui conflict spre a obține maximum de efect din ciocnirea contractelor, Bolintineanu recurge la situații-limită fiindcă tocmai acestea permit eroilor să-și pro-

beze aptitudinile și virtutea. La dreptul vorbind, nici nu e vorba de „eroi”, deoarece sub numele unor voievozi ori căpitani de oaste — Mihai, Ștefan, Mireea, Radu de la Afumați etc. — acționează un personaj unic — Eroul — conducătorul cu voință inflexibilă, gata să se jertfească pentru mîntuirea patriei. El ne apare singuratic, absorbit în gînduri, izolat de companioni, cu atît mai mult de gloată, apăsător de răspunderea unei decizii cruciale, de care atîmă totul. Masele rămîn în umbră ; ele suportă pasiv desfășurarea istoriei. Acest cult romantic al destinului de excepție contravine poate democratismului pașoptist, dar servește magnificării eroului.

Discursul — am spus-o — ocupă centrul poeziei căci trecerea la acțiune se săvârșește la Bolintineanu prin „logos”. Procedeul poate părea astăzi desuet, dar la jumătatea secolului trecut nu era, dovadă că pînă și un istoric de talia lui Bălcescu îl utilizase în Români *supt Mihai Voievod Viteazul*, cum o făcuseră în antichitate Tucidide, Tit-Liviu și alții de-atunci încoace, spre a sugera într-o imagine sintetică starea de spirit a eroului și obiectivele luptei. Convenția discursului îl slujește admirabil pe Bolintineanu : el posedă o rară dexteritate a rostirii sentențioase, a confecționării de aforisme memorabile, înlănțuite într-un monolog de indeniabilă gravitate epică.

Problema ridicată e a unei alternative hotărîtoare : libertate : națională sau moarte ;

Capul ce se pleacă, paloșul nu-l taie ;
Dar cu umilință lanțu-l înconvoaie !
Ce e oare traiul, dacă e robit ?
Sărbătoare-n care nimeni n-a zîmbit
Viața și robia nu pot sta-mpreună,
Nu e totodată pace și furtună.

(Daniei *Sihastru*)

Viața în sclavie este o povară,
Iarnă nesfîrșită fără primăvară.
Însă țara noastră nu e scrisă-n cer
Printre cele slave ce prin veacuri pier.
Căci românul încă știe a se bate
Și urăște viața fără libertate.

(Căpitanul de vînători)

De deșarte vise să nu ne-nșelăm :
Moarte și sclavie la străini aflăm.
Viitor de aur țara noastră are
Și prevăz prin secolii a ei înălțare
Însă mai-nainte trebuie să știm,
Pentru ea cu lojii martiri să murim !

(Mireea cel *Mare* și *solit*)

Patriotismul fierbinte și intransigent al acestor chemări la acțiune convertește ideologia pașoptistă în modul sublim. Propovăduind smulgerea din letargie, reasumarea demnității naționale, lupta plină de sacrificii pentru cucerirea neaUrnării, vocea mișcată a poetului capătă inflexiuni patetice și vizionare. E o retorică a panașului, sinceră, fiindcă implică un angajament existențial, și dramatică, fiindcă nu acceptă compromisuri. Ea se materializează într-un limbaj simplu dar eficace, cioplit parcă în marmură, adaptat unei dialectici a opțiunilor fundamentale, în care nuanțele n-au ce căuta.

Cea de-a patra parte a legendelor — deznodămîntul — condensează în cîteva rînduri, cu o dezinvoltură telegrafică, o întinsă suită de evenimente :

Zice, pleacă, învinge. Hroiot se umilă.
Purice aprodul s-a făcut Movilă.

(Aprodul *Purice*)

Regele își pierde marea lui armie,
Și prin fugă, singur, scapă de robie.
După luptă, Mireea și cu-a lui oștine
Nalță monastire la Sfînta Treime.

(*Cozia*)

Cîteva legende se abat de la stereotipul construcției quadripartite, cu centrul de greutate în discursul emfatic al eroului. În unele bucăți, ca *Doamna lui Negru* și bardul și Puterea *clntecului*, scenariul e baladesc, inspirat de Goethe (*Der Sânger*) și, poate, de Uhland (*Sângers Fluch*). În altele, ca, de pildă, în *Mihai scăpînd stindardul* îl vedem pe marele domnitor bătîndu-se solitar, printre leșurile ce-l înconjoară, în irealitatea clatului de lună. Strîngînd stindardul la piept, urmărit de dușmani, el galopează năprasnic spre o apă ce-i va îlesni scăparea. Două versuri antologice sugerează rapiditatea cavalcadei :

Și în umbra morții armăsarului zboară
Ca o-nchipuire albă și ușoară.”

Tot heterodoxă e și Visul lui *Ștefan cel Mare*, în care domnitorul înfrînt e surprins într-un moment de claustrare meditativă :

Seara răspindește umbrele-i ușoare
Și melancolia trece ginditoare.

Răsfățat de succesul obținut cu legendele publicate în volumele din 1847, 1852 și 1855, Bolintineanu va fi tentat să-și exploateze industrial formula găsită. O va face amplu în ciclul Bătăliile românilor (1859), care rescrie fastele trecutului însă sub imperiul unei inflații verbale insuportabile. Epilogul atîl de densificat pînă acum capătă o mare extensiune : lupta românilor cu invadatorii devine un capitol de sine-stătător, alcătuit din prezentarea manicheistă a celor două tabere, defilarea armiiilor și, firește, descrierea detaliată a bătăliei. În plus, autorul nu-și mai disimulează prezența, ascunzîndu-se în spatele eroilor, ci intervine direct, apostrofîndu-și contemporanii ori lamentîndu-se pe ruinele gloriei pierdute. Prolixitatea necontrolată și automatismul rimei, de o monotonie exasperantă, menajează prea puține insule de poezie.

Legende noi (1862) revin la vechea schemă, cu singura deosebire că se conturează pe primul plan conflictul dintre domni și boieri, iar aluziile la luptele politice din vremea lui Cuza sînt evidente (în *Fiastrii și Întoarcerea lui Mihai* boierii uneltesc împotriva Unirii, în *Mînia lui Ștefan* miniștrii îl trădeză pe domnitorul care-i cinstise cu încrederea sa). Ultimele legende date de poet (într-o anexă la piesa *Ștefan-Vodă cel Berbant* — 13117) apar sub denumirea *Tablouri* și renovează complet formula. Rodu *de la Afumați* înlocuiește troheul solemn de 11 și 12 silabe, cu rima alăturată, printr-un vers sprinten de 7—8 silabe, cu rima îmbrățișată :

Stă în tronul Domnului mare,
Radu de la Afumați :

” Cităm după ediția din 1855 în care poezia are 22 versuri, față de 56 în ediția din 1347. În aceasta din urmă sintagma „umbra morții” din primul vers e înlocuită prin „tăcerea nopții”-

Lîngă dînsul Doamna pare
Dulce cu ochii plecați.

Deosebiriile sînt și mai evidente în poeziile *Cetatea de la Curtea de Argeș*, *Cetatea Neamului*, *Cetatea lui Țepeș* — toate meditații pe un trunchi de pastel. În felul lui Gr. Atcesandrescu imitat de aproape în *Cozia*). Cîteva peisaje sînt vrednice de reținut :

Lăsați privirea voastră pe muntele Albina,
Pe stîncile din față, colo, spre Răsărit!
Smarandul lor cel fraged l-a poleit lumina
Un nor de purpur doarme pe virful ascuțit.
Din aști munți verzi, ca viața, nasc creste mari, rîpoase,
Cu felurite forme, ca niște mari țestoase
Ce scot din țeste capul pleșuv, îngrozitor,
În spațiul cel mare și parcă beau din nor !

Spre sfîrșitul carierei, cedînd ambiției atît de răspîndite printre romanticii noștri de a realiza epopeea, Bolintineanu abandonează tiparul rapsodic al legendei și se înhamă la munca anevoioasă a croirii unui mare poem al nașterii poporului român, intitulat *Troianidă*. O primă versiune, împărțită în „doine!”, apare în *Albina Pin'dului* (15 noiembrie 1868—16/30 iunie 1869). Dedicată românilor transilvăneni pentru că „au simțămîntul originii lor, limbii lor, literaturii lor, datinilor lor ; pentru că sînt viteji și luptă cu putere pentru naționalitatea lor”, conține și un mic prolog versificat :

Romani, cînd voi afla-veți de unde ați plecat,
Veți merge-n calea vieții cu capul ridicat.
Primiți, români, această poemă ce vă spune
Că din eroi se trage a voastră națiune :
Din două ginte-antice, din două ginte mari
Deopotrivă brave, deopotrivă tari.
Un popol care naște din alți doi popoli bravi
Nu poate ca să fie un popol slab de sclavi.

Bolintineanu adăugă „doinelor” un număr de note despre Dacia și zeii dacilor, redijate cu aplombul și sfînta inocență a diletantului : „Simțem de părere că romanii coloni au găsit, venind în Dacia, templuri ridicate Mitrei, Soarelui, așezate încă din secolul al 7-lea înainte de Crist, aduse de popoli traciani,

misiani, frigiani, bitiniani, din care sînt dacii și care adorau acea divinitate supremă, sub nume de Savaos. Sav Sobesius, Ormuzd al perșilor, unitatea sau numărul unu al lui Pitagorav

A doua versiune a Troianidei, apărută în 1870, cu modificări substanțiale (și nu totdeauna în beneficiul operei), dă impresia, ca și cea dintîi, de elaborare incoerentă, zvîrlită pe hîrtie mai mult la întîmplare, cu episoade care se înșiră haotic (primul cînt ocupă o treime din întreaga epopee, iar cîntul al V-lea are doar 65 rînduri !). Subiectul e incîlcit, combinînd intrigi amoroase, de un gust îndoielnic, între zeițe și pămînteni, între fecioare dacice și legionari romani. între Decebal și Tilia, soția regelui iazigilor, între bardul Orodell și cele două amazoaane : Pesimunt și Memasa. Mai survine, după modelul lui Dante, și o călătorie a lui Decebal prin cele 7 iaduri și cele 7 ceruri, complet dezlipită de restul acțiunii. După peripeții bizare, deznodămîntul se precipită prin hotărîrea lui Zamolxe, talăl zeilor, de a-i înfrînge pe daci, ca să cîștige grațiile Eudoebiei, protectoarea romanilor. Deși cochetase spre a-i obține oonsimțămîntul, zeița are un reflex de pudoare în fața concupiscentei teribilei căpetenii a Olimpului :

Ce zici tu, o. mare Zeu, soț și părinte,
Aici chiar vei să savuri amorul ceresc ?
În fața naturei, dar adu-ți aminte
Că zeii, cer și stele, pămînt ne privesc !
Dar zeul în brațe soția sa strînge,
O purpură arde obrazu-i de crin
Și capu-i ca crinul pe sînu-i să Erînge,
Pe arborul vieții, pe pieptul divin.
Se splendidă cerul, pămîntul se-nfloră,
Se-nrouă, plutește, se scald, se scobor,
Tot pînă cînd pare suava auroră
Parfumă, murmură, se-mbată de-amor.

Poema se încheie cu moartea vitejească a lui Decebal, după ce o străpunge cu sabia pe Tilia, și cu intrarea în Sarmisegetuza a lui Traian, care se închină la capiștea lui Isis. Și din *Traianida* se pot recupera, ici și colo, mici fragmente delectabile, dar întregul e de o indigență penibilă, motivînd parcă asaltul jurnimist, declanșat tocmai atunci, împotriva superficialității voioase, a lipsei de gust și de spirit critic.

De la platonism la senzualitate și galanterie

Erotica ocupă un sector întins în opera lui Bolintineanu. Lăsînd deoparte TVaiamrta, sufocată de șoUicăriile zeesti și senzualitățile pămîntene, numeroase poezii, inclusiv mari poeme și două cicluri din cele mai cunoscute, florile Bosforului și *Ma-ceâonele*, gravitează în jurul iubirii. E vorba de iubirea-pasiune a romanticilor, atît sub ipostaza platonice de vis eteric și consonanță ideală, așa cum apare în Conrad, cit și sub ipostaza de beție a simșurilor, dar fără agresivitate și trivialități, ca aptitudine a contemplării feminității în splendoarea ei virginală. Sub imperiul unei galanterii care traduce gingășia în termeni de răsfăț, poetul reia pe alocuri clișeele idilei neoclasice din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea (foarte frecvente în *Poezii din tinerețe nepublicate încă* — 1869), alunecînd în manierism anacreontic ; în esență, viziunea sa e însă suavă și nu hulpavă, modelată de un petrarchism subiacent.

Ciclul *Fiorile Bosforului* a fost compus în timpul exilului, într-una din rarele perioade de seninătate și exuberanță ale vieții poetului. Ansamblul, relativ unitar, vehiculează un exotic de carton pictat, foarte românesc prin beatitudinea decorului și zugrăvirea delicatelor frumuseți ale seraiurilor, care tînjesc la dragoste, dar sfârșesc tragic fiindcă-și urmează chemarea iubirii, încîlcînd tiranicele legi ce le guvernează existența. Sedus parcă de un miraj, Bolintineanu evocă Bosforul ca un spațiu edenic, o oază de frumuseți neverosimile în mijlocul lumii degradate. Bucuria privirii e contagioasă :

O streine, vino și te desfătează
Pe aceste maluri pline de-ncintări,
Unde tinerețea încă se păstrează,
Unde-amorul are încă dulci visări.

Unde o femeie are frumusețea
Stelelor de aur ce în nopți lucesc
Șt fecioara dulce are tinerețea
Rozelor sălbatici, care ne răpesc ;
Unde ziua-i albă, noaptea înstelată,
Și-aerul bea dulce roua după crin,
O, eden al lumii, fața ta curată
Cu-atit ne îneîntă, cu cit te privim !

Sărăcia paletelor descriptive, care uzează de epigrame obosite („dulce”), diminutive dizgrațioase („peștișori”, „caicele”), rlișee de tip neoclasic („A lui Lial făclie”, „Pe-al lor car de roze, fragedele zori”) facilitează reluarea aceluiași cadru peisajistic în diverse variante. Spre pildă :

Suave auzele se leagănă voioase

Pe luciul Bosfor

Ce, treerat de delfini cu aripe lucioase,

Revarsă ici și colo torente de fosfor.

(O «onpte de vară)

Pe unda poleită de miriade stele

Se leagănă, murmur,

fn horă grațioasă suave auzele...

(Almelaiur)

Aureleline trec cu răsăfătare

înflorind suprafața latului Bosfor

Și formînd o cale-n mozaici bizare

Care-ncîntă ochii cu lumina lor.

Pe această cale unde se îngîină

Ale lunei raze c-umbra deseii seri,

Seînteii peștișorii, splendidă țarină,

Cum în visul dulce zboară dulcii plăceri.

(Leili)

Pină la urmă, datorită insistenței și acumulării imaginilor din același registru expresiv, peisajul se impune cititorului ca o obsesie. În acest sens, dacă e adevărat — cum s-a pretins — că puterea de reverberație a unui exotism nu depinde de exactitatea imaginilor propuse, ci de amploarea viselor pe care le stimulează, putem conveni că Bolintineanu produce în poezia noastră un „topos” durabil al Bosforului, ca desfătare a simțurilor și „catharsis” existențial.

Cît privește Erosul, el ni se dezvoltă sub dublul semn al dorinței și al morții. Hanîmele, baiaderile și cadănele care populează Florile *Bosforului* sînt creaturi de seră, frustrate de adevărata iubire și, de aceea, căutînd-o, cu primejdia vieții. Gutfar

XXXII

se duce în taină după un ienicer, Leili după un barcagiu, Meh-rube după un ghiaur, Dilrubam pierde fiindcă a trezit gelozia sultanului, iar Rabie fiindcă e pizmuită de vechea favorită. Obstacolele în calea îndrăgostiților nu decurg din contrarietățile propriei naturi **ori** din intermitențele inimii, ci provin din afară, **fiind** o consecință a împrejurărilor, a faptului că femeia e sclavă, închisă în harem, transformată în obiect de plăcere și instrument al procreației.

Voluptatea căutată și atît de scump plătită traduce o filozofie a gusiăiii clipei :

Cînd am băut plăcerea, **oh** ! fie un minut!

Ursita-i împăcată, și viața împlinită,

Atuncea moartea vie ! mormîntul e plăcut :

Ce mai rămîne vieții la patimă ursită?

(Ziule)

Oroarea de degradare și extincție („Grăbește-te de gustă, cît viața ta lucește”), care se află la originea acestui hedonism, comunică amantilor o precipitare și o decizie inflexibilă. Ei acționează parcă somnambulic, iar poezia se scaldă în **vaporos**, Cu sigur instinct. Bolintineanu nu analizează danteleăriile sentimentului, ci descrie ce se întîmplă în largi trăsături de penel, reținînd **gesturile** și mișcările tipice, cu detașarea lor grațioasă, de ritual extatic. Pînă la urmă lirismul se **nutrește** din exteriorități, din notațiile de **Btmosferă** și decor.

De remarcat din acest unghi înseși numele eroinelor cu sonorități triumfale sau catifelate, trezind în tot cazul ecouri tulpuri, anevoie de clarificat (Almelaiur, Dilrubam, Leili, Meh-rube, Gulfar etc). Apoi, culoarea dens orientală a unor portrete :

Cînd o vezi ta preumblare,

Sub iașmac adus din Șam,

Ca **o** stea prin nori apare

Dulcea fiic-a lui Osman.

Feregeaua-i se-mlădie

Pe Kiahiul, bogat cerchez,

Cu dalga de selemle.

Cu șalvari largi de geanfez.

(EsmeJ)

XXXIII

sau

Are-n meși piciorul ei
Nud. alb, mic, ca o Diană,
Sub al piersicii tului,
Sub șalvarii de sultană !
Anteriu de selemie
Cu dalgal de fir deschis !
De se vede, credeți mie,
Sinu-i fraged ca prin vis !
Din frumosul ei fakiol
Cu bibiluri aurite
Cad cosițe împletite
Cum se poartă-n Anadol.

(*Slavele în vânzare*)

Obișnuit, poetul reușește mai bine în miniaturi decât în marile tablouri și pare mai în largul său folosind versul scurt, fluent, adaptat glumei și ștregăriei (ca în *Fata de la Candili* sau *Fata popii*), decât pseudoalexandrinul declamatoriu și, vrînd-nevrînd, emfatic. În *Se scoldă*, baia unei ghiaure, pîndită de pe mal de Amor, e o foarte reușită scenă de gen, în spiritul miciei poezii a secolului al XVIII-lea :

Unda bea cu voluptate
Corpul ei amăgitor ;
Ea o sparge și o bate ;
Face spumă din picior. ;

Iar prin spumă, capu-i dulce
Coperit de păr bălai
Pare luna, vrînd să culce
După codrii ninși de plai.

Apa face garofițe
Peste corpu-i răpitor
Și îi soarbe din cosițe
Aurul strălucitor.

Cînd pe undă se zărește
Dreaptă, coama-i tresărînd,
Cînd pe spate s-odihnește
Ca o pavăză d-argint.

XXXIV

„Garofițele” din strofa a treia deranjează, dar de-abia strofa pe care o vom cita acum dovedește cît de departe împingea Bolintineanu lipsa de răspundere față de cuvînt :

Grațiile o-nconjoară,
Dulcele dorinți d-amor
O preurmă turmușoară,
Peștii mici o înconjor.

Hora grațiilor dublată de o horă a peștilor nu e „o invenție fericită”, dar „turmușoara” de „dulci dorinți” reprezintă un adevărat dezastru estetic. Din păcate, și alte exemple stau la îndemînă. Iată încă unul în care niște conspiratori împotriva sultanului se dedau la curioase manifestări :

Și pe vesele (7) covoare
Ei în horă se-nvirtesc
Și cu arii de teroare (!)
Urlă, saltă, dănuiesc.

(*Naide*)

În *TAacedone* predomină tot tema iubirii, dar cadrul de viață e altul — mediul păstorilor aromâni —, ceea ce ar trebui să favorizeze o anumită apropiere de folclor. Contactul rămîne totuși superficial, redus la unele vagi ecouri tematice (*Păstorită ji miaua*), îndeosebi la frecventa utilizare a octosilabului trohaic și paștirea rostirii populare, ca în *Fecioara din Mllia* :

Spune, albă copilită,
Cum nu porți tu pe cosiță
Roza, rumena liliță ?
Plîngi o mumj ? pungi un tată ?
Plîngi o soră-nmormîntată
Sau ursita ne-mpăcată !

În fapt — așa cum s-a arătat încă de mult — modelul real al lui Bolintineanu e idila galantă, iar strămutarea în munții Pindului e pur nominală. Dar, desigur, nu autenticitatea reprezentării importă, ci verosimilul ficțiunii. Din acest punct de vedere; ciclul *Macedonelor* e poate prea urgisit de comentatorii care-i reproșează atmosfera voluptoasă și senzuală. De fapt, puțin preocupat de exactitatea culorii locale, Bolintineanu evocă o existență legată de natură, în care dragostea se anunță eruptiv, iar

XXXV

revelația feminității nu constituie un act reprobabil. Ca atare, pruderența devine indecentă, senzualitatea fiind, dimpotrivă, salubră, deoarece constituie un semn de robustețe fizică și morală. Supărătoare e doar dulcegăria introdusă de poet cu suverană nepăsare în descrierea frumoaselor muntence ori în cântecul de înduplecare a flăcăilor. Dezbrăcarea Cillei în mijlocul pădurii (Cilfa culcându-se) se desfășoară ca o celebrare pagină :

Ea umblă sub lese și luna lumină,
Depune vestmîntul pe ramuri de fag
Preoum un crin dulce de puf se dezbină,
Cosița de vălu-i se scutură drag,
O pasăre mîndră cu pene noroase,
Rupind legătura ce greu o strîngea,
S-oprește, întinde aripe noptoase
Pe valul de nea ;
Așa și pe sînu-i tot păru-i se tasă,
Pe-o piatră ridică frumoau-i picior,
Descalță condurul ce greu o apasă...

Fata are farmecul ingenuu, iar nuditatea ei, ca în pictură, e un spectacol care înalță — vorba lui Maiorescu — în sfera ficțiunii ideale. Poetul nu se poate însă dezbăra de chițibușurile rococo-ului facnariotic: „grații”, „Amor”, „dorințe” — și atunci versurile alunecă în mievrerie. Pasajul anterior citat continuă astfel :

Un hor de dorințe în jurul ei zbor,
Se culcă pe maldăr (? !) și grațiile dalbe
D-amor îndemnate, eu mîna de crin,
Apucă cămașa de poalele-i albe
Și-o face să crape spre albul ei sin.

Dintre păstoreștile Macedonelor (căci ciclul conține și poezii ca Ed-essa — o meditație pe tema „ubi sunt ?” amintită mai sus, ori Ziaara — un lung poem filozofic despreuciderea prin înec a 15 fecioare de către un pașă tiran) merită reținute mai ales două : *Românele din Cavaia* și *San-Marina*. Cea dintii oferă o „specialitate” a casei : evocarea unei cavalcade, pe bază de armonie imitativă, folosind versuri dactilice, onomatopee și o alternare simetrică de măsuri lungi și scurte (11/12 ou 5 silabe) :

XXXVI

Tropatâi bubuie, plaiul Candavii
Lingă Cavaia
Caii se spumega, pui ai Moravii
Răpind bătaia,
Iată-i alunecă ! umbra pămîntului
Nu îi sosește :
Coama lor flutură p-aripea vîntului,
Nara lor crește.

San-Marina fixează într-o ritmică alertă și într-un desen strofic de virtuozitate, tip Coșbuc, un tablou al transhumantei văzută ca mișcare rituală. De la ospățul pe o pajiște, pînă la procesiunea oamenilor și a turmelor, încheiată în faptul serii, totul nu face parcă decît să repete, cu o truculență homerică, un scenariu milenar :

San-Marina astăzi are
Sărbătoare de pastori,
O serbare
De plecare
La Vardar ce cură-n mare
Alergînd pe pat de flori.
Se întinde masă dalbă
Pe un plai lîngă Cătun
Cu smîntînă
De la stîna,
Cu faguri de miere albă
Și cu vin de la Zeitun.

Popii binecuvîntează
Și atunci toți s-au mișcat
De plecare
Către mare,
Turmele înaintează
Toți cu totul le-au urmat.

. Tema iubirii articulează și cîteva poeme de mare respirație : *Andrei sau luarea Nicopolei de români*. *Sorin sau tăierea boierilor la Tîrgoviste*, *O noapte pe cal*, *Safira* (publicată în Foileto-

XXXVII

•nul Zimbrului, din 17 iulie 1855), *Rebia* si *Atica* (*idem*, 21 august 1855) etc. Primele două, mai faine cunoscute, pun problema lipsei de reciprocitate în dragoste. Andrei, curajos căpitan din oastea lui Mihai Viteazul, o iubește pe Măria, care-i va fi infidelă, disprețuind, în schimb, dragostea devotată pînă la sacrificiul de sine al frumoasei Biulbuli, fata pașei din Nicopole. Sorin, tînăr boier al curtea lui Mireea Ciobanu, e iubit fără speranță de Smaralda și iubește tot fără speranță pe Fiorița; condamnat la moarte pentru o vină imaginară și puțind să scape prin folosirea unui inel cu pajură domnească, își jertiește viața, înlesnind fuga lui Filip, logodnicul Fioriței.

Ambele poeme, însăilate prolix, cu versuri înaintînd moale spre rima așteptată, aduc obișnuita recuzită a melodramei romantice : contraste stridente, lamentații, coincidențe bizare (cortejiul de nuntă al Măriei întîinește convoiul mortuar al lui Andrei) etc. încercarea poetului (în Sorin) de a se distanța de ceea ce narează, spre a instaura, ca la Byron sau Musset, pe lingă planul patetic al povestirii, un plan ironic al discursului, e inconsecventă și ruinată de automatismul rimei, cum arată exemplul următor :

Dar ca să descriu danțul, vai ! muza mea nu are
Nici gralia cerută, nici bucuria lor.
(a „damelor” prinse în horă — *n.n.*)
În darn o chem la horă ! ea stă în nemișcare
Și gîndu-i în departe s-avintă după dor.

Prologul la *Sorin* e o imitație după *Faust*: un doctor Herman dizertează despre zădărnicia științei și inanitatea vieții cu o hîrcă de mort în mînă. Monologul nu e lipsit de vervă speculativă :

Nimic, nimic... Lumina mi se ascunde mie L.
O, studiu fără roadă ce m-ai înveninat,
Tu mi-ai răpit plăcere și viața, și junie.
Și nu mi-ai dat nimica în loc ce mi-ai luat !
A trebuit a trece cincizeci de ani de trudă
Plecat pe cărți, să aflu că nu pot ști nimic...

Poemul *O noapte pe col. ignorat de cercetători*, cu excepția lui G. Călinescu, probabil din cauza eliminării sale din ediția de la 1865, luată ca bază de toate publicațiile următoare, merită din plin atenția. E vorba de o iubire adulterină între un

erou donjuanesc, cinic și juisor, și o superbă lină, căsătorită cu un bătrîn gejos. Pentru a-și împlini dragostea, cei doi protagoniști fug călare, într-ua galop năprasnic, reușind, după suspans prelungit, să scape de urmăritori și să se salveze. Cavalcada e, ca de obicei, sugerată admirabil :

Bubuie văile, calul s-ivîn Uiră,
Fuge ca cugetul inimii-n dor,
Zboară ca austrul sau ca eretele
Cătră o pasăre singură-n nor.
Dănțuie arborii, umbrele, stelele,
Uns cu muntele văile sînt,
Murgul meu sforăie, leapadă spumele,
N-ating picioarele lui pre pămînt.

Utilizarea persoanei I intensifică dramatismul scenei ; unghiul subiectiv augmentează senzația de învălmășeală a fugii; elementele de peisaj par să-și piardă individualitatea, amestecîndu-se și suprapunîndu-se într-un fel de sarabandă nebună :

Dulce e aerul ' colo, mai dincolo
Cinele satului latră cu dor ;
Buciumu-n măgură sfișle inima
Clopotul turmelor sună ușor ;
Briii cîmpiilor de argini limpede
Plînge — pe petrele-i necontentit ;
Grierul cîmpului, cîrsteiul crîngului
Cînt călătorului cel rătăcit.
Crucele, arborii, puțuri și măgure
Trec ca fantasmele pe lingi noi.
Toate se clatină... abia-nainte-ne
Pier și alunecă, pier înapoi...
Undele spațiului, brune ca umbrele.
Curg, se roslogolă, line ușor...

Spre a păstra cadența daclilicij, Bolinteanu folosește în versiuni ori atribute genitive care dau uneori versurilor o stranie muzicalitate :

(nima inimi-mi ! iată-te liberă,
Lanțul bătrînului noi l-am zdrobit,
Anii tăi curge-vor dulci ca murmurele
Dragi sărutărilor, ling-un iubit.

Aplicind tehnica „povestirii în povestire”, poetul introduce și un episod autonom, relatind uciderea soției lui Țepeluș, bănuită pe nedrept de crudul ei soț. Scena omorului, în care domnul o obligă pe nevinovata femeie să soarbă paharul cu otravă, cu lenta gradație a preparativelor și contrastul dintre ferocitatea sa rece și convulsiunile nefericitei victime, e de un efect puternic. O veritabilă surpriză ne întâmpină în final, unde poetul, pe un ton dezamăgit, de badinerie mussetiană, demitizează romantica sentimentelor eterne, arătându-ne cum frumoasa eroină se desparte rîzînd de pătimașa iubire :

Dar mai tîrziu, ingrata îmi scrisese una dată :
Mi se urise foarte la țară unde-am stat.
Muream de neastîmpăr ca să mai fac o dată
Pe cal călătorie, cum tu m-ai învățat.
Și calul tău murise... Dar iată că îmi vine
Un cavaler și-mi zice : cel cal voinic am eu !
M-ara dus cu el îndată, precum m-am'dus cu tine ;
Dar fă și tu ca mine... Adio, dragul meu.

Retorica fabulosului

Fantasticul nu se articulează la Bolintineanu pe o percepție alterată a realului sau pe o imaginație de tip halucinatoriu. Poetul e un visător, dar nu un oniric, un spirit dispus să transfigureze realul în ideal, nu să peregrineze prin bolgiile infernale în căutarea unui supreal teratologic sau coșmardesc. Dovada e că fantasticul ocupă un loc relativ restrîns în vasta-i operă, iar speța cultivată îndeosebi e cea a miraculosului anecdotic, de tip incidental și subaltern, nu cea a miraculosului de atmosferă, care structurează întreaga materie a ficțiunii, transpunînd-o în zona ambiguităților enigmatice și a supranaturalului șocant.

Cele mai multe poezii fantastice — cum reiese din titlul volumului din 1858, *Legende sau basne naționale în versuri*, și din deslușirile editorului — sînt prelucrări folclorice axate pe o pildă morală, asemenea poveștilor „cu care bunele noastre ne-au legănat copilăria”. Motivele aparțin unui fond arhaic, comun întregii arii indo-europene, dar simbolistica schemelor epice e uneori deviată din rosturile ei primitive. Maniera „gotică” a înscenării

e oricum manifestă : o vrăjitoare preface pe un frate și o soră, spre a le zădărnici dragostea incestuoasă, în două rîuri vecine, dar menite să nu se întâlnească (*Mureșul și Aluta*) ; o fată de crai prefăcută de un zmeu în căprioară e dezlegată de blestem de un tînăr fiu de împărat care o sărută pe buze (*Căprița de aur*) ; un Uâcău e preschimbat în rouă pentru că a întîrziat în alcovul iubitei, fiind surprins de soare pe drum (*Domnul de rouă*) ; un domnitor e terorizat de fantasma fratelui pe care-l ucisese (*Umbra răzbunătoare*) etc. în aceste poezii, ca în toate basmele, răsturnarea ordinii cotidiene e consfințită de specificul genului ; de aceea, faimoasa ezitare între explicația naturală și cea supranaturală, de care vorbesc teoreticienii, nu are temeii să se producă. Mai degrabă decît să realizeze fantasticul, în sensul propriu al cuvîntului, majoritatea legendelor lui Bolintineanu întru-chipează fabulosul, restituindu-l cu mijloacele unei retorici bazate pe declamație și bizarerie.

Există și cîteva mostre de tenebros autentic, în care miraculosul tinde să devină atmosferă și viziune, pierzîndu-și rolul de element adjuvant. Un exemplu îl constituie *O noapte la morminte*, poezie din cele mai timpurii (1844). Începutul, îndeosebi, însumează ororile, preparînd pentru o scenă terifiantă :

Mergeam pe căi sălbatice.
Cătam adăpostire ;
Iar fantome lunatice
Edeau p-o mînăstire.
Lătra departe ciinele
La duhuri neguroase.
Scoteau din groapă mîinele
Scheletele hidoase.

Pe munți, regina noptilor
Păruse gâlbîndă,
Așa cum fruntea morților
Se vede suferîndă.

Atunci trecură ielele
De miini în horă prinse ;
Ș-un abur toate stelele
îndată le cuprinse.

Si apă, tirane, să nu poți să bei !
 Să simți totdeauna asupra-ți o stîncă !
 Să-nclini a ta frunte la cine nu vrei !
 Să nu se cunoască ce bine vei face !
 Să plîngi ! însă lacrimi să nu poți vărsa,
 Și orice dorință, și orice-ți va place
 Să nu poți, tirane, să nu poți gusta !

În fine, rămîne memorabilă cavalcada în dactili, de fapt prima compusă de poet (căci cele din *O noapte pe cal ori Românele din Cavaia*, de care am vorbit mai sus, ca și cea din *Peștem muștelor*, de care n-am amintit, sînt posterioare) :

Mihnea încalecă, calul său tropotă,
 Fuge ca vîntul;
 Sună pădurile, fîșie frunzele,
 Geme pămîntul;
 Fug legioanele, zbor cu cavalele,
 Luna dispore,
 Cerul se-ntunecă, munții se clatină,
 Mihnea tresare,
 Fulgerul scînteie, tunetul bubuie,
 Calul său cade etc.

Merită subliniat că *Mihnea și baba* a trecut prin 3 versiuni, practică rară la Bolintineanu. Cea dinții, din 1847, se sEîrșește cu arderea bătrînei vrăjitoare într-o piață bucureșteană ; cea de-a doua, denumită în ediția din 1855 *Fermecătoarea*, integrează hibrid poezia într-un chenar de idilă : o fată, căreia un flăcău îi cerșește un sărutat, îi pune condiția s% între într-o peșteră ; urmează scenariul cunoscut, după care, în final, îi regăsim pe cei doi tineri dornici de hîrjic-ană. Versiunea din 13G5, cea mai bună, elimină arderea babei; înlăturarea elementului anecdotic facilitează astfel „evadarea din istorie în fabulă” (H Popoviei)¹, condiție propulsivă a elevării în spațiul lirismului veritabil.

¹ Introducere la Dimitrie Bolintineanu, *Scrieri alese*, ediție îngrijită de-, Craiova, 1941, p. 20.

Ca prozator de ficțiune, în primul rînd ca romancier, căci nuvelistica îl solicită arareori și cu rezultate puțin revelatorii, Bolintineanu e, cu siguranță, nedreptățit. Cele 3 romane pe care le-a scris : *Manoil* (încheiat, se pare, în 1851, dar apărut în 1855), *Eieia* (1862), și *Doritorii nebuni* (neterminat, 1864) sînt, de regulă, menționate pentru intîietatea în evoluția genului, însă condiția de pionierat rămîne nonpertinentă sub raport artistic. Fără îndoială, nici unul dintre romane nu e o operă de virt, totuși, a le reduce importanța la o simplă anterioritate cronologică înseamnă a comite o injustiție.

Prin *Manoil*, Bolintineanu aclimatizează la noi formula romanului epistolar, foarte la moda după Ctorisse *Harlove*, *Werther*. *La Nouvelle Heloise*, *Les liaisons dangereuses*, dar în versiunea monofonică, apropiată de jurnalul intim, care implică un singur emitent și un sistem de notații inegale, citeodată în mod evident nefinisate, spre a sugera autenticitatea. Și *Elena* constituie o premieră, însă de alt tip : e vorba de un roman sentimental, înglobând un tablou de moravuri, deci de o combinație între studiul analitic al pasiunii, ca la Jean-Jacques Rousseau, și o cronică socială a actualității, ca la Balzac. Ambele opere depășesc mijecia vremii, demonstrînd certe calități de fluentă narativă, pătrundere psihologică și spirit de observație.

În *Manoil*, scriitorul vrea să arate — după cum declara nemijlocit — „că un om poate să se facă irău, precum și bun prin femeie”. Eroul e un orfan timid, visător, „fără stare, fără nume, scos afară din legile societății”, animat de simțăminte nobile. El condamnă cu tărie practicile nedemne, atitudinile retrograde, oprimarea celor mici de către oei mari. Aflmd de o călugărire forțstă, exclamă : „Rămăsei zdrobit de amărăciune. Poate-se în secolul în care' trăim să se tolereze astfel de tiranii ?” Poet el' însuși, e indignat că „un poet la noi este privit ca un bufon”, iar întreaga literatură e tratată în mediile suspuse cu dispreț cosmopolit. Exfrem de sensibil Manoil traversează momente de scepticism și descurajare, întrebîndu-se dacă relele existente sînt trebuincioase armoniei universale și dacă n-ar fi fost mai bine să se fi născut „muncitor” (citește țaran), spre a scăpa astfel de pacostea întrebărilor fără răspuns, de chinuitoarele perplexități ale conștiinței de sine. Acest tinăr romanțios, posedînd toate

semnalmentele eroului pozitiv, suferă o dezamăgire în dragoste, după care întreprinde o călătorie de 2 ani peste hotare. În acest răstimp se produce o involuție dezastruoasă în mentalitatea și comportamentul său, pe cit de totală, pe atât de puțin motivată. La întoarcerea în țară, Manoil se aruncă în brațele tuturor dezmiardărilor, devine adeptul doctrinei că „voluptatea este principiul tuturor faptelor”, se înhăitează cu femei dubioase, ajunge clientul tripourilor și localurilor unde mișună drojdia societății. În cele din urmă, după peripeții rocambolești, decupate parcă dintr-un ieftin foileton, Manoil ajunge la închisoare sub învinuirea mincinoasă de omucidere. În ceasul al doisprezecelea, pe pragul prăbușirii definitive, e salvat de apariția unei copile inocente, care continuase să-l iubească și să-i acorde încredere. Romanul se încheie astfel cu un happy-end : eroul se căsătorește cu angelica Zoe, stabilindu-se la țară, unde cunoaște tihna și fericitățile simple ale rusticității.

Compus în timpul exilului, în numai o lună de zile, ca să-și umple un popas silit la Rusciuc, unde trebuia s-o întâlnească pe sora sa, Caterina, Manoil a fost citit de Alexandrina- Chica, soția memorialistului. Ea a găsit partea întâia „grațioasă”, partea a doua „detestabilă”, judecată cu care Bolintineanu se va declara de acord în 1870, când hotărăște să-și reediteze romanul în *Dîmbovița*, reapărută efemer. Dacă aprecierea avea în vedere criteriul estetic (ceea ce e improbabil), ea e în mare măsură justificată. În adevăr, partea a doua a cărții, înregistrând uimitoarea renaștere a eroului întru cinism și abjecție și urmărindu-i vicisitudinile într-un București interlop, populat de o umanitate degradată și trivială, decepționează prin artificiu și naivitate. Înțimplările cele mai hazardate se acumulează în complicații de un senzațional aberant. Pe de altă parte, ritmul narativ se precipită atât de mult, încît comentariul autorului, care dădea preț primelor capitole, e pur și simplu sufocat, pierzîndu-și capacitatea explicativă și pertinența psihologică. În plus, alura tezistă a picturii mediului falsifică logica situațiilor și a personajelor, exagerînd căderea în prăpastie a eroului și, bineînțeles, făcînd neverosimilă conversiunea sa finală.

În pofida acestor cusururi, figura lui Manoil, în conturul ei inițial, rămîne memorabilă pentru caracterologia romanului românesc de început. Format din contraste, amestecînd mari aspirații cu apetențe vulgare, inocența cu cinismul, generozitatea cu inconstanța, trecînd rapid de la entuziasm la dezamăgire, Ma-

noii pare a rezuma, în fragilitatea și vulnerabilitatea făpturii sale, mulțimea imaginilor disparate și difuze ale omului romantic, risipite prin literatura anilor 1830—1860. De o semnificație cel puțin egală, dar pe alt plan, este adoptarea formulei „epistolare” : perspectivei autorului atoateștlutor, care narează o istorie încheiată, i se substituie perspectiva mai îngustă, dar mai veridică, a unui personaj care povestește o istorie în curs de a se face, asumîndu-i oscilațiile și imprevizibilul. Modelul direct nu pare a fi *Le Lys dans la valee*, unde întreg romanul e compus din două scrisori, una, lungă, a contelui Felix de Vandenesse și alta, mai scurtă, a contesei Nathalie de Manerville, ci *Die Leiden dres jiingsien Werthers*, unde e vorba doar de scrisorile eroului către un destinatar fictiv. Oricum, Bolintineanu cunoștea bine *Le Lys dans la valee*, cum o arată faptul că în Elena citează la un moment dat romanul lui Balzac, făcînd o analogie între personajul ce dă numele cărții și contesa de Manerville. Dar, indiferent cine l-a inspirat, e cert că adoptarea punctului de vedere al personajului și folosirea persoanei I ea instrument de analiză interioară constituiau achiziții prețioase în contextul anilor³⁰. Căutarea autenticității în chiar pragul nașterii romanului la noi, cu toate inconsecvențele în aplicarea formulei, era un semn bun, deși pentru multă vreme încă romanescul melodramatic și senzațional avea să domine creația de ficțiune.

Elena, cel de-al doilea roman al scriitorului, e mai solid încheiat ; apar și aci o serie de complicații parazitare, puțin verosimile, dar intriga e unitară, gradată, relativ bine condusă ; tabloul social are amplitudine și pregnanță, iar sistemul de personaje, în pofida opoziției dintre pozitivi și negativi, dispune totuși de o anumită varietate tipologică. Cu adevărat remarcabilă e însă analiza subtilă a iubirii dintre Elena, soția postelnicului George, și Alexandru Elescu, iubire pătimașă, surprinsă în dialectica tulbură a certitudinilor și a îndoielii, a beatitudinii și a sfîșierilor interioare, a simulării și a sincerității. Deși aflat sub influența retoricii deklamative, impuse de codul romantic la modă, și trebuind să răzbată peste diverse insuficiențe de ordin tehnic, Bolintineanu reușește o excelentă monografie a pasiunii, explorîndu-i cu acuitate mecanismele delicate și contradictorii.

Tema centrală a romanului e conflictul dintre chemările inimii și sacralitatea legăturii conjugale, dintre cerințele naturii umane, în înțelesul elevat al cuvîntului, și convențiile care gu-

vernează viața socială. Elena, femeie superioară, „din acele ființe rare, unice, poate, ce Dumnezeu, din timp în timp, face să se nască în unele societăți degradate, ca și cum ar voi ca oamenii să-și aducă aminte că el nu l-a părăsit”, e căsătorită cu postelnicul George, un om grosolan, intrigant, vulgar, incapabil să se înalțe „din cercul strimt al intereselor egoiste”. Deși are toate motivele să-l excre, ea își respectă în chipul cel mai scrupulos îndatoririle de mamă, soție și stăpînă a casei. Cu ocazia unei sindrofii la moșie, îl cunoaște pe Alexandru Elesc, tînăr, bogat, independent, om de lume și om de gust, aflat, prin convingerile liberale și distincția purtării, în opoziție flagrantă cu restul musafirilor, boieri retrograzi, „dezbrăcați la 24 ianuarie (1859) de privilegiile regulamentare”. Intre Elena și Elesc se naște rapid o dragoste puternică, întemeiată pe o desăvîrșită consonanță sufletească, dar contrariată, de o parte și alta, de ezitări, scrupule și perplexități.

Deși nefericită în căsnicie și atrasă irezistibil' de Elesc, Elena se împotrivesc categoric vieții în minciună. Ea refuză infidelitatea, oricîte justificări ar avea s-o comită, nu din prudență sau din teama de opinia publică, ci dintr-o sete de puritate, dintr-o exigență a absolutului moral cu totul străină lumii frivole și alunecoase ce o înconjură. În același timp însă, nu are nici curajul să se îndepărteze de Elesc. În cele din urmă, lupta dintre dorință și căință, dintre elanul inimii și reprobarea rațiunii se încheie cu inevitabilul : Elena cedează, pe deplin conștientă că în felul acesta se autocondamnă, că nu va putea supraviețui păcatului săvîrșit. Și-n adevăr, deși va deveni liberă, prin divorțul impus de postelnicul George, după o mîrșavă uneltire urzită de niște rivale, nu va apuca să-și guste fericirea alături de bărbatul iubit: ea se va stinge discret și gingaș, răpusă parcă de un rău metafizic, mai mult decît de o boală, ca și cum o fatalitate inexorabilă ar fi împins-o să-și ispășească vina.

Problemele lui Elesc sînt de alt ordin. Iubind-o cu sinceritate și fervoare pe Elena, dorește pragmatic să-și împlinească dragostea și să-și refacă viața alături de ea ; temperament aprins, dar bănuitor, sensibil la șoapta insidioasă a calomniei, el îi face adesea scene de gelozie, pe cît de nedrepte, pe atît de chinuitoare. Neputînd percepe delicatele resorturi psihologice ale femeii pe care o adoră, crede, sau preferă să creadă, cu un egoism masculin caracteristic, că repetatele ei avertismente macabre

(„Cînd voi fi a ta, trebuie să mor”) sînt vorbe fără acoperire, rostite sub imperiul exaltării ; de aceea, tragicul deznodămînt îl ia prin surprindere, sfărîmîndu-i brutal toate iluziile pe care și le croise.

Narînd acest zbuciumat roman de dragoste, Bolintineanu întreprinde analiza fluctuațiilor sentimentului cu un surprinzător „savoir faire”, de parcă l-ar fi meditat pe Stendhal. O mulțime de reflecții notate în treacăt, de tip aforistic, atestă subtilitatea observației morale : „Niciodată un amor nu devine mai pasionat decît atunci cînd întîmpină stavile”, „Un amant ce se declară este ca un rege ce-și pierde tronul”, „Nimic nu ne împinge mai cu repeziciune a admira pe cineva ca elogiurile ce lumea îi face”. Figura Elenei, culpabilizată de ideea adulterului și totuși acordîndu-și, fie și pentru o clipă, dreptul la fericire, atît de castă și, în același timp, atît de flămîndă de dragoste, își păstrează pînă la capăt nimbul poetic, fără a-și pierde credibilitatea. Plauzibil este și Elesc, împărțit între bucurie și îndoială, grăbit să ajungă la țintă și incapabil să-și înțeleagă în fond enigmatica parteneră. E adevărat că declarațiile celor doi eroi sînt adesea înghițite de un lirism siropos, azi greu de suportat, dar ar fi profund eronat să nu distingem imperfecțiunile limbajului de relevanța analizei psihologice. Dealtfel, există și numeroase pasaje în care retorismul e temperat, iar „curentul” trece. Iată un exemplu :

„El o găsi șezînd îngă o fîntînă înconjurată de arbori. Elena apără în ochii lui Alexandru, privind visătoare jocurile apei capricioase, ca o nimfă din antichitate ce apărea călătorilor rătăciți.

— Ce faci acolo ? o întrebă el.

— Nu eram singură, răspunse ea. Eram amîndoi.

Alexandru șezu lîngă dînsa.

Elena trecu mîna sa mică și albă pe fruntea amantului ei.

— Această frunte a fost senină ca cerul de astăzi ; nici un nor nu a trecut pe dînsa... Cît sînt de fericite cînd văz că eji mulțumit!... Amorul el însuși are zilele sale de vijelie; dar eu prefer pe cele senine, atunci sufletele noastre plutesc cu fericire pe o lume de vise plăcute !...

Seara se cobora în văi, răspîndind un farmec dulce și misterios. Luna surîdea în vîrfurile unei stînci, murmura apelor dimprejur invita orice suflet la reverii.

— Ce locuri bogate de poezie — zise Elena — nu simți ceea ce simț eu; nu sînt poeți numai poezii de profesiune. Cei ee scriu ca să fie citați de mult© ori se servă cu spiritul in locul inimii. Pe rînd aceia ce au poezia în inimă, ce o ascund ca un prezinte ceresc, pot mai lesne să găsească calea inimii...

Alexandru îi luase mîna și o strîngea pe sînul lui..."

Cronica socială nu e la înălțimea romanului de dragoste, dar merită atenție. Prin personaje interpusse și uneori intervenind de-a dreptul, fără să se ascundă înapoia ficțiunii, Bolintineanu critică sever stările de lucruri de după Unire, din perspectiva unui pașoptism intransigent, exasperat de distanța tot mai mare dintre principii și aplicarea lor. Observațiile sînt incisive, uneori amare, colorate în tot cazul de vitriolul satirei. Imaginea de ansamblu e' sumbră : țărănimea e exploatată și disprețuită, guvernele sînt instabile și neputincioase, legea electorală are un caracter nedemocratic, corupția și dărăpărarea domnesc în administrație, o stare de moleșeaiă și scepticism a cuprins cugetele, încît Elescu exclamă la un moment dat : „Cînd aud pe unii români ridiculizînd ideea de-a apăra mormintele străbunilor, pare că aud niște oameni născuți în robie, care tremură cînd se gîndesc că ar putea să scuture lanțurile lor".

Cum se întrezărește și din pagina mai înainte citată (deși ea nu e cea mai concludentă sub raportul scriiturii), stilul romanului demonstrează o anumită dexteritate jurnalistică, dar rămîne neglijent : paupertatea vocabularului, abundența franțuzismelor (a dompta, a foileta, devota, eschisă etc), frecvența anumitor procedee emfactice (înlocuirea subjonctivului prin infinitiv), mulțimea clișeeilor etc. — totul creează senzația, din păcate obișnuită la Bolintineanu, a unei prime versiuni pe care autorul s-a grăbit **5-0** publice, dar fără s-o plivească de buruieni. Pentru că insa legile romanului sînt cu totul diferite de legile poeziei, cusururile — să le spunem — de „formă" ou o pondere limitată : ceea ce importă nu e eleganța stilului, ci puterea de viață a eroilor și adevărul posibil al dramei lor. Or- *Elena* posedă,, in mod indiscutabil, aceste însușiri.

Cea de-a treia încercare de roman, *Doritorii nebuni*, a apărut in *Dimbovița* din 1864 (nr. 11, 3 iunie — nr. 65, 15 noiembrie), nefiind dusă pînă la capăt. E vorba de o frescă a perioadei prerevoluționare, centrată în jurul societății secrete „Regenera-

țiunea", ai cărei conducători, Cheren și Vel, aspiră la libertate națională și înfrîngerea tiraniei, însă nu prin combaterea boierimii în genere, ci doar a boierimii străine. „Însemnează bine — spune Vel într-un efort de persuasiune — că nu-ți vorbesc de boierii români, însemnează bine că nu facem război de la clasă la clasă. Ceea ce voim a face este urmarea luptei naționale între români și greci." După anumite semne — ritualul francmasonic de inițiere, amestecul domnitorului Alexandru Ghica în treburile interne ale societății, prin intermediul lui Edem, un personaj dubios care profesa, ca Heliade, că urăște tirania și se teme de anarhie — modelul real al lui Bolintineanu pare a fi fost „Filarmonica". Dar, desigur, scriitorul a utilizat și elemente împrumutate societăților de după 1840, de un caracter mai radical. O ședință a „Regenerațiunii" ne înfățișează confruntarea de opinii dintre Vel, teoreticianul sacrificiului de sine, ca pîrghie a deșteptării conștiinței naționale, și Edem, partizanul temporizării și al conciliatorismului, care consideră că „lucrul cel mai bun este a amina revoluțiunea poitică și armată și a revoluționa datinile locuitorilor ; a ne sili prin toate mijloacele a-i lumina, a-i moraliza..." Disputa nu e născocită, i-a divizat efectiv pe pașoptiști, regretabil e doar că Bolintineanu o tratează rapsodic, fără a-i da un destin.

Romanul conține și o intrigă sentimentală : tinărul Dem, fiul unui pandur care a luptat alături de Tudor Vladimirescu, slujbaş sărac, dar orgolios, cu un sentiment acut al demnității personale, se îndrăgostește de o frumoasă aristocrată. Respins din considerente de poziție socială, apoi izgonit dintr-o sală de bal, din același motiv, el intră în „Regenerațiunea", converlindu-și setea plebee de răzbunare în acțiune poitică : „M-ai insultat, o, clasă aristocratică, clasă fără viață și fără viitor, dar va veni o zi cînd te voi goni cu biciul de la înălțimea ta, și saloanele tale, și moșiile tale, și fetele tale le voi da slugilor tale". Cea mai izbutită secvență a romanului ne transportă în timpul mișcării lui Tudor, relatînd rezistența eroică a Lui Preda Protopopescu, retransat cu 25 oameni în biserica Olteni, asaltată de o ceată numeroasă de turci. Incoerent, cu personaje zugrăvite în fugă și lungi discursuri, compus, probabil, de la foileton la foileton, fără o claiă viziune a întregului, romanul *Doritorii nebuni* e inferior celorlalte două, interesînd îndeosebi prin ilustrarea modului în care pașoptiștii își scriau propria istorie.

Călătoriile lui Bolintineanu îl irită pe cititorul de azi datorită abundenței lor provizii de informație indigestă și impersonală. E ca și cum autorul ar voi să concureze un baedeker și încă, în anume cazuri, să-l depășească în erudiție. Impresiile vii și notațiile nemijlocite sînt pur și simplu înecate într-un ocean de fișe istorice, geografice, economice etc. adunate cam la întîmplare, din diverși autori, căzuți azi în desuetudine, din cauza rapidei evoluții a cunoștințelor. Nu trebuie însă uitat că „orizontul de așteptare” al cititorului român în deceniul al șaptelea era orientat de o proză „cuminte”, care accentua valorile civice și educative, urmărind explorarea lumii din afară mai degrabă decît a celei dinlăuntru. Pentru o cultură deschizîndu-și larg porțile spre exterior, exploatarea romanescă a unei călătorii trebuia să fie, așadar, ca la Dinicu Golescu, doar alibiul sau cauțiunea unei relatări informative, în nici un caz s-o înlocuiască. Supunîndu-se acestui imperativ difuz al genului, Bolintineanu și-a conceput memorialele în maniera „turismului instructiv”. Azi, firește, punctul de vedere s-a schimbat; cine vrea să afle informații despre un teritoriu necunoscut se adresează unui ghid; interesul cărții de călătorie rezidă în viziunea despre oameni, peisaje și instituții, în capacitatea de a folosi strămutarea ca o formă a autointerogării, ca un mijloc de a adînci, prin ricoșeu! alteri **tații**, experiența condiției umane.

În raport cu exigențele modernilor, Bolintineanu satisface mai puțin decît, de pildă, scînteietorul I. Codru-Drăgușanu. Totuși, relatările sale de voiaj³³ merită sigur interesul, oferind nu o dată surprize agreabile. Și anume, tocmai pentru ceea ce în ele este literatură, pentru că alături de fapte propun episodice lectură a lor, răsfrîngerea spectacolului lumii într-o conștiință. O conștiință de peregrin romantic, obligat să suporte restriștea

³³ *Călătorii în Palestina și Egipt* (1856), *Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria* (1858), *Călătorii în Moldova* (1859), *Călătorii la romanii din macedonia și Muntele Athos sau Santa Agora* (1883), *Călătorii în Asia Mică* (f.a.). Acestor memoriale, Ion Roman le-a adăugat în ediția sa de *Călătorii*, voi. I—II, Ed. Minerva, „B.P.T.”, 1963, cea mai cuprinzătoare pînă în momentul de față, alte două lucrări: *Insula Tenedos și Cauoris* (în *Calendar istoric și literar pe anul 1860*) și *Călătoria domnitorului Principatelor Unite la Constantinopol* (1860).

exilului după înfrîngerea revoluției de la 1848. cu disponibilități de sensibilitate și melancolie, dar și cu o vie apetență pentru cerurile Sudului și pitorescul oriental.

Romantismul acesta, adesea discret și mascat de prozaismul întîmplărilor cotidiene, își duce recitalurile numai în anume clipe privilegiate. De pildă, devine manifest și memorabil în emoția, aș spune comoția, resimțită în fața peisajelor deșertice ori a ruinelor. Caracteristică în asemenea cazuri nu e starea de reverie, meditația posomorită, dar în esență resemnată, pe marginea vanității celor omenești. Călătorul nu e un turist în căntare de exotic, ci un pribeag îndepărtat silnic de țara sa, care deochează simbolica degradării și a coruptibilității materiei ca o corespondență tragică și o prevestire. Iată-l lamentîndu-se pe ruinele lerihonului: „Pretutîndeni prada, dezolația ne aduc aminte de răutatea omului din țoale locurile, din toate timpurile! Oare cartea trecutului, scrisă cu lacrimi de sînge, nu vădește că viitorul nu va mai fi ferice?... Prezentul se amestecă încă și mărturisește că nu este speranță pentru visele cele dulci ale inimilor nobile și generoase. Amar acelora ce în zborul imaginației lor și-au format o patrie, o societate ideală și frumoasă ca sufletul lor. Vine o zi cînd tot ce este verde, tot ce este tînăr în inimă îmbătiirrește și se usucă.” Același negru pesimism i-l trezește vederea Mării Moarte: „Natura aici se pare atîta de degradată, încît ți se pare că distrugerea generală a lumii a început aici! Sufletul călătorului se despoaie de tinerețe, de iluzii și într-un minut îmbătrînește. Un singur sentiment îl mai pune în mișcare; acela al distrugerii și al morții.”

Șocul în fața naturii decrepite funcționează însă și ca un reactiv demistifiant. Dezgustătoarea realitate dezvăluie uneori călătorului cît de falsă e imaginea idilică despre Orient pe care o întretin și o difuzează tot felul de autori ușuratici sau ipocriți. Din acest punct de vedere, îndeosebi expediția în Palestina și Egipt sfîșie perdeaua de fum a iluziilor. Spre pildă; chiar și Volney, „scriitor mare”, atribuia beduinilor deșertului un caracter onest. Dar „cum poate să aibă caracter frumos — se întrebă Bolintineanu — un popor în a cărui țară nu poți merge fără să fii despuiat, bătut sau ucis, dacă te aperi?” Despre călugării clin Ierusalim se spun vrute și nevrute. Adevărul e că ei sînt ignoranți, murdari, arghirofili, că exploatează fără remușcări credulitatea pelerinilor, într-un cuvînt, remarcă undeva concludiv,

scriitorul, „trebuie să aibă cineva credința adincă și laudabilă a vechilor creștini sau frumoasa nebulie a arheologilor ce caută ruine, ca să călătorească cu plăcere în aceste locuri, pe o căldură atât de tare, un soare atât de arzător și un tarim atât de uscat. Toate locurile acestor țări sunt mai frumoase în cărțile călătorilor, dispuși totdeauna să laude orice, vād. ca să intereseze pe cititori ; dar, în realitate, scad mult, căci cele mai multe lucruri care farmecă pe învățați nu sunt sigure. Natura ea însăși, în aceste părți, nu are nimica de pitoresc să despăgubească pe călătorul deziluzionat și seamănă ea însăși că a îmbrăcat vālul întristării și al morței, de cînd mîntuitorul lunei a suferit pe cruce pentru oameni.”

Romantic este Bolintineanu și în clipele de contemplare liniștită, cînd peisajul îl solicită euforic și nu elegiac. Atunci Conrad se retrage în umbră, iar autorul Florilor *Bosforului* îi ia locul, cu sensibilitatea lui panoramică și muzicală. Iată o marină, încărcată de plenitudinea solară a Sudului : „Un vînt dulce și ușor, pe ici, pe colo, încrețea sub linele lui sărutări surfasa de azur a undei. Ochii noștri, răpiți și osteniți de vie lumină, se înturnau cu voluptate asupra pulberii de insulițe ce păreau plutind aici, colo pe fața mării : unele mici, fără nume, fără locuitori și fără verdeață ; unele mai mari, locuite ; altele purtînd asupra lor niște munți, ale căror vîrfuri se învâleau în sînu unu nor rătăcit în această climă senină.” Remarcabilă prin simetrie, cadența muzicală și efectul de transfocator e următoarea vedere asupra piramidelor : „O aură lină și plăcută răcorea aerul, malurile Nilului, ce de la un timp începuseră a pierde mai mult cununa lor de verdeață, înotau acum în valuri de umbră și de lumină, în tăcere și întristare, pale și albe, cu satele, u arborii de curmalii, mai rari pe-aici. Unele din sate, mai depărtate, apăreau și se pierdeau în fundul umbrei și al deșertului. Departe, printre raze, printre umbrele serii, printre valurile mării de nibip cu mulțime de fețe, văzurăm piramidele.”

În fine, fizionomia romantică a călătorului ar rămîne incompletă fără a sublinia cît de puternic e ea marcată de obsesia patriei. Patria constituie o referință constantă, deseori manifestă, și atunci scaldată în nostalgie ori amărăciune, alteori subtextuală și atunci angajînd discret strategia discursului liric ori prozastic. Ilustrată în toate memorialele de călătorie, ea e temati-

zată în mod sistematic mai ales în relatarea expediției macedonene³⁰.

Înainte de a intra în detaliile veritabilei monografii pe care o dedică Macedoniei (cuprinzînd, pe lîngă bogate informații istorice, geografice, etnografice, o colecție de proverbe și un vocabular), Bolintineanu se lansează în largi digresiuni asupra problemei naționale. În spiritul celui mai autentic pașoptism, el combate cosmopolitismul, ca fiind nerealist și inaplicabil, și-și motivează convingerea că numai prin cultivarea specificului propriu un popor poate fi el însuși și fiind el însuși poate fi nemuritor. „Pentru mine — mărturisește scriitorul — înțeleg simțul naționalității dintr-un punct de vedere practic și poetic. Practic, căci credem că spre o îmbunătăți soarta lumii trebuie mai intii a îmbunătăți soarta națiunii din care facem parte. Poetic?... Acesta este un simțămînt ce nu se explică. Sub aceste cugetări arunc ochii către un popor de un milion de români risipiți în Macedonia, Tesalia, Epir și alte locuri. Un milion de români este un popor ; este o fărîmătură mărită din acele legiuni romane neînvînse de oameni, neînvînse însuși de secolii ; este o Idee, este geniul, este civilizațiunea lumii vechi, doborîtă, dar neînvinsă...” Antologică, traducînd o experiență comună pașoptiștilor, soldată adesea cu mari amărăciuni, e compararea patriei cu un tablou în ulei. „De aproape se vede lutul culorilor ; de departe acel lut dispare. Ochiul nu mai vede decît ceea ce este frumos. Ceea ce iubeau exilații nu era țara astfel cum este ; era portretul ei, ieșit de sub penelul lui Rafael, era fantasma sa.”

Să urmărim acum felul în care sînt construite *Călătoriile*. Metoda e simplă, ea constă în joncțiunea impresiei și a informației : pe de o parte, Itinerariul e punctat de rapide și concise notații reportericești, pe de alta, e elucidat printr-o profunziune de fișe, de caracter predominant istoric. Spre exemplu, drumul către Ierusalim începe de la Constantinopol, pe vaporul „Merse”. Autorul fixează o dată în plus înaintătoarea panoramă a Bosforului nocturn : „Noaptea se întindea asupra săraurilor misterioase, pierdute prin arborii grădinilor desfătătoare ale Bos-

³⁰ Părerea lui Th. Capidan, că Bolintineanu n-a vizitat decît parțial Macedonia (Th. Capidan, *Scrierile lui Dim. Bolintineanu despre Macedonia*, în *Omagiu lui I. Bianu*, București, 192”) a fost recent pusă la îndoială, pe bună dreptate, credem, de T. Vârgolici (*Introducere în opera lui Dimitrie Bolintineanu*, p. 188).

forului. Cotul unde fuse altădată palatul împăraților, astăzi saraiul sultanilor, părăsit, rămase la dreapta noastră. Scutari, Cadikioi pieriră unul după altul în umbră și în depărtare ; insulele Principilor, semănate în fața mării, păreau că înoată sub cununile lor de scînteii, în apă, în umbră și în tăcere." Apoi, un-Rhiul subiectiv e abandonat, comunicîndu-ni-se material documentar despre Scutari, în vechime Chrisopole. fiind citați Denis din Bizanț și Xenofon, despre Cadikioi, în antichitate Calcedonia. fiind chemați în sprijin Tacit, Strabon și Polibiu. După încă o pagină de „fapte" (biografia împărătesei Teodora, caracteristicile geografice ale insulelor Principilor și ale Mării de Marmara), revenim la literatură, făcînd cunoștință cu pasagerii. În rîndul cărora strălucește o superbă fiică a Albionului, miss Lia — „Fiicele Albionului în genere nu sunt frumoase — remarcă scriitorul — grația, gentilețea, vioiciunea le lipsesc ; nalte și reci, ca niște coloane de marmură ; mari în mini și în picioare ; însă cînd printre ele se întîmplă unele frumoase, aceste excepții sunt frumoase ca niște mumii". Miss Lia era, evident, o excepție : ..vioiciunea sufletului său se răstrîngea pe fața ei, asemenea razelor de soare ce se varsă pe stele și pe care ochii noștri nu le pot vedea, aflîndu-le ascunse". În vreme ce pasagerii stau la masă și, fermecați de drăgălășenia tinerei englezoaice, ar voi ca cina să nu se sfîrșească niciodată, un zgomot teribil li precipită pe toți afară. „Frumoasa miss Lia fu dată la o parte, călcată pe picioare de cei ce voră să iasă !" Vexat de această manifestare animalică a instinctului de conservare. Bolintineanu supralicitează polemic : ..Sunt sigur că dacă s-ar fi spart vasul, de am fi scăpat în bărci pe mare, de am fi rătăcit mai multe zile însetați și flumînzi, de am fi hotărît, în amețeața foamei, să mîncăm pe unul din noi și soarta ar fi căzut pe frumoasa fecioară, negreșit că acești adoratori ar fi mîncat-o, fără nici o muștrare de cuget, numai să nu moară ei". Panica stîrnită avea drept cauză o coliziune. Cele întîmplute sînt expuse în stil de proces-verbal : „Vasul nostru întîlnise un caic încărcat cu marfă și cu treisprezece oameni. îndată ce îl lovi, îl rupse în două ; îl văzurăm plutind un minut pe apă, apoi se cufundă. Cîțiva mateloți se dară jos din vapor cu o barcă să caute pe cei ce se înecau. Auzirăm încă strigătele lor dureroase, apoi o tăcere de moarte se întinse peste unde." Urmează, fără tranziție, cîteva pagini de date despre Dardanele, traversarea Helespontului (de către Leandro, lord Eyron, un june evreu), despre fortificațiile ridicate de turci etc.

Întreaga „călătorie" e construită la fel, printr-o articulare sumativă, și nu interferență a două registre : unul impresiv, celălalt digresiv. Cel dintîi e alcătuit, cum am văzut, din reperi instantanee : despre Smirna, cu femeile visătoare și melancolice în pervazul ferestrelor ; despre peroti, locuitorii catolici ai unui carrier din Constonlinopol, născuți „cu galoșii în picioare și cu un fanar în mină, două antidote puternice în contra tinei și a Întunericului" ; despre călugărul İona, originar din Moldova ; despre întîlnirea cu o frumoasă alepiană, cîntată cîndva de Lamariine ; despre homerică luptă la porțile cetății Iaffa între cei ce voiau să intre și să iasă etc, etc. Registrul digresiv ne ține la curent cu Enciclopedia, citind copios din Volney. Chateaubriand. S. Mink, de Bourienne, cornițele de Forbin, Vechiul Testament etc. și informîndu-ne despre istoria arabilor și a lui Mahomet, originile sărbătorilor Pastelui, detaliile arhitectonice ale monumentelor Palestinei, inclusiv biserica Sf. Mormînt, coniecturile asuova locului Golgotei etc, etc.

Dacă erudiția împovărează Călătoriile și devine balast, nu e fiindcă deslușirile date n-ar fi interesante, ci fiindcă ele nu sînt distribuite echilibrat și nici filtrate prin personalitatea scriitorului. La fel, dacă notațiile nu-și produc totdeauna efectul, în pofida frăgezimii percepției și a umorului, e fiindcă sînt înșiruite în galop, fără ca unele să fie privilegiate, în detrimentul altera, prin așezarea în prim plan. În plus, informațiile și impresiile se alătură hibrid, impunînd două tipuri de lectură, una utilitară, cealaltă participativă. Incit nu e poate exagerat să spunem că ceea ce lipsește înainte de toate memorialelor lui Bolintineanu e o mizanscenă convenabilă.

Roluri și personaje

Recitită fără prejudecăți, dramaturgia lui Bolintineanu nu impune, desigur, revizuirea opiniei depreciative, instaurată încă de mult, la care a subscris și Eminescu și pe care au confirmat-o în decursul vremii toți cercetătorii. Consensul negativ se cere însă nuanțat, și anume nu fiindcă piesele n-ar avea multe cusururi, ci fiindcă s-ar cuveni să le concedem și unele calități. În definitiv, ar fi absurd să redeschidem un proces clasat

numai spre a repeta că sentința a fost dată corect. De aceea, vom trece peste diversele curențe, de la platitudinea versificației și retorismul vorbirii la incalculabilul și artificialitatea compoziției, de la totala neglijare a culorii locale la insuficiența motivare a acțiunilor, de la stângăciunile tehnicii (precipitarea timpului scenic, abuzul de monoloage interioare etc.) la amestecul neconvingător al registrelor și stilurilor : pateticul cu burlescul, duiosul cu ridicolul etc. Piesele lui Bolintineanu poartă pecetea unei perioade nefaste a creației — de agravare a bolii, descurajare și criză morală, de cursă dezastruoasă împotriva neantului. Ele nu există estetic, ca opere întregi, de sine stătătoare. Dar, aici și acolo, aduc dovada unei căutări, semnul unui elan rețezat, conturul tremurat a ceea ce ar fi putut să fie și n-a rămas [lecit o vagă promisiune.

Astfel, fiindcă majoritatea lor gravitează în jurul puterii, a ciocnirii domnilor cu boierii sau a pretendenților ce-și dispută scaunul, nu e surprinzător să descoperim anumite crîmpeie relevabile în confruntările dintre reprezentanții diverselor partide. Poate fi astfel citată scena din *Brîncovenii și Cantacozinii* în care răzvrățiții împotriva domnitorului își enunță programele, încercînd să se înțeleagă asupra celei mai potrivite candidaturi la tron. Plin de interes, deși stufos și excesiv actualizat, este și dialogul din *Alexandru Lăpusneanu*, între domn și domnița Roxandra, care nu reprezintă doar două caractere opuse, ei și două filozofii antagoniste asupra vieții.

Principala aplicație a dramaturgului Bolintineanu nu e de ordinul scenarizării, nici al inventării de momente reușite în relativa lor autonomie; ea rezidă în schițarea unor destine, a căror anvergură o ghicim dincolo de partitura rolurilor, de obicei insuficient realizată. E vorba, se înțelege, de personaje excepționale — mari ambițioși, sclerați ori principii — detașându-se din mediocritatea ambianței prin dimensiunea țărilor, unaori și prin natura mijloacelor folosite. Cu pozitivii, eșecul e frecvent, deși nu obligatoriu. Astfel, figura lui Mihai Viteazul, erou al unei trilogii (*Minai Viteazul condamnat la moarte, După bătaia de la Călugăreni, Mărirea și uciderea lui Mihai Viteazul*) rămîne schematică și falsă, scriitorul neizbutind să găsească echilibrul între monumentalul baladesc, împrumutat de legendele istorice, și o umanizare vulgară. În schimb, apare credibil Brîncoveanu (*Brîncovenii și Cantacozinii*), deși procedeele evocăm sînt

mp. mult ilustrative decît dramatice. Prevenit de devotați că împotriva lui uneltesc Cantacuzinii, domnul refuză să ia măsuri :

Un domn e mare înșă cînd lasă tutulor
Să zică ce le place și nu le pune Mul.

Cînd imbrohorul Porții vine să-i pună pe umăr năframa de mătase neagră a mazelirii, el apelează la garda palatului, dar constată că a fost trădat :

Sînt singur ! unde sînteți apărători ai țării
Și-ai tronului ! Trecut-ați în tabăra trădării ?
Dar nimeni nu se vede ! O tron, plin de dureri !
Vezi tu cum te sprijină ai tăi măreți boieri ?
Robi, cereți libertatea schimbîndu-vă stăpînul !
Amar de tine, țară, ce dai să-ți sugă sînul
La pui de lupi ! Vai ție, tu floare care luce
Și-n sînu-i simte viermii născînd ca s-o usuce !

Brîncoveanu primește cu bărbăție osînda la moarte și-l înfruntă pe sultan, prevestindu-i pieirea imperiului. Scena supliciului din finalul actului IV, cu copiii uciși de securea gîdelui, sub ochii nefericitului părinte, e una din cele mai puternice din întreaga op. dramatică a scriitorului.

Pînă la un punct e viabilă și doamna Roxandra (*Alexandru Lăpusneanu*), reprezentantă a continuității dinastice (era fiica lui Petru Rureș) și a ideii de respectare neabătută a tradiției. Ea refuză căsătoria cu Joldea, proclamat domn de boieri, alegîndu-l drept soț pe Lăpusneanu, după ce încearcă să se asigure că e vrednic de dînsa. Dar Roxandra pierde din alură pe parcurs, fiind implicată într-o intrigă sentimentală vodevilescă.

Negativii sînt mai colorați și mai dramatice. Un aspect inedit în dramaturgia istorică a vremii îl constituie faptul că printre malefici se află și două femei : Doamna Măria (Postelnicul Constantin *Cantacuzlno*) și Grajina (Despot-Vodă). Ambele sînt roase de ambiție, iar frumusețea le servește drept instrument ; ele participă la intrigile ce se țes și se deznoadă în jurul tronului, cu aceeași lipsă de scrupule pe care o dovedesc și bărbații.

Din mulțimea eam indistinctă a personajelor masculine (căci cei mai mulți seamănă între ei) și din rîndul celor ce-și păstrează o anumită coerență se desprind trei figuri semnificative. Observăm la ele o contradicție între individualitatea prezumtivă,

intuită din conturul „rolului”, și partitura pe care le-o pune la dispoziție scriitorul. Totuși, sugestia magnitudinii dramatice se păstrează. Primul personaj memorabil îmi pare a fi Mihnea al III-lea (Mianea-Vodă *care-și taie* boierii), omul unei vocații imperiale, ca mai târziu Despot al lui Alecsandri :

Voi să tai boierii și în locul lor
Să înalț pe alții, oameni din popor.
Voi să bat păgânii, să-i gonesc afară
Din Europa ! mîine, scap această țară ;
Lumea cere nouă să-i dăm un stăpîn
Orientul cere împărat român.³⁷

Boierilor care se tem de puterea otomană („Sînt nenumărate oștite păgîne / Ei cu caii numai pot să ne fărîme”) le aruncă-n față :

Ale voastre vorbe înțelepte par ;
Dar și-nțelepciunea are-al ei hotar ;
Cînd mergi prea departe în înțelepciune
Ai în al tău suflet moarte, slăbiciune.
Ascultați o vorbă, dragii mei boieri,
Nu se naște-un popol fără de dureri.³⁸

Defectul lui Mihnea e că vinează fuste, nenorocul că e împresurat de adversari numeroși și puternici, care-l vor împinge pînă la urmă la pierzanie.

Un al doilea personaj vrednic de atenție e Alexandru Lăpusneanu, din piesa cu același nume. Ca la Negruzzi, e un tiran sangvinar, însă reflexul tactic consemnat de faimoasa replică : „Proști, dar mulți” devine în cazul său o filozofie a istoriei ; ea pledează dreptul forței, nihilismul și relativizarea oricărei idei morale. Vocea lui Lăpusneanu e a unui om care-și simte singurătatea metafizică în mijlocul creației și destramă provocator, cu un cinism rece, toate alibiurile bunei conștiințe : „Lumea este o curteană bătrînă, obosită de crime, spoită pe obraz, care vorbește de virtute ! Vorbele de dreptate, adevăr, ncar(nare sînt născute în slăbiciune. Aceiași oameni, cînd se fac tari, le pri-gonesc. Ele au ajuns niște mijloace spre a înșela lumea și a-și face

³⁷ Drame «istorice. 6 *drame istorice noi*. București, 1888, p. 10.

³⁸ *Idem*, p. 8.

trebile. Și cel slab, și cel lare **le** pune înainte, unul ca să ră-pească, celalt ca să păstreze. Cel ce se ascunde sub masca libertății, dreptății, patriii este de două ori tiran, nedrept și înșelător ! Știți voi, copii ai viselor, că dreptul începe cînd începe tăria ? Viețuitoarea mîincă pe viețuitoare. Natura se hrănește prin mîncarea ființelor de către ființe...”

Cel de-al treilea personaj asupra căruia mă opresc, Ștefan-Vodă cel Berbant, din piesa cu același nume, e un Don .Tuan cu apetit insașiabil, care necinstește toate femeile ce-i ies în cale și ucide fără căință, ca un nou Caligula, dintr-un soi de plăcere sadică **de** a-și exersa puterea. E un monstru în stare pură, o ființă nu numai imorală, ci amorală, fiindcă nu contrazice normele etice, ci se situează dincolo de ele. Nefiind **de** fapt un sceptic, ci un deziluzionat, Bolintineanu îi atribuie totuși un simulacru de motivație ; domnitorul ar fi fost cîndva călăuzit **de** un ideal ; pricină misterioasă i-au împietrit sufletește : inima îi e acum „moartă” fiind încredințat că „este tot atîta... de faci ori rău, ori binef.:

...A lui Dumnezeu
Parodie este astă faptă mare
Ce se cheamă lumea ! Ia a sa fătare
Haosul acesta fu neapărat
Prins de friguri rele, lumea a păstrat
Aducere aminte.³⁹

Obosit' de domnie, oferindu-și voluptăți de care se satură repede și victime ce nu-i alungă plictiseala, neputîndu-se smulge din deliciale vinului nici cînd dușmanii îi cad în spate, Ștefan nu se căieste de fărădelegile săvirșite și nici nu pare a regreta viața pe care o duce. El profesează o filozofie cinică și brutală, de stăpîn de sclavi :

Nu sint eu tiranul cel înlfi pe lume,
Nici cel după urmă ; libertatea-i nume
Cu care înșeală de veacuri de ani
Biata omenire niște șarlatani.

³⁹ *Ștefan-Vodă cel Berbant*, dramă în 4 acte, urmată de poezii nouă, București, 1867, p. 80.

Lumea e o turmă data moștenire
La cîtiva, și lupta pentru omenire
Nu e între popul și între tirani,
Lupta de scăpare e-ntre șarlatani
Care să apuce locul la putere
Ca să smulgă turma ce-a născut-a pere.
Dreptul celui tare este tot aici.“

Un suflet delicat și sensibil ca al lui Bolintineanu, gata să ardă pentru orice pricină de înaltă cuviință, trebuie să fi fost crincen mutilat de viață pentru ca, în amurgul carierei, să imagineze asemenea personaje satanice, în care umanul de-abia mai pilpăie în slabe licăriri.

Poetul și problemele cetății

Publicistica ocupă un sector vast și eterogen al operei lui Bolintineanu. Ea cuprinde lucrările de propagandă în limba franceză, compuse în vremea exilului *ILes Principautes Roumaines* — IBS4 și *UAutriche, la Turgute et Ies Moldo-ValaQues* —1856), monografiile de istorie contemporană, de tip semimemorialistic (*Viofa lai Cuza-Vodă* — 1868, *Domnii regulamentari si istoria celor 3 ani de la 11 februarie pînă astăzi* — 1869), eseurile politico-filozofice (*Cartea poporului român, Nepăsarea de religie, de patrie îi de dreptate la români, România roabă la austro-maghiari ?* — toate din 1869), așa-zisele biografii istorice (*Viafa lui Mihai Viteazul făcuta pentru înțelegerea poporului de un anonim. Viața lui Ștefan-Vodă cel Mare, Viața lui Vlad Țepeș-Vodă s> Mircea-Vodă cel Bătrîn* — toate din 1383, *Viața lui Traian August, fondatorul neamului românesc și Cleopatra, regina Egiptului* — ambele din 1869), precum și o considerabilă producție jurnalistică, desfășurată la gazete proprii (Poporul suveran — 1848, *Dîmorița* — 1858—1860) ori în calitate de colaborator al unor foi periodice (*Trompeta Carpațitar* unde, în 1867, îl înlocuiește un timp pe Bolliac ca redactor-șef, *Albina Pinăului* — 1868 etc.).

După cum sugerează această lungă enumerare, tipurile de lucrări citate diferă sensibil prin momentul elaborării, obiectivele urmărite, mijloacele puse în mișcare, ca să nu mai vorbim

Idem, p. 95—86.

de inegalitățile calitative. Ca și operele de creație propriu-zisă, ele se deosebesc însă și printr-un anumit accent al concepției despre lume, altfel orientat de pe la 1864 înainte. În linii generale, fără a canoniza o diferență care nu se instaurează de la o zi la alta și nici nu e lipsită de contrarietăți, se poate afirma că perioada ministeriatului marchează, în itinerariul spiritual al lui Bolintineanu, trecerea de la o etapă de exultantă pașoptistă, de încredere în posibilitatea de a reforma societatea românească și a făuri în imediat o ordine mai dreaptă la o fază de scepticism anxios și blazat, colind treptat spre mizantropie și un negativism sistematic. Explicația acestui proces de „închidere” și criză acută a raporturilor cu lumea rezidă pînă la un punct în destrămarea frontului pașoptist, cu corolarul inevitabil : treptata conștientizare a divorțului dintre idealurile revendicate pe eîmpia Islazului și realitatea dezamăgitoare a unei epoci de rapidă îmburghezire și mercantilism agresiv. Dar dincolo de contextul politic general e incontestabil că evoluția sau mai degrabă involuția lui Bolintineanu își are originea în el însuși, în boala necruțătoare ce-i măcina organismul și-n sentimentul amar al declasării, al ieșirii din plutonul „liderilor” de opinie literară, în agravarea unei chinuitoare frustrații.

Începem trecerea în revistă a publicisticii cu lucrările de propagandă scrise în anii exilului. *Les Principautes Roumaines* își propunea să informeze opinia publică străină asupra istoriei, economiei și culturii Principatelor și, îndeosebi, să justifice programul revoluționar de la 1848. Tînărul autor se achită cu dezinvoltură de această sarcină, însă diletant în partea de erudiție a cărții, unde nu o dată lansează tiribombe (de ex. : Zamolxe a fost elevul lui Pitagora și i-a învățat pe daci metempsihoză), mai avizat în partea propriu-zis politică, unde, între altele, demonstrează cu brio concordanța politicii anglo-franceze de preservare a integrității Imperiului Otoman cu lupta pașopliștilor pentru înlăturarea protectoratului țarist și redobîndirea autonomiei pe baza acordurilor cu Poarta. De mare interes e prezentarea literaturii române contemporane : fidel unei viziuni novatoare, Bolintineanu insistă asupra tezaurului folcloric, de curind scos la lumină de Alecsandri ; face caz de importanța lui Anton Pann, pe-atunci deplin ignorat ; atribuie locul cuvenit „școlii romantice” (Alecsandrescu, Negruzzi, Bolliac și Rosetti), influențată de Byron, Lamartine și Ilugo ; citează între bunii prozatori pe I. Voinescu II, N. Bălcescu („une de ces intelligences supe-

rieures destinees à créer une nationalité"), Kogălniceanu și Ghîca. Curioasă și nu tocmai e epigrama împotriva confrăților care „au lieu d'aller chercher leurs inspirations au sein de leur patrie, dans ses souffrances, dans ses esperances, vont s'inspirer sur les bords de la Seine ou de la Tamise ; aussi leurs poesies respirent elles les parfums funestes de la littérature du XIX-e siècle, le sensualisme, le doute et le découragement." Vorbind în numele esteticii militante a pașoptistului, Bolintineanu părea să uite că el însuși căzuse uneori în păcatele reproșate altora.

L'Autriche, la Turouie et les Moldo-Valagues pledează necesitatea Unirii, denunțând intențiile anexioniste ale Austriei. Broșura conține și o galerie de portrete ale principalilor oameni politici din Principate, în scopul demonstrării că adevăratele epaieități nu trebuie căutate în rîndurile boierimii regulamentare, ci printre foștii revoluționari de la 1848 (C. Negri, Kogălniceanu, Ralet, I. Ghica, N. Crețulescu etc.). Răzbunînd calomniile proferate de Heliade pe seama liberalilor, Bolintineanu îi croiește fostului său patron literar un portret incisiv, desigur minat de exagerări polemice. Dar ironia e redutabilă. Luînd de bune complimentele pe care i le adresau tinerii — ne încredințează autorul —, Heliade ar fi ajuns să se creadă efectiv un mare om. „Mais avec la revolution la comedie devait finir et l'instrument dut se briser n'etant plus necessaire, d'autant plus qu'il n'avait ete nullement utile. Heliade, avons-nous dit, n'a pas compris le role qu'on lui fit jouer et, à l'heure qu'il est, il se crois toujours un grand personnage, comme un acteur qui, jouant sur un theatre le role d'un roi persisterait le lendemain de la representation, à porter le costume de roi.”

Cu Viafa lui *Ctiza-Vodă* accedem în plină actualitate politică, pe un teren prin excelență supus controverselor. Scriind numai la doi ani după abdicarea domnitorului, Bolintineanu își asuma o misiune anevoioasă. Și-a implinit-o cu nepărtinire exemplară, străduindu-se și reușind în bună măsură să se ridice peste resentimente și pasiuni și să judece personalitatea lui Cuza în lumina sensului ei istoric. În pofida titlului, cartea nu propune o biografie a domnului, nici o istorie a domniei, ci un portret, un portret viu și plin de culoare, realizat prin adausuri și retușări succesive, folosind procedeul circumlocuției. Inițiat în intrigile de culise și în secretele cabinetelor, dispunînd de nume-

roase informații inedite, făcînd uz de propriile-i impresii, căci se numărase printre colaboratorii apropiați ai lui Cuza și-i fusese ministru, Bolintineanu vede problema pe toate fețele. Meritele lui Cuza îi par a fi îndeosebi : patriotismul, caracterul nobil și generos, dorința sinceră de a îmbunătăți soarta celor oropsiți, răspunderea față de înalta sarcină primită. „El dezrobi poporul rural de clasă, el dete egalitatea drepturilor, el stăruie a se face unirea țărilor, el decidă secularizarea monastirilor închinete, aceste principii vechi ale nației, cerute în toți timpii și în 1848”. Erorile sînt, de asemenea, puse în evidență cu claritate : faptul că a apelat la oameni vechi pentru a-și aplica reformele, că s-a lăsat îmbrobodit de o camarilă alcătuită din elemente venale ori oportuniste, îndepărtîndu-se astfel de masa națiunii, că a agitat ideea domnului străin, descurajîndu-și amicii politici și dînd apă la moară dușmanilor. Cu toate defectele de construcție și stil, deși observația generalizatoare, de tip moralist, proliferează uneori în dauna faptelor propriu-zise, accentuînd o anumită filozofare sentențioasă, monografia lui Bolintineanu rămîne o sursă documentară de primul ordin și o primă reușită a genului în literatura noastră istoriografică.

Eseurile politico-filozofice din 1869 reiau catehismul politic liberal al autorului cu o dispoziție sarcastică și nihilistă mai acuzată decît oricînd înainte. Corteo poporului *român* — care, în pofida titlului, n-are mult a face cu *Le livre du peuple* a lui Lamennais — compilează, sub o formă oarecum sistematică, ideile aripei liberal-moderate a emigrației pașoptiste despre națiune, suveranitate, despotism și democrație, libertate, justiție, stat etc. Noutatea nu vine din program, cu neînsemnate nuanțe același ca în anii '50, ci din critica neajunsurilor regimului constituțional instaurat în 1866, rostită cu o extremă severitate : „Libertățile constituționale nu mai servă la noi decît ca o mască sub care ascundem despotismul și mizeriile unei educații sub regimetele de robie și de degradare a omului în viață. Pe cine voim a înșela ? pe streini sau pe români ?”

Broșura *Nepăsarea de religie, de patrie și de dreptate la români* își enunță cuprinsul din titlu : este o diatribă împotriva principalelor cauze ale „decadenței națiunii române” : corupția și oportunismul clerului, carența totală a justiției, ruinarea simțămîntelor patriotice datorită aplicării strîmbe a legilor, capriciilor puterii, guvernului care se crede proprietarul țării.

În ambele broșuri, dar îndeosebi în cea de-a doua, stilul e nervos, precipitat, cu respirația gîfîită, abundînd în repetiții și incoerențe, cu fraze trunchiate, rămase uneori fără predicat. Cu toate astea, din cînd în cînd, cite o imagine zbirnie, cite o idee își află vestmîntul de paradă : „Numai cei de la putere iubesc patria, cum cafrii iubesc prizonierii, ca să-i mînînce” sau „Favorul a fost și este o mare divinitate, ministrul este marele pontifice care îi oferă victimele”.

Cea mai valoroasă și, din păcate, cea mai puțin cunoscută parte a publicisticii lui Bolinteanu o constituie, după părerea noastră, jurnalistică. Din punctul de vedere al clarității programatice, al forței persuasive, al consecvenței de atitudine și al eticii profesionale, Bolinteanu se impune printre cei mai de seamă gazetari ai vremii. Comparația cu Rosetti și Bolliac nu-i e, în tot cazul, defavorabilă. Editorialistul sagace, ponderat și spiritual de la Poporul *suveran* și în special din prima serie a *Dimboviței* (1838—1860) a fost însă eclipsat de poet, iar lipsa unei ediții, fie și selective, a contribuit la ignorarea sa. Desigur, nu e posibil ca în spațiul restrîns de care dispunem aici să întreprindem o analiză, mai ales că, dată fiind extrema diversitate a subiectelor, jurnalistică nu se rezumă, ci se exemplifică, uzînd de numeroase citate. Vom aminti doar că și la Poporul *suveran* și la *Dimbovița*, Bolinteanu militează ferm pentru cauza națională, identificată cu revoluția democratică. În primul caz, cu lupta pentru înfăptuirea, apoi consolidarea Unirii, în cel de-al doilea. El demonstrează bun-simț, moderație, o desăvîrșită independență de opinie, curajul de a spune adevărul chiar dacă prin aceasta riscă să-și supere prietenii. La *Poporul suveran*, apăra linia generală a guvernului provizoriu împotriva dușmanilor dinăuntru și din afară, dar nu se sfiește să-și exprime rezervele de oriește ori îi pare că se alunecă pe panta tergiversărilor ori a compromisurilor. La *Dimbovița* pledează împotriva spiritului de diviziune, agravat de sistemul electiv al domniei, apoi, după înscăunarea lui Cuza, căruia îi va fi de o absolută lealitate, desfășoară cu stăruință o luptă hotărîită contra abuzurilor, a tendințelor politicianiste, a venalității și birocrăției, pentru urgentarea reformelor de importanță națională : îmbunătățirea situației țărănimii, reorganizarea armatei, consolidarea democrației, libertatea presei, încurajarea Teatrului Național și a literaturii dramatice etc.

Ca gazetar, Bolinteanu își găsește o formulă stilistică proprie, nici solemnă, nici vulgar colocvială, accesibilă, debarasată de erupțiile retorice ale lui Rosetti sau Bolliac, dar eficace, uzînd de bun-simț, umor și o abilă gradație a argumentării. El reușește să-l convingă pe cititor de moderația, onestitatea și bunele sale intenții. Iată, în acest sens, o profesiune de credință : „Eu nu sunt om politic și nici nu am avut ambiția de a aspira la un loc între deputații nației; m-am mulțumit totdeauna a lăsa acel drum celor mai buni decît mine. Dar vor zice unii ; «Dacă nu ești om politic, pentru ce scrii despre politică La acestea voi răspunde ca Rousseau, că scriu politică tocmai pentru ca nu sunt om politic : de aș fi fost om politic, nu aș fi scris, ci aș fi făcut. Crez însă că în împrejurările de astăzi, nevoind a lua nici o parte la elecții, tot aș putea face ceva bun pentru țară, dîndu-mi cu moderație și modestie opinia asupra diferitelor chestii într-un rol modest și puțin pizmuit” (*Dimbovița*, nr. 8, 5 noiembrie 1858).

Uneori, avertizează, ridicînd vocea : „Ca istorian, ca jurnalist, ca om, ca român, cred că o luptă de o sută de ani cu armele în mină nu ar fi putut să ne dea rezultatul ce ne dă Congresul european. Dar vai ! tocmai pentru cuvîntul că am căpătat o poziție atît de bună fără a fi făcut sacrifice, mă tem foarte că nu vom putea înțelege bine poziția noastră și ce ne rămîne a face încă ! acest cuvînt este mai serios decît se pare la întîia dată. Sacrificle făcute de un popor sînt școala inimilor și sigilează pentru totdeauna rezultatul faptelor. Popolii sînt ca oamenii și omul *ține* totdeauna mai mult la lucrurile ce, ca să le apere sau să le cîștige, l-au costat mai multe ostenele și lacrimi” (nr. 5, 25 octombrie 1853).

Alteori, jurnalistul folosește metoda parabolei : „Sus Aii ! Jos Selim ! Iată ce strigă oamenii în provinciile sălbatece ale Persiei ; și satrapii se schimbă ca să mulțumească pe cei nemulțumiți. Aii vine după Selim, Selim după Aii și cu toate acestea nemulțumirile murmură neîncetat, căci schimbarea guvernurilor nu schimbă sistemul guvernului” (nr. 23, 27 decembrie 1858). Ori își bate joc, dezumflînd vorbele mari prin ridiculizare : „Este un cîntec vechi ce cîntă în Europa de mult timp partidele retrograde că sînt în pericol familia, religia și proprietatea, deși pînă acuma nu s-a periclitat în nimica. Acest cîntec îl cîntăm și noi la noi căci avem spiritul imitativ și cultivabil în lucrurile cele frumoase” (nr. 17, 6 decembrie 1858). Adesea nimerește și formula

de efect ; „Patimile politice sint ca paserile de noapte ce vād în întuneric și orbesc la lumină" (nr. 28, 14 ianuarie 1859) ori : „Sint în luptă două principie mai reprezentate, două partide : trecutul și viitorul; trecutul ce tinde către întuneric și moarte, viitorul ce tinde către lumină și viață ; trecutul ce face dintr-o nație clase, viitorul ce face din clase o nație" (nr. 2S. 7 ianuarie 1859).

Vrednice de atenție sint și contribuțiile gazetarului pe terenul artelor și literaturii. Fără a fi un critic în înțelesul propriu al cuvintului, Bolintineanu s-a ocupat ocazional de problemele creației literare, salutînd apariția colecției de poezii populare a lui Alecsandri, debutul lui Granda, îndeosebi dînd o suită de articole despre începuturile poeziei noastre moderne, cu caracterizări în genere judicioase (*Poezia română în diverse epoche, Albina Pinăului*, nr. 1 din 15 iunie 1868 — nr. 6 din 1 sept. 1868). Baza estetică a aprecierilor, așa cum se străvede din afirmații incidentale, e însă foarte indigență : „poetul e născut, iar nu făcut", o poezie „perfectă" trebuie să fie „cu putere cugetată, cu adîncime simțită, ou eleganță exprimată", „nimic nu place mai mult decit comparările în poezie".

încă inexplorată e activitatea critică desfășurată de Bolintineanu în paginile *Dîmboviței*. sub nume propriu ori sub pseudonimul N. Strădescu (cronici dramatice, recenzii ; între altele despre *Suvenire și impresii* de Ralet). Iată o excelentă pagină a acestui Strădescu alias Bolintineanu : „Cînd ne aruncăm ochii asupra literaturii străine și de aici ne înturnăm la năseînda noastră literatură, nu ne vine oare a striga cu neesperiența : ce contrast, ce mizerie !... negreșit. Dar nu trebuie oare să ținem socoteală de cauzele acestor efecte ? Cînd ne vom gîndi cu sînge rece că înainte de 30 ani, toți acești romani civilizați ce astăzi gîndesc și vorbesc ca cei dinții locuitori din straturi înaintate purtau islovice și ceacșiri cu meși, ca sălbaticii ; că *au* aveau legi. nici scoale, nici limbă, nici naționalitate (toate fiind stinse de regimuri barbare streine), nici o carte tipărită în limba română decît cîteva cărți bisericesti ; cînd ne vom aduce aminte că însuș astăzi literatura nu are cititori și literații sint priviți încă ca niște bufoni, născuți pentru dezmierdarea celor bogați. Ne vom plînge că nu avem literatură ca a națiilor civilizate și scriitori ca Homer, ca Rousseau, ca Dante, ca Schiller etc. ? E de mirare, cum, cu condițiile triste în care ne aflăm am putut să avem și ceea ce avem astăzi. Nu este îndoială că, de am fi avut un Voltaire, un Lamartine, un Shakespeare, un Goethe, sau ar L

murit într-un exil, sau ar fi fost grefieri, vătășei de aprozi la vreun tribunal !"

Sîrșitul activității jurnalistice a lui Bolintineanu coincide aproape cu retragerea sa din viața publică. O nouă ediție a *Dîmboviței* avea să reapară, la 22 martie 1870, dar ea era doar o umbră a gazetei de odinioară. Poetul, obosit și măcinat de boală, vitupera pe ariile mereu reluate în ultimii ani : „Se pierde această națiune care trăiește de la Traian împăratul ca provincie romană, care a trăit sub barbari, fără să piară, care s-a luptat în urmă cu armele în mină pentru drepturile sale, care a rămas în picioare cînd alte națiuni puternice au pierit... Nu mai este Dumnezeu nici în societate, nici în familie, nici în individ... Este o nefericire a mai trăi un om onest în România" etc, etc.

Preferăm să încheiem acest studiu pe o notă luminoasă. Transferîndu-și printr-o proiecție inconștientă umoarea neagră asupra lumii, dezolat de prezent, descoperind în juru-i doar depravație și dărăpănare, Bolintineanu n-a ipotecat totuși niciodată viitorul. Căci viitorul nu se încheia cu ziua de mîine. Dincolo de ea, în secolii ce aveau să vină. speranța putea să renască, viitorul să-și reia chipul de „aur", conform teoriei luministe a progresului, atît de înrădăcinată în ideologia pașoptista. Nu ne vom mira, de aceea, citind în *Cartea poporului român* : „Viitorul este în lumea fizică, în aburi și în mașini. El va schimba tot, va abate orice piedică pu'ia libertății. Prin mișcarea fizică va mișca ordinea morală. Omul îl va schimba, căci prin mașini se scade importanța brațelor și se ridică aceea a spiritului. Femeile chiar, ieșind din starea de lucruri la care sexul lor este condamnat de prejudecăți, vor lua datinile omului și vor deveni utile societății. Toată România se va cunoaște, se va iubi, căci prin căile de comimațiune se vor restrînge și apropia între ele cu inimile, interesele tuturilor românilor, locul cel mai depărtat va fi în vecinătatea noastră." Aceste cuvinte au fost scrise în 1869. Nu ne aflăm oare prea departe de vecinul nostru — Bolintineanu ?

PAUL CORNEA

TABEL CRONOLOGIC

1825

Se naște Dimitrie Bolintineanu. (Asupra controverselor privitoare la anul nașterii scriitorului vezi nota la poezia *La ziua aniversată.*) Tatăl său, Enache Cosmad (nume cu care va semna, uneori, și poetul), era român macedonean, originar din Ohrid. Mama, Anica Bolintineanu, era fiica lui Sică Bolintineanu, din comuna Bolintinul din Vale, de lângă București.

1837

Potrivit „suvenerurilor contimpurane” ale lui G. Sion, D. Bolintineanu era, în acest an, elev în clasa a doua de „umanioare” la colegiul „Sf. Sava” din București.

1842

Debutează cu poezia *O fată tânără pe patul morții*, în *Curierul de ambe sexe*, nr. 10, 15 mai 1842, p. 153, cu o recomandare călduroasă din partea lui I. Heliade Rădulescu.

1843

Ocupă funcția de „scriitor” la Secretariatul Statului, în secția a” Il-a „a pricinilor sudițești”, adică a supușilor străini, la „masa II a translației românești” (cf. Buletin. *Gazetă oficială*, nr. 71, 6 august 1843. p. 282).

1844

Este avansat la rangul de pitar, prin decretul nr. 558. din 6 decembrie 1844, al domnitorului Gheorghe Bibescu (cf. Buletin. *Gazetă oficială*, nr. 143, 8 decembrie 1844. p. 595).

Devine membru al societății secrete „Frăția” și al „Societății literare”, alături de N. Bălcescu, Ion Ghica, Christian Teii, Cezar

Bollae și alții, dedicându-se luptei pentru dreptatea socială și libertatea națională a poporului român.

Colaborează la revista Propășirea.

1845

14 februarie ; împreună cu N. Băice[^]cu, Ion Ghica, A. T. Laurian, I. Voinescu II, A. G. Golescu, D. Brătianu, C. A. Rosei-ti, I. E. Florescu, Cezar Boliac, Șt. Golescu. C- S. Filipescu, semnează procesul-verbal, aflat astăzi în Biblioteca Academiei R.S.R. (ms. rom. 4633, f. 20), de transformare a „Societății literare” în „Asociația literară a României”, cunoscută în epocă și sub denumirea prescurtată „Asociația literară”, al cărei scop principal era promovarea literaturii naționale pe întreg teritoriul locuit de români.

În vara acestui an. împreună cu Cezar Boliac și August Treboniu Laurian, întreprinde o călătorie pe malurile Dunării, în Oltenia și Muntenia, vizitând locuri care evocau gloria strămoșească, acumulând idei, sentimente și imagini ce vor fi transpuse în legendele sale istorice.

Colaborează la *Curierul de ambe sexe*.

1846

În primăvara acestui an pleacă la Paris, pentru completarea studiilor. (Asupra controverselor privitoare la data plecării poetului în capitala Franței vezi nota la poezia *Un tânăr român murind în străinătate*.) Versiunea de circumstanță lansată la plecarea lui D. Bolintineanu la Paris era aceea a unei burse de studii oferite de „Asociația literară”. În realitate, trimiterea sa la studii se datora inițiativei laudabile a lui A. C. Golescu-Albu și Ștefan Golescu, care s-au străduit să realizeze o subscripție colectivă, în acest scop, cu condiția ca tânărul poet să nu afle cine au fost generoșii săi protectori.

August : începînd din această lună apare ca membru cotizant al „Societății Studenților Români” din Paris (cf. *Anul 1848 în Principatele Române*, București, Carol Gobi, 1902, tom. I, p. 82).

Colaborează la *Curierul românesc* și *Foaie pentru minte*, inițială și literatură.

1846—1847

Audiază cursurile de la *College de France* din Paris.

1847

În timp ce se afla în capitala Franței, îi apare primul său volum, *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu*, la București, în tipografia lui C. A. Rosetti și Vinterhatder, „cu fondurile Asociației literare”, cum se specifică pe copertă.

1848

20 martie : Nicolae Bălcescu convoacă în locuința sa din Paris, rue de l'Universite, 94, pe D. Bolintineanu, Al. Golescu-Negru, C. Mavrodin, Iancu Alecsandri, V. Mălinescu, I. Leca, Toader Rășcanu, Ion T. Curius (Curie) și alții, hotărînd în unanimitate să se reîntoarcă de îndată în patrie, spre a pregăti declanșarea revoluției.

Reîntors la București, D. Bolintineanu participă activ la revoluția din 1848, primind misiunea de redactor responsabil al gazetei *Poporul suver[<]n*, al cărei prim număr apare la 19 iunie.

Î august: Este ales în Comitetul central electoral, în vederea desemnării viitorilor deputați în Adunarea Constituantă.

13 septembrie : Cînd ostile turcești ajung la Cotroceni, ca să înăbușe revoluția, D. Bolintineanu face parte, alături de N. Bălcescu și alți fruntași revoluționari, din deputația care protestează în fața lui Faud-efendi împotriva amestecului Porții Otomane în treburile interne ale Țării Românești.

Fruntașii revoluției, printre care și D. Bolintineanu, sînt arestați și transportați cu ghimia pe Dunăre. Izbutind să evadeze, poetul pornește pe drumul amar și îndelungat al exilului. După o scurtă ședere în Transilvania ajunge la Constantinopol.

1849

30 octombrie: Sosește la Paris, integrîndu-se în activitatea desfășurată de ceilalți exilați români, participanți la revoluția din 1848.

28 noiembrie: Exilații români din Paris, convocați într-o adunare generală, aleg pe D. Bolintineanu, I. Voinescu II și Gr. Marghiloman în comisia pentru cercetarea fondurilor cheltuite în timpul revoluției din 1848.

2 decembrie: Se constituie, la Paris, „Asociația română”, cu scopul de a organiza emigrația, de a imprima activității ei o înaltă finalitate revoluționară și patriotică, statutele acestei asociații fiind semnate și de D. Bolintineanu.

1850

Noiembrie : Colaborează la revista *România viitoare*, apărută la Paris.

1851

15 aprilie: Editează, la Paris, primul număr din publicația *Albumul pelerinilor români*, pe care o scrie singur în întregime. Celelalte două numere au apărut la 30 mai și 30 iunie 1851.

15 noiembrie : Se afla la Orșova, intenționând să se întoarcă în țară. De aici ajunge la Rusciuc, unde, timp de aproape o lună de zile, o așteaptă zadarnic pe sora sa, Ecaterina, care nu primește viza necesară spre a-și revedea fratele. În acest răstimp, D. Bolintineanu redactează, într-o primă formă, romanul *Manoil*.

1852

La începutul anului sosește la Constantinopol, unde e găzduit de Ion Ghica.

Februarie: Vasile Alecsandri scoate, la Iași, primul număr din *România literară*, care este însă confiscat de cenzură deoarece în paginile lui apăruseră articolul *Răsvan-Vodă* de Nicolae Bălcescu, semnat cu pseudonimul Conrad Albrecht, și începutul romanului *Manoil* al lui D. Bolintineanu, sub semnătura D. Valentin.

La Constantinopol, începe să compună poeziile din ciclul *Florile Bosforului*.

Apare volumul de poezii *Cîntece și plîngeri*. Edate sub îngrijirea d. G. Sion, Iași, Tipografia „Buciumului român”.

1853

Îl cunoaște în insula Pirinkipo, pe E.C. Grenville Murray, vice-consulul britanic la Mitylene, cu care stabilește relații apropiate, ajutându-l să traducă, în limba engleză, domele populare din culegerea lui Vasile Alecsandri, incluse în volumul *Doine or the National Songs and Legends of Roumania*, apărut la Londra, în 1854.

1854

9 martie : Imprumutînd o mare sumă de bani de la bancherul Constantin Polihroniade, pornește într-o călătorie la Ierusalim și în Egipt.

11 iunie : întreprinde o nouă călătorie, la [românii din Macedonia], începe să compună poeziile din ciclul *Maceănonele*.

Publică, la Paris, lucrarea propagandistică *Les Principautes Roumoines*, în editura De Soye et Bouchet.

În această perioadă a exilului a locuit la Brussa, găzduit de Alexandru Zâne.

1855

31 ianuarie : Prin circulara nr. 735, Ministerul de Interne al Munteniei înștiința Ministerul Ostășesc să ia măsuri severe pentru a împiedica intrarea în țară a revoluționarilor de la 1848, aflați în exil, în lista acestora figurînd și D. Bolintineanu.

În revista *România literară*, scoasă de Vasile Alecsandri, la Iași, publică o serie de poezii și, integral, romanul *Manoil*.

În vara acestui an apare, la București, în Tipografia bisericască din St. Mitropolie, volumul *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*. Edate sub îngrijirea d. G. Sion.

La Iași, apare în volum *Manoil*, „roman național”, în Tipografia româno-franceză.

1856

Se stabilește în insula Samos, unde Ion Ghica fusese numit *bei*, adică prinț, cu rang de domnitor. E găzduit iarăși de Alexandru Zâne, care fusese adus aici de Ion Ghica în calitate de inginer, pentru construirea de poduri și șosele.

Împreună cu Ion Ghica, întreprinde o călătorie pe coastele Asiei Mici. După cîtva timp, D. Bolintineanu vizitează Smirna, insulele Tenedos și Canaris.

Publică lucrarea propagandistică *L'Autriche, la Turquie et les Moldo-Valaques*, Paris, Imprimerie Bailly, Drivy et C-ie,

Apare, la Iași, volumul său de *Călătorii în Palestina și Egipt*, în Tipografia „Buciumului român”, sub îngrijirea lui G. Sion.

1857

Aprilie : Părăsește insula Samos și revine la Constantinopol, așteptînd momentul fericit al reîntoarcerii în patrie.

Mai : Din Constantinopol, trimite poezii patriotice în țară, care apar în ziarul *Concordia*.

20 septembrie: D. Bolintineanu părăsește Constantinopolul, pornind spre patrie, după nouă ani de exil.

Reintră în țară pe la Galați, de unde se îndreaptă mai întii spre Iași.

19 octombrie : Asistă la memorabila ședință a Divanului ad-hoc din Moldova, în care s-a votat Unirea țărilor românești.
Vizitează minăsurile din Moldova.
Colaborează la Concordia și Naționalul.

1858

La începutul anului se stabilește la București, dedicându-se unei febrile activități creatoare și publicistice.

Colaborează la ziarul Românul.

11 octombrie : Apare primul număr al gazetei *Dimbovița*, subintitulată *Foaie politică și literară*, cu precizarea : „Redactor responsabil Dimitrie Bolintineanu”.

Tipărește volumele :

Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria. București, Tipografia națională a lui Iosif Romanov et Comp. ;

Legende sau basne naționale în versuri, București, Tipografia națională a lui Iosif Romanov et Comp. ;

Melodii române. București, Imprimeria C. A. Rosetti ;

„*Cintarea României*” de N. Bălcescu tradusă în versuri de..., București, Librăria nouă Socec et Comp.

1859

Salută cu entuziasm și sprijină activ, prin gazeta *Dimbovița*, alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Principalelor Române Unite și înfăptuirea reformelor sale.

În *Calendar istoric și literar* publică poezii și memorialul *Călătorii în Moldova*.

Tipărește volumul de poezii *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*. București, Tipografia națională a lui I. Romanov et Comp. și, în traducere, *Istoria lui Herodoie*, Cartea I, București, Tipografia națională a lui I. Romanov et Comp.

1860

21 aprilie : Este numit efor la Eforia spitalelor civile.

23 mai: Primește funcția de comisar în Comisia Dunăreană.

Septembrie: în calitate de consilier intim, face parte din suita lui Alexandru Ioan Cuza în vizita protocolară pe care a întreprins-o la Constantinopol, descrisă de D. Bolintineanu în broșura *Vizita domnitorului Principatelor Unite la Constantinopole*, apărută spre sfârșitul anului.

Colaborează la *Ilustrațiunea și Calendar istoric și literar*.

1861

Februarie : Om integru, intransigent, neadmițând spiritul conciliant și compromisurile, D. Bolintineanu demisionează din funcția de comisar în Comisia Dunăreană.

Martie .- Refuză candidatura sa de deputat în Adunarea Legislativă.

12 mai: Din guvernul nou format, sub președinția lui Ștefan Golescu, face parte și D. Bolintineanu, ca ministru secretar de stat la Departamentul Trebilor Străine și ad-interim la Departamentul Controlului.

11 iulie: Alexandru Ioan Cuza aprobă demisia cabinetului lui Ștefan Golescu.

36 iulie : D. Bolintineanu este reintegrat în funcția de comisar în Comisia Dunăreană.

33/25 septembrie : Cînd se deschide Conferința puterilor garante, la Constantinopol, cu scopul de a discuta problema Unirii depline a Principatelor Române, Alexandru Ioan Cuza îl trimite pe D. Bolintineanu ca reprezentant personal al său, pentru a-l ține la curent cu mersul lucrărilor. După participarea sa la Conferința puterilor garante, publică lucrarea *Gestiunea Unirii la Constantinopole*, în care pleda pentru ideea că Unirea deplină trebuia proclamată de însăși națiunea română, în numele dreptului ei de autonomie și independență.

Tipărește două „cărțile” din *Nemesis. Satire politice*, București, Imprimeria națională.

Colaborează la *Calendar geografic, istoric și literar și Revista română*.

1862

Publică volumele :

Legende noi cu note din cronicile românilor. București, Tipografia lui Emanuel Poenescu ;

Elena, roman original de daline politic-filozofic, București, Tipografia națională St. Rassidescu.

Mizerabilii de Victor Hugo, traducere în colaborare cu A. Zăne și M. Costiescu.

Colaborează la *Reforma și Țăranul român*.

1863

12 octombrie: Se formează un nou guvern, sub președinția lui Mihail Kogălniceanu, guvern care avea să înscrie cel mai

luminos moment din timpul Unirii, îndeplinind un rol hotărâtor, de însemnătate istorică, prin legile și reformele realizate. Din acest guvern face parte și D. Bolintineanu, ca ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice.

Publică volumele :

Călătorii la românii din Macedonia și Muntele Athos sau Santa Agora, București, Tipografia jurn. „Naționalul” ;

Viata lui Mihai Viteazul făcută pentru înțelegerea poporului, București, Imprimeria națională a lui Ștefan Eassidescu ;

Viața lui Ștefan cel Mare, București, Tipografia lui Ștefan Rassidescu ;

Viața lui Vlad Țepeș-Voda și Mireea cel Bătrîn, București, Tipografia lui Ștefan Rassidescu.

Colaborează la *Buciumul, Reforma și Zimbru!*.

1864

19 iulie : Fără nici un motiv explicit, D. Bolintineanu demisionează din guvernul prezidat de Mihail Kogălniceanu. În aceeași zi, prin decretul nr. 859, Alexandru Ioan Cuza îl numește membru al Consiliului de Stat.

Publică în Dîmbovița romanul *Doritorii nebuni*.

1865

Apar două volume din *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cit și inedite*, edițiunea întâia, București, Tipografia lucrătorilor asociați, urmată imediat de ediția a doua, absolut identică, însă cu aspect grafic diferit, ca ediție de lux.

Colaborează la *Familia*.

1866

Publică volumele :

Florile Bosforului, București, Tipografia lucrătorilor asociați ;
Brises d'Orient, poésies roumaines (traduites par l'auteur lui-même), precedees d'upe preface de M. Philarete Chasles, Paris, E. Demtu ;

Eumenidele sau satire politice. București, Tipografia națională ;

Ielele, grame și epigrame politice. București.

Colaborează la *Trompeta Carpaților*.

1857

Publică volumele :

Conrad, poemă în patru cînturi și note explicative, București, Tipografia națională ;

Călătorii la Ierusalim în sărbătorile Paștelui și în Egipt, a doua edițiune, București, Tipografia lucrătorilor asociați ;

Călătorii în Asia Mică, București, Tipografia lucrătorilor asociați ;

Mihai Viteazul condamnat la moarte, dramă în trei acte, București, Tipografia națională ;

Ștefan-Vodă cel Berbant, dramă în patru acte în versuri. București, Tipografia națională.

Face parte din Comisiunea teatrelor române.

Colaborează la *Trompeta Carpaților*.

1858

Publică volumele :

Alexandru Lăpusneanu, dramă în trei acte în proză, și După bătaia de *la Călugăreni*, dramă în trei acte în versuri. București, Tipografia națională ;

Ștefan Gheorghe-Vodă sau Voi face doamnei tale ce ai făcut tu jupînesei mele, dramă istorică în cinci acte, București, Tipografia națională ;

Șase drame istorice noi (Mărire și uciderea lui Mihai Viteazul, Despot-Voă, Mihnea-Vodă care-și taie boierii, Postelnicul Constantin Cantacozin, Brîncovenii și Cantacozinii, Sorin), București, Tipografia națională.

Mai: Trupa lui Mihai Fascalu reprezintă, la Brașov, drama După bătaia de *la Călugăreni*.

15 octombrie: își dă demisia din Comisiunea teatrelor române.

Colaborează la *Albina Pindului, Familia și Trompeta Carpaților*.

1869

Tipărește volumele :

Poezii din tinerețe nepublicate încă, București, Tipografia națională ;

Domnii regulamentari și historia celor trei ani de la 11 februarie pînă astăzi. București, Tipografia națională ;

Viața lui Cuza-Vadă, a doua ediție revăzută și adăugilă, București, Noua librărie George Ioanid et C-nie ;

Cartea poporului *roman. Cugetări filozofice și politice în raport cu starea actuală a României*, București, Tipografia Ioan Weiss ;

Nepăsarea de religie, de patrie și de dreptate la români, București. Tipografia lucrătorilor asociați ;

România roabă la austro-ungari, București, Tipografia lucrătorilor asociați.

Traianida. poemă epică, București ;

Viața lui Traian August, fondatorul neamului românesc, București, Tipografia națională.

Colaborează la *Albina Pindului și Trompeta Carparilor*.

1870

22 martie : Scoate un unic număr din *Dimbouifa*, scriindu-l singur în întregime.

Publică, într-o' nouă versiune, *Traianida*, poemă epică națională. București, Librari-editori Socec et Compania.

Tipărește volumele :

Menadele, satire politice, București, Librăria Lobel et Poper ;
PliiiocrilL' României, București, Tipografia C. A. Rosetti ;

Viața lui Vlad Țepeș și Mircea-Vodă cel Bătrîn, edițiunea a II-a, București, Socec ;

Viața și faptele lui Mihai Viteazul, edițiunea a II-a, revăzută, schimbată și adăugită, București, Socec ;

Viața și faptele lui Ștefan-Voăă cel Mare, edițiunea a II-a, revăzută și corectată, București, Socec.

Colaborează la *Românul*.

1871

25 iunie : În ședința Camerei deputaților, Cezar Boliac propune să i se acorde o recompensă națională lui D. Bolintineanu, care se afla într-o stare gravă, bolnav și sărac, „lipsit chiar de pâinea de toate zilele”. Din păcate, propunerea nu este acceptată.

Este internat la Spitalul Pantelimon, în condica de înregistrare specificându-se : „Dimitrie Bolintineanu, fost ministru de Culte, intrat larii haine”.

1872

Martie : Puținele obiecte ale lui D. Bolintineanu sînt vîndute printr-o loterie publică. Mobilierul e cîștigat de Ecaterina Balș, dulapul bibliotecii de Vasile Alecsandri și cărțile de Costache Negri. Făcînd dovada unei generoase atitudini umane și civice, vechii și devotații săi prieteni renunță la obiectele cîștigate, lășindu-le mai departe în posesia nefericitului poet.

ZQ nugubt : Dimitrie Bolintineanu se stinge din viață.

T. V.

NOTA ASUPRA EDIȚIEI

Opera lui Dimitrie Bolintineanu nu s-a bucurat pînă acum de o ediție completă, realizată după criteriile edițiilor critice și însoțită de comentariile adecvate. Din lirica sa s-au retipărit cu insistență Lăpeștii istorice, celelalte cicluri și volume de versuri fiind mai puțin reprezentate în edițiile de diverse tipuri apărute de-a lungul anilor. Unele nu au fost reeditate niciodată de la prima lor apariție. De pildă, volumul de poezii Bătăliile românilor (fapte istorice), tipărit în 1859, a rămas complet uitat, pe nedrept. Din romanele și însemnările sale de călătorie s-au publicat extrem de puține ediții, izolate, unele dintre ele la un nivel editorial nesatisfăcător. În privința scrierilor sale publicistice și propagandistice, situația a fost și mai precară, ele neintrind decît sporadic și fragmentar în atenția unor editori.

Ediția de față, proiectată în șase volume, își propune să ofere o imagine cuprinzătoare asupra operei lui Dimitrie Bolintineanu, în multiplele ei aspecte, pe genuri literare, urmînd criteriul tematic și cronologic. Primele trei volume vor cuprinde opera poetică; al patrulea va fi dedicat romanelor; în cel de al cincilea volum vor fi incluse însemnările de călătorie; volumul al șaselea va însuma scrierile propagandistice, o masivă parte a articolelor pe diverse teme, corespondența emisă de scriitor și bibliografia generală.

Primul volum al ediției noastre cuprinde opera poetică a lui Dimitrie Bolintineanu publicată în volume pînă în anul 1885, an în care se tipărește, sub directa sa supraveghere, ediția *Poezii de D. Bolintineanu alături cunoscute cît și inedite*, în două volume, considerată, pe drept cuvînt, ca ediție de autor. În aceste două volume, apărute în două ediții absolut identice, în același an, a doua fiind ediție de lux, D. Bolintineanu a reluat și a revăzut o mare

parte din poeziile publicate în volumele sale anterioare, la care a adăugat un număr însemnat de poezii inedite, după cum precizează și în litjula ediției. Pe lingă dorința de a-și alcătui o ediție reprezentativă și cuprinzătoare a operei sale poetice de pînă la 1865, D. Bolintineanu a simțit nevoia de a-și revedea atent poeziile apărute în volumele anterioare, operînd adesea modificări substanțiale, nu numai pentru a le da o formă definitivă, ci, mai ales, pentru a restabili textul autentic al poeziilor din primele trei volume, apărute fără supravegherea sa.

După cum vom arăta în capitolul final de *Note și comentarii*, primul volum, *Colecție din poeziile domnului U. Bolintineanu*, a apărut în 1847, cînd poetul se afla la studiu, în capitala Franței. Volumul al doilea, *Cîntece și plîngerii*, s-a tipărit în 1852, iar volumul al treilea, *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*, s-a publicat în 1855, ambele fiind alcătuite și îngrijite de O. Sion, în perioada în care scriitorul era exilat în urma participării sale la revoluția din 1848. Datele de istorie literară de care dispunem, și pe care le vom expune în *Note și comentarii*, dovedesc că D. Bolintineanu a fost nemulțumit de modul în care O. Sion i-a editat poeziile, permițîndu-și o seric de juriștenii arbitrar în textul lor.

Deschidem ediția noastră cu *Poezii de D. Bolintineanu alături cunoscute cît și inedite*, volumele I și II, ediția a II-a, București, Tipografia lucrătorilor asociați, 1865, considerînd-o ediție de bază, alcătuită fiind de poet și apărută sub directa sa supraveghere.

Pentru a oferi posibilitatea cunoașterii complete a operei lui D. Bolintineanu, am reprodus în acest prim volum al ediției noastre și poeziile publicate în volume pînă la 1865, dar pe care poetul nu le-a mai reluat în ediția din acest an.

Astfel, după *Poezii de D. Bolintineanu alături cunoscute cît și inedite*, din 1865, urmează poeziile preluate din volumele anterioare, respectînd succesiunea interioară a acestora și cronologia apariției lor. Poeziile sînt U'anscrise din volumele :

Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu, București; în tipografia lui C- A. Rosetti & Vinterhalder, 1847.

Cîntece și plîngerii. Edate sub îngrijirea d. G. Sion. Iași, Tipografia „Buciumului român”, 1852.

Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d- G. Sion, București, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855.

Melodii române, București, Imprimeria C. A. Rosetti, 1358.
Legende sau basne naționale în versuri. București, Librar-
editor Christ. Ioannin et Comp. Romanow, 1858.

Bătăliile românilor (Fapte istorice), București, Tipografia na-
țională a lui I. Romanow et Comp., 1859.

Nemesis. Satire politice, București, Imprimeria națională, 1861.

Legendele noi cu note din cronicile românilor, București, Tipog-
rafia lui Emanuel Foescu, 1862.

În *Addenda* am reprodus „Cîntarea României” de N. Băl-
cescu, tradusă în versuri de D. Bolintineanu, București, Librăria
nouă Socec et Comp., 1853, pentru valoarea ei documentară, consi-
derînd-o o piesă utilă în disputa literară, încă neîncheiată, asupra
paternității acestei opere.

Unele poezii și poeme apărute în volumele menționate mai
sus și nereluate de D. Bolintineanu în ediția din 1865, dar pe
care le-a republicat, uneori cu modificări structurale, în perioada
de după această ediție, nu au fost reproduse, ele urmînd să fie
incluse, după data ultimei lor tipăriri, în volumele următoare ale
ediției noastre. De pildă, poemul Sorin salt *Tăierea boierilor la*
Țirgoviste, apărut în *Poeziile vechi și noi ale ă-lui Dimitrie Bo-*
lintineanu, din 1855, a fost revăzut și retipărit în 1868, în volumul
Șase drame «istorice noi.

Volumele de versuri ale lui D. Bolintineanu apărute după
1865 vor fi reproduse în următoarele două volume ale ediției de
față. La sfîrșitul acestora vom include, în ordine cronologică, poe-
ziile rămase în periodice și cele publicate postum.

În transcrierea testelor am ținut seama în primul rînd de
faptul că D. Bolintineanu a scris și a publicat într-o epocă în
care limba română literară a cunoscut o continuă evoluție și
transformare, a traversat un proces anevoios de cristalizare. Tot-
odată, nu am putut ignora o serie de fluctuații ale limbii lui D.
Bolintineanu determinate de incertitudinile și consecvențele a-
plicării alfabetului de tranziție în care a fost tipărită marea ma-
joritate a volumelor sale. De aceea, am fost preocupați de a res-
pecta particularitățile de limbă și stil ale scriitorului în funcție
de realitățile lingvistice ale perioadelor în care au fost publicate
scrierile sale. În acest sens, am conservat și toate alternanțele,
formele duble și chiar triple ale unor cuvinte, întîlnite nu numai
în scrieri diferite, ci adesea în textul unei singure scrieri, une-
ori în aceeași pagină. Ne-am concentrat atenția asupra interpre-

tării fonetice a textelor și, din această perspectivă, am păstrat
ortografia originală a fiecărei scrieri în măsura în care ea notează
realități lingvistice specifice unei anumite perioade din evoluția
limbii române literare în secolul al XIX-lea și unei anumite re-
giuni. Am aplicat normele ortografiei actuale numai atunci cînd
am întîlnit forme și mode grafice care nu corespund unei orto-
grafii caracteristice.

Deși am respectat particularitățile de limbă ale fiecărei scri-
eri în parte, totuși anumite criterii de transcriere au fost apli-
cate în ansamblu, datorită faptului că unele fenomene lingvis-
tice sînt comune și caracteristice întregii limbi literare din se-
colul al XIX-lea, ca și tuturor scriitorilor din această epocă.

În stabilirea textelor am adoptat următoarele interpretări :
a a fost modificat în *î* în unele cuvinte : *cănd / cînd, mână /*
mîna, nereprezentînd o realitate fonetică pentru secolul al XIX-lea,
ci o simplă grafie.

ă a fost menținut în cuvintele regionale, populare sau ar-
haice : *lacrđmi, rădica*.

ă s-a păstrat și în cazurile în care reflectă o pronunțare
populară conservată din limba veche : *cătră, fărmeacat, părete,*
răpede.

„ă cu valoare de desinență la substantive și verbe avînd ra-
dicalul în -i a fost transcris e, așa cum se și realizează în vor-
bire : *să fiă I să fie, istoria / istorie*.

Cînd e nu corespunde unei realități fonetice, ci reprezintă o
grafie etimologizantă, a fost înlocuit cu *ă* : *strelucitor / stră-*
lucitor, ferm j țarm.

În variantele muntenești ale unor cuvinte, *e* nu a fost tran-
scris *ă*, ci s-a conservat ca atare : *pasere*.

e a fost conservat și în formele perpetuate din limba veche
în graiul popular : *strein*.

e a rămas nemodificat în rime : *tei (tăi) /zei, tele (tale) /*
stele.

e la inițială absolută sau de silabă din cuvintele indigene a
fost transcris *ie*, corespunzător pronunțării reale cu iodizare :
boer / boier, eri / ieri, ese / iesse, tae / taie, vuet / vuiet.

e după consoane labile a fost menținut ca atare, reflectînd
o pronunțare regională. Așadar, s-au transcris întocmai forme
ca : *merlă, pept, perde, perit*.

În același context fonetic a fost păstrat diftongul *ea* în loc
de *ia* : *feară, peardă, peatră*.

e inițial a fost transcris io : *etă / iată*.

e s-a diftongat în *ea*: *favoriza/favorează, fereastră / fereastră, seră / seară, uneltă / uneltă*.

i nu are valoare fonetica în unele cuvinte și, de aceea, a fost modificat conform pronunțării autentice, transcriindu-se t : *rîpă, rîs, sîn fnu rîpă, ris, sin*).

Formele cu i au fost conservate numai în rime : *sin/diuin, suris / promis*.

ii s-a transcris întocmai în priimit, reproducind o realitate arhaică.

î din secvența inițială *în-* a fost menținut în cuvinte caracteristice graiului popular : *intrat*.

î a fost păstrat în *mine, pine*, exprimînd o realitate a limbii vechi și a multor graiuri actuale.

o a fost diftongat în *oa* : *flore / floare, nopte / noapte, sore / soare, tâte / toate*.

u (*u*) firtal nu a fost transcris, reprezentînd o simplă grafie.

Grafia dublă, alternantă, cu *î* și *u*, la indicativul prezent al verbului *a fi*, nu a suferit nici o modificare, transcriind sînt și sunt, potrivit textului, uneori chiar în cuprinsul aceleiași pagini.

ii a fost redat prin *z* : *văd / văz*.

s intervocalic din cuvintele neologice a fost transformat în *z* : *raiseră / mizeră, mosaic / mozaic, musă / muză, usurpator / u-zurpator*.

s în neologisme ca *esală, esil* a fost modificat în *x* : *exală, exil*. Am preferat transcrierea generalizată cu *x* a lui *s* pentru că, fiind vorba de cuvinte romanice cu etimologie multiplă, e aproape imposibil de precizat cazurile în care scrierea cu *s* corespundea unei pronunții reale.

— ... s urmat de o ocluzivă sonoră, de o licvidă, de o nazală sau de *v* a fost transcris *z* : *asvîrli / azvîrli, isgonit / izgonit, sbor j zbor, sdrobot I zdrobot*.

În cuvinte cu hiat, a fost restabilit *u* (în unele cazuri în loc de *o*) : *doă / două, roă / rouă, steoa / steaua, zioa / ziuă*.

al Diftongul *ia* a fost transformat în *ea*, potrivit unei tradiții de transcriere, căci, în realitate, pronunția posibilă este cu *ia* : *auzia j auzea, ghiță / gheață, uenia / venea*.

Forma ceand, întâlnită în ediția *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscută cit și inedite* (1865), a fost înlocuită cu *geană*, existentă în celelalte volume ale poetului. De pildă, versul inițial al poeziei Minai seăpînd *stindardul*: „Noaptea se întinde și din ceana

sa", din ediția din 1865, apare astfel în volumul *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) : „Noaptea se întinde și din geana sa".

— ci urmat de *n* s-a menținut în : *obicinuit, vecinie*, potrivit unei tradiții ortografice arhaice.

ci a fost transcris *ți* în cuvinte ca : *gracios / grațios, gracii / grații, socie / solie, socilor / soșilor*.

Grupurile *dje* și *dji*, în cuvinte de origine turcă, au fost transcrise *ge* și *gi* : *handjer / hanger, feredjea / feregea, caidji / caigi*.

ge și *gi* s-au păstrat în cazurile în care exprimă realități fonetice caracteristice graiului din mai multe regiuni : *curagios, împregiur*.

ph a fost redat prin *f* : *zephir / zefir*.

— Grupul *que* a fost modificat în *che* : *buquet j buchet, coquet / cochet*.

— Grupurile *sce* și *sci* au fost reproduse prin *ște* și *ști* : *iubesc I iubeste, privește / privește, ceresci / cerești, pescișori / peștișori, scii/știi*.

Articolul nedefinit feminin *uă* a fost redat prin *o*.

— Prefixul *în-* dinaintea labialelor *b, p* a fost transcris *im-* : *împartă / împartă*.

—••• Prefixul *res-*, reprezentînd o grafie latinizantă, a fost modificat în *ros-* în cuvintele și derivatele vechi românești : *resptndi / răsîndi, resfăta / răsîfăta, resplăti / răsplăti*. Tot astfel s-a procedat și în cazul prefixului *re-*, transcriindu-l *ră-* : *remîne / rămîne*.

se pentru conjuncția *să* (se *meargă*), formă întîlnită alături de cea corectă, a fost înlăturată, transcriindu-se *să*.

~" •• Au fost transcrise întocmai formele populare și arhaice frecvente în limba literară din secolul al XIX-lea : *pintre* (pentru *printre*), *pre* (pentru *pe*), *preste* (pentru *peste*), *primble* (pentru *plimbe*), *provedință* (pentru *providență*), *rumpe* (pentru *rupe*), *vei* (pentru *vrei*) etc.

A fost păstrată întocmai varianta populară a pronumelui negativ : *nîme*.

Au fost menținute formele marcate de aferează, caracteristice graiului popular : *nairete, oi* (pentru *voi*).

Dubletele de genitiv-dativ feminin, în *-ei* și *-ii*, au fost conservate : *țarei, zilii*.

A fost respectată forma cu *ea* a substantivului *vieața*, frecventă la mulți scriitori din secolul al XIX-lea și din prima jumătate a secolului nostru.

S-au menținut formele duble : *astjel. / asfel, care / cari* (pentru plural), *dacă / daco, după / dupe, jarmec / fermec, pnsăre-paaere. sfint/sînt, șoaptă / șoptă, sub / subt, zori/ziori*, fiecare variantă fiind reală.

De asemenea, au fost păstrate cîteva forme triple, atestate în limba literară din secolul al XIX-lea : *popor / popul / popul, parfiun, pre/um, projum.*

„ Punctuația a fost modernizată în măsura în care nu a impietat asupra particularităților sintactice ale textelor.

Greșelile de tipar evidente au fost îndreptate tacit.

Cifrele din unele texte aparțin lui D. Bolintineanu și trimit, pentru poeziile în cauză, la explicațiile din capitolul final de iVote și comentarii. În acest capitol prezentăm principalele date istorico-literare referitoare la scrierile din cuprinsul ediției, expunînd geneza lor, indicînd locul și data primei apariții, retipăririle în periodice, volumele antume în care au fost incluse, reproducînd prefețele acestora și notele scriitorului, reconstituind, în aspectele esențiale, modul în care poeziile și volumele lui D. Bolintineanu au fost receptate de critica literară a vremii și de istoria literară.

La Cuprins, cifrele dintre paranteze indică paginile din *Note și comentarii*.

TEODOR VÂRGOLICI

POEZII
DE
D. BOLINTINEANU
atît cunoscute cît și ined

1865

FLORILE BOSFORULUI

ESME

Ca Esmă mai dulce floare
Cu dezmiardatei- parfum,
N-a mai strălucit sub soare
De la Tunis la Batum !

Sub privire-i s-aurește
Unda lină din Bosfor
•Și, văzînd-o, Gul' roșește,
In grădină la Nihor'.

Ca mărăgăritarul albă
Și cu părul de ebin,
Ochi de foc și mină dalbă,
Gura, grațios rubin ;

Naltă, delicată, fină,
Dar cu brațul rohinziar.
Sinul ei, sm de vergină
Unde dulci mistere zbor.

De un an e măritată.
De ghiauri", de musulmani,
Și ric frent'i" e lăudată ;
Are optsprezece ani !

Cind o vezi la preumblare
Sub iașmac' adus din Șam",

**Ca o stea prin nori, apare
Ducea fiică-a lui Osman.⁷**

**Feregeaua-i⁸ se-mlădie
Pe Mahiul⁹, bogat cerchez¹⁰,
Cu dalga¹¹ de selemie¹²,
Cu șalvari lai'gi de geanfez¹³**

**Cînd ea lasă cu dulceață
Vălul ei a flutura,
S-ai trei ziie-aici în viață,
S-o vezi astfel, tu le-ai da !**

**Cînd Esmă umblă prin casă,
Coamele-i de talpe trec
Și-nli'-o mie cozi se lasă
P-al ei sîrmaii-elec¹⁴.**

**La plimbare cînd ea iese,
'Noadă păru-i, elegant,
Peste cap, în valuri dese
Cu un ac de diamant.**

**Oh ! amar cui o privește
Un minut făr' de iașmac !
Mai amar cui o iubește !
Dorurile nu-i mai tac !**

**De la frunte la picioare
E un fermec grațios !
Sufletul ei e un soare,
Corpul ei un crin frumos !**

**A sa inimă se duce
în secret dup-un ghiaur,
Patimile, strinse dulce
In arzîndu-i sîn, murmur.**

GHIAURA

**Sub verdea leasă
Unde se-ndeasă
Visele-n cor,
La umbra lină
Unde suspină
Linul Bosfor,
Cînd raza beată,
Ca o săgeată
Cade mereu,
Sub neagra stîncă
Aș vrea, da, încă.
Să m-aflu eu,
Pe flori molateci,
Verzi și sălbateci
Flori de păduri,
Cu frunte-arzîndă,
Pe bucla blinda
Unei ghiauri!**

RABLE ¹

E oara cînd s-aprinde a lui LiaP făclie
Și varsă valuri d-aur pe marea azurie,
Lăsînd ca să se vaza mișcînd din arîpiori,
O pulbere-argintoasă de mii de peștișori ;
Frumoase mozaice, divine, infinite,
Ce schimbă ale lor forme bizare, strălucite !
Lucrare minunată, tablou desfătător,
Ce ne amintă încă p-al vieții autor,
Făcînd ca să se uite durerea ce dărimă !
O, fiu al periciunii ! om, mizeră țărînă,
Ce într-o zi trăiește și un fatal minut
Coboară în morminte nestabilul tău lut !
Grăbește-te de gusta, cît viața ta lucește,
Această frumusețe ce dulce ne răpește,
Ast ferraec fără moarte, aceste străluciri,
Ce, răsfațîndu-ți dulce arzînde simțiri,
îmbată al tău suflet și-l face de tresare
Sub mina providinții, d-amor și desfătare
Oh ! mine-a ta țărînă de vînt se va răpi !
Căci moartea stă ascunsă sub floarea ta d-o zi.
Alături cu lumina e umbra care zace ;
Alături cu o stîncă prăpastia se face !
Dar să te bucuri numai nu este de ajuns :
Căci robul ce trăiește de lanțul ,ău pătruns,
Tiranul stînd pe tronul-i au tot acea durere,
"Unul să poarte lanțul, celalt a sa putere,
Și toți deopotrivă se bucură aci
De răul ce pot face nainte d-a peri.
De crimă-i ucigașul, vai! e ferice încă !

Și orbii chiar se bucur în noaptea lor adîncă.
Tu, bucură-te însă d-aceste dulci vederi
Ce fac deopotrivă pe omul de dureri
Cu zeii ! Fii ferice, cînd ai putut în lume,
Prin fapte generoase, să-ți lași un dulce nume !

Sultana favorita, în chioschui-i răpitor,
Cu ochii uzi de lacrimi, se uită pe Bosfor.
Nici șopta sărutării suavii aurele
Pe unciă semănată de pulbere de stele,
Nici dulcile suspine ce-n pomi la Iscudar³
Exală-n sînul serii fia lui Ilbaliar
Nici ciutul ce modulă pescarii-n depărtare.
Nici splendida lumină ce scînteie pe mare,
Nimic nu răspîndește din sufletu-i rănit
Tdeea răzbunării ce-n doru-i a zîmbit.
Dar ea era frumoasă, și jună, și plăcută !
Cînd cu atîtea grații de ceruri fu născută,
Ea fuse destinată să șteargă cu amor
P-a oamenilor frunte al patimilor zbor,
Așa precum o floare cu bucurie vine
Și-n lacrimile noastre s-amestecă cu bine.
Dar lumea îi schimbbase destinele-i cerești :
Căci omul e ca focul din care îți urzești
Unealtă ce omoară sau care trebuiește.
O, lume ! dacă suferi, chiar ție mulțumește !
Dar valul ce se sparge pe-ntinsa Marmara⁵
In nopți de vijelie nu are-albețea sa,
Și bolta înstelată nu e strălucitoare
Ca ochii favoriții, Rabia, dulce floare !

Un om stă în genuche, ascultă în tăcere.
— „Aii, tu nu știi încă adîncă mea durere ?”
Întreabă favorita pe vechiul ei badîn’.
— „Nu știi nimic !” răspunde fățarnicul bătrîn.
— „Toți vor ca să mă peardă ! Allah ! toți mă înșeală
Cislar-aga⁷ îmi dete în fine o rivală...

Știi tu ce-i o rivală ? E moartea mea, Aii !
Ambițiunea mică de a putea domni
îl face să urască a mea înriurire
Și prin mijloace crude să cheme-a mea peire.
Rivala ce-mi dă mie uzurpatorul meu
Se zice că-i frumoasă ! Nu cred nimica eu !...
Voi sîngele, voi viața acei ce mă doboară !
O crimă ! vezi, eu tremur ! dar trebuie să moară
Sultanul de trei zile în chioșc la Candili³
Petrece cu cercheza... Tu o cunoști, Aii.
Almeia⁴ ce în danturi atît de rușinoase
Și-arală cu talentul și formele-i frumoase !
Bogazul⁵ curge iute sub chioschinl ce-am numit,
Și care, despre mare, nu este îngrădit...
Cercheza dănțuiește c-tm negru oarecare,
P-a cărui față scrie : *minciună și trădare* !
Cincizeci de pungi de aur... Pricepi ideea mea ?
O repede săltare ne va scăpa de ea.
Sultanul o' s-o crează-necată din tîmplare.
Tu, ca să faci să uite această înecare,
Vei pune foc îndată pe mal la Scutari !"
— „întocmai se va face !" răspunde-atunci Aii.

În chioschiul său cel verde, la Candili, pe mare,
Sultanul se îmbată de dulce desfătare.
Privind cînd focul zilei pe dealuri strălucind,
Cînd luna ce se-nalță ca salbă de argint,
Cînd alba baiaderă ce-n danturi grațioase
Arată ale-ei talente și forme voluptoase.
Mărețul chioșc își udă picioarele-n Bosfor,
Și-n unda fugătoare se miră cu amor.
Sub chioșc curentul trece cu vie r&pejune.
Iar murmura-i invită la dulce moliciune.
O sală octogonă formează acest local
în care strălucește tot luxu-oriental.
O grupă d-odalisce⁶ apar aici în sală.
Ca visele juneții ce inima exală.
Colo, fumind tăcută, o tînără hanîmă⁷
Se pleacă visătoare pe mica-i albă mină ;

Iar rumena-i guriță ca fragul pîrguit,
Din narghelea exală un fum îmbălsămit.
Mai colo o cercheză se joacă c-un hanger
Și pare ca fantasma ce a venit din cer,
Cînd lupta încetează, la bravul adormit,
Și joacă cu armura și coifu-i aurit.

Dar iată baiadera ! Ca steaua în lumină,
Ea arde-n frumusețe lumească și divină !
Cosițele-i se scutur pe umerii de crin,
Muiate-n diamante, ca focul cel divin
Al stelelor⁸ de aur, ce-n umbră și tăcere
Cu umbra împreună tresare de plăcere.
Doi ochi focoși, dulci, negri, frumos se răcoreau
În umbra umor gene prelungi ce-o copereau.
Ca razele de soare ce printre nori văzute
își perd vioiciunea, făcîndu-se plăcute.
Dar Mahomet o cheamă, alături o invită.
— „Vin' ! zice padțshahul, copilă fericită !
Ești tu o muritoare d-aici din astă lume
Sau huruie ieșită din ale mării spume ?
Ori ești o dulce floare ce ținerile zori,
Jucindu-se, perdurâ din sinul lor de flori ?"
La sunetul tamburii, copila răpitoare
S-avîntă înc-o dată pe scumpele covoare,
Hadînul o preurmă... Ea cade cîteodată
Pe brațele lui negre, în aer legănată.
Și seamănă, pe brațe-i, un fermec virginal,
Ca o steluță dalbă în fruntea unui val.
Dar muzica-ncetează. S-aude o strigare.
Frumoasa baiaderă alunecă în mare !

Din lunga-i amortire sultanul deșteptat,
Caicul să-i prezinte la robi a ordonat.
Gît pentru baiadera ce unda o răpise,
Sultanul cînd se duse, femeilor le zise :
„Era o floare dulce, ca ținerile zori,
Jueîndu-se, perdurâ din sînul lor de flori.
Și cu apusul zilei, se-ntoarce către soare
Așa precum venise, frumoasă, rîzătoare !"

ALMELAIUR

Pe unda poleită de miriade stele
Se leagănă, murmur,
în horă grațioasă suave aurele,
Și joc cu răsfățare în bucla dulcii mele,
Frumoasii Almelaiur.

Colo suspină valul sub maluri cununate
De chioșcuri de porfir ;
Colo delfinul saltă în jocuri răsfățate
Pe undele încinse de brîuri colorate
De raze dulci de fir.

Și cerul, și pământul, și marea fără punte,
Saraiuri, toate zbor,
Și luna cu chip d-aur se leagănă pe munte ;
Iar dulcea mea hanîmă ascunde alba frunte
în sînu-mi arzător.

Cu vorbe amoroase, cu tînără muștrare,
îmi zice ea duios :
„Cu mult e mai plăcută a noastră răsfățare
Decît acele raze ce scînteie pe mare,
Amantul meu frumos !”

Ea zice și suspină, și două lacrjmele
Se scură tremurînd

Pe ale feții albe garoafe dulci, junele,
Ce tremură sfoase ca razele din stele
Pe valul mării blînd.

Eu, ca s-adorm suspinul ce încă rătăcește
în sînu-i delicat,
Rădic atunce vălu-i ce fața-i umbrește,
P-o mandolină d-aur ce dulcea mea iubește
Eu astfel am cîntat :

„Vino, dulcea mea iubită.
Valul doarme, liniștit,
Vezi, caicul meu invită
Cu catartul aurit!

Coardele-i sunt de mătase ;
Velele-i sunt de atlas,
Printre unde, de vînt trase,
Să plutim drag pe Bogaz !

Pentru muncă, floare dulce,
Eu alt aur nu primesc
Decît aurul ce luce
Printre părul tău ceresc !”

Așa cîntam pe mare și alba mea frumoasă
Pe brațu-mi adormea,
Șoptind cu răsfățare : „O, noapte grațioasă,
Oprește zborul dulce pe lumea mincinoasă,
Pe fericirea mea !”

SĂRUTAREA

— „Sus pe stîncă luna luce,
Valul pare-adormitor,
Lasă-mă, hanîmă dulce,
Să-ți dau un sărut d-amor V

— „Nu voi vorbă ce ne minte !
Caigi; nu ! nu voi eu !
Cind iubim, să fim cu minte !
Ce privești tu, dragul meu ?”

•— „Văz un val de vijelie,
Altele în urmă-i vin /
Ce îmi pasă, însă, mie ?
Noi mai iute-o să plutim !”

— „Să ne-ntoarcem ! Mor de frică !
Vintul vine... A sosit !
Simț că valul ne rădică :
Oh ! sărută, crud iubit!”

LEILI

O, streine, vino și te desfătează
Pe aceste maluri piine de-ncintări,
Unde tinerețea încă se păstrează,
Unde-amorul are încă dulci visări,
Unde hurioara' edenului dulce,
L-ale halaicii' cîntece de dor,
Vine și răsfață pînă să se culce,
Florile rîzînde dup-acest Bosfor ;
Unde o femeie are frumusețea
Stelilor de aur ce în nopți lucesc,
Și fecioara dulce are tinerețea
Rozelor sălbateci care ne răpesc ;
Unde ziua-i albă, noaptea înstelată.
Și-aerul bea dulce rouă dupe crin.
O, eden al lumii ! fata ta curată
Cu atît ne-ncîntă cu cît te privim !
Cit de midt copiii lui Osman cel mare
Cată să bîasfeme frumusețea ta,
Cauză de lupte și de turburare
Ce-a făcut și face lacrimi a vărsa !
D-astă frumusețe, dar fatal și dulce,
Spiritele noastre le-am văzut slăbind !
în locașul vieții moartea se-ntroduce,
Ea le țese viața cu aur și argint.
Nu ! nimic nu schimbă cruda ursitoare !
Tot ce fu prea mare cată a slăbi !
Pretutindeni unde Dumnezeu, sub soare,
A creat o țară demnă d-a răpi,
Popolii suspină sub a lor durere

Și târâse cu lanțul viața de arnar !
Crimele, virtuții urmă cu plăcere,
Peste tot în lume relele răsar !
Am putea să zicem, viață și lumină
S-a făcut, viază de la început,
Numai ca s-ajute a se face-o crimă,
Și cu toate astea soarele-i plăcut!
Totul favorează pe cei răi în lume !
Nu mai e speranță pentru ast pământ !
Libertatea fuse însuși ea un nume ?
Nici acea speranță, fiică de morniînt,
D-a vedea odată, într-o crudă oară,
Aste triste rele fără de finit.
Nedreptăți amare ce ne înconjoară
Dispărind cu lumea care le-a hrănit ?

Aurele line trec cu răsfățare,
înflorind surfața latului Bosfor
Și formind o cale-n mozaici bizare,
Care-ncântă ochii cu lumina lor.
Pe această cale unde se îngînâ
Ale lunii raze c-umbra deșii seri,
Scînteii peștișorii, splendidă țarină,
Cum în visul dulce zboară dulci plăceri.
Albe odalisce se cobor pe mare
Pline de plăcere, din al lor serai,
Ca un cîrd de paseri ce cu răsfățare
Zbor la focul dulce soarelui de mai.
Zgomotul lor însă umple de plăcere
Și de gelozie dalba Bulbuli
Ce l-aceste șopte cîntă-a sa durere
Printre chiparișii de la Candili.

O sultană jună se uita pe mare
De la o fereastră din al ei serai,
Care miră-n unde formele bizare ;
Mîna sa răsfață părul ei bălai.
Un caic sosește în tăcere-adîncă
Și pe sub ferestre la serai a stat.

Luna se ascunde dup-un vîrf de stîncă
Și o voce dulce astfel a cîntat :

„Eu nu am sărai pe mare
Cu coloane de porfir;
Ca s-atrag a ta cătare,
Nu sunt pașă, nici vizir.

Dar ce este-un mare nume
Și averi ce noi dorim ?
Cine-a moștenit a lume
Ca și noi s-o moștenim ?

Ca o dulce sărutare,
Ca un val p-acest Bosfor,
Omul rădăcină n-are
Pe pământul cel de dor.

Gustă dulcea bucurie
Astăzi cînd ea ne-a suris !
Mîne dorul a să vie
Să-și ia locul lui promis.

Cuțm o floare e ursită
A-nflori, a se usca,
Viața noastră e trăită
D-am iubit pe cineva.

Vin' și dă-mi să beau eu dulce
Roua de cerești plăceri,
După floarea ce străluce
P-ale teie primăveri !"

Cîntă. — Dar o umbră blinda și ușioară
Din saraiuri iese-naintînd spre mal,
Zice două vorbe, în caic coboară ;
Iar caicul pleacă legănat p-un val.

Marea își încinge fața-i încrețită
într-un brîu de aur dulce a privi
Și a serii boare, cu-aripa-nfiorită,
Răsfață cosița albii Leili.
Unde mergi, sultană, singură c-un june
Pe aceste valuri, sub un cer stelat.
Tu, ce garda neagră, noapte, zi supune
Privigherii sale ce i s-a-nsemnat ?
Oh I cît de arzîndă trebuie să fie
Flacăra ce arde sufleLu-ți d-amor,
Cînd zdrobești tu astfel viață și junie.
Și onori ce-ți dase tronul răpitor !
Ea iubește ! Iată ce explică toate.
Înțelepți ai lumii, fruntea înclinați !
A înțelepciunii carte, de se poate,
O rupeți îndată și o aruncați !
Dumnezeu pe fruntea jmului ce moare
Scris-a aste vorbe prin trăsuri adinei :
„Dumnezeu-i amorul!”
 în a lor amoare
Să urmăm amanții într-aceste stînci!
→ „Ali-bei, ea zice cu nespusă-ardoare,
Lasă-mă a soarbe oculii-ți înfocați !
Tu ești vîntul serii și eu sunt o floare,
Vin' și șterge-roi ochii de amor rouați !
Caldă-ți e privirea ! Dulce-ți este fața !
Dragă-ți sunt, oh ! spune ?”
 — „Te iubesc cu foc !
Și poci face altfel mai ales cînd viața
Și a ta junie tu le pui în joc ?
Tu, ce lași mărirea, ca să vii cu mine !...”
— „Oh ! de sacrifice nu voi să-mi vorbești !
Fericirea vieții-mi este lingă tine.
Unde e mărirea, p-amor nu găsești.
Fericirea este o ființă dulce
Ce-și deschide poarta numai de amor,
Auzi tu, o, dragă, tu, ce fața-ți luce
Mai plăcut ca focul zilelor ce zbor !
Ești frumos, ești dulce printre dulci fecioare,
Brav ești prin vitejii ce te înconjoar,
Cum prin stele dalbe a lucit un soare
Tu lucești în ochii-mi, visul meu d-amor !

Soarele meu dulce ! Roza se exprimă
Prin al ei ferice și plăcut miros.
Paserea prin cîntu-i, steaua prin lumină ;
Eu n-am vorbe-a spune doru-mi amoros !
Inima-ți dau ție, corpul-mi al tău este.
Eu sunt a ta roabă, poți să mă zdrobești !”
— „Spune, spune mie, ca cereasca veste,
Vorbe amoroase, zî-mi că mă iubești !
Tu nu ești, nu, roabă ! ci a mea amantă ;
Tu ești fericirea, Dumnezeuul meu !”

Luna și cu noaptea, dulce, odorantă.
Inunda sultana și p-amantul său.
Chioșcuri și saraiuri după două maluri
Ca fantastici umbre după dîșii zbor ;
Iar delfinii sprinteni trec ușori prin valuri
Urmărind caicul și al lor amor.
La Isar pe maluri ei s-opresc, coboară.
— „Am scăpat !” îi zice Ali-bei, răpit,
însă totd-odată iată-i înconjoară
Garda ce-i urmasă de cînd au fugit.

E-ora de amoruri cînd în horă lină
Viile dorințe ne-necat plutesc
Pe vergine sînuri, ce d-amor suspină,
în aceste țărături unde înfloresc.
Stelele de aur peste marea lină
Se prevăd cochete, dulce infinit!
Din azurul mării luna naște plină,
Ochiul vede dulce discul aurit
Și prin albe valuri pare și dispăre
Ca suris ferice p-un chip suferind ;
Ochiul se îmbată : vă uitați pe mare,
Valul alb de spumă trece clocotind.

Cinci hadini, toți negri, în caicul mare
Merg pe Propontide unde se cobor ;
Printre dîșii însă o hanimă-apare.
Este o sultană, floare de Bosfor !...

Un mister, o crimă ! Să fugim.' îndată !
 Păru-i este d-aur, fruntea-i e de crin !...
 Unde mergi, Leili ? Ochii tăi, vai ! cată
 Printre umbra nopții visul tău divin !
 Printre valuri, raze, umbre și tăcere
 Caută să vază pe al ei iubit,
 Ca un gând ce zboară prin ani de durere
 După fericirea ce ne-a părăsit.
 — „Ai făcut namazul astă-dimineață ?
 Strigă capul bandii c-un ton rece, sec,
 Și cu mâna-i neagră paloșul răsfață —
 Ordinul meu este ca să te înec.”
 → „Ale tele vorbe inima-mi sfărâmă,
 O, hadine ! nu știu ce vrei tu să zici.
 Fruntea-ți e umbroasă !...”
 — „Tînără sultană !
 Vei muri îndată înecată-aici !”
 → „O, hadine, moartea-i plină de durere !
 Eu sunt jună încă, voi să viețuiesc !
 Aerul e dulce, viața e plăcere...
 Am puțini ani încă, lasă să-i trăiesc !
 Eu murind acuma, plină de junie,
 Soarele de mine, când va răsări,
 Crezi tu c-o să aibă raza sa mai vie ?
 Că ale lumii rele se vor îndulci ?
 Nu ai tu o mumă ? Soră nu ai, oare ?
 Eu mă dau lor roabă, numai să nu mor !
 Voi scărda cu lacrimi ale lor picioare.
 Dacă n'ai pe nimeni, eu îți voi fi sor !
 Când de bătrînețe viața ta s-o stinge,
 Pe mormîntul negru voi depune flori !...”
 Dar hadinul aspru brațul ei atinge.
 — „A sosit furtuna... Trebuie să mori !”
 — „O, hadine, ascultă, poți tu spune mie
 Ali-bei ce face ?” — „Astăzi a murit.”
 — „L-a ucis ! murmură ea cu bucurie,
 Mort, și după dînsul eu am mai trăit !
 Iartă pe Leili, sufletul meu mare,
 Dacă după tine am trăit o zi !...
 O, hadine, vino și m-aruncă-n mare...
 Cu amantu-mi dulce, eu voi a muri !”

SUSPINUL BOSFORULUI

At' vărsa pe mare mminele-i în valuri,
 Strălucitoare flori,
 Formând un pod de aur, unind îmbele maluri.
 Ca cînd erau sâ treacă ai zeilor amori.

Acest frumos pod d-aur, văzut din depărtare
 P-o parte de Bosfor,
 Părea că ne-nsoțește, și sta tot într-o stare !
 Era senină seara și plină de amor !

Pescarii în caice, ușure legănite,
 Vegheau neîncetat
 Pe valuri, în tăcere, cu frunțile plecate,
 Cu inima aprinsă d-un pescuit bogat.

Pe țărmiile-nflorite, cîntări melodioase
 În aer se vărsau.
 În umbra de saraîuri, suspine amoroase,
 Profunde cîteodată, nășteau și se stingeau.

Acolo halaica, frumoasă, dulce floare
 Ca crinul din Tabor,
 Cu fruntea pe briliante, se veștejește, moare,
 Sau Bosforul o soarbe cu dulcele-i amor.

La o fereastră pare o halaică dulce !
Cafasul a deschis.
Privește peste mare pe care luna luce,
Sorbind profumul nopții, poetic, magic vis !

Suspină și se pleacă ; se lasă ca să cază,
Ferice, in Bosfor,
Și marea soarbe viața-I precum ar soarbe-o raza.
Era senină seara și plină de amor !

MEHRUBE

Asta e Bosforul d-unde s-aripează,
P-al lor car de roze fragedele zori,
Din a cărui undă și-a făcut mirază
Bolta azurată, aurind de flori.
Ale sale fiice sunt strălucitoare
Ca stelele d-aur rătăcind prin nori ;
Dulcea frumusețe este fugătoare,
Piere ca o rouă dupe dalbe flori.
Pe nici domnește blinda poezie
Ce din cupa-i d-aur varsă drăgălaș
Un parfum de roze și de ambrozie
Care-imbată dulce sufletul gingaș.

E-ora când tresare lina Propontide
Sub al aurelii tinerel sărut,
Scînteind la focul stelelor splendide
Semânabe-n fundul cerului plăcut.
Colo se arată niște insolite,
Strălucind la raza stelii lui Lial,
Asfel ca un negru cuib de alunițe
Care încunună sînul virginal.
Muntele Olimpul cu a lui cunună
De ninsori eterne se zărește-n fund ;
Albeie-i cosițe strălucesc la lună,
Se răsfrîng pe sînul golfului profund,
Însă cadrul dulce, care ne răpește
Peste Propontide, se schimba-n Bosfor,
Arta cu natura acolo s-unește
Să formeze cadrul cel mai răpitor,

Căci Selim sultanul merge de primește
La gîmnia mare de la Top-hane
O fecioară jună ce îi dăruiește
Pe tot anul încă vechea valide.
Orișice lumină ce-n Bosfor se frînge
își alungă forma ca un plop de foc;
Iar cînd vîntul serii marea o restrînge,
Acești plopî de flăcări se zdrobesc, se joc.
Peste fața mării, dalbe caicele,
C^odalisci cu văluri, trec și se deșir,
Ca acele vise dulci și tinerele
Ce lucesc în fundul unui suvenir.
Aerul răsună de strigări voioase.
Augusta mireasă trece... Vă-nclinați !
Ochii sâ nu vază grațiile frumoase !
Și să nu profane fermecii curați !

Soarele apune peste Propontide ;
însă la suflarea valului cel lin,
Pare că se leagăn bolțile splendide,
Dulce poleite d-aur și rubin.
Unda, încrețită d-aurele line,
Scânteie sub biul stelii purpurat,
Cu colori suave, magice, divine,
Ce încântă ochii, inima îmbat.
Dar Selim se uită, din serai, pe mare
Unde-aruncă boabe de mărgăritar.
Ce, picînd, formează fără încetare
Mii de grațioase cercuri ce dispar.
Lîngă el se vede favorita nouă :
Capul ei pe mîină cade gânditor,
Ochii săi de flăcări-noată-n dulce rouă ;
Un surâs aură chipu-i răpitor.
— „Șterge aste lacrimi, răsfățată floare
Ce-am cules din munții vechilor Carpați !"
La aceste vorbe alba plîngătoare
Către el înturnă ochii lăcrămați.
— „Strălucite doamne, lacrimile mele
Cură pentru țara d-unde *m-a* răpit!..."
— „Daca pentru asta rîurează ele,

Șterge-le îndată, fermec înflorit!
Mehrupe ! Aruncă dulcea ta privire
P - J l acestor unde fraged legîvei !
Numai focul tânăr din a ta privire
Poate fi mai magic pe pămînt și-n cer !
Uită țara voastră unde nu-nflorește
Sicomorul verde ! Unde nu vedem
Alcovanul tînăr care răspîndește
în havuziHmi d-aur apa care bem !"
— „Colo unde raza unui dulce soare
Peste stânci uscate nu s-a spulberat,
Unde ca fecioara într-o sărbătoare
Cu flori dulci de aur cîmpul s-a-mbrăcait;
Unde limba dragă, tînără-amoroasă,
Sună ca suspinul vîntului ușor,
Prin dumbrava verde, fragedă, umbroasă,
Printre flori rizînde. eu aș vrea să zbor \ "
— „Dar sub ceru-ți rece, omul nu iubește,
Inima îngheață de al iernii vînt.
Dalba-ți frumusețe, care ne răpește,
Trei-e ca o floare lîngă un mormînt.
Impărțește-amoru-mi ! El e o comoară
Ce tot Răsăritul s-aibă ar voi !
Ai tu vro dorință ? Cine vei să moară ?
Cine să trăiască ? spune, și va fi !"
— „Colo unde limba dulce și-amoroasă
Sună ca suspinul vîntului ușor,
Prin dumbrava verde, fragedă, umbroasă,
Inima mea zboară la un alt amor!"
— „Dacă numai astă perlă albioară
Face-atîtea cercuri pe acest Bosfor,
Cîte nu ar face tinăra fecioară,
Ce în altă țară are alt amor !"
Unda se despică, geme cu turbare.;
Valurile albe cresc și se topesc ;
Niște late cercuri se răsfrîng pe mare
Și la focul lunii grațios lucesc.

0 NOAPTE DE VARA

Suave aurele se leagănă voioase
Pe luciul Bosfor
Ce, treherat de delfini cu aripe lucioase,
Revarsă ici și colo torente de fosfor.

În umbra ce domnește pe lumea adormită,
Steluțe rătăcite scîntilâ ne-ncetat,
Ca hora aurită
A viselor ce zboară p-un suflet întristat.

Atuncea, deodată răsună-n depărtare
Pe Bosforul senin
O șoptă de lopată și-o tînără cîntare
Pe vînturile nopții lăsă acest suspin :

„Ah ! zboară de la mine, speranță-amăgitoare,
Din oupa-ți înflorită, eu nu mai voi să beau :
Din cupa desperanții, a morții precursoare,
Eu hrana voi să-mi iau !

Te du și amăgește o inimă iubită
Ce-adoarme legănată de tinere plăceri,
Și scutură asupra-i aripa aurită !
Iar eu voi trece viața în lacrimi și dureri J

Un șir de suferințe a fost a mea junie,
O zi frumoasă-n viață nu poci să număr eu.
Singurătatea tristă chiar din copilărie
S-a așezat în lacrimi la căpătîiul meu.

& nimeni nu cunoaște durerea ce m-abate !
Suspinele-mi amare pe vînturi au zburat,
Și lacrimile mele, în rîuri turburate,
Cu sînge au picat!"

Dup-un cafaz, în umbră, ascultă o hanîmă
Acele dulci cîntări !
Deschide lin cafazul și, cu o albă mînă,
Îi aruncă o floare umidă-n sărutări.

Iar vasul se ascunde prin marea adormită
La umbra unui mal.
Și cîntecul se stîNSE p-o lacrimă zdrobită.
Zefirul dulce-al nopții se legăna p-un val.

„J

|

t

i

j;

t;

j;

!

!|

{

CAIGIUL

Caigi ! vezi, noaptea vine
Dupe dealuri fumegînd ;
Ca o salbă de rubine,
Luna trece luminînd !
Caigi ! vai ! să mini bine !
Valul geme spumegînd ;
Este oara cînd suspine,
Omul varsă lăcrimînd !...
Mergi spre stîncă neguroasă
Unde-i chioschiul răpitor.
Unde dulcea mea frumoasă
Plînge dulce de amor !

1

j

i

j

ODALISCA

Sub o durere-adîncă sărmanu-mi suflet geme
Și oohii-mi varsă lacrimi ! D-ar fi s-aleg din dor
Și din mormîntul negru de care tot se teme,
Mai bine-aș vrea să moi' !
În fundul astii inimi deșertul se-ntroduce,
Și nimenea nu știe ! Și cui voi spune eu ?
Și cine mă ascultă, o, Dumnezeuul meu !
Ce suflet bun și dulce !
Iluziuni de viață, d-amor ce ne îmbată
Pe sufletu-mi adesea se lasă și plutesc
Ca focul dimineții pe marea azurată ;
Dar, vai ! se risipesc !
Adîncea întristare pe viața mea, vai ! zace !
Și nici o mîină dragă nu șterge plinsul meu !
Și cine poate stînge un dor atît de greu,
Ferice a mă face ?
Dar tu puteai a face să piară-această ceață,
Să-ntorci inimii mele iluziile dragi,
Să dai plăcere lumii, chiar morții să dai viață,
Un zeu chiar să mă faci !
In darn eu voi a stînge, o, dulce neînvinsă,
Amorul tău ce-n sînu-mi mă arde ca un foc,
Nimic nu-l poate stînge ! Vai ! viața mea e stînsă
El însă stă pe loc
Eu nu cunosc, o, dragă, nimic decît durere
Din patima frumoasă ce-mi dai, sufletul meu !
Unic dar ce-mi faci mie la cîte sufăr eu,
În noapte și-n tăcere !

Tu, care cu plăcere mă legănai în lume
 De grații infinite, de vise dulci d-amor,
 Oh ! trebiut-a, oare, să faci, o, dulce nume,
 Din viața mea un dor ?
 Nu ! Nu mai e speranță să gust eu cu plăcere
 Odihna ce-mi lipsește decît într-un mormînt ?
 Și numai moartea poate la cruda mea durere,
 Să plîngă pe pămînt!"
 Așa cînta pe mare sub dalbele seraie,
 în umbra nopții dese, un june trecător
 Și luna varsă dulce lumina ei bălaie
 Pe luciul Bosfor.
 O voce din fereastră, suavă ca o miere,
 Unindu-se ferice cu al tamburii sun,
 Lasă să se auză ast cîntec de durere
 Ce munții drag îl spun :
 „Dar inima mea are atîta trebuință
 D-amor, de fericire ! Ca tine sufăr eu !
 Dă-mi sufletu-ți ce arde de foc și de credință,
 Să arză cu al meu !"
 Ea cîntă și natura păru că se îmbată.
 A nopții stea de aur în sînul unui nor
 Și marea azurie și noaptea parfumată
 Tresar d-un sînt amor !

KÎZ-CULESI'

„Știți ceva mai dulce decît o zîmbire
 Ce s-arată-n lacrimi, spuneți, muritori !
 Mai frumos ca arcul cel de strălucire
 Dupe ploi, ce-și lasă razele pe flori ?
 Ce voi eu a zice, nu-i o rază dulce
 P-aripele d-aur a lui Ilbahar.
 E sultana jună, Suade, ce luce
 Și-nflorește-n turnul de la Iscudar.
 V-aduceți aminte, fii voioși ai vieții,
 Cruda profetie unui învățat,
 Că la cincisprezece ani ai tineretii
 Va muri d-un șarpe crud și veninat ?
 Chiar d-atunci sultanul, vrînd ca s-o ferească,
 O depuse-n turnul unde astăzi stăm.
 Inșă mine soarta va să se-mplinească...
 Pentru-aceea, dulce noi să ne-mbătăm !
 In această noapte mulți au ca să moară !...
 Inșă ce ne pasă cine va peri ?
 Cu fatala moarte cine nu să-nsoară ?
 Astăzi, mine, moartea trebui a veni.
 D-astăzi pînă mine, vai ! e lungul vieții !
 Iată ce cu lacrimi plîngem mulți aci !
 Ah ! să soarbem încă roua dimineții
 Pînă miezul zilei n-o va risipi !
 Care om în viața crudă cît și dulce
 Gustă fericirea, numai un minut,
 O secundă numai, poate a se duce !
 Nu se mai întoarce cele ce-au trecut!
 Temerea de moarte meargă-n locuința
 Fiilor robii care-n viața lor
 N-au sorbit din cupa ce dă biruința

Celor care-n lume pentru lege mor.
Pentru noi toți frica e necunoscută.
Iar amorul vieții este mult mai jos
Decit o voință lui Allah plăcută.
Asfel musulmanul moare bucuros !"
Asfel printre fumul cupii rîzătoare
Cuvîntau în noapte gărzii ianiceri.
Tînără dorință cu dulci aripioare
Scutura pe dînșii vise de plăceri.

UN VEGHETOR

„Cine-i îndrăznețul care-n vijelie
în caic se luptă cu turbatul val ?
Vă uitați în umbră !... Mi se pare mie ?
Sau că-naintează colo către mal ?
Dar, p-Allah ! El cîntă !... Cîntul lui e dulce)
Ca mirosul Ghiulii, fiia lui Qmar ; I
Amoros ca plînsul dragii bulbuluce
In grădina verde de la Iscudar !..."
Asfel veghetorul, c-un pahar în mînă,
La fereastră-n turnu-i, soților vorbea.
Ospeții cu pace încă-o dată-nchină, }
P-a lor geană somnul aripa-ntindea. j

Dulce și frumoasă ca lumina vieții
Pentru cel ce vede viața-i declinând,
Apărea sultana, visul frumuseții !
Cincisprezece roze anii drag formînd.
însă vijelia care dură încă
Turbură sultana de la Iscudar.
„Marea încă muge, noaptea e adîncă...
Iară n-o să vie dulcele Omar !"
Asfel își vorbește amoroasa fată.
Două lacrimi udă geana-i d-abanos.
Dar d-odată-o voce dulce, adorată

îi gonește grija din sînu-i frumos.
— „Nu veni ! îi strigă Suade cu teamă,
Tremur să te vază venind servii mei !"
Vocea-i îl respinge, inima-i îl cheamă.
Aruncă o scară pe fereastra ei.
Cine poate spune dorul și plăcerea
Ce simțea sultana cînd Omar sosi
Și-i căzu-n genuche, și-i sorbea vederea ?
Oh ! atunci furtuna chiar se liniști!
în această noapte ea e răpitoare,
Ochii ei au focul cel dumnezeiesc
Ce revarsă ochii dulcelor fecioare
Stînd în rugăciune, în extaz cerc.
Brîul ei lucește p-un mijloc suptire
Ca un cerc de raze p-aerul umbros ;
Părul lung pe sînu-i cade-n negre fire
Și mai alb îi face sînu-i grațios.
— „Iată-mă, o, jună și frumoasă floare !
Zice-amantul tînăr, naitînd spre ea ;
Dar de ce se scură aste lacrimioare,
Pe frumoasa-ți față, Suadica mea ?"
— „Pentru ce se scură lacrimile mele.
Viața vieții mele ! Ce, tu nu ghicești ?
Mă întrebi tu încă ? Cum n-ar curge ele
Cînd de lîngă mine de cinci nopți lipsești !"
— „Asfel tu mă mustri, dulce Suadică ?
îți retrace vorba, melaicul meu !
N-am venit, știi bine, o mai zic, de frică
D-a te compromite... Jur pe Dumnezeu !"
— „Moartea ? Și ce-mi pasă ? Moartea este viat:
Viața fără tine ! Auzi tu, Omar ?
Vino totd-auna ! Toată dimineața !
A muri cu tine e un fermec rar !
Nu ! Tu nu știi încă viața fără tine
Cît e dureroasă, suflet dulce-al meu !
însă tu te afli tot atît de bine
Pretutindeni poate unde nu sunt eu.
Ce, nu sunt frumoasă ? spune, spune mie !"
— „O, transport ! o, fermec ! Ce stai de gîndești
E ceva mai dulce cît a ta junie ?
Cit aceste grații, frumuseți cerești ?

Mult, mai drăgălașă și mai delicată
Decît fluturelui ce, zborînd din flori,
La lumina zillii, vie și curată,
Scutură de rouă dalbele-aripiori;
încă mai curată ca o Sărutare
Ce pe buzi fecioare pîrguiește lin,
Ca Gun-agarmasi ce rîzînd răsare
Și se sparge-n aur pe al nopții sin ;
Asfel vii și scuturi roua grațioasă
Viselor de roze ce ai secerat...
Curgi in dulci torente, flacâr-amoroasă,
Și răpește-mi viața într-un sărutat!"
— „Vai ! aceste vorbe, nu ! nu le mai spune !"
Ori de fericire trebuie să mor !"
Brațu-j alb ca crinul grațios ea pune
Dupe gîtul celui ce iubea cu dor,
Și cu mini de roze dulcea voluptate
îi răsfață valul părului noros.
Vorbele pe buza-i mor întretăiate
Și un rîu de lacrimi varsă amoros.
Răsfățări plăcute, plîngeri tinerele,
Fragede suspine dulce se urmau !
Iar în vijelie două cucuvele
în apropiere dureros cîntau.

în seraiul splendid, pe costișe maluri,
Padișahul sade între curtezani,
Ochii cu plăcere rătăceau pe valuri.
Părul lui scînteie înalbit de ani.
— „Mare și întinsă fie-a ta putere
în această lume ! zise-un om sosit.
Dulce și eternă fie-a ta ședere
în Eden, la dreapta celui fericit;
Dar a ta copilă a-ncetat din viață.
Aslă-noapte încă șarpele-a venit
Cînd Gun-agarmasi scutură de ceață
Și de roua nopții păru-i aurit."
— „Ați ucis pe șarpe ?" întrebă sultanul,
Pricepînd ce șarpe fiica i-a mușcat
Și cu mîna-i dalbă mîngîie-iataganul.
— „Sîngele lui negru turnui a scăldat."

FATA DE LA CANDILI

Cunoști tu pe alba față
Pentru care Biulbiuli
Toate nopțile se-mbată
De cîntări în Candili ?

Cu păr negru, față albă
Ca un crin dupe Burgaz
Și surîdea lumii dalbă
Ca lumina pe Bogaz.

Sub arzînda ei cătare
Mugurii îmbobocesc
Și pe cîmpuri, și pe mare
Stelele se amuțesc.

Astfel viața mea-ntristată,
Caigi, s-a amețit,
Oh ! de cînd frumoasa față
Cu dulceață mi-a zîmbit.

Și-a mea inimă se duce
Unde cîntă Biulbiuli,
Pentru draga mea cea dulce
în grădini la Candili.

U
V

k

FURTUNA

N-auzi tu acele valuri
Jos sub stîncă suspinînd ?
Către-aceste negre maluri
Mîna, caigi, curând '
Iar tu, alba mea iubită,
Lasă pe gurița ta
Să citesc a ta ursită.
Daca ne vom îneca !

INSOLA PRINKIPO

— „Știi tu, lopățare, o insulă verde,
Eden bălsămit,
Ce-n valuri de spumă și d-aur își perde
Pici-oru-nflorit ?
Acolo-nflorește frumoasa mea dulce,
Un vis răpitor !
Acolo în noapte eu voi a mă duce,
In vasu-jți ușor.”
— „Sunt insule multe ce-n marea spumoasă,
Prin noapte, privești.
Dar spune-mi cum este această frumoasă
De care-mi vorbești ?”

— „Pentru dalba mea fetică,
Roua luce peste flori
Și un fluturul ridică
G radioasele a r ipLori.
Cerul a făcut mirază
Din albaștrii ociori,
Dimineața cu-a sa rază
Unge dulcii perieri !”

SÎNTA SOFIA

Pe câmpiile senine
Ce Bizanțul înconjoară,
Pe un cal spumegător
Mahomet sultanul vine,
Către seară, gin di tor.
El, oprindu-se, privește
Cadrul serii înzeit,
Sînul mării înflorit.
Sînta Sofia-l răpește
Cu-al ei creștet aurit.
P-acel creștet dulce plană
Raze rurnple în scînteii,
Ca un cîrd de fluturei
Cu aripă diafană
P-un buchet de brebenei,
Iată-o tînără fecioară
Pare înaintea sa,
Pe fugarul ce zbură
Ca o paseră ușoară
Ce pe vînt s-ar legăna.
Fața-i are frumusețea
Aurului de la zori
Ce se varsă printre nori ;
Iar divina-i tinerețe,
E ca roua dupe flori.
— „Ce vîi tu și faci aice ?”
Zise fiia de-mpârat
Padișahului mirat.

— „Să te iau ! Sultanul zice.
Sunt de tine-namorat.
Umbră dulce, spune mie,
Spune, spune, mă iubești ?
Pentru ochii tăi cerești,
Dar-aș viață și junie,
Și tezauri omenești.”
— „Fugi, tirane, și mă lasă.
Cum te voi iubi, vai ! eu ?
Martor este Dumnezeu !
Mina ta de fier apasă
Țara și poporul meu î”
— „Umbră dulce ! Mîne poate
Eu Bizanțu voi prăda ;
Roabă mie te-oi lua ;
Voi călca-n picioare toate,
însuși frumusețea ta !”
Zice, apoi el s-aruncă
Către dînsa transportat.
Umbră dulce a ;borat
Și aleargă peste luncă
Cu fugaru-i ne-nfrînat.
Ale sale cosicioare
Drag în aer fluturau
Și în urmă aruncau
O lumină-amăgitoare,
Raze ce pe toți uimeau.
Ca bălaie stelioară
Ce declină scinteind
Și se sparge strălucind,
Pare tînăra fecioară
Printre noapte fîlfîind.

Mahomet nu s-odihnește.
L-Adrianopol, în palat,
Cheamă somnul ne-ncetat.
însă somnul părăsește
Al său suflet întristat.
O dorință îl străbate.

Printre lacrimi a zărit
 Visul lui cel fericit :
 A cezarilor cetate
 Ce fierbinte l-a răpit.
 El se plimbă prin odaie.
 Gîndul lui îi este-aprins ;
 Fruntea-i arde-n foc nestins
 Și o undă de văpaie
 Peste ochii-i s-au destins.
 — „O, Bizanțe răpitoare !
 Dar-aș viața, sceptrul eu,
 Un minut să fii al meu,
 - Cu-ale tale dulci fecioare,
 Dulci ca foc de curcubeu !
 Dar, o, soartă ne-mpăcată !
 Nu poci scopu-mi să-1 ating
 ; Și ca visele să sting
 ! Dulci dorințe ce mă-mbată
 • Și cu focul lor mă-ncing !
 în a zorilor albețe
 Ce prin umbre străbătu.
 Umbra dulce-i repăru
 Strălucind de frumusețe.
 Mahomet o ounoscu.
 Astă umbră grațioasă
 Fața drag și-a dezvălit,
 în lumină-a strălucit
 Ca planeta radioasă .
 Sub umbrosul răsărit.
 — „Vino, sîntămchipuire !
 Strigă iunele-mpărat
 De suspine înecat,
 Vino, dalbă fericire,
 Ce-a mea viaț-ai turburat!"
 — „O dorință răpitoare,
 Mahomet, de s-a-implinit,
 Totd-odată a perit
 Ca un fulgur de ninsoare
 Ce pe apă s-a lovit."

— „Piară via mea dorință,
 Numai ca să mi-o-implinesc
 Tot ce-n viață mai doresc.
 Piară chiar a mea ființă,
 Lumea n-am să moștenesc !
 Dar fecioara grațioasă
 Repede a dispărut
 Ca un vis frumos, plăcut;
 Brazdă dulce, luminoasă
 Dupe dînsa s-a văzut.

Peste marea ce spumează
 Trece valul sîngerat
 Și se sparge furiat.
 Val pe val înștiințează
 Că Bizanțu s-a predat.
 Constantin c-o gardă mică
 Se mai luptă p-un rempart.
 Dupe coiful său cel spart,
 Scuti de sînge încă pică
 Și pe părul lui se-mpart.
 Soarele se culcă-n mare
 Sub un nor întunecos
 Și răsfăț grațios
 C-o duioasă sărutare
 Părul bravului frumos.
 Turcii intră prin cetate.
 Moarte, foc ei răspîndesc,
 Sfarmă orice întîlnesc,
 Și-n a lor crudelitate
 Nimic ei nu prețuiesc.
 Mahomet mergea-nainte
 La palatu-mpărătesc.
 Ianiciari îl însoțesc. —
 Peste strade de morminte
 Pașii lui se rătăcesc.
 Cînd d-odată el zărește
 Chiar în poartă la palat
 Pe fecioara ce-a visat.
 Iașmac negru învelește

**Chipu-i dulce și-ntristat.
Mînilor-i sunt lănuite,
Ochii săi lărimători,
Sîinii ei sîngerători,
Cosicioarele-aurite
Umede de lăcirmiori.
—),Vino, sîntă-nchipuire !
Strigă junele-mpărat,
La vedere-i turburat.
Vino, vis de fericire,
Ce-a mea viață-ai fermecat
Dar fantasma plîngătoare
în iașmac s-a învelit
Și p-un abur aurit
A zburat strălucitoare
în eterul înflorit.**

SCLAVELE ÎN VÎNZARE

**Oh ! veniți, cumpărători,
Iată sclave delicate.
Ce au genele plecate
Cum sunt nopțile pe zori !**

**Iată cele vînzătoare :
O negresă, corp frumos,
Negru ca un abanos
Ce d-amor se-mbată, moare !**

**Iată copta din Misir,¹
Albă sub fierbinte soare,
Frumusețe fugătoare
Ce incintă pe șair.²**

**Iată una cu drag nume,
Dulce crin din Iemen³ ;
Sînu-i alb ca un Eden,
Cuib al viselor din lume !**

**Alta de la Ispahan,⁴
Gene negre, mîină dalbă,
Tînră, suavă, albă
Ca o floare din Liban.**

O cercheză cam nebună.
Ochi albaștri, păr de fir ;
Ea combate pe beghir.⁶
Și-i frumoasă, blîndă, bună.

Fiica de la Curdistan,
Tip de rară frumusețe,
Roză cu arzînde fețe,
Din munți de 1-Aderbaidjan.

Guega⁶ vie și plăcută
Arde-n ură și-n amor.
Oh ! amar cui o sărută
Și o lasă-n al ei dor !

Greaca dulce, spirit fin,
Cu perfidă frumusețe,
Ride cu lacrimi pe fețe,
Ploaia verii din timp lin !

Sîrba și bulgara blîndă
Viorele ce înflor.
Cumpărați cea mai rîzîndă,
Vă-rnbătați d-al lor amor.!

Dar n-atingeți nicidecum
Pe frumoasa mea Ioană,
Pe româna macedoană,
Floare cu plăcut parfum.

Ea mă costă... scumpă foarte !
Vro treizeci mii de magementi⁷ ;
Zece mii ascheri⁸ la moarte
Și treizeci de palicari⁹ !

Are-n meși piciorul ei,
Nud, alb, mic ca o Diană
Sub al persicii tului,
Sub șalvarii de sultană !

Anteriu de selemie
Cu dalgal de fir deschis !
De se vede, credeți mie,
Sînu-i fraged ca prin vis !

Din frumosul ei fachiol
Cu bibiluri aurite
Cad cosițe împletite
Cum se poartă-n Anadol.

Poartă soare pe figură,
Grația pe viața sa,
Gura-i mică picătură,
Sînge ce-a picat pe nea !

GULFAR

P-o coastă rizmdă ce-n mare își perde
Picioru-nflorit,
Apare prin arbori cu creștetu-i verde
Un chioșc aurit.
O mie de lampe revarsă lumină
în chioșcul luxos.
Pe care măslinul și mirtul se-nclină
In noapte voios.
O grupă de slave în chioșc se adună
Și toate lumin,
Bălaie și brune, ca raze de lună
Pe valul senin.
Dar cine precurmă a lor desfătare
Și cîntecul lor ?
D-odată răsună o dulce cîntare
Pe linul Bosfor.

„Prin iașmacul feții teie
Am văzut un foc ceresc.
Doi ochi dulci ca două stele
Ce p-albastrul val plutesc.
Două coame bălâioare
Peste sînu-ți rotunzior.
Aripi ce un dulce soare
Poleiește cu amor.
Ele chiar în nopți lumină !
De atunci fața ta
Vine-n noaptea vieții-mi lină

De amor a mă-mbăta.
Blinda *Ai* se coboară
Peste valul poleit.
Dorini, frumoasă hurioară,
Dormi sub lanțul aurit !
Cela cărui ești iubită
Aslâ-noapte va sosi,
Din prinsoarea-ți înflori!ă
Te-o scăpa sau va muri !"

Cîntarea ce lasă aceste dulci șoapte
De tînăr amor,
Se stinge cu-nctul departe în noapte
P-azur în Bosfor.
Prin grupa de slave, ghirlandă suavă
Acestui harem,
Lucea prin mii grații o tînără sclavă,
Un vis din Eden.
Buchet drag și fraged format de delicii.
Bătrînul vizir
Iubea pe cercheza cu dalbe capricii,
Cu bucle de fir ;
Frumoasă ca valul ce-n noapte lumină
Sub focul divin !
„El este !” își zise gentila hanimă
Cu sînul de crin.
Și fruntea-i se pleacă ca frageda floare
Visind amoros.
Ea este frumoasă și desfătătoare
Lăsînd ochii-n jos.
— „Vizirul!” strigară timidele slave !
Pașa Baraictar,
Prin albele hurii cu gene suave
Văzu pe Gulfar.
Cercheza-i suride ; se-nclină tăcută
La vechiul vizir.
El mina-i întinde și apoi sărută
Cosița de fir.
în ochii lui însă o lacrimă luce.
— „Eu nu m-amăgesr...

Ai tu vro dorință, o, suflete diulce,
Ca eu să-mplinesc ?
Oh ! zi ! și să fie chiar sceptrul puterii
în mână de șah,
Va fi împlinită, o, floare a plăcerii !
îți jur pe Allah !"
— „Nu ! Nici o dorință acum nu mă-mbată,
Pașa Baraictar !"
Și alba sa mână se joacă distrată
Pe albul hangear.
L-aceste cuvinte, umbroasa lui față
Reântineri
Sub mina cerchezii ce fruntea-i răsfață.
Ei șed a vorbi.
— „Frumoasă copilă, tu nu ai în știre
Cît eu te iubesc ?
Dar ești tu ferice d-această iubire,
O, fermec ceresc ?"
— „Ferice ! Se poate Gulfar îi răspunde
Și-n mânele-i albe ea fața-și ascunde
Și tace gândind.

Tarabura răsună sub mîna noroasă
A unor eunuci;
Iar danțul infloarâ ghirlanda voioasă
A sclavelor dulci.
Văzut-ați voi oare pe faț-azurată
A splendorii mări
Cînd soarele varsă o ploaie-argintată
De dulci sărutări,
Cum scînteie dulce aceste suave
Torente de foc ?
Așa pe tapete frumoasele sclave
în danturi se joc.
Șerbetul cel dulce în cupe-aurite
Se varsă spumat.
Din ambru s-exală sub buze-nflorite
Un fum odorat.

Iar noaptea purcede pe calea-nflorită
De stele cerești
Și pare străină la tot ce agită
Pe fii omenești,
Făclia de aur se leagănă încă
Pe linul Bosfor,
Pe urmă dispăre sub umbra de stîncă
Perdută în nor.
Auzi tu departe o surdă strigare
în aer-umbros
Ca gemet de vânturi ce-nalță pe mare
Un val furios ?
Ascultă ! Nu este gemînda furtună
Pe mările-adînci;
Nici ginii fantastici ce-n noapte s-adună
Sub negrițe sfînci ;
Ei sunt ianicerii ! Pe negrele strade
Ei rînduri se-nșir
Și pleacă s-atace, să arză, să prade
La vechiul vizir.

în chioșc sărbătoarea îmbată, aprinde
Pe dănțuitori
Și moalea plăcere, pe viața lor tinde
Aripa de flori.
Dar garda albană, d-afară, vestește
Pe vechiul ostaș
Că oastea rebelă, armată-ocolește
Mărețul locaș.
— „Să tacă tambura ! Și roabele mele
Să urce-n harem !
Tu, dulce copilă, să nu ai griji rele !
O să ne vedem !"
El zice. S-armează, sărută-a ei frunte
Și sinu-i de flori.
Și iese cu garda în noapte să-nfrunte
Pe conjuratori.
Acei ce pe pașa voiesc să-nipresoare
S-abat la pămînt,

Și sub ale sale giganteci picioare
Găsesc un mormînt.
— „Plîngi, pasa bătrîne, ou lacrimi amare,
Căci trebui să mori !
Dă-mi alba ta sclavă ou dulce cătare,
Cu sînul de flori!
Ea-mi este amantă !” Așa îi vorbește
Un crud ianiciar.
Iar pașa aude insulta, pălește
Și geme amar.
Se-ntoarce în chioșcu-i la dulcea frumoasă,
O află plîngînd.
— „Hanimă ! îi zice cu vorbă feroasă,
Bătrînul gemmd,
Juri tu pe profetul al lumii părinte,
C-ast om a mințit ?”
Iar sclava răspunde : — „Bătrîn făr' de minte,
Poți tu fi iubit ?”
El varsă un răcnet. Luând o făclie,
Aprinde-acel loc.
îndată dispăre cu alba-i soție
în valuri de foc.

SANDALUL

Peste unda aurită
Ce adoarme cu murmur,
Peste brazdă înflorită
în cîmpia de azur ;
Caigi ! nu vezi tu oare
Printre umbre un caic ?
Pe cărarea plutitoare
Crini de aur se despice ?
Caigi! de mă vei duce
Către visul meu cel dalb,
Biulbiuli, hanimă dulce,
Cu păr negru, cu sîn alb ;
Iți voi da bacșiș sandalul
Ce-are vălul de atlaz
Ce întrece-n fugă valul
Cînd aleargă pe Bogaz !

' ZIULE

E timpul cînd pe valuri eterul înstelat
în toată-a sa podoabă se scaldă în tăcere,
Cu murmur dulce vîntul adoarme legănat,
Iar inima mi-e plină d-amor și de plăcere !

Și timpul urmă cursu-i de roze împletit.
Oh ! să sorbim din unda plăcerii ce se duce !
Vezi, noaptea e frumoasă, Bosforu-mbălsămit!
Să ne-mbătăm de viață, amanta mea cea dulce !

Amoru-ți mă răpește ! Iar ochii dulci ai tei,
Mă-mbată de plăcere, robesc a mea cătare.
Suflarea gurii tele e frageda suflare
Ce răspândește gura amabililor zei.

Plăcerea sennsoțește cu crude suferinți
Așa cum pe mormîntul frumoaselor fecioare,
Cu lacrimile calde ce vărs triștii părinți,
S-amestecă ghirlande de flori desfătătoare.

Dar florile se fânâ ! Dureri ce ne deșir,
Și lacrimile calde rămîn cu-a lor tristețe...
O lacrimă lucește pe genele-ți de fir ;
Să soarbem dar plăcerea, o, dulce frumusețe !

îmi place ca să turbur frumosul incarnat
Pe fața ta cea albă, prin vorbe tinerele ;
Să văz nălțîndu-ți sinul sub gîndurile mele,
Și părul tresărîndu-ți, simțînd un sărutat!

Ca mine se va stînge amorul tău divin.
De astăzi pînă mîne, vai ! timpu-o să lipsească !
De astăzi pînă mîne nu are timp un crin
Să nască, să surîză și să se vestejească.

Atît el trece iute ! Un dulce sărutat
Mai lungă urmă lasă pe buza virginală
Decît nu lasă omul, ce zilele-1 înșeală,
P-această vale tristă pe care-i exilat.

De este loc în lume, e numai pentru dor.
Să geamă, să suspine, să sufere într-una,
Să spargă doru-n lacrimi, e timpul totd-auna.
Oh ! vin,-a mea frumoasă, să ne-mbătăm d-araor

Din sînul tău d-ivorîu de vise dulci plutit,
Permite mie-a trage complîngeri amoroase,
Să văz. surlul candid cu focu-i aurit
Jucînd cu răsfațare pe buzele^i frumoase !

Cînd am băut plăcerea, oh ! fie un minut !
Ursita-i împăcată și viața împlinită,
Atuncea, moartea vie I Mormîntul e plăcut.
Ce viață raai rămîne, la patimi e ursită.

Frumoșii tăi tezauri ce ai adus din cer
Peri-vor cu-a ta viață și tu vei fi uitată
Și soarele tot dulce va arde în eter,
îmbată-mă d-amoru-ți, frumoasă adorată !

FATME *

Ca o copilă blondă, frumoasa dimineața
în undele-azurate se scaldă cu dulceață.
Într-un sărai ce-și perde piciorul în Bosfor,
Fatma abia născuse un prunc desfătător.
Pe paitu-i de mătase din somnu-i să trezește ;
Știind că este mumă, ea fericit zîmbește
Și zice să-i arate copilul ei iubit
Ce-n leagăn, sub vâl mîndru, e încă adormit.
În vise ea își face copilului său dulce
Un leagăn splendid d-aur e-un diamant ce luce
Ca soarele ; vesminte curate ca un crin
Și grațios cusute cu .petre de rubin ;
O sută halaice, tot fete de mușiri,
Să-l legene prin cînturi de tinere iubiri,
Și ea, sârmana mumă ! să șează lingă el,
Să vază și să soarbă surîsii-i finerel ;
Să nu-i dea timp a plînge, nici să se înpăimânte,
Să cate o femeie ce știe să descînte
Dăochâul, ca să șează în casă lingă el,
Și cînd s-o face pruncul ceva mai măricel,
Să-i facă-o cărucioară cu roate aurite,
Să-l tragă porumbițe cu pene poleite
Pe care să le mîie o fată de vizir
Cu buzele de roze, cu coamele de fir.
O palidă hanîmă încet îl dezvălește.
Sultana cu ardoare pe pruncul ei privește
Și brațele-i întinde ferice, surâzând...
Dai-, vai ! copilul doarme de somnul de mormînt !

Cînd muma adormise, o palidă bătrînă
Se strecură în casă, țîind un ștreang în mînă.
Ea sugrumă copilul și, astfel, sugrumat
Cu ștreangul de mătase, îl lasă înnodat.
— „E mort!” strigă sultana. Durerea sa de mumă
Frumoasa-î jună viață d-odată o consumă.
— „Sultană ! ai putere de-nfrîna al tău dor !
A curții voastre lege făcu acest omor :
Copiii din vița voastră, din parte bărbătească,
Avînd drept ia domnie, n-au dreptul .să trăiască”.

Așa vorbește manca. Iar muma, suspinînd,
Pe pruncul mort răsfață, dulci lacrimi vărsînd.
Răsfațurile sale sunt dulci și grațioase.
Acei ce le aude vărs lacrimi călduroase.
Ea cheamă pe sultanul; el vine, și Fatma
Salută p-al său frate și îi vorbește-așa :
— „O, doamne strălucite și fratele meu mare,
Vezi fiul meu în leagăn ? E mort prin sugrumare.
O mînă protegeată de datine, gâzi !
A stîns această floare născută de o zi.
Această crudă moarte ucide-a mea viață.
Eu mor ! Pe anii-mi tineri se-ntinde trista ceață
Și nici un soare dulce n-o poate risipi !
Vream să te văz, o, doamne, nainte d-a muri.
Nu ca să-ți fac muștrare că ai lăsat să fie
O lege-atît de crudă sub blinda ta domnie ;
Dar ca să vărs în sînu-ți amarele-mi dureri
Ce-mi stinseră o viață frumoasă de plăceri.
Și să te rog cu lacrimi, murind în mare trudă,
Ca moartea mea să schimbe o lege-așa de crudă !.
— „Îți jur ! strigă sultanul, nimic eu n-am știut!
Această crudă lege de astăzi a căzut,
Ca, cel puțin în urmă-ți, o, soră, al tău nume,
Prin moartea ta amară să viețuie în lume !”
El zice ; dar sultana, luîndu-i mina blînd
Și sărutînd-o dulce, adoarme suspinînd.
Sultanul ține vorba și datina trufașă
Se stînsese prin martirul Fatmeii drăgălașe.

DORINȚA

Eu aș vrea să fiu sultană
în sărai la padișah !
Pe ghiaură, musulmană
Să le văz geloase, Allah !

Voi să am eu halaice
Cum au cei mai mari sultani.
Taliei d-aur și caice
Cu caigii toți musulmani.

Să mă plimb, tot însoțită
De hadîni, la keat-hanea
Și pe marea poleită
Să plutesc cu curtea mea.

Să privesc de la saraie
în deniz, pe cînd Lial
Varsă-a dragostii văpaie
Pină-n sînul virginal.

Să ascult p-amanți, ferice,
Ce-ntîrzie pe Bogaz,
Geana unei halaice
Ca s-o vază prin cafaz.

Să depui pe flori vestmîntul,
Să-mi desfac coama de fir,
Și să-not, ușor ca vîntul,
In havuzul de porfir.

S-am cercei, rubine dalbe
Demne de al meu sultan ;
Sâ am gearuri,² negre, albe
Ce ne vin din Ispahan;

Să fiu roabă fericită,
Odaliscă m-ați vedea;
Chiar sultana favorită,
Mumă de un șah-zadea.³

Și-aș goni aceste turme
De femei de la sărai,
Flori ce mor fără de urme,
Fără d-a iubi 5ncal!

E rușine să mai fie
Aste datine, e râu !
Numai eu cu bucurie
Voi servi sultanul meu !

Vai! dar sunt o biată fată,
N-am ciflicuri, nici sărai.
Am o inimă-nfocată,
Am un păr lung și bălai !

MORMÎNTUL EI

Colo unde se înclină
Sicomorul plîngător
Cînd a lui Lial lumină
Cinge marea cu amor ;

Unde-n serile curate
•Valurile murmuiesc
Pe sub maluri întristate.
Ca suspinul omenesc ;

Caigi, acolo mîna,
îndreptează vasul teu,
Căci pe dulcea ei țarină
Voi să vărs, vai ! lacrimi eu !

NU MAI ESTE

Iată stîncă cu furtuna
Unde barca mă ducea
Cînd in nori s-ascunde luna,
Ca să văz pe dulcea mea.

Stelele, ca d-altădată,
Scaldă coamele-n Bosfor,
P-al ei pat d-azur plecată
Luna rîde cu amor.

însă dalba mea frumoasă
Nu mai vine sus pe mal
Cînd în raza luminoasă
Vasu-mî lunecă p-un val.

Căci pe anii vieții sale
Moartea mîna și-a întins
Și d-atunci p-această cale
Fericirea mea s-a stîns !

APLEC OCHII

în caicul meu coboară
O frumoasă hurioară,
Hurioară din eden
Cu cosițe de eben.

— „Caigi! poți a mă duce
Unde viața este dulce,
Cerul lin neconținut
Și amorul infinit ?”

— „Te voi duce cu plăcere
Dacă tu, 1-a mea vedere,
Vei roși d-acum frumos
Și-i pleca dar ochii jos !”

Iar hanima se uimește,
Drăgălașă ea roșește
Ca un trandafir născând
Și-ochii dulci ea pleacă blînd.

SINGURĂTATEA

în nopți d-amărăciune, în zile de plăcere,
De cînd în umbra vieții, strein, mă rătăcesc,
Văzut-am pretutindeni o tînără părere,
Frumoasă, ideală, cu chipul fecioresc.
Divina-i frumusețe pe privitori îmbată
Ca dulcile dorințe ce prin suspini trec.
Cosița-i e umbroasă și fruntea-i e curată ;
Dar palidă-i e fața și lacrimile-o-nec !
Cînd ea mi se arată prin seri de desfătare,
O văd plecîndu-și capul pe mîna sa visînd,
în locuri singuratici fantasma dulce-apare,
în sărbători voioase ea vine lacrimînd.
Adesea pleacă fruntea pe fruntea-mi abătută,
în sînul ei vărs lacrimi și mă răpesc d-amor I
Atît e de frumoasă, poetică, plăcută
Cînd lacrimile mele pe față-i se streacor !
Voi, ce de fericire vă bate sînul foarte,
D-amorul ei cel tînăr, o, frații mei, fugiți !
în sufletele noastre amoru-i poartă moarte,
Cînd ați iubit pe dînsa, mai mult nu mai iubiți.
Eu am iubit această divină frumusețe
Și de atuncea lumea mereu o părăsesc.
Pe sînul ei se stînsse frumoasa-mi tinerețe.
Singurătatea este fantasma ce iubesc.

CERCHEZA

Ah ! daoa fiecare din lacrimile-rai line,
 Curgînd, răpește mie o zi din viața mea,
 Atunci te sparge-n lacrimi, o, inimă, mai bine !
 Căci altă răsfațare eu nu mai poci avea.

Cînd rozele se-nclină de vijelii suflata,
 Poeticile paseri se risipesc și zbor.
 Eu sunt c-aceste paseri, de ce iubesc, private,
 Cu dînsele în lume eu voi acum sâ mor !

Amăgitoare vise ! Dorinți dulci și frumoase,
 Plăceri cu aripi d-aur, angelici fericiri.
 Plutiți în calea vieții, surîdeți amoroase !
 Încingeți fruntea voastră cu magice răpiri !

Acea ființă dalbă, angelică și dulce,
 Ce vieții dă ferice un fermec răpitor,
 Perit-a pentru mine ; nimic nu mai produce
 Acea voioasă floare ce vindecă-al meu dor !

Cînd zorile se-ngîna cu lacrimile mele
 în nopți d-amărăciune în sufletu-mi gemînel,
 Imaginea-i cerească cu zilele-I junele.
 Cu dulcea-i frumusețe mi-apare lăcrimînd.

Văz coama sa umbroasă pe sînu-i alb ca crinul
 Jucînd ou răsfațare sub florile-i cerești,
 Aud suava-i voce ce plînge ca suspinul
 Și-mi zice cu durere : „De ce nu te grăbești ?”

E U VIU

Luna doarme amoroasă
Peste roze, peste crini,
Iar tu, dulcea mea frumoasă.
Ești deșteaptă și suspini!
Cheamă somnul ce adie
Genele-ți a săruta;
Iar de nu va el să vie,
Eu viu cum mă vei chema.

LA LUIZA

Ah ! dac-a mea chitare avea acea dulceață
A freamătului undii când boarea îi răsfață
Cosița de argint,
Și grația cerească de fluturei ce-n soare
își scutură de rouă arzîndele-aripioare
în aer scînteind ;
Atunci aceste versuri, mai dulci, mai tinerele,
Ar fi putut să spuie buchetul vieții tele
Cît este răpitor,
Dar lira mea perdut-a cereasca poezie
Și inima-mi streină de orice bucurie
Se-nclină către dor.
Cînd voi să chit un cîntec de dulce dezmiardare,
Vai! umbra țării mele d-odată îmi apare
La căpățîiul meu.
Cu ochii plini de lacrimi și întristată foarte
îmi cere mie cîntec de doliu și de moarte,
O, Dumnezeuul meu !
Dar tu, suavă floare, care-ai păstrat ferice
Prefumul tău din ceruri, de unde vii aicea
Pe carul aurit,
Cu hora grațioasă a viselor divine,
Cu zorile, cu roua, cu aurile line
Ce viața-ți a dulcit ?

De ce. frumoasa-ți frunte se-nclină întristată ?
Oh ! crinul nu gîndește la vîntul ce-a să bată
 Să plece fruntea sa !
Pe riul vieții tele, ferice legănată,
De vise, de junețe, te lasă și te îmbată,
 Uitînd a suspina !

HCAL

Ca o fericită, dragă suvenir
Din frumoase timpuri, în nefericire ;
 Dulce ca un vis,
Ce în faptul zirii dînd din aripioare
își repede zborul către ceruri, soare,
 Către paradis ;
Dragă ca murmura ce sărutul dulce
De amor fierbinte și curat produce
 P-al fecioarii sîn ;
Pută ca lumina ce cu răsfățare
Stelele în noapte scutură pe mare,
 Peste valul lin ;
Asfel ni s-arată o femeie jună,
Ce o mie fermeci dulce încunună ;
 Ce p-acest Bosfor,
Ce p-aceste maluri verzi și rîzătoare
Au adus pe carul fragedelor oare
 Visele d-nmor.
Cum o floare smulsă din a ei grădină
A păstrat parfumul dup-a sa tulpină,
 Ale ei colori,
Asfel al ei suflet încă răspîndește
Roua ce în ceruri face de-nfloreste
 Miriade flori.
Briui ei e splendid, fața-i este dulce,
Bucla sa în valuri bălăioare luce,
 Rîură ușor ;

Ochii port azurul, și a sa cătare
Varsă bucuria, varsă întristare
Și ceresc amor.
Care-i a sa țară ? Nu voi ști a spune,
îngerii poetici au ei națiune ?
Patima de foc,
Visele de aur ce ne încongioară,
Dulcea fericire ce pe vieață zboară,
Pot să aibă-un loc ?
într-o seară lină ea veni cu mine
Pe Bosforu-albastru ce cu dulci lumine
Luna aurea. .
Un caic despică undele geminde,
Malul cu saraiuri și grădini rîzînde
Dupe ei fugea.
în tăcerea nopții didcîle-aurele
Răsfățau ferice coama dragii mele.
Stelele zglobii
Revărsau pe mare valuri de lumine
Și formau fantastici, splendide gradine
Cu-ale lor scînteii.
Valul geme dulce sub o coastă verde
Unde, printre dafini, un sărai se perde
Cu-ale lui lumini ;
Unde mii de paseri intonau concerte
Și făceau mai rîndre aste dulci deșerte.
Magice grădini.
Vis de fericire ! Eu priveam pe mare
Raza și cu umbra ce-și dau sărutare,
Cadru ce răpea
Printre cari această dulce bătăioară.
Ca o floare d-aur, ca o steHoară
Dulce se perdea.
Ea, ca cînd ghicise gindurile mele,
Că înclină dulce genele-aurele,
Rumenind ușor !
O iubeam ca viața cînd această viață
Ni s-arată încă plină de dulceață,
Plină de amor.

Eu visam ferice. Alba mea frumoasă
Scutura de raze coama sa undoasă
Ca un val spumos.
Ce, trecînd pe unde, tremură sub soare,
Sau ca crinul tînăr ce sub lăcrimioare
Palpită-amoros.
— „Cine ești tu, oare, tu, ce-n zile rele
îmi apari în umbra lacrimelor mele
Și cu răsfățări
Faci ca să surîză inima-mi zdrobită
Și mă-mbeți în vise, dulcea mea iubită,
De dulci sărutări.'
Porți în ochii-ți focul ce îmi arde viața.
Porți pe a ta frunte raza și dulceața ;
Porți pe sînior
Rozele și crinii vieții ce se duce ;
Porți p-a ta cosiță ce m umbră luce,
Visele d-amor !"
La aceste vorbe, pe frumoasa-i față
Purpuna-n ivoriu-noată, se răsfăță,
Rîură senin.
— „Eu sunt idealu-ți, Ce-m-i al meu mire.
Dalba-mi locuință este-ntr-o gîndire,
Ca o rază-n crin ."
— „Daca al tău suflet e gentil ca fața,
Lasă^mă-a culege grațios dulceața.
Floare de o zi !
Vino și mă-mbată cu a ta amoare,
Vis de tinerețe, flacăra din soare,
Vin-a mă răpi !"
Dulcea mea frumoasă tace trei minute.
ÎPe-a sa față cură lacrimi tăcute !
Ochii plîngători
Se-nălțau la ceruri plini de voluptate
Prin cerești deserturi splendid semănate
Cu-aurite flori.
Stelele se scaldă în a lor vulvoare.
Austrul ne suflă pletele ușoare
Cu dulci sărutări.

**Murmura ne-ncântă ; valul ne conduce ;
Și amorul magic ne îmbată dulce**

Cu cerești visări.

**Iar la raza d-aur a divinei stele,
Eu unesc cu plinsu-i lacrimile mele,**

Doru-mi cu-al ei dor ;

**Și p-a sa guriță, cu înflăcărare,
în tăcerea nopții pui o sărutare**

Și mă-mbăt d-amor.

**O. curați torente dulci și voluptoase !
Vă-mbătați, vă -stingeți, stele auroase,
Pe albastrul cer !**

**Cînd se stinse visul ce mă fermecase.
Dulcea mea frumoasă zborul ei luase
în suav eter.**

**O văzui prin umbre și prin dalbe stele
Cu ochi plini de spaimă și de lacrimile,**

Din acel minut

**Viața pentru mine este-ntristătoare.
Cerul n-are stele și Bosforu-mi pare
Un mormînt tăcut.**

LEGIVERA

**Către Carsa depărtată
Unde șease luni e nea,
Ca o floare, exilată,
Piere Legivera mea !**

**Pe la tine cine merge
In deșertul înghețat ?
Lacrimile cine-ți șterge
Suflet dulce, delicat ?**

**Cine coama-ți aurată
O răsfată grațios ?
Gura ta pe cine-mbată
Cu nectaru-i amoros ?**

**Cine, micile-ți picioare
Le-ncălzește-n mîna sa ?
Pe ce buze arzătoare
Tremură gurița ta ?**

**Sufletu-ți cu bunătate
îmi răspunde printre vînt
„Palida singurătate
Mă răsfată pe pămînt !”**

SE SCALDĂ

Vedeți voi la umbra plină
Unor sălcii ce se-nclin.
Pe această mare lină .
Un corp dulce ca un crin ?

E-o ghiaură, albă, jună,
Ce se scaldă, o vedeți ?
Venerea ieșind din.spumă
Cu costițe de aur creți.

Unda bea ou voluptate
Corpul ei amăgitor ;
Ea o sparge și o bate ; ;
Face spumă din -picior ^;

Iar prin spumă, eapu-i dulce,
Coperit de păr bălai.
Pare luna, vrînd să culce
Duce codri ninși de plai. .

Apa face garofițe
Peste corpul-i răpitor
Și îi soarbe din costițe
Aurul strălucitor.

Cînd pe undă se zărește
Dreaptă, coama-i tresărind,
Cînd pe spate s-odihnește
Ca o pavăză d-argint.

Grațiile o-nconjoară;
Dulcile dorinți d-amor
O preurmă, turm-ușoară ;
Peștii mici o înconjoară.

Singurile ei vestminte
Este apa de cristal.
Iar amorul, cu-ochi fierbinte.
Stă sub flori ascuns pe mal.

DILRUBAM

Cine-i tinăra hanirăă
Ce pe finul mozaic,
Rezemată lin pe mină.
Bate apa din fântină
Cu piciorul alb și mic ?
Ochii-i, dalbe bobioare
Adunate din Bosfor,
Aurite-n dulce soare,
Varsă raze arzătoare
Prin azurul dulce-al lor.
Ei îngîn cu voluptate
Genele-i de abanos
Și sprîncenele-1 arcate,
Negri, lucii, velurate,
Fermec dulce și frumos.

Dilrubam învăluită
D-al ei păr, desfătător,
Ca o dulce stea sub nor,
într-o lespede-nflorită.
Se prevede cu amor.
Lingă dînsa o fecioară
Cu ochi dulci și amoroși,
O sărută, o devoară
Cînd pe lunga-i cosicioară,
Cînd pe sinii grațioși.

Dar frumoasa exilată
Scoate iute din canal
Apa rece și curată
Și stropește juna fată
Peste sînu-i vergural.
Una p-alta se stropește
Și-n rezbelul lor voios,
Printre aburul apos,
Numai aburu-nvelește
Corpul lor cel grațios.
Dilrubam, îndestulată,
Cere pace, se predă
Cu gurița-i parfumată
Ce învingătoarea fată
Cu căldură sărută.
Asfel juna favorită
A marelui șeic-islam,
Grațioasa Dilrubam,
Trece-n Brusa liniștită
Viata în exil d-un an.
Prin'tr-o frumusețe rară
Dilrubam a fost născut
Gelozia cea amară
În sălbatica ghiulnară
A sultanului Mahmud.

li

L-ale Olimpului picioare
Se întinde-un verde plai,
Printre flori desfătătoare
Mii de paseri cîntătoare
Cmtă-n soarele de mai.
Cu-ale sale minarele
Ce se-nalță strălucind,
Brusa pare, predominind
Dealuri verzi cu verzi vîlcele
Cînse-n riuri de argint.
Pe torentul ce mugește
Printre chipariși și brazi,

Pe cînd soarele sințește, -
O talică se oprește
Ocolita, de eavazi.
Servi-aleargă cu covoare
Ce le-aștefne lingă rîu ;
Tar o grupă rîzătoare
De hanime răpitoare
Vin să șază la pîrîu.
Una drag își împletește
Perii săi strălucitori,
Altele aduna flori,
Alta-n apă își privește
Ochii negri, arzători.
Dar frumoasa exilată
Fumă dintr-o narghilea,
Și guriță-i purpurată
C-un parfum de flori ce~mbată,
Furnu-n aer răspîndea.
Grupa lor se risipește
Printre iarbă, printre flori ;
Dilrubam le însoțește
Cu-a sa roabă ce lubește
Și cu negrii veghetori.
Dar frumoasa hanimică
Urmă-n flutur aurit,
Ce, în zboru-i amețit,
Îi luase-a sa gurică
Pentru fragul pîrguit.
Grațioasă și ușoară
Fuge-n cîmpul îns-mălțat.
Desfăcut de cosicioară,
Vălul ei se desfășoară,
D-aurele legănat.
Dintr-o leasă înflorită
Iese șeful veghetor
Ce urmează al ei zbor.
— „Fața-ți este dezvălîtă,
Te-a vedea vrun trecător !”
Dilrubam se învălește

în iașmacu-i suptirel,
Căci hadînul ce-i vorbește
Cu cavazii săi sosește
Și-i vorbește-n cetinel :

— „Cînd al vieții soare dulce
Dupe munte va sînti,
Viața ta va veșteji.
Iată soarele se duce,
Dilrubam, tu vei muri !”
Toți cavazii cu ardoare
Iaiaganul ridicau.
Dar hanima, plîngătoare,
Le aruncă la picioare
Valii ce o copereau.
Frumusețea sa divină
Fermeca p-ucigători.
Din albaștri ochiori
Cade-o lacrimă senină
P-ale feței sale flori.
Ei lăsară să le cază
Fierul lucitor, încet,
Și jurară pe profet,
Fața lui să nu o vază
D-ar zdrobi acel alb pept.
Vai! dar șeful se repede,
Strînge gîtul ei de crin,
Cu-al ei lung păr de ebin.
Printre arbori se prevede
Încă soarele senin.
Seara vine parfumată :
Lîngă-un corp ne-nsuflețit
Și de flori acoperit,
Plînge-o roabă-ngenucheată
Sub un arbor înflorit.
La a stelelor lumină,
Vine crudu-ucigător.

— „Care fuse a sa vina,

**Zice fata ce suspină,
S-o ucideți fără dor ?"
— „Astă moarte, căzuliță,
De la mine n-am făcut.
Dacă traiul ți-e plăcut.
Fă ca mica ta guriță
Să nu spuie ce-ai văzut \`**

TU DORMI

**Seara-i dulce și senină,
Aerul îmbălsămit;
Luna poleită, plină ;
Umbrele s-au aurit.
Roza, drag simbol al vieții,
Răspîndește-al ei parfum ;
Iar tu, fiica frumuseții,
Dulcea mea, tu dormi acum ?
Tu lipsești și tot lipsește !
În deșert a nopții stea
Cu dulci raze strălucește.
Tu lipsești, o ! dulcea mea !
Vai ! tu dormi, când timpu-aduce
Un minut atît de rar,
Și când gura ta cea dulce
Arde plină de nectar !
Și când e cu întristare
Însoțesc un imn de dor
Cu plăcuta suspinare
Dulcelui privigător !
Uiți că timpul trece iute ?
Uiți că traiul e un vis
Ce pe florile născute
Orice dimineață-a scris ?
Mine iuna-ți frumusețe
Fața ta va părăsi,
Rîsuri, grații, tinerețe,**

Orele le vor cosi.
Coama ta cu spicuri d-aur
Se va scutura sub nea
Și ai sinului tezaur
Va seca; frumoasa mea !
Fluturatiea junime
De la tine va fugi,
Numai geneie-ți divine
Lacrimile vor stropi.
Alta poate să-ți ia locul.
Alții roza va zimbi ;
Pentru tine siminocul
Singur va mai înflori.

BLESTEMUL DERVIȘULUI

În toată viața voastră, p-a voastră tristă casă,
Să chite baibuh !
O rudă să vă moară, cu orice an ce pasă
Și voi să trăiți încă, domniți d-al morții duh !
Durerile trecute să le-aduceți aminte !
Uitarea dorul vostru să uite-a împăca !
Flămîizi, să roadeți iarba ce naște pe morminte !
Ghiaurul să refuze mormhitu-a vă săpa.
Să vă vedeți voi vița prin alții rădicată !
Căzuți la băuturi !
Să vă mușcați și brațul, și mina deșirată !
Din lacrimile voastre să vă-adăpați, ghiauri !
Să vă tîrîți pe strade cu brațele rănite
Pe hîrburi, ne-ncetat!
Ca să simțiți ce chinuri, ce suferinți cumplite
Această sementie în lume a-ncercat!
Să auziți în noapte pe boarele sălbateci
O șoptă ca de lanțuri ce robii-n lume port!
Pe ce veți pune fruntea în visele fantastici
Să vi se pară vouă că-'. capul unui mort!
În casa unde puneți piciorul vreodată
S-aflați vrun adăpost,
Să intre cruda moarte de boale conjurată,
Să nu mai fie pace, să nu mai afle rost!
Pe orice-ți pune mina, țarină să se facă !
Să veștejească floarea de care ați atins !
Să se usuce vinul ce grijele vă-mpacă,
Sau să se schimbe-ndată în plîns de foc nestins !

NAIDE

I

„O, veniți la rugăciune.
Credincioșilor iubiți!
Căci mult rău e încă-n lume,
Mulți sunt încă rătăciți !”

Peste Brusa domnitoare
Astfel eînt-un muegin.
Paserile roboitoare
Îi îngîănă c-un suspin.
Dar prim noapte și furtună
Niște umbre se strecor.
Și, tăcute, se adună
Într-un loc întristător.
Fulgerul c-o vie rază
Șerpuiește printre nori.
Tună, face să se vază
Preoți turci conspiratori.
Unii intră-ntr-o geamie ;
Alții pe la porți pîndesc ;
Alții printre vijelie,
Printre arbori rătăcesc.
Dar îndată ce s-adună
Un șeh mare le vorbi :
— „Mahomet ne împreună
Pentru lege a muri...
Astâ-noapte printre vise
Îngerul lui Mahomet
Se arată și îmi zise :

«Fiu al marelui profet!
De-ți lăsa mai mult în lume
Și pre tron, pe Solim an,
Va peri al vostru nume
Din pămîntul lui Osman.”
Umbra dulce și frumoasă
Către mine se uita ;
Iar pe fața-i luminoasă
Dalbe lacrimi rîura.
Pe cereasca-i cingătoare
Mii de raze străluceau ;
Două spîndide-aripioare
Dulce-n noapte scînteiau.
Lacrimile își ascunde,
Aripile-a desfăcut
Și-n eterul ce pătrunde
Prin flori de-aur s-a perdut.”

Asfel șehul le vorbește.
Toți imamii au strigat :
— „Mahomet ne poruncește ;
Padișahu-i condamnat !”
Și pe vesele covoare
Ei în horă se-nvrtesc
Și cu arii de teroare
Urlă, saltă, dănțuiesc.

II

O femeie coperită
În geamie a intrat,
Porumbică rătăcită
Ce-ntre vulturi a picat.
Toți imamii cu teroare
Poartă mîna la hanger.
Iar hanîma, gînditoare,
Nalță ochii către cer,
— „N-aveți temere, le zice
Cu glas dulce fecioresc,

Căci eu n-am venit aici ..
Pacea voastră sâ răpesc !
Sunt o jună exilată.
Mă descopăr ...Vă uitați !
E o crimă ; dar iertată,
Către voi, divini bărbați.
Ce-așteptați și nu dați semnul
Perderii lui Soliman ?
Voi aveți a da îndemnul,
Voi, onoarea lui Osman..
Și cu dînsul voi să. moară
însuși crudul său vizir."
Zice ; vâlul se coboară
De pe părul ei de fir.
—• „O, splendidă tinerețe !
O, minune J toți striga,
Căci o rară frumusețe
înflorește fața sa.
Păru-n valuri rîzătoare
Rîura pe sînu-i alb,
Cum se varsă pe ninsoare
Focul soarelui cel -dalb.
Ochii-i au acea dulceață •
A fecioarelor cerești
Ce promit în ceea viață
Sufletelor vitejești.
Apoi,-ca un vis de noapte
Ea in umbră dispărea,
Ale vijeliei șoapte
încă-n noapte s-auzea.

iii

„Caiccii, veniți la masă !
Viața-i dulce pentru noi !
Grijile ce pe-alți apasă
Nu au lacrimi pentru voi !
Dulce este-a trece-n lume
Liber și neatîrnat;
Dar mulți port un niîndru nume ;

82

Știm mai mult de un bogat
Care-âr da chiar avuție,
Libertate chiar ar da,
Caiccii ca noi să fie
La viziru-Ahmet^pașa.
Dar, pe viața ce^a să fie !
Unde albul Abdulah ?
Nebuneasca lui mîndrie
Ne înfruntă, pe Allah !
Nu ia parte niciodată
L-ale noastre desfătări ;
Duce viață retirată,
Pradă crudei întristări.
Astâ-noapte el se duce
Cu vizirul, prefăcut.
Către alba lui cea dulce
Cu caicul cel tăcut.
Satrazanului îi place ;
Asta este un favor,
Dar aceasta nu ne face
Să-1 urim, pre ziditor !"

Asfel la o masă mare
Caiccii cuvînta.
— „Abdulah ! Caicu-n mare
Oarecine ii striga.

IV

Umbrele misterioase
Se coboară pe Bosfor.
Raze dulci și argintoase
Luna varsă dintr-un nor.
Valurile spumegînde
Sub al stelei brîu de foc,
Scutur coamele rîzmd
Și pe fața mării joc.

83

**Malurile colorate
De saraiuri și grădini
Miră-n undele spumate
Milioane de lumini.
Aurele frăgezele
Poartă încă din grădini
Un parfum de vioarele,
Flori de roze și de crini.**

**Tot răpește și îmbată
Simțurile omenești ;
Crezi că viața-i transportată
în câmpiile cerești.
Dar în umbra unor maluri,
Lingă un măreț sălaș,
Aștepta, jucind pe valuri,
Un caic și un vîslaș.
Iată-o umbră se strecoară
Și s-apropie de mal.
Intră-n vasul care zboară
Vesel legănat de-un val.
— „Abdulah ! De mă vei duce
Printre valuri sănătos,
Către alba mea cea dulce,
Da-ți-oi sufletu-mi voios !”**

**Luna palidă dispare
Dupe vârful unui mal ;
Vîntul geme-n depărtare,
Vine-n fruntea unui vai,
Stelele schinteietoare
Printre nori acum lucesc ;
Valurile plîngătoare
Se fac mari și se albesc.
Iar caicul e departe,
Cî aleargă grațios
Și se-nclină de o parte
Tras de vălu-i fluturos.**

**— „Caicciu ! Te uită bine i
Vîntul geme pe Bosfor !
Vijelia urlă, vine ;
Valul este-nșelător !
Mai puțin el ne-amăgește
Decît omul cărui dăm
Inima ce ne zdrobește,
Viața ce-i încredințăm !
Nu m-ai înșelat pe mine ?
N-ai zdrobit sufletul meu ?
O ! dar iată moarfcea-ți vine ;
Roagă-te lui Dumnezeu !”**

**Zice ; luna dupe munte
Luce încă un minut
Și revarsă pe-a lor frunte
Un torent de foc plăcut.
Abdulah atunci coboară
De pe cap turbarau-i greu
Și o coamă gălbioară
Rîrâ pe sînul său.
— „Naide !... O, fii-mi bună !
Cer iertare... Te iubesc !...”
— „Dupe crimă, și minciună
Mori !... Eu nu te mai voiesc**

**Zice ; trage o supapă
Ce-n caic a fost făcut.
Vasu-noată plin de apă
Și sub unde-a dispărut.
Ea aruncă o că tare :
Vede pe vizir perind.
Apoi singură dispare
în torentul de argint.
Dar un vas sosește-ndată,
Poartă patru musulmani ;
Scapă alba înecată ;
Scăpătorii sunt imami.**

HALALTA

Cintă biulbiuliță bună,
Prelungește somnul tău.
Tu, frumoasă, blondă lună,
Treci pe noriorul tău !

Căci pe marea azurie,
într-un chioșc dalb de porfir,
Doarme dulcea Halalie
Cu cosițele de fir !

UNDE MERGI ?

în această dumbrăvioară
Ce în nori s-a învelit
Nu cunoașteți o căscioară
Cu coloane de granit ?

Acolo eu mă voi duce,
Acolo eu voi să zbor,
Și pe sînul ei cel dulce,
Dulce legănat să mor !

CHEAMA - MA

Luna doarme sus pe stîncă
Și p-aceste verzi grădini.
Iar tu, dulcea mea, ești încă
Deșteptată și suspini.

Cheamă să-ți sărute ție
Somnul geana d-abatios ;
Iar de nu va el să vie,
Cheamă pe al tău frumos !

FATA POPII

De-aș fi pașă sau vizir,
N-aș avea sileaf de fir,
Nici seraiul de granit
Cu pridvorul aurit;
Nici bogate caicele,- ~
Nici eunuci privighetori, /
Nici harem cu cadinele,
Nici grădini cu scumpe flori
Dar mă jur pe prooroc,
Să mor fără de noroc !
Aș veni la voi aici.
Cu o ceată de voinici,
Și-aș fura, făr' de păcat,
Fata popii din Galați,
Cu păr negru și bogat,
Cu-ochii dulci și lăcrimați !

O NOAPTE DE AMOR

i

In fundu-acestui cadru ce ochii ne îmbată
Eterul și cu marea unesc azurul lor,
Iar soarele ce-apune, pe marea azurată
Revarsă-un fluviu d-aur, măreț, dezmierdăior !
Pe luciul orizonte, acolo unde cerul
Cu marea se îmbină, apare luna blînd,
C-un pas ușor pătrunde din ce în ce eterul
Și stîncă se-nvelește sub umbre, negurînd.
îmbălsămlitul aer ce cîmpul răspândește,
Cu aerul de mare s-amestecă plăcut.
Sub malul singuratec un val abia mugește;
Zefirii dulci aleargă și undele sărut.
Eram pe fața mării în barca mea ușoară,
Perdut sub raza d-aur cu ceea ce iubesc,
A carii dulce bază atunci, întîia oară,
Trăda cu fericire amorul ei ceresc.
Vai ! Ale noastre simțuri erau ca îmbătate !
O flacără-amoroasă în inime curgea.
Speranța și-ndoiala, cu patimă-ngîinate,
Din sufletele noastre suspine-adînci scotea.

ii

Cine ești, sufletul meu ?
Soarele are o soră ?
Auror-altă-auroră ?
Dumnezeu alt Dumnezeu ?

90

Raza este-a ta zîmbire,
Crinul lacrima-ți de dor.
Aurea a ta gîndire
Și suflarea ta d-amor !
Iei surîsul de la zori,
Strălucire de la stele,
Și în raza feții tele
Nasc ale plăcerii flori.
Raza soarelui poleie
Buza-ți mică de rubin,
Lacrimile, o, femeie,
Îți dau fermecul divin !

III

Oh, te iubesc ! Și-n focul ce sufletu-mi aprinde,
Cînd eu te văz cu dor,
Simț voluptatea care p-o flacără coprinde
Cînd ea are să arză un cring desfătător.
Cu cît voi să astîmpăr această sete-adîncă
Prin calde sărutări,
Cu-atît ea se-ntărîtă și se mărește încă,
Căci sufletu-ți revarsă comori de răsfățări !

IV

Ca un fluture ce zboară
Prin deșertul azuros
Legănat pe aripioară
în eterul luminos,
Sufletu-mi la tine zboară
Printre valuri de amor,
Ca o prefumată boară,
Beat ferice d-al său dor.
Ești un fermec de-mbătare,
Spune blînd, sufletul meu ?
Ești tu sinta răsfățare,
A acestui Dumnezeu ?

91

Grațiile varsă dulce
Trandafiri sub al tău pas
Și pe fruntea ta ce îuce
Visele din cer se las.

V

Cît de frumoasă și dulce ești !
Ochii-ți se umple d-un rîu de rouă,
De blînde raze, recheamă nouă
Visele vieții cele cerești!
Coamele tele, umbre curate
Parc-ar fi vâlul grațiilor dulci !
Pe sinu-mi capul tînăr cînd culci,
Coama-ți tresare de voluptate !
Ca vița verde și mlădioasă
Ce-ncinge-un arbor cu brațul ei,
Pe viața-mi tristă, pe anii mei,
Te pleci tu blîndă și amoroasă !
Cînd al tău suflet arde d-amor,
Smu-ți exală vorbe-adorate,
Cerești tezauri de voluptate,
Necunoscute de muritor!
Viața cu roze se încunună
Ca o fecioară în sărbători.
Aceste inimi, ca două flori,
Ca două flăcări ard, se consumă.

VI

Vin,-iubita vieții mele,
Răspîndește ne-ncetat
Cupa tinereții tele
Cu nectarul parfumat!
Vin', te-mbată de plăcere
P-al meu sîn ce arde-n dor,
Unde, vai ! ca tot ce pere,
Va peri al meu amor !
Oh ! amoru-i vînt de noapte,
Inimile sunt un lac !
Vintul cade fără șoapte,

92

Undele d-odată tac !
Vin' la cel ce te adoară !
Nu mai perde un minut!
Căci pe fiecare oară
Fuge fermecul plăcut !
Cînd din viață te vei duce
Sufletu-ți va fi-ntrebat
Ce-ai făcut parfumul dulce
Anilor ce au zburat ?
Caută a face știre
C-ast parfum desfătător
L-a sorbit cu fericire
Gura dulcelui amor !

VII

Vorba-ți desfătări mi-aduce !
O, amantul meu plăcut !
Voi să lupt; dar fața-ți dulce
Cum o văz, eu m-am perdut!
Dulci sunt ochii-ți pentru mine !
Domnul meu ! Amantul meu !
Dulci ca zorile divine !
Dulce cată să-ți fiu eu !

VIII

Tu mă iubești ? Zi încă acest cuvînt frumos !
El dulce mă învinge !
Vai ! Pentru-ntîia oară cuvînt așa voios,
Așa plăcut, fericite auzul meu atinge.
La aste vorbe luna surîde voluptos
Și de amor tresare !
Și florile pe vuituri revarsă-al lor miros
Și sufletu-mi s-aprinde, suspină cu-ntristare.
Suspină ! Dragă suflet, te temi e-al ei amor,
Ca roua ce străluce
Cînd soarele răsare, peri-va-n viitor ?
Nu risipi, o, soartă, credința mea cea dulce !

93

IX

Cînd văzui înfiia dată
 Chipu-ți dulce și plăcut,
 O, frumoasă adorată,
 Chipu-ți mi-era cunoscut!
 Printre vise ideale
 Ce pe viața-mi a plutit
 Prin imagini virginale
 Totd-auna te-am zărit.
 Ce mi-aduci, o, bucurie î
 Din locașul tău ceresc ? .
 Vino și îmi spune mie !
 Ești frumoasă, te iubesc !
 Adu-mi sînul tău ca crinul
 Unde dulci dorințe cresc,
 P-a ta buză chiar suspinul
 E un sun dumnezeiesc !
 Oh ! dă-mi mie, dulce nume,
 Aste daruri ce aduci,
 Căci prin suferinți în lume
 Merit aste bunuri dulci !

X

Tu mă iubești, o, dragă, și temerile mele
 N-au fost decît păreri ?
 Tu n-ai avut pe altul în gîndurile tele
 Și nimeni n-a zis ție cuvinte de plăceri ?
 Te superi, mi se pare ? Vai ! Ochii lăcrimează
 Suspini, o, dulce dor !
 Amorul meu iartă și la^ă ca p-o ra/ă
 Să mi te soarbă ochii-mi sau lasă-mă să mor !

XI

Fruntea ta din negru-ți păr
 Iese ca o dimineață
 Din a nopții deasă ceață
 Revărsînd lumini din cer.

Dar pe buzele-ți arzînde
 Sărutări divine cresc,
 Unele se pîrguiesc
 Și-aitele se nasc plătînde-
 Peste sînul tău de crin
 E o vale ce pătrunde
 Sub o umbră ce-o ascunde,
 De mistere loc divin !
 Nimenea nu dezvălește
 Ast, frumos, ceresc locaș !
 Nici o umbră nu umbrește
 Raza-amorului gingaș !

XII

Tot de amor se-mbată pe undele plăcerii
 Și zice : „Să iubim !”
 Pe mare, focul lunii, pe roze vuitul serii,
 Și buza mea pe buza-ți, o, suflete sublim !

XIII .

Ceru-i semănat de stele,
 Aerul îmbălsămit.
 Noaptea, dulcea vieții mele,
 Cursu-i dulce și-a oprit.
 Ra/a serii-mbălsămită
 Răspîndește-al ei parfum,
 Vino, dulcea mea iubită,
 Să beau siffleLu-ți acum !
 Orele-ale tele sclave
 Iți deschid frumosul sin
 Și cu degete suave
 Varsă-amorul tău divin.
 Ție-amorul îpletește
 Verzi cununi de dezmierdări !
 Fericit cel ce răpește

Tinerile-i răsfățari !
Vezi tu, noaptea e nebtmâ
La suspinele d-amor,
Cer, pământ, eter și luna
Aiurează, se-niior !
Timpul veștejește toate.
Mîne nu te va cruța !
Dulce floare, mine poate.
Tristă te vei scutura ?

XIV

Vino, sînu-mi astă dată
Ți-e deschis, amantul meu !
Vino iute și te-mbata
De plăceri ce-ți dau drag eu !
Te grăbește, dulce soare !
Orele se schimbă-n zbor !
O femeie este-o floare,
Floare este-al ei amor f
Astăzi ne suride nouă,
Dar se-nturnă despre vînt.
Vin' pe sinul meu de rouă,
Apoi stinge-te-n mormînt !
Sinii mei sunt dragi gradine
Ce amorul, numai el.
Le deschide pentru tine,
Pentru tine singurel.
Timpul chinuri ne urzește,
O, amantul meu divin !
Ora trece, se topește
Și ne zice : să iubim !
O, cerească desfătare !
Ochii mei in foc se scald.
Mor ! Și corpul meu tresare
Ca un crin sub vîntul cald !

XV

Vezi tu pe orizonte azurul mării line
Cu-azurul cel din spațiu unindu-se, perind ?
O rază cu o rază, lumină cu lumină,
Și umbrele cu umbre, ființa lor unind ?
Așa sâ se unească în astă-noapte-arzîndă
Amorurile noastre, ce-n flăcări se consum !
Suflarea-mi cu suflarea-ți cerească, îmbătîndă,
Sărutu-mi cu sărutu-ți, și fumu-mi cu-al tău fum !
Dar pentru ce plîngi oare, o, dulce adorată ?
De ce frumosu-ți sin
Revarsă dulci suspine în noaptea parfumată ?
— „Oh ! sunt prea fericită, amantul meu divin !”
— Tu ești prea fericită ! O fericire lină
Revarsă inima mea,
în inima-ți arzîndă ca flacăra divină
Și-a sărutării tele dulceață va să bea.
Mă lasă al tău suflet sâ-l beau cu fericire
într-un sărut de foc î
Mă lasă-a ta suflare s-o beau eu cu uimire
Apoi să mor pe loc !

LA O MICA FATA DE GREC

Îmi ceri a-ți face versuri, a poeziii floare
Născuto-n vînturi calde, în țări de desfătări
Ce-alese aurora să-și mire rîzătoare
în ale vieții-ți roze cereștile-i colori.
Sâ cînt copilăria-ți ? Ah ! cată dar a-ți spune,
Ar trebui un cîntec mai dulce, mai curat.
Ca șopta sărutării ce zefirul depune
Pe sînul dalb al mării de stele sărutat.
Și lira mea perdut-a parfumul tinereții
Și dacă cîteodată am mai versificat, '
Acele versuri seamăn, sub umbrele tristeții.
Ca niște flori ce-n iarnă au fost întîrziat.
Copilă, cînd buchetul ce anii juni formează.
Va străluci pe frunte-ți cu focul său cel sînt,
Peri-vor ale vieții-mi flori ce mă desfătează.
Și viața-mi, și cîntarea-mi se vor răpi de vînl.
Atunci, fericite perlă, dupe-aceste maluri,
De-i fi tu întrebată de bardul călător,
Zi că el suferise pe-ale vieții valuri,
Dar că iubea copila chemmd-o mică sor.

VERMELIUL

Oh ! cît e de răpitoare
Roza împletită-n crin !
Cît sunt de strălucitoare
Razele p-al serii sîn !
Fluturul dormind p-o floare,
în frumoase dimineți;
Lacrime udînd cu-amoare
Geana dulcii frumuseți !
Dar eu știu ceva mai dulce ;
Părul tău pe sinu-ți alb
Fermec rar, ceresc, ce luce !
E vermeliul cel dalb.

SUSPINUL

Auzi tu pe lina mare
Cîntecul cel trist și blînd ?
Cu arzîndă căutare
Vezi un om în vas trecînd ?
Ca o stea ce se privește
În Bosfor, pe anii mei!
Prin cafaz vezi ce lucește ?
Este ochiu-unei femei.
Vîntul suflă cu plăcere,
Valul trece mut și lin.
Prin cafaz și în tăcere
N-auzi tu un lung suspin ?

ÎNTOARCEREA

La umbra păduroasă, pe mîgura bătută
De valurile mării, de zefiri trecători,
Cu fruntea visătoare, ea, dulce și plăcută,
Venea de multe ori !
Acoîo-n al meu suflet ea sufletul vărsase
Și lacrimile sale cu plînsu-mi s-au încins.
Și inimile noastre ce-amorul îmbătase
Au ars în foc nestins !
Acolo stîncă pare de silve cununată ;
Acolo geme riul pe patu-i spumegos ;
Și razele și umbra pe marea azurată
Se joc delicios !
Acolo dimineața văz marea cristalină
Posomorîndu-și fața sub cerul aurit,
Vestind că vine boarea, cu răsfățare lină.
Din malu-mbălsămit.
Acolo ochiul vede cînd soarele dispare
Azurul cum se-nsmaltă d-un splendid văl de fir,
Ce tremură, scîntilă, la dulcea sărutare
A dulcelui zefir,
îmi pare că sunt încă în timpul vieții mele
Cînd eu veneam adesea în ast frumos locaș
S-aspir a ei suflare, avînd martori pe stele
Și-amoru-i drăgălaș !
Ea singură lipsește și dorul mă-ncongioară !
În darn cat a sa umbră, prin umbre, prin lumini,
În darn o cer la grații, la farmece ce zboară
P-aceste verzi grădini !

Nimica n-o întoarce dorinții și tendreții !
 Vai! unde pot să aflu acest tezaur sînt,
 Pe care timpul aspru râpil-a tinereții
 Pe durerosu-i vînt ?
 Și cine-n al meu suflet va-nchide ran-adîncă ?
 Și cine șterge urma durerii ce-a bătut!
 Nici inima ta dulce nu poate, dragă, încă
 Să-mi dea ce am pierdut.
 Căci suflul crud al lumii ast suflet vestezește !
 Prin cintecele-mi pline de vise, de amor,
 Nu vezi tu ce-ndoială de moarte se zărește ?
 Nu vezi adincu-mi dor ?
 Din flacăra credinții amorul s-aripează ;
 Dar sânta sa făclie s-a stîns, sufletul meu !
 Și cruda îndoială a stîns ultima rază
 Pe tot ce iubesc eu !
 Nu ! Sufletu-mi nu poate cu lumea să se-mpece.
 Prin oameni el se crede străin și sfiicios,
 Cătat-am fără' să aflu în lumea asta rece
 Ast bine mincinos !
 Oriunde pasui trece, el cată să-ntilnească
 O urmă de lungi lacrimi ce popolii presai-,
 O crudă nedreptate, o crimă omenească
 Și un destin amar.
 Nemeritul de fală ferice se-ncunună,
 Și vițiul asupra virtuții triumfind,
 Și rău) peste bine domnind ca totd-aună ;
 Ah ! iată-acest pămînt !
 Nu ! Nu mai e scăpare în cugete frumoase !.
 Visări cerești în lume, amici, nu semănați !
 în loc de flori divine, vai! lacrimi dureroase,
 Odată-o să-adunați !
 Tu nu mai ești aici, o, umbră fericită ;
 Dar pentru ce în zboru-ți, desfătătoare stea,
 Nu ai luat cu tine și viața mea zdrobită,
 Luînd inima mea !

ȚI-ADUCI AMINTE

Ți-aduci aminte seara cînd noi pluteam pe mare,
 O, suflet grațios ?
 Torinte d-aur luna vărsa cu răsfățare
 Și-n părul tău zefirul se legăna voios !
 Iar valul s-alinase sub coasta-ntunecatâ,
 Abia se auzea
 Ca zgomotul de păsuri pe valea depărtată
 Ce moare cu încetul în noapte, dulcea mea.
 Se auzeau dulci cinturi trecînd p-acele unde
 De spumă și d-azur.
 Noi nu vedeam amănții ce noaptea îi ascunde,
 Și se părea, sub valuri, că vocele murmur.
 Cînd terminarăm cursul vorbirii amoroase,
 Tăcuți, noi am visat.
 O lacrimă lucise în genele-ți umbi'oase
 Și sufletu-ți de doruri părea înconjurat.
 Tu ridicaseși ochii arzînd de tinerețe
 Spre cerul strălucit
 Și cînd văzuși că-mi cură o lacrimă pe fețe.
 Strigași cu întristare : „Oh ! de ce m-ai iubit. !”
 — Oh ! Dumnezeu voiește și singur, dragă, știe
 De ce te-am iubit eu.
 — Și ce, Dumnezeu, oare atît de crud să fie
 Să vrea ca să zdrobească amar sufletul meu ?
 — Acela ce cu suflu-i crează-o dulce floare
 Ca să se stingă-n vînt,
 Ca să parfume viața cu drăgălașa-i boare
 Și-n urmă ca o roză să lase-acest pămînt.
 Ce te-a făcut frumoasă ca să iubești în viață,
 O, fericirea mea !

Ce învelește păru-ți cu aur și dulceață
Și degetele tale cu roze și cu nea.
În lacrimi amoroase i se-nvălea vederea,
 Și vîntul bălsămit
Și umbra, și lumina ce răspândesc plăcerea,
Te răs fățau pe frunte, o, fermec fericit!
Tu blestemai în gindu-ți aceste eleminte,
 Complici misterioși
Ca cînd simțeau asupra-ți tot fermecul fierbinte
Ce răspîndeau în sinu-ți și-n perii tăi undoși.

ODĂ

Cerească frumusețe, o, tu, ce vener eu !
Ascultă cîntul dulce al celui ce te-adoară !
Moderă-a ta mînie ! Mîndria ta coboară !
 Respectă dorul meu !
Aîină-aceste-amare și crude suspinări !
Vezi, viața mea în lacrimi se schimbă și declină,
Aceste crude lacrimi, o, dulcea mea, le-alină,
 Cu dalbe sărutări !
Tu, Doamne, ce pe păru-i pui aurul ceresc
Și verși în căutare-i angelică langoare,
Ce semeni pe gurița-i parfum și rozioare,
 Ce dulce pîrguiesc ;
Zeu ce-mi insufli cîntul, Iu singur ai aflat
Ce cauză produce durerile-mi sublime,
Deshide-mi la einlai-e-mi și tinere suspine
 Al ei sin adorat.
Ascultă plin-u-mi dulce, preastrălucite zeu !
Suspinele s-exală prin ciuturile mele,
Dă-mi inlma-i curată ca niște floricele,
 Sau curmă traiul meu !

LASA-MA

Vinul nopții rășpindește
Un parfum îmbălsămat,
Valul mării munmuiește
Și se stinge adormit.
Cerul semănat de stele
Cură-n aur peste val,
Lasă, dulcea vieții mele,
Să beau suflu-ți virginal.

LA DOAMNA I.

O, tu, ce frumusețea divină, poetică,
Exală fermec dulce ca fumul dupe flori.
Ești tu iluziune dulce, melancolica,
Sau raza dimineții ce trece printre nori ?
Din hora înflorită a viselor de îngeri
Tu poate ai venit

Cu mâna ta suavă să ștergi amare plângeri
Și să reverși lumină la cel ce-a rătăcit ?
Vin', răcorește dulce pe bardul ce suspină,
În față cu durerea ce lumea a coprins !
Fă să se uite răul, la dulcea ta lumină,
Ce-n viață s-a întins !

LA VICTORIA Z.

O, tu, ce n-ai, copilă, alți inimici în viață
Decît acele roze ce nu văd cu ochi bun
Pe nimeni ce le-ntrece prin fermec și dulceață
 Și tînărul parfum ;
D-o zi femeie numai, bea, jună adorată,
 Aceste fericiri
A căror dulci răsfrîngeri pe fața ta s-arată
Ca zîmbetele rozei în dulcele-i iubiri.
Cînd se va-ntinde norul pe fruntea ta senină,
Nu ține socoteală, el este trecător.
Mai dulce printre umbre e-a soarelui lumină.
Și omul naște-^n lume, să sufere în dor.
Dar dorul e departe de inima ta jună.
Ghirlanda vieții tale lucește grațios
Sub roua și lumina ce dulce-o încunună
O dulce dimineață cu sînul amoros.
Pe fața ta frumoasă, amara întristare
 Flori nu a secerat
Și gura ta păstrează divină sărutare
 Din raiul ce-ai lăsat.

CEA DE PE URMA 'NOAPTE
A LUI MIHAI CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucea
Și pe-o vale verde ostile dormea ;
Dar pe-un vîrf de munte stă Mihai la masă
Și pe dalba-i mîină fruntea lui se lasă.
Stă în capul mesei, între căpitani
Și recheamă dulce tinerii săi ani.
Viața noastră trece ca suava rouă
Cînd speranța dulce ne suride nouă.
Astfel astă dată viața lor cura ;
Cugetele triste nu-i mai turbura ;
Luna varsă raze dulci și argintoase ;
Austrul le suflă coamele pletoase ;
Căpitanii toarnă prin pahare vin
Și în sănătatea lui Mihai închin.
Dar Mihai se scoală și le mulțumește
Și luînd paharul astfel le vorbește :

— „Nu vă urez viață, căpitanii mei !
Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei !
Ce e viața noastră în sclavie oare ?
Noapte fără slele, ziuă fără soare.
Cei ce rabdă jugul ș-a trăi mai vor,
Merită să-1 poarte spre rușinea lor !
Sufletul lor nu e mai presus de fierul
Ce Je-ncinge brațul, iau de martur cerul !

Dar românul nu va cîmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători.
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară :
Aripile taie-i, că ar vrea să moară !
Astfel e românul și român sunt eu
Și sub jugul barbar nu plec capul meu."

PREDA BUZESCU

De trei zile lupta n-a mai încetat
Și tătarul pare c-a înaintat.
Dar Buzescu Preda vede cu durere
Floarea României ce pe vale pere.
Trece înainte pe un cal în joc
Ce varsă din ochii-i flacări de foc.
Strigă cu tărie cetelor zdrobite
Ce la glasul-i mîndru se întorc uimite.
Iată că nepotul hanului tătar
Trece pe-un sălbatec, ager armăsar.
Unde se arata pe întinsa vale
Prin oștirea noastră își deschide cale.
Iar Buzescu Preda cum îl întîîni,
îi ieși-nainte și-astfel îi vorbi :
— „Daca nu ți-e frică și-ai credință-n tine,
O, tătare ! vino să te bați cu mine !”

Ei descălecară atunci amîndoi
Și se iau la luptă ca doi juni eroi.
Ochii tuturoră cată cu mirare
La Buzescu Preda și tătarul mare.
Ei se bat la raza stelei cei de foc,
Flacările-i albe pe-a lor zale joc.
Vintul răcorește fruntea lor- udată
Și mînia dulce sufletul le-mbată.
Ei se bat în spade — spadele se frîng ;
Și se iau la brațe— se smucesc, se string.

Cînd tătărul scoate o secure mică
Și lovind pe Preda, pavăza îi strică.
Dar el cu măciuca astfel îl lovi
încît deodată căzu și muri.

Iar după aceasta, oastea românească
pleacă și învinge horda tătărăscă.

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

I

Pe o stîncă neagră, într-un vechi castel.
Unde cură-n poale un rin mititel,
Plinge și suspină tînăra domniță,
Didece și suavă ca o garofiță ;
Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lacrimile
Cum lucesc în rouă două viorele ;
Înucelele-i de aur cad pe albu-i sîn,
Kozele și crinii pe fațn-i sc-ngin.
fn.sâ doamna soacră lingă ea veghează
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II

Un orologiu sună noaptea jumătate,
în castel în poartă oare cine bate ?
— „Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
Eu, și de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată :
Mica mea oștire fuge sfărâmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-ncongior...
Vîntul suflă rece... Ranele mă dor !”

Tinăra domniță la fereastră sare.
— „Ce faci tu, copilă ?” zice doamna mare.
Apoi ea la poartă atunri a ieșit
Și-n tăcerea nopții altfel i-a vorbit :

— „Ce spui. tu, streine ? Ștefan e departe;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte.
Eu sunt a sa mumă ; el e fiul meu ;
De ești tu acela, nu-ți sunt mumă eu !
Insa daca cerul, vrînd sâ-ngreueze
Anii vieții mele și să mâ-ntristeze,
Nobilul tău suflet astfel l-a schimbat;
Daca tu ești Ștefan cu adevărat,
Apoi tu aice fără biruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință.
Du-te la oștire ! Pentru țară mori !
Și-ți va fi monnîntul coronat cu flori !"

III

Ștefan se întoarce și din cornu-i sună ;
Oastea lui zdrobită de prin văi adună.
Lupta iar începe... Dușmanii zdrobiți
Cad ca niște spice, de securi loviți.

FERENTARUL
(FRAGMENT DINȚI-UN MARȘ VECHI)

Nu e nici mîndria, nu e nici mulțimea
Care in bătălii încunun oștimea ;
Nu e nici noroc.
Cela ce se bate pentru neatîrnare
Are zece brațe, zece inimi are,
Inime de foc.

Roșiorul mindru și frumos ca crinul
Cînd pe mal s-arată tremură Vidinul
La vederea sa.
Face de se miră toată arăpimea,
Ieniceri, spahiii și arnăuțimea
Și-i strigă : ura !

Ferentarul ager și cu lungă chică
întră în oștime fără nici o frică.
Tare ca un leu.
Iute ca săgeata tabăra străbate,
Bate zece singur, cincisprezece bate :
„Ferentari sunt eu !"

Asfel ferentarul știe ca să moară.
Pentru țara dragă, pentru soțioară
Cine n-ar muri ?

**Unul ca acela blestemat să fie !
Nimeni să nu-l plîngă, nimeni să nu-l știe
Cînd el va peri**

**Junele fecioare, tineri luptători !
Pe mormîntul nostru vor culege flori !...**

FATA DE LA COZIA

**Trîmbița răsună sus pe coasta verde ;
Armia lui Țepeș printre brazi se perde,
— „iată ! strig vitejii, mindrul căpitan
Ce-a ucis cu mina-i pasa musulman !"**

**Domnul îl sărută și cu bucurie :
~ „Spune-mi, vrei tu aur, ranguri sau soție
Dacă vrei avere, da-ți-voi cît vei vrea ;
Dară vrei soție, da-ți-voi fata mea !"**

**— „Doamne ! nu voi aur, nici onori deșarte
N-am venit în lupte să-mi trag așa parte ;
Plîngerile țarei brațul mi-a-narmat ;
Pentru-a ei scăpare astăzi ni-am luptat.
Iar de este vorba să-mi dai soțioară,
Află că eu însumi sunt o fețișoară !"**

**La aceste vorbe junele frumos
Coiful își aruncă, păru-i cade-undos.
Toată adunarea vede cu răpire
O fetiță dulce ca o fericire.
Domnul se răpește de mîndrețea ei.
— „Care din boierii-mi vrei bărbat să iei ?"**

— „Doamne, zise fata, vrei să fiu soție
Unui din ostașii care-mi place mie ?
Toți sunt bravi la luptă, nu mă îndoiesc ;
Insă pe-al meu mire voi să îl iubesc.”

Domnul fiu s-aruncă l-ale ei picioare
Și cu o vorbire dulce rugătoare :
— „Fii a mea domniță și îți jur pe cer
Pentru tine-n lume să trăiesc, să per !”

La aceste vorbe tinăra fecioară
Rumenind ia față ca o rozișoară :
— „Dacă vei iubirea-mi să o dobîndesti.
Pentru țară, doamne, să mori, să trăiești !”

UN OSTAȘ ROMÂN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Porumbiță întristată !
Eu ca tine sunt strein,
Și-ntr-o țară depărtată
Tu rînți tristă, eu suspin !

Insă tu ai aripioare,
Poți te-ntoarce cînd vei vrea ;
Iar eu plîng în închisoare
După dulcea țara mea !

Tu ai poate-o sorioară
Ce te cheamă ne-ncetat;
Iar eu am o drăgușoară
Ce în lacrimi am lăsat.

Insă tu ai aripioare,
Poți te-ntoarce cînd vei vrea,
Iar eu gem în închisoare
După mîndru Jița mea !

Zboară, pasăre curată !
Și te-ntoarnă-n țara ta ;
Iar eu, floare aruncată
Pe alt țărîm, mă voi usca !

>
,!'
j

Șoimul cînd se vede prins de vînători,
Spun că își sfărîmă cuib și puișori,
Astfel decît lanțul brațul să le-ncingă,
Ce-i român, ce-i nobil astăzi să se .stingă."

MIRCEA LA BĂTAIE

Unde este timpul cel de bărbăție
Cînd nvrea românul penlr-o datorie ?!

Armia maghiară țara a-nvălit;
Soarele vîzînd-o, a îngălbenit.

Dar bătrînul Mireea nu se înspăimîntă :
Cu o mică ceată de voinici s-avintă.

Nu că el voiește țara a scăpa,
Ci va să-mplinească datoria sa.

Unde este timpul ceî de bărbăție
Cînd murea românul pentr-o datorie !

Pe un cal ce mușcă spuma în zăbale,
Printre zi și noapte el își face cale.

— „Frații mei ! vorbește falnicul bătrîn,
Dumnezeu voit-a ca să mor român.
Cel ce a sa viață țarei sale-nchină
Pere ca lumina într-a sa lumină.
Ce e-n viața țarei viața unui om ?
Ce e-n primăvară floarea unui pom ?
Ceea ce prin stele este-o stelioară
Și-n nemărginire un minut ce zboară.

i
•
i

tao

\

MIHAI SCAPÎND STINDARDUL

Noaptea se întinde și din geana sa
4.rgintoase lacrimi peste flori vărsa.
Dar setos de lupte, în văi depăi-tate,
Un erou în noapte încă se mai bate.
Singur el se luptă în acele văi
Unde mina morței a culcat pe-ai săi.
Dar sub mii de brațe trebuie să cază :
Trece printre unguri fără ca să-1 vază ;
Și stindardul țarei el înfășurînd
Către sin îl strînge înapoi cătînc'.
Și in umbra nopței avmăsarui zboară
L'a o-ncbipuire albă și ușoară.
Spre o apă lată calul s-a-ndreptat;
•e maghiari războinici fuge-n con jurat.
Luna după dealuri mergînd să se culce
Îi arată calea și-i surîde dulce.

Cei ce îi premmă se opresc pe maluri :
Dar Mihai cu calul se aruncă-n valuri
Și de ceea parte singur ajungînd
El îmbrățișează calu-i spumegînd.

Apoi scoate frîul încă alb de spume
Și îi zice : „Liber mergi de-acum în lume !”

MIRCEA CEL MARE ȘI SOLII

Într-o sală-ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronu-i Mireea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde brațe veștejite.

Astfel dupe dealuri verzi și numai flori
Stă bătrînul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, țara în mișcare ;
Soli trimiși de Poartă vin la adunare.

Toți stau jos mic, mare, tînăr și bătrîn...
Kra nobil omul cînd era român.

Solii dau firmanui. Mireea îl citește,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbește :

— „Padișahul vostru, nu mă îndoiesc,
Va să facă țara un pămînt turcesc.

Pacea ce-mi propune este o sclavie
Pînă ce românul să se bată știe !”^k

**La aceste vorbe sala-a răsunat ;
Dar un sul îndată vorba a luat.**

— „Tu, Le într-această nație creștină
Strălucești ca ziua întâi'-a La lumină,

**Tu, o, doamne, cărui patru țări se-nchin,
Allah să te ție, dar ești un hain !"**

în murmură surdă vurbeie-i se-neacă.
Cavnele-î trage spadele din teacă.

Mireea se-ndreptează iute către ei :
— „Respectați solia, căpitanii mei !"

Apoi către solii Porții el vorbește :
— „Voi, prin cari șahul astăzi mă cinstește !

Mireea se înclină de ani obosit ;
însă al său suflet nu e-mbâtrânit;

Ochii săi sub gene albe și stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeți veninoase ;

Dar cu toate astea fieru-i va lovi,
Ș-albele lui gene încă n-or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui țara,
Sufleiu-i e focul soarelui de vară.

Mergeți la sultanul care v-a trimis,
Ș-orice drum de pace, spuneți că e-nchis !"

Apoi către curte domnul se îndreaptă.
— „Fericirea țării de la noi s-așteaptă.

De deșearte vise să nu ne-nșelăm :
Moarte și sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țara noastră are
Și prevăz prin secolii a ei înălțare.

Însă mai-nainte trebuie să sim
Pentru ea cu toții martiri să murim !

Căci fără aceasta lanțul ne va strânge
Și nu vom ști încă nici chiar a ne plînge

CĂPITANUL DE VÎNĂTORI

Lăutarii cîntă, hora se-nvirtește
Și un cal în spume d-odata s-oprește.
— „Pace vouă, oaspeți cu genele albe,
Mume tinerele cu aure salbe !
Bună ziua, vouă, juni dănțuitori,
Vouă, copilite, tineri criniori !
Oști nenumărate țara ne robește
Și pe unde trece cîmpul înnegrește.
Soarele e galben, norii-1 învelesc,
Rîurile albe în sînge roșesc.
Cum subt o secure cade-o dumbră vioară,
Floarea țării noastre sub fier se doboară.
Daca e vreunul ce simte-ntre voi,
Vie a combate ș-a muri cu noi!”

Soarele in abur ca un foc roșește.
Lăutarii cîntă, hora se-nvirtește :
— „Peste zece sute căpitan sunt eu
Și ca zece sute bate peptul meu.
Ceata mea-i frumoasă, ageră, ușoară
Și pe cai în spume ce ca vîntul zboară.
Iar voinicii noștri se chem vînători,
Au lănci veninoase, iar la suflet flori.”

Lumea-1 încongioară, ziua se sfîrșește.
Lăutarii cîntă, hora se-nvirtește :
— „Viața în sclavie este o povară,
Iarna nesfîrșită fără primăvară.

Insă țara noastră nu e scrîsă-n cer
Printre cele slave ce prin veacuri per.
Căci românul încă știe a se bate
Și urăște viața fără libertate.
Astfel o pădure cînd s-a veștejit.
Pasărea suspină, cheamă-al ei sfîrșit.”

Nu știu căpitanul daca-a așteptat.
Dar cu două sute voinici a plecat.

MAR [OARA

— „Dragul dulce-al vieții ni le
La oaste s-a dus,
Și de-atuncea, soare, stele.
Toate au apus !

Mina mea 1-a lui plecare
Calu-i a-nfrînat.
Și-ntr-o dulce sărutare
Inima mi-a dat,"

Astfel cîntă Marioara
Dup-a! ei iubii.
Și pe față-i lăcrimioara
Dulce a-nflorit.

însă iată că sosește
Mindriil ei amor
Și în noaptea ce domnește
Spune al său dor.

— „în cîmpia sîngeroasă
Frații rvu-am lăsat
Și ia tine-a mea frumoasă,
Iată c-am zburat.

Căci, vezi tu, o, dulce nume,
înger ce iubesc !
Fără tine-n astă lume
Nu pot să trăiesc."

— „Ce zici tu, o, neferice,
Mîndrîl meu iubit
Așadar eu mi-ti voi zice :
Bine ai venit!

Dar de nu poți fără mine
în lume-a trăi,
La bătaie eu cu line,
Haide, voi veni !"

Amindoi pe cai s-aruncă
Și prin noapte zbor,
Și trecînd prin verdea luncă
Cîntă cu amor :

— „Dacă nu poți iară mine
în lume-a trăi,
Pentru țară, eu cu tine
Dulce voi muri."

DOAMNA LUI NEAGU

Neagoe cel Mare în al său palat
Ce domnește p-Argeș zice întristat :
— „Monastirea noastră nu e săvârșită
Și a mea avere este isprăvită !
Dragi ostași, ce ziceți, nu ar fi păcat
Ca să înceteze lucrul minunat ?”
— „Biruri noi pe țară pot ca să se puie !”
Au răspuns ostașii ca să îl mîngîie.
Zic și ei decide biruri pe români
De la cei mai tineri pîn' la cei bătrîni.
Doamna intră -n sală. Grațiile slave
Împletesc cu roze zilele-i suave.
Ochii uzi de rouă spre pămînt se-nclin ;
Rumenind la față ea vorbește lin :
— „Voi vreți biruri nouă ! Neagoe, te teme !
Mîne toată țara o să te blesteme.
Astă monastire ce atît iubești,
Printre fum de lacrimi poate s-o privești!
Iată diamanturi ! Vinde-le și-urmează
Nobila lucrăi'e ce te mimează.
Căci aceste scule nu le pot purta
Cînd femei pe față lacrimi vor păstra.”
Zice și arată un paner de aur
Unde închisese gingașul tezaur.
Ea îl dă. Și fața ca un frag cocînd,
Rumenă surîde, drăgălaș și blind.

Un bătrîn se scoală și-asfel le vorbește :
— „Inima străbună încă viețuiește.
Țara care naște astfel de femei,
Merită și viața și mărirea ei.
Căci să știți cu toții că un neam se face
Mare sau se perde cum femeii place.
Și acum voi zice : Doamne ! pot să mor,
Căci văzură ochii-mi mîntuirea lor !”

CUPA LUI ȘTEFAN

Într-o monastii-e din trecut rămasă,
In domneasca ^al'i se întinde masă.
Misaj] prezida ast banchet voios
Și în timpul mesei zice dureros :

— „Ștefan după moarte lăsă moștenire
Arcul său și cupa l-astă monastire.
Cu Cantimireștii leșii au venit
Și prădînd locașul, arcul au răpît ;

însă nu răpiră cupa minunată !
Ea trăiește încă, de mirare Iată !"
El arată cupa... Toți s-au minunat.
Ea era săpată dintr-un matostat.

Servii varsă-utr-insa dulce tãmiioasă.
Fierine-nehinã pentru " frumoasă.
Cînd la cel din urmă rîndul a venit,
Misail ia cupa și-astfel a vorbit :

— „Unde este timpul cel de vitejie ?
Timpul de mari fapte ?... Vai ! n-o să mai vie ?
A căzut Moldova, căci orice români
Se roșesc la gîndul a mai fi stãpîni.

Ei îmbracă mania de înțelepciune ;
Dar ca să-și ascunză trista slăbiciune.
Dar înțelepciunea fără-a cuteza,
E ca <_ukzarea fără-a cugeta.

Cînd vedem sfioasă patria română,
Ne-aducem aminte vorba cea bătrînă :
Cel ce e mai aproape de mormîntid său
La ideea morții tremură mai rău !

Ștefan nu mai este... însă o să vie
Alți Ștefani cu viață și cu bărbăție :
Daca timpul d-astăzi ne apasă greu,
Viitorul este al lui Dumnezeu !

Însă pin' să vie lanțul sã ne rupã.
Nu va mai bea nimeni din această cupã
Cînd un suflet mare se va arãta,
Hîrburile cupei le va aduna."

Zice.-aruncã cupa și o sparge-n trei...
Nimeni n-a strîns încă hîrburile ei.

SORA ANA

De cind a ucis prin știre
P-acel bun Qmtaeuzin,
Doamna Ghica-n monastire
Se ascunde cu-al ei chin.

— „Sora Ana, Anioară
Să mi-ți vază fața ta !
Gelozia ei omoară
Tot ce-o poate supăra.

Chipul tău e rupt din soare ;
Sînul tău din crimori,
Păru-ți din a serii boare ;
Buzele-ți din foc de zori.

Ochii i-ai răpit din mare,
Sufletu-ți e smuls din vînt ;
De la flori a ta suflare ;
Gîndu-ți de la duhul sînt!"

Sora nu dă ascultare
Vorbelor ce i s-a zis,
Înaintea doamnei pare
Ca un fraged, dulce vis.

— „Spuneți, maici fermecătoan
Fără frică de păcat,
Pruncul meu cu cosicioare,
Cine mi l-a deocheat ?

Sora Ana cea pîăvie ?
Sora Ana negreșit !...
S-o zidească in chilie!..."
Și chilia s-a zidit.

Sora Ana, Anioară,
Asfel roagă pe zidari :
— „Să-mi lăsați o ferestioară,
în ferestrele mai mari,

Ca să nu se veștejească
Fața mea ea-ntr-un mormînt ;
Pînă sâ se dovedească
Că nevinovată sunt!

Eu sunt tînără, le spune,
Traiul mi-e aLîi de drag !
Loc puțin eu șiu în lume.
Rău puțin eu pot să fac."

— „Nu se poate, copilită !
Doamna astfel a voit.
Tacă-ți draga ta guriță !
N-ai nimic de dobîndit!"

— „Spuneți, dară, maicei mele
Că în lume nu mai sunt,
Ca să verse lăcrimele
Să înece-acest pămînt..."

DANIEL SIHASTRU

Sub o i'ipă stearpă, pe un riu în spume,
Unde un sihastru a fugit de lume,
Cu vărsarea serii un strein sosi.
— „Ștefan al Moldovei vine a-ți vorbi !”
— „Ștefan ut Moldovei, Daniel ii spune,
•Să aștepte-afară ! Sunt în rugăciune.”
— „Bunule părinte ! Sunt rănit și-nvins ;
Însuși a mea mumă astăzi m-a respins !
Viu să-ți cer povață dacă nu-î mai bine
Turcilor Moldova d-astăzi să se-nchine ?”
Daniel Sihastru domnului a zis :
— „Mă înșeală-auzul ori eu am un vis ?
Capul te se pleacă paloșul nu-1 taie.
Dar cu umilință lanțu-1 încovoie !
Ce e oare traiul, dacă e robit ?
Sărbătoare-n care nimeni n-a zimbit'.
Viața și robia nu pot sta-mpreună,
Nu e totd-odată pace și furtună.
Doamne ! tu ai dreptul a schimba-n mormînluri
Pentru neatîrnare, oameni și pămînturi ;
Dar nu ai p-acela ca să-i umilești !
Poți ca să îi sfărâmi ; dar nu să-i robești !
Dacă mîna-ți slabă sceptrul ți-o apasă,
Altuia mai harnic locul tău îl lasă !
Căci mai bine este supus lăudat,
Decît cu rușine domn și atârnat!”
Dupe-aceste vorbe, Ștefan strînge-oștire
Și-nvingmd paginii nallă-o monastire.

FIASTRII

Subt Mihai Viteazul s-a făcut unire ;
Dar fiasrii umblă pentru despărțire.
La Pătrașcu domnul, al lui Mihai fiu
Într-o zi s-arată și-ast limbagi îi țiu :

— „Nu mai vrem unire noi cu țara voastră ;
Căci ea ne dărîmă neatârnnarea noastră !”
Dar răspunde unul din cei cinci boieri
Ce Mihai numise mari consilieri :

— „Turcii vă insuflă astă cugetare,
Căci unirea face neamul nostru tare ;
Și ei vor să vază pe acest popor
Slab, ca să-1 supuie lanțurilor lor.

Sîntă Românie ! Oare nu suspini ?
Carnea ta se vinde la barbari străini ?
Sîngele și viața-ți sunt puse-n vînzare,
Și tu, dragă țară, stai în nepăsare !

A slăbit poporul cel nebiruit ?
Sîngele lui tînăr oare-a putrezit ?
Ca să vază astăzi, fără de simțire,
Pe cei răi ai țării dîndu-o perire ?

Și ce poate dînsul cît de tare-ar sta,
Cînd cei mari lucrează la robia sa /
Cînd cîrmaci molateci vasul duc spre stîncă.
Altui vas, tăria ce-i ajută încă ?

Voi nu vreți unirea vechiului popor,
Căci stăpînii voștri încă nu o vor.
Daca cu robia ce vă umilește
V-ați dedat, cît viața, fără ea lipsește ;

Cereți neamul vostru a se despărți !...
Mergeți lipovenii a vă stăpîni !...
Țările române ori vor fi unite,
Ori vor fi in parte la străini robite ;

Dai- vor fi unite de nu astăzi, mîne :
Căci tiranul trece... patria rămîne !"
— „Piară toți fiiștii !" oastea a strigat,
Țara și poporul încă-au repetat.

Dai- fiiștii țării fără de rușine
Merg s-aducă-n țară ostile străine.

ÎNTOARCEREA LUI MIHAI

De la lungi războaie, Mihai cu mărire
Intră-n capitală cu a lui oștire.
El se urcă-n tronul-i mândru ocolit.
Cei ce au puterea astfel i-au vorbit :
— „Doamne ! Focul arde în această țară.
încă ieri cu ură mulți se răsulară.
Dai' răzvrătitorii s-au întemnițat
Și prin zelul nostru țara a scăpat.”
— „Voi zdrobi răscoala ce țara urăște ;
Dar voi sparge încă pricina ce-o naște ;
Daca astă țară umblă-a se scula,
Este semn că n-aveți simpatia sa.
Lui Rodolf voi scris-ați că e răzvrătire,
Că ai noștri cată cu a lui unire.
Daca cel ce-o cere e răsculător,
Țara mea, eu însu-mi sunt răzvrătitor...
Am învins paginii, i-am gonit afara ;
Dai" a lor sâmință o găsesc în țară.
Ea-ncongioară tronul pentru a-l răci
De inima țării, apoi a-l lovi.
Neputînd acuma tronul să lovească,
Ea îi urcă scara ca să îl mînjească.
Tronului nu-i pasă de loviri străine
Ca d-acea trădare ce s-ascunde-n sine.
Planta nu se teme de cei ce-o jicnesc,
Ca de viermi ce-n sînu-i nasc și-o veștejesc.

De aş şti că sceptrul se robeşte vouă
Şi oricui să fie, eu l-aş rupe-n două !
Jugul celor barbari oare l-am spart eu,
Ca sub jugul vostru să-mi plec capul meu ?
Prinşii fie liberi! Au cuvîntu-mi dat.
Voi intraţi în noaptea d-unde v-am luat!"

MIRON COSTIN.

— „Mari dureri ai, sorioară.
De-mi rupi inima gemînd ?...”
— „Mari dureri mă încongioară
Zice Marioara blînd.

Şi al morţii văl se-ntinse
Peste faţa ei de crin.
Viaţa-i tînără se stinse
într-un dureros suspin.

Miron plînge cu suspine
Şi mai zice dureros :
— „Cui mă laşi aici pe mine,
Suflet dulce şi frumos ?”

Dar în sală se arată
De la curte un trimis,
Să ucigă astă dată
Cronicarul cel proscris.

Marioara blinda moare,
Miron cade înjunghiat
Şi în ziua viitoare
Două cruci s-au rădicat.

Dar pe groapa lor cea sîntă,
Cum dă vînt de primăveri,
Două păsărele cîntă,
Cîntă ale lor dureri.

MONASTIREA PUTNA

Sub un chip de înger, într-un vis ferice,
Domnului Vasile gînduî rău îi zice :
— „Monastirea Putna, ast locaş plăcut,
S-a zidit pe aur de un domn avut.
Mergi şi o dărîmă pînă-n temelie
Şi-ei găsi tu aur să faci alte-o mie".

Iar Vasiie-domnul d-aur pătîmaş,
Pune să dărîme ast frumos locaş.
Cînd ostaşii sapă pînă-n temelie,
Un bătrîn călugăr zice cu mînie :

— „Domnii mari năliţară sînte monastiri
Să aminte ţării zile de măriri.
Tu le surpi, o, doamne ! Tu nu le-nţelegi.
Căci tu nu ai fapte de urmaşi să legi.
Cînd un domn la aur inima-şi robeşte,
Tronul se degrada, ţara veştejeşte.
Însuşi ca magnetul tragi şi însuşeşti
Aurul oriunde poţi să îl găseşti.
Dar te teme, doamne, să nu tragi la tine
Cuile de aur ce de tronu-ţi ţine."

Domnul nu ascultă în a lui orbic,
Sapele răstoarnă vechea temelie.
Domnul şi boierii între ei se cert...
Însă ce găsiră ? — Un mormînt deşert.
Pe mormînt sunt scrise litere străbune.
Un tălmăci citeşte şi la toţi le spune :
— „Din comori ce strîngem pe acest pămînt,
Iată ce-i al nostru : un tăcut mormînt!"
De atuncea domnul pierde-a lui domnie
Şi curînd în urmă moare-n sărăcie.

— „Doamne ! Focul crește ; dă porunci să piară
 Astăzi toți boierii ce-au născut în țară !”
 Astfel zice Ghinea lui Matei rănit,
 Așteptînd la patu-i tristul lui finit.
 Dar Matei răspunde : — „înțelege bine.
 Cînd la cîrma țării te-am chemat pe tine,
 Nu luaseși țara cu paloșul tău.
 Tu erai în lume un netrebnic rău.
 Nu ți-am dat eu cîrma să aduci în țară
 Ura care schimbă fiii săi în fiară.
 Cel ce de la eirmă bate-ntr-un popor,
 Este-o răzbunare, nu cîrmuitor.
 Căci puterea cîrmei cu cît e mai vie,
 Cată să se plece spre mărinimie.
 Unde tronul poartă uri și răzbunări,
 Moartea se așează p-ale sale scări.
 Vei să se-njosească tronul țării mele
 Făcîndu-1 unealta răzbunării tele ?
 Asta nu se poate ! Domnul, îți zic eu,
 Trebuie să fie drept ca Dumnezeu.
 Ca să piarză-o țară cerul cînd voiește,
 Unii către alții fiii învrăjbește.”
 Zice ; dar afară mii de voci blestem.
 Dorobanții strigă : capul Ghinei vrem !

Ștefăniță domnul pe Milescu cheamă,
 Cu aceste vorbe el îi cere seamă :
 — „Tu erai de țară preste tot gonit :
 Din uitarea lumii eu te-am dezvălit.
 Eu ți-am dat avere, cinste și mărire
 Și mai mult ca toate, chiar a mea iubire.
 Dar cînd al meu suflet ți se deschidea,
 Cugetai în sine-ți răsturnarea mea I
 Tronul dar să Fie țarină-arzătoare
 Unde veștejește a credinței floare ?
 Spre-a avea prieteni tronul e prea sus,
 Și-ntr-un domni cu robii cerul ură-a pus.
 Tu ai scris o carte leșilor să vie
 Să coprinză țara și a mea domnie.
 Fiecine poate tronul a dori
 Dacă simte dorul a o ferici ;
 Dar lovește-n față, căci un tron ce naște
 Printr-o mișeie, pere, veștejaște,
 Însă tu, sărmane, n-ai făcut cum ești !
 Apărâi coroana-mi ca să o zdrobești !”
 — „Doamne, n-am scris carte leșilor să vie ;
 De va fi aceasta, să mă perzi c-urgie !”
 Domnu-arată cartea. El s-a spăimîntat.
 — „Vînzător, nu meriți spre a fi tăiat !”
 Zice și se-ntoarce la călău ce-așteaptă !
 — „Să-i rateze nasul despre partea dreaptă
 Însuși cu hangeru-mi pentru că-i boier !”
 Nasul lui s-abate sub tăiosul fier.
 Ștefăniță doamne ! d-ai veni tu iară
 Cîte nasuri încă n-ar cădea în țară ?

MIHAI LA PĂDURARUL

Mihai perduse lupta. El umblă rătăcit,
Și omul, și natura acum l-au părăsit.
E noapte, vijelie... Vestmintele-i sunt ude.
— „Bine-ai venit, streine !...” o voce se aude,
O voce virginală... „Urmează-mi... Ai scăpat!”
Și-o mână se întinde eroului mirat.

Intr-o colibă mică la zece pași îl duce.
El intră ; la lumină zărește-o fată dulce.
Copila îi surâde ca cele dintîi flori
Ce-anunță primăvara la tristeți călători.
Părintele ei vine și amîndoi veghează
Să aibă mulțumire acel ce-l ospătează.

— „Tu ești Mihai Viteazul!... Eu ungur, tu român.
Dar nu ai nici o teamă ! îi zice-acest bătrîn,
Căci ospitalitatea în ceruri e născută
Cînd ura între oameni era necunoscută.
Ea își deschide sînul la toți cîți o doresc ;
Altminterea, ar perde caracteru-i ceresc.
Sub simplele vestminte s-ascunde cîteodată
O inimă de ură și de trădări curată.
Precum sub manta d-aur a omului bogat

S-ascunde cîte-un suflet de patimi degradat.
Așadar, nu te teme ! Nu te-ndoi de mine !
Ca sufletu-ți și lutu-ți în pace sa s-aline !”

Iar tînăra copilă cu buze de rubin,
Eroului la masă turna în cupă vin.
Un plîns de tinerețe pe fața lui străluce
Și crede încă-o dată că viața este dulce.

COZIA

I

Noaptea trece lină. Stelele voioase
Scutură în aer coamele-au roase.
Dar pe lungul apei, pe costiș întins,
Miriade focuri unгурii-au aprins.
Ei cu fericire somnul dulce cată
Și de line vise, sufletul îmbată.
Mai departe caii nechează duios ;
Codru după codru sună zgomotos.
Dar sub cortu-i mîndru, regele maghiar
Cheamă cavalerii și le zice-amar :
— „Mîne domnul Mireea la bătaie vine,
Cu-ale sale cete de tâlhari ca sine !
Este timp s-aducem la îndeplinire
Prin o nouă luptă planul de mărire,
Plan pe care regii marelui popor
A-ntărit cu viața, cu sîngele lor.
Pînă unde Istrul să aruncă-n imare
Totul să se plece armelor maghiare

II

Domnul cheamă capii și le zice-ndată
Cind frumoasa-i coamă soarele ne-arată :
— „Azi tiranul țarei e creștin popor
Și d-aceea-mi pare mai spăimîntător !
Sub vorbiri creștine, pline d-omenie,
El ascunde nouă lanțuri de robie !

Nu cățați ce nume, ce credință are
Cela ce vă surpă sînta neatîrnare !
Cîți străini vă calcă pe acest pămînt,
Voitori de bine vouă nu vă sunt.
Orice-ar fi streinul ce vă calcă-n țară.
Sub urgia voastră trebuie să piară !
Oamenii se pleacă la apăsător,
Cînd le putrezește inimile lor.
Dar un nobil popol piere cu mîndrie
Și cît viețuiește, liber va să fie !
Tari au stat străbunii pentru-acest pămînt,
Să urmăș în faptă cei ce nu mai sunt !
Cum au fost părinții, fiii n-or fi oare ?
Pirul nu coboară dintr-o dulce floare.
Unde roza moare, rozele-nfloresc.
Pe eroici urme, eroi strălucesc !"

III

Aerul răsună... Muntele răspunde ;
Geme pretutindeni prin strîmtori profunde.
Arme, coifuri, zale varsă raze pline
Ce prin nori pulberici răspîndesc lumine ;
Astfel cînd dumbrava se încinge-n foc,
Printre fum, în aer, flacărele-i joc.

IV

Regele își perde marea lui armie
Și prin fugă, singur, scapă de robie.
Dupe luptă, Mireea și cu-a lui oștime
Nalță mănăstire la Sînta Treime.

OGOGENII

I

Domnul șeade-n sala cea de sărbătoare,
Iar alături pare doamna-i ginditoare.
Cum mai multe magici și suave flori
în buchet se-ngină cu-ale lor colori,
Astfel sunt în față-i, dulcea tinerețe,
Maiestate, grații, rară frumusețe !
Peste pâru-i poartă regala cunună.
Din ounună cade coama sa cea brună,
Rîură pe sinu-i ca două-aripiori
Ce un corb destinde iarna pe ninsori.

Soli trimiși de Poartă dau al lor firman...
Iată cum îi scrie marele sultan :
— „Pentru că e datul, cei ce-mi servă mie
Țările-mi supuse, trei ani să le ție.
Prin trimișii noștri te-am înștiințat
Să depui puterea care ți-am fost dat !”

Matei se îndreaptă către toți și spune :
— „Ne vom bate oare, sau ne vom supune ✓

— „Sabia străină, toți au euvintat,
Să nu taie-n țară nici un cap plecat!
Și d-a fi să cază țara în robie,
încă să ne facem sînta datorie !
Căci mai dulce-e nouă liberi sâ perim,
Decît cu rușine robi să viețuim !”

Strigă și toți jură cu-armele să peară
Pe cîmpia luptei, pentru sînta țară.

n

Cîmpul Ogogenii luce despre zori.
Nu de turme grase, nici de dalbe flori,
Ci de multe corturi. Tabăra-i tăcută.
Vasile-al Moldovei pe străini ajută !
Ura care poartă domnului creștin,
Pune-n mîină-I arme lingă cel străin,
Și îi zice : — „Du-te ! Sparge cu turbare
Orice simpatie sîngele tău are !
Numai să astîmperi al tronului dor,
Sclav al vanității, mizer muritor !”

Matei domnul vine cu cetele sale,
Sfărâcă străinii răspîndiți pe vale...
Domnul de Moldova scapă rușinat
Și de conștiință dureros mușcat.

BOGDAN ÎN POLONIA

1

Regele eu sora și eu muma ei,
Dintre toți oaspeții rămân eîte-trei.
Lampele revarsă valuri lucitoare
P-ale-acestor oaspeți fețe gînditoare.
Tinăra prințesă stă răpită blînd.
Păru-i blond pe umeri cade rîurînd,
Ca un val de raze ce se vărs din soare
Pe o delicată, fragedă ninsoare.
Brîul ei albastru cu-aur semănat
Luce ca eterul dulce înstelat.
Gaz ușor, poetic sînu-i învălește,
Provocînd dorințe, dulce le-mbrîncește.

— „Sire ! îi vorbește muma sa regină.
De amărăciune inima mi-e plină.
Suferi-vei încă, ast barbar român,
Dupe ce înfruntă pe al său stăpîn,
Cerindu-ne nouă, mîna fiicei mele,
S-arză și să prade locurile tele ?”
Regele-i răspunde : — „Vai ! acest barbar
Pretutîndeni oastea mi-a înfrînt amar !
Cererea făcută, să devie mire,
Pentru noi, o, maică, este fericire !
Dulce sorioară ! Pentru-al țării-amor,
Oh ! primește mîna ăstui vingător !”
Dar Elisabeta pleacă-a sa cătare
îneoată-n lacrimi și în întristare

152

Și cu vorbă dulce ca inima sa,
Fratelui său june îi răspunde-așa :
— „Am jurat credință unui altui mire
Și cu vorba, dat-am inima mea, sire !”
— „Sora raea cea jună ! Sufletele mari,
Nobile, frumoase, generoase, tari,
Prin mari sacrifice, cugete sublime
S-osebesc în viață din oarba mulțime...
Un erou dă viața plin de fericire
Pentru o frumoasă, nobilă gîndfre.
Un martir, la umbra negrei închisori,
Vede cum se scutur ale vieței flori
Și-mbâtat de ghidul că el face bine
Prin a lui durere, patriii în suspine,
Uită greutatea lungilor dureri,
Zilele-i ce cură fără de plăceri.
Țara ta, prin mine, astăzi zice ție :
Dă-mi a mea frumoasă pace, bucurie !”
Dar Elisabeta lacrimi vărsa
Și sub alba-i mîna fața-și ascundea.

II

în aceeași noapte domnul trist s-abate,
Varsă în tăcere lacrimi înfocate.
Apoi cere calul. Cu o mie inși,
Pasă către Liov, toți de ură-aprinși,
Poarta este-nchisă, dorul îl răpește.
Domnul, eu-a lui lance, porțile lovește,
Poi'ta e închisă, lucru de mirat,
O femeie-n vălu-i i s-a arătat!
Iese ca din umbră, la Bogdan se duce,
își ridică vâlul ce în aur luce...
Luna dintre neguri iese un minut:
E Elisabeta. Chipul ei plăcut
Pare trist și palid ca o frumusețe
Dintr-o altă lume, plînsu-i arde-n fețe.
— „Inima ta, doamne, sub turbarea sa,
P-o fecioară slabă eată-a-și răzbuna.

153

Ai dreptate, poate ; dar tu cazi pe țară,
Cu a ta turbare, crudă și barbară !
Dar ce e-ntre mine și acest pământ,
Ca să faci dintr-însul un întins morrnint ?"
— „O, fecioară dulce,! Vino lingă mine,
Vino și-mi alină tristele-mi suspine.
Pentru ce-ți voi spune cât te iubesc eu,
Ce furtună geme în sufletul meu ?
Limba omenească n-are astă dată
Vorbe să exprime patima-mi turbată.
Dar tu spune-mi mie, oare nu te-ating
Aste crude lacrimi ce-a mea viață sting ?"
— „Nu ! răspunde fata, plină de-ntristare...
Ca să scap eu țara d-a ta răzbunare
Și să nu calc vorba oe în viață-am dat,
Unui nobil june a-l lua bărbat,
Chiar în astă-noapte am băut veninul,
Vezi această față unde roza, crinul
Sâ-ngînau, ce tristă se arată ție ?"
Ea desface -vălul, fața-i e plăvie.

— „Inimă, te rupe ! Brațe, vă-nălțați!
Iaduri : ură, sînge, moarte revărsați !"
Strigă el afunccea... Paloșu-i lucește ;
Ochii-i varsă sînge... Fața-i gălbenește.
Spre Elisabeta caful a lăntat,
Inșă umbra dulce s-a evaporat.
Dotnnu-nturnă fața oe să-nnegura
Și piin umbra nopții p-al lui cal zbură.

Mai un secol ieșii arătau cu jale
P-a cetăței poartă urma lăncei sale.

NAVALA LUI ȚEPEȘ

Noaptea-i furtunoasă, și superbul domn
în deșert mai cheamă rugătorul somn :
O gândire mare sufletu-i îmbată ;
Printr-o fapta rară să triumfe cată.
Printre noapte, ploaie, tunete de foc,
Cu cinci mii de roșii el își face loc :
Cum furtuna cade p-ape dormitoare
Și d-odată-malță valuri mugitoare,
în ordia turcă roșii năvălesc...
Turcii se deșteaptă, strigă, s-amețesc.

Sunetele d-arme, strigăte turbate,
Printre vijelie zbor amestecate ;
Caii calcă rînduri de fărâmaturi;
Sîngele ea ploaia cură din săcuri.

Mohamed sub cortu-i dulcea pace cată ;
Vise grațioase sufletu-i îmbată.
Ușile, la cortu-i, iată, se smicesc
Și pe cal apare domnul românesc.
Mohamed p-o poai-tă repede dispăre...
Printre umbra deasă caută scăpare.

Cînd pe fruntea nopții ziorile se joc,
Domnul cu românii las al luptei loc ;
Dar sultanul cearcă spaimă-atît de rară,
Cît, la miezul zilei, fuge spre hotară.

APA BÎRSEI

Ca un fluviu d-aur, splendida lumină,
Peste patru taberi, varsă luna plină.
Turcii și tătarii somnului se 'dau ;
Ungurii, la mese, grijele-nșelau.
Astfel prin furtună, printre nopți, pe mare
Lopătarii varsă tînăra cîntare.

Dar Șerban nu doarme, căci dulcele somn
Rar răsfață geana unui mare domn.
Grijele, în horă, turbure se duce
încotro lumina mai splendidă luce.

Către astea, cîntul pasărei prin flori
Spune că se varsă fragedele ziori.
Domnul către ceruri-nalță rugăciune.
Apoi dă semnalul, trompeta răsună.

Lupta se începe, cetele tătare
Pasă înainte, strigă cu turbare.
Turcii le sprijină ; turcii și tătari
Se îndes, s-amestec... Sprinteni armăsari
Nechează, spumează... Armele răsună ;
Tremură pămîntul... Muntele detună,
Soarele păleşte... Apele roșesc...
Pasările-n aer zborul lor opresc.

Omul se îmbată d-omenescul sînge...
Muma către sînu-i copilașul strînge.
Ungurii rezistă furiei cei vii,
Dar cum în suflarea negrei vijelii
Arborii rezistă, cîteva minute,
Apoi își sfărâmă crăcile bătute,
Astfel stau maghiarii cu-nfocalul dor,
Cu puterea dalbă sufletelor lor.
Dar-necați d-a noastră crîncenă putere,
Iată că se pleacă, bărbăția pierce.
Dar atunci începe crudă măcelare.
Furia scăpată, urlă cu turbare.
Caii calcă în sînge pînă la copîți,
Calcă și sfărâmă morții și răniți.
Strigăte, trufașe, celui ce învinge,
Se confund cu plînsul celui ce se stînge,
Astfel cum bacanta, l-al plăcerii loc,
Vine despletită și cu ochii-n foc,
Și cu voluptate, și nesăturată,
De plăceri sălbateci și de vin se-mbată.
Sechelî s-abate. Zilele-i se curmă,
Patru mii de nobili în mormint îl urmă.

GROZEA VORNICUL

Iar prin lungul apei, prin dumbrăvi, s-arată,
Pasă, pe tăcute, o măreață-armată :
Armia lui Rareș, domnul lăudat.
Luna p-a lor caie raze-a semănat.
Ungurii cu spaimă somnul dulce Iasă
Și la datorie fiecare pasă...
La lumina stelei, cei armați s-opresc...
Din ambele .taberi, bravii se privesc.

Lupta-ncepe crudă : buciumele sună.
Căii lor nechează, văile răsună.
Zorile se scaldă p-azurul ceresc,
Pe armele roșii de singe-omenesc,
Dar lumina spune cetelor maghiare
Câ numai prin fugă pot afla scăpare.

Zapoliu aude cu plăcere vie...
La moldavii noștri pasă-n bucurie.
Cheamă căpitanul care-a comandat;
Tinde mîna dreaptă și l-a sărutat.
Apoi dă lui arme rari și prețioase,
Aur îi oferă și săgeți frumoase.
Grozea, căpitanul, armele-a primit :
— „Iau eu arcu-acela la luptași dorit,
Dar auru-ți, doamne, nu mi se cuvine.
Domnul Petru Rareș m-a trimis pe mine
Să sfărâm vrăjmașii într-acest rezbel
Numai pentru stima care-ți .poartă el.”

MIHAI REVENIND DE LA DUNĂRE

Domnul României către țară vine
Strălucit de-nvingeri de prin țări vecine.
Lasă să purcează corpu-i de soldați
Și rămîne-n urmă cu șease bărbați.
Dar le vine știre că-n dumbrava deasă
Îi pîndesc cinci sute turci, oștire-aleasă.

Printre-a serei umbră cu-ai săi scutieri
Dominu-atacă-ndată cinci sute-ieniceri.
Turcii în bătaie strigă cu putere,
Iar eroii noștri' se luptă-n tăcere.
O minune mare ! Turcii sunt învinși !
Numai domnul taie patrusprece inși !
Apoi urmă calea-i. Iară luna plină
Le așterne drumul cu flori de lumină.

Căpitani de frunte, plini de vitejie.
De amorul țării și mărinimie.
— „În aceste locuri, deși suferim,
însă pentru țară mergem să murim
Ei plecară-ndată să se războiască ;
La Tismana bate armia nemțească

DOMNUL MAVROGHENI

Domnul Mavrogheni pleacă cu oștire
Și, chemind boierii, zice cu mărire :
— „Astăzi este timpul să vă războiți
Și prin dalbe lupte să vă nemuriți.
Cela ce roșește a trăi-n robie,
Către-o mîndră moarte să-mi urmeze mie !'
L-aste sînte vorbe, vai ! boierii-au ris !
Și cu ironie domnului au zis ;
— „Portul nu ne iartă, doamne, a ne bate !
Nobilă minie sufletu-i străbate.
Dar frîngîndu-și dorul iară le-a vorbit :
— „Ce ? în țara unde viața a domnit
Astăzi nu mai este nici un suflet mare
Ce să bată încă de neatîmare,
Pe cîmpia unde numărau pe flori
în trecut vitejii ageri luptători ?
Nu mai e scăpare pentru ast pămmt 1
Inimile voastre sunt un trist mormînt,
Unde nici o floare nu mai înflorește,
Unde nici o rază nu mai strălucește !
Să-mi aducă caii astor mari boieri.
Lor le dau eu ranguri pentru cavaleri !
Ei merg la bătaie, fără-mpotrivire,
Numai lor se cade cinste și mărire.''
Astfel zice domnul trist și abătui.
Însă din mulțime iată au părut

HAN - TĂTAR

— „Unde-i tînăra domniță,
Floare de cerești visări,
Să snă-mbete din guriță
Cu drăguțe sărutări ?
Cine poate cu tărie
Pentru dînsa a lupta,
Către mine-acuma vie
Lancea lui a stărîma !¹
Astfel leapădă cuvîntul
Han-tătarul îngîmfat
Și pe cal fugar ca vîntul,
Intră-n curte la palat.
Domnul geme de durere,
t^ăci de cînd a-mbătrînit
A perdut a lui vedere
Și-astfel toți l-au părăsit.
Pe un cal cu coama plină
Iată vine-un cavaler,
Fața-i arde de lumină,
Ochii-i seamăn rupți din cer.
Ei se lupt cu agerime.
Valură fugarii lor
Și se muscă cu cruzime.
Lăncile în țandări zbor.
Spadele lucesc la soare,
Se-nvîrtesc neconținut,
Se lovesc fulgerătoare.

Dar o spadă a roșit.
Cavalerul cel mai june
Se doboară dupe cal.
Pâru-i galben se depune
Cum sub soare luce-un val.
Este tînăra domniță.
Ochii dulci se-ncbid în dor
Iar pe mica sa guriță
Rozele cu vorba mor.

RDSSANDRA

I

Țara geme d-oști streine,
Sînu-i un mormînt.
Ștefan trece în festine
Viața pe pămînt.
La o masă strălucită .
El se deamierda
Cu frumoasa lui iubită
Și suita sa.
— „Nu mai voi, o, drăguliță,
Vinul de Cotnar,
Ci mă-mbată din guriță
Cu ceresc nectar !”
Fața ei se rumenește
Ca o roză-n flori
Și cu mîna învălește
Aste vii colori.
Pe cosița-i văluroasă
Negri fluturași
Cu-ari pi o ară neguroasă
Tremur drăgălași.
Sinul ei îl învălește
Valuri dulci de crin
Cînd suspinul înflorește
Rotunzioru-i sin.
Două flăcări luminante
Ochii-i poleiesc.
Astfel negri diamante
La soare lucesc.

Cine-o vede, se răpește
De mîndrețea sa,
Din suflarea ei dorește
A se îmbăta.
Dănțuiește răpitoare.
Grațiile-o-nsoțesc
Cum p-o rază din drag soare
Fluturi ocolesc.
Și în danțul ce-o îmbată
Saltă grațios
Ca o stea lin legănată
Pe un rîu fugos.
Apoi cade leșinată
Pe un moale pat
Unde Ștefan o dezbată
Cu un sărutat.

II

Un poet cu piele albe
La masă ședea
Și sub degetele-i dalbe
Cupa strălucea.

Cînd murmura contenește
A cînta ceru
Și-n tăcerea ce domnește
Astfel începu :

— „Moldova mea cea dulce ! O, țară mult iubită !
De ce cu vâlul morței ți-e fruntea coperită ?
Nu ești tu semănată cu sînge vitejesc ?
Pe luncile-ți rîzinde eroii înfloresc,
Fecioarele-ți sunt dalbe, plăcute, grațioase
Ca stelele de aur în seri primăvăroase.
Cosița ta bălaie cu dulci flori împletită,
De riulețe limpezi nu-i oare răcorită ?

O, țară ! ce-ți lipsește de-atât te-ai întristat?
Dar ce strigare crudă tăcerea-a turburat ?
Străinul intră-n țară și arma vitejească
Nu se rădică încă pre barbari să zdrobească ?
Ah ! umpleți pînă mîine paharul meu cu vin !
Sâ uit rușinea voastră, să-nec al meu suspin !
Mă îmbătați pe mine de dulce frumusețe
Ca să-mi aduc aminte de mîndra-mi tinerețe !
Atunci de zece brațe eu n-aveam nici o frică,
Zburam la lupta dreaptă ca fulgerul ce pică,
Iar singele din spadă cura ca un izvor !...
Azi anii mă apasă cu greutatea lor
Și mina-mi tremurîndă abia mai cîrmuiește
Tambura ruginită ș-un cal ce-mbâtrînește.
Mai slab ca mine este poporul românesc
Ce-a strălucit odată in câmpul vitejesc !
Căci inima-mi tot bate la fală, vitejie ;
Iar el pierdut-a toate ; credință, bărbăție
Amara moliciune, mireasa celor morți,
Intrat-a în locașul vechilor mei consorți !
Dar către cine oare durerea mea voi spune ?
Ah ! cine la mărire vrun preț aici mai pune ?"

— „Ah ! sâ fie blestemată
Suspina ta !
Strigă Ștefan deodată
Dorul îneca.

Țara încă viețuiește,
Bravii n-au perit.
Tu, ce dorul te orbește,
Bătrîne,-ai mințit !"

Dar poetul deodată
Barba și-aruncă
Și-ntr-o albă dulce față
Fața își schimbă.

Peste umeri rătătoare
Cade coama ei
Ce lucește-n flori din soare
Și în dulci scânteii.

Este dulcea soțioară
Domnului Ștefan.
E Rossandra-florioara,
Crinul moldovan.

Atunci Ștefan, domnul mare,
La oaste plecă
Și de ostile barbare
Țara curăță.

BÎRLAD

Turcii întră-n țară, trec, se grămădesc,
Alții totd-odată la hotar murgesc.
Dar Ștefan cel Mare cu ostile sale
Spre Bîrlad se duce și-i așteaptă-n cale.
Un boier îi zice : — „Doamne ! Mulți mai sunt,
Mulți se varsă turcii pe acest pământ!”
Ștefan îi răspunde : — „Și mai bine-mi pare.
Nu vom sta noi nimeni fără de lucrare.”
Zice. Late valuri cetele-i pornesc.
Pulberea se-nalță, armele lucesc.
Domnul pune oastea sub trei capi de țară.
Avangarda pleacă... Lupta-ncepe-amară.

Numărul lor mare pe moldavi îi strînge.
Soarele s-ascunde sub un nor de sînge,
Noaptea împrumută zilei vâl de dor,
Negură și pîclă pe pământ cobor.
Cum din munți coboară două repezi unde,
Se-ntîlnesc pe cale, scot mugiri profunde,
Apoi preunate, pe un singur pat,
Spuanegă și-aleargă, și-alergînd se bat.
Astfel se-ntîlniră ambele armate
Și d-a lor lovire par împovărate.
Oameni puși să sune, prin adinei păduri,
Sună din cimpoaie, buciume, tamburi.
Turcii stau și-ascultă larma depărtată !
Cu trei alte armii cred că-au să combată.

Rîul îi constrînge. Umbra ce s-a-ntins
îndoiește spaima. Focul lor s-a stins.
Cei mai mari s-adună... Ce voi' face oare ?
Buciumele sună, răspîndesc teroare.
Unul ia d-a fuga... Toți îl urmăresc,
Ca pulberea în vînturi toți se risipesc.
Ștefan îi preurmă, fuga lor nu-i scapă.
Mulți, coprînși de spaimă, sâr și per în apă.
Alții, între dînșii singuri se ucig,
Alții-n spada noastră, năvălind, să-nfig.
Astfel multe paseri, prin furtuni turbate,
Zboară răsipite, par înspăimântate !
Unele s-aruncă peste rîpi și mor.
Altele pe sinul celor ce le-omor.
Rîul spumă sînge. Turburile-i valuri,
Strînse de cadaveri, se revărs pe maluri.
Ștefan, pretutindenii îi doboară-amar,
Dîndu-le gonire pînă la hotar,
Cum pe calea coasei, pe întinse crînguri,
Maldărul cel verde zace rinduri, rînduri !
Astfel pretutindenii zac și morții lor.
Corbii, cete late, peste dînșii zbor.

Dar Ștefan cel Mare capii oștii-unește
La voioase mese și-astfel le vorbește :
— „Raz-aceștii lupte petrecută-n nori,
Luce ca lumina soarelui la zori,
Dar a sa lumină foarte lucitoare.
Să nu ne răpească prin a sa vulvoare.
Fala e un soare mîndru, strălucit,
Ce orbește ochiul care l-a privit.”
Astfel zice domnul. Oupele-aurite
Cheamă, prin toaste, zile strălucite.
Tinere fecioare cununau cu flori,
Cu-a lor dulce mînă, bravii vîngători.
Altele, pe harpe, cîntă dulce, lin,
Gloria română și-al Moldovei chin.
Iar Ștefan ascunde fața-i strălucită
Jn regala-i mantă cu aur mîndrită.

BAIA

i

Trage-ți încă-o cîată spada fulgeroasă.
Țară de mari fapte, țara mea frumoasă.
Un minut în viață tu te-ai odihnit
Și pe păru-ți mîndru fîodle-au pălit!
Dulcile surîderi pe buze fecioare
Stînsu-s-au la umbra grijei gînditoare.
Peste tot răsună cîntece de dor
Cu suspine triste înginate-ușor !

II

Cetele maghiare pe cîmpii s-adun,
La cetatea Baia tabăra lor pun,
Mateiaș soleste marelui Ștefan
Ca să-l recunoască drept un suzeran.
Dai' eroul nostru încă-i dă de știre :
— „Pînă ee românii, mîndri de mărire,
Pentru țară moartea vor desprețui,
Minele de lanțuri nu-și vor umili!”

III

În cetatea veche ungarilor-au rămas
Și-n plăceri molateci inimile las.
Într-o noapte tristă, într-o sărbătoare,
Ei înșeală dulce grija gînditoare.

no

Viața, dezbrăcată d-ale ei dureri,
Cură pentru dînșii plină de plăceri.
Dar p-atunci românii cu cel călcător
Nu beau dintr-o cupă viața țarei lor.
P-a fecioarei frunte, aste sărbători
Nu puneau plăpînde și suave flori.

IV

Noaptea toate seamăn mai spăimîntătoare,
Moartea le-mprumută valul de teroare.
Conjurați d-odată, în orgia lor.
Ei se dau ca mieii la cei ce-i omor.
Ștefan pune focul. Flacăra s-unește
Cu teroarea morții și pe toți uimește.
Ziorile se varsă. Pe cetatea lată
Către cer se-nalță flacăra turbată.
Junele bacante, bete, despletite.
Mai cătînd cu gura sărutări dorite,
Cu amanții tineri, spectacol amar !
Într-un rîu de flăcări, repede dispar.

Iar Corvin cel mare, revărsînd suspine,
Cu trei răni și singur fuge cu rușine.

CODRU COSMINULUI

i

Vînturiie negre, într-a lor turbare,
Nu bat fața mării fără încetare ;
Iar tu, dragă țară, pace nu mai ai !
Nu se șterse bine sîngele pe plai
Și alt rîu de sînge mîne o să-1 ude !
Mîne, alte lupte ! Alte doruri crude !
Fiii tăi trec viața sub armele lor ;
Pruncii lor îi uită, părăsiți în dor !
Iată, viniul luptei geme cu turbare !
Un minut, o, țară, cată dezmiardare !
Crude au să fie luptele ce vin !
Dar neperitoare fi-vor cel puțin ;
Ale tele lupte, splendide, sublime,
Te-or scăpa de moarte pe viitorime !

II

— „Nu a geme numai și-a vărsa suspine
E lăsat la inimi nobile, sublime !
Plîngerea purcede din suflet robit
Unei vieți trîndave ce 1-a umilit !
Cel brav nu s-abate elnd cel rău îl frînge,
Ci cu arma-n mîna se îmbată-n sînge.”
Astfel strigă Ștefan și cu bravii săi
Pleacă cu urgie la Cosmin în văi.
Au intrat polonii pe văi la Cosmin ;
între două măguri ei coboară lin.

172

Soarele răsare ; focul splendid luce,
P-amele lor mîndre cade și străluce.
Liberă de grijă, moarte sau robie,
Inima lor zboară către bucurie.
Gîndul lor întrece păsurile lor,
Către dulcea țară alergînd cu dor.

Dar mai sus de măguri cei din țară vin,
Herăstrez stejarii cîți pe rîpi se-nclin ;
P-ale lor tulpine aninați îi lasă ;
Iar mai jos de dînșii armile pasă.
Un semnal, și-aceste cete vor peri.
Soarele dispare... Ceru-ngălbeni.'
Munții-nalți, vechi, scutur coama lor virgină,
Arburii se mișcă, se-nvîrtesc, se-nclină.
Umbra se mărește... Aerul tăiat,
Strîns, s-aruncă-n valuri, vîjje turbat.
Muntele tresare ! Trăsnete, mugiri,
Șuierări bizare, vaiete, răcniri
Să rădic în aer, cresc, se variază,
Și, din munte-n munte, trec, se repetează,
Brazii vechi ca lumea peste tot s-abat,
Cad din rîpă-n rîpă ; orișunde bat,
Stîncițe, pe cale, gem, trăsesc și saltă,
Se sfărâmă, pleacă, bubuiesc, tresaltă...
Cerul și pămîntul parcă se lovesc,
Parcă se confundă și se nimicesc.
Și-unde se revarsă pe văile-adînci.
Alți munți se formează din copaci și stînci.
Muntele rămîne negru dezvălit ;
Rîul schimbă cursu-i, geme năbușit ;
Caii, cavalerii, cetele făloase,
Armele iau forme crude și hidoase,
Rîuri largi de sînge din pămînt țîșnesc,
Codrî-n fum și-n umbră saltă, clocotesc !...

Ștefan însă vine cu a lui armie.
Ce mai e cu viața, sfărâmă c-urgie.

173

ȘTEFAN LA MOARTE

Ștefan, domnul țarei, pe cei mai mari unește
La Suceava veche și-astfel le vorbește :
— „*Fiul meu cel june ! Voi, români doriți !*
Moartea mă culege dintr-ai mei iubiți.
Dorul pentru viață nu m-a tristă foarte ;
Omul chiar când naște face-un pas spre moarte.
Viața-i ca fantasma cu chipul plătind
Ce prin nopți s-arată și se stinge blînd.
Omu-i ca Un vierme ce-n țarină pare
Un minut vederei și, lucind, dispare.
Dar mă-ntoistă foarte norul furtunos
Ce pe cerul țării trece neguros ;
Soliman ce mîine poate se prepară
A lovi cu moarte draga noastră țară.
Ungurul cel falnic se supune lui.
In poloni credință nu mai poți să pui.
Un pilot cu mîinte prin fuituna tare
Nu desface toate pînzile ce are.
Astfel pîn' ce fieru-i noi sâ-1 încercăm,
Cu temeuri bune tara să-nchinăm.
Iar de-ar vrea să surpe legi și dalbe date,
Sâ muriți cu toții pentru libertate !
Nimeni nu e în lume mai desprețuit
Ca cel rob ce poartă jugul mulțumit,
Nimic nu ne-nsuflă hulă ca poporul
Ce dorește viața cu robia, dorul !
E mai demn, mai nobil, oameni și pămînt
Fața lor să-și schimbe sub un dalb mormînt,
Decît în robie neamul să trăiască
Și de-a lui rușine lumea să roșească !”

DUMBRAVA ROȘIE

I

Albert face știre lui Ștefan cel Mare :
— „Să depui puterea și-armele barbare !”
Pentru-aceste zise, domnul îi scria
Aste vorbe dalbe : — „Vino de le ia !”
Iar la-ai săi le zice : — „In această lume
Cît cerescul soare va purta un nume,
Nimeni nu va spune, cît am viețuit,
Că a călcat streinul ast pămînt iubit
Și-a găsit în țară cugete-njosite,
Inimi degradate, brațe putrezite !
Nu cătați mulțimea celor ce sosesc
Și ascund în umbră soarele ceresc.
Inima la doruri e mai călduroasă,
Steaua-n noapte luce, e mai luminoasă !”
Zice ; cere ealu-i ...Brava lui annie
Spre cîmpia luptei pasă cu mîndrie.

II

Ce-ai făcut vitejii plini de bărbăție,
O, trufașe rege ! Ieri, tu, cu mîndrie,
Le-mpărțeau al țarei lăudat pămînt,
Astăzi n-au nici locul unui strimt mormînt.
Plîngi, trufașe rege, căci a ta mîndrie
A lovit cu moarte splendida Lehie !

III

Mii de pluguri ară. La fiecă plug,
Zece cîte zece robii leşi se-njug.
Astfel ară cîm/pul; iar prin arături,
Tot cu dînşii Ştefan seamănă păduri.

IV

Doi trimişi de unguri la Ştefan sosesc.
— „Doamne ! Toţi creştinii azi te fericesc.
Dar, ilustre Ştefan, toţi se roagă ţie,
Pentru robii voştri prinşi în bătălie...”
Astfel zic trimişii. Dar Ştefan cei Mare
Iată cum răspunde plin de turburare :

— „La vecinii noştri prăzi noi nu cătăm,
însă cînd ne calcă, ştim să ne-apăi'ăm.
Nu-i în datul nostru cruda tiranie,
Dar un aspru-exemplu am voit să fie.
Din această faptă naşte-vor dumbrave
Ce-ar vorbi prin veacuri d-annele moldave...
Noi scrim istoria, nu pe cărţi ce per,
Ci pe frunţi de popoli cu paloş de fier !”

MĂRIA PUTOIANCA

Măria cade roabă. E dusă la Divan.
Acolo se prezintă superbului sultan.
E jună şi frumoasă sub ostăşeşti vestminte !
Frumoasele-amazoane, ea mîndru ne aminte.
E-naltă şi subţire, ca bradul copilaş ;
Pe albu-i sin, păr negru se varsă drăgălaş.
Cum plană întristarea pe cugete senine !
Iar gura-i e o roză cu sînge şi cu vine.
— „De ce-ai luat vestminte şi arme de bărbat
Ca să te lupţi cu turcii ? sultanul a-ntrebat.
TJrmat-ai tu în luptă vreun ostaş ce-ţi place ?”
Şi a Măriei faţă mai rumenă se face.
— „Nu am urmat pe nimeni, şi, dacă arme port,
Voi să-mi răzbun prin sînge părintele meu mort.”
— „Mulţi turci ucis-ai oare ? Eu pot a-ţi da iertar
De n-ai ucis nici unul!” La astă întrebare.
Măria îi răspunde : — îţi jur pe Dumnezeu,
Ucis-am numai nouă, şi mult îmi pare rău !
îmi trebuia o mie ca să răzbun un tată
A cărui scurtă viaţă fu de virtuţi bogată.”
Sultanul cu mirare pe fată auzi :
— „Fii liberă, trăieşte ! Eşti demnă a trăi !”

DRAGOMIR SAU CETATEA LUI RADU NEGRU

Pe un pisc sălbatic și vijălios,
Unde urlă-n poale Argeșul spumos,
Este o cetate. Armia maghiară
Va să o supuie printr-o luptă rară.
Acolo românii s-apăra cît pot.
Dragomir comandă oastea lui Laiot.
Dup-o zi de luptă se așează mese
Cu plăcute vinuri și bucate-alese.
La aceste mese toți românii vin,
Varsă vin în cupe și voioși închin.
Soarele în aburi îmbla să se culce.
Grijile, învinse, las banchetul dulce.
Orele se scură împletite-n flori
Și ostașii uită că sunt muritori.
Dragomir vorbește către adunare :
— „Iată, frați de arme, ultima mîncare !
Nu mai sunt merinde, tot s-a mîntuit.
Ce-a rămas, de ripă eu am azvîrlit.
Starea noastră tristă cere mîntuință,
Ori prin moartea noastră sau prin biruință.
Moartea nu spăimîntă' decît pe mîrșavi.
Moartea-i logodită cu acei mai bravi.
Cela ce nu moare pentru-al țarei bine,
N-are drept la viață, este mort de sine !
Să ieșim cu arme din cetate-afară,
Să murim cu fală pentru sînta țară !”
Zice și ostașii strigă și închin.
Ale luni raze îi sărută lin.
Dragomir coboară cu ostile sale,
Spulberă maghiarii tăbărîți pe vale.

MUMA LUI MIHAI

Lingă Olt la monastire
Vine un ostaș din plai
Și întrebă cu grăbire :
„Unde-e muma lui Mihai ?”
Teodora se închină ;
Roagă pentru fiul său.
„— Maică schimnică, suspină,
Nu mai este fiul tău !
Ce nu au putut răpune
Patruzeci de lupte mari,
Au răpus, vai ! îți voi spune,
Două săbii de țîlhari !”
•— „Sub a morții grea lovire,
El, căzmd, s-a apărat ?”
— „Prins în lance, cu mărire,
Scump el viața lui a dat.”
— „Adevăr tu spui... El este
Fiul meu cel prea iubit...
Dar poți tu a-mi face veste
Pe români de i-au unit ?”
— „N-a putut el să-i unească,
Singuri nefiind uniți.
Toți voiesc ca să domnească
Și-așteptînd, toți simt robiți !”
— „Știrea ta e tristă foarte,
Nu că fiu-meu a murit,
Dar că chiar prin a lui moarte
Pe români n-au dezrobit.”
Astfel zice doamna mare
Și-n chilie s-a închis,
Pînă ce de întristare
Ochii-n lacrimi i s-a-nchis.

BASME

FATA DIN DAFIN

I

— „Deschide-te, dafin ! Eu voi a mă dure
Spre rîul senin,
Căci stelele d-aur să leagănă dulce
Pe valul cel lin .”

Așa se complînge fecioara frumoasă
Ca viața din rai,
Încbisă-ntr-un dafin p-o vale pletoasă.
Cu plete de mai.

Iar fata coboară voioasă din laur.
Aleargă prin flori,
Și luna ce pare ca bulgăre d-aur,
Lucește prin nori.

Aleargă prin valuri de flori virginale
Cu vîntîl ușor;
Și boarea o-mbată ; privirile sale
Se turbur d-amor.

II

— „Cosițele tele, ce cad bălăioare,
Îi zise-un drumaș.
Lumină pe sînu-ți ca focul de soare
P-un crin drăgălaș !

180

I

Dar fie rău zisă cereasca-ți mindrețe,
O, vis fericit!
Căci inimă, viață și dulce junețe
Acum mi-a răpit!”

Atunci rumeneala plăcutei fecioare
Pe față-i luci
Cu sîngele mierlei, ce p-alba ninsoare
Voios ar stropi.

El zice și-aleargă spre fata sfioasă
Cu chip purpurat;
Dar dalba copilă se duce voioasă
Pe plaiul cel lat,

Aleargă prin iarbă și cînd e departe
De domnul frumos,
Își ostie pasul și șeade-ntr-o parte
Cătînd amoros.

III

— „Regina bălaie cu dulcele stele
Adoarme pe nor !
Adormi, o, mireasă, pe brațele mele,
Ui tind al tău dor

Iar vergura doarme pe brațele sale
Șoptind amoros :
— „O, doamne din ceruri ! fă să nu mă-nșeale
Streinul frumos !”

Adoarme fecioara ; dar cînd se trezește
În darn l-a chemat!
Buchet de flori dalbe sub capu-și găsește ;
Dar el a plecat.

181

— „Deschide-te, dafin, acum pentru mine,
Să m-adăpostesc.
Căci noaptea purcede și soarele vine
Și-o să mă topesc !”

— „Te du, copilită cu coam-aurită,
Cu chipul plăcut,
Căci dup-a ta frunte cununa-nflorită
Acum a căzut!”

MIHNEA ȘI BABA
(DUPE O TRADIȚIE)

I

Cînd lampa se stinge la negrul mormînt
Atinsă de aripi, suflata de vînt;
Cînd buha se plînge prin triste suspine ;
Cînd răii fac planuri cum.au a.reține
în barbare lanțuri poporul gemînd ;
Cînd demoni și spaima pe munți se adună
De urlă la stele, la nori și la lună,
intr-una din peșteri, în munte ripos,
Un om oarecare intră curagios.

ri

în pesterea Carpaților
O oară și mai bine
Vezi templu pacinaților
Ce cade în ruine.

Aci se fac misterele
De babe blestemate,
Ce scot la morți arterele
Și hîrcele uscate.

Aci se fierb și oasele
în vase aurite,
Aci s-adun frumoasele
Cînd nu mai sunt dorite.

O flacără misterică
Dă palidă lumină ;
Iar stîlpul în biserică
Păreau că să înclină.

Și liliecii nopților
Ce au aicea locul,
Ascunși în bîrca morților,
Umblau să stingă focul.

O babă, ce oroarele
Uscaseră în lume.
Tot răscolea vulvoarele,
Șoptind încet un nume.

ni

S-aude un zgomot de pași pe aproape,
Cum calcă strigoii cînd va să dezgroape
O tînără fată... Colo... Ascultați !
Să fie satana cu ochii de focuri ?
— „Hei! Cine să calce în negrele-mi locuri,
Se-ntreabă bătrîna... aici nechemăți!...”
Ea zice, și-n umbră un om se arată
Cu ochii de sînge, cu fruntea uscată.
Teribil ca locul în care intra.
— „Bătrînă, el zise, îți fă datoria !”
Și vorba-i, cum geme în zid vijelia,
Din colțuri în colțuri grozav răsuna.

BĂTRÎNA

Ascultă-mă, doamne, aveam în oștime
Un fiu oarecare vestit în mulțime
Prin luptele sale ; era fiul meu ;
Plăcut ca seninul, frumos ca o floare

184

f

;

"l

i

;

iK

I

::

:

j

,

,

*

i

i

i

!!

"

I

I

Și pentru aceasta mai stam eu subț soare.
Era pentru mîne al meu Dumnezeu,
Și pentru aceasta ra-am dat în peraare.
Să-1 fac între oameni ferice și mare,
Am dat al meu suflet Ia negrul tartar.
Tu știi mai departe. Ce ? gemi de turbare !
Vei sîngele mumei, tu vei răzbunare.
Lovește ! Na sînul, tirane barbar !
Căci viața îmi este acum blestemată.
O ! cum nu pot oare să sorb astă dată
Și zilele tele, și sîngele tău !
Dar nu pot, căci fiu-meu în ultiima-i stare
Opri orice mină a da răzbunare.
Tirane !. Vezi prada-ți, vezi cugetul său.
Pe urmă, e-o mînă uscată și arsă,
într-una din hîrce un sînge ea varsă,
Și, dîndu-1 lui Mihnea, îi zise : Să bei !
E sîngele fiu-meu, na ! soarbe-1 mai tare,
E cald și e tînăr, cum vei tu, barbare ;
Na, soarbe, sau eu sorb p-al tău, de nu vei.

I V

Toți morții din-mormîirturi,
Cu ghearăle-nceștate,
Ca frunzele uscate
Ce zbor cînd suflă vinturi,
Spre Mihnea alerga ;

Iar vîrcolacii serii,
Ce chiar din lună pișcă
Cînd frunzele se mișcă
In timpul primăverii,
Țipînd, acum zbura.

Șoimanele ce umblă
Ca vijelii turbate,
Coloase deșirate

185

Cu forma ca o turlă,
Din munți în văi călca.

v

Un glas în mulțime teribil gemu
Și ceata infernă îndată tăcu.

VI

BLESTEMUL

Oriunde vei merge să calci, o, tirane,
Să calci p-un cadaver și-n visu-ți să-I vezi,
Să strângi tu în mână-ți tot mâini diafane
Și orice ți-o spune tu toate să crezi.
Să-ți arză plămîinii d-o sete adîncă
Și apă, tirane, să nu poți să bei,
Să simți totd-auna asupra-ți o stîncă,
Să-nclini a ta frunte la cine nu vrei.
Să nu se cunoască ce bine vei face !
Să plîngi! însă lacrimi să nu poți vărsa,
Și orice dorință, și orice-ți va place
Să nu poți, tirane, să nu poți gusta !
Să crezi că ești geniu, să ai zile multe
Și toți ai tăi moară ; iar tu să trăiești !
Și vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic să dorești !

VII

Așa vorbi bătrîna
Și Mihnea tremură.
Tar naiba, ce fîntîna
O soarbe într-o clipă
Și tot de sete țipă.
La dreapta lui zboară.

186

El are cap de taur
Și gheară de strigoi,
Și coada-i de balaur,
Și geme cu turbare
Cînd baba tristă pare ;
Iar coada-i stă vulvoi.

Iar nagodele-urî te
Ca un mistreț la cap,
Cu lungi și strâmbे rîie
Cu care de pe stîncă
Rîm marea cea adîncă
Și lumea nu le-ncap :

Și șease legioane
De diavoli blestemați
Treceau ca turbilioane
De flăcări infernale.
Călări toți pe cavaie
Cu perfi vulvoiați.

Și mii de mii de spaimе
Veneau din iad rîzînd
Pe Mihnea să defaime,
Căci astfel baba are
Mijloc de răzbunare
Pe mort nesupărînd.

VIII

Mihnea încalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vîntul ;
Sună pădurile, fișie frunzele,
Geme pămîntul ;

187

Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispare ;
Cerul se-ntunecă, munții se cleatenă,
Mihnea tresare.
Fulgerul scînteie, tunetul bubuie,
Calul său cade ;
Demonii rîseră ; o, ce de hohote !
Mihnea jos sare.
însă el repede iară încalecă,
Fuge mai tare ;
Fuge ca crivățul; sabia-i sfîrîie
In apărare.
Aripi fantastice simte pe umere,
Însă el fuge ;
Pare că-1 sfișie guri însetabile,
Hainele-i suge ;
Baba p-o cavălă iute ca fulgerul
Trece-nainte,
Slabă și palidă, pletele-i filfîie
Pe osăminte;
Barba îi tremură, dinții se cleatină,
Muge ca taur ;
Geme ca tunetul, bate cavalele
Cu un balaur.

IX

O, ce de hohote ! Rîseră demonii,
Iadul tot rise !
însă pe creștetul munților, zorile
Zilei venise.

DOAMNA ȘI SCUTIERUL

— „O, scuti ere frumos și june,
De ce verși lacrimi neîncetat ?
Vai ! a ta viață s-a întristat
Ca zi senină ce-n nor apune !

Care e vîntul ce suflă rece
în aste ziduri dragele flori ?
Ca o ghirlandă de sărbători
A ta junie apune, trece.

Stinsu-s-a floarea ce coronase
Cu tinerețe acest palat.
De cînd tu capul ai înclinat
E tristă viața în aste case !

Cupa-mi de aur și de rubine
Nu, se mai împle de pagiul meu.
Fața lui dulce n-o mai văz eu
Surîzînd vesel pe lîngă mine.

Seara cînd vine luna-auroasă
Pe bucla-mi lină a se juca,
Nu mai răsună guițară ta
Pe stîncă naltă și neguroasă.

**Dar spune mie a ta durere.
Ah ! spune doamnei de ce suspini,
De ce de lacrimi ochii-ți sunt plini
Și-n plîns se-nchide, o, scutiere ?"**

**Tinăru-ascunse a sa-ntristare.
Dar spre fereastră doamnii,-ntr-o zi,
Cătînd el încă, curtea-l găsi
Rece ca peatra, fără suflare.**

O NOAPTE LA MORMINTE

**Mergeam pe căi sălbatice,
Cătam adăpostire ;
Iar fantasme lunatice
Rîdeau p-o monastire.**

**Lătra departe ciinele
La duhuri neguroase,
Scoteau din groapă mîinele
Scheletele hidoase.**

**Pe munți, regina nopților
Păruse gălbenindă,
Așa cum fruntea morților
Se vede suferindă.**

**Atunci trecură ielele
De mîini în horă prinse ;
Ș-un abur toate stelele
îndată le coprinse.**

**Țipa în sînul norilor
Vulturi cu grele pene.
Și vuietul prigorilor
Se auzea alene.**

Un fulger !... Norul fumează ;
Iar tunetul răspunde,
Și ploaia cade, spumegă
în turburoase unde.

Apoi s-aud răsunete
De vaiete, suspine ;
Înspăimântat de tunete,
Un mort veni spre mine.

În prejmul monastirelor,
Umblînd, mă rătăcisem ;
La locul cimitirelor
Văzui că mă oprisem.

MORTUL

„Deschideți, schelete, aceste morminturi,
Căci ploaia se varsă pîraie din nor.
Căci vîntul mă bate, și cîini mă-nconjur,
Și ielele albe duc hora pe vînturi.

Aseară, cînd umbra cădea pe pămînl,
leșii să văz luna jucînd pe ruine,
Căci două schelete gemeau lingă mine
Și-un verde balaur zbura prin mormînt.

Dar luna s-ascunde d-odată-n furtună
Și astfel ca spicul de vînturi uscat,
Vîrtejul pe mine în văi m-a zburat
Pe unde infernul sabatul adună.

Schelete tăcute, am fost împărat;
Cum soarele trece din lume în lume,
Din poluri în poluri zbura al meu nume,
Din poluri în poluri eram lăudat.

Precum un luceafăr străluce prin stele,
Luceam printre prinții din epoca mea ;
Dar, vai \ amăgire ! Virtutea[^]mi lipsea
Și sceptrul se sparse în mîinele mele !

Toți îmi spunea mie că lumea e-a mea.
Că pot p-un capriciu s-o calc în picioare
Că orice dorință, de răuvoitoare,
Un semn, și-mplinită să-mi fie putea.

Dar ochii satanii în noapte lumină,
Ca două stelute ce-n nori strălucesc,
Ca doi cărbuni roșii ce-n umbră roșesc,
Și negrele-i aripi pe capu-mi se-nclină !

Credeam eu acestea, și-așa am urmat !
Pîraie de sînge vărsăm cu cruzime.
Și-aceast-omenire ce geme în crime
Un cap vream să aibă ca eu să-1 abat.

Dar cîinii mă latră și corbii crocnesc !
Colo pe morminte joc albele iele,
Ce rîde cu hohot de oasele mele,
Iar ochii satanii în noapte lucesc !"

În cele din urmă furtuna trecuse
Și toată natura cu-ncetul tăcuse.

Scheletul acela ce morții rugase
LEI locul său umed intrarea să-i lase,
în groapă intră,
Iar echo departe apoi repetă :

„Dar ochii satanii în umbră lumină,
Ca doi cărbuni roșii în noapte roșesc,
Ca două stelute ce-n ori strălucesc.
Și negrele-i aripi pe capu-mi se-nclină !

MOARTEA

Iată, mare, iată !
Moartea se arată
Cu perii zburliți,
De lacrimi stropiți,
De șerpi împlețiți ;
Naltă și uscată,
De boale urmată,
Boale furioase,
Roale gălbegioase,
Din aripi plesnind
Ca iesme rinjmd.

RADU-DOMNUL ȘI FATA DIN CASA

— „Vin' de.mă sărută, dulce copilită,
Și-ți voi face ție salbă si rochiță !”

— „Salbă și rochiță, pentr-un sărutat,
Niciodată, doamne, eu nu am purtat.”

— „Dă-mi o sărutare, mîndră fețișoară,
Sau te leg de coada unui cal ce zboară !”

— „Printre cai sălbateci tu mă vei lega,
Dar pe tine, doamne, nu te-oi săruta.”

Calul să aduce ; suflă, bate, sare...

— „Dragă copilită, dă^mi o sărutare !”

— „Pe-acest cal ce zboară tu mă vei lega,
Dar pe tine, doamne, nu te-oi săruta !”

Radu-domnu însă curtea sa adună
Și cu mîndra fată vesel se cunună.

ZINA-DOAMNA

Zina-doamna se coboară
Pe-ale serei dese scări,
Scuturind din aripioară
Ale lunei sărutări.

Printre valuri fugătoare
De lumină ce treceau
Și sub albele-i picioare
Crini de aur se spărgeau..
Pe cosițele-i rîzînde
Mii de raze s-aninau
Și în aurele blînde
Grațios se legănau.

Mii de paseri poleite
Cintă-n arbori înfloriți,
Unii-n roade aurite,
Alții încă-abia-n verziți.
Iar pe unde ea se duce,
Unde pașii-i rătăcesc,
Pasărilor cînt mai dulce,
Florile îmbobocesc.

Alba, juna zinuliță
Șeade sub un plop de-argint
Și ascultă în cosiță
Vîntul nopții murmuind.

Dar mai colo-n depărtare
Auziți un dulce cînt,
Răsunând cu desfătare
Printre pomi și printre vînt ?

— „Stele dulci și drăgulițe !
Unde este zina mea,
Ce vă poarta în cosițe
Și vă are tot cu ea ?
Spuneți mie, viorele
Care-n ochii-i străluciți !
Spuneți, mărgăritarele
Ce sub buze-î înfloriți !

Coscioara-i strălucește
Ca-arcul ploaiei printre nor
Și pe față-i pîrguiește
Florica de bujor.
Este mîndră și ușoară
Ca un flutur aeros
Scuturând din aripioară
Roua plaiului voios.

Spuneți mie, florioare !
Ați văzut un păstorel
Ce-are-n plete flori din soare
Și la brîu un fluierel ?
El e viața vieții mele.
Pentru dînsul am venit
Printre flori și printre stele
Din eternul înflorit."

La lumina călătoare,
Iată, trece-un păstorel
Ce-are-n plete flori din soare
Și la brîu un fluierel.
— „Vino, dulcea mea iubită !
Și pe anii-imi rizători,

Din cosița-ți înflorită
Scutură-ale vieței fiori."
Zina-doarnna se uimește ;
Turnă chipu-i rumenei;
Alba-i mînă rătăcește
Printre păru-i aurel.

— „Du-te ! Du-te de la mine !
Du-te ! Eu nu te iubesc !"
Și se-neacă în suspine.
Lacrimii-e-i rîuresc.
Și eo vorbă înfocată :
— „Vino ! vino ! zise ea,
Și din viața mea te-mbată,
Tu ești fericirea mea !"

Zice și cu răsfățare
li dă seuimpele-i comori,
Sînul ei de desfățare
Și gurița ei de flori.

Printre umbrele tăcute
Mii de raze se streacor,
Zbor ca visele plăcute
într-un negru viitor.
Stelele scânteietoare
Legănate strălucesc
Și-n cereasca lor vuivoare
Se topesc și înfloresc.
Iar în vînturi profumate
Fluturii auriți
Peste florile rouate
Se balanță adormiți.
Printre flori și printre rouă
Zinele voioase zbor
Și din genele lor plouă
Un torent scînteietor.

DOMNUL DE ROUA

I

Luna, ca o sferă, dupe-o stîncă verde
Varsă dulci lumini.
O copilă jună trece și se perde
Printre verzi grădini.
Fața ei e dulce ca lumina nouă
Lunii pe un nor ;
Ea^mpletește-n raze și își scaldă-n rouă
Părul bălăior.
Poartă o cămașă splendidă ca focul
Soarelui pe rîu ;
Ca un arc în ceruri îi stringea mijlocul
Străluciosu-i brîu.

II

— „Oh ! fericite fie calul ce aduce .
Pe amantul meu !
Căci de șapte zile fața lui cea dulce
Nu-o văzusem eu."
— „De n-ai fost tu bine, zise cu muștrare.
Mult îmi pare rău ;
De-a fost ne-ngrijire, și mai rău îmi pare,
Suflețelul meu I"
Apoi pleacă fruntea ca să o sărute
Domnul cel frumos ;
Fața ei cea albă cu trăsuri plăcute
Luce grațios.
Iar la focul lunei sclava cu plăcere
Plimbă calul alb,

Ce, sub mîna-i lirică, merge în tăcere
Peste plaiul dalb.

ni

— „Lasă-mă-a purcede ! Nu vezi tu, fetiță,
Razele de zori ?”
— „Nu e raza zilei ; ci a mea guriță
De vermeliu flori.”
— „Nu... Aceasta-e ziua !... Trebuie-a mă duce,
O, amanta mea !”
— „Nu ! Vei sta cu mine, viața este dulce !”
Fata îi zicea.
— „Printre vise rele, trista mea ursită
Una dată-a zis :
-Lero-imparate ! tu iubești o scită
Dulce ca un vis ;
Cum se face noapte de la Istrul mare
Către Olt te duci,
Ca să ștergi de lacrimi cu o sărutare
Ochii ei cei dulci...
Află că odată soarele pe cale
De te va găsi,
într-o rouă dulce cu zilele tale
Te va răsiipi.»”
— „Este încă timpul, mirele meu dulce !
Ziua n-a sosit...”
— „Să aducă calul !...” Calul se aduce ;
Stelele-au albit :
Pe un drum de peatră domnul își repede
Sprintenu-i fugar ;
Dupe-un vîrf de stîncă draga lui îl vede
Lăcrimînd amar.
— „Noapte,-oprește-ți zborul ! Stele mîndrioare,
Mai stați în eter !”
Astfel roagă încă juna plîngătoare
Căutînd la cer.
Iară printre umbră o cetate-albește.
El s-a bucurat,
însă, o, durere ! soarele lucește...
Domnul s-a-nrouat!

DOAMNA LUI NEGRU ȘI BARDUL

E splendidă masa și vinm-i străine
Se varsă spumînd
Prin cupe de aur ; iar domnul rîzînd
Voiește să-nchine.
Aici cavalerii vestiți în bătaie
Prin luptele lor,
Cu tinere dame, brunete, bălaie,
Vorbeau de amor.
Iar doamna frumoasă și jună soție,
Cu ochii în jos,
Lasă să se vază a sa bucurie
Rîzînd grațios.
— „Să vie străinul ce cîntă afară,
Să cinte aci !”
Așa vorbi domnul și toți așteptară.
Străinul sosi.
— „Cu voi bucuria și dulcea plăcere,
Oaspeți străluciți,
Iar viața-vă cure ca rîul de miere,
Să fiți fericiți!”
— „Dar ce ai tu, doamnă ? Ce iute schimbare
Ce-ai tu de suspini ?
Ca spicul cel galben tu fruntea înclini,
O, dulce suflare !
De ce tăceți, oaspeți ? O, doamne frumoase,
De ce stați tăcînd ?
Ia harpa, străine, cu bucle-auroase,
Ia harpa curînd !

Și pentru aceasta să dați lui îndată
Tot ce aîm mai scump eu,
Să-i dați lui chiar cupa-mi în aur lucrată
Și chiar calul meu !"
— „La alții dă cupa, la alții dă calul !
O doamne, eu cînt
Cum fîșie plopul, cum vîjie valul,
Cum vuvuie-un vînt V"
Străinul începe o tristă cîntare.
Oaspeții, uimiți,
Se-ncînt d-armonie, deșeartă pahare,
Se cred fericiți.

— „Mie credință tu mi-ai jurat
Pîn'la morminte unde tot moare.
Oh ! frumuseții putem noi oare
A nu îi crede cuvîntul dat ?
Pentru mărire mi-ai făcut rău,
Jerfind iubire și răsfățare
Viața ta trece în întristare,
Cerule răzbună pe bardul său.
Vai ! pentru tine eu pățimesc !
Viața-mi se scurse fără junețe,
Plină de lacrimi și de tristețe.
Cu toate astea eu te iubesc !
Amorul arde în sînul meu
Bătut de doruri apăsătoare
Ca roua dulce p-o tristă floare
Ce se înclină sub doru-i greu.
Adesea chipu-ți desfătător
Ca o lumină printre morminte,
Vine, surîde, mi-aduce-aminte
D-acele timpuri de sînt amor !
Astfel aruncă ochii pe flori
Pasărea blîndă pînă ce moare.
Murind, ea încă ar vrea să zboare
Pe o ghirlandă de sărbători.

O rugăciune voi să-ți fac eu
Și a mea frunte să se încline !
Revarsă două lacrimi line
Căci azi mă lasă sufletul meu !"

Străinul precurmă cîntarea-i îndată.
El nu mai putea
Să cînte de lacrimi. Iar doamna zîmbea
Plin plîns astă dată.
A doua zi însă pescarii găsiră
In Argeș pescînd,
In june cadaver și-apoi o liră
Aflară cătînd.

N-AUDE, N-A VEDE, N-A GREUL PAMÎNTULUI

I

— „Uncie rătăciți voi oare,
Spuneți mie, copilași ?
De ce sunt în lacrimioare
Ochii voștri dragălași ?

Nă vă temeți : spuneți nouă,
Spuneți, tinerilor flori !"
Astfel florile în rouă
întrebau pre călători.

Copilita, mai isteță,
Vorba repede-a găsit
Și cu viersuri de dulceață
Aste vorbe a vorbit:

— „Flori cu veselă cunună !
Suntem fii de împărat;
Dar o vitregă de mumă
De acasă ne-a lungat.”

— „Vezi tu, soră mândruliță,
Păsărelele ce zbor ?
Taie-o viță din cosiță
Să fac are ucigător !”

Iar copila albioară
Smulge vițe din cosiți,
Și fac arcul ce omoară
Porumbele și mierliți.

II

Dimineața aurită
Se arată printr-un nor.
Pe o vale înflorită
Doarme micul vânător.

Sorioara-i se trezește ;
Spală fața-i la izvor ;
Și de roze despletește
Părul ei strălucitor.

Cosicioarele-i pe undă
Joacă-n aurite flori,
Și voioase, se cufundă
Cu luminele de zori.

Ea își vede alba-i față
în torentul argintos,
Ca un vis ce se răsfăță
într-un suvenir frumos.

Iar privind-și fața dalbă,
Frăguitu-i sînișor,
„Mult sunt mîndră, mult sunt albă !”
Zice suspinînd cu dor.

III

Iată colo pe potică
Un domn tînăr ,că trecea.
Ea-nvălește în cosică
Fața ei ce strălucea.

— „Mult ți-e fața ruimeoară !
Mult ți-e ochiul înfocat!
Ești tu, tânără fecioară,
O dorință oe-am visat ?”

— „Du-te !...” zise mînioasă
Și roșind plăcut, ușor.
— „Tu ești bună și frumoasă
Pentru ce voiești să mor ?”

IV

— „Soțioara mea frumoasă !
Cine oare te-a răpit ?
Urs, Lup, Vulpe credincioasă !
Ce, si voi m-ați părăsit ?”

Astfel plînge vînătorul,
Ce se vede singurel.
— „Nu te turbura cu dorul! —
li răspunde-un voinicel. —

Sora ta desfătătoare
Dupe mine a venit..
Hiarele-ți sunt în prinsoare ;
Să-ți iau viața am sosit.”

— „Sunt copil și n-am putere
Pept la pept a ne lupta ;
Dar, o, doamne, pot a-ți cere
O cîntare a-ți cînta ?

O, N-aude ! O, N-a-vede,
N-a greul pămîntului !...”
Hiarele prin crînguri verde
Vin cu zborul vîntulut.

V

— „Mîndrulică sorioară,
Am ucis pe-al tău iubit.
Astfel aș dori să moară
Toți cei ce m-au amăgit.

însă iată-ți dau iertare,
Ca să plîngi să te căiești;
De-ai pierdut a vieții floare
Sufletul să-ți curățești I”

FAT-FRUMOS

Într-o zi cu dulce soare,
Drăgălașul Făt-Frumos,
Prin troiene de ninsoare,
Trece mîndru și voios.
Pentru dalbe păsărele
Poartă arc săgetător,
Pentru fete tinerele
Poartă-n față flori ce-omor.
El zărește-o porumbiță
Cu cap mic și poleit ;
Și, subt aripa-i liliță,
Cu săgeți o a rănit.
Pe troiene de ninsoare
Sîngele s-a-mprăștiat
Și la razele de soare
În flori dulci a înviat.

— „De-aș avea o fețișoară
Cu cosițe gălbiori,
Rumenă și albioară
Ca cel sînge scurs în flori,
Și so fac să mă iubească
Măcar numai într-o zi ;
Apoi moartea să sosească,
Că ferice aș muri !”

— „De te-i ține de cuvinte,
Eu pe fată ți-o voi da !”
Zice-ieșind ca din morminte
Un om negru în manta.

— „Dă-mi copila ce-mi lipsește,
Într-o zi, apoi să mor !”
— „Ai cu mine ș-o găsește,
Și te-mbată de amor !”

Omul negru îl conduce
Sub o stîncă-ntr-un palat,
Către-o fată albă, dulce,
Precum el a fost visat :
Rumenă și albuliță
Și cu perii bălăiori,
Cu grumazi de porumbiță
Și cu flori pe sîniori.

— „Vin', cerească-nchipuire !
Strigă albul vînător,
Să mă-mbeți cu-a ta iubire,
Apoi fericit să mor !”
Copilita rușinoasă
Pleacă ochii suspinînd
Și pe fruntea ei frumoasă
Trece mîna-i cugetînd.

*

La palat e nuntă mare :
Preoți, oaspeți sunt chemați,
Junii miri de desfătare
Și de-amor sunt îmbătați.

Dai-, minune negîndită !
Omul negru a sosit.
— „Iată pofta-ți împlinită !
Zise mirelui iubit.
Știi tu vorba de-altădată ?
Iată fata ; ești iubit.
Eu sunt moartea ne-mpăcată,
După vorbă, am sosit !”

—• „Moarte !-nceată de-a mă cere !
Allii-n lume te-au chemat;
Mergi de curm-a lor durere,
Al lor plîns neîmpăcat !
Eu sunt june, sunt ferice ;
Nu voi încă ca să mor !
Bucuria în că-aice
înflorește cu amor !”
L-ale candelelor flăcări
Totu-n negru se îmbrăca ;
Florile se schimbă-n lacrimi;
Cîntecele înceta.

DOMNUL TIGHINEI

Domnul Tighinei șeade la masă
Cu dame june și cavaleri.
Viața lor fuge pe dulci plăceri.
Domnul, durerii sufletul lasă.

Ochii in lacrimi pururea sunt;
Inima-n ginduri tristă se duce
Către-o fecioară jună și dulce
Stinsă sub vâlul cel de mormînt.

Astăzi e ziua de sărbătoare
A junei fete ce-a fost perit.
Altă femeie n-a mai iubit
în cursul vieții cei fugătoare.

Fruntea-i pe mîna-i cade, răpită,
Ochii de line lacrimi lucesc,
Dar el ascunde plînsu-i ceresc
în alba-i mantă cu-aur mîndrită.

în sală-apare nou cavaler !
Vorbe, vestminte se par străine.
— „Doamne ! Scăpare cer de la tine,
Cer de la ceea ce-astăzi e-n cer !”

— „Oricare fapta-ți poate să fie,
Oricare fie cei ce te vor,
Tu chemi un nume desfătător.
Astfel scăpare plină dau ție !”

Doi soli veniră de la tătari,
Cei dezertorul cu menințare
Oaste străină stă la hotare
Să prade-ndată țările-amar.

Domnul răspunde : „Țara căzută.
Cu timpul încă vom dezrobi.
Numai onoarea de va peri,
Pe tot-d-auna va fi perdată.”

Românul încă n-a fost trădat
Străinul care scăpare-i cere.
Nu va fi-n lume, bunuri, durere,
Care să-mi schimbe vorba ce-am dat !”

Zice, se-narmă, pasă, combate,
Pune pe fugă străinii răi.
Dar in bătaie mulți per d-ai săi
Și domnul însuși, rănit, se-abate.

De cruda moarte crud el coprins,
Scoate din sînu-i floare trecută,
O scaldă-n lacrimi, dulce-o sărută.
Și-n sărutare-i viața-5 s-a stins.

SENESLAS

Consolul Seneslas strigă prin orgie -.
— „Lumea-i fericită numai sub robie,
Lumea se coprinde de proști și-ipocriți.
Cei dintîi sunt prada, ceilalți folosiți.
Cine crede-n altfel, vie-aicî pe dată,
Vie să-mi răspunză, vie să combată !”

Iată, pare-un june d-arme coperit:
— „Doamne, fie-ți bine ; dar eu am venit!”

— „Vom lupta pe dată ! consolul răspunde,
Dar alină dorul care te pătrunde.
Bea din astă cupă d-aur și rubin !”

— „Setea ce mă-ncinge, nu-i sete de vin.
Dar onoarea sîntă mmdruliței mele,
Cere să se spele cu zilele tele !”

Ei se-apuc la luptă. Spadele răsun.
Domnul cade-n sînge, zilele-i apun.

PEȘTERA MUȘTELOR

I

în dumbrăvi poetici, în bazin săpat
 în granit cu fețe,
Se scâldea fi-umoasa fie de-mpărat
Cu-ale sale sclave rari în frumusețe.
Soarele se culcă în aburi de rubin
 Și se varsă dulce
Pe-ale lor cosițe ce nundează lin ;
Apa-n bobîșoare, p^{al} lor fraged sin,
 Ca roua-n crini luce.
Peste-ai lor albi umeri, care strălucesc
 Sub a lor ninsoare,
Grațioase roze repade-nfloresc
 Și lucesc la soare.
Sclavele domniței par în acest loc
 Asfel cum pe mare,
Printr-al lunii pline brîu voios de foc,
Miriade raze scînteie, se joc .
 Fără de-ncetare.
Dar un zmeu sosește p-un fugar spumos,
 întră prin gradină ;
Caută din dosul unui pom stufos
Sclavele frumoase ce se joc voios
 Cu-alba lor regină.
Ochii lui se lasă pe regina lor
 Și-ai săi ochi se-ncîntă ;
Dupe cal coboară și pășește-ușor.

Stă, privește,-ascultă și, c-un iute zbor,
 Pe bazin s-avîntă.

n

Zmeul încalecă, fuge cu vergura,
 Fuge pe vale;
Calul se turbură ; zboară, se spumegă,
 Mușcă-n zăbale.

Zmeu-h ia frînele, repede-i sîngeră
 Coasta spumoasă ;
Calu-i se-naripă, fuge ca negura
 Vijelioasă,

Cerul se scutură, munții se leagănă...
 Brazilii săltară,
Cerul cu stelele, brazilii eu stîncele
 Se confundară.

Văile murmură, frunzele freamătă,
 Aerul sună :
Pletele verginei, sparte, sub aure
 Scînteii la lună.

însă la peștera stîncilor alpice
 Calul atinge ;
Sforăie, nichează. Zmeul eu vergura
 'N umbră se stinge.

III

Regele preurtmă, cu călări d-ai săi,
 Calul lor ce zboară.
Dar din peșteri zmeul varsă pe flăcăi
Muște veninoase ce-n acele văi
 Caii lor omoară.

Dupe-aUmci cînd pasă turmele pe plai,
Lingă grota lată,
Zmeul socotește că~s ostași pe cai
Și răvarsă musca care-ucide, vai !
Orice vită-ndată !

HEROL

Heiol la morminte se duce și plînge
Promisa lui moartă cu fruntea sub flori
Din fruntea lui cură sudoare de sînge ;
Iar stelele d-aur se-ngîna cu nori.

O, rară minune ! Mormîntul tresare
Și-ndată deschide și -sînu-i de lut,
Frumoasa promisă de marmură pare,
Iar luna lumină din spațiul tăcut.

Pe mantia-i albă, cosițile-umbroase
Ca noaptea cu ziua se-ngîna, apărînd,
ȘI brîul ei d-aur, cu raze lucioase,
încinge ferice mijlocu-i plăpînd.

Dar fața-i străluce d-acea frumusețe
Ce nu-i cunoscută la neam omenesc,
Și rozele-s stinse pe dulcele-i fețe,
Cătarea-i perdut-a cel foc fecioresc.

— „Părinții-mi nu vrură să fiu eu soție
Acelui ce-n viață-mi atît am iubit,
D-atunci in durere, plăpînda-mi junie
Se stinse cu viața, cu tot ce-am dorit.

Dar relele tele mă turbură foarte
în lumea de pace din care sunt eu,
Și viu sâ te mustru de ce lași spre moarte
Să cază-a] tău suflet, o, sufletul meu !

Dar când aurora prin noapte se-arată
Și varsă flori d-aur pe tristul pământ,
Drumasii găsiră cu fața-ntristată
Un june cadaver zăcînd p-un mormînt.

Acela ce moare se perde-n uitare ;
E lege-a naturei ce tot a coprins ;
Un om nu se perde, căci alt om dispore ;
Un crin nu se fană, căci alt crin s-a stins !^k

— „Prea dulce fantasmă ! Pe lumea de doruri
Sunt singur... d-acuma, vai ! nu mă lăsa !
Cînd ești în locașul cereștelor horuri,
O zi de plăcere mai pot eu gusta ?

Oh ! fără de tine tot este durere ;
Pămîntul și cerul în doliu îmi par ;
Și sufletu-n viață nimica nu cere,
Oricare plăcere se schiimbă-n amar."

într-afel amantul fantasmei vorbește ;
Fecioara-l ascultă pătrunsă de dor ;
Rădică la ceruri, ce-n aur lucește,
Cătarea sa plină de plîns și de-amor.

— „Vai ! dacă crezi însuți, mai zise răpită.
Că nu poți în viață să fii fericit,
Dorința ta dulce să fie-împlinită !
Pe brațele mele dormi, suflet dorit !"

Pe sînul fecioarei el caipui înclină,
Se-mbată de vise și dulci răsfățări
Și-n noapte s-aude șoptire divină
De blînde complîngeri, cerești sărutări.

Timpuri ce-abateți tot pe pământ,
Cu^acele visuri îmbătătoare,
Răpiți și viața-mi apăsătoare,
Căci azi sunt singur p-acest pământ

PAGIUL BATRÎN

Cînd aurora rîură-n țări
Valuri largi de-aur și de purpură,
în depărtare toate-mi pără
Pline de viață și de plăceri.

Văzui eroii cei străluciți;
Armii de lauri încununate ;
Cetăți și sate nenumărate ;
Popoli, de dulce pace răpiți;

Văzui palatul împărătesc ;
Domni, cavalerii plini de mărire.
Văzui regina lîngă-al ei mire,
Pletind cu roze traiu-i ceresc.

Sîngele tînăr pe fața sa
Gura-n dulci valuri pe lină albețe,
Tineri surîderi p-a sale fețe.
Voia cea bună le semăna.

Dar către seară tot se stîngea ;
Palatul mîndru se părăsise ;
în sala dalbă tronul perise,
Regina dulce nu mai era.

CERBUL

ÎMPĂRATUL

— „Cerbulețe, mai privește
Soarele ce pere-n nori
Căci cu ziua ce-asîntește
în lungi doruri ai să mori !

Ai să mori căci porți un nume
De clivin sau prooroc...
N-ai știut că-aici in lume
Prin tăcere-ți iaci un loc ?”

CERBUL

— „Doamne ! Lasănmă cu viață
Pin' ce crinii vor păli,
Pin' ce merla cu dulceață
Printre flori va ciripi !

Doamne ! Sunt atît de june,
Sunt atîta de frumos !
Pentru ce mă vei depune
în mormîntul dureros ?

Viața trece-așa de lină !
Soarele-i strălucitor !...
Doamne ! N-am eu nici o vină,
Nici o vină ca să mor !”

ÎMPĂRATUL

— „Cerul cu-umbre dulci se-ncinge...
Dragă, nu mai suspina...
Plînsu-ți inima-mi atinge...
Și nu pot a te scăpa !

Moartea-ți, doamnei mele place...
Șterge-acele lăcrkniori...
Mori, ca să rămîn în pace !
Pentru mine, dragă, mori !”

CERBUL

— „Voia ta-implinită fie,
De te face fericit!
Dar ascultă-o profeție
De la cerbul tău iubit :

Pîn' ce soarele v-apune
Două petre rădicați,
Una pentru cerbu-ți june,
Alta, peatrâ de-mpărați !

La lumina de la stele
împreună vom peri,
Tu de mîna doamnei tele
Ce cu-amantu-i va domni.

Din mormîntu-mi o să crească
Brădiu cu vîrful lin,
Cu-a lui ramuri să umbrească
Doamne, groapa-ți de străin.”

Anul încă nu trecuse
Și pe cîmpul uscăcios,
Peste un rnoimînt crescuse
Brădiior de munți frumos.

Bradul se pleca-n durere
Peste-un alt tăcut mormînt
Ca sinceră mîngîiere
Pentru cei ce nu mai sunt.

UMBRA RĂZBUNĂTOARE

„Frate-meu spre tron-mi cată.
Oamenii m-au credințat...
Capul său dar să se-abată
Astă-noapte la palat!"

Asfel domnul își zicea
Și pe cer o stea pălea.

Iată fratele cel june :
— „Dulce frate, de te chem,
Suni coprins de-amărăcîune...
Umpleți cupele să bem !

Viața-i plină de-ntristare.
Fericirea pe pămînt
Trece ca si-o sărutare,
Ca și-o floare pe mormînt !

Fratele mai mic zicea :
— „Doamne ! ține cupa meu !"

Fratele cel mic murise
De venin omorîtor ;

**Dar din ora ce pe-rise
Domnul suferă greu dor.**

**Somnul ochii nu-i atinge,
Visele plăceri nu-i port,
De cum soarele se stinge
Vede fratele lui mort.**

**Mina fantasmei ce plînge
îi arată cînd și cînd
Hîrca plină cu-al lui sînge,
Cu-al său sînge fuimegînd,**

**Și-i vorbește ; „Doamne, bea
Sîngele și viața mea !”**

**Domnul caută scăpare
în ospățuri și-n orgii,
în noi crime și turbare,
în turbate bătălii.**

**Dar în lupte-omorîtoare,
Bravii-alături toți se-abat;
Numai el stă pe picioare,
în cadavere-ngropat.**

**Și-n orgiile turbate,
Cînd mesenii varsă vin,
Umbra junelui său frate
Pare printre cei ee-nchin,**

**Și-i mai zice : „Doamne, bea
Sîngele și viața mea !”**

**Iar pe patu-i de zăcere,
Unde capul și-a turnat,
Vede-a fratelui părere
Ce-o colește tristul pat,**

**Și-i vorbește : „Doamne, bea
Sîngele și viața mea !”**

CAPUL AVARILOR

Prin văile Carpaților
Mi steri ci, negirroase,
Trecea capul cazacilor
Cu garde numeroase.

Zărește lângă-o peșteră
Dărâmături romane,
Un templu de-albă marmură
Al junei daci ane.

Iar luna, suflet umbrelor,
Pe-o neagră stîncă-apare
Și varsă foc pe fețele
Columnilor bizare.

În vestibulul templului
Se văd mai multe stane,
Cu chipul guvernorilor
Ai Daciei Traiane.

Dar turma călătorilor
Văzîndu-le, hulește,
Și capul lor, cu furie,
Descăleca, vorbește :

— „Cît mi-or lovi vederile
Aceste chipuri mute.
Nu pot să-mpac eu inima-mi
Cu visele-mi plăcute !”

EI zice, trage paloșul
Spre chipuri, apoi trece,
Lovește-o stană repede
Pe sînul ei cel rece.

Atunci în aer stelele
Cu nori apoși se-ngîină,
Iar stana-nalță repede
Pe dînsul recea-i mîină.

Se mișcă toate stanele,
Pășesc spăhnîntătoare,
Și-n noapte, calcă, sfărîmă,
Barbarii sub picioare.

**Soarele sărută Mureșul pe gene,
Mureș se deșteaptă, cheamă mândră sa;
Nimeni nu-i răspunde, numai codru geme.
Numai al său suflet dulce suspina.**

MUREȘUL ȘI ALUTA (OLTUL)

I

— „Dă-mi o florică din a ta cosiță,
Să mă lecuiască de-al meu aspru dor,
Căci așa se zice, dulce copilă,
Și-ar fi rău, rău foarte să mă lași să mor !”

— „Mureșe ! dă-mi pace, nu-s vindecătoare,
Din a mea cunună nu dau nici o floare”,
Zice. Noaptea deasă cade peste vale.
Ei se perd sub măguri, dupe brazi stufoși.
Iar Aluta plînge : lacrimile sale
Cură-n caldă rouă din doi ochi frumoși.

Sub un ulm Aluta cată să se culce,
Și cu flori de munte face fraget pat.
Mureșul îi zice : — „Dalbă mi-ești și dulce.
Oh ! fii bunicică, dă-mi un sărutat!”
— „De-i dormi cu pace și te-i deștepta,
Mîne mai în urmă, poate că-ți voi da.”

Amîndoi se culcă ; fata-n florioare,
El mai pe departe sub un plop umbros,
Amîndoi se-ascultă cine doarme oare
Pînă ce-i răpește somnul mîngîios ;
Dar Aluta dulce se deșteaptă lin,
Pleacă și pe cale-i zorile lumin.

El aleargă plaiul fără s-o-ntîlnească,
Via lui durere crește ne-ncetat.
Ursitoarea vieței, ca să-i îndulcească
Dorul ce pătrunde sufletu-i curat,
P-amîndoi îi schimbă-n două rîuri late,
Mureșul și-Aluta puțin depărtate.

Aste două rîuri de atunci țintesc
Ca să se ajungă și nu se-ntîlnesc.

DOCHIA

Candela licurătoare
Strălucește-ncetior,
Ascultați ?... Un pas ușor
Luna mai dînd o vulvoare
Se ascunde într-un nor.

1

Umbra Dochiei ușoară,
Pătrunzînd închise porți.
Vine, -apare, se strecoară
în cam era-ace stor soți.

E frumoasă, biata fată !
însă chipu-i e pălit,
Într-un giulgiu e înfășată,
Ca un om ce a murii :

Umbra, candela aprinse.
La oglindă se-așeză,
Și din suflet suspină ;
Apoi fețele ei stinse
Ea cu lacrimi le spală.

Domnul se deșteaptă-ndată
Și deodată-a tresărit
Ca tot omul fericit
Ce al morței glas deodată
împregiur a auzit.

— „Fugi, o, umbră întristată !
Fugi ! Eu nu te mai iubesc.
Ah ! mă lasă să trăiesc,
Iată, ziua se arată,
Umbrele se risipesc !”

— „Dar eu sunt a ta Dochie ;
Lîngă tine-i locul meu...
Scoală, dragă ; eu sunt, eu...
Pe-a ta viață și junie
Mi-ai jurat, sufletul meu !”

— „Fugi, o, umbră ! și mă lasă ;
Să nu scoli mireasa mea.
Ți-oi da aur cît vei vrea ;
Dar te du din astă casă
Să nu se sperie ea.”

— „Morții nu au trebuință
De-avuție pre pămînt.
Viu din tristul meu mormînt
Ca să-ți cer a ta credință,
Al tău dulce jurămînt.”

— „Fugi î și peste piatra-ți rece
Candele voi atîrna ;
Mîndre flori voi semăna,
Încît cela ce va trece
S-a opri și-a lăcrima !”

— „Oh ! nu ! Eu voi, draguliță,
Lîngă tine să trăiesc ;
Mi-este frig, ș-acum voiesc
Înghetata mea guriță
La-al tău foc s-u dezmorțesc !”

Zise și cu-o mânușiță
Ea vestraintele-și strângea,
Să se culce se gătea ;
Și din mîndră ei cosiță
Floricelele scotea.

— „Fugi, o, umbră fericită !
Nu e-aici locul tău,
Du-te în mormîntul rău !
Pe-a mea inimă răpită
Alta-nclină capul său.”

— „Nu-ți mai sunt eu dragă ție,
Viața sufletului meu ?
Ah ! dar ce ți-am făcut eu ?
Doamne, doamne, spune-mi mie
Care fu păcatul meu ?

Dar tu plîngi, o, mîndrioare ?
Ah ! tu plîngi ? mai zise ea.
Pentru ce, inima mea.
Curg aceste lăcrimioare
Ce-ard ca focul mîna mea ?...

Te mîhnește-a mea muștrare ?
Nume dulce ce iubesc !
Spune, să nu-ți mai grăiesc
Vorbe aspre și amare,
Lucruri care te mîhnesc ?

Vino, vin' ; să ne cunune,
Drăgușorul meu bărbat!
Ah ! tu nu știi ce-am răbdat,
Al meu mire drag și june.
Să te văd tot depărtat!

Cind gîndesc că o femeie
Capul ei și-a odihnit
Pe-al tău sîn, al meu iubit,
Soare, stele-aș vrea să peie
Într-un ceas nefericit!

Marturi sunt în nopți senine
Stelele la al meu dor ;
Morții care mî-ncongiu
Și la tristele-mi suspine
Șe deștept din somnul lor.

Moartea cea fără-ndurare,
Văzînd cît am suferit,
Însuși ea s-a îmblînzit;
Ca să curme-a mea-ntristare
Către tine a venit.

A venit... Ea ne cunună...
Vino, scumpul meu bărbat !
Vin', căci ora a sunat,
Să trăim d-aci-mpreună
În al mormintelor pat.

Vin', căci umbrele se-ndeașă...
Vezi ? ce bine m-am gătit !
Cum mi-e părul împletit!
Vezi ce tânără mireasă
Ai tu, mîndrul meu iubit !"

Ea vorbește cu căldură
Și pe sinu-i se pleca.
Calde lacrimi revărsa.
Iar micuța-i rece gură
A lui frunte săruta.

Dar cocoșii-n luncă cîntă...
Umbra-atunci a .tresărit...
— „Ah, te las, al meu iubit!
Căci separată ziua suită
Și-n cer zori au rumenit!"

MACEDONELE

ROMANELE DIN CAVAIA

Tropotă, bubuie plaiul Candavii,
Lîngă Cavaia,
Caii se spumegă, pui ai Moravii
Răpind bătaia,
Iată-i alunecă ! Umbra pămîntului
Nu îi sosește :
Coama lor flutură p-aripa vîntului,
Nara lor crește.
Nu vezi mișcările ce fac picioarele
Iuți și ușoare,
Și cum miroasele le poartă boarele
Pe aripioare !
Ei port femeile, dalbe ca zîorile
Cele de vară.
Brîul cu armele luce ca florile
De primăvară.
Nu sunt avlonele, nici tiranesele
Cele plăpînde,
Nici elbasanele, nici belardesele.
Fragede, blînde ;
Nu sunt nici gueguele aspre, sălbaticе.
Nu sunt albane ;
Sunt flori de măgură, flori păduratice,
Mîndre române.
Fugi, trecătorule ! Pleacă-ți cătările
A nu le strînge
Flacăra ochilor ! Căci înfruntările
Se spăl cu sînge !

Boarea le scutură aurul pletelor
 Ce riurează
Drag sub fachiealele, fermecul fetelor
 Ce le visează !
Iată-le! Armele și frumusețele
 Le împovăra ;
Crinii și rozele mingile fețele.
 Ochii ard în pară.
Trec și în urmă-le umbra ce scînteie
 Se mai umbrește !
Tropotul cailor scade, se mîntuie,
 Se risipește.

PĂSTORIȚA ȘI MIAUA

— „Miorică, Miorea,
De ce-ți faci inimă rea ?
Tu ești tristă, lincezioară !
Eu te port pe sinul meu.
Spune ce vei să-ți dau eu
Să fii veselă, Mioară ?
Vei să-ți dau eu flori de fin
Ce-am uscat în al meu sîn,
Spune, draga mea frumoasă,
Cere mie ce vei vrea,
Și îți dau, pre viața mea,
Numai fă-te sănătoasă !..."
— „Nu-mi da mie flori de fin
Ce usucî pe albu-ți sîn.
Nu mai este vindecare
Pentru viața mea în dor...
Nu vezi, dragă, că eu mor ?
Dă-mi mai bine-o sărutare !
Oi să mor. Stăpîna mea,
Să nu-ți faci inimă rea !
Și sâ nu spui maicii mele !
Spune-i numai că m-ai dat
La o fată de-mpărat
Și mi-a pus la gît mărgelile."
— „Ce zici, tu, mutata mea.
Ce vorbești de maica tea ?
Inima mi se sfîșie !
Ce cuvinte ai rostit ?
Vai ! măicuța-ți a murit

Intr-o noapte de urgie !"
 — „Smulge florile de fin
 Ce usuci pe albu-ți sin !
 Nu mai sunt trebuincioase,
 Nu mai voi ca să trăiesc...
 Nu mai am ce să iubesc !
 Zile nu mai sunt frumoase !
 Mă îngroapă sub un fag
 Unde vuitul bate drag.
 Primăvara viitoare
 Când la Pind te-i înburna
 Și-amintind oița ta,
 Să verși dalbe lăcrimioare."

LUPTA IN PĂDURE

— „Ascultă plînsul dulce a celui ce-i ești dragă,
 O, floare din Clissura, o, vis desfătător !
 Fă ca a ta zîmbire, zîmbirea mea să-atragă !
 Copilă, vezi, eu mor !"

— „Voi îndrăgi păstorul ce va lupta cu mine,
 Ce mă va-nvinge-n luptă prin ciuturi, dragul meu,
 Ce va putea să cînte mai dulce și mai bine
 Decît știu să cînt eu."

— „Oh ! să ieșim în luptă, vis drag de tinerețe !
 Eu voi cînta mai dulce, încins de-al tău amor,
 Și Dumnezeu să verse cereasca frumusețe
 In cîntecu-mi de dor !"

— „Prea bine, zise fata, aidem colo în vie,
 Ca să alegem martori ; dar iată că sosesc !
 De-oi perde eu, bădiță, voi fi a ta soție.
 Dar dacă izbîndesc ?"

— „Voi fi eu soțu-ți, dragă ! — vezi ce ciudată glumă
 Atunci să-mi dai tărîmul ce-ai tăi ne-au fost călcat !"
 Așa zicea păstorul. Și martorii s-adună.
 Ei astfel au cîntat:

ZIOARA

(ROZA)

**Dintre flori eu sunt frumoasă,
 Dragă dulcelui poet.
 Și Cybela grațioasă
 M-a născut într-un banchet.**

Sunt frumoasă pe cununa
Mirilor dezmierdători
Cînd în cupe cură spuma
Vinului în sărbători ;
Degetele aurorii
Eu ferice le-nvălesc ;
La apus cu mine norii
Drăgălaș se poleiesc.
Dau domneștilor mantile
Roșul cel strălucitor
Și pe buze de copile
îngrădesc zimbirea lor.

CRINUL

Fără crin ce-ai face oare ?
Orișiunde te-ai afla,
Crinul cu a lui ninsoare
Nalță rumenețea ta.
Daca degetu-aurii
Tu ferice învălești
Și l-apus cînd pasă norii
Drăgălaș îl îngredești,
Nu știi tu că lingă tine
Pretutindeni eu lucesc ?
Cu frumoasele-mi lumine
Oamenilor te vestesc ?
Gura junelor fecioare
Nu-i încongiurată-n crin ?
Drăgălașa mea ninsoare
Nu plutește p-al lor sin ?

ROZA

Daca tu ești lingă mine
Ori pe unde mă-aflu eu,
La-amîndoi dar se cuvine
Sceptrul ce a fost al meu !

PASTORUL

Roză, odor de tinerețe.
Eu în toate te zăresc
Strălucind de frumusețe
Și de fermecu-ți ceresc !
Tu, drăguță, și rivală
A molatecului crin,
Frumusețea-ți vergurâlă
Ochii mei adapă lin.
Cu cosița dulcii mele
Drăgălaș te împletești
Și pe buzele-i junele
De surîsu-i te-aurești.
Cînd te văz pe sînul dulce
Celei ce e umbră ei,
Soarele ce-n cer străluce,
Se îmbată ochii mei !
Tu dai frumusețea vie
Dragii mele, sînt amor ?
Sau ea împrumută ție
Farmecul desfătător ?
Tu îmi pari și mai frumoasă
între bucele-i ce joc ;
Cum și ea mult mai voioasă
Sub ai tău ferice foc.
Dar tu-i iei cînd din guriță
Farmecile rumeori,
Cînd din sînu-i de liliță
Drăgălașele ninsori.
Tu ai viața sufletească i
Tu născuși, ceresc odor,
Pe o buză femeiască
Dintr-un sărutat d-amor!
Poporul care se teme
Să fărâme lanțul său,
Toate aste frunți nedemne,
Nu au, dragă, focul tău !

Nu ești tu, frumoasă floare,
Umbra vieții omenești ?
Tu ca omul naști la soare
Și ca dinsul vestezești !
Pe o frunte de mireasă
Faci locașu-ți rîzător
Și te impletești voioasă
Cu privirele-i d-amor.
Coperi fața ce lucește
A nevestii fără vâl
Cînd imenul dezvălește
Frumuseți ce ne înșel.
Cînd ziceam frumoasei mele
Lucruri ce atît iubea,
Oh ! de roze tinerele
Fața ei se coperea !
Cînd te văz eu, totd-odatâ
Simț un dor adînc și sînt :
Tu vei coperi, odată,
Al Ziorii trist mormînt!

ZIOARA

Fericit e călătorul
Ce-n deserturi rătăcit,
Abătîndu-se cu dorul,
Află-un arbor înflorit !
Astfel în această viață,
Dulcea mea, tu ai părut
Și în umbra-ți de dulceață
Mă așez eu un minut.
Un minut! vai ! tot ne spune !
Este viața pe pămînt.
Ieri eram un mîndru june,
Astăzi abătut eu sunt.
Viață, nuri și fericire,
Tot ce fermeca plăcut,
Amicie și iubire,
Tot șoptește : „*Un minut!*”

PASTORUL

Oh ! femeia e ca vîntul
Și nici un cînnaci mintos
Nu dă nimănui cuvîntul,
Socotînd p-un timp frumos.
Voi, copii, vă perdeți viața
De voiți să o schimbați !
Rozii nu luați roșeața,
Cît de mult să o spălați.
Cine știe ce mai este !
Dacă chiar schimbarea ei,
Nu e bine, la neveste,
Nu-e un fermec, dragii mei ?
Apoi ce puteți a zice ?
Suntem noi mai credincioși ?
Suntem noi mai fără price
Decît acești draci frumoși ?
Oh ! lăsați să se dezmierde
Roza, ce născînd la zori,
Pînă seara totul perde,
Viață și parfum, colori !

ZIOARA

Fete, tinere lilițe,
Ruga mea îmi ascultați.
Rozele dupe gurițe
Toate astăzi le-adunați
Și-mi faceți cunună mie !
Mine moartea va veni,
Astăzi poate chiar să vie,
Poate Ungă mine-a fi !

PASTORUL

Mă gîndeam gîndiri frumoase
Și beam apă din pahar
Cînd ceva frumos miroase :
Un miros ca de nectar !

Cînd în amintire-mi luce
Ceea ce-i adevărat,
A drăguții gură dulce
Mai-nainte-arn sărutat.

ZIOARA

Soarele dulce și luminos
întod-auna o să lucească,
Și cimpul verde o să-nflorească
Și a să fie cerul frumos ;
Dar eu ca frunza ce-ngâlbenește
Din zi într-alta fruntea înclin
Și al meu suflet rece, străin,
Vai ! nu mai simte, nu mai iubește !

PASTORUL

Dragii mei, vedeți voi oare
Ce-am ajuns p-acest pămînt ?
Nici o față rizătoare !
Pe toți duce-al urii vînt!
Nu vezi doi să-și strîngă mina,
Să-și vorbească blîndior.
Oare a învins țarina
Focul sufletului lor ?
Ei visează fală-naltă !
D-al ei fermec îmbătați,
Uită că din oră-n altă
Moartea le va zice : Stați !
Știu ei cîte griji amare
Pe mărire se abat ?
Peste stîncă cea mai mare
Vînturile mai mult bat !
Eu plecasem p-astă cale,
Dar o mîna m-a poprit:
„Fugi d-această tristă vale
Unde moartea a sosit!

>

Căci puțini ajung la țintă ;
Cei mai mulți cad pe pămînt.
Stai cu mine și-mi amintă
Arii didci ce ne încint
Și-ți voi da, să te inspire,
O fecioară cu chip drag,
Dulce ca o fericire
Cu gurița ca un frag."
Astfel zîna mea îmi zice.
Ea de vorbă s-a ținut.
Cu Zioara mea ferice
Cint plăceri ce ne încint.

ZIOARA

Nu te plînge, o, junică,
Căci nu ai pe sînu-ți crin !
Viorea-a-i ochesică ;
Insă știi cît o iubim ?
Nu știi, dragă, că amorul
Locuiește-al nopții sîn ?
Fulgerul îl naște norul,
Ziorile din nopți lumin.

PASTORUL

Aerul bea foc de soare.
Soarele bea negrii nori,
Roua cea tremurătoare
O beau ținerile flori.
Dar a rozei sărutare
O bea însuși draga mea ;
Și eu beau a sa suflare,
Și cît beau, voi a mai bea.
Aer, soare ce străluce,
Rouă, flori ce beau mereu,
Tot nu beau atît de dulce
Și de drag precum beau eu !

ZIOARA

Cînd să fiu eu soarele,
Aș lăsa pîriu și mare,
Aș bea lacrimioarele
Ce tu verși cu întristare.
Cînd să fiu un fluturaș,
Aș lăsa zambilele
Și pe sînu-ți drăgălaș
Eu mi-aș trece zilele.
D-aș fi vîntul plaiului,
Aș răpi a ta cîntare
Și aș duce-o raiului
De-unde rătăcită-mi pare.

PASTORUL

Stele frumoase, aure flori,
Cu care noaptea lină, curată,
încinge coama-i întunecată,
Mai stați în cale, dalbe surori !
Seara împrumută cu tinerețe
Muzei parfumul desfătător.
Nu voi s-auzâ nici un păstor
Cintu-mi ce arde plin de junețe !
Hora de grații să însotească
Cu fericire imnu-mi divin
Și dulci mistere vie, plutească
Peste-al ei sunet de doruri plin !
Sînul meu fierea soarbe mereu !
Zilele-mi cură fără plăcere.
Nimeni nu știe cruda durere
Ce împovăra sufletul meu.
Somnul pe toată fruntea se-ntinde.
Numai pe frunte-mi el n-află loc !
Și cum să afle cînd ea s-aprinde
Și ochii-mi varsă rîuri de foc ?
Timpul, nici lipsa nu au răcit
Inima-mi caldă de-a mea iubită,
Și-a mea iubire neadormită

Prin suferință s-a mai mărit.
Dar jos în lume unde tot moare
Și fericirea și crudul dor,
Vedea-voi fața-i cea zîmbitoare
Prin ale mele lacrimi de-amor.
Vedea-voi coama-i vâl aurit
Jucînd ca raza, cu răsfățare
Pe sînu-i dulce ce-o sărutare
Făcu odată de-a răsărit.
Eu auzi-voi pe buza arzîndă
Murind suspinul îmbălsămit,
Bea-voi suflarea dulce și blîndă
Ieșind din sînul ei fericit.
Oh ! dă-mi aceste cerești comori
Ce al tău suflet mie ascunde
Și beat de focul ce mă pătrunde
Lăsa-voi lume și muritori !
Dar dimineața, iată, se-ntinde
în valuri d-aur p-al nopții nor.
Stelele nopții lumin murinde,
Noaptea iuțește pasu-i ușor.

Ei cînt; ascultătorii nu știu ce au a face,
Cînd tînăra Zioară le zice dulce lor :
„Vai ! eu sunt cea învinsă ! Acest păstor ce-mi place
M-a-ncins c-un dulce dor.”

COPACIARUL

— „Fată albă din Belită
Unde mierea dupe fagi
Strălucește,
Răspândește
Ca frumoasa ta guriță
Dulcele miros de fragi.
Ești tu fată sau muiere ?
Spune^mi mie mai curând !

O vulvoare
De la soare ?
Ești un dulce fag de miere ?
Ești tu nurul unui gând ?
Spune mie, ești tu fată,
Să te fac nevasta mea?

Și-n ospățuri
Și-n răsfățuri
Și în cînturi legănată
Sâ se-mbete viața ta ?
Să sărut cu înfocare
Fir cu fir acel perior

Și pe sînul
Alb ca crinul
Sub oricare sărutare,
Să răsară-un nou amor !
La Sestița răpitoare
Am palate și grădini

Cu băi dalbe
'N marmur albe

Să-ți scalzi albele picioare
Și-acei peri de aur plini !"
— „în Sestița răpitoare,
Nu voi case, nici grădini.

Nici băi dalbe
*N marmur albe

Să-mi scald micile picioare,
Să-mi scald fragezii mei sîni.
Nu voi să-ți dau a mea mînă,
Nu voi șerbă să-ți fiu chiar,
Căci nu-i fire
De iubire.

Eu sunt fată de română
Și tu ești un copăciar !"

FECIOARA DIN MTLIA (AMERUL)

— „Spune, albă copilită,
Cum nu porți tu pe cosiță
Roza, rumenă liliță ?
Plîngi o mamă ? Plîngi un tată ?
Plîngi o soră-nmormîntată ?
Sau ursita ne-mpăcată ?
Soarta ta fu părtinoasă :
în Milia muntenoasă
Nu e fată mai frumoasă !
Coama ta-i o rază plină,
Fața ta e o lumină,
Sînul tău e o grădină !
Cîte flăcări trec pe lume,
Pe Ohrida albe spume,
-Și pe Pind români cu nume ;
Cîte raze sunt în soare,
Sunt pe sînu-ți, dulce floare,
Vise dragi, dezmierdătoare.”
— „Nu plîng muma, nu plîng tată.
Nici o soră-nmormîntată,
Nici ursita ne-mpăcată ;
Orice Pindul maște-n ceață
Are fermec, are viață,
Fîicele lui au dulceață ;

Flacăra le e periorul,
Ziorele le sunt chipșorul,
Crinul le-este siniorul,
Și a rozelor suflare
Este a lor sărutare ;
Gura lor foc, miere are.
Dar în Milia cea bună,
în biserica străbună
Limbi străine-acum răsună.”

LUPTA PASTORILOR

„Aici primăvara desface al ei sân.
Pe maluri de râuri
Oleandru roșește. Pădurea cu brîuri
De viță se-ncinge, și plopul îngîn
Sub boarea cea caldă, amanta verdeței!
Cîntați, păstori tineri, dulcele vieții !
Acel ce în luptă va fi-nvingător

Prin dulce cîntare
Pe sînu-unei mîndre va da sărutare !"
Așa le vorbește bătrînul păstor.
Doi inși se arată, doi tineri feciori
Cu față plăvie,
Cu buzi rumeoare. cu păr de gazie.
Din cei mai de frunte vestiți clintători.
Un cerc se formează pe niște verzi lese
De mii de viorele suave și dese :

ÎNȚIUL PASTOR

Oh ! de cînd ea împletește
Pentru altul coama sa,
Coama sa ce strălucește
Ca un soare p-alba nea,
Umbra s-a întins pe viață.
Cu nimic nu mă împac.
Soarele se schimbă-n ceață,

Toate lacrimi se fac.
Moartea crudă, fioroasă,
Numai ea p-acest pămînt
S-a făcut acum frumoasă
Și mă cheamă în mormînt

AL DOILEA PASTOR

Cît un flutur locuiește
Sînul unui dulce crin,
Vai, amorul viețuiește
Pe al frumuseții sîn !
Fericit acel ce știe
P-o guriță de răsuri
Să se-mbete de-ambrozie
Și să cate alte guri !
Dintr-o cupă toată viața
Cine oare a băut ?
Cine rozii dimineața
Viață lungă i-a cerut ?

ÎNȚIUL PASTOR

Ea lucea aici în viață
Sub cosița sa de fir
Cum sub soare dimineața
Strălucește-un trandafir...
Trecătorul cu răpire
Se uita la ea privind,
Lîngă junele ei mire
Sub mesteacănii de argint.
Fuse părul aurorii
Ce pe flori se zugrăvea ?
Fuse umbra zîniei Florii ?
Seara, vai ! nu mai era !

AL DOILEA PASTOR

Numai grațiile line
Să-ncunune ciutul meu !
în cînfări, nu voi suspine,
întristare nu voi eu !
O fetmeie ce iubește,
Ce iubim, pre viața mea !
E o cupă ce lucește
Și se umple spre a bea.
N-o să moștenim noi viața
Ca plăcerea s-aminăni !
Să arată dimineața ?
Dimineața să o bem !

ÎNTÎIUL PASTOR

La Ohrida, la fîntină,
Sta p-o stană de porfir
Și plecase pe-alba-i mîină
Capul ei cu păr de fir.
Ea visa... O, dulce seară,
Pentru ce nu am murit !
Ochii săi se rădicară,
Sufletul mi-a-ntinerit.
Palid, tremurmd ca firul,
Vream să-i zic ceva frumos.
Am roșit, am perdut șirul,-
Și ea lasă ochii-n jos.

AL DOILEA PASTOR.

Alba Dora din Castrița,
Demon cu costiți de fir.
Ce rădică sus rochița
P-ale-ei pulpi de trandafir,

Cînd ea trece rîurașul,
Rîu de șese luni uscat
Unde nici chiar fluturașul
Aripa nu și-a udat,
Mă numi, și în livadă
Piere-n lesi.de trandafir,
Dar lâ-sînd să i se vază
Capul ei cu păr de fir.

ÎNTÎIUL PASTOR

Ce vei, dragă, să-ți dau ție ?
Am trei oi și un berbec.
Valurile-n vijelie
Prin albețe nu le-ntrec.
Am un cal sirep, sălbatec,
Să te poarte printre nor,
Am un suflet de jeratec
Să te ardă cu amor.
Daca pașa pentru ele
Șeapte roabe îmi va da,
Nu le dau, pre cer, pre stele !
Numai ție le voi da.

AL DOILEA PASTOR

Vai ! ce e mai greu din toate
Este simplu a vorbi.
Fiecare om nu poate,
Nu e dat la cine-a fi.
Fetii de la Soagora
Drăgălașă ca un vis
Ce urmează aurora,
într-o zi așa i-am zis :
„Tu ai două porumbițe
Colo^ⁿ sînul tău cel drag.
în micile lor gurițe
Fiecare ține-un frag.”

ÎNȚIUL PASTOR

O, voi, ce prin floricele
Fragi sălbateci căutați.
Buzele drăguții mele
Nu cumva să sărutați!
Ca să știți : la umbra genii
Ochii varsă-un dulce foc,
Printre salba sîntii-Elenii
Poți petrece-ai ei mijloc.
De la cap pîn' la picioare
Se coboară pîru-i drag ;
Rîde ca o sărbătoare,
Fragedă cum este-un frag.

AL DOILEA PASTOR

Mirta amăgi păstorul
Și păstorul s-abătu.
Nimănui nu spuse dorul !
Nimeni nu îl pricepu !
Dorul mare nu se spune.
In pădure, într-o zi,
In adîncă rugăciune,
Din păstori îl întîlni,
Adormind, el, trist la față,
Și răpit ca într-un vis,
Ochii către cer înaltă,
Și plecîndu-i, i-a închis.

ÎNȚIUL PĂSTOR

Oaspeții voioși la masă
Beau vin dulce de Cojani,
Uită grijea ce-i apasă,
Uită jug și cruzi tirani.
Greaca jună toarnă vinul

în pahare pentru ei,
Mîna-i albă cum e crinul
Te invită să mai bei.
Dar amar celui care
Bea din cupa grecii vin
Și depune sărutare
Peste sinul ei de crin !

AL DOILEA PASTOR

Printre vise, o vergină
îmi întinse mîna sa,
între umbră și lumină
Ea era așa ceva ;
Zorile cînd se arată !
Căci avea pîru-aurit.
Printre noapte deodată
Sînu-i alb eu am zărit.
El era ca trandafirul
Cînd în noapte s-a deschis.
Nu pot a mai duce șirul.
Căci se stinse al meu vis.

ÎNȚIUL PASTOR

Toți se-mbată in natură.
Paserea de ciripiri,
Arborile de căldură,
Rîurile de mugiri.
Florile de roua lină,
Aerul el-al lor miros,
Și de valuri de lumină
Fluturile cel frumos.
Eu, o, dulcea vieții mele !
P-al tău sîn desfătător,
Plin de vise tinerele
Voi să mă îmbăt d-amor.

AL DOILEA. PASTOR

Toți murim, nimeni nu scapă.
Mai târziu sau mai curând
Malul de sub noi se sapa.
Cînd va fi ăl nostru rînd ?
Regii tronul lor îl lasă,
Robii lasă lanțul lor.
Regi și robi, murind, le pasă !
D-opotrivă toți simt dor !
Fericit cel ce se duce
Și se stînge în mormînt
Dupe ce se-mbată dulce
D-un amor curat și sînt!

ÎNȚIUL PASTOR

E o luptă astă viață
între buni și între răi,
Noaptea-ntinde a sa ceață
Peste luptătorii săi.
Perdere, cîstîg sunt una,
Zis-am eu la cei ce lupt,
Intră-n luptă totd-auna,
Chiar furnica d-un minut.
Eu mă lupt cu o frumoasă,
Are ochii drept săgeți,
Pavez ă, geana-i nor o as ă
Ce se lasă-n valuri creți.

AL DOILEA PASTOR

Cîntă visul meu cel drag,
Dulcea mea cerească zină,
Cu cosițe de lumină
Cu gurița, rumen frag !
Cum la masă rîde ea,
Cum mă-ncinge ca o viță,
Cum micuța ei guriță
Pare-un flutur ce-n rozi bea !

Și de poți a o descri,
Astfel precum ea s-arată,
Sparge lira ta îndată,
Nu mai ai la ce trăi.

ÎNȚIUL PĂSTOR

Nu ! Nimic nu pere-n lume.
Suntem ? încă vom mai fi,
Cu-altă formă, cu alt nume,
Poate chiar o rază-a fi.
Eu aş vrea să fii schimbată
într-o rouă, dulcea mea,
Eu în rază-nflăcărată,
Ca să pot de a te bea !

AL DOILEA PASTOR

Lupul urmă o căpriță,
Capra iarba de păduri.
Eu urmez o păstoriță
Cu-ochii dulci ca două muri.
Lupul so-mănânce cată,
Capra iarba de păscut,
Eu urmez pe alba fată
Ca să-i dau un drag sărut.

ÎNȚIUL PĂSTOR

Dulcea mea, știi ce se zice
Câ tot omul peritor
Bînd nectarul cel ferice,
Se făcea nemuritor ?
Dragă, gura-ți rumeoară
Este plină de nectar,
Las' să beau, o, surioară,
Gura ta, ceresc pahar !

AL DOILEA PASTOR

**Voi să fiu martir și eu.
Unul ars în flăcări moare,
Altul piere în .prinsoare,
Sub un lanț amar și greu.
Eu vă spui adevărat:
Voi să mor acum aice,
P-al Liliu braț ferice,
De crini, roze, sugrumat !**

**Dar soarele apune, dînd iuptii-ncelare.
Păstorii amîndoi
Merită izbîndă. Dar care din doi
Pe fruntea fecioarei va da sărutare ?
Și unul și altul aceasta cătară,
Și pentru aceea ei nu sărutară.**

FECIOARA MĂRIA

**Vă uitați cît de frumoasă
Se înalță in azur
într-o ceață argintoasă
Cu flori d-aur împregiur**

**Sinul nopții se despică ;
Norii fug să lase loc ;
Cheruvimii o rădică
Pe aripa lor de foc.**

**Coama-i d-aur rîurează
Peste umăru-i de crin ;
Grațiile o urmează,
Stelele la dînsa vin.**

**De o rochie de purpură
Corpul ei e coperit;
O cunună de vergura
Cu lumină s-a-mpletit.**

**Prin azur și printre stele
Intră, îngerii-o admir.
Astfel între viorele
Se înalță-im trandafir.**

Oarele s-opresc în cale,
Vinturile se îmbun,
Și sub păsurile sale
Naște un ceresc parfum.

Cine poate ca să fie
Și să meargă atât de sus ?
E fecioara, e Mărie,
Muma dulcelui Isus.

CINTECUL NUNȚII ÎN CASTARIA

Danturile să-nceteze !
Pin' l-ai zilei trandafiri.
Orele să se păstreze
Numai pentru junii miri !
Zilele sunt ale noastre,
Noapțile sunt ale lor.
Plecați dar frunțile voastre
Celui mai curat amor !
Să se verse dulci prefume
În camera de misteri !
Crinul, roza să-ncunune
Patul dulcilor plăceri!
Căci o roză mult mai dulce,
Căci un crin mult mai cochet
Grațiile vor aduce
Să-mpletească un buchet.
Luptă dragă o să fie,
Mirele învingător
Va fi-nvins cu bucurie...
Luna se ascunde-n nor.
Vino, rumenă mireasă,
Pin' ce zorile nu vin !
Arde fața ei frumoasă !
Tremură frumosu-i sin !
Muma ei o dezvălește.
Fața ei a rumenit.
Și de ciudă că roșește,

Și mai mult ea a roșit.
Cum o roză de iubire,
Sub al serii vînt iubit
Tremură de fericire,
Astfel ea a răsărit.
Cu rotunda-i albă mînă
învălește fața sa
Unde trandafirii-ngîină
Cea mai drăgălașă nea.
însă iată se arată
Al ei mire sfiicios ;
Amîndoi roșesc d-odată.
Tac și lasă oohii-n jos.

SAN-MARINA

San-Marina astăzi are
Sărbătoare de păstori,
O serbare
De plecare
La Vardar ce cură-n mare,
Alergînd pe pat de flori.

Se întinde masă dalbă
Pe un plai lîngă Cătun,
Cu smîntîină
De la stîină
Și cu fagi de miere albă
Și cu vin de la Zeitun.

Dintr-o mîină-n altă mîină
Cupa pregiurată-n flori
Trece plină ;
Beau, închină
Pentru țara lor română.
Pentru turme și păstori.

Cei bătrîni cu albe plete
Cei dintîi la masă-nchin ;
Hora pasă
Lîngă masă.
De flăcăi și june fete
Cu păr negru, cu alb sîn.

Fluierile și cavale
Sună vesele cîntări.
Lingă mese,
Cete dese
De copii se joc pe vale
Ca-ntr-un vis de desfătări.

Popii binecuvintează
Și atunci toți s-au mișcat
De plecare
Către mare,
Turmele înaintează,
Toți cu totul le-au urmat.

Caii poartă în spinare
Corturi, paturi, așternut,
Toată casa,
Toată masa
Și vestminte de-mbrăcare,
Tot ce au, tot ce-au avut.

Mumele, în glugi pe spate,
Poartă prunci cu păr bălai
Sau mioare
Lîncezioare.
Clopotele, legănate.
Sună depărtat pe plai.

Turma beagă, câinii latră,
Caii nichează ușor;
Mai departe,
La o parte,
Sub o măgură de piatră,
Cîntă-n fluier un păstor.

Și pe cale mic și mare
Stă, mai cată către sat
Cu plăcere
Și durere,
Ii trimite fiecare
Cîte-un dulce sărutat.

Seara vine și păstorii
La pîriu toți se opresc.
Și fac focuri,
Și fac jocuri
Pîn' ce visele-aurorii
Peste geana lor plutesc.

Astfel trece scurta viață,
De străini neatîrnați.
Ca cocorii
Și ca norii
Cînd pe cîmpuri de verdeață,
Cînd pe munții cei înalți.

Oamenii au arme dalbe
Și femeile dulci nuri,
Cu gurițe
De lilițe,
Coame d-aur, fețe albe,
Ochii lai ca niște muri.

Dar durerea, vai ! nu lasă
Nicăiri pe muritor.
Ce dor mare !
Ce-ntristare
Inima lor le apasă
Cînd oițele le mor !

DORA

Ați fost voi la Călăreți
Unde sunt români semeți,
Rîpe negre, case albe
Ce se-nalță prin păduri
Ca locașuri de vulturi
Agățate de stînci dalbe ?
Acolo, ascunse-n nori,
Nasc fetițe, mîndre flori.
Soarele nu le pălește
Fermeoul desfătător.
Dar prin ele strălucește
Dora, ce e doaimna lor.
— „Dora, Dorioara mea,
Coama-ți lucea ca o stea
Peste marmura cea albă
Semănată de porfir.
Și gurița ta cea dalbă
E un dulce trandafir !
Spune mie unde duci
Frumuseți atît de dulci ?
Ele nu sunt date ție
Să le duci la un mormînt,
Ci să le dai pe pămînt,
Poate chiar să le dai mie ?
Ia aminte, draga mea,
Cînd la rai tu vei intra,
Îți va cere socoteală,

Omul căruia le-ai dat
Le-a-nțeles, le-a meritat
Dă-le mie, n-ai sfială !
Pune masa, viața mea.
Să serbăm logodna ta.
Nu voi cupe aurite,
Căci eu am gurița ta,
Nu voi vinuri bălsărnite.
Căci am sufletu-ți a bea

IOANA

Știți voi crinul ce străluce
în Vescopolis frumos ?
iPăru-i ea o rază dulce
Cinge corpu-i pină jos.
Este tînăra Ioană,
Nimfa albă din Vardar,
E româna macedoană,
Dulce ca ceresc nectar.
Patru neamuri o reclamă,
Șapte sate mîna-i cer.
Toți cu toții o aclamă,
Rază ce-a venit din cer !
Acvila lăsindu-și zborul,
Boabe ia din mina sa,
Turcul părăsind Bosforul,
Vine a o vizita.
Grațiile-i sunt surate,
Poartă jocu-n JDCUI ei
Și plăcerile-adorate
Zbor pe anii-i tinerei.
Geniul pe frunte-i zboară ;
Peste umbre și vulvori
Umbra-i dulce și ușoară
E o noapte peste zori!
Buza ca mărgăritarul
Are-un fermec foarte rar,
Crez că a băut nectarul
Din al zeilor pahar.

Ochii-i sunt dulci vioarele
Ce la soare strălucesc.
Genele lungi, aurele,
Răsfrîng umbre și lucesc
Sînu-i e o dulce floare ;
Două roze pe doi crini,
Sub al amorului soare
Tremură pe dulcii sini.
Eu mă duc, vis de dulceață
Tu n-o să mă mai zărești.
Tu mă lași să plec cu viață
Și, vai ! inima-mi oprești!

LA OSPĂȚ

Pentru ce frământîți tu gîndul -
Pe cei răi să îmbunești ?
Știi tu dacă mai bun ești ?
Mîine o să-ți vie rîndul
Toate să le părăsești !
Faci ca cel ce rătăcește -
Prin deșertul arzător
.Și sădește doritor, i
Unde tot se veștezește,
Unde tot e peritor !
Bea din cupa-mi aurită ;
Vinul meu fără prepus,
El aruncă spuma-n sus,
Ca amantă el te-nvită !
Din Morea este-adus.
Arapoiască, fă să vie
Chiar oglinda ăstui vin.
Știi hanima mea plăvie i
Cu cosița aurie i
Și cu brațele de crin ?
Fața-i dulce dă lumină !
Cînd se scutură de șal,
Umerele ei oval .:|
Luce ca o lună plină ;
Peste riul de cristal.
Coama-i d-aur s-o răsfire
în colanul ei de fir
Și pe mijlocu-i subțire
S-aibă brîul de safir i
Ce se varsă-n dalbe fire. •:

S-aibă portul dimineții
Cu cămașea de rățea,
Să se vază drag prin ea
Trandafirii tinereții
Printre crini, pre viața mea
Cu picioare descălțate
în papuc de la Seris,
S-aibă sînul căim deschis,
S-aibă genele plecate
Ca un fermec într-un vis.

PASTORUL MURIND

— „Toți păstorii se cobor ;
Toți răsufală desfătare;
Numai tu, frumos păstor,
Te înclini în întristare ?
Spune nouă ce gîndești ?
Spune nouă ce voiești ?”
— „Dați-mi pace, dragi oițe !
•Dați-mi pace, dragi fetițe,
Că eu doru-mi nu vă zic
Pînă-n ziua de tunsoare ;
Iar atunci, în sărbătoare,
N-am să vă ascunz nimic.”
— „Azi e ziua de tunsoare.
Cînd ne zici să ne vestești
La această sărbătoare,
Pentru ce tu pătimești ?”
— „Ici la murmura fîntînii
Ascultați, dar, dorul meu.
Dar chemați să vie cîinii.
Cîntec trist am să cînt eu :
<-Ați văzut o dulce stea,
Ați văzut lilița mea.
Cu cămașă d-albă lînă
Fluturată de lumină ?
Roza e a sa guriță,
Flacăra a sa cosiță,
Ochii ei în lacrimile
Sunt ca două viorele.

Sufletu-i miros de floare,
Inima-i chiar foc de soare.
Vorba ei mă desfăta,
Cintecu-i mă imbăta,
Nu l-ați auzit voi oare
Printre nopți, desfătătoare,
Cît scotea de multe ori
Lacrimi de la călători ?
Dai- acum acele șoapte
Nu mai sună printre noapte.
Sufletu-i s-a dus pe vînt,
Lutul într-un trist mormînt.
De cînd ea nu mai trăiește,
Viața-mi jună veștezește.»”

TESTAMENTUL UNUI PASTOR

Mor, copile, dragi oițe,
Ale Pindului lilițe !
Însă voi când veți avea
Stăpini greci cu fire rea,
Fără dor și căutare.
Suferiți, aveți răbdare !
Numai pe mormîntul meu
'Să vă spuneți dorul greu !
Cîinii groapa mea să-mi sape
De Zioara mea aproape.
Să-mi dați armele, o, dni,
Nu la greci, ci la români !
Să dați pila mea cea largă,
Lanțurile lui să-și spargă,
La românul ardelean !
Paloșul la un muntean !
Moldoveanului să-i lase
Arcul meu cel de mătase.
Calul meu la albaneaz
Că e drept, că e viteaz.

AMANTELE CILII

Dup-o lipsă delungată,
Mă întorc de la Vardar.
Gura mea e însetată
De cerescul tău nectar.
Ochii mei nu te priviră,
Brațul meu nu te-a simțit,
Vorbele-ți nu se-auziră
Și eu încă am trăit ?
Am trăit; dai' crudă viață !
Cerul fața-și învălea /
Soarele era o gheață,
Umbra nopții mă ardea,
Dar mă-ntorc și tot dispere
Ca un vis ce a trecut,
Viața mult mai dulce-mi pare,
Chipul tău mult mai plăcut.

Viersul meu pe vînt se duce,
Al ei viers nu mi-a răspuns !
Numai rîul geme dulce
În tufișul cel ascuns !
Iată dragile oițe,
Iată cîinii pe vîlcea !
Spuneți, spuneți, voi, lilițe,
Unde e Cilia mea ?

OILE

O, stăpîne, ai răbdare î
 Într-o noapte de amar
 A venit o doamnă mare
 Și a luat-o p-al ei car.
 Ea nu vrea s-o însoțească.
 Doamna mare îi zicea :
 „Lasă viața omenească,
 Vin' cu mine, draga mea !
 Vin' eu mine, albă floare,
 Către cerul înstelat,
 Unde viața nu mai moare,
 Unde-amoru-i necurmat!
 Unde visul tînăr duce,
 Unde roua trece-n fum
 Și dorinței zbor dulce
 Cu al crinilor parfum.”
 Ochii ei de lacrimioare
 Ca de rouă se umplea,
 Și cu vorbe-ntristătoare
 Nouă astfel ne zicea :
 „Voi, oițe, voi, mioare,
 Cînd păstorul va veni
 Ochii lui în lacrimioare
 Lipsa mea îi va topi.
 Spuneți lui cu-ndemănare
 Că-ntr-o noapte de amar
 A venit o doamnă mare
 Și m-a luat pe-al ei car.
 Că în roche de mireasă
 Ea pe mine m-a-mbrăcat,
 Și mi-a pus pe frunte leasă
 De lilițe de grenart.”

PASTORUL

Ce îmi ziceți voi, oițe,
 Nu pricepeți că-a murit ?
 Și prin vorbe drăgulițe,
 Dulcea mea v-a amăgit ?

PASTORUL CÎNTA

Ea veni aici în viață
 Cu al viselor lin hor
 Ce plutește cu dulceață
 Pe acest pămînt de dor !
 Dar aceste vise line
 Se-nturoară către cer
 Și pe valuri de lumina
 O răpiră în eter.
 Vai! In urma sa în lume
 Cîte lacrimi nu lucesc ?
 Cîte flori cu dragu-i nume
 În trecut nu se-mpletesc ?
 Buzele ei prefumate
 Cu dulci aure ce zbor
 Își schimba cu voluptate
 Dulcele miros d-amor.
 O gazie se-ofilește
 Și se-nclină la pămînt,
 Dai' mirosu-i ce răpește
 Zboară către cer pe vînt.
 Astfel dulcea sa junețe
 Către soare s-a-mturnat,
 Al său sîn în frumusețe
 A căzut, s-a scuturat!
 Dar în viața trecătoare
 Zilele ce s-au grăbit.
 Cu plăceri desfătătoare
 Cursul lor și-au împletit,
 În morminte în tăcere.
 Dormi acuma, suflet blînd !
 Vîntul nopții ou durere
 Ne va zice cînd și cînd :
 „O, junie, te grăbește !
 Viața trece, să iubim !
 Omul un minut trăiește.,,
 Timpul nu îl mai găsim !...”

LA MORMÎNTUL CILII

Aice se stinse a ta frumusețe
Și 'anii tăi tineri ce avusi pe pământ,
Acea drăgășie, acea tinerețe,
Aici în mormînt!
Cununa de dafin nu e veștețită
P-acest mosoleu.
Ieri încă în lume visai fericită
Roșind ca răsura, l-al tău imeneu,
Și moartea răpește junica ta viață
Pe vîntul geros,
Și lumea se-um:brește, și soarele-ngheață,
Deșertul se-ntinde pe tot ce-i frumos,
în păru-ți de aur a ta mînușită
Nu trece d-acum.
Răsurile stinse pe mica-ți guriță
Perdut-au culoare și dulce parfum.
Răcit-a, vai ! sînu-ți~nainte să-apuce,
O, visul meu lin,
Amorul și tînăr, și rumen, și dulce
Să-i sfîșie vâlul cu mina de crin !
Tu ești ca răsura ce n-a văzut soare
Bînd mustu-i dorit,
Ce sub răsfațarea sălbaticii boare
Ce-i soarbe mirosul, vai ! n-a tresărit!
Și care îndată ce naște în lume,
Se-nclină sub dor
Cînd vîntu-i zîmbește, cînd roua îi spune
Că viața-i plăpîndă, dar plină d-amor,
Cînd cupa în mîna-ți era abia plină
Cu al vieții nectar,
Vai ! moartea amară, în ziua senină,
Varsă deodată acest drag pahar !

LA BĂLȚAT

în serile de iarnă, la Mezzova frumoasă,
Păstorii se adună cu toții la un loc.
A tinerimii floare acolo e voioasă.
Lucrează, cîntă, joacă în casă lîngă foc.
Dar pînă să nu joace, cîntări de dor ei cîntă.
Deci iată cum odată Bălțatu-a început.
Un lăutar jucase, cînd Lina ce încîntă
Prin vîersu-i drag și dulce să cînte a cerut :

„O, cîntare de iubire !
Tu, ce sufletul răpești
Și îl scalzi cu fericire
Printre visele cerești ;
Ca un fluture ce zboară
Către cerul înflorit
Legănat pe aripioară
De un foc ceresc răpit.
Sufletul meu se avîntă
în al tău locaș ceresc
Unde dorul chiar încîntă,
Lacrimile chiar răpesc.”

Un june se ridică și cere ca să cînte.
Inima-i e un foc
Ce se-aprînsese atuncea în simțăminte sînte
Și iată cum revarsă cîntare în ast loc :

„O, liliacă a plăcerii,
Ce ca fiu turul pe plai
Rizi în sînul primăverii
Cu dorințele ce dai.
Lasă inima-ți să-adie
Un parfum d-amor voios,
Ca un crin ce prin cîmpie
Cîmpu-mbată de miros.
Pe-al meu suflet ce s-abate
Scutură din dragu-ți sin
Fermecile lăudate
Ce cu crinii se îngîn !
Fă să uit că timpul zboară,
Fă să uit că sunt pămînt,
Fă să uit că orice oară
Poate ascunde-al meu mormînt!"

PASTOEIȚA

Rîul în vale cu drag îngînă,
Paserea cîntă lângă izvor ;
Floarea răsare beată d-amor
Sub boarea dulce lingă fîntînă
Și călătorul cîntă voios
În umbra serii în depărtare,
O nouă viață la toți apare ;
Grijele triste zbor rușinos.
La tot dai viață și tinerețe
Venind pe carul viselor dulci.
Dai- țării mele ce îi aduci ?
Viață, mărire, ani de blîndețe ?
Vai! pentru dînsa nu te-ai gmdit!
Pentru ea toamna e neschimbată.
Pentru ea frunza cade uscată
Chiar cînd monmîntul a înverzit !

PASTORUL

Brațu-i e de flori frumoase
Este încă poleit
De tulleie auroase
Ca o persică d-Ismit.
Coama-i întuneecătoare
Și-aurită ușurel
Ca d-o rază de la soare,
Demnă d-un măreț penel!
A Olimpului lumină
Arde-n ochiul ei focos
Cu-o dulceața mult străină,
Gîtu-i neaua din Sigos.
Unde fruntea ei se curmă
Două arcuri fac hotar,
Nasc și mor și las în urmă
Dulci dorințe ce răsar.
Sufletul ei este-o boare
Și suflara-i un parfum,
Inima-i un dulce soare.
De puteți, ghiciți acum !

PĂSTORIȚA

Rîndurelile plăpînde,
Cînd trec marea, ostenesc.
Pe cocori se lasă blînde,
Berzele nu le gonesc.
Numai oamenii pe cale
Ce ursita le-a-nsemnat,
Pe cel slab în astă vale
Îl resping neîncetat.

PASTORUL

Rouă, semn de tinerețe,
Tu aminti p-acest pămînt
Vise, nuri și frumusețe
Ce plutesc pe-al lumii vînt!

**Tu ești dulcea ambrozie
Ce-auritele surori
Deșteptate, pe cîmpie,
Beau din cupa lor de flori.
Viața ta e-o dimineată.
Florilor te-aș semăna
Dacă, vai! a noastră viață
Mai mult nu ți-ar semăna !
Roua scaldă roza blîndă
Fără a-i răpi nicicum,
Nici roșeața ei arzîndă.
Nici plăcutul ei parfum.
Vai ! Ca roua e plăpîndă
Păstorița ce-am iubit!
Dar sub buza ei arzîndă
Sufletul meu mi-a răpit!**

PĂSTORIȚA

**O, păstori, goniți din cînturi
Umbra negrelor dureri !
Și chemați prin nori, prin vînturi,
Raza dragilor plăceri !
Fluierul ce încă sună
Sub dragi flori e mai frumos
Decît cele ce răsună
Sub foi verzi de chiparos.**

PASTORUL

**Voi, tuleie aurite
Ale soarelui ceresc !
Ziori ! Cît sunteți de iubite
Cînd în umbră vă zăresc !
Cînd în noaptea ce se duce
Spargeți umbre ce se-ngîin,
Arătînd ninsoarea dulce
Pe-al fecioarei tânăr sîn !**

**Cînd aripele de flutur
Voi de rouă le zvîntați,
Și la focu-vă se scutur
De-aî lor lanț ce fărâmați,
Cînd prin vise ușurele
Voi luciți și eu vă iau
Drept cosița dulcii mele.
Și din, nou la somn mă dau.
Cîte ori, o, raze blinde,
Voi la rugă m-ați găsit,
Lacrimi revărsînd arzînde
Pentru cruda ce-am iubit !**

**Dar păstorița curmă cîntarea ei cea lină.
Ea simte sînu-i tânăr d-amor curat arzînd.
La dragul ei privește și drăgălaș suspină.
Feriți-vă de versuri, femei cu chipul blînd**

LA O PĂSTORIȚA

Lasă, dulcea mea frumoasă,
Cortul tău pierdut în nori,
Dupe stîncă furtunoasă,
Vin' la mine-n sărbători!
Vin' ! Te-așteaptă bucuria,
Jocuri, rîsuri, desfătări,
Și amorul, ambrozia
Să ți-o dea prin sărutări !
Vino, neîmpodobită
Sub ilecul alb de fir,
Sub o cingă împletită
Cu boboci de trandafir.
Coama-ți d-aur, înnodată
Pe la spate drăgălaș,
Să se verse și să bată
Ast picior de copilaș.
Grațiile, jumătate
Nude, spun că dănțuiau
Cînd în timpuri depărtate
Zei la ospățuri beau.

FLUTURUL ȘI FLOAREA

Pe un verde delușel,
Fiu turei
Vede drăgălașă floare.
— „Viorea,
Draga mea,
Mă primești în foioare ✓
— „fugi d-aice, mic limbut,
Cunoscut,
Tu ce porți p-a ta guriță
Lacrimi ori
De dragi flori ;
Ou-te-aiurea, măi bădiță !
Mi-este frică ! Tu și eu,
Dragul mteu,
Suntem tineri fără minte !
Ne-i putea
A nu bea
Sărutarea mea fierbinte,
Inimioara unei flori
Trecători
E aproape de guriță,
Fluturaș
Drăgălaș
Cu-aripioara ta pestriță !"
— „Junioară Viorea,
Nu fi rea,
Vezi, de umbre mi-este frică f
Aspru vînt
Pe pămînt

Suflă tare, mă ridică !
Vezi cât sunt eu de frumos,
Sunt fricos !
Și a-ți ds o sărutare
Ar fi, zău.
Foarte rău,
Ar fi, dragă, o trădare.
Voi dormi dar lin și blînd,
Și visînd
Că sărut a ta guriță.
Iar de-i vrea.
Draga mea,
îți voi spune, drăguliță.
De trei zile dragi amori
Dintre flori,
în această luncă mică,
E frumos,
Grațios,
Mă primești, o, Viorica ?"
•— „Ah ! tu știi dar dragi amori
Dintre flori
Din această luncă, bine !
Unde-ai fost,
Și-adăpost
îmi mai ceri ? Nu. ți-e rușine !"
— „Nu sumt, dragă, vinovat
De păcat.
Roza nu îmi place mie.
Are nuri
în păduri,
Dai- e mîndră nebunie !"
— „Vin-atunci în al meu sîn,
Spune lin,
Ale lor amoruri nouă,
O, amant,
Intrigant,
Dar te scutură de rouă !"

CÎNTECELE GRAMOȘTENILOR

MOARTEA

Nu-i întreagă fericire
Pe acest pămînt de chin !
Orice tînără zimbire
Are-n umbră un suspin.
În deșert tu siringi avere,
Viața n-ai s-o moștenești,
Moartea vine și te cere
Și cu aur n-o oprești.
De te urci pe tron, ea vine
Lîngă tine a ședea.
De te-mbarci spre țări străine,
Dupe tine vine ea.
În oștețe răpitoare
Cînd închini ca să trăiești,
Ea s-arată rîzătoare :
Cupa morții tu lovești.
Cînd pe sînul frumuseții
Tu pleci capul fericit,
Moartea-ți taie firul vieții
Și îți zice : „Ai iubit!"
Dorul nostru se precurmă.
Viața cînd o părăsim :
Moartea-i vorba cea din urmă,
Și cu ea nu socotim î
Cu oricine e grăbită.
Cu bogat, cu cerșător.
Moartea este mai cinstită
Decît omul muritor.

Anii tineri, vai! mă iasă !
 Perii mei se căruntez.
 Grațiile mele pasă
 Și cu ei se depărtez.
 De junia cea din urmă
 Mai avar eu voi să fiu.
 Dragostele, dulce turmă.
 Rid și strigă : „— *i prea târziu!*”
 Prea târziu ? E vorbă mare '
 Când auz așa zicînd
 Anii mei, atunci îmi pare
 Că-i aud pe toți fugind.
 Dar ce-mi pasă oare mie
 Dacă lutul a slăbit
 Și-a pierdut a lui junie ?
 Sufletul n-a-mbătrînit!
 El iubește, el visează
 Și îi place a visa.
 E bătrîn cel ce-ncetează
 De-a mai crede în ceva !
 Am văzut în tinerețe
 Juni bătrîni ce nu mai port
 Nici o urmă de junete,
 Fără timp întorși la port;
 Abătuți de-amărăciune
 Și învinși cum au venit,
 Și am zis : „Eu sunt mai june.
 Deși părul mi-a albit!”
 Nu rîdeți, fetițe crunte,
 Că pe părul meu port crini.
 Eu îi port pe a mea frunte,
 Iar voi îi purtați pe sîni !

VISUL

Coama rumenilor zi ori
 Vălura pe negri nori.
 Când d-odată somnul dulce
 Vise și mai dulci mi-aduce.
 Deodată, într-un vis,
 O femeie mi-a suris.
 Părul ei, făcut cosițe,
 Cade pe-albu-i sîn în vițe,
 P-a ei față, p-al ei sin,
 Rozele pe crini îngîn.
 Ai fi zis o fată dulce
 Ce la patul nunței duce
 Și roșește ca un frag.
 La un gînd ce-i este drag.
 Ochii ei, vii viorele,
 înotau în lacrimale.
 Două arcuri de mătase
 Fruntea ei îi însemnase,
 Unde ele începeau
 Nesimțit, treptat mureau.
 Pe mijlocu-i roche albă,
 Cingă d-aur, scumpă, dalbă,
 Sînul ei cel tinerel
 Părea pept de porumbel.
 Mîna mică și piciorul
 E făcut să calce norul,
 Cum trec boareîe pe nori,
 Cum trec razele pe flori.

Eu, sătul de vise d-aur
Ce se scutură ca laur.
Ochii bine i-airi închis
Și cu suspinări am. zis :
„O, fugiți, figuri iubite,
Printre vise rătăcite !
Toată viața mă îneînt
Pe al vostru sin de vînt !"
La aceste vorbe, ea,
Rumenind, așa zicea :
„Nu sunt rază ideală
Ge pe muritori înșeală.
Păru-mi d-aur poți să tinzi,
Mijlocu în mini să-mi prinzi,
Peste sihu-mi, nea ce luce,
Poți să pleci tu fruntea dulce,
Gura-mi să săruți de vrei
Și suflarea mea să bei.
Unde merg, plăcerea vine,
Relele se schimb în bine,
Lacrimile se fac flori,
Noptile se schimb în ziori.
Port pe față strălucirea
Și în suflet fericirea,
Pe cosiță foc de zori.
Pe guriță fum de flori.
Am în ochii-mi lăcrimioare,
Am pe buze roșioare.
Unde port ușoru-mi pas.
Un prețuim de ceruri las.
Toate astea-s pentru tine.
Bea acum, căci rîndul vine !
Însă mine să nu ceri
Să mai guști tu noi plăceri,
Bea acum și fii ferice !
Mine moartea îți va zice,
C-un suspin amar și greu :
Astăzi este rîndul meu !"

LA OSPĂȚ

Destul muncirăm vara prin mutați și pe pîraie.
Să ne-odihnim acum,
La masă, între fete cu geana lor cea laie
Și fragede lilițe cu drăgălaș prefum !
Va puneți toți la masă sub uimii de cîmpie
Pe ast pîrîu spumat.
Să cure vinu-n cupe ! Să cînte cine știe !
Tu, albă păstoriță, să-mi dai un sărutat !
Ospățul este rodul ce pacea ne aduce,
Deci să ne folosim
De zilele de pace a trece viața dulce,
Căci mîne griji amare noi poate să-ntîlnim !
O, dragă, spune mie, acești crini împrumută
Cu-albețe al tău sîn
Sau sinul ia lor raza ? Din cupa ta plăcută
Pe brațu-ți de ninsoare se varsă-un pic de vin
Te șterge ! O batistă... Nu te sfii de oaspeți !
Ia gura mea de foc !
Ce ? Soarele nu șterge pe trandafirii proaspeți
Bobitele de rouă ce-n foaia lor se' joc ?
Buni oaspeți, ea acuma pe viața mea domină.
O, dragă, te rog eu,
Desfă a ta cosiță ce-n valuri de lumină
Din creștet pîn' Ia talpe aură corpul teu !
Arată-le lor pulpa ce-n jos se supțiază,
Cu talpele se cert!

Arată-le piciorul să vadă și să creadă
Că zînele din basme n-au fost un vis deșert!
Dai-, vai ! ascunde bine acele două mere
Atît de dulci, de dragi.
Ce Venerea c-o mîină le-ar prinde cu plăcere
Și care dau mirosul sălbatecelor fragi.
Junețea e nebună și poate să îmbete
Prefumrul dulce-al lor,
Și slaba bătrinețe, sub albele ei plete,
Nu este mai cu minte, o, drăgălaș amor !

CILIA CULCÎNDU-SE

Revarsă-te, roua cîntărilor mele,
Și fii învâlîită de-un dulce mister
Ca prime săruturi, și dragi, și junele,
Ce caută umbra și liniște cer !
Eu cînt păstorîța cu sălbi albioare
Și chipul ei fac,
Cînd dulcile grații cobor jucătoare
Și vâlul pe sînu-i de nea îl desfac.
Ea umblă sub lese și luna lumină
Depune vestmîntul pe ramuri de fag
Precum un crin dulce de puf se dezbină,
Cosița de vâlul-i se scutură drag.
O pasăre mîndră cu pene noroase,
Rupînd legătura ce greu o strîngea,
Se-oprește, întinde aripe noptoase
Pe valul de nea ;
Așa și pe sînu-i tot păru-i se lasă.
Pe-o peatră ridică frumosu-i picior,
Descalță condurul, ce greu o apasă,
Un hor de dorințe în giurul ei zbor.
Se culcă pe maldăr și grațiile dalbe,
D-amor îndemnate, cu mîna de crin,
Apucă cămașa de poalele-i albe
Și-o face să crape spre albul ei sîn.
Ca floarea de rodii atunci ea roșește.
Și brațu-i gol trage un țol albior,
Dorințe plăcute pe brațu-i ce-albește,
Ca fluturi pe-o roză plutesc cu amor.

ZI DE SĂRBĂTOARE

Azi e zi de sărbătoare,
Cinteele vin cu ea.
Bucuria să coboare
Astăzi peste casa mea !
Moșii noștri înainte
își rîdeau în sărbători
De necazuri, de morminte,
Cupa oununînd cu flori.
Noi, în gîndui'i turburate.
Sărbătorile uităm,
Umbre triste, negurate,
Viața grijelor o dăm !
Cel bătrîn, pe gînduri pare
Capul cleterund sfiit,
Matorii cu întristare
Văd cum părul le-au albit.
Iar flăcăii cu durere
Pleacă fruntea, se gîndește,
Tinerețea lor le piere.
Frunțile lor le pălesc.
Pruncii jooul încetează.
E bătrîn oricare prunc.
Fetele ce se-ntristează
Florile din păr arunc !
Nu mal ascultăm cuvîntul!
Oare ne închipuim
Ca să moștenim pămîntul,
Cînd cu zilele murim ?

• •

•

' '

jj

].

Nume, fală și putere
Merită atîta dor ?
Tot, cu noi se stinge, piere,
Satură pe muritor.
Toți avem tot o menire.
Trageți oasele-omenești,
Huma lor, domni, robi să fie,
Deopotrivă o găsești.
Astfel vie buouria !
Mesele împodobiți !
Danțul cheme-aici junia !
Bine fie toți veniți !
Pîn' la anul ce-a să vie
Mulți din noi nu vor mai fi.
Cine-i ăla ? Cine știe ?
Poate însumi voi peri ?
Ce folos am de la soare
Cînd sub raza-i sufăr eu,
Cînd pe tot minutul moare
Inima în sînul meu ?
Pare că o văz cum rîde
Printre dalbe lăcrimiori !
Garofina ce aride
Printre roua despre ziori !
Timpuri, voi, ce stingeți toate,
Ce-ați făcut al ei amor ?
Spuneți mie, nu se poate
Să-nturnați al vostru zbor ?

LA O UMBRA

Unde ești, o, umbră dulce,
Ori te-ai dus tu către cer,
Cuim un fluture se duce
Cu zefirii din eter ?
Stea frumoasă cu lungi vele
Ești pe-acest pământ de dor ?
Ești tu pusă printre stele,
Cu al razelor drag hor ?
Daca nu mai ești în viață.
Spune suflet ce iubesc
Să las lumea cu-a sa oeață
Și să viu să te-ntîlnesc !

LA O PĂSTORIȚA NECREDULA

Iasomia în cădere
Perde tînăruri parfum,
Se usucă, tristă, pere,
Vîntul fură al ei fum.
Astfel ca plăpînda floare
Ai perdut al tău amor ;
însă tu, nepăsătoare,
Nu te veștezești sub dor !
Ci mai jună, mai voioasă,
Tu ceri nouă desfătări,
Și-a ta buză amoroasă
Cată alte sărutări !

Oh ! ce depărtare-ntinsă !
Cîte rîuri, cîte mări
Mă despart d-acea ne-nvinsă
Cu arzînde răsfățări !
însă gîndul meu se duce
Către tine ne-ncetat
Și pe sînul tău cel dulce
Se dezmiardă legănat.
Pare că te văd frumoasă
C-ochii plini de foc divin,
Cu costița neguroasă
Peste umăru-ți de crin !
Și in mîna ta gingașă
Ascunzîndu-ți fața lin

Ca o roză drăgălașă
Ce s-ascunde dupe-un crini.
Vai ! dar cine îmi va spune
Daca timpul n-a cosit
Drăgălașele cunune
Ce amorul ți-a-mpletit ?
Jos oricare tiranie
Ori de turci, ori de ghiauri,
Ori de unde ea să vie,
Din sărai ori din păduri.'
Fruntea mea cu umilință
La tirani nu voi pleca,
De mi-ar face-orice voință,
Sau chiar moarte de mi-ar da !
în tot locul, o, Cilie,
Eu voi sparge jugul greu,
Contra-a orice tiranie,
Mă voi face hain eu !
Toți sunt d-opotrivă-n lume,
- Toți făcuți dintr-un pământ,
Toți ne stingem fără nume
într-un neguros mormînt.
Numai brațu-ți de ninsoare
O, Cilie, pot purta.
Sub ast jug de rozioare,
Și de crini, eu voi a sta !

LA AGNESA

Draga mea, să ai tu parte
De-al tău perior frumos,
Mîna-ți albă a-1 desparte
Pînă pe călcîie jos !
Și de dulcea rotunzire
Ce-are brațul tău cel alb,
Și de frageda zimbire
Pe obrazul tău mult dalb !
Iar gurița să-ți rămîie
Ca al rozelor boboc,
Sînu-ți tot rotund să-ți fie,
Pîn' la moarte, o, te rog !
Nu lăsa cînd sunt de față,
Ochii tăi pe ochii lui.
Plini d-amor și de dulceață !
Vai și cată să-ți mai spui...
O, Agnesa grațioasă,
Că i-ai rîs și i-ai vorbit,
Și numindu-te frumoasă,
Ai tăcut și ai roșit!
Căci de-mi vei minți vrodată,
Păru-ți lung se va rări,
Pe gurița-ți prefumată
Trandafirii vor păli !

ARMELE NOASTRE

Cu cât dorul e mai tare,
Cu atât mai tari să fim !
Prin a noastră nepăsare
Grijile să lănuim !
Arma noastră să ne fie
Cînturile ce răpesc,
Muzică și poezie
Cu prefuanul lor ceresc !
Cum și-amorul ce pe lume
Ține vâlul lui de flori.
Cum și-al dragii mele nume,
Aurul din periori!
Fie florile curate
Ce pe chipu-i rătăcesc !
Sărutările-amorate
Ce pe buza ei mijesc !
Dorul ce-o să ne lovească
Nouă nu ne va strica.
Moartea însuși să sosească,
Nici nu mă voi turbura !

AMORUL

Ce-i amorul ? O beție.
Dai' frumoasă-n al ei zbor !
Dulce-i a lui bucurie !
Dulce este al lui .dor !
Vai! In viața fugătoare
Nu mai știu ce să doresc !
Zilele strălucitoare ?
Noapțile ce răcoresc ?
Bătrînețe, te înclină !
Cărturari, tăceți acum !
Voi vreți foc făr' de lumină ?
Trandafiri făr' de parfum !
Inima făr' de iubire
Încă-n viață nu a stat.
Inima-n a sa simțire,
Cu cuvîntul s-a certat.
Daca legături ce place
M-a oprit să iubesc eu,
Legătura omu-o face,
Dar p-amor, chiar Dumnezeu '
Să-nceteze să iubească
Muri toiul obosit
Ce pe calea omenească
Inima i-a veștezit!
Eu voi tămjia amorul
Și-n parfumul lui ceresc,
Beat, uitând ferice dorul,
Zilele voi să-mi răpesc !

**Chiar robia-i place nouă,
Lanțurile-i sunt de flori ;
Lacrima-i o dulce rouă,
Doliul lui, sărbători.
Dar departe o iubire
Și plăceri ce obolesc.
Ce degrad a lui mărire
Și parfumul lui ceresc !**

LA O VIORICA

**Viorica dupe cale,
Drag odor venit din zori,
Înainte serii tale
Tu pleci capul printre flori
Eu ca tine jos în lume
Am a trece pe sub vînt,
Și ca tine, fără nume,
Mă voi duce în mormînt;
Însă tu, în frumusețe,
Strălucit-ai un minut;
Eu, în scurta mea junețe,
Zi ferice n-am avut !**

CINE SUNT

Cole sub o neagră stîncă
Geme rîul spuraător ;
Pacea nopții e adîncă.
Luna doarme pe un nor.
Și-al meu suflet în tăcere,
De-al său lut dezlănțuit,
Se întrebă cu durere
Viața ce i-a trebuit ?
Cine ești ? Ce-ți pasă ție ?
Unde mergi ? Ce-ți faci tu dor ?
Frunzile în vijelie
Știu ce sunt și unde zbor ?
Crede, crede și iubește !
Iată, frate-al tău. ursit.
Și cînd moartea te lovește,
Să poți zice : „am trăit!”

LA O FEMEIE SÎNTA

Timpu-adună cu cruzime
Nurii după sînul tău.
înrîstarea peste tine
Își întinde vâlul său.
Orice floare dupe viață
Astăzi lacrimi s-a făcut;
Orice gînduri de dulceață
în dureri s-au prefăcut.
Ești ca valea înflorită
Cînd al toamnei rece vînt
Suflă fața-i aurită
Și o schimbă în mormînt.
Vai ! Și nu poți încă zice :
„Pot să mor, căci am trăit
Nu, o, dulce neferice.
Tu în viață n-ai iubit!

FEMEIA

O femeie ca o floare.
Are un parfum ceresc,
Și întocmai ca un soare
Razele ei strălucesc.
Cum pe gura lui păstrează
Fluturile puf din crin,
A rămas și mă urmează
• Dulcele-ți parfum din sân !

SA NE BUCURAM

Timpul fugе, ne împingе
Ca un val de vînt purtat;
Viața omului se stingе
în trecutu-ntunecat,
Să uităm dar dorul vieții
Și cu flori să împletim
Lanțul anilor juneții
Ce-ale morții mini îl țin !
Nu voi dezmierdări nebune
Ce nebunii juni răpesc !
Ce-ncetînd să ne cunune,
Urme de dezgust opresc !
Cum o fată în junime
Cu blîndețe s-a-nvălit.
Traiul nostru cu rușine
Cătă-a fi acoperit!
în iubire ce se stimă
într-un suflet mîndru, lin,
Limpede ca o lumină,
Dulce ca un fum de crin ;
în simțiri mari, inimoase,
Ce din oameni zei ne fac,
Fapte bune, generoase,
Ce cu viața ne împac ;
Iată rîul de plăcere
Unde voi a fi răpit.
Apoi vîntul de durere,
Sufle, căci am viețuit.

GRIJA

Grija este uanbra vieței.
Ea ne urmă pe pământ,
Din ajunul tinereții
Pin' ce mergem în inornnînt.
Peste viață ea se-nclină
Ca un nour ce-ar pluti,
A măririlor lumină
•Nu o poate risipi.
Nici coroana-supărătească,
Nici comorile lumești
Nu pot ca să risipească
Grijile pe cît trăiești.
Grija mai curînd se duce
Unde toți plăcerea cred ;
Unde roza mai viu luce,
Umbrele mai mult se văd.

Nu-mi vorbiți d-această lume,
Nici de domnii ce domnesc !
Osebirea este-n nume :
Deopotrivă prețuiesc.
Că tirani să se mai vază,
Trebuie să fie sclavi.
Un tiran e chiar mirază
Unui popol de mîrșavi.
Cînd tiranul se precurmă,
Toți se fac tirani măreți!
Lumea este-o tristă turmă

f

A

-e"

l

1

!

\

;

[

•j

'

j

.t

/

v

**Data celor mai șireți.
Varsă, dulcea mea frumoasă,
în paharu-mi vin de plai,
Și pe buza mea setoasă
Sărutări născute-n rai !
între sărutări, o, dulce,
Și paharele cu vin,
Nu e loc a se-ntroduce
Umbra celui mai mic chin !**

LA ZIUȚA

M-ai iubit ; plăceri și chinuri
înima-ți au îngînat.
Multe visuri și suspinuri
Sînu-ți drag au legănat.
Multe ori, cînd sâ se culce,
Printr-un vâl întredeschis
Ea zărindu-și sînul dulce
Ca plăcerea într-un vis,
Nu a zis cu bucurie :
„Pentru dînsul le păstrez !"
O, durere ! O, mînie !
Ce doar trebuie sâ crez ?
Astăzi p-al tău pat aice
Altul pune capul său.
Și cu mîna sa ferice
Dezvelește vâlul tău \
Timpul care trebuiește.
De-a trăi, de-a se usca,
Rozii, este cît trăiește,
Draga mea, iubirea ta !
Vino, dac-amorul dulce
Arde buza-ți de porfir !
Mîne poate se va duce
Cu al zilii trandafir !
Voi, păstori, umpleți paharul
Și priviți ce am perdut!
Zei ar fi dat 'nectarul
Pe parfumul ei plăcut!

Varsă vinul in pahare !
Azi eu însumi voi a bea !
Cea din urmă închinare
Fie pentru țara mea !
Știți ce este ast drag nume ?
E mormîntul fericit
Unde merge tot ce-n lume,
Tot ce-n viață am iubit.
O, păstori ! jurați-mi mie,
Pe-acest vin desfătător,
Să muriți cu bărbăție
Pentru-al țării viitor !

TILIA

— „Tilia, ce mi-ai lăcut,
Dupe buza-ți de vergura,
Bobocii de răsură ?
Care vînturi i-a bătut ?
Soarele i-a-ngâlbenit ?
Toamna le-a răpit junețea ?
Lacrimile, frumusețea ?
Sau durerea i-a pălit ?”
— „Vîntul nu i-a scuturat,
Nici nu au pălit la soare,
Nici s-au stins de lăcrimioare ;
Toamna încă i-au cruțat;
Iar imenul fericit
I-a răpit în noapte-arzîndă
Floarea sinului plăpîndă,
Trandafirul a .pălit.”

ÎNȚELEPȚII NEBUNI

Obosită căruntețe,
De mărire tu vorbești
.Și pe-amor, pe frumusețe
Pari că le desprețuiești !
Dai- mărire, nume, stare
Se cîștig mai puțin greu
Ca o dulce sărutare
Peste sinul dulce-al său !
O cetate congiurată
Totd-auna a căzut;
Ea rămîne nemișcată,
Orice salturi am făcut.
P-ale gloriei cunune
Capul meu am odihnit;
Dar pe sînu-i alb și june
Pîn-acum n-am adormit.
Ce mărire pentru mine
Toată lumea s-o suptii,
Cînd eu însumi, voi știți bine,
Ca un rob ei mă supui ?

LA O GRAMUȘTEANA

Eu te rog, gramuștenică,
învălește brațul tău
Pin' la mina-ți mititică.
Ce faci tu e foarte rău !
Tigrului ce flămânzește
îi arăți tu prada sa ?
Nu te temi că se gîndește
într-o zi a te mânca ?
Brațu-ți, tînără femeie,
E un lucru foarte rar !
Aiba zîină Dionee
E pizmașă d-acel dar.
Roza, crinul îl oongioară,
Vise dulci îmi dă el, zeu !
Vai ! ascunde-l, surioară.
S-iu îl dă pe gitul meu !

LA PRIMĂVARA

Tu vii încă, primăvară !
Paseri, fluturi, flori aduci
Pe aripa ta de ceară.
P-ale tele coame dulci.
Vino, viața-ntinerește
Cu arzinde răsfățari !
Dă acelui ce iubește,
Drăgălașele visări !
Pune roze pe cosița
Fetelor ce te salut
Și profumă-le gurița
Cu un drăgălaș sărut!
Eu voi toamna sâ s-arate,
Să văz frunzele în cring
Coborîndu-se uscate,
Una, una... Voi sâ plîng !

INSECTA

O insecta trecătoare
Naște ziua, seara moare.
Traiul ei e foarte mic,
Ea trăiește cât o floare.
Timpul nu face nimic !
Omul mai statornic esle
Și nu -pere fără veste
•într-o zi p-acest pământ!
Lutu-i nu se risipește
Ca un fum gonit de vânt!
Noi nu știm din doi, vai ! care
Drept mai mult în viață are.
Omul crud, al ei călău,
Ori insecta ce dispare
Făr-a face nici un rău ?
Dupe moarte se vădește
Care e mai bun din doi ?
Cine se chezășuiește ?
Vântul nu îi risipește
Deopotrivă p-amîndoi ?

DAC-AVEAM PUTERE

— „Daca eu aveam putere
A săruta,
Astfel pe cât am plăcere,
Gurița ta ;
Gură, sînu-ți de ninsoare,
Nu aş cruța.
Ca un crin arzînd sub soare.
Ai tremura !”
— „Corpul meu cel de ninsoare
Să nu săruți !
Neaua se topește-n soare.
Vai ! să nu uiți !”

LA TILIA

Roza înflorește cind amorul suflă.
Paserea ce-n frunze cîntă al ei dor
Lîngă o fîntînă oare nu se-nsuflă

De un sînt amor ?

Tilia ! Amorul face de tresare
Crinul, Ia suflarea dulcelui zefir.
Cînd p-a ta guriță un surîs apare
Și o rouă udă geana ta de fir ;
Cînd o sărutare gura ta dogoară
Și tu ceri o buză să o răcorești,
Află că pe frunte-ți a trecut o boară

De amori cerești !

Rara frumusețe și a ta dulceață,
Fermecile-ți mîndre ce te încongior,
Ele-ar fi, copilă, reci cum este-o gheață,

Fără-al tău amor.

El face frumoasă aspra urîciune,
Părului alb încă dă el fermec rar,
El învinge însuși pe înțelepciune

Prin cerescu-i dar.

Tot ce viețuiește, tot ce-i rău sau bine
Este dară făpta ăstui foc ceresc.

Pentru ce, Tilia, mă oprești pe mine

Ca să te iubesc ?

LA ACEEAȘI

îmi ziceai, o, ce idee !
Să culeg, ca un buchet,
De la orișice femeie
Și să fac un rar portret!
Am răspuns, țLaduci aminte
„Brațul tău de trandafir
Eu il iau mai înainte !
Apoi... părul tău de fir.
Apoi gura-ți d-amarante
Mică cît un sărutat;
Ochii tăi vii, diamante
Ce-n azur s-au înecat...
Să mai iau, a mea Tilie,
Mijlocu-ți de zîină strîns,
Și profumu-ți d-ambrozie,
Risu-ți mestecat în .plins ;
Genele-ți ce se coboară
Cînd roșește fruntea ta.
Ca bălaia aripioară...
Apoi cată-a mai lua...
Zîmbetu-ți dupe guriță
Flutur d-aur pe buchet!
A ta albă minușiță...
Eu aş face un portret."

**Tu păstrai tăcere mare.
Mă lăsai cl-am terminat,
Iar atunci ou o strigare
La cuvînt tu m-ai chemat.
De atunci de cîte oare
De portrete îți vorbesc,
Tu schimbi vorba, gînditoare.
Fețele îți rumenesc !**

CIT VA VIEȚUI

**Cit va viețui amorul,
Dragul meu, nu pot a ști.
Care zi lua-va zborul,
Nu pot încă a ghici.
Dar va ține, o, bădiță,
Pînă ce vei termina
Fir cu fir a mea cosiță
Aurrtă-a săruta !**

TILIA, DULCE NUME

Tilia, o, dulce nume !
Eu in toate te privesc.
Toate parc-aici în lume
Cîte-un fermec îți răpesc !
Eu văz ochii tăi în soare
Și în noapte păru-ți brun,
Sufletu-ți îl simț în boare,
Răspîndind al tău parfum.
Văd junețea gurii tele
P-ale primăverii flori ;
Văz surîsele-ți junele
Printre aurile zori.
Dar cînd văz p-o roză dulce
Umbra dupe buza ta
Și văz roza ce străluce
într-o zi a se usca,
Mă gîndesc la tine-ndată
Și încep a suferi
Căci ca roza purpurată
Tu vei trece într-o zi !
Depărtați curînd d-aice
Aste roze ce-mi amînt
Că Tilia mea feric
O să piară în mormînt.
Iar tu, jună, albă față,
Pîn-a nu te veștezi,
Cu parfumul tău mă-mbată.
Astfel beat eu voi muri!

FATA DIN TURN

I

Umbra serii-acum se lasă
Pe Bitolia prelin,
Episcopul grec la masă
Și alți oaspeți beau la vin.
Dar in sală a venit
O copilă, o română.
Episcopul, necăjit,
Zice : — „Ce-ai făcut, păgîină !
Vei să te măriți, știu bine...
Cu o rudă, c-un Țintar !
Lumea plînge pentru tine !
Eu te scap d-aeest amar.
Fugi de dînsul ca de dor !
Sau te pui în închisoare !"
— „Sinte ! pune-mă-m prinsoare,
Mai voioasă sunt să mor !"
— „Aruncați-o~n închisoare,
Strigă către doi ascheri,
Ca să moară în dureri
Fără aer, fără soare !"
Fata varsă lacrimiori.
Ea e jună și frumoasă.
Pe cosița-i auroasă
Poartă dragi cununi de flori.

II

Două primăveri trecură.
 Fața sa s-a veștezii ;
 Ochii-n lacrimi s-au topit.
 Rozele s-au stins pe gură.
 — „De vrei tu să-mi fii iubită,
 Lanțurile-ți voi zdrobi ;
 Iar de nu, tu vei muri
 în durere părăsită.”
 — „O, prea sînte ! voi muri
 în durere părăsită ;
 însă nu-ți voi fi dorită,
 Nici chiar servă nu-ți voi fi !”

III

Alte două veri trecură.
 Moartea crudă i-a sosit;
 Moartea crudă i-a răcit
 Sînul dulce de vergura.
 — „Lanțurile-ți voi zdrobi
 De vrei tu să-mi fii iubită.”
 — „Sînte ! moartea ne-mblînzită
 Vine-acum a mă răpi.
 Nu-ți fac nici o grea muștrare
 Pentru cîte sufăr eu.
 Dar te du la mlndrul meu
 Ce se-abate de-niristare.
 Spune-i, spome-i c-am perit;
 Dar nu-i zice că-n durere
 Pentru dînsul viața pere,
 Să nu-i spui c-am suferit.
 Ci să-i spui eă-s vinovată,
 Că de mult l-am fost uitat,
 Să nu sufere-ntristat...
 Ci pe loc să fiu uitată !”

BLESTEMUL PASTORULUI

Draga mea cu gene crețe
 Pentru altul tu mă lași!
 La nebuna tinerețe
 Tu-atorci ochii drăgălași ?
 Te blestem dar cu căldură :
 Pârul tău cel bălăior
 Seaturâ-se ea răsură
 în al tomnii vînt de dor !
 Gura-ți de mărgăritare,
 îngrădită cu rubin,
 Mică cît o sărutare,
 Să pălească de suspin !
 Brațul cînd gros, cînd subțire.
 Alb și rumen, și graselor
 Să se schimbe c-o clipire
 într-un fus sau rășcmtor !
 Mijlocu-ți ce brîul strînge
 Cu sfială, binișor,
 Tremurînd a nu îl frînge,
 Să se^ngrașe ca un nor !

SFIICIUNEA

Penitru-nlîia oară-n viață
Eu i-am zis cuvinte dragi.
Ea întoarce alba-î lătă
Unde pîrguiiau dulci fragi.
Dar atunci îndată-aice,
Știre bună i-a sosit.
Ea se-ntoarce și îmi zice :
„Ce-am dorit, tot s-a-implinit !
Mai demult, mi-aduc aminte,
Îi ziceam drăguț, încet :
„În cinci ani de-aici-nainte,
Îți voi spune un secret.”
Rumenind, ea îmi mai zise :
„Pentru ce nu-mi spui acum ?
Zilele noastre sunt scrise
Pe al crinilor parfum !”
Ieri i-am zis că altădată
O iubeam atîta eu ;
Dar iubirea înfocată
Am ascuns-o-n sînul meu.
Ea atuncea îmi răspunse :
„Bine este c-ai tăcut.
Dragostele cele-ascunse
Sunt tot ce e mai plăcut.”
Am răspuns atuncea, încă :
„Crezi că cine a iubit
Cu o patimă adîncă
Vreodată s-a răcit ?”

— „Ca o soră mă iubește !”
îmi zicea neconținut.
Vai! Dar inima gonește
Tot ce gura a vorbit.
Mina-i mică, albioară,
De la sînu-mi retrăgea
Și-a sa frunte nimeoară
Se pleca sub gura mea
Și zicea cu dulci suspine :
„Oh ! te jur, de mă iubești,
Apără-mă chiar de mine !
Du-te ! ca să nu slăbești !»
Eu m-am dus, o, nebunie !
Astăzi văz că am greșit
Și că numai cel ce știe
Să cuteze fu iubit.

MARINA

Ați văzut voi păstorîta
Oe-al meu suflet a răpit
Și a turburat Castrița
De trei zile ce-a venit ?
Îi cîntam d-acele multe
Cîntece. Ea îmi zicea :
„Ce femei pot să te-asculte
Și-al lor suflet să nu-ți dea ?”
Apoi mă-ntreba pe mine
Pentru cine le-am făcut.
Răspunzînd că pentru sine,
Îmi zicea : „Eu am știut!”
De atunci mi-a dat parfumul
Sufletului înfocat.
Sufletul fiind dar fumul
Florii, floarea ea mi-a dat.
Cînd amorul îi aduce
Cupa cu nectar și bea,
Și cînd grațiile, dulce
Vin de să. limbat cu ea,
E nebună și tresare
Ca un crin în vîntul cald.
Într-o dulce sărutare
Buzele-i de foc se scald.
Uită moarte, uită viață,
Aiurează, n-are loc,
Plînge, rîde, se răsfață,
Tremură și arde-n foc.

Cine poate ca să vadă
În acest minut de-amor
Păru-i ca o dulce rază
Peste sînu-i albior ;
Brațul ei formînd cunună
De crini, roze, un minut,
Gura ei cerînd nebună
Ca să spargă tm sărut,
Și al rozelor tezaur
Într-o clipă dispărînd,
Sub o pulbere de aur
Pe tot chipul ei arzînd ;
Cine poate să privească
Toate aste frumuseți
Și să nu se amețească
De plăcere dulce beți ?
Cînd pe fruntea-mi gînditoare
Tresărind simț bucla sa,
Ast minut, p-acestui soare
Sceptru d-aur n-aș schimba !
Cînte ce le-mi amoroase
Se parfum în al ei sîn,
De aoea și miroase
Cînd a roze, cînd a crin.

EDESSA

Eu vă salut, o, noapte și voi, o, stele albe.
Ce disputați domnia acestui loc mereu !
A voastră luptă-i demnă s-o văză Dumnezeu !
Vai ! Omul trece iute cu faptele lui dalbe
Ce perd pe calea vieții nestătătorul pas !
Tu, singură, natură, tot jună ai rămas !
Ce s-au făcutit acele troiene de popoare ?
Acele generații ce-n lume au trecut ?
Și sclavii și-mpărații ? Trăiră un minut,
Nâscînd spre a se face țarină trecătoare !
Ce s-au făcut acele divine frumuseți
Ce-mpodobeau cu roze paharele-n ospeți ?
Acei Iuți cu sun dulce ca mierea Adonii
Ce rechemau nectarul și zeii drăgălași !
Epîriana floare ai- carii sini gîngași
Produs-a pe eroul Europei și Asii ?
Junia, frumusețea pe anii-i se certau
Și visele din secolii ideea ei ne dau.
Vai ! Tot s-a stins ! Putere și viață, și mărire
Urmat-au în uitare pe generațiuni !
Tot ce lăsară-n lume aceste națiuni
Sunt negrele morminte ce n-au nici amintire.
A numelui lor șoptă, dintr-un trecut de dor,
Ca zgomotul ce moare, ajunge-n viitor.

Chiar dacă amintirea ne-ar fi păstrat mărimea
în secolii ce-au să vie, morți, ce-ați fi știut voi ?

Și cugetele voastre trăiesc ori printre noi ?
în negrele locașuri aveți voi mulțumirea ?
Vai ! Moartea despărțit-a prin ziduri pin' la nori
Pe morți de vii, în lume, sărmani, slabi muritori
Tot cade în uitare ! Popoare-mpovărate,
Popoare fără țintă și fără obiect,
Să rătăcesc în noapte : durerea le deștept.
Dar greul, rob el însuși, aspiră libertate
Și cată să supuie pe poporul român !
El singur va să fie și liber și stăpîn !

în aste locuri viața atîta de frumoasă,
Dar și atît de tristă, e toată în mormînt
Mai mult decît în oameni, p-acest căzut pămînt !
Omoară crud p-un popul sclavia rușinoasă !
Un popul sub robie să-nclină abătut.
Atunci cînd energie, virtute a perdut.
Colo din vîrful stîncii cascada gemătoare
Se varsă-n valuri albe și geme printre nopți.
în lac d-azur ea fuge, vărsînd duioase șopti " "
îndată ce s-aruncă din coasta-ngrozitoare. ' '
Colo revarsă luna torinte dulci de foc
Și stelele ca vise bălaie vin, să joc ;
Zîrabesc cu fericire acestor triste locuri
Ca cugete plăcute ce plană un minut
în suflete zdrobite d-un chin neabătut.
Lumina lor pe unde să varsă-n dalbe focuri.
Mai colo în pădure șacalul de mormînt
Amestecă urlatul cu murmura de vînt.
Pe orizonte ochiul zărește cum se-n tînde
O mare azurie sub focul cel ceresc,
Plăceri neexprimate ne-mbată, ne robesc ;
Căci marea totd-auna vederea drag aprinde.
Cu cit suntem aproape d-al vieții creator,
P-atîta fericirea alină-al nostru dor !
Să cercetăm țărîna scăpată insultării
De timpuri care seamăn și secer totul jos,
Tot pîn' la suvenirea d-un nume mincinos
Ce moare d-opotrivă în nopțile uitării !

Să turburăm mărirea mormintelor în dor
Și să vedem în urmă-i ce îasă-un muritor !
Kdessa nu ne lasă decît țarina oarbă
Ce omul și cu timpul în fine au stricat :
Umana lăcomie chiar moarte-a despoiat
In restele lăsate mormintelor să soarbă.
Așa se vor abate ce noi am ridicat,
Așa lna-va vîntul cenușa ce-am lăsat!
Așa peri-va încă a gloriei lucire,
Țarina răsipită de crivățul gemînd
Nu va putea să știe de am lăsat trecînd,
Pe viitorul lumii, a noastră amintire.
în darn locuitorii acestui loc frumos
Cred &ă-auză noaptea, în viatul dureros,
Pe piața unde fuse Edessa altădată.
Sunări de muzici, zgomot de cupe ce închin,
Și nichezări profunde, ce strîgătele-ngîn,
Strigări de oameni, zgomot ce face o armată.
în darn ei cred să vază in nopți cum se formează
Grădini, palate, teatruri, lumini că variază !
Nu ! Moartea nu întoarce aceea ce răpește !
Trufia ce încinge pe popoli cei mari,
Pe regi, cată să cază sub Ijmpi cei amari.
Căci Dumnezeu răzbună pe cel ce s-asuprește.
Cascada varsă-n noapte desfătătoare șopti
Și luna d-aur trece pe sînul negrii nopți.

ZIO AHA

Mult bine ție, țară, locaș desfătător
Și unde vîntul poartă parfum îmbătător !
Mulți secol de durere pe fața-ți sâ-nsetmnează.
Străinul, spada, focul trăsura lor păstrează.
Dar răul ce-ți făcură sălbatecii tirani
Se șterge sub suflarea celor din urmă ani.
Orice popor ce geme sub oarba tiranie
Și cheamă c-ochii-n lacrimi ursita în mînie
Să liberă odată de al robii semn,
Cînd Dumnezeu îl află de libertate demn,
Prin fapte meritorii și prin virtuți plăcute.
Durerile-unui popor din viciu sunt născute.
Tiran și rob aicea sunt deopotrivă răi.
Tiranul piere, robul urmează pașii săi.
Căci nu mai e barbară. Turcia se-mlădie ;
Avea ceva virtute această barbarie.
Azi ea se civilează, credințele-i antici
Se scutură de \intui ce suflă-acum aici.
Civilizațtunea pe jumătate, încă
Ucide. Ochiul vede mai bine-n noapte-adîncă,
Decît între lumină și umbre ce mijesc.
Tiran și rob d-aceleași nevoi se bintuiesc.
Au dreptul deopotrivă toți la acea iubire,
Le trebui deopotrivă și viață și gîndire.
Ce-mi pasă daca astăzi domnește-un musulman
Sau un creștin ? Și unul și altu-ar fi tiran.
Și am vedea alți popoli sub altă tiranie
Plîngînd ale lor drepturi perdute in robie.
Colo se plînge grecul sub jugul otoman.

Dar plînge libertatea, visînd a fi tiran.
Albanul și românul, bulgarul ce-ntîrzie,
El îi privește astăzi născuți a fi-n robie,
Popoarele adesea prin nedreptatea lor,
Dau viață și tărie ursitei lor de dor.

Îoanina adoarme pe linul lac al său,
In noapte, tremurlnidă, sub gheara unui leu
Ce-ascultă și veghează în somnu-i de durere,
Ali-pașa satrapul! Tot este în tăcere,
Abia în depărtare un cîne, cînd și cînd,
Neodihnit de-o umbră, a răsăi-it lătrînd.
Ici, colo o lumină pe a cetății frunte
Trăsurile-i de moarte le face și mai crunte.
Eu nu cunosc nimica mai trist, mai suferînd,
Decît surîsul dulce pe-o față d-om murînd !
Saraiul strălucește în valuri de lumină
Și se prevede astfel în lacul ce suspină
Sub poale'le-i bătute de valul spufmegos.
Un gemet se aude adine, misterios.
E răsufierea apii, e plînsul ce vestește
Durerile cetății sub jugul ce-o strivește ?
Pe virful unui munte văzut de la sărai
Se-nalță printre umbre al lunii disc bălai,
Ca un turban de aur, vărsînd a sa lumină
Pe unda încrețită d-a serii boare lină.
De la sărai, in noapte, citi ochi, arzînd d-amor,
Pe unda azurată să rătăcesc cu dor !
Ici, colo la ferestre, perfida, blondă lună
Ne lasă să se vază mai mult C-o față jună,
Mai mult d-o buclă d-aur, mai mult de doi ochi vii,
Murînd de voluptate și crude gelozii.

Pe o sofa luxoasă stă palida Almee,
A lui Aii nororă, a lui Muhtar femeie.
Almea e frumoasă, dar ca-acele flori
Ce-n țările geroase nasc iama sub ninsori,
E marmura și arta. E marmura cea rece
Ce ia o formă dulce sub foarfecele grece.

Ca doi smaranzi in aur, verzuu ochi lucesc
Sub genele-i bălaie ce grații le-mpletesc.
Pe coama-i de beteală se vede-o velă albă,
E neaua și cu soare ! Amestecare dalbă !
Gurița-i ca rubinul în marmur încrustat.
Ea semăna c-un arbor ce-n flori s-a dezvoltat.
Amorul e în sînu-i. Cum viennile fărâmă
Un crin, așa amorul în inima-î dărâmă.
Ea își iubește soțul ; dar gelozia ei,
Ast monstru ce devoră și anii tinerei
Și dulcile amoruri, făcea să simtă dorul.
Și ochii săi să verse un riu de plîns ca norul.
Muhtar era zburdalnic. Pe altele iubea.
Curați arzînde lacrimi \ Almea își zicea :
„Deșarta-mi frumusețe faceți să veștezească !
De ce folos ea-mi este în viața omenească ?
Sunt oare eu frumoasă doar ca să desfăte,z
Aceste ziduri triste, ce viața mi-atrizez ?
Am inima mea plină d-amor, ca să se spargă ?
Născut-a frumusețea-mi ca în mormînt să meargă ?
De .n-aș fi fost frumoasă și nu aș fi iubit,
Î-aș fi iertat eu poate că el m-a părăsit ?
Știu p-aie lui amante, ghiauri fără rușine
Ce își arată fața la cel dintîi ce vine,
Ce fără martori încă cu oamenii vorbesc.
Neam necurat și negru ce blestem și urăsc !
Ar trebui să scape acest pămînt de ele !
Am să le-nchid eu ochii cu flăcări tinerele !
Ca soțiul meu cel june, neavînd ce mai iubi,
La dulcea lui Almee să poată reveni."
Ea zise și o rază de-adîncă răzbunare
In ochii săi scinteie cu vie-nflăcărare.

Aii atunci s-arată. — „Ce vei, frumoasă floare,
Tu, ce p-a mea tulpină te pleci surîzătoare ?
Vei oare să-ți dau știre de soțul tău Muhtar ?
Acest iubit al' nostru, făcut cu Ilbahar ?
Tu plîngi, Almee dragă ? Știu ce-i a ta durere.
Dar să ședem ! Vin', spune ce inima 'ta cere."

AJi-pasa fusese tiran : Su cercetăm !
Era-nzestrat cu patimi ce noi ie condamnăm.
Amorul despre aur, din sufletu-i făcuse
Un apostat fantastic, ce in tiran trecuse.
Al său scop fu averea, puterea un mijloc,
Minciuna, prevedința-i, și crima al său joc.
Silit ca să se scuze de ale sale crime,
Se face protectorul principiilor sublime,
Și ascunzându-și gândul de falsitate plin,
Chemă la libertate al său popor creștin.
Reformator fu încă cum hoții pot să fie,
Prădind și vârsînd sînge in oarba-i tiranie,
Și reformînd tot lucra și neînțeleghid
Că cela ce dărknâ clădește 1-al său rînd.
EI, insuflat de reie, pornit d-al său capriciu,
Va să regenereze popoarele prin viciu.

— „Dar sâ vedem ce face să cure plînsu-ți lin ?
Urmă bătrînul pașă. Eu cam ghicesc puțin.
Muhtar nu-ți scrie încă, crezi că te ne-ngrijește ?
E la război ; războiul la grijă îl robește.”
— „Dai- astăzi chiar, știi sigur, ca soțul meu a scris
Frasinii, astă greacă, printr-un tatar trimis.”
A geloziii umbra pe fața ei s-arată,
O face mai frumoasă. Aii răspunde-ndată.
— „Și ce pot eu a face?” — „Pe greacă să omori!”
Răspunse juna turcă și dalbe lăctirniori
Din genele-i bălaie picară pe-a ei față.
Vai ! Lacrima menită de a ruga de viață,
Roagă acum de moarte ! — „Almea, fata r.iea.
Această cugetare nedreaptă e și re*i.
Vorbește-mi de amendă, eu înțeleg mai bine,
Căci soțu-i are aur mai mult și decit mine.
Să fim cu sînge rece și drept a judeca !
Frusina nu se cade s-o crezi rivala ta.
Tu n-ai în ea rivală ; nu merită ast nume,
Ea este o femeie cum sunt atîtea-n lume :
O floare ce suride pe un buchet de-o zi,
Ce trece și se uită, menită a peri.

Ea este-a tutulora și nimeni poate zice :
•«E-a mea Ea nu iubește pe nimene aice.
Muhtar nu o iubește.” Almea, suspinînd,
Cu vorbe prefăcute și viers plăcut și blînd
Răspunde : „ — O, stăpîne, el poate sâ iubească,
Aceasta nu m-atinge ; nu poate sâ privească
O soață musulmană supusă la bărbat.
Dai- trebuie a-ți spune ? Muhtar e ruinat î
Averea sa se schimbă în pietre prețioase
Și trece la aceste ghiauri nesățioase.
Sunt ele cincisprezece Curînd și casa ta
Va rămînea săracă !” Almea tîdumfa.
Ea atinsese coarda ce răsuna mai tare.
Ali-pașa visează o crudă răzbunare.
— „Vai ! Sunt perdut cu totul! strigă acest avar.
Căzut in sărăcie ! O, trai crud și-amar !
Ce trebuie a face ca sâ trăiesc, îmi spune ?
Pe bunele raiale impozite voi pune.
Voi sărăcii bărbații, ucide pe muieri,
Căci ei produc, iar ele risipă 5n plăceri.”

Ați cunoscut voi floarea acestui lac dormind,
Născută la suflarea zefirilor din pînd ?
Ea vine rizătoare ca visul diinineții !
A soarelui lumină e umbra frumuseții.
Zioara se numește; părinți-i sunt români,
Ioanina formase frumoșii-i, tineri ani.
A lacului murmură junia-i legănase
Și vîntol lui cel fraged cosița-i răs fătase.
De opt luni măritată, ea trece viața lin
Și-i pare o comoară de fermec, drag, divin.
Durerea ce în lume tot omul însoțește
Cum fumul totd-auna pe flacără unește,
Părea că o lăsase a se-mbâta puțin
De vise mincinoase, dorințe ce declin,
în casa lor întînsă, pe lacul azuratic,
Ea lasă să se joace privirea ei, molatic.
Era frumoasă seara și cerul înflorit.
Iar lacul cel albastru părea însuflețit.

Sub lina sărutare de zefiri și de stele
 Ce se scâldau în sînu-i ca fete tinerele.
 Și umbra, focul, vîntul, și cer, și lac d-azur
 Formînd un tot ferice, vărsînd un lin murmur,
 Unite, mișcătoare, eu viață și junie
 Trădînd o taină adîncă, străină armonie,
 Păreau a se-nțelege, păreau a-și zice lin
 Misterioase lucruri într-un limbagi divin.
 Atunci, întâia oară, Zioara cea frumoasă
 Simți gînidirea tristă în iniwia-i voioasă.
 I se păru că traiul e prea desfătător
 Ca să nu aibă-n urmă și zilele de dor...
 Gîndind la a sa țară, d-o frumusețe rară,
 Și-atît de apăsata sub sabia barbară,
 Simți o lăcrimioară în ochii săi curgînd,
 Cu degete de roze o șterse, suspinînd.
 Atuncea soțu-i june se întumă acasă
 Scăpat de ale zillii griji care îl apasă.

— „Ce-ai tu, o, dulce suflet! Te văz cam îngrijit f
 Cu umbra-grijii fruntea-ți de ce s-a-mpodobit ?
 Ce nor de întristare, trecînd pe lîngă tine,
 Lăsat-a a lui umbră pe zilele-ți senine ?
 Oh ! pentru-ntâia oară, acuma, dragul meu,
 Te văz răpit de gînduri și simț că-mi face rău.
 Făcut-am eu vrun lucru ce ție nu îți place ?
 îmi spune; altă dată mai mult nu voi mai face.
 Eu voi să-ți plac Sn totul, căci voi să mă iubești,
 Auzi, o, soț ferice ! Tu, oe-abia zîrnbești,
 Vin' ! Dă-mi o sărutare sau lasă să-ți dau ție,
 Și grijea s-o preface în dulce bucurie.”
 Ea îi luase mîna și o strîngea pe sîn.
 O lacrimă cerească luci în ochii-i lin.

— „Ascultă-mă, Zioara, să-ți spui o cugetare...
 Tu n-ai făcut nimica să meriți o muștrare.
 Eu te iubesc. Virtutea, înțelepciunea ta
 Egală frumusețea-ți, deci nu te turbura.
 Dar ce mă preocupă, o, soața mea iubită,
 Și face ca să tremur în viața mea-ngrijită,
 Și-n mijlocul plăcerii m-oprește a zîmibi,
 E umbra ăstui tigru, acest tiran Aii.

Sunt fiii lui sălbateci, e cruda tiranie
 Ce casa lor exersa și nu-mi convine mie.
 Știi tu, Zioară dragă, ce este un tiran ?
 Deluviu, trăsnet, lavă și negru uragan,
 Nenorocirea, moartea ce cade, ce răpune.
 Au încă a lor lege și-adîncă rațiune ;
 Tiranul ce lovește nu poate-avea cuvînt.
 E mai absurd ca moartea ce naște un mormînt.
 Mă tem dar că tiranul ce ne-ncetat veghează,
 Să nu te smulgă, dragă ! Aceasta mă-ntristează.
 Am, din păcate, nume de om cu mari averi,
 Și tu ești drăgălașă ca stelele din ceri.
 Aceasta ne ajunge să tragem a lui ură
 Pe viața fericită ce-n casa noastră cură.
 Zioara mea, îmi spune, vei tu ca să plecăm,
 Cu dulcea libertate o țară să cătăm ?”

— „Orice tu vei, voi însumi ! Zioara îi răspunde.
 Ordonă ! Eu voi face, nu-mi pasă cînd, nici unde.
 Cînd sunt ou tine, dragă, eu sunt cu țara mea !”
 Ea zice, fericirea în ochii săi ardea.

— „Eu voi să fii ferice ! De astăzi într-o lună,
 Aice sau acolo, tu știi, eu voi fi mumă ?
 Auzi ? Eu voi fi mumă ? Știi tu acest cuvînt ?
 Atunoi voi fi anal mîndră de mine pe pămînt.
 Știi tu ce este o mumă ? E mult !... Sunt încîntată
 Ceva ce face-a rîde și-a plînge tO'td-odată !
 Eu bine nu. știu lucrul, dar simț că-i un mister,
 Oă este-un mare bine, este dat de cer.
 Va fi ferice ziua cînd pruncul, ou plăcere
 Printr-o zîmbire dragă al meu sîn drag va cere.
 Cum o să mă dezmiere ! Și cum va fi frumos !
 Dar tu, nu este astfel ? Tu nu vei fi gelos ?...”
 Așa vorbi femeia, el fericit se simte
 De dragile ei vorbe, de inima fierbinte,
 De fermecele-i rare, de grații, de amor.
 Și zilele lui bete, se uită-n al lor zbor.
 Dar ea era frumoasă cu coama-i cea norată
 Ce-n sîniu-i de ninsoare d-amor parcă se-mbată.
 Cu ochii vii sub gene noroase, ce se înclin,
 Cu brațele rotunde, de nea și de rubin.

Pe soțu-i înclinată, cu gura-i răsârindă,
 Sub un surîs ferice ca roza pîrguindă !
 Dorințe, grații, vise d-amor, în ast locaș,
 Din horile divine coboară drăgălaș,
 Îl schimbă-n rai de viață, frumoasă, poetică,
 Vărsînd parfum din ceruri și lază serafică,
 Și îmbătînd tot simțul și inimile lor,
 Iar orele din aer îi cununau cu-amor.
 Fericea e ca visul ce-n nopți se risipește,
 Ce nimeni nu atinge și nu se împlinește.
 Dar fericire poate aici în lume-a fi,
 Acolo unde viața e numai de o zi ?
 Și-adesea ziua însuși de timpuriu declină !
 Nu ! Fericirea dulce în lume nu domină !
 Ah ! dacă omu-ncepe în lume traiul său,
 El cată să-1 termine prin moarte !... Viața-i rău !...
 Atunci ce-ar fi cuvîntul ce l-a produs aice ?
 Ce-ar fi dar încă scopul acestui neferice ?
 Nici unul! ne veți zice. Dar mîndrul univers,
 Planeții cei de flăcări neschimbători în mere,
 Și spațiul, și timpul, și-această armonie,
 Ca omul, tristă umbră, tot fără scop să fie ?
 Om muritor, știi însuși ce este-un infinit ?
 Îl știi tu mai-nainte, spre-a știi la ce-ai venit ?
 Să nu punem pe lume speranță și credință,
 Căci ea va fi eternul locaș de suferință !
 Durerea-i e nestinsă și binele-i ușor.
 Și răul o să fie stăpîn în viitor.
 Da, lumea este dată acelui rău, avere,
 Și răul, în domnie-i, un drept mereu va cere.
 Și cel ce vreodată ast drept crud îl lovește
 Va perde al său suflet ce crede și iubește.
 Pe ast pămînt de doruri, să nu întîrzieth !
 Și ce lăsăm în urmă, să nu mai regretăm !
 Cu cît apropii capul acestii căi a vieții,
 P-atît ajungi la scopul iubirii, tineretii.
 Căci dincolo, de noapte e ziua ce dorim,
 Și dincolo de moarte, e viața ce iubim.
 Iar moartea e un bine. Spre a trăi, se cere
 Ca să murim-nainte : fericea e-n durere.

f, κ
 *
 ^
 •
 !
 {
 •
 ,
 [
 !
 .
 •
 £
.
p.
p
1
.
1,
.
 J ;

Ce este, o să fie, nimica n-a perit.
 Nu este transformarea al omului finit.
 Atuncea, și d-odată, o voce tunătoare
 S-aude. E satrapul ! Urgie și teroare !
 O ușă se deschide. Ali-pașa intra
 Cu garda dupe sine și ochiu-i sîngera.
 D-odată către gardă el zice cu teroare :
 — „S-o ducă la Perama, s-o puie în prinsoare !”

*

Acolo unde lacul termină lungul său,
 Sub o rîpoasă stîneă, se-nalță un sat rău.
 Aproape e Perama. O casă și o baie
 Și schitul ce-are nume de sîntul Nicolae,
 Capelă ce se surpă. Aici să ne oprim,
 O dramă sîngeroasă prin noapte să privim.
 Trei nopți se îmiphniră : era a treia noapte
 De cînd se arestase Zioara. Triste șoapte
 Avea atuncea lacul și palide vulvori
 Varsă bălaia lună sub vălu-i rupt de hori.
 Gemea sub maluri lacul. Nu auziți voi oare
 În schitul ce se surpă, în neagra închisoare,
 Suspine dulci și triste ? Vai ! în acest mormînt
 Zac cincisprezece mume ! Și toate june sunt !

O, popul neferice sau popul mizerabil !
 Ce mori cu tot minutul sub rău-ți incurabil
 Și nu ai bărbăția odată ca să mori,
 Sau să îți sfărâmi jugul și-ai tăi asupritori!
 Te temi să mori, sărmane, cînd moartea îți răpește
 Neîncetat tot lucrul ce inima-ți iubește ?
 Cînd viața și averea, și onoarea ne-ncetat
 Sunt sparte, veștezite ! în sufletu-ți stricat
 Atîta lașetate domnește, îl îngheață,
 Că-n loc de-o moarte dulce, să vei o tristă viață ?
 Orice popul de moarte cu spaimă va fugi,
 Sub brațul tiranii curînd se va zdrobi.

Pe valurile-albastre, locaş de frumuseţe,
 De boare prefumate, p-aceste unde creţe,
 Spumate, aurite, d-odată a părut
 O barcă. Printre trestii lopeţile-au gemut.
 La luciul barca iese, acolo se opreşte.
 Din aburi, luna plină apare şi luceşte.
 Ai fi crezut că este momentul cel de dor
 A unor cataclisme-nainte mergător,
 Ce sufletul ne-apasă şi-l sparge, şi-l topeşte
 În lacrimi de-ntristare. Momentul când loveşte,
 Din cer pe muritorii plăpînzi, nedrepti trufaşi,
 Pe robul şi tiranul tot pe-atît culpaşi. -
 Dar unda mi se pare să fie ameţită
 Şi bolta neguroasă cu fulgeri e-mpletită,
 Şi stelele în aer parcă de tot se sting,
 Şi cat *s-ascuTizk* fruntea în nori ee le resping.
 Şi vîntul între trestii dă sunete sălbateci
 Ce se unesc cu vocea de vijelii fantastici.
 Cu urletu-unui ctne făcînd concert amar
 Şi-adap-al nostru suflet din crudul lor pahar.
 Am zis că-n luciul apii caicul se îndreaptă.
 Acum soseşte, iată, ceva pare că-aşteaptă.
 Acolo geme lacul de cincisprezece ori ;
 D-atitea ori se crapă, se-nchide cu bolbori,
 Spumînd, şi spuma piere, mari cercuri se formează,
 Se-ntind, se perd departe, şi altele urmează,
 Şi se lăţesc şi iară dispar la rîndul lor ;
 Şi apa se alină, şi luna dintre nor
 Arată la fereastra castelului Peramii
 Un cap cu plete albe : pe autorul drămiî.

O FATA TINARA PE PATUL MORŢII

Ca robul ce cîntă amar în robie,
 Cu lanţul de braţe, un aer duios,
 Ca rîul ce geme de rea vijelie,
 Pe patu-mi de moarte eu cînt dureros.

Un crin se usucă şi-n laturi s-abate
 Cînd ziua e rece şi cerul în nori,
 Cînd soarele-l arde, cînd vîntul îl bate,
 Cînd giindina cade torente pe flori ;

Aşa făr' de veste pe zilele mele
 O soartă amară amar a bătut,
 Şi astfel ca crinul de viscole rele,
 Pe patu-mi de moarte deodat-am căzut.

Abia-n primăvară cu zilele mele
 Plăpîndă ca roua abia am ajuns,
 Atuncea cînd cîntă prin flori filomele,
 O crudă durere adine m-a pătruns.

Amară e moartea cînd omul e june,
 Şi ziua-i frumoasă, şi traiul e lin,
 Cînd paserea cîntă, cînd florile spune
 Că viaţa e dulce şi n-are suspin !

Sa moară bătrînul ce fruntea înclină
Ce phnge trecutul de ani obosit •
Sa moară și robul ce-n lanțuri suspină
Sa moară tot omul cu suflet zdrobit'

far eu ca o floare ce naște cind plouă
Creșteam, pe cunună să am dezmierdări
Și mie amorul cu buze de rouă
Cu inimă dulce îmi da sărutări.

Ca frunza ce cade pe toamnă cînd ninge
buflată de vînturi aici pe pămînt,
Ah ! juna mea viață acuma se stînge
Și anii mei tineri apun în mormînt'

VIZIUNILE

Precum se varsă norul în unde gemătoare
Cînd este foarte greu,
Asemenea în cînturi amari și plîngătoare,
Și inima zdrobită revarsă dorul său.
De ce p-această lume lucește încă soare ?
De ce pămîntul are atîtea dalbe flori,
Cind sub a ei durere, vai î inima mea moare,
Și varsă lungi plînsbri ?
Din toate aste zile d-amor și de plăcere
Ce peste lume zbor;
Nici mia pentru mine s-aline-a mea durere ?
Ce ? Sub amărăciune eu trebuie să mor ?
O, zile de plăcere, d-amor, de fericire,
Ce mâ-mbătați d-un fermec ceresc, necunoscut,
Ce atrăgeați din sînu-i dulci valuri de iubire,
Ce oare v-ați făcut ?
îmi pare că-i acolo, ca dulcea 'dimineată
Frumoasă surizînd,
Că văz suava-i coamă ca o cerească ceață
Schimbînd cerești săruturi cu umăru-i albind.
C-auz cîrteodată în vîntul ce se duce,
A sa frumoasă voce ce dulci dorinți oongior
Și vorbe amoroase ce dau un fermec dulce
Plăcerilor d-amor.
O, sînte mesagere, voi, viziuni ce-amorul
Revarsă drăgălaș,
Nu mai veniți la mine ! De cum luați voi zborul
Și mă lăsați, mai negru îmi pare ast locaș !

CALATORUL ȘI SUFLETUL

Călătorul nopții în a ei tăcere
Trece și revarsă cînturi de durere.
Printre stînei îndreaptă pasu-i tremurînd
Și din aburi luna îi surîde blînd.
Dar cînd steaua nopții dupe munți s-ascunde,
O-ntristare-adîncă sufletu-i pătrunde
Și cătînd în urmă stă cugetător...
Vai! Prin întunerec ce va face or
Diurnul nu se vede. Noaptea e adîncă.
Colo este râul, dincolo o stîncă.
însă totd-odată aurele zori
Par surîzătoare dincolo de nori.
Ziua răspîndește umbrele ușoare,
Fluturii se joacă p-o rază de soare.
Florile suave cu parfumul lor
Face de surîde tristul călător.
Paserile cîntă, aurea adie
Și speranța vine ca o bucurie.
Astfel, al meu suflet, nu te întrista
Cînd această viață se va precurma !
Dincolo de noapte, ziua aurită ;
Dincolo de groapă, viața infinită.

CÎNTECE DIN EXIL

Insecta chiar se-mbată de soarele cel dulce
Sub care provedința un loc i-a însemnat
Și paserea, în toamnă, în alte țări se duce,
Dar iară se întoarce cînd timpul s-a schimbat.
Dar pentru noi, al țării plăcut și dulce soare
A încetat în viață d-acum a lumina.
Oh ! pKnegeți țara voastră cu lacrimi arzătoare !
Oh ! plîngeți România ce-nclină fruntea sa !
Da, inima bătut-a la țării înviere,
Deci inimile voastre să se fărâme-n chin !
Da, ochii-au vărsat lacrimi la marea sa durere,
Deci ochii să se stingă pe un pămînt strein !
De ne luau ei viața, o, patrie iubită !
Nu ar fi fost mai aspri cu fiii exilați,
Am fi voit cununa martirilor iubită
Decît pe alte țarmuri de tine depărtați.
Ei ne-au respins, o, țară ! în țările străine
Ca astfel să răcească amorul ce-ți păstrăm,
Și inimile noastre să fugă de la tine,
Și amărîți de doruri, noi să te blasfemăm !
Mă bucur d-aer liber, de viață, de lumină,
La neamuri ce virtutea a nobilat măreț.
Aicea nici o frunte sub sabia străină
Nu vine să se plece în hulă și despreț.
Dar este fericire cînd nu sunt lîngă tine,
Cînd știu ce suferințe vin a te întrista ?
Pot fi ferice, oare, și pot gusta vrun bine
Cînd sabia străină înclină fruntea ta /

Acela care vede plăpinda fericire
Perind ca visul d-aur sub ochiu-i întristat,
Acela care vede sărutul de iubire
Pe a miresii buză sub moarte înghețat ;
Acela ce-mpletește ghirlanda cea de nuntă
Și-n loc d-o dulce frunte, o pune 'p-un mormînt.
Acela singur știe ce suferință cruntă
Simțit-a al meu suflet la dorul țării sint !
O, țară, Românie, o, drăgălașă floare !
Tu pleci pe moarte fruntea în dimineața ta
Ca o fecioară dulce ce jună încă moare
Și lacrimile noastre nu pot a o scăpa.
Ah, daca aste plîngeri ca un parfum de noapte,
Spărgînd acele valuri albastre din eter,
Ajunge-vor la tine în dureroase șoapte,
Divină prevedința, fă-ndată ca să per !
Cea rău făcut-am ție, o, țară de durere !
Ca să atragem ura-ți ? într-un extaz d-amor
Am vrut să fii fericite, s-ai viață și putere.
Și, pentru-a ta mărire, voios am vrut să mor !
Cu toate-acestea, țară, tu ești nefericită,
Și te iubim mai tînăr în suferința ta.
Imaginea ta dulce ca fantasma iubită
în nopți d-amărăciune vine-a mă-mbăta.
Eu te iubesc, o, țară. precum iubim o floare
Pe care vîntul morții înclină pe pămînt,
Mî-ești dragă ca lumina ce^n sînul nopții moare,
Ca o amantă dulce ce cade în mormînt.
Fericite este-eroul cu fruntea podobită
De lauri glorioase, și-nceată d-a trăi î
Fericite este-amantul ce vede-a lui iubită
Ca floarea dimineții pe sînu-i a zimbi,
Și savurînd nectarul în prima sărutare,
Depune a sa viață și zice : am trăit!
Cînd ochii te văzură, o, țară de-ntristare,
Săltînd de fericire, de ce nu am murit ?
O, timp ce schimbi în lume tot luciul, râu și bine,
Și țară și plăcere tu nouă ne-ai luat,
Lăsîndu-ne abateri, dureri, amare chine
Și-o inimă în care credința s-a uscat.

Nu-ți cer eu fericire, nici zile dulci și line,
Nimic din cîte-n viață eu încă n-ara gustat,
Nu voi, nu pot a-ți cere nimica pentru mine :
Îți las cu trista-mi viața tot ce tu nu .mi-ai dat;
Dar cer o zi frumoasă, o zi de bucurie,
De glorie, de viață, acestui drag pămînt.
O, timp, dă-i libertatea, dă-i vechea vitezie !
Și d-astăzi sufle vîntul pe tristul meu mormînt

SCOPUL OMULUI

Spre țărmaș ce se perde în noapte și în ceață
Curînd o să atingă al vieții-mi vas fragil.
Și mă întreb pe mine aici, în astă viață,
De cînd trăiesc în doruri, la ce am fost util ?

Și sunt mai mult în lume ca umbra trecătoare
Ce-o lacrimă aruncă în cursu-i d-un minut,
Ce nici nu învălește, nici dă acestui soare
Mai multă strălucire, nici fermec mai plăcut ?

Mă-ntreb ce este oare a noastră misiune,
Noi, care-aici în viață n-avem decît o zi ?
Noi, ale căror fapte, țarină, fală, nume
Se spulberă în vînturi-nainte d-a luci ?

Cărarea mea în lume se șterge de sub soare ;
Amara calomnie pălește-al său color.
Tot omul lasă-n urmă-i ce lasă-o dulce floare :
Prefumiul d-o secundă pe vîntul trecător.

A unei soarte astfel, vai ! prețuia durerea
Ce inimile noastre adapă cu venin ?
Necazul unei mume ce și-a zdrobit plăcerea
Veghind cum se formează al ei prunc pentru chin ?

Acest argil molatec ce vîntu-o să răpească,
Ori merita onoarea să poarte-n al său sîn
O flacăra de spirit, răsfrîngere cerească,
Ce ca un rob ascultă de luf ast crud stăpîn ?

Așa mă-ntreb și Domnul răspunde blînd dorinții
„Tot ce trăiește-n lume are cuvînt profund,
O floare să profume în capista ființii,
O rază să-am-ească abimul fără fund ;

O lacrimă s-aline un suflet în durere,
ȘI roua să fragide arșițele de zi,
Și tu, s-aduni p-o frunte sărutul de plăcere.
O, muritor î iubește, că mine vei peri !"

LA LAMPA MEA

Tu te consumi, o, lampă ! dînd raze luminoase.
La lucrul meu ca tine eu însumi mă consum,
Voind a da lumină acestii țări frumoase

Ce relele supun.

Avem aceeași țintă, aceeași misiune,
Dar tu de cînd servi mie, o lampă-ai ruginit.
Și eu de tînd serv țării, vai ! trebuie a spime ?

Cu inima-am slăbit!

Și n-am produs nimica ! Acum ca altădată
Copiii săi cei vitregi în talieri se dezbin.
Acum ca mai-nainte ea este-ngenucheată

Sub jugul cel străin !

Nu simte nici durerea ce suferă de heară,
Nu simte nici rușine de umilința sa.
Nu simte că mai bine într-un mormînt să piară

Decît a se pleca !

Tu știi, o, dragă lampă ! acele nopți amare,
Trecute în veghere, ca să-i aflăm cîntări,
Prin care să-i aprindem, în sufletul ei mare,

Frumoasele-aspirări !

Dar vînlul de la dînsa au dus aceste ciuturi ;

Ea nu le-a ascultat.

Tot astfel și suspinu-i s-a mestecat pe vînturi

Și lacrima-î cu sînge în rîuri a picat !

Cîntarea libertății acum e înecată

De strigătul acelor ce cheamă arzător,

Să-i urce la putere și să devie-ndată

Tirani, la rîndul lor !

Și sufletele slabe și fără de mărire,
L-a patimilor voce, mai repede alerg,
Tirani și robi în noaptea de moarte rătăcire,
Deopotrivă merg.

Lumină încă lampă o odă, o cîntare.

Și daca și d-acuma noi nu vom izbîndi,

Atunci, avînd dovadă că nu mai e scăpare,

Chiar eu te voi zdrobi.

? -

i;

\

:

ÎNGERII LA RUGĂCIUNE

ÎNȚIUL ÎNGER

**Tu, ce viață dai la toate,
De la sorii ce plutesc
Pîn'la magicile șopte
Ce pe aer rătăcesc ;
Ca o delicată rouă
Ce se lasă peste fiori,
Varsă-o bunătate nouă
Pe plăpânzii muritori !**

AL DOILEA ÎNGER

**Sune coarda lirii mele
Cum o boare lină-n nopți
Scoate dupe viorele
Dulci și delicate șopti.
Tu, ce vise lași să zboare
Lîngă pruncii care crești
Și gurița lor cu soare
Și cu puipură-mpletești ;
Delicata lor junețe
O formează de acum
Cu cereasca frumusețe,
Cu al grațiilor parfum !**

AL TREILEA ÎNGER

**Cum suspină vînt de seară
Pe ai frumuseții peri.
Lirele răsune iară
în tăcere-acestii seri !
Pentru tînăra fecioară,
Viața are dezmierdări.
Mii dorinți în sînu-i zboară
Și revarsă răsfățări.
Unda vieții-i schimbătoare
Și arnoru-amăgitor.
Inima-i debilă floare,
Se înclină dupe dor ;
Fă ca frageda-i junie
Să se scure-n viață lin
Și-al ei suflet să nu știe
Al regresului suspin !**

AL PATRULEA ÎNGER

**Cum un plop în vijelie
Varsă plîngere de dor
Nalțe-se o melodie
P-aure ce-n noapte zbor !
Vin' ! protege, o, părinte !
Orfelinul delăsat
Cărui nimeni ia aminte
De-i voios ori întristat !
Varsă o speranță dulce
P-a lui chinuri, lacrimiori.
Cum drumașul vrind să culce
Află-n nopți un pat de flori.**

AL CINCILEA ÎNGER

**Cîntul meu acum răsune
Ca un rîu în vijelii !
Astfel plîng d-amărăciune
Popolii sub tiranii !**

Cei răi încă sunt în lume
Bici de foc apăsător,
Popoliu la al lor nume
Pleacă încă fruntea lor.
Varsă pe a lumii față
Adevărul cel sublim
Și-n lumina ta-i înalță
Către-amorul cel divin !

AL ȘEASELEA ÎNGER

Ca .suflarea parfum atâ
Fluturilor în zbor,
Ca murmura delicată
Primei sărutări d-amor,
Cîntecele-rm să ia zborul
Spre eterul fără nori !
Tu, ce-n inimi pui amoral
Și parfumul dulce-n flori :
Doamne,-n sînul tău primește
Rugăciunile-omenesti!
Dorul încă vestezește...
Tu poți face oe voiești !...

CORUL

Glorie ! onoare, ție,
Tu, al vieții creator.
Orele p-a ta junie
Nu înseamnă urma lor.

UMBREI SORU-MEI CATERINA

Dragă surioară, te duci și niciodată
Nu te vom mai vedea !
Nici plîns, nici rugăciune, pe moartea ne-mpăcată
Nu poate s-o îmblînzească, o, surioara mea.
Copiii tăi să miră de palidele-ți fețe.
Te rog să te deștepți,
Și mina ta e rece, nu poate să răsfețe
Cosița lor bălaie, o, drăgălași băieți!
De cînd aceeași moarte, cu-aceeași nepăsare,
Pe soțul tău lovi,
Pe viața ta se-ntinse o noapte de-ntristare.
Crezții o datorie a nu mai vieții !
Aceasta e durerea sub care viața plină
De griji s-a abătut,
Durere fără nume ! și rară, și sublimă !
Și demnă d-alte timpuri ce-n lume au trecut!
Ah ! tînără în lume, tu n-ai avut junie .'
Bogată, n-ai cules
Pe sîmd vieții tele o zi de bucurie !
Voiai să mori și nimeni, vai! nu te-a înțeles !
Tu vrei să mori ? Dar locul ce lași deșert în casă,
Cu ce-ai înlocuit ?
Tristețea c-ochii-n lacrimi -s-așează l-a ta masă
Și pentru totd-auna ea pare că-a venit!
Simț viața jumătate de umbră coperită !
Ea poate-a mai zîmbi.
Uitarea să-nvălească ființa ta iubită ;
Dar plină fericire eu nu mai pot simți.

11 iunie 1863

PALATUL DOMNILOR

**Junele fecioare, delicate flori,
Cununau cu roze junii vîngitori
Sau cîntau eroii abătuți în dor
Pe cîmpia luptei pentru țara lor.**

**Dar ajunse timpul unde tot se stîNSE
Ca parfumul dulce risipit de vînt,
În domnească sală doliul întinse
Cu a morții mîna vîlul de mormînt.**

**La benchete bravii nu se mai adună ;
Aurita cupă d-astăzi nu mai sună ;
Mîna virginală s-a topit pe flori.
Nu mai încunună pe cei vîngitori.**

**Umbra și tăcerea, fiicele de moarte,
Predomnîesc în sala cea de sărbători.
Paserea nopturnă varsă, tristă foarte,
Cîntecele sale pline de flori.**

EXILATUL

— „Rîzînda bucurie lumină juna față ;
Cu vise dulci speranța tot sufletul rășfață ;
Dar tu stai în tăcere, străin necunoscut!
În sărbătoarea noastră tu singur ești tăcut !
Îmbată-te de viața ce ne surîde nouă !
Căci viața omenească se duce ca o rouă !”
— „Nu voi plăceri molateci născute-n sărbători '
Nici tinere fecioare, fragile, bîînde flori ;
Dar dați-mi mie țara ce sufletului place,
Și grijile-mi amare în flori se vor preface !”

LA PATRIE

I

Revarsă, dulce patrie,
în cânturile mele
Și tinerețea dorului.
Și lacrimile tele !

Aici afla-vor sinceră
Și caldă răsfațare ;
Aici oricare lacrimă
Se va preface floare.

Iar cîntecile-mi tinere,
în doru-ți nobilate.
De grații dulci, angelice
Vor trece cununate.

în noaptea fiitorului
Durerea ta vor spune,
Facînd să cure lacrime
Din inimile june !

II

Nu mai este țară mai desfătătoare !
Cei străini se mir !

384

Acolo străluce, ca june fecioare,
Luncile la soare
Cu brîuri lucioase, cu plete de fir !.

Dar, o, crudă soartă ! cetele străine
Smuls-au din cosițe florile divine ;
Sub a lor picioare sînu-i a călcat,
Oh, si nici un suflet dorul n-a mișcat!

III

Albele fecioare cu cosiți frumoase
Colo dănțuiesc :
Ca fluturi ce scutur aripi auroase
Pe crinii ce cresc ;
Dar vai.! ochiul nostru, daca le privește,
într-un rîu de lacrimi dulce se topește,
Cugetînd c-aceste fiice sunt ursite
Să dezmierde numai inimi înjosite !

IV

Multe harpe cîntă cinturi tinerele,
Blînde ca murmura dulcii aurele
Printre viorele ;
Dar aceste harpe nu mai îndulcesc
Chinurile tele, țară ce doresc !

V

Fiii tăi sunt mindri de mîndrețea lor !
Dar ce folosește
Patriei române chiar al lor amor ?
Umbra-i învălește !

Viața lor se scură fără de mărire ;
La benchetui vieții n-au mici o numire !
Cei mai răi acoper pe cei buni ai tăi
Cum coprinde pirul rozele pe văi !

365

NU MAI VOI CONSOLAȚIUNE

Colo se-nalță luna prin umbrele seroase.
Așa o cugetare lucește-n sînul meu
Și ca această rază în undele umbroase,
Ea vine, mă mingile în dorul lung și greu.

Un gând de mîngîiere ? Iluziuni ! Minciună !
E o durere-adîncă oe nu pot vindeca !
Dar mîngîierea este ca vise ce s-adună,
Dorințele umane cu dor a -legăna.

Noi coperim mormîntul cu flori desfătătoare '
Dar cine se înșeală ? Suntem noi toți copii ?
Suntem mai mult în lume ca orice trăitoare ?
O mîină de țarină expusă-n vijelii ?

Suntem mai bine oare, căci vise surizînde
Ne-au legănat ferice-nainte d-a peri ?
Am rezolvat problema acestor lumi plăpînde
Ce o ursită ciudă le naște spre-a muri ?

Aceste rele crude ce datorim chiar nouă
Le-am vindecat noi oare, o, visători născuți ?
Tot secolul ne-aduce sub altă formă nouă
Aceleași suferințe ca secolii trecuți !

La rău urmează răul, sub nouă poieire,
Acesta-i rezultatul atâtor stăruința !
Și ce ? Atîta sînge vărsat și suferire
Au fost ca să ne întoarcem 1-aceleași suferinți

Dreptatea nu fu oare aici decit un nume
Cu care speculează cel rău pe crezător ?
Și cerul părăsit-a pe om aici în lume,
In voia unei soarte de lacrimi și de dor ?

Tot moare, tot se perde, și spirit și țarină ?
Și omul este jocul acestii crude sorți ?
A sufletului nostru mărire se dărîmă ?
Fu numai ca s-ascunză ființa asprii [morți ?

Știu că-n mormînt tot omul o zi o să se culce ;
Dar eu nu am nevoie deloc de imlmgîieri.
Sunt abur, sufle vîntul ! Suflarea lui e dulce,
El are să răpească și lungile-md dureri !

Sub dor un suflet crește sau se sfărîmă, piere.
AI meu a prins putere sorbind veninul său.
Uleiul lămpii mele e valul de durere.
La raza lui deșertul în tot văzut-am eu.

PLÎNGERILE POETULUI ROMÂN

— „O, pentru ce, poete, în cînturile tale
Tu plîngi această țară în care te-ai format ?
Și florilor ce crește în astă verde vale
Le spui cu ochii-n lacrimi că iarna-a-naintat ?

Dar ce lipsește oare acestor țări frumoase ?
Nu vezi locuitorii cît sunt de mulțumiți ?
Că nimeni nu se plînge de zile dureroase
Ș-aceasta dovedește că ei sunt fericiți.

Cînd plîngi această țară tu ești în amăgire ;
Legi, arte, instituții în sînu-i înfloresc ;
Tot ce cheazăuiește o dulce fericire,
O dulce-ndestulare, nimica nu lipsesc."

— • „Nimica nu lipsește din cîte zici tu mie,
Aici pămîntul nostru e binecuvîntat,
El varsă rîuri d-aur ; dar îți voi spune ție :
Lipsește libertatea, și tot e întristat."

FERICIREA

În fundul unei rîpe, mugind adînc, albește
Un rîu ce umbra serii ascunde de acum.
Pe -munte luna blondă se-nalță și privește
Din norul ei cum focul s-acopere sub fum.

Și stelele, flori d-aur, în spațiu drag se scaldă.
Azurul le aspiră cu sete de amor.
Răcoarea se revarsă ; și-n inima mea caldă
S-aprinde deodată un simțimînt de dor.

O, inimă, te-mbată de vise, de plăcere,
Ce-ți dă natura ție în sînu-i fericit!
Întoarce lumii cupa unde-ai băut durere
Crezînd că bei delicii din visid aurit !

i :: •

Vai! Fericirea n-are în lume rădăcină !
În darn dorește omul aice pe pămînt,
Uitînd că timpul schimbă pe oameni în țărînă
Și tot se risipește pe al durerii vînt!

O, fermec drag al vieții ! O, magică natură !
Tu îmi îmbeți simțirea și gândul meu mărești !
Dar poți lungi tu viața ce către moarte cură ?
Poți spune ce-i ursita ființii omenești ?

**A regreta trecutul, a cere viitorul,
Și a vedea în viață dorințele perind,
Și a lăsa prezintul să-și ia în lacrimi zborul,
A aspira la fală, și-a se-amărî dorind,**

**A geme-n sărăcie precum și în avere,
Pe piatra țărinoasă, pe patul aurit,
A geme-n întunec, a geme la putere,
Această este-al lumii destin neîmblînzit.**

**Și ce îmi pasă mie de visul ce ne-mbată,
De imortalitatea ce-atît ne-a legănat ?
Voi face bine-n viață să merit o răsplată ?
In sufletul meu arde un foc mult mai curat!**

MOARTEA

**Știu unde am a merge, știu ce m-așteaptă încă,
Că viața e făclie expusă-n aspru vânt
Pe care o să treacă curând o noapte-adîncă...
Dar ce e bună viața în față c-un mormînt ?**

**în darn al nostru suflet vom îmbăta în viață,
Cu razele puterii în darn ne-am coperi,
în darn dorim a soarbe a gloriei dulceață
Cînd tot ne strigă nouă : „Tot este pentru-o zi !”**

**Acel ce trece viața de lacrimi învălîtă
Va zice celui mare : „Ești tu mai fericit ?
Ce ? Moartea doar nu varsă și-n eupa-ți aurită
Veninul în plăcerea ce ție a zîmbit ?”**

**Cel tare îi răspunde cu recea sa zîmbire :
„E adevăr că moartea ne seceră pe toți.
Eu mor culcat pe aur și petre de profire,
Tu mori pe lutul rece : tu nici să mori nu poți.”**

**Ferice cel ce spune cînd cată să coboare
în negrele morminte, l-ai săi buni cunoscuți,
Aceste vorbe sînte : „Ferice cel ce moare
Cu fruntea cununată de stimă și virtuți !”**

UN TÎNAR ROMAN MURIND IN STRĂINĂTATE

Cum paserea ce pleacă în locuri depărtate
Se-ntoarce iar în țara de unde a plecat,
D-o suvenire dulce, vai ! inima mea bate
Și zboară spre pământul în care s-a format.

Căci am văzut adesea pe muma doritoare
Copilului său dulce, o lacrimă ștergînd.
Eu nu aveam o mămă să-mi șteargă-a mea plînsoare,
Eu nu aveam pe nimeni, și am trecut plîngînd.

Dar hora grațioasă a zilelor junele
Acum se întrerupe, eu trebuie să mor !
Frumoasă rondurelă, pe aripile tele
În țara mea iubită, de ce nu pot să zbor !

O ! moarte, mai așteaptă, căci eu sunt tînăr încă.
Pe douăzeci de roze îmi număr anii mei!
O ! moarte, crudă moarte, abia-am ajuns subt stîncă.
Și tu, din vîrfu-i numai, ai dreptul să mă cei !

Cînd toamna vieții vine, o frunte se-ntristează,
Amorul rupe arcul și zboară rîzător.
Ghirlanda aurită de vise încetează
Și inima ce-ngheață nu simte nici un dor.

*• Goga, mort la Paris (n. C.).

Așa acel ce trece pe-o vale-ncîntătoare
Și-aduna toată floarea ce el a întîlnit,
Mai caută să vadă d-a mai rămas vro floare,
Și dacă nu mai vede, se duce mulțumit.

Iar eu a cărui viață fu numai poezie,
Ghirlandă împletită de grații și d-amior,
Voiam să gust suava-i și dulce ambrozie
Și-n aurora zilei eu nu voiam să mor !

Așteaptă, dragă moarte, ca să mai văz o dată
Acele văi frumoase în care am născut,
Să simț, murind, pe sînu-mi o lacrimă-nfocată,
Să^mbrățișez părinții și frații ce-am avut!

Dar, vai ! deșeartă rugă, căci viața-mi se va stinge
Cu soarele de astăzi pe-acest străin pămînt,
Și fruntea mea cu roze, ah ! nimeni nu va-ncinge,
Și nimeni nu va plînge pe tristul meu mormînt.

PROSCRISUL

O, văi încântătoare, dumbravă înverzită,
Ce-ați desfătat adesea copilăria mea,
Cascade muran'uroase, și tu, a mea iubită,
O, dulcea mea frumoasă, nu te voi mai vedea

Proscris, în a mea țară eu nu mă voi re-ntoarce ;
Și ochii mei în lacrimi va-nchide un străin ;
Dar către voi adesea gândirea voi întoarce
Șoptind al vostru nume în ultim-mi suspin.

O frunză dezlipită de ramura sa verde
îngâlbenește-ndată, nu poate exista :
Asemenea proscrisul ce patria își perde,
Pe aripile morții înclină fruntea sa.

Și-aicea stânca neagră ascunde fruntea-n ceață,
Și-aici doi ochi albaștri în lacrimi strălucesc,
Și-aicea valea are cascade și verdeață ;
Dar țara e străină, nu pot să le privesc.

Ah ! tânăra ghirlandă ce fruntea mea încinge
Usuce-se acuma, eu nu simț nici un dor,
Căci inima-mi zdrobită nimic n-o mai atinge ;
Departa d-a mea țară, eu voi acum să mor !

Căci am văzut pe frate dând dulce sărutare,
Pe frate cu căldură la sînul său strângând ;
Eu nu aveam un frate să-i spui a mea-ntristare,
Eu nu aveam pe nimeni și am trecut plîngînd.

Așa o păsărică pe calea sa percută
Tot zboară înainte neîncetat cîntînd,
Căci pentru dînsa nu e dumbravă cunoscută,
Nici floare ce-i e dragă să-și puie capul blînd.

Proscris, în a miea țară eu nu mă voi re-ntoarce,
Și ochii mei în lacrimi va-nchide un străin ;
Dar către ea adesea gândirea voi întoarce
Șoptind al său scump nume în ultim-mi suspin.

ELEGIE

De lacrimi înfocate, vai / genele-mi sunt pline
 Și mina-mi acum rece pe harpă a-nghetă;
 Străină mi-este lumea d-acuma pentru mine,
 Căci ce-am iubit în viață ca visul a-ncetat.

Aveam un frate tânăr a căruia junie
 Ca rîșor de lapte luase cursul lin,
 Ce în a sa ferice, plăcere, bucurie.
 Zicea cu vorbă dulce : „Eu nu voi să suspin !”

Aveam și-un tată încă, amic cum și părinte,
 A cărui gene albe în plîns au fost albit.
 Dar vai! ei dorm acuma în tristele morminte,
 Copilul lîngă tată, precum an viețuit.

Iubeam o copilită, o tinăi'â suflare,
 O floare matinală ce crește surîzînd,
 Ce fără să adune în viață-o sărutare
 în dimineața vieții a încetat cîntînd.

Tot ce-am iubit în lume a încetat din viață,
 Și iarba primăverii subt pașii-mi s-a uscat;
 Al vieții mele soare s-a stîns colo în ceață
 Și anii mei de tineri în dor s-au întrîstat.

Eu am trecut ca floarea aici în astă lume,
 Dar inima-mi zdrobită atât a pătimit!
 Ah ! d-aș fi fost o floare purtînd un dulce nume,
 Aș fi trecut prin viață și n-aș fi suferit.

ELEGIE LA O TÎNARA FATA

Eu trec pe frunza ee-ngâlbenește
 Și cade tristă subt arbore jos ;
 Eu trec pe valul ce murmuiește ;
 Eu trec pe cîntul melodios.

Așa străinul cîntînd se duce
 Și varsă lacrimi pe calea sa,
 Eho al văii cu șoptă dulce,
 Trecînd, ne spune că el ofta.

Eu sunt ca iarba primăvăroasă
 Ce vîntul toamnei o va usca.
 O, tu, fetiță dulce, frumoasă.
 Atunci pe mine nu mă uita !

Dar, vai ! se uită acel ce moare.
 Astfel în gîndu-ți voi fi uitat.
 Fecioara pune la sîn o floare,
 Dar o aruncă cînd s-a uscat.

DEȘERTUL

Primește-mă în sînu-ți, natură, bună mumă,
Auzi cum al meu suflet suspină-n doru-î greu !
Eu ție îți voi zice oe dor adînc consumă
Acum sufletul meu.

Ast suflet înflorise în vise de junețe.
Așa în primăvară un cîmp a înflorat.
Dar visele căzură sub vîntul de tristețe,
Sub plinsu-mi înfocat.

Așa un arbor pare în toamna ce sosește :
El poate sâ-nfrunzească în timpul de plăceri ;
Dar iriima-mi zdrobită ce viața părăsește,
Nu are primăveri.

Ea nu mai are viață, nu are nici iubire.
S-a stîns a sa lumină d-al chinurilor vînt.
Din valul întristării se-mbată cu răpire
Ca și un trist mormînt.

Nu ! Focul nu aprinde cenușa ce se stinge
Pe care el a ars-o c-un suflu furios.
Tot astfel p-acest suflet d-acum nu-l mai atinge
Elanul generos.

A inimii junețe s-adapă de credință ;
Dar inima-mi nu crede d-acum în viitor.
Din dimineața lumii trăim noi cu dorință
Și tot gemem în dor !

Frumoase zile, nouă, de soartă n-au fost date
O singură dorință măcar nu s-a-implinit!
Nici să vedem în lume o oară de dreptate ?
Vai ! Răul crud domnește oriunde ai privit.

Neamicul cel mai mare al omului e omul.
Voi, stînci pe care iarna își face-al ei locaș,
Colnice, unghiuri sterpe din care crește pomul,
Tu, vulture trufaș.

în sinul vostru aspru primiți a mea ființă
Ce-a fărîmat-o lumea în tot ce are sînt,
Voi nu-mi puteți întoarce junețe și credință ;
Dar dați-mi un mormînt!

MORȚII

N-o să mai vie ziua când am să las ast soare
Ce nu îmi dete viața decît să pătimesc ?
Sub o durere crudă, vai ! inima mea moare !
 Și eu tot mai trăiesc !

Nu ești sătulă, soartă, acum d-atîta fiere,
D-atîta apăsare sub care m-ai zdrobit ?
D-atîta suferință, tu, palidă durere.
 Ce, nu ai obosit ?

Durerea vrea o pradă și prada-i muritorul!
Dar e născut el oare aici a suferi ?
Aceasta-i este viața ce-o risipește dorul ?
 Cuvîntul lui d-a fi ?

Plăcerile plăpînde și-atîta de dorite
Ce într-a vieții umbră pe suflete se^ncin.
Au fost dar ca să facă mai vii și mal simțite
 Durerile ce vin ?

Așa când cerul nopții în negură dispere,
Prin umbra vijeliii s-arată dragi lumini ;
Dar ele fac mai aspre, mai negre, mai amare
 Acele-ntunecimi.

Căci ce sunteți voi, oare, o, fericiri frumoase,
Mai mult ca niște flăcări în nopți de mare dor ?
Voi ați lucit pe viața-mi ca raze mîngîioase,
 P-abisuri ce-nfior,

Și când lâsarăți ochii să vază-aici în viață
Tot ce ne înspăimîntă, tot ce e dureros,
Luarăți iute zborul, vă stinserăți în ceață,
 Cîntînd melodios.

Văzui-naintea serii perind de lîngă mine
Ființele plăpînde ce-n viață mă iubeau !
O, Doamne ! daca astfel căta ca să decline,
 De ce să mai nășteau ?

Ferice cel ce poate ferice să-mplinească
Deșertul trist ce moartea alături i-a făcut,
Prin vise că în ceruri odată-o să-ntilnească
 Pe cei ce a perdut!

Această mîngîiere nu este dată mie !
Pe cei perduți odată, noi n-o să-i mai vedem !
Sunt morți să nu mai nască, sunt duși să nu mai vie,
 Să nu-i mai revedem !

FECIOARA

Plîngeam pe sînu-i fraged un plîns d-amărăciune
Și lacrimi înfocate pe frunte-mi se scura.
Căci tînăra vergină șoptea o rugăciune
Suavă ca amorul ce-n sînu-i palpita.

Era un înger dulce ce-n visurile mele
D-atunci întotd-auna plîngînd am întîlnit;
Așa ca o fantasmă ce-n noapte fără stele
Trecînd printre morminte, șoptește : am trăit!

Odată, dimineața cînd vesel se răsfrînge
Purpura matinală ce omu-i zice zîori,
Cînd muritorul palid, subt lanțul ce îl strînge,
Salută aurora în cerul fără nori;

Mergeam atunci la dînsa cătînd la alba lună
Ce-n unda aurorii cu-ncetul se-neca.
Frumoasa copilită lucra la o cunună
De rozi ce-n răsfățare pe sînu-i se juca.

Cu flori încongiurată ca cerul cu lumină,
La candela murindă ea tristă căuta ;
Iar aurele-i bucle ca spice ce se-nclină
Și strălucesc subt rouă, în lacrimi unda.

„O, vin, iubite, vino, căci iată vîntul bate
Și floarea dimineții curînd va veștezi.
Veni-va călătorul din locuri depărtate
Și ochii săi în lacrimi nu o va mai găsi.

Dar vino lîngă mine și moartea-mi va fi dulce
Pe ale tale brațe cînd capul voi pleca.
Așa drumașul serii în cîmp voind să culce,
Ferice-i cînd p-o floare își pune fruntea sa !

Acel ce-mi dete viața la moarte mi-o expune,
Unui străin cu aur va mîna so dau eu
Și n-aim spre apărare decît a mă supune,
Și n-am a le răspunde decît suspinul meu."

Acolo unde luna din cale se oprește
Și lasă o cătare mai dulce pe pămînt,
Acolo unde onirtul mai vesel înflorește
Acum eu merg adesea și plîng p-al ei mormînt.

O CUGETARE

Vedeți acele măgure
înalte, furtunoase ?
Acolo cugetările
Sunt libere, frumoase.

De-acolo căutările
Coprind vechea Dacie,
Colonia romanilor
Ce pere sub robie.

Acolo-n vârful stâncilor
O cugetare dulce
Ca fața unei vergine
în umbră imi străluce :

— „Aceste țări eroice
Pot să se dezrobească
Și numele românilor
De fală să lucească !”

Dar coborînd din măgură
Să merg în valea mare,
Fecioara dulce, candidă,
Stă, rîde și dispăre.

Revin' bălaie vergină
Cu coame plăvioare
Și-arată calea-n negură
Acestor dragi popoare.

O PATIMA

Vai ! Un foc mă arde î Ard și tremur eu
Ca un crin în vînturi saltă peptul meu.
Ochii-mi varsă lacrimi și totdeodată
Razele-aurorii în față-mi se-arată.
Cugetele mele sunt ca niște nori
Și totdeodată ca dulcele zori.
Blestem muritorii ș-ale lor suspine
Și totdeodată aflu toate bine,
Cînd pe carul morții eu voiesc să zbor,
Cînd găsesc că viața e numai amor.
Și cu toate astea dorul meu cel mare.
Dulcea mea l-ar stinge ou o sărutare.

CÂNTEC

Valuri de aur, mărgăritare,
Purpură, roze și diamant
Din carul zilei de amarant
Revarsă Febus fără-neetare.

Soarele dulce și luminos
întod-auna o să-ncălzească.
Și câmpul verde o să-nflorească,
Și o să fie cerul frumos.

Iar eu ca frunza ce-ngălbenește,
Din zi într-alta fruntea înclin,
Și al meu suflet rece, străin,
Vai ! nu mai simte, nu mai iubește !

MUMA TÎNARA

I

Lăutarii cîntă hore grațioase ;
Tinerii feciori
Cată dupe părul fetelor frumoase
Să răpească flori.
Ca dulci fragi de cimpuri albele fetițe
Dulce rumenesc,
Apărind cu inîna mîndrele cosițe,
Sărutări pe gură las de le răpesc.

II

— „Dai- tu, femeie tînără,
De ce stai gînditoare ?
în gene-ți văz o lacrimă
Ca roua pe o floare.
Vezi ! pruncul tău ne fermeca
Cu chipul său cel dulce ;
Ca fluturai sub auru-i,
El sub cosiță luce.
Da' tu-l privești și lacrima
In gene-ți strălucește...
O, spune, muma tînără !
Ce cuget te răpește ?”
— „Cînd ochii mei îl caută,
Eu cerc durere-amară,
Gîndind că-n cursul, anilor
Va fi rob el în țară !”

INVOCĂȚIE

O, Doamne-al bunătății, putere creatoare.
De care niciodată eu nu m-am îndoit,
Tu, ce ai pus amorul în inimi simțitoare
Și floarea aurorei cu rouă-ai învelit;

Tu, ce-ai sădit în inimi speranța și credința,
Căci una fără alta nu poate exista,
Ce-aduci după durere surîsul și dorința
Și după vijelie un soare-a lumina ;

Ce fără încetare dai zilelor lumine,
Și cîmpului verdeață, și paserei cântări,
Și frunzelor șoptire, și undelor suspine,
Și pe vergine buze suave sărutări ;

Aruncă o călare asupra țării mele ;
Ea este ca o barcă pe un ocean plutind
Cînd geme uraganul în noapte fără stele,
Ce încă o suflare ș-o vom vedea perind.

Trimite-ne, o, Doamne, lumina ta cerească,
Căci lungă fuse noaptea în care suspinăm ;
Ca să vedem furtuna ce va să ne răpească
Și sub un mal ferice un port să căutăm !

CÎNTICE ȘI SĂRUTĂRI

— „Ia harpa de aur, poetule june.
Și cîntă, căci ochii-mi de lacrimi sunt plini.
Iar pentru aceasta, pe frunte-ți voi pune
Ghirlande de crini.”

— „în dam tu vei pune, suflare curată,
Pe frunte-mi ghirlande, eu tot voi muri,
Vai ! Roua nu poate p-o floare uscată
A re-ntineri.”

— „Ia harpa de aur și fă să răsunе
Palatul acesta, d-aure cîntări,
Iar pentru răsplată pe frunte-ți voi pune
Eu dulci sărutări.”

Apoi copilita cu cît săruta,
Cu atît poetul mai dulce cînta.

LA O RONDURELA

Păsărică trecătoare
Ce eterul străbătind,
Legănată pe-aripioare,
Vii din patrie cîntînd,

Te salut cu bucurie
Pe acest pămînt străin,
Unde nimene nu știe
De-s voios sau de suspin !

Numai ție, drăguoară !
Îți voi spune dorul eu :
Depărtat de țarioară,
Nu mai tace plînsul meu !

D-aur ele legănată
In eterul înflorit,
Du-te, du-te, încă-o dată
În pămîntul fericit.

Iară noi prin țări străine
Plîngem țara ta cu dor,
Triști de ale ei suspine,
Însetați d-â ei amor.

Cînd în țara-nstrăinată
încă te vei înturna.
Vino, dragă, înc-o dată
Pe ai tăi a cerceta.

Insă la a ta privire
De-ar fi unul mai puțin,
Nu-ntreba de-a lui lipsire
Din pămîntul cel străin.

Pe mormîntu-i de tăcere
Părăsit de trecători,
Mergi și cînt-a lui durere,
Mergi și sparge lăcrimiori

ZIUA BUNA LA ȚARA

Țară dulce și frumoasă,
Tu, ce-ai fost gloria mea,
Eu mă duc, fii sănătoasă !
Nu știu de te-oi revedea.
Dar ce-mi pasă oare inie
Daca pe pământ străin,
Daca în călătorie
Moartea îmi va Rîce : vin' !
Vai ! In sînu-ți dulce, oare
Sunt eu mai puțin străin
Cînd pe toată ziua moare
Visul sufletului lîn ?
Iară să ridică norul.
Vasul tău nu este-n port,
Vînturi rele ca și dorul
Către negre sîmei te port.
Mîne va veni străinul
Să te prade, țara mea !
Mîne îți vor smulge sînul,
Mîne te-or îngenuchea.
Și tu n-ai nici mîngîierea
Apărindu-te, să mori.
Ei ți-au degradat durerea !
Și mormintu-ți n-are flori !
Ți-au făcut cununi de spine
Ca iudeii lui Isus,
Și rîzînd amar de tine,
„Ai unirea I" ei ți-au spus !

Dar ei ți-au luat din mînă
Armele ce ai avut.
Dragă patrie română,
Ce rău oare le-ai făcut ?
La străini te-or da-n prădare,
Vai ! și pe cămașa ta
Fiii vitregi cu turbare
„Sortii lor vor arunca.
Te-au lăsat în slăbiciune,
Fără legi, să putrezești
Și prin dulce moliciune
Te-au lăsat să te slăbești !
Cînd chiar fiii—fi te ucide,
Ce blestemi pe cel străin ?
Țara mea se sinucide !
Moartea este-n al ei sîn !
Fiii tăi nu vor dreptatea,
S-a văzut atâția ani !
Ei invoacă libertatea
Ca să fie ei tirani !
Către-acestea, dragă țară,
Tu poți încă a trăi,
Numai cei ce te-ncărcară,
Numai ei vor veștezi.
Astfel toamna cînd sosește
Frunzele în pomi pălesc,
Vîntul aspru le răpește,
Putrede se risipesc.
Dar cînd primăvara vine
Pomul a reînverzit,
Paseri cu cîntări sublime
Nouă viață i-a vestit.

TIMPUL

Pe malul cel verde ce rîul stropește,
Un om dupe cale puțin s-odihnește,
Visind fericit!

Iar razele zilei cu umbrele serii
Sub ochii-i se luptă în sînul tăcerii
Pe val adormit.

Pe măgură, luna se-nalță-atunci plină
Și varsă pe fluviu un val de lumină,
Un brîu lucitor ;
Eterul albastru cu stele aurite
Se scaldă prin valuri ușor încrețite
De vîntul ușor.

Pe fluviul luciu o barcă s-arată
Cu pup-aurită, cu flori cununată,
Cu vâl de satin,

Cu june fecioare ca visuri frumoase
Ce-n viața fugindă se-nclin amoroase
P-al nostru trist sin ;

Un om cu cosițe și gene albite,
Ou brațe secate, cu fețe pâlite,
Cu coasa de fier,

Apare în barca cu dalbe fecioare :
E tâmpul; iar ele sunt blînde oare
Ce vin și iar per.

Și barca se duce prin valuri purtată ;
Iar grupa de fete de visuri se-mbată,
De viață se-ncmt;

Cosița lor saltă sub aurea dulce
Și flacăra lunii pe brîul lor luce,
Și iată cum cînt:

„Vin' cu noi, străine june,
Să te-mbeți de răsfățări,
Vin' pe tînere cunune
De adună desfățări !
Vin' cu roze de-mpletește
Anii tăi ce fugători,
Pin' ce timpul nu cosește
Ale vieții tele flori !
Să n-amîi plăcerea dulce !
Timpul este-amăgitor :
Ce răpește nu mai duce
Fragedului muritor.
Astăzi toate pentru tine
Jos în lume strălucesc,
Și plăcerile divine
Cu-a ta viață se-mpletesc.
Mine se vor stinge toate
Ca parfumul serii-n vînt,
Al tău suflet mîne poate
S-o prefacă în mormînt.
Timpul trece, vin' mai tare !
Toate cîte-ia viață plac
Trec cum trece-o sărutare ;
Toate lacrimi se fac.
Vin-acum la fericire !
Mine fi-va prea târziu,
Vino pină ai simțire,
Pînă sufletul ți-e viu !”

Spre barca ce fuge pe fluviu la vale
Străinul îndreaptă cătările sale,
Ce rîură dor ;

întinde-a sa mîna și sufletu-i bate,
Răpit de dorințe ce viu îl străbate
De vise d-amor ;
Dar vasul se duce și-n umbră dispăre.
Se stinge cu-neetul cereasca cintare
Pe rîul tăcut,
în darn călătorul s-o urme se-ncearcă
Și rîuri de lacrimi ai săi ochi îneacă,
Căci timpu-a trecut.

LA ȘTEFAN GOLESCU

S-a găsit și pentru tine
Hulitori, cu un cuvînt !
Pentru ei nimica bine
Nu mai este pe pămînt!
Fruntea ta cea fără paită
Turbură pe hulitori.
Cobea nopții-i mai turbată
Cînd e cerul fără nori !
Tu surîzi cu bunătate
Calomniilor ce zbor ;
Nici o ură nu străbate
Sufletul tău iertător !

LA CONSTANTIN NEGRI

O, Negri! inamicii a tot ce dă mărire
Și viață Româinii nu-ți vor putea ierta
Că ai luat o parte de lauri la Unire

Prin insistința ta !

A face-un singur popor, o singură domnie
Din două ; a restrânge atîția postulării,
Crezi tu că o să facă vrodată bucurie

Acestor sclavi tirani ?

Cuvîntul datorie spre țară e un nume !
Și patria o umbră, mărirea, un eres !
A face să rămîie disprețuită-n lume,

Și-n umbră mai ales ;

A pune interesul persoanelor-nainte
De interesul țării ; a nu simți vrun dor
Cînd jugul rău apasă aceste locuri sînte,

Aceasta-i legea lor !

Ei nu știu că rușinea, că viața degradată
A țării lor pe dînșii d-odată îi lovesc.
Că arborul cînd cade, și frunzele-i d-odată

Cu el să ofilesc,

întrebe pe un vierme ce naște într-o floare
De-i pasă dacă planta, plăpînd locaș al său,
E verde și frumoasă, sau veștezeste, moare

Sub dintele lui rău ?

întrebe-1 dacă știe că floarea ce-el devoară
Odată vestezită, surpată pe pămînt,
El însuși se abate și trebuie să moară ?

Să între în mormînt ?

Nu face însă astfel vîslașul cel cu minte :
El îngrijește vasul a nu cădea pe stînci,
Căci vasul spart, el însuși coboară în morminte,
în undele adinei !

Unirea are încă mulți inamici puternici,
Căci noaptea și cu ziua se-ngîină depărtat
Și paserile nopții, simțindu-se netrebnci,

S-agită ne-ncetat!

Nu ! Noaptea nu își lasă umbra ce ea apucă
Decît cînd e respinsă de soarele ceresc.
Ne trebuie lumină ca noaptea să se ducă

Cu cei ce o doresc !

MIREASA MORMINTULUT

Fost-a cînd în noapte aurora luce,
Cînd se luptă omul cu adîncu-i chin.
Pe atunci cînd somnul, mincinos și dulce,
Curmă-al său suspin.

Ea era tăcută, tristă florioară !
Fruntea-i visătoare dulce se-nclina,
*N aurul cosîtei mîna-i albioară
Distractă juca.

Vino mai aproape ! dulcea mea.-mi vorbește,
Ascunzîndu-și ochii plini d-amor ceresc,
Tînără mea viață cursul își oprește,
Pentru totd-auna eu te părăsesc.

Și uitarea tristă mine o să vie
Cu-ochii plini de lacrimi pe al meu mormînt
Dorul ce m-apasă nimenea nu-l știe
Pe acest pămînt.

Rara-i frumusețe arde de splendoare.
Să rugam ! îmi zise, în genuchi căzînd.
Ochii plini de moarte și de lăcrimioare
Se-nălțau la ceruri amoroși și blînd.

Cînd se curmă ruga, dulcea ei cătare
Se-nturna spre mine plină de amor.
Peste ochii-i geana cade cu-ntristare
Consumată-n dor.

LA UN ORB

Tu n-ai văzut prin ochii-ți lumina niciodată.
O noapte fără fund
Vederea ta absoarbe și viața și s-arată
Un rîu ce geme-n umbră și umbrele-l ascund.

Da, tu ghicești lumina prin ochii minții tele,
Printr-înșii, tot despici.
Prin ei tu mergi la bine și te ferești de rele,
Prin ei d-amorul țării atît de drag ne zici!

Sunt însă orbi în lume de inimă, de minte.
Acestii, e-un cuvînt,
Merită ca să-i plîngem de tine înainte,
Trăiesc orbi în lumină și morți în viață sunt!

Orb este cel ce cată lumina să oprească
In cursu-i regulat,
Ce crede-această viață ironie cerească,
Că lumea moștenire la cei vicleni s-a dat i

Insecte mici de noapte ce luptă cu vulvoarea
Și arse-n sinu-i, per. "

Dar tu nu ești ca dînșii! Speranța și amoarea
Revarsă p-a ta față lumini ce vin din cer.

LA UN AMIC SĂRAC

Bogații în mijlocul plăcerilor nebune
Tresar de multe ori,
Crezînd că umbra morții pe fruntea lor se pune.
Și că se schimbă-n lacrimi ale ursitei flori !

Tu știi că tot ce are o formă se zdrobește,
Tu știi, amicul meu,
Că dupe om în viață nimic nu mai trăiește,
Decît virtutea dalbă a sufletului său.

De îți lipsește ție o casă strălucită
Cu marmor răpitor,
Și dacă locuința de toți e părăsită,
Tu știi ce preț a pune pe vizitele lor ;

Tu știi că interesul conduce astă lutme,
Și-acești trăitori morți
Speculă simțimîntul, virtute, fală, nume.
Și pe a țării viață aruncă ai lor sorți.

La poarta sărăciei, nu, cîinii nu s-adună !
Și tu, ce-ai deșirat
Dupe a lumii frunte rîzînda ei cunună,
Ce trebuie să cugeți-nainte ai aflat!

Ferice cel ce poate, de orice lanț-nainte,
Să spargă jugul său,
Acela singur poate să meargă în morminte
De orice lanțuri liber, cum tu faci, dragul meu !

LA UN MARTIR

Tu, ce mori cu fericire,
Pentru ceialți muritori,
Cine ești tu, o, martire !
Cine te trimite ori ?
Ești om ? Zi un zeu mai bin
Căci adesea ai căzut
Pe cînd nu lași dupe tine
Ni'ci un nume cunoscut!
Norul oare se gîndește
Cînd se sparge, ca să dea
Văii ce îngâlbeneste,
Viața, frăgezimea sa,
Daca lasă dupe sine
Nume bun p-acest pămînt ?
O, martire, porți în tine
Voia unui nume sînt!
N-ai în viață nici o oară,
Tu nu ai nimic al tău.
În martiri ce ei omoară
Ei ucid pe Dumnezeu !
Mergi, fărămă, risipește
Al tău suflet și-al tău lut !
Pentru țară te jertfește !
Cerului va fi plăcut.
Cei răi au să calomnie
Numele și-al tău mormînt.
Un tâlhar are să fie

Lingă tine, un om sînt!
Căci pe viața mai curată
Calomniile-omienesți
Lasă mai adîncă pată.
Trebuie să te gîndești.
Oameni fără de onoare
Vor huli onoarea ta,
Sufletele tîritoare
Gloria îți voi' lua.
A eroilor țarină,
Pe acest pămînt de orbi,
Este ca întotd-auna
Prada turmelor de corbi.

LA UN SCHELET

Ce-ai fost tu aici în lume ?
Rege sau un sclav nedemn ?
Căci pe frunte-ți nici un nume
Nu ne spune nici un semn.
Regi sau sclavi, tot se abate.
Oasele ce le-a rămas
Au aceeași greutate,
Pentru cela ce le-a tras.
Sceptrul, lanțul nu lăsară
Peste brațe urma lor,
Pe nici unid nu cruțară
Oarele în zborul lor.
Regi și sclavi ce au să facă ?
Nu sunt tot un trist pămînt ?
D-opotrivă nu-i atacă
Viermele cel de mormînt ?
Unul beat d-a lui trufie.
Altul de al său lung dor,
Se deșteaptă cu urgie
Cînd se curmă viața lor.
Vai! Amar acelui care
Zi ferice n-a avut!
Și cu-a vieții chiar perzare
N-a trăit nici un minut!
Tu, schelet, ne-aduci aminte

**Că e scurt ai vieții pas,
Și-orice cugetă, ce simte,
Vai ! ca tine a rămas !
Poate că ai fost ferice,
Tristă urmă, noi nu știm !
Gura ta parcă ne-ar zice :
„Timpul trece, să iubim !”**

LA FLORI

**Flori frumoase ! Sunteți oare
Dulci surîsuri de la zori ?
Căci p-a lor încingătoare
Voi luciți, o, scumpe flori !**

**Sunteți sufletele blînde
Fetelor ce nu imai sunt ?
Ah ! ca ele de plăpînde,
Treceți viața pe pătînt!**

**Sunteți vise aurite
Ce din cer se risipesc ?
Căci ca ele-mbălsămite
Foile vă strălucesc.**

**Sunteți raze rugătoare
Ce plutesc prin sărbători ?
Ca iumini de sărbătoare,
Voi luciți, suave flori.**

**Sunteți lacrimi divine
Dup-al frumuseții sîn ?
Căci cu voi în zile line
Grațiile se îngîn !**

**Vai ! Ca voi strălucitoai e
Sufletu-mi avea plăceri
Și ca voi nestătătoare
Au perit în lungi dureri.**

**Voi pe sînul primăverii
Către viață ați venit.
Numai eu nu iau durerii
Anii care mi-a răpit.**

LA UITARE

**Tu ești o ferice floare
Ce în cîmpul morții crești
Pururea surâzătoare,
Dorurile lecuiești.**

**între cei rămași în viață
Și-ntre cei ce nu mai sunt,
Tu reverși o dulce ceață.
Tu ascunzi al lor mormînt.**

**Ca o mîna înflorită
Lacrimile ștergi plăcut
Și durerea infinită
O gonești către trecut.**

**Dai' cu tine, orice rele,
Orice bunuri se topesc
Și pe urma fugii tele,
Noi dorințe înfloresc.**

**în durerea lui amorul
Te consultă multe ori ;
Tu îi vindeci dulce dorul
Cu-ale tele triste flori.**

**Și cînd vinul se revarsă,
Cînd ospeții dănuiesc,
Sînul tău pe lume varsă
Un parfum dumnezeiesc.**

LA ROMÂNII

Români ! Ce faceți oare mormintele străbune ?
Orice popor ar fi
Ce n-are monumente, aceste mari cunune
De secolii de mărire, nu are drept a spune
Că este el un .popol ! Nici are drept a fi!

Mormintele se află ; dar, turme rătăcite,
Români ! de robi tirani,
Ce au trecut pe țară cu inimi înjosite,
Lăsară să se surpe ; erau prea strălucite ;
Și ei, prea orbi, să rabde lumina-acelor ani !

Vai ! Secolii din urmă deschiseră intrare
Străinilor perduți,
În paturi nopțiale, aceste sanctuare
De unde altădată, spre fală și mirare,
Nășteau eroii țării și dalbele virtuți.

Străinii risipiră țărîna strămoșească.
Și ce n-au risipit,
Românii dărâmară !... O, țară românească !
Fii demnă prin virtute de fala strămoșească,
Sau leapădă un nume ce tu ai umilit!

LA PIRAMIDE

I

Acei ce vă-nălțară periră în uitare.
De cincizeci evi, pe dînșii s-a-nchis al lor mormînt,
Țărîna lor perit-a l-a vîntului suflare,
P-acest deșert pămînt.
Popoare noi venit-au și au trecut din viață.
Mai multe tronuri mîndre d-atunci s-au răsturnat,
Și lumea fugătoare schimbat-a a sa față
În cursu-i minunat.
Chiar mintea omenească luat-a o schimbare ;
De zeii săi poetici și cerul a scăpat ;
Iar voi, o monumente d-eternă admirare,
Nestrămutate-ați stat!

II

Colo se arată valea dalbă, verde,
Unde Nilul vesel, șerpuind, se perde
Printre sicomori.
Cairul înalță albele-i palate.
Vesele moschee, grațios săpate
'N marmură cu flori.

III

Dar mai colo se zărește
Cel deșert spăimîntător,
Unde viața își oprește
Pasu-i verde, rizător.

Amblemă de tăcere a tristelor mormânturi
îiu care tot adoarme, plăcere, lungul chin ;
în care numai pasul fantasticilor vuituri

Deșteaptă un suspin.
Unde vîntul ce omoară
Nalță munții de nisip,
Ce pe fiecare oară,
Schimbă forma, se risip.

Dar luncile deșerte atît sunt de mărețe,
Atît de melancolici, cît ochiul privitor.

Ce cală tinerețe,
Se-nturnă să ascunzâ o lacrimă de dor !

IV

Dar ziua se abate. — Pe undele pălite

A mării de nisip,

Se luptă umbra tristă cu razele ei mute

Ce-n noapte se risip.

Iar formele lor albe se schimbă cu durere

Pe fiecă minut.

Și tremurînde-noaită în umbră și-n tăcere

Sub vălul lor tăcut.

V

Dar colo pe hotarul deșertelor tăcute

Era odineoară acel vestit Memfis.

Luminile, știința și artele plăcute

Făcuseră acolo al lumii paradis.

Aici era cetatea cu magice palate.

Aici locuitorii trăiau ca-n sărbători :

Dar una dată moartea aice se abate

Și mîna lor îngheață pe cupe și pe flori.

D-atuncea, în tăcerea anticilor deșerte,

Șacalul cel sălbatec se plînge întristat

Și vinturile Tntoană lugubrele concerte
în vechile ruine ce timpul a-nfruntat.

VI

Voi, umbre nevăzute, o, fii de-nchipuire !

Sculați-vă odată din ast tăcut mormînt!

Iar tu, lumina vieții, învie c-o zîmbire

Al lor trufaș pămînt!

Tăcere ! Iată noaptea !... O umbră se arată.

Răsare din pămînt!

Ea face semn .cu mîna-I plăpîndă și uscată

Și mii de alte umbre se-nalță din mormînt.

Trei regi ce rădicară aceste piramide,

Trei umbre, în tăcere s-așează la benchet.

Trei cupe aurite, la stelele splendide

Rădică deodată o mîna de schelet.

O tînără prințesă s-așează in tăcere

Și cheamă lîngă sine fantastici trecători,

Și întonînd armonii d-amor și de plăcere,

Deschide vălu-i d-aur pe sînul ei de flori.

Dar iată se aude o surdă nechezare

De ageri cursieri ;

Cambis pășește-n capul popoarelor barbare,

Mii țipete se-nalță în sînul desei seri.

O luptă cruntă-ncepe și armele în vînturi

Răsună cu tărie pe brațele de os ;

Iar cetele-egiptene reintră în mormînturi

Și aerul răsună d-un zgomot fioros.

Erroul macedonie în urma lor apare.

El trage dupe caru-i popoliu cei coprînși.

Aceste turme sclave se luptă cu turbare

Să-nvingă în robie alți popoli neinvînși !

Oh ! nu mai e speranță d-această omenire !

Tu, dulce libertate ce lumea-ai amăgit,

Ori nu ai fost tu oare decît închipuire ?...

O, popol, încetează d-a cere-o fericire

Pe care nu știi însuți s-o lași la cel robit!

Dar cine sparge încă nisipurile dalbe ?

Soldații lui preunmă al său car aurit.

Ei sunt ficinoși și falnici și pletele lor albe

Sub arme au albit.

O mantă de purpură pe umerii-i s-abate,
Iar brîul lui lucește ca cerul înstelat.
Alături stă amanta-i ; divina-i voluptate
Pe toți a fermecat.

El trece ; dar s-arată ordiile păgîne.
Sub pașii lor pămîntul în doliu s-a-nvălit.
Dar el chiar se strecoară și-n urmă nu rămîne
Decît o suvenire de dor ce a perit.
Dai cine e eroul a cărui strălucire
Pe toți a întrecut ?

Soldații lui sunt palizi de lungă nedoimire.
Ei n-au nimic în față și-n vorbe neplăcut.
Eroul îi conduce în vaea glorioasă,
În purpură, în aur el nu-i învestanîntat.
Un redîngot albastru, o șlapă colțuroasă
Acoperă scheletu-i, de vînturi legănat.
Dar ochiul lui străluce de-o flacără străină
La ceilalți muritori !

Tăcere ! Mamelucii s-adună, se dezbină
Prin umbra nopții deasă pe caii lor ușori.
El foce semn din mîină... Ostașii lui s-adună.
Scadroanele s-avîntă prin câmpul nisipos.
O luptă crudă-ncepa și armele răsună
Pe albele schelete ce strălucesc la lună,
Pe hîrcele de os.

Dar mamelucii zboară prin cîmpii cei sălbateci
Ca pulberea în vînt.
Și umbrele lor mute, cu caii lor fantastici,
Reintră în mormînt.

O, tu, sublimă umbră a unui zeu mărit !
Tu ai trecut în lume și globu-a tresărit,
Și tronurile mîndre săltară spaimîntate,
Și regii coborîră cu frunțile plecate,
Pe noul domn al lumii, smeriți Intâmpinînd,
Și dreptul vechi cu frică la poale-i aruncînd.

Orice putere, suflet, și viață, și tărie,
Voință, libertate, adîncă energie,
O zi într-un om singur, tmie s-au concentrat.
Și jugul lumii veche măreț a sfărâmat.
El este, Bonaparie, sau flacăra divină
De care Creatorul formă a lui țarină
Așa cum form-un fulger și-un vînt vijelios
Și îl ai'uncă-n aer și -urlă furios,
Și cînd se-mplină aste proiecte-adînci, sublime,
Al vieții Domn le cheamă în negrele abitne.

LA ȚARA

Pilotul are ochii prin nopți de vijelie
Pe al busolii ac.
Și regii ce plecară să afle pe mesia,
O stea strălucitoare priveau pe cer cu drag.
Tu, țara mea frumoasă, în ținta de mărire
La care tu pășești,
Ce stea împodobită de sîntă strălucire
Ți-arată a ta cale cu razele-i cerești ?
Ești jună, ești frumoasă, ai munți și stînci rîpoase,
Ai râuri argintii,
Ai văi cu plete d-aur, păduri verzi și umbroase
Și pulbere de turme, femei cu ochii vii.
Prosperitate, pace, amorul și plăcerea
În sînu-ți locuiesc.
Și călătorii care nu îți cunosc durerea,
Răpiți de-atlea daruri, stau și te fericesc.
Dar astă soartă dulce ce oare-ți folosește,
O, țară de amor !
A spiritului pine, lumina îți lipsește,
Și toate-aceste bunuri perd fermecele lor !
Dă toate-aceste daruri p-o zi de luminare,
O, dulce țara mea ;
Tu ai născut în lume și liberă și tare,
Și astăzi ignorința înclină fruntea ta,
Străinul ce te știe, plîngînd l-a ta durere,
La numele tău bun,

Își zice : această țară în întunec pierce!
Cu-oțetul te adapă, cu spini te incunun !
Acele certe surde ce în sinul tău răsună,
O, țara, te slăbesc !
Și cauza lor fie în fundu-i cît de bună,
Tot pe străini servesc.
Fii, țara mea, unită, de vei să fii tu mare !
În cap cu al tău domn,
Așteaptă ! Ziua vine și fericit e care
La dulcea ei sosire n-o fi surprins de somn

LA ROMÂNIA

Astfel cum se-nclină crinul
Fără viață și color,
Cînd un vierme-i roade sînul
Fraged șt desfătător ;
Astfel, dulce Românie,
Tu începi a te fana,
Și nimic n-aduce ție
Viața și mărirea ta !
Dragă, moartea locuiește
Chiar în sînul tău frumos.
Unde mergi ea te-nsoțește ;
Orice faci e de prisos.
Cînd în dorul ce te-abate
Tu încaleci să combați,
Un fi astru urcänn spate
Și îți zice să abați !
Cînd pe rîul organizării
Vasul -tău vei a-l purta,
Un fiastru, al perzării,
Pune mîna-n cîrma sa.
Unde mina ta plăcută
Scrie fericire,-amor !
Altă mină nevăzută
Scrie-ndată : *ură, dor !*

Cînd tu faci o faptă bună
Fiii tăi o veștezesc,
Rozele p-a tâ cunună
Cum le pui se ofilesc !
Și speranța ta se curmă !
Cu nimica nu te-mpaci!
Toți s-arată pentru cîrmă ;
Dar eu nu mai văz cîrmaci

LA PIZMA

Pizmă, tu ești răsplătirea
Faptelor celor mai mari !
Tu stingi pacea și iubirea
Și faci zilele amari.

Tu faci ca să nască calomnia rea ;
Ast cărbun ce arde fruntea ce atinge,
Dar care mînjește, dupe ce se stinge,
Însuși pe acela care îl ținea.

Tu-mpletești cununa morții
La martirii renumiți,
Tu tragi jos în lume sorții
Regilor neodihniți-

Pizmă, orișiunde naște o virtute,
Un talent, 'un merit, un prezint ceresc,
Ale tele umbre palide și mute
Nasc deopotrivă și le învălesc !

În colibă tu născută,
Fugi de dînsa neîncetat,
Și cu forma ta plăcută
În palăituri ai intrat.

Tu faci de .pălește viață, tinerețe,
Dulce bucurie între muritori.
Fragedă junie schimbi în bătrînețe
Și prefaci în lacrimi ale vieții flori!

Nimănuu nu dai cruțare !
Cînd se varsă-al tău fior,
Regii sunt a ta suflare
Și pălesc pe tronul lor.

Cei ce-i încongioară cearcă-a ta putere,
Inima se umple cu al tău venin,
Care o îmbată și o schimbă-n fiere,
Ura-nlocuiește amorul divin.

Eu te văz pe orice față,
De la domn: pînă la sclavi.
Fumul tău pe toți răsfață.
Pe cei slabi și pe cei bravi.

Tu inspiri adesea pana care scrie,
Vorba roditoare unui orator.
Ce combate crîncen oarba tiranie,
Și reverși mînia pînă în amor.

Lauzi cu nerușinare
Pe acei ce slabi gîndești,
Și pe cel ce merit are
Îl ascunzi, cînd nu-l lovești.

Cum în bătălie vulturul de pradă
Urmă o armată, șeade priveghind,
Și cînd se doboară corpuri în grămadă,
Se aruncă-asupra-i însetat erocind,

Astfel tu aștepti în noapte
Laurii a se-mpleti
Și cu ne-mpăcate șoaapte
Te repezi a le zdrobi.

LA UN AVUT

Da, dintre toți avuții din astă țară mică.
Acela care știe mai bine-a risipi
Comorile de aur cu arta cea antică,
Ești tu, nu te-ndoi!
Porfirul și ivorul, și aurul îngînă
Locașul tău ferice în gustul cel mai fin,
În luxul cel mai slendiri la care-a artii mină
Dă sufletu-i divin.
La masa ta de oaspeți cu inime voioase
Cristalul rivaliza cu porțelanul dalb,
Și rozele, și crinii, cu june grațioase.
Cu gîtul lor cel alb.
În cupe rîde vinul în spume-mbâlsămite
Și face să recheme pe zeii cei uitați,
Și roabele antice să vād înlocuite
De servi muiiați în aur ca fiii de-mpărați !
Dar poți a-imi spune mie cum în apropiere
D-a trece astă vale pe care ai albit.
Tu mai înalți palaturi la viață și plăcere,
Cînd viața s-a finit ?
Știi dacă de la tine și pină la morminte
Mai este loc d-o noapte, sărmane peritor ?
Te-ascunzi fricos, de moarte, batrin fără de minte,
Cînd tu ești muritor ?

în darn vei da tu aur arhangelului morții,
El nu primește mită, și-atuncea, vai ! în plîns,
Vei înțelege oare că, împotriva sorții,
 în darn averi ai strîns.
Vei părăsi palatul, femeile frumoase
Si oaspîi tăi, și servii, și loți te vor lăsa.
Moștenitorii însă la mesele-ți luxoase
 Bind, vai ! te vor uita !

LA UNIRE

„Așadar nici Unirea, a României soartă
Nu poate să o schimbe aicea pe pămînt ?
în cărțile ursitei ea este scrisă, moartă,
Cu celealte neamuri ce astăzi nu mai sunt ?”
Așa răsună tristă cîntarea desperării
A celor ce văd umbra plăpîndii lor ființi
Mai mare decît umbra nemărginită-a țării
Și a viitorimii ! Bărbați cu mici credinți !
Nu ! nu ! Unire dragă ! tu nu faci ce zic ei!
Un rîu, ieșind din sinul sorgintii ce îl varsă,
E mic, dar cît se scură, cît trece printre văi,
Se umflă, se lățește și mare se revarsă.
Așa și tu vei crește, ou timpul o, Unire !
Peri-vor și tiranii și robii demni de ei,
Ursita îți păstrează, în viitor, mărire,
Și viață, și putere să dai la frații mei.
Atunci aceste patimi ce nu cunosc cuvînt,
Ce nu cunosc nimica a fi mai sus de ele,
Unire ! se vor stînge ca niște nori la vînt
Ce-ncongiură de umbră lumina unei stele.
Al lebedei pui este, cînd a venit la viață,
Urît; nimic nu spune că va veni o zi
în care o să fie o pasăre măreață.
Așa, Unire sîntă, tu ești ursită-a fi.

LA UN POET

O, poete, muza ta
A perdut a sa junie,
Și suava poezie
Ce pe toți îi îmbăta
Cu torente d-armonie ?
Unde rozele-au zîmbit.
Spinii le luară locul;
Floarea morții, siminocul.
Peste crini a răsărit.
Gheața-nlocuiește focul !
Nu știm noi că-a-ice jos
E o vale de suspine ?
Cată să o știm prin tine,
O, poetul meu frumos,
Cu rintări dulci și divine !
Cerulea roză-a născocit.
Prin parfum să ne răpească,
Boarea să ne răcorească,
Și poetul fericit
Inima să-ntinerească.
Iară tu, poetul meu,
Poți să verși veriiniul tău
In cântările senine.
Dar atât cât să faci bine
Și să nu îneci în rău
Zilele cele puține.
Pasărilor negrii seri
Sunt destule să cobească
Vijelii, să vestejească

Florile de primăveri.
Și tirani ca să lovească.
Tu încinge lira ta
Cu a zeilor cunună,
Și cum varsă dulcea lună
Pentru toți lumina sa,
Varsă inima ta jună !

LA AVERE

Fericire-adevărată
Este a se mulțumi
Cu ursita ne-mpăcată
Orișicare ea ar fi.
Fericit e cel ce știe
Pentru țară a muiri !
Mai curînd mort vrînd să fie
Decît rob a viețui.
Fericit e cel ce-n lume.
Fără de a fi roșit,
Poate încă a ne spune
Cu mîndrie : sunt cinstit!
Muritori, gîndiți la moarte !
Strigă orele ce zbor
Și nu uită să ne poarte
Viața pe aripa lor !
În mormînt ce-ți folosește
Aurul ce-ai aduna ?
Și în lume cît trăiește
Cine-i singur a-l păstra,
Daca însuși el se-ntumă
Către muma lui pămînt,
Daca toate au la urmă
Rezultatul un mormînt ?
Fală.-onoare și virtute
Singure mai dăinuiesc.
Faptele mari și plăcute
Urma noastră o vestesc.

LA CILIA

Cum palida roză se-ntoarce de ploaie,
Roșește, surîde la viață voios,
Sub roua ce-o scaldă, sub vîntul ce-o-ndoaie,
Sub soarele zilii, o, suflet frumos !
O, dulce Cilia, din lînceda stare
Te-nturni către viață ca roză la ploi.
Din zi-n zi pe față fericea repare,
Purpură, surâsuri și fermece noi !
A ta miînușită se-mplină, s-albește.
Și brațul se umflă sub dragi aluniți,
Și sînul tău, dragă, iar se rotunjește,
Bărbia se-ntinde și face gropiți.
În ochii-ți un soare imai viu acum luce.
Zăresc sănătatea pe tot corpul tău
Vărsînd crini și roze cu mîna ei dulce,
Și hora de grații urmînid pasul tău.
Amorul în umbră așteaptă, veghează,
Aruncă asupra-ți un hor de visări,
Dorința în sînu-ți roșind, s-aripează,
Și buza-ți s-aprinde de dulci sărutări.
În timpul acesta, amara ta soarte,
Rugai ca să scape al 'tău așternut,
D-această bătrână ce-i zice toți *moarte*;
Oprește-mi dar mie întîiul sărut.

CLAVECINUL

Cum sub vise d-aur frageda junețe
Pare la vederea mkiței omenеști,
A părut în sală, dulcea frumusețe,

Sub grații cerești.

Adunarea toată repede-ntorcea
Ochii, cu plăcere, către dulcea mea.
Între păru-i negru strîns în cosițele
Albele camelii se perdeau plăcut
Cum prin geana -noptii, depărtate stele
Scînteii un minut.

Fiecare sunet ce-orologiul vărsa,
Sufletu-mi, lovindu-l, crud îl fărâma,
Astfel sună-n inimi orice lovitură
De ciocan pe cuiul tristului sicriu
Unde se întinde dulcea creatură

Care noi iubim.

Ea-nțelese dorul ce mă-mpovăra
Și de rozioare fața-și scutura.
M-adora pe mine dulcea mea frumoasă ?
Cine poate spune misteru-i divin !
Se-ntrista tăcută, se punea sfioasă

Lîng-un clavecin.

Mînele-i -p-octavuri se jucau ușor
Deșteptând lugubre sunete de dor.
Ochi aprinși de flăcări ce-i îndivinau,
În născînde lacrimi dulce se scăldau.

Ca plăpînda rouă peste-o rozioară
Ce la zori deschide grațiosu-i sin.

Rătăcea surisul p-a sa buzioară

Cu purpur divin.

Sub orice mișcare, formele-i lumești
Răspîndeau tezauri de grații cerești.
Danțul urmă oursu-i... Muzicele sună ;
L-a plăcerii undă sufletele zbor ;
Numai eu cu rîderi, vorbe de minciună,

Ascundeam crud dor.

Căci la faptul zilei fost-am preursit.
Ca să las pămîntul inimei dorit.
Vocea-i adorată, dulce,-amăgitoare,
Dar învăluită de profundu-i chin,
Se-ntruni cu-aceste vorbe-ntristătoare.

Dureros suspin :

„Daca și cerul încă-a voit
Ochii-mi d-acuma să nu mai vază
Chipul tău dulce ce mă-nviază,
Decretul soartei fie-mplinit!
Uită-mă-ndată ! La ce vei duce
Cu tine dorul unei simțiri
Din care nu știi decît trudiri
Și niciodată fermecu-i dulce !
Vai! Pentr-un suflet ce s-a zdrobit,
Ui tare a-i floarea vindecătoare
Floare ce crește surîzătoare
În cîmpul morței cel veștežit.
Eu mă voi stinge p-acest pămînt
Ca crinul dulce ce-n lacrimi pere
Și nimeni știe cruda-i durere
Ce-i pleacă fruntea către mormînt.
Cînd te-i întoarce din întîmplare,
Afla-vei toate la locul lor,
Pline de viață, junețe,-amor
Precum fusese l-a ta plecare.
Ochii tăi poate m-or căuta...
Eu voi fi lipsă, vai ! dintru toate.
Atunci la mine gîndi-vei poate
Și ochii-ți de lacrimi s-or îneca !”

Astfel răspândește tînăra-i cîntare.
Dalbe lacrimioare-nrc.ua fața sa.
Sufletul ei fraged, într-o căutare,
 Se părea că-mi da.
Au trecut pe viața-mi zile de durere,
Chipul ei cel dulce de cînd n-am zărit.
Dar nimic nu stinge din a mea vedere
 îngeru-mi dorit.
Iar cînd văz femeie lîngă-un clavecin,
Inima-mi exală un adînc suspin.

LA BĂILE CLEOPATREI

Să stăm p-această stîncă ce se prevede-n valuri
Acele scări tăiate în lespezi de granit
Recheamă o regină ce-n umbr-acestor maluri
Venea să răcorească al ei sîn înflorit.

Vedeți această scară de dalbe mozaice
 Ce duce către băi ?
Picioarele-i plătînde călcat-au pe aice
Cînd trupa grațioasă de vergine finice,
Ierihoene roze puneau sub pașii săi.

II

Dar soarele se culcă... Tăcere !... O femeie
 Apare-n acest loc !
Cosița-i voluptoasă, în aure, scînteie
Și brîu-i scump răspîndă torente dulci de foc.

Ca soarele în raze-i ea arde în voluptate.
O mantă de regină pe umeri rîura.
Iar albele ei slave, de vise îmbătate,
Tapete prețioase aștern în calea sa.

Pe lespede de marmur cu aur poleite
Mantila-i purpuroasă se mișcă... A căzut,
Și sclavele-i suave, ca vise înflorite,
Formează împregiuru-i un cerc nestrăbătut.

Dar iată steaua dulce din umbră se rădică
Pe umedele-i scări
Și razele-i tăcute răsfață-a lor cosmică
Și albele lor sînuri eu dalbe sărutări.

Căci grupa cestor vergini, folatre, tinerele,
Prin valurile limpezi, prin raze se juca.
Lucind ca vise dalbe ce-n nopți amari și grele
Vin a ne înșela.

Pe albele tunice în flori d-argint cusute,
Se sparge-al stelei foc,
Cînd vesele, uitînde, în undele tăcute,
Fecioarele se joc.

Dar alba lor regină cu genele umbroase,
P-o lespede-aurită, răpită șeade-n dor.
„O, dulce tinerețe ! O, zile mult frumoase !
Nu-i oare cu puțință s-opriți al vostru zbor ?”

Așa vorbi regina. Din harpa-i aurită
Atrage cîntec dulce, curmat de dulci oftări.
Iar vocea-i întristată, cu cîntecu-i unită,
Lăsă să se auză aceste suspinări :

„In darn cerem să-nturne frumoasa tinerețe,
Fatalei noastre sorți!
Căci zilele tmiane sunt flori de frumusețe
Născute în grădina neîmpăcatei morți !

Oh ! cursul vieții trece cum trece-o sărutare
Aicea pe pămînt!
Putere, fericire și nume niîndru, mare.
Nu vor putea să-mpuie la viermii din mormînt.

O floare se usucă de crivețe bătută ;
Dar soarele cel dulce o poate-ntineri.
Iar tu, o, vană umbră ! odată abătută,
Nu vei mai înflori!

Dar unde-i frumusețea a carii dulce rază
Atîta fermeca,
Cît August niciodată n-a vrut ca să mă vază,
De frică să nu pice in fermecarea sa!
Și unde-mi e puterea, averile-mi pompoase
Și populi-umiliți ?
Și voi, gentile turme de inimi grațioase,
Frumoșii mei iubiți ?
Ah ! toate-acele bunuri lueiră-n dimineață
D-un fermec strălucit;
Dar la apusul zilei, a morții tristă ceață,
Tot a învăluit!”
Așa cîntă regina și rnina-i diafană
Pe marmiuru-nflorit
C-un ac de aur mîndm a scris : o lume vană
Și-ndată a perit.

ODA

O, Doamne, cu tron cl-aur, cu fulgerul în mână,
Ce locuiești în cer,
Aruncă o privire pe patria î-omână,
P-aceste dulci popoare ce în durere per !
Și tu, Mărie dulce cu coama aurită,
Cu ochii lăcrimați !
Oh ! faceți o minune popoarelor iubită !
Din trista lor cădere românii înălțați!
La voi e cu puțință tot ce la oameni pare
Neputincios și greu.
Căci niciodată omul prin slaba-i cugetare
Nu va ghici natura-ți, putere, Dumnezeu !
Dar tu, ce-nalți un munte cind trebuința cere,
Al zilei imperator !
Înalță și gândirea românului ce piere,
Lumină al lor suflet în noaptea cea de dor !

O UMBRA

Stinsu-s-a timpul desfătător
Cînd printre norul de dulci fecioare,
Cu frumusețea strălucitoare
Treceai în lume, umbră ce-ador !
D-acum-nainte, vai! niciodată
Nici o ființă nu va putea,
Aici în lume, o, dulcea, mea,
Să-ți vază fața ta adorată !
Ca din dormire azi mă deștept,
Mi-aduc aminte vorbele tele,
Cu ochii umezi de lacrimile,
Mi-ai zis : „în ceruri eu te aștept!
În ceruri poate să se unească
Umbrele noastre, o, dragul meu !"
D-atunci în Iunie, drag aștept eu
Aceste vorbe să se-nmphească.
O, timp, repede caru-ți fugos,
Răpește-mi viața fără plăcere.
Sufletu-mi geme plin de durere,
Ta-mă pe caru-ți alunecos !

UN REGRES

Viața trece în durere,
Dorurile nu mai tac.
Orice vise de plăcere
Toate lacrimi se fac.
Zile, seri desfătătoare
Trec p-al lumii dulce sân,
Nasc și sting orice suspin
Gu suavele lor oare :
Pentru mine noapte-amară,
Noapte ce nu are zori,
S-a întins eu întristare
Peste anii-mi trecători.

LA...

Ce distanță infinită !
Cîte râuri, cîte mări,
Te despart, a mea iubită,
D-ale mele sărutări !
Însă sufletu-mi se duce
Către tine ne-ncetat
Și pe sînul tău cel dulce
Doarme dulce legănat.
Eu prin vis te văz tot jună,
Cu ochii plini d-amor divin.
Cu cosița lată, brună,
Rîurind pe albul sin.
Buzele dulci, prefumate,
Sufletu-ți ceresc trădînd
Prin cuvinte înecate
D-un suspin adînc și blînd,
Și răpită de plăcere,
Murmurîndu-mi : „Te iubesc !
Apoi iară în tăcere,
Recăzînd, amor ceresc !
Și în alba-ți mînioară
Ascunzîndu-ți fața lin
Ca o rază rumeoară
Ce s-ascunde dup-un crin.

**Astăzi cine îmi va spune
O, suav și dulce dor !
Dacă-n sinul tău cel june
Nu s-a stins al tău amor ?
Căci se zice c-o iubire
în al femeilor sân,
Trece ca o fericire,
Ca un zefir pe un crin I**

LA.

**Cînd o floare în durere
Perde dulcele-i miros,
Vest ezită, cade, pierе !
Suflet dulce, amoros !
Ca această dulce floare.
Tu perduși al tău amor,
Dar nu pari suferitoare,
Nu pleci capul tău sub dor,
Ci mai jună, mai voioasă,
Tu surîzi la desfătări,
A ta buză voluptoasă
Cătă alte sărutări !**

LA O NĂLUCIRE IUBITA

Văzui fecioara, vis răpitor !
De dimineață lângă-al ei mire ;
Plină de viață, de fericire
Dorințe d-aur, extaz, amor.

Pe alba-i frunte purta cunune
Și p-a sa față roze și crini
De tinerețe, de viață plini,
Îngîneau dulce inima-i jună.

Purpura dulce și poleită
De dulci surîderi se legăna
Pe mica-i gură precum ar sta
P-o roză o rază, dulce-aurită.

Și fiecine zicea răpît :
Iată mireasa lângă-al ei mire !
Oh ! bucurie ! O, fericire !
Natura toată dulce-a zîmbit

Dar seara vine, și pe pămînt
Văzui fecioara, cine va spune ?
Făr-alte roze și-alte cunune
Decît acelea dupe mormînt.

Văzui morminitul făcîndu-î cale
Și cum se-nchise pe sînu-i blînd,
Văzui uitarea vesel ștergînd
Din calea vieții urmele sale.

Dulce fantasmă, unde ești oare ?
Luat-ai zborul lin către cer,
Ca fluturelui, ce în eter,
Legănat zboară pe aripioare ?
O, înger dulce al vieții mele !
Al tinereții vis fugător !
Ești pe pămîntul acest de dor,
Sau arzi fericite sus între stele ?
Dacă pămîntul ai părăsit,
Spune-mi, fericite și dulce nume,
Să las îndată viață și lume,
Să zbor la tine, ce am iubit!

LA ZIUA ANIVERSALA

Zi aniversală ! Zi de bucurie,
 Ce aşteptam atîta într-a mea junie !
 Ce-mi aduci tu oare pe acest pămînt ?
 Dulce fericire sau al meu mormînt ?
 Cînd veneai odată, zi de bucurie,
 Cîte dulci dorinţe n-duceai tu mie !
 Cîte mîni iubite mina-mi nu strîngea !
 Cupa unui frate cupa mea lovea.
 Ochii unei mume, plini de lăcrimioare,
 Mă oătau ca floarea pe un dulce soare !
 Astăzi eu sunt singur, în străin pămînt!
 Maica mea iubită doarme în mormînt.
 Oaspeţii în giuru-mî nu se mai adună ;
 Cupele, la masă-mi, vai ! nu mai răsună !
 Casa părintească cade la pămînt ;
 Iarba verde creşte pe coperămînt.
 Paserea de noapte geme fără seamă ;
 Cinele în lanţuri cînd şi cînd mă cheamă.
 Cînd se va întoarce tînăru-i stăpîn,
 Nu-l va mai cunoaşte, căci va fi bătrîn.
 Inimii îi place să se amăgească...
 Tot sperînd că viaţa poate să-i zîmbească.
 Dar p-această faţă roze de mai sunt,
 Ele-s flori d-acele triste de mormînt.

1846

PORTRETUL EI

Ştiţi cum este-a mea frumoasă ?
 Să încep cu părul său.
 Coama-i creaţă, undioasă,
 Cade mai pe jos de brîu,
 Gura mică, surîzîndă !
 Este darul cel mai rar,
 Crezi că a băut arzîndă
 Din al zeilor nectar.
 Ochii, raze-nflăcărare
 Ce plutesc p-un lac d-azur ;
 Gene creţe, lungi, plecate
 Graţios îi încongiur.
 Două arcuri sau sprîncene
 De la frunte nasc uşor
 Şi sub valuri aurele
 Către tîmple dulce mor,
 Nasu-i este-n armonie
 Cu frumoasa faţă-a sa,
 Mai puţin, mai mult să fie
 Cu o linie,-ar strica.
 Sînu-i, cuib de vise blînde,
 Seamănă un plai divin
 Unde două roze-arzînde
 Se înalţă peste crin.
 Talia-i, suavă floare,
 Cu o mîină pot s-o ţiu ;
 Braţele-albe, rotunzioare,
 Către mîină se supţiu.

445

**Gîtu-i fragedă ninsoare,
Perii ei îi învălesc,
Astfel razele de soare
Pe ninsoare strălucesc.
Apoi dacă vei, iubite,
Intr-o baie s-o privești,
Prin cosițele-aurite
Dulci mistere-ai să zărești.**

SINGUR

**Stelele misterioase
Scutură discul lor tăcut ;
Aurele grațioase
Florile voios sărut;
Pasărilor cîntătoare
Se îmbată de amor ;
Orele neașteptătoare
Iau plăcerile în zbor.
Eu pe patul meu de chine
Singur în tăcere sunt ;
Ale candelii lumine
Strălucesc ca p-un mormînt.**

LA DUMNEZEU

**Tu. putere creatoare,
Ce dai viață și mișcări
Și la legi neschimbătoare
Pui sublimele-ți lucrări ;
Nu știm ce-i a ta natură,
Însă știm că tu trăiești
Și a lumelor făptură
Cauza sublimă ești.
Tu ai cununat eterul
Cu-titunerec și lumini ;
Ai încins ferice cerul
Cu planeteii tăi divini.
Zorilor în dimineață
Dai frumoasele culori ;
Văilor le dai verdeață,
Roua o răversși pe flori.
Zilelor le dai splendoare ;
Florilor parfum divin ;
Serilor le dai răcoare ;
Aerului zborul lin.
Cu divina ta suflare
Tu țărîna înviezi
Și la prima ei mișcare
Cu cuvîntul o veghezi.
Nu-i amoare mai curată,
Mai sublimă pe pămînt.
Fericit cel ce se-mbată
În extazul tău cel sînt !**

**Ideala ta iubire
Orele n-o mărginesc,
Nu aduce obosire,
Florile-i nu veștezesc.
Dacă viața are chine
Lîngă-atîtea mulțumiri,
Relele fac mai senine
Fragedele fericiri.
Dar e viața dată nouă !
Cela care ne-a creat
Nu era dator el nouă
Zilele ce ni le-a dat.**

MIHAI ȘI CĂLĂUL

Cu Mihai se vede tînără domnișă
Tremurind de spaimă ca o porumbiță ;
Printre geana-i lungă ai ei ochiori
Ard ca două stele ce lucesc la nori.

„De ce plingi? întrebă bravul cu mirare,
Eu mor pentru țară și neatîrnare.
De aceea, dragă, să te voioșești
Și cu flori cosița să ți-o împletești.
Cel ce pentru lege, pentru țară moare
Vede a sa moarte ca o sărbătoare !”

— „Pleacă capul !” strigă palidul călău.
Iar Mihai întoarce spre el capul său.
Fierul se ridică... Popolul șoptește ;
Vă uitați ! Călăul se împleticește ;
Fierul său aruncă... Cade fermecat
Sub căutătura mîndrului bărbat.

Feteie-ncunună părul lor cu flori.
Tot românul strigă de mai multe ori :
„Cel ce pentru lege, pentru țară moare
Vede a sa moarte ca o sărbătoare !”

HOTII

Am cîntat destul onorul,
Țara, și am fulgerat
Pe tîlhari! Dar unde-i sporul
Grijelor ce eu mi-am dat ?
Tot ce e tâlhar în lume
S-a sculat asupra mea.
Să negrească al meu nume.
Să răspundem prin a bea !
Cînd cel ce ocupă cerul
Universul a creat
Și a cununat eterul
Cu lumină minunat,
Ei a deșteptat în noapte
Pe insecte ce-au dormit;
Dar nebunele lor șoapte
Lucrul lui nu l-au oprit.
Varsă vin, a mea frumoasă.
El mă va îmbărbăta :
Vinul vechi de tămîioasă
Mai bătrîn ca viața ta !
Și in lupte ce-au să fie,
De s-o perde al tău sclav,
Sâ ai fală și mândrie
C-ai iubit un june brav !
Oaspeți, închinați cu mine !
Pentru moarte, un pahar !
Pentru moarte-nchin mai bine
Moară dar orice tîlhar !

ZIUA ONOMASTICA

Tilia, te fă frumoasă !
Astăzi este ziua ta,
 Fă-ți cosițe
 Negre vițe
Peste fața-ți grațioasă
Ca un nor a se crăpa.
Peste păru-ți nici o floare
Și la gît nici un briliant!
 Ai pe gură
 O răsură
Și în ochi iui dulce soare
Ce-nec orice diamant.
Pune rochia ta de moare,
O camelie pe sîn,
 Cingătoare
 Bîzătoare
De o stofă de purpură
Și cu funda de rubin.
Lasă brațul, lasă sînul
Să se vază grațios
 Prin dantele
 De Brusele
Unde roza și cu crinul
Se îngîn misterios.
Și picioru-ți sâ străluce
Alb și rumen prin călțuni
 Bar în fire
 Și suptire

în condur sub pulpa-ți dulce
Unde dulci dorinți s-adun.
Și pe urmă, o, Tilia,
Cheamă grațiile cerești
 A aduce
 Fermec dulce
în mișcarea ta cea vie
Și-n zimbiri ce răspîndești !
Fii frumoasă și răpește !
Pin' la anul, ce știu eu ?
 Cîte plante
 Odorante,
Cîte roze nu cosește
Coasa timpului cel greu ?
Două locuri sunt la masă.
Ale noastre neapărat,
 Știm noi care
 Dragă oare.
Sub ursita ce ne-apasă
O să fie deșertat ?
Poate locul tău să fie,
Poate încă, ce zic eu ?
 Sâ-1 apuce
 Altă dulce ?
Și uitarea să prescrie
Pînă și numele tău ?
Să intrăm în sărbătoare
Dîndu-mi mie-un sărutat.
 El ne spune
 Că în lume
Viața noastră fugătoare
P-al său curs s-a măsurat.

VIATA

Sunt în viață astă dată ;
Deci pot încă a mai fi,
Daca am venit odată,
Pentru ce n-oi mai veni ?
Viața este-un rîu ce cură,
Suflet dulce de iubit!
Omul este-o picătură,
Ce din sînu-i a ieșit.
Astfel viața parțiară
Despărțită ne-ncetat,
Ne-ncetat să-nturnă iară
Către matca ce-a lăsat.
Mîne tu aici sub soare
Altă formă vei avea.
Mine-i fi o dulce floare,
Poate, o, frumoasa mea.

LA DREPTUL CELUI MAI TARE

Drept, născut cu existența,
Mulți de mult mort te-au crezut.
Alții ți-au negat ființa,
Alții să te surpe-au vrut.
Insă tu ca înainte
Stai tot tînăr pe pămînt
Și desfizi bătrîna minte
Și putei'icul cuvînt!
Regii, ca să te susție,
Ou dreptatea te-au mascat,
Și mai mult ți-au dat tărie,
Și mai mult te-au ridicat!
O, justiție din lume !
Adevăr de toți gonit,
Invocînd al vostru nume,
Cel mai *tare* v-au lovit!

LA ISUS PE CRUCE

O, Criste cu păr d-aur și cu cuvîntul dulce,
Din care se revarsă al mîngîierii dar,
Tu însuși ai zis, Criste, cînd te-a urcat pe cruce :
„Nu vrei să faci, părinte, să treacă-acest pahar ?”
Ce te gîndeai tu oare vorbind așa, Isuse ?
Gîndeai că o să peară ce tu ai semănat ?
Gîndeai că fariseii au să întoarcă mîne
Poporul din credința ce azi ai insuflat ?
Nu sunt acei puterici ce-mpiedică-o doctrină
Cu toată stăniirea și influința lor !
Ea însuși, cînd nu are principul de lumină.
Dă viață și dreptate, ucide al ei zbor.
Doctrina ta e sîntă și are viață-n sine,
D-aceea pretutindini lăstari adînci a prins.
Cu cît aflat-a piedici și suferinți sublime,
Cu-afîta, peste lume, în noapte s-a întins.
D-atunci de tiranie noi nu ne temem foarte
Cînd se arată încă aice pe pămînt!
O tiranie-n sînu-i aduce a ei moarte
Și se arată-n viață cum naște-un nou mormînt.

PANDURUL BATRÎN

Tinerică rumeoară
Cu cosiță gălbeoară,
Cu albaștri ochi ori,
Floritică trecătoare
Ce-ai venit surîzătoare
Să culegi in lume flori.

Paseră primăvăroasă
Cu-aripioară auroasă
Și cu tinere cîntări ;
Dalbă dulce copilită
Pe a căreia guriță
Ceru-adună sărutări :

Sui-te sus pe măgurică
Unde luna se ridică
Ceața norilor spărgînd
Și te uită peste lume,
De-i vedea pe cai în spume
Cete de panduri trecînd.

Căci mi-e viața turburată
Și mi-e inima-ntristată

De cînd țara s-a robit,
Ș-a trecut destulă vreme
Vai ! de cînd românul geme
In robie obosit.

Noaptea cade-ntunecată
Pe cîmpie și pe munte !
Aduceți-mi calu-ndată,
Calul meu cu stema-n frunte,

Să zbor unde Jiul plînge,
Să m-arunc prin cele cete.
Și din lacrimi și din sînge
Să astîmpăr a mea sete.

Căci e mult de cînd românul
Varsă plîngeri înfocate
Și e mult de cînd păginul
Taie capete plecate.

I E L E L E

I

„Veți spune voi mie, o, dulci aurele !
In ce loc se află frumoasele iele,
Ca să le sărut
Pe sînul plăcut ?
Căci cine'le sărută îi dau cu plăcere
Ce ochiul dorește și inima cere ;
Și am să le cer
Ai maichii-ochiori
Ce-i țin în ulcer
Smălțat tot cu flori !"
întreabă pe auri ce umblă perdute
Prin flori și prin umbre, pe căi nebătute,
Păstorul cel dulce
Cu păr aurit.
O aură-1 duce
Pe plaiu-nflorit.

li

în dumbravă la răcoare
Ielele cobor din cer,
Scuturînd din aripioare
Raze dalbe din eter.
Pe cămășile lor albe
Și cusute-n flori d-argint,
Brîne lungi de roze dalbe
Cing mijlocul lor lucind.
Iar din coamele lor plouă
Raze d-aur și de foc

Și bobite dulci de rouă
Peste sinul lor se joc.
Hora lor se învîrtește
Peste albul păstoraș,
Ce se face c-aromește
Printre iarbă drăgălaș.
— „Cîntă, june păstorele,
Cu-al tău fluier înflorit.
Printre flori și printre stele
Să jucăm neconținut!”
— „Voi cânta, o, dulci fecioare ;
Dacă voi mă veți ierta
Florile din fețioare
Cîte un-a săruta !”
— „Nu se poate, păstorele,
Căci ești om de pe pământ!”
Au mai zis albele iele
Legănindu-se pe virat:
— „Iar de vrei, cîntă-ne nouă
Și ți-om da un cal c-un frîu
Splendid ca lumina nouă
Ce se scaldă peste-un rîu.”
— „Nu se poate, albe zine !
Căci eu fluieru-am perdut.
Iar de vreți, veniți eu mine
Lîngă plopul cel căzut,
Ca să-1 spargem împreună
Și să facem fluieraș.”
Vesel ielele s-adună
Lîngă mândrul păstoraș.
Colo plopul se despică
Fără a se dezîipî.
— „Pune mîna, zmulică !
Toți cu toții !... lat-aei !...”
Dar abia prin tăietură
Ele mînele-au întins,
Că el trage-a sa seoură
Și copaciul s-a închis.

Hora ielelor se plînge
Și se roagă de păstor,
Căci sunt sclave și le stringe
Plopul verde mîna lor.

Dar pe mica lor guriță,
Pe-al lor sîn de desfătări
Și pe lata lor costiță
El adună sărutări.

COPIIUL

într-o seară colo-n vale
Singurel eu mă jucam
Și cu foi de portocale
După fluturi alergam.
Sub o salcie pletoasă
Unde lin izvor curgea,
Clora, floare grațioasă,
Flori în poală culegea.
P-albu-i sîn cădea ușoare
Bucle lungi de abanos,
Astfel corbul pe ninsoare
Lasă aripile-n jos.
Și frumoasa copilită
Flori din poala ei mi-a dat
Și cu dulcea ei guriță
Dulce ea m-a sărutat.
De atunci pe floricele
Fluturii se joacă, zbor,
Căci mai mult cu rămurele
Nu mai turbur pacea lor.
Inșă pacea pentru mine
De atunci s-a turburat.
Peptu[^]mi saltă în suspine,
Lacrimi vărs neîncetat.

CÎNTEC NAȚIONAL

— „Tu, ce-ai salbă gălbeoarâ,
Tu, ce ești o garofiță,
Frumușică, bălăioară,
Cu inele pe cosiță :
Cum adun pe floricele
Fluturii miere nouă,
Lasă, dulce frumușică,
Pe guriță-ți s-adun rouă !"
— „De am salbă gălbeoarâ,
Nu sunt floare garofiță,
Iar de sunt eu bălăioară,
Dar n-am rouă pe guriță.
Iar de vei să-ți fiu soție
Și de vei să-ți fiu iubită,
Mergi atunci la bățalie
Căci e țara, vai! robită !"

CINTEC

Noaptea cade-ntunecoasă,
Oastea trece la bătaie,
Iar pe stîncă aburoasă
Arde luna cea bălaie.
Ai, băieți, p-acele maluri
Unde armia s-adună,
Unde Oltul geme-n valuri",
Să ne batem împreună.
Mîndră mea cu față albă
Și cu buze rumenite
Dete spre această salbă
Și pafale aurite,
Dete salbă la domnie
Și pafale și rochiță.
Însă mie, însă mie
Mi-a dat dulcea ei guriță.

PLOPUL

Eu aveam un plop de vale
Verde ca un smârândel.
Trecătorii stînd în cale
Înnopta cătînd la el.

Însă toamna a venit,
Plopul meu s-a veștezit.

Daca prințul ce domnește
Ar fi vrut a mi-1 schimba
Pe coroana ce lucește
Ca un soare-n fruntea sa,

Încă nu aș fi schimbat
Plopul meu ce s-a uscat.

Vîrfu-i peste stînci pletoase
De departe îl vedeam,
Și-nnoptînd prin văi rîpoase
După el mă îndreptam.

Însă toamna a venit,
Plopul meu s-a veștezit.

**Daca tînără domniță
Plopul meu mi-ar fi cerut,
Dindu-mi dulcea ei guriță
Șapte ani ca s-o sărut,**

**Nici atunci eu n-aș fi dat
Plopul meu ce s-a uscat.**

LĂUTARUL

**într-o noapte furtunoasă
Prințul cu-ai săi cavaleri
într-o sală luminoasă
Se-mbătau de dulci plăceri.**

**Cupele de aur sună,
Candelele strălucesc ;
A plăcerilor cunună
Damele drag o-mpletesc.**

**Noaptea este foarte rece ;
Iar afară-un călător
Prin furtuna nopții trece,
întonînd cîntări de dor.**

**— „Aduceți îndată-aice
Pe drumașul lăutar !”
Scutierilor le zice
Domnul casei cel barbar.**

**Lăutarul se aduce,
Coarnele-i voios se joc ;
Fața-i palidă și dulce ;
Ochii-i varsă dulce foc.**

— „Cintă nouă, lăutare,
Tu, ce-n lume ai născut
Pentru-a noastră desfătare,
Pentru-al nostru trai plăcut !”

Lăutarul, cu mîndrie,
Sparge harpa de pămînt.
— „Pentru inimi de robie,
Nu voi, doamne, eu să cînt !

Daca cînturile mele
June suflete răpesc,
Ale voastre inimi rele.
Inimi moarte, nu-nfloresc.

Astfel vîntul dezvălește
Cu-al său fraged sărutat
Crinul care-mbobocește,
Dar nu crinul cel uscat!”

Zice și pe loc dispăre ;
Dar prin vînturi care gem,
Oaspeții, cu-nfiorare,
Auziră ast blestem ;

„Voi, ce tartarul v-a revărsat
în nopți fatale de voluptate
Cu nori de crime și de păcate
Pe fața lumii ce-ați insultat;

Voi, ce dați moartea chiar în amor
Ca șerpi ce-n ora lor de-nrodire,

De voluptate și fericire.
Turbați omoară complicii lor ;

Voi, ce cu hulă la cei mai tari
Tîrîți josita voastră cerbice,
Și pentru omul cel neferice
Aveți disprețuri crude barbari;

Fără de cuget, nici Dumnezeu,
Fii de minciună și înjosire,
Astăzi cu cruda-mi disprețuire,
Pe voi să cază blestemul meu !

S-aveți repaus într-un mormînt
Numai cînd corpul ars de durere
Răci-va-n lume orice plăcere
Prin desecatul său osămînt !

S-aveți vedere; rău să zăriți !
Auz, ș-auzul să vă înșeale,
Gură și vorbe fără de cale ;
Inimi, șt numai chin să simțiți.

Pe cît trăi-veți p-acest pămînt,
Fapta cea bună ce-ți face-n lume
Să se topească fără de nume
Cum pere-n spațiu urma de vînt!”

Astfel cîntă cu durere
Lăutarul rătăcit,
Iar în sala de plăcere
Candelile au pălit.

**Mîna-ngheață pe pahare,
Florile se sting pe loc ;
Iar in sala lată pare
O columnă grea de foc.**

**Pe columna-nflăcărată
Aste litere ziceau :
„Viața voastră-i blestemată
Oaspeții amar plîngeau.**

LA O DAMA ROMÂNĂ

**„Tu vrei să-ți spun, acuma, de ce nu te iubesc ?
Ei bine ! mă ascultă și află ce gîndesc :
Ești jună și frumoasă ca roza de cîmpie
Și ochiul tău durerea o schimbă-n bucurie.
Iar fruntea ta se pleacă sub gîndu-ți amoros
Ca cdnul primăverei în vîntul călduros.
Pe buza-ți rurneoară, trecînd a ta suflare,
într-un parfum de roze își ia a sa schimbare ;
Dar cînd tot spui cit neamul îți e strălucitor,
Amoru-ntoarce capul și fuge rîzător.**

**Să te iubesc, pe tine ? Dar inima ta-i veche,
Și generozitatea n/u-ncîntă-a ta ureche.
Văz sufletul tău, dragă, sub vălu-i grațios,
S-ascunde ca un vierme prin crinul cel frumos.
Patriotism, virtute, frumoasă cugetare
Sunt niște simțiminte ce inima-ți nu are.
O formă analogă ea, dragă, de-ar avea
Ar fi cu plete albe și dinții i-ar cădea.
Așa te vede însă al meu tînăr amor,
Și de aceea, dragă, el zboară rîzător.**

**Arunc-a ta privire pe-o inimă uscata
Ce egoismu-nhide și micșorarea-mbată,
Pe-o inimă ce-i mută ca un mormînt fioros
La tot ce este nobil, plăcut și generos ;**

Accea va-nțelege cînd tu vorbești în lume
De aur, de cordele, de titluri și de nume.
Eu voi o vale verde ca tinerețea mea,
Ș-o floare grațioasă să plec capul pe ea :
Ș-acolo l-a mea țară, visînd eu în tăcere,
S-adorm pe sînu-i dulce, cu fragedă plăcere.

Dar tu vrei aur, titluri ; și tînăru-mi amor
La sunetul monetei s-avîntă rîzător.

De vrei să-mi fii iubită, vin' către țărmlu vieței,
în care tot e dulce ca visul tinereței.
Acolo, dragă dulce, atît te voi iubi,
Cît rîul de plăcere în oalea-i s-ar opri
Și stelele în spațiu s-ar sparge voluptoase
La ale gurei mele șoptiri armonioase.

Dar vai ! a ta gîndire, pe cînd eu îți vorbesc,
S-avîntă după titluri ce visele-ți răpesc,
Ș-amorul meu, o, dragă, tu vezi, s-avîntă, zboară,
Rîzînd de bătrînețea ce inima-ți congioară."

j
—

r

^

Din alte volume

COLECȚIE
DIN POEZIILE
DOMNULUI
D. BOLINTINEANUL

1847

CÂNTEC

**Colo-n valea înflorită
Subt un verde chiparos
Doarme dulcea mea dorită
Cu cosițe d-abanos.**

**Cîntă, cîntă, filomiță,
Prelungește somnul său ;
Iar tu aură luniță
Treci pe norișorul tău !**

**Căci în valea înflorită
Subt un verde chiparos
Doarme dulcea mea dorită
Cu cosițe d-abanos.**

PUTEREA CÎNTECULUI

(BALADI)

Domnul stă pe tronu-i de mărgăritare ;
Dar pe fruntea-i zboară galbena-ntristare.

Într-o mantă neagră el e coperit
Și e trist ca plopul ce s-a desfrunzit.

Împrejurii tineri cavaleri veghează ;
O semighirlandă damele formează.

Însă doamna nu e în mijlocul lor ;
Într-un turn închisă plînge ea cu dor.

Domnul lasă ochii peste adunare.
— „Unde-i cîntărețul ? zise cu mirare.

Cum de roua serii cîmpul întristat
Are trebuință de a fi udat,

Astfel al meu suflet plin de întristare
Are trebuință d-o dulce cîntare."

Cîntărețul iese dintre căpitani :
Are plete albe și optzeci de ani.

— „O cîntare, doamne, poate stinge dorul
Numai într-un suflet unde e amorul.

Pentru tine însă în darn voi cînta :
Ca mărgeanul tare e inima ta."

— „ Tu vorbești de doamna... Nu-mi aduci aminte,
Lasă, lasă morții ș-ale lor morminte !

O altă soție voi alege eu
Printre trandafirii palatului meu."

Cîntărețul tace ; dar harpa întună
Și de dulci armonii palatul răsună.

„Un domn odată avea soție
Jună, frumoasă, cu suflet blînd,
Ce de fericire și bucurie
Din zi într-alta trecea cîntînd.

La curte însă atunci gema
Un june nobil, pentr-o fetiță
P-a carii mică, dulce guriță
Sărutări calde el culegea.

Însă de față vrea s-o iubească.
Nobilu-i suflet nu îl ierta
Această floare s-o veștejească
În ochii lumii ce-l conjura.

Dar e în lume o lege grea
Care la unii zice : aveți toate !...
La alții însă, nimic să poate !...
Amor și lacrimi, el alt n-avea.

Astfel la doamna merge odată.
O roagă, lacrimi de foc vărsind,
Să-i dea soție tânără fată,
Și In genuche cade rugind.

Atunci în casă domnu-a intrat
Și în genuche un om el vede.
Își șterge ochii, nu poate crede...
Apoi, trădare ! el a strigat.

în darn ei însă se îndreptează,
Nu pot să fie nici ascultați;
Nimini la curte nu vru să-i crează
Și-n închisoare fură-aruncați."

Cîntărețul tace ; domnul îl privește
Și cu nerăbdare astfel îi vorbește :

— „Tu, ce niciodată nu m-ai amăgit,
Cu ce-ncredințare astfel ai vorbit ?”

— „După-a mea voință cavalerul june
A-ndreptat domniței a lui rugăciune."

La aceste vorbe domnul s-a schimbat.
Palida sa frunte s-a rebucurat.

Ou un semn ce face, iată, doamna vine ;
Genele-i aurie cad în lacrimi pline.

Apoi lîngă dînsul loc pe tron i-a dat
Și pe alba-i frunte dulce o a sărutat.

Apoi cavalerul și fetița jună
Fără-ntîrziere domnul îi cunună.

CÎNTEC

Zboară, zboară porumbiță
Cu-aripioară aurită
Și p-o rază de limită
Mergi in țara mea dorită !

Pe o coastă-ntunecoasă
Unde Oltul gerae-n spume
Șade dulcea mea frumoasă
Și șoptește-ncet un nume.

Șterge geana-i aurită
D-umede mărgăritare,
Iar pe gura-i înflorită
Pune-o dulce sărutare.

CÂNTECE ȘI PLÎNGERI

1852

O NOAPTE PE CAL

I

**La anul una mie opt sute și mai bine,
Cam patruzeci și patru, eram înamorat
De orice frumusețe ; brunete și blondine,
Tot feliul de cosițe subt buze-am deznodat.**

**Fetițe, măritate, din mici și-nalte clase.
Pe dulcea lor guriță eu miere-am adunat;
Eram, precum se zice, un spărgător de case,
Un Don Juan de modă... Dar ce-i adevărat...**

**Aveam (să mi se treacă o mică slăbiciune),
Pe lângă tinerețe, un chip fermecător,
Un caracter amabil și plin de vioiciune,
Ș-un nume care place atât femeilor.**

**Dar văz niște persoane cu inima senină
Roșind să mă auză vorbindu-le așa !
Aveți cuvînt, fetițe ; dar ce vreți ? nu-s de vină.
Certați societatea ; eu sînt făptura sa !**

**Ș-a ta mai cu-osebire, o, sexe grațioase !
Căci omul e ca fierul din care poți să faci
Unelte ce-ar aduce mulțime de foloase,
Precum și un stilet ce-un sîn poți să desfaci.**

Aceasta spre-a răspunde la inimi mai vergine
Ce-adoarme inocența pe sînu-i visător ;
Cît pentru ceilalți care sînt mai buni decît mine,
Să vie să-mi arunce asupra-mi peatra lor.

O tînără brunetă, vlăstar de viță mare,
Iiuasă-n al meu suflet 'al unei blonde loc :
Era o frumuseță, în București cam rare.
Formată să iubească... o inimă de foc.

Și Dumnezeu, și dracul (precum văzui în urmă)
Formaser-al ei suflet; nu-mi pasă, ea era
La ochii mei un înger... O, vis cu tristă urmă !
Zburînd, de ce pe-aripă-ți n-ai smuls și Viața mea ?

La cea dintăi vedere ea-mi fuse dragă mie,
Nu însă ca atîte plăpînde frumuseți,
Ghirlandă grațioasă de flori, ce cu mîndrie
Incununasă fruntea nebuni-mi tinereți.

Nu, nu, căci pin' la dînsa nu cunoscusem încă
Iubire serioasă... La vorba de amor
Ziceam cu orice sceptic : *nu-i patimă adîncă*;
Pin' ce-ntr-o zi... zisesem : un înger răpitor.

Ochi mari, focoși și negri, umbriți de niște gene
Stufoase ; o guriță, răsura de pe plai;
Zimbire răpitoare ; călare cald-alene,
Ce-anunță voluptatea, dulceața zilei-n mai;

Un gît alb ca ninsoarea ; un sîn făcut a bate
Și a-ngheta-n suflarea de sanitari de-anior ;
Cosițe negre, mîndre, d-inele sămănate ;
O talie-elegantă ; un spirit răpitor.

Cine-o vedea pe cale-i atît de grațioasă,
Trecînd împodobită de tinereța sa,
Lăsînd a ei cătare arzîndă și-amoroasă,
Suflarea voluptăței în părul lui simțea.

Bărbat-său trecusă optzeci de ani în lume ;
Dar vîrsta nu-i nimica nainte-unei femei
Ce cată-n măritare apărătorul nume
Sub care să umbrească capriciurile ei.

Apoi era ministru, bogat ca și o mină,
O mare-nrîurire la curte exerțînd,
Dînd ranguri pe parale la cîți nebuni se-nchină
La templul vanității, miniștrii chiar făcînd.

Aceste încîntasă (precum aflai la vale)
Copila grațioasă, și cînd el o ceru
Ea puse la picioare-i a frumuseței sale
Comoară, c-o pripire ce-arată e-ai plăcu.

Dar nume și avere nu sînt destulătoare
Amorului ; el cere pe lîngă mari comori
Și glorie ; zic cere, de nu vrei ca să zboare
Suava frumuseță cu anii-i rîzători.

El n-avea decît nume și stare sănătoasă,
Și pitarii, și funcții ; era și nătărău.
Și știți c-amorirul are o gură grațioasă
Și rîde de nobleță neștiind pe tată-său.

Eu o văzui o dată și nu fără mirare
Cetii în ochiu-i dulce dorința ce avea
De-ași răzbuna de cîte un soț bătrîn e-n stare
A face să se plîngă în darn soția sa.

Un ora galant nu poate nimic să refuzeză
Femeilor frumoase ; cu-ati-ta mai vîrtos
Cind un refuz nimica nu poate să-l seuzeză.
Dădui dar corp și suflet l-ast înger grațios.

întâi amoriul nostm păru o giucărie ;
Dar mai tîrziu, ei bine ! să vă mărturisesc.
Eu, ce aflam in viață unică bucurie
Pe mii de guri deodată s-aduc parfum ceresc ;

Eu, ce aflam fericea în tînără durere
A unei niîndmlițe ee-ici, colo mi-o plmtam,
Și pe-ale ei suspine, beat dulce de plăcere,
Visînd victimă nouă adesea adomream. .

Ei bine ! perdui capul. Tot despăru din lume ;
Ea singură rămase cu frumusețā sa.
Natură, oameni, totul șoptea dulcele-i nume ;
Tot ce vedeam, la dînsa părea că se gîndea,

O clipă fără dînsa, eu nu puteam petrece ;
Cînd întîlnearea în cale pe recii trecători
Mă întrebam în sine-mi cum ceia care trece
N-iubind a mea iubită, pot să trăiască ori ?

Așadar, într-o seară zbură! la dînsa-ndată.
Bărbatul se dusesă ; ea singură era.
Ea sta cu moliciune pe o sofa culcată
Ca cînd gîcisă gîndu-mi ș-acolo m-aștepta.

O toaletă simplă ; dar nu o poti descrie,
Căci la așa vedere m-aflam de tot răpit!
Acolo voluptatea giuca cu buourie
Cu sînu-i alb ca spuma, cu păru-i încrețit.

Iar grațiile-antice, de-gioc astîmpărate,
Pe față-i plecînd fruntea, cu drag se odihneau ;
Pe mica ei guriță suavă, parfumată,
Abia murea o roză, și două-mboboeau.

Cu mîna ei cea mică, rătundă, albișoară,
în coama ei bogată distractă se giuca ;
Cu degetele-i mîndre, ea după genișoară
Gonea somnul ușure ce ochii-i săruta.

Ea îmi întinsă mina, zîmbindă, somnoroasă,
Și p-ale ei picioare îmi dete mie loc ;
Mi-ar fi părut visare de noapte mincinoasă
De n-auzeam mișcarea a inimii-mi în foc.

Acolo, ei iubire giurai cu înfocare,
Dar la aceste toate ea mîna mi-a jărtvit,
Pe eare-am .sărutat-o cu-atîta-nflăcărare
Cît de-ar fi fost un mugur îndat-ar fi-nflorit.

A doua și a treia, și-a patra întîlnire.
Dar nici a patra oară n-am fost mai naintat.
O, zile de iluzii, o, vis de fericire !
De ce-n acele timpuri eu viața nu rni-am dat !

Cu toată inocența unei iubire vie
Bărbatul înțălese seau bănui ceva.
Plecă-ntr-o dimineața luînd pe-a lui soție
La țară, unde-nehise la lume poarta »a.

Trei zile se scurară... Credeam că, supărată,
Marîa hotărîse să fug-acest amor.
Cuprins, turbat de gînduri, pornii la țară-ndată,
Decis să mă iubească seau-n ochii ei să mor.

In murgul melancolic al unei seri văroasă,
Ling-un castel pe-o vale eu calul mi-am oprit.
Aici era închisă a mea mîndră frumoasă,
Plîngînd, seau cine ştie, fugind de-al ei iubit.

Aici, la o fereastră lăsînd a mea cătare
Un chip frumos şi dulce deodată zării eu,
Puind la gură anina în semn de sărutare ;
Apoi să stau acolo... Era îngerul meu.

Ea despăru ca focul ce-n seri întunecoase
La călători s-arată... şi apoi a perit.
Ea despăru ; dar iată, ca năluciri frumoase,
In vale lîngă mine câ-ndată a sosit.

Puţin lipsea, văzînd-o, să mor de bucurie.
Era-ntr-o rochie albă de tul suav-uşor ;
O talie supţire ce vîntul înmlădie ;
Pe capu-i o coroană de păr răsfăţător

Nodat cu ne-ngrijire... Dar geana-i graţioasă
Se îneca de lacrimi şi peptu-i palpita.
— „De ce aceste lacrimi, o, dulcea mea frumoasă ?
Ce vînt usucă roza pe feţişoara ta ?”

— „De-ai şti, răspunse mîndră ştergînd o lăcrămioară
Cu bucla ei noroasă, de-ai şti ce sufăr eu !
Bărbatul e un tigru şi lipsa-ţi mă omoară.
Aş vrea să mor, o, fermec al sufletului meu !

Tiranul înţelese amorul nostru-ndată
Şi sub minciuni, o, dragă, aice m-a adus.
El o să mă uciză...” Ea zise, dar deodată,
în razele de soare, zîmbînd l-al său apus,

Văzurăm pe bătrînul venind pe furişate
Armat c-o lungă flintă... Măria galbeni.
— „Nu mă lăsa', îmi zise, în cruda-i răutate.
El o să mă uciză... Ou tine voi veni!...”

Pericolul e mare. — „Vin', dulce mîndrulică !”
O clipă, şi Măria pe calul meu fugea.
O clipă, şi muşchiciul zbura ca păsărică...
Pe la urechea noastră o bală fluiera !...

— „Pe cai ! pe cai !” răcneşte bătrînul cu turbare
La cei ce îl înoungiur ; şi valea repetă
în noapte,-n urma noastră, aceast-ameninţare.
Apoi tăcerea serii iar se astîmpără !

II

Bubuie văile, calul s-avîntură,
Fuge cu cugetul inimii-n dor ;
Zboară ca austral seau ca eretele
Cătră o pasere singură-n nor.

Dănţuie. arborii, umbrele, stelele,
Una cu muntele văile sînt ;
Murgul meu sforăie, leapădă spumele,
N-ating picioarele lui pre pămînt.

Mindra îninlădie braţu-i cu graţie
Dup-a mea talie ; în sînul meu
Capul ei caută razămul florilor
Cînd vijăliile vijîie_greu.

Sînu-i subt braţele-mi arde şi palpită ;
Tot corpu-i tremură subt al meu braţ.
Astfel ca paserea jună şi timidă,
Ce prinsă de-aripe, tremură-n laţ.

Luna pe fețele-i albe și rumene
Varsă torențele de-aur și-argint;
Vîntul cu grație scutură bucelele-i
Ce pe-al meu umere cad filfîind.

Ochii ei scînteie ; lăcrăma tînără
Luce în genele-i negre și lungi,
Care o leagănă cu sărutările-i
Vîntul ce scutură iarba în lunci.

Tînără sarcină, viță sălbatecă
Ce pe-al meu umere se mlădia,
Strînge la sînul ei, sînu-mi ce palpită,
Mina ei fețele-mi îmi mlngîia.

Dulce e aerul ! Colo, mai dincolo
Cinele satului latră cu dor ;
Buciumi-n măgură sfîșie inima ;
Clopotul turmelor sună ușor.

Brîul cîmpiilor de argint limpede
Plînge pe petrele-i neconținut ;
Greierul cîmpului, cîrsteiul cringului
Cînt călătoriului cel rătăcit.

Crucele, arborii, puțuri și mîgure
Trec ca fantasmeele pe lîngă noi.
Toate se clatină... abia-nainte-ne
Per și alunecă, per înapoi.

Umbre și flacăre, vînturi ce pe-aripe
Praštie freamătul dulcelor seri,
Paserea tînără, apele, plînteale,
Tot pare ochilor dus în plăceii.

Undele spațiului, brune ca umbrele.
Curg, se rostogolă, line, ușor ;
Razele lunei dulci gioacă pe dînsele,
Stelele scînteie, bete d-amor.

Ochii săi caută fața mea palidă
Ce mînușițele-i mi-o mîngîia ;
Gura mea caută buzele-i fragede
Unde rîsurile îmbobocea.

Sînu-i pe sinu-mi saltă, comunică
Flacăra tînără în sinul *meu* ;
Gura-i pe buzele-mi arde ca soarele
Și sărutările se sparg mereu.

Balsamul gurei ei, dulceața buzelor
Mă-mbată ! Tot peri într-un suspin ;
Mîna plăcerilor mi-a închis genele
Cu-ale lor degete de rozmarin.

Și la armonia dulci-sărutărilor,
Vîntul ce leagănă uit-al său zbor ;
Rîul se turbură, "Oprește undele-i.
își restrîng oarele aripa lor.

Iară minutele ca rindurelile
Pe-aripa berzelor plană trecînd.
Stau ; iară stelele, flori de-aur. filfiie
în voluptatea lor, drag leșinînd.

Beat de dulceața și de parfumele
Buzelor fragede ce sărutam,
De-amorului ceriului ce-mi-neca inima
De voluptate beat, rîdeam, plîngeam.

Ura !... a ! iacătă-i ! repetau oamenii
Ce călări după noi iute-au sosit.
Vorba lor ne trezi... Calul meu s-aripă ;
El în beție-ne s-aiu fost mleit.

Ura ! stați !... Văile sună ici, dincolo.
Mîndră mea, galbenă tremur-ușor.
— „Nu avea temere, ferrnecul zilelor !
Vulturii ca^al meu cal încă nu zbor.”

Și-ntinzînd armele-mi, volvoră flacăra ;
Tună. Iar văile s-aud gemînd.
Apoi dînd pintene, calul se-nfurie.
Zbor, l-a mea inimă mândra-mi strîngînd.

Armele-astimpără fuga gonacilor.
Stau, iar noi repede ne depărtăm,
Și-n dumbrăvi tinere calul alunecă,
Unde de sărutări iar ne-mbătăm.

— „Inima inimi-mi ! iată-te liberă,
Lanțul bătrînului noi l-am zdrobit.
Anii tăi curge-vor dulci ca murmurele
Dragi sărutărilor, lîng-un iubit.

Zilele-mi tinere sub sărutările-ți
Mâdre și candido vor înflori ;
Pe gura-ți rumenă carte cu litere
De roze tinere, eu voi ceti.

Zilele, serile, taina plăcerilor
Ș-a fericirilor, din vieța mea,
Pe-una din rozele ce-arde pe buzele-ți
Rumene, candido, se va stingea ! •'

— „Zi, zi ! o, mindrule ! pentru că vorbele-ți,
Dulci ca o muzică, mă fericesc î
Ele, ca freamătul florilor cîmpului,
La a mea inimă vin și șoptesc...”

Ah ! dar adaogă .mîndră, vezi, suflete,
Colo în măgură ceva albînd ?
Este o biserică ?... — „Dai, o biserică
Unde, spun cei bătrîni istorisînd.

Că un domn Țepeluș și-a-ngropat soața lui
După ce zilele i-a rădicat.
Și în memorie-i astă biserică
Pe-această măgură a înălțat.”

— „Spune-mi istoria doamnei aceștia,
De cumva, dragul meu, ai auzit!”
— „Bucuroș : dar precum începe cântecul...”
Și sărutîndu^mi-o, eu am grăit.

Culegeți, culegeți florile anilor
Pînă ce mînilo nu .amortesc !
Sărutați, sărutați pin' ce răsurile
Pe buze tinere încă-nfloresc !...

Umbrele copere fața pămîntului.
Stelele palide intră-n tre nori.
Austrul leagănă pletele cîmpului.
Paserea tînără cîntă în flori.

Insă în razele stelelor galbene.
Colo subt arborii verzi înfloriți,
Ochii drumețului văd legănîndru-se
Umbrele tinere a doi iubiți.

— „Era o tînă ră fiic-a Albaniei,
Dulce ca soarele lunei lui mai,
Albă ca spumele mării în furie ;
Ochii au fețele ierbei de plai.

Dar ale tinerei, ascultați vorbele
Ce-aura serilor pe-aripi fura !...
— Nu !... a zis tînă ră, mîne eu trebuie
A muri, seau, de nu, eu voi pleca

Zice și repede souting pletele
Ce-exal parfumele dulcelor flori,
Șterge cu dinsele genele-i umede
La focul stelelor ce ies din nori.

Apoi iar repede zboară, s-avîntură
Ca raza stelelor tremurători;
Fuge, alunecă ca arătările,
C-aurea serilor pe crinișoii.

Pletele-i galbene cad răsfațindu-se
în sărutările lunei bălai ;
Fața-i e palidă ; umbra durerilor
Stîns-a pe chipul ei orice văpăi.

Dar forma chipului fermeca. Fidiias
N-a tăiat marmura mai grațios.
Păru-i ce seamănă spicele griului
Coapte acopere sînu-i frumos.

Geana ei copere, plină de grație.
Ochii ce-n pajiște i se prevăd ;
Gura ei fragedă, mică și rumănă,
Mărgăritarele las de se văd.

Un vâl alb rărișor, care pe margine
Artele-Albaniei flori a-nfiraț,
Copere creștetu-i; iar căpătăile
In voia vîntului zbor ne-ncetată..."

Dar calu-mi repede ciulă urechele,
Tremură, sforăie, sare cotind.
Mîndra-mi se sparie... căci lima-n negură
Pere, și umbrele trec dăntuind.

Murgul cu furie zboară, s-avîntură,
Frica îl aripă, dîndu-i puteri;
Fuge ca inima celui ce suferă
Spre țăr mul viselor dulci plăceri.

Apoi s-astîmpără... Ne-auzim vorbele.
Dar., norii scapără..., stelele per...
Vîntul desfășură coamele cîmpului,
Șterge făcliile ce-ard sus pe cer...

— „Urmă-ți istoria, zise ea, mîndrule,
Fruntea subt buzele-mi dulce plecînd,
Mai ales nu uita morala croniceii
Di-nceput !" zise ea, drag surîzînd.

— „Sărutați, sărutați pîn' ce răsurile
Pe buze tinere încă-nfloresc.
Culegeți, culegeți florile anilor
Pînă ce mînilor nu amorțesc.

Candel a-mpraștie razele-i palide
Ici, eolo-n camera doamnei lui Vlad,
Cînd ea desfășură lungi cosicioarele-i
Ca să s-astîmpere în al ei pat.

După cum cronica zice prin cîntece.
Ea fost-a tînă ră ; chipu-i frumos ;
Și nebunatică ca tinerețele
Ce despice undele vieții voios.

Răsfățând pletele-i negre în spiculă
Unde eu grație ea se uita,
Suspiniînd și uitînd că nu e singură
Cu drag în spiculă se săruta.

Mîmile-i mîngîie ochii ce-n genele-i
Ca viorele ard albastrei,
Înclinînd buzele mîndre ca florile
Pe rătănzirile sinului ei.

Apoi ea caută patu-i cu grație...
— «Dormi, tu ?» întrebă ea dulce zămbind.
— -Nu, dulce îngere», zise în cameră
Doica, cu pletile lungi de argint.

— -Nici eu, doicuța mea, nu știu ce-î pricina.
Gîndul mă turbură, somnu-a zburat...
Cîntă, o, draga mea, doinele-ți tinere
Precum în leagănu-mi tu mi-ai cîntat.

Dulci erau nopțile cînd tu pe brațele-ți
Sub sărutările-ți m-adormeam lin !»
— «Dar astăzi ? .începe, zise bătrîna ei,
Ascultă cîntecul unui străin :

Ling-un rîuleț
Brîu de cîmpuleț,
Briuleț d-argint
Ce cură mugind,

Tristul călător
Se oprește-n dor
Și acolo plînge
Cu lacrimi de sînge ;
Plînge fără seamă
Și pe moarte cheamă.
Iată, mare, iată !
Moartea i s-arată
Cu perii zburliți
De lacrimi stropiți,
De șerpi împlețiți ;
Naltă și uscată,
De boale urmată, —
Boale furioase,
Boale gălbicioase,
Din aripi plesnind,
Ca iesme rînjind :
— Iată-m-am venit,
Voinicel iubit!
Puțintei în lume
Cheamă al meu nume.
Care-i dorul tău
Atîta de rău ?
— Moarte ! sînt străin,
Curmă al meu chin !
— Știi cine sînt eu,
Voinicelul meu ?
Al meu sărutat
Este înghețat,
Vorba-mi fioroasă,
Mîna-mi sângeroasă...
Cine a ântrat
Într-al meu palat
Nu a mai ieșit,
Nu a mai simțit,
A purupe-a stat
Mut și nemișcat.
— Cine a intrat
Într-al tău palat
Nu a mai ieșit,
Nu a mai simțit,

**A purupe-a stat
Mut și nemișcat,
Dar nu ești mai rea
Decît vieța mea!
Nici o bucurie
Nu-mi mai rîde mie.
— Ah ! de este-așa,
Vin-, inima mea !
Sâr bătoare - așteaptă,
Morții se deșteaptă,
Iat-o cade, nea !
Vin-, inima mea !
Astfel ei vorbesc,
Boalele răcnesc,
Saltă, să-nvîrtesc,
Din aripi bătînd
împregiur săltînd,
Asupra-i sărînd,
Ca iesme rînjînd.»**

— «Tristu-ți-i cîntecui, o, măicușoarea mea !
Nu știi tu cîntecul fetei de crai
Cu costiți galbine, pe care soarele,
Zilele, nopțile, sta fără grai

**Sărutînd pletele-i ?... Apoi cum stelele,
Umbrele plînsu-s-au la Dumnezeu
Să zică soarelui să lase căile
Unde-ndrăgindu-se șede mereu !**

**Ș-apoi cum Dumnezeu fata făcutu-mi-au
Răsură... Cum de-atunci neconținut
Cînd iese soarele bea lăcrămioarele
Ploarei cei rumene ce a iubit.**

**Dar tu cînți boalele... Dragi îmi sînt zilele
Și sărbătorile, doicuța mea !**

**Vrere-aș ca florile dulci tinerețelor
Pururea zilele-mi a-mi cununa !**

**Și-n fiori, în antice, danturi și rîsete
Să cure zilele fără dureri,
Bete ca fluturii de fumul crinilor
Legănați pe-aripa dulcelor seri !**

**Danturi și cîntice !... Ah ! ce am zis ?
Mîne sînt nună eu... Nu știi paftalele,
Rochia, salbele ce mi-a trimis ?**

**Mine, doicuța mea, mîndră eu face-m-oi,
Toate femeile a-nnebuni !
Ah ! de ce Țepeluș nu e cum. inima-mi
Vrere-ar ?... O, draga mea ! cum l-aș iubi**

**Dar fața-i galbănă, doică ! mă sparie ;
Sui) sărutările-i reci, tremur eu
Ș-unde cad buzele-i parcă las petele
Sîngelui prăzilor pe capul meu !...-**

**Candela fumegă ; razele-i scarbede
Gioacă pe pletele ei cătinel,
Arătînd genile-i, unde o lacrimă
Arde și picură înceînel.**

**Ușa se clatină... Umbra bărbatului
Pare. — «Ești singură ? zice întrînd.
Doică, mergi ! lasă ne singuri în cameră,»
Mai zise Țepeluș înaintînd.**

Iesă. — «O, doamna mea, inima-mi sîngeră,
Căci tu mi-ești tânără ; dar ce pot eu ?
Scoală-te, scoală-te ! ș-ascultă-mi vorbele
Și hotărârile, îngerul meu

Modestă, rumână, plină de grație,
Coperind umerii cu părul ei,
Lîngă bărbat-său merge ea timidă
Ca căprioarele stînd între lei.

— «Spune, stăpânul meu, ori cununiile
Astă duminică nu se mai fac ?
Nu-i așa ? Inima-mi a gîcît veștile
Ce-mi dai, și carele, zău, că nu-mi plac.»

— «Astă duminică... face-s-or nunțile.
Lume și cîntece, flori cîte vrei ;
Fi-vor de toatele ; numai că oaspeții
Vor avea straietele negre pe ei.

Cîntece ? Sunetul cel lung de clopote.
Și cununi, florile fără miros...
Doamnă, închină-te, căci iată zorile,
Ca să lași zilele aice jos !»

— «Ce zici, o, domnul meu ! nu-nțăleg vorbeie-ți..->
— «Doamnă, închină-te ! tu vei muri !...»
— «Domnul meu, vorbele-ți turbură sufletu-mi...
Cu-astfel de zicere nu mai glumi !...»

— «Glumă ? Dar erede-mă, nu sînt glumi vorbele-mi.»
Zice și repede scoate-un pahar
Unde amestecă cu apă turbure
Sucul veninului celui amar.

— «Bea, bea, căci zorile colo se rumenă
Ș-ochii-ți nu trebuie a le vedea !»
— «Ori glumești, ori visezi, ori că-mi per mințile.»
Zise și genile-i și le ștergea.

— «Bea !», strigă Țepeluș. Ochii lui scînteie,
Fruntea lui fumegă... «Bea !» repeta.
Doamna se turbură, cade la poalele-i;
Plînge și plînsetul o îneca.

Sînul ei palpită, coama-i se scutură
Ca torent falnic pe umerii săi.
Vede că mînile morței culege-vor
Florile tinere a zilelor ei ;

Și-n cursul zilelor ce-nceștă mînile !
Astfel torente pe-oameni răpind,
Ei acăț mînile d-ierbele țărmlui,
Dar viața lunecă și cad perind.

Luna și candela varsă în cameră
Palide flacări ce răsfața
Genele-i, pletele-i, sînu-i și umerii
Ce-uita că copere cu coama sa.

Plînsul în flacără cură pe fața ei,
Unde, cînd zîmbetul cel grațios
Speranța seamănă ; cînd iar abaterea
Florile palide vărs dureros.

Ea, Ia picioarele domnului, lacrimă.
Roagă ca zilele ei a-i cruța.
Și mîndre grațiile, deschizând buzele-i,
Pleacă genunchele, rog lîngă ea...

•— «Să mor, o, domnul meu ! dar eu sînt tînăra ;
Anii-mi se numără cu-optsprece flori ;
Zilele-mi murmură, line ca freamătul
Ierbii câmpiilor în vintișori !

1

Soarele n-a-nflorit mugurul zilelor
Mele... Stăpinul meu, de ce să mor ?
Ceriul e limpede !... Mîndre sînt stelele !
Viața-mi mi-ntunecă razele lor.

Șerpele, hiarele încă se bucură
De focul soarelui cel strălucit...
Pentru ce trebuie eu să mor, domnul meu !
Zilele-mi, sufletu-mi nu-s de-osîndit !...

Doamne ! stăpînul meu, nu-mi lua zilele !
Ah ! Vieța-i limpede !... Voi să trăiesc !
De focul soarelui, de roua cîmpului.
De raza stelelor sâ mă răpesc !»

— «Bea !" zice Țepeluș, fără să-I turbure
Plînsul și rușoarea ei.
«Bea ! căci vin zorile și tu nu trebuie
Să le vezi, doamna mea, încă îți spui !»

— «Ce sînt greșelele-mi ?» zise ea-n lacrimi
Și la picioarele lui se tîra.
Mîna lui palidă, poalele, talpele,
Cu-ale ei lacrimi, ea le scâldea.

— «Ce-ți sînt greșelele ?» zise ei barbarul.
Rîzînd cu hohote. «Ce ai greșit ?
Voi să mori... Iată-Ie. Dreptul ce buzele-ți
Cheamă să le-apere este amuțit,

Lingă voințele-mi. lîngă puterile-mi.
Și cine-l caută este nebun !
Caută, caută fața pămîntului :
Cel mai rău sfișie pe cel mai bun,

Cel tare pe cel slab, după voințele-L
Cine îl apără ? Unde-i Dumnezeu.
Seau cel drept ce ziceai, ca să vă apere ?
Dreptul e voia mea. Totul sînt eu.

însă gătește-te, fă-ți rugăciunile,
Căci iată zorile, trebui să mori,
Seau de nu și de vrei a-ți cruța zilele
Și a pleca de-aici pînă în zori

Oriunde mințile pașii tăi duc-vor ;
Scrie eu sîngele-ți pe aste tăbliți
Că ai dat unui rob tînăra-ți inimă ;
Și așa amîndoi voi să fugiți."

Doamna s-a rădicat ; fața-i se-nfîlcă ;
Ochii ei fulgeră. Inima sa
Saltă și vorbele-i cură din buzele-i
Mîndre ca flacăra ce-o insufla.

— «Dragi îmi sînt zilele ; însă nu zilele
Ce trăiesc oamenii rușinator.
Nu, decît să trăiesc rușinînd numele-mi,
Astfel mai bine voi astăzi să mor.

Dragi îmi sînt zilele, însă, de trebuie
A muri, știu să mor, cum am trăit.
Vezi ? Mor, și temerea nu-mi saltă inima.
Fețele-mi, domnul meu, nu s-au pălit.

Fie ca zilele-ți moartea să secere
Fără ca inima-ți a tremura !...
Dar nu crez... ești fricos... temerea singură
Pune cuțitele-n inima ta !»

Zice și mîna sa vesel ia repede,
Soarbe-al veninului suc arzător.
— «0, zile tinere ! Soare, voi, stelelor,
Paseri, voi, florilor ! vă sărut... mor !

Doamne ! îngroapă-mă cu pompă falnică
In zile vesele de sărbători,
Să vază oamenii că am fost tînără...
Să plîngă ! Junele s-arunce flori !

Focul în inimă m-arde, o, domnul meu !
Să mă-ngropi într-un cîmp verde-nflorit.
Ah ! ce dor ! acolo !... să ascult nopțile
Al păsărelelor cîntec iubit !»

Dar mîna galbănă a morței mîngîie
Genele-i umede, păru-i bogat ;
Culegînd rozele din fețișoarele-i,
Pe-o raz-a stelelor ea a zburat.

Anii ei scursu-s-au astfel ca freamătul
Dulci sărutărilor celor d-amor...
Și nici o lacrimă n-a vărsat nimine,
N-a vărsat nimine lacrimi de dor !"

Atunce mîndră mea, ștergîndu-și plioapele
De lacrimioarele-i ce cădea-n vînt,
Cu amor suspină și zice-n lacrime :
— „Ce răi sînt oamenii pe-acest pămînt!"

Zice și brațele-i ca două aripe
D-înger pe talie-mi le mlădia
Și-n sînu-mi fețele-i albe și fragede,
Ca crinul cîmpului, le ascundea.

Luna și stelele se învăliseră
Ici, colo-n negură. Șărpîi de foc
Fuge, alunecă... Bubuie repede...
Arătînd umbrele ce zbor și joc.

Vîntul se-naripă... geme ici, dincolo,
Leagănă arborii, ierburi și flori,
Cînd gloacă-n pletele mîndrei cei tinere,
Sărutînd fețele-i dulci rumeori,

Cînd turbînd, de pe cal vra să ne-avînture
Și pe aripele-i a mi-o răpi.
Dar ea, ca iedere încleștînd brațele-i
De a mea talie, nu va a ștă.

Calul meu repede fuge pe miriște ;
Zgomotul norilor l-a speriat.
Fuge și coamele-i filfîie falnice,
Ochii lui scînteie... Zboară turbat.

Fulgerul scapără. Fața pămîntului
Se-neacă de lumini... Repede iar
îi urma trăsnetul... îrjie, uruie,
Bubuie, turuie și țipă chiar.

Cade și-n spațiu-i ici, colo îrjie,
Cade-nainte-ne într-un copac.
Calul se sperie, fuge ca fulgerul.
Norii se turbură și se desfac,

Revărsînd ne-ncetat apă și flacăra.
Undele spintecă aeru-apos
Ce strivit lunecă asupra pămîntului ;
Undele spumegă, cad furios

Și izbind aerul, șuieră, vîjîie.
Scaldă cîmpiile, curg volvorind.
S-adun ici, dincolo, se vârs cu murmură,
Florile văilor, tot, înecînd.

Calu-mi în voile-i fuge și sfărâmă
Ploaia și aerul, umbrele-n joc.
Iar noi dînd calului frînile, fețele
Ne-uscăm I-a buzelor pară de foc.

El se avîntură, zboară, se clatină,
Apoi deodată iar sforăie sfînd.
Colo sînt casele-mi... Coborînd repede
Calul se leagănă... crapă căzînd.

III

Aici aflarăm portul cel dulce-al dezmiardare!.
Măria era udă de ploaie. Semăna
Venusa grațioasă ieșind din sînul mării,
Seau un boboc de roză ce-n rouă se-nvolta.

De ce sub sărutarea-i arzîndă ș-amoroasă,
De multă fericire, eu oare n-am murit ?
Vai ! am trăit, o. Doamne ! pe guro ei mieroasă
Să văz cît sărutatu-i a fast de otrăvit !

Trei luni de voluptate, de-amor, de fericire
Fu visul cel rmai dulce ce viața mi-a-mbătut.
Dar visul luă zborul și în a mea trezire
Cătînd în lături, singur mă văd și întristat.

Căci într-o dimineață, plecînd la vânătoare
Cu unii din amicii-mi, ah ! cine-ar fi crezut !
Maria,-al vieței mele frumos și dulce soare,
Ei bine ! dispăruse și nu o-am mai văzut.

Dar mai tirziu ingrata îmi scrise una dată r
„Mi se urîse foarte la țară unde-aan stat.
Muream de neastâmpăr ca să mai fac o dată
Pe cal călătorie, cum tu m-ai învățat.

Și calul lău murise... Dar iată că îmi vine
Un cavaler și-mi zice : Ce cal voinic am eu !
M-am dus cu el îndată, precum m-am dus cu tine.
Dor fă și tu ca mine... Adio, dragul meu."

RÎUL VIEȚEI

L A D - R A E... D...

I

Pe acele maluri verzi și răsătoare
Unde râul vieții cură-etern ușor.
Unde se îmbarcă junele fecioare.
Pentru viitor.
Unde mii de vise pleacă peste valuri
Toate c-un vîslaș,
Iată că s-arată p-ale undei maluri
O fecioară blondă ca un îngerăș.

Vine, să s-avînte p-unda adormită,
Cu a sa mîndreață, cu-ai săi anișori.
Aura-i codiță cade împletită
în voioase flori.
Trei vislași mai sprinteni înainte-i snre
Spre a o primi ;
Cu sfială fata la a lor chemare
Lasă-a ei priivire a se rătăci.

„Vin' ! îi zice unul, mîndră copilită !
Vasu-rr.i e d-ivoariu, stratul de atlas ;
Cinci voinici înturnă într-a mea luntrită
Vîsle de topaz !
Roabele spăla-vor genunchele tale
Ou lacrima lor ;

Cînd vom trece rîu), toți vor ste în cale
Căutînd cu dor !"

„Vino, zice-al doite, tinerică fată !
Cine întră-n vasu-mî nu va mai muri
La picioare lumea va vedea plecată
Și-1 va pizmui !
Zilele la zile, ani la ani vor spune
Numele-i vestit.
Viitoru-i țese trainice cunune ;
Va-nsufla și frică și va fi iubit !"

„Vino, zice-al treilea, floare de cîmpie !
Vasul meu e simplu, mic, nălucitor ;
Cînd vom trece-n cale, nime n-o sâ știe,
O, ial meu amor !
Dar a mea iubire arde ca un soare :
Eu te voi iubi.
Te voi creșteri sînu-mi, ca p-o mîndră floare ;
Din a mea suflare eu te voi hrăni !

Cît aceste valuri de amor răpite,
Sta-vor p-a lor cale și te vor privi,
Paseri, flori și vuituri, sitele aurite,
Te vor pizm'ui !"
Tînără copilă stă și se gîndește ;
Apoi bucuroasă mînușîț-a dat
Celui mai din urmă, celui ce-o iubește
Și pe râul vieții dulce-a lunecat.

II

Ceialți doi plecară cu-alte călătoare
Care preferară în loc de amor
Glorie, avere, vise-amăgitoare
Oa junețea lor.

Pe voioasa undă toți se avîntară
Dulce legănați ;
Dar colo, mai colo toți se-nfiorară,
Căci de vijelie fură-ritîmpinați.

Vînturile suflă, aerul se crapă ;
Aburii în unde cad și se topesc ;
Valul se înalță, oa un munte d-aur ;
Toți se rățesc !
Iar cînd aste vînturi turbide tăcură
Și-apa s-a-mblînzit,
Numai barca fetei cu cosiț-auri
Despica pîrful vieții liniștit!

CIOBANUL

Mai în gios de stîină,
Lingă o fîntină,
Cîțiva ciobănei
Vorbeau între ei :
— „Bădiță, bădiță,
Zice baciul Niță,
Dă-mi a ta fetiță,
Cu 'în albișor
Ta un crinișor,
Cu păr gălbeor,
Să-mi fie soție...
Mult mi-i dragă oaie !
— „Eu că ți-o voi da,
Zice baciul Preda,
Dacă vei ierna
Sus în munticel
Singur, singurel,
Pînă a-neverzi
Codru și-a-nflori;
Pînă vom veni
Eu și mândra ta
A mi te lua.”

II

Pe un pisc tăcut
De vînturi bătut,
Tristul ciobănel
Șede singurel,

Tot calând spre văi
Să vadă pe-ai săi.
— „Draga de luniță,
Mândra săbuliță,
De cinci ori luci
De cînd sint aci ;
Gheata s-a topi* ;
Codrul a-nfrunzit;
Apa s-a sfârșit;
Ei n-au mai venit.’

Oițe, oițe,
Cu plete plăvițe,
Ca niște fetițe !
Și voi, cîinii mei,
Blînzi ca niște miei,
Tari ca niște lei !

Și tu, Mărioară,
Floare bălăioară,
Zîna florilor
Visul zorilor !
Și tu, maica mea !
Nu mă-ți mai vedea !

Crivăț, crivăcior,
De o fi să mor,
Pe-acest colțișor,
Sâ aduni cu drag
Subt un verde fag
De prin colțișoare
A mele-osișoare !

Iar voi, lăcrămioare,
Ce rîdeți în soare,

Să tmi le udați,
Să mi le scâlțați !

Stele, florișoare
Ce-ardeți lucitoare
In cosița serii
Cînd sint limlpezî cerii,
Voi, să-mi fiți, drăguțe,
Mindre candeluțe /

Iar voi, vintuleți,
Seara să plîngeți
în brazii măreți !"

nr

Astfel cîntă el,
Tristul ciobănel;
Iar pe coasta lată
Iată că s-arată
Albele oițe
Cu plete plăvițe ;
Și-ai săi anișori
Ce-alerg lătrători
înaintea sa
A se bucura ;
Și-a lui rniudruliță
Cu flori în cosiță,
Cu flori gălbioare
Ca raze de soare.

El cînd mi-o văzu,
Inima-i bătut,
Atîta de tare,
încît cade, moare ;

Cade, se doboară
Gie-s pe costișoară ;
Cade pînă-n vale
Și-ntîlnește-n cale
Oițele sale
Și-ai săi cînișori
Ce-alerg lătrători.
Ele mi-l zăresc
Și mi-l ocolesc;
Plîng și se jălesc
Cit brazii se-nclin,
Apele suspin ;
Văile mugesc,
Munții se clătesc,
Vulturii se string,
Cu lacrimi plîng ;
Soarele de dor
Se aseunde-n nor.

POEZIILE VECHI ȘI NOI
ALE D-LUI
DIMITRIE BOLINTINEANU

1855

CORNUL

Noaptea cu incertul vălu-și întindea,
Iar trăsura noastră pe un deal suia.
Suspinînd, o fată, dulce creatură,
Mă-msoțea în cale pînă la trăsură.
Pe străine țărături avînd a pleca,
Unde iniei un suflet nu mă aștepta,
Ea era plăcută ca o fericire
Și purta în suflet tînără iubire.

Pe-ale ei cosițe luna se juca.
O roua de lacrimi ochii-i rîura.
Un corn în departe s-auzea pe stîncă
Răsunînd în noapte cu-ntristare-adîncă.
— „Sunetul acesta cînd vei auzi
în străinătate unde tu vei fi,
Cel puțin atunci cugetă la mine !”
Zise drăgulița revârsînd suspine.

Zece ani trecură. Toate s-au schimbat.
Anii mei în lacrimi mi s-au întristat.
Nu mă mai cunoaște dulcea mea iubita,
în streine brațe ea e fericită !

Dar cînd sună cornul, nu știu ce simț eu,
Că un rîu de lacrimi udă sînul meu !

1848

[ELEGIE]

— O, mimă-ntristată ! Ce dor adine te-ncinge ?
Regreți tu vro dorință ce nu s-a împlinit ?
Făclia' tinerețe! de lacrimi se stinge
Cu-al viselor de aur hor vesel și-nflorit ?

Regreți acele bunuri deșerte, peritoare,
Ce plînge-aiee-n lume tot sufletul de jos ?
O tînără făptură, o inim-arzătoare
Ce s-au uitat în sînul mormîntului umbros ?

— Orice dorinii frumoase, nu fură împlinite
Și dulcea tinerețe cu visele-a zburat.
Nimic din cele bunuri de muritor dorite,
Acel ce dede viață, nu, nouă nu ne-a dat!

Dar nu plîng tinereța în suferinți trecută,
Nici bunurile vieței ce oamenii doresc.
Durerea ce port este amară și tăcută,
Căci îmi răspund prin ură acei ce eu iubesc !

LA D-LA F.C

I

Cunoașteți voi o floare ce pe-al vieței plai
Păstrează pînă astăzi profuraul ei din rai ?
Ea, pentru care cîntă frumoasa biulbiulică
Și fluturai de aur aripile rădică ?
Cunoașteți voi fecioara cu gene de eben,
Frumoasă ca lumina splendidului eden ?

II

O. tu, ce frumusețea-ți poetică, divină,
Exală fermec dulce ca fumul de pe flori !
Ești tu o-nchipuire, o rază de lumină
Perdutâ din cosița rîzîndei aurori ?

Din hora înflorită a viselor de îngeri
Tu poate te-ai perdut !
Și pe pămîntul nostru de doruri și de plîngeri
Cu dulcile surideri la noi te-ai abătut ?

Oricare ți-e natura, divină, peritoare,
Tu vii pe-acest pămînt
Și rîspîndești profumul juneței răpitoare ;
Tu vii ca roua dulce ce trece pe-un mormînt!

Ah !. Vîno și-ncunună a bardului cîntare
Cu crinii frumuseți-ți ce ne arunci din cer
Mai dulci ca dimineața ce fără încetare
Se scură dupe sînul rîzîndei primăveri !,..

SUVENIRE DE CĂLĂTORIE

Într-o dimineață, zi de primăvară,
Eu umblam pe-o vale în streină țară.

Dintr-un nor de aur soarele ieșea
Ș-ale nopții lacrimi de pe flori ștergea.

Nu ștergea el însă lacrimile mele,
Anii mei atun.ce mi-erau poveri grele.

Spre descurajare eu înaintam
Și scîrbit de toate în mormînt calam.

Deodată însă ochii mei văzură
Gotici monumente sus pe o măgură.

Mă urcai pe coastă. La poartă statui
Și o mănăstire în curte văzui.

Domnea într-aceste monumente sfinte
O tăcere-adîncă ca cea de morminte.

Spre aceste locuri am înaintat
Și într-o capelă apoi am intrat.'

Auzii d-odată orga plângătoare
Întonîrid armonii dulci și rugătoare.

La aceste cînturi sufletu-mi săltă
Ș-o rouă de lacrimi pe sînu-mi cură.

Pentru că un suflet zdrobit de-ntristare
Se deșteaptă încă de-o dulce cîntare.

O femeie jună, cu păr auros,
Lîngă o madonă ruga călduros.

P-ale sale fețe albe, gălbioare,
Cura în tăcere două lăcrămioare.

Ea era un înger tînăr, dulce, blînd
Și intra în lume lacrimi vărsînd.

Pășurile mele nu le-auzi încă,
Atît rugăciunea îi era adîncă.

Ce compătimire mie mi-a-nsuflat
Cînd din rugăciune o am turburat.

Și c-o vorbă blîndă căutînd La sine :
— „Pentru ce verși lacrimi și adinei suspine

Cîmpul vieții tale-i semănat cu flori ;
Pentru tine viața are sărbători,

Apele murmură, paserea cîntare
Și amorul dulce, dulce sărutare !"

— „Anii mei sînt tineri, dar s-au întristat
Ca acele roze care s-au uscat !

Nu mai sînt in lume plăceri pentru mine
Și surîsu-mi dulce s-a stins în suspine.

Astfel bucuria poate reveni,
Inșă al meu suflet mu-I va-întineri.

Astfel pe o floare de se vestejește
Poate cădea roua, dar m-o-nveselește.

Steaua vieții mele pe nori a trecut.
Familie, țară, eu fot am perdut!"

Mai în toată lumea am călătorit,
Dar cel înger dulce nu l-am re-ntîlnit.

Inșă ea adesea în somnu-mi apare
Cu acele vorbe pline de-ntristare :

„Steaua vieții mele pe nori a trecut,
Familie, țară, eu tot am perdut

FLUTURELUL

într-o vale lată
Cu flori semănată,
Trece-un fluture!
Mic și sprintenel.
Iată, se oprește,
Stă, se odihnește ;
Vede-o viorea,
Merge lîngă ea.
— „Viorica, lică,
De-ai fi bunicică.
Cit ești frumușică,
Tu m-ai ospăta
In foita ta !«
— „Du-1e, fluture!,
Mindru, mițitel,
Cu-aripă pestriță,
Cu puf pe guriță,
Flutur răsfațat,
De flori sărutat!
Căci mi-i săruta
Cu gurița ta.
N-am credință-n tine ;
N-am credință-n mine,
Căci mi-ești frumușel
Ca un îngerel."
— „Viorica, lică,
Lasă-mă ! Mi-e frică !

Vîntu-o să mugească
Ș-o să mă răpească.
Cît sînt de frumos
Sînt și de fricos.
Voi fi înțelept
Culcat p-al tău pept.
Nici nu voi sufla,
Nu te-oi săruta
Și voi fi tăcut,
împetrit și mut.
Iar de vrei mai bine,
Voi vorbi cu tine
Și voi spune ție
Dalbă istorie
Ce nime nu știe.

Dă-mi, o, viorica,
Bună, frumușică.
Loc în sînul tău,
Căci e ceasul rău :
Morții s-au trezit,
Din gropi au ieșit,
P-aici au sosit!
Ielele pornesc,
Saltă, dănțuiesc.
Mi-e frică de mor
De zgomotul lor."

— „Dacă esbe-așea,
Vino, zise ea,
Șireată ce-era !
Vino pe-al meu pept,
Dar fii înțelept
Și îmi spune mie
D-albă istorie
Ce nimeni nu știe !"

**Floarea a*primit
Fluturul aurit.**

— „Viorica, lică,
Lică, mititică,
Dă-mi un sărutat
Că-s de ploi udat
Și voi spune ție
Acea istorie
Ce nime n-o știe."
Cu un sărutat
Ea mi l-a uscat.

— „Mîndră răsurică.
Fost-a o fetică ;
Soarele-n tr-o zi
Trecînd o-nțîlni
Pe un verde plai.
Fata cea de crai
El că mi-o văzu
Și aci stătu ;
Aci se opri
Cît nu trebui,
A-mi o căuta,
A-mi o săruta
Pe a ei guriță,
Pe a ei cosiță,
Răpit de iubire
Și de fericire.
Cerule supărat
P-acest împărat
Că a-nțîrziat,
Schimbă pe fetică
Într-o păsărică.
D-atunci, surățică,
Mîndră răsurică,
Cînd se-nalță soare
Plînge-n frunzișoare.

**Ia-~~t~~o istorie
Ce nime n-o știe.'**

**Astfel a vorbit
Fluturul aurit
Cu-ari~~p~~ă pestriță,
Cu puf pe guriță,
De flori răsfațat,
De flori sărutat.**

MOARTEA LUI MIHAI VITEAZUL

Lui C. *Negri*

**Pe cimpio Tuiv.ii, pe un verde plai,
Tabără oștirea marelui Mihai.
Acolo, în cortu-i, domnul se gîncleşte :
Fericirea țării inima-i răpește.
Are-o presimțire ce l-a turburat
Și pe mina-i minară capul a plecat.
În deșert speranța inima-i răsfață ;
Lacrămile udă gînditoarea-i față.
Înaintea celor ce îl ocolea,
Cu o mantă d-aur el se ascundea.
Către căpitanii ce îl încungioară :
— „Dragii mei ! Iertați-mi astă lăcrămioară f
E o slăbiciune de rare roșesc
Toți cîți au un suflet tare, bărbătesc.
Însă sînt minute cînd natura cere
De la cel mai tare partea-i de durere...
Astăzi poci să număr mai la nouă ani
De cînd noi ne batem cu atîți dușmani.
Este-adevărat, am făcut, în lume,
Neamului acesta cel mai mare nume.
Însă, ce-i mărirea, fără de folos ?
Ceea ce-i în noapte focul mincinos !
Singură mărirea nu-i destulătoare,
Nu voi foc de stele, ci voi foc de soare.
Cîte mii de inimi moartea n-a-nghetat ?
Și în cîte case dorul n-a intrat ?
Țara este-n lacrimi și se pustiește.
Floarea tinerimei cîmpul învălește.**

**Și în raza slavii unde strălucim,
Văz, pe nesimțite noi ne mistuim !
Astăzi lupta noastră orice luptă curmă ;
Ea va fi lovirea cea mai de pe urmă.
Astăzi este timpul ca să isprăvim.
Sau români ne perdem, sau români trăim !"**

**Asfel le vorbește... Dar doi soli sosiră,
Doi trimiși al Bas'tei. Capii toți ieșiră.**

**— „Basta vă trimite ? Spuneți ce dorește !
Basta, iară Basta !... nu mai isprăvește !"
— „Ce dorește ? zice unul din călăi,
Basta poruncește la vasalii săi !"
— „Să pornești îndată banda ta în țară !"
Îi răspunse celalt cu o vorb-amară.
— „Mergeți, zise domnul, 1-al vostru stăpîn !
Spuneți-i că nu e încă un român
Care să dea arma pîn-a nu se bate !
De-i bărbat, aice vie a combate !"
— „Este timp !..." șoptește un ucigător.
Celalt trage iute paloșul ușor
Și c-o lovitură repede și tare
Îi împlîntă-n sînul eroului mare.
Căpitanii iute sar, mi-l înconjur,
Dai- Mihai le zice : „Fraților, eu mor...
Spuneți doamnei mele să nu se mîhnească
Și^n iubirea țarei fiii mei să-i crească.
Cînd vor fi în vîrstă, să le spuie ea
Că nu voi răzbună pentru moartea mea ;
Numai pentru țară și neatîrnare
Sînul lor să simtă sînta răzbunare !
Iară voi, tovarăși, mie îmi jurați
Niciodată mîna cu strein să dați !"**

**La aceste vorbe eade^ntr-al său sînge.
Toat-a lui oștire cu durere-1 plînge.
Apele pe cale stau și se opresc ;
Paseriîe-n aer triste ciripesc.
Moartea cu-a ei mină fața lui atinge ;
Liima-i îngheață, vorba i se stinge.
Iar viața-i mîndră zboară către nori,
Ca mirosul dulce unei stinse flori.**

BENCHETUL

In pulbere de aur se culcă anindrul soare
Și cupele bogate răsun în sărbătoare.
Aici se-mbăt voinicii de vin și de amor,
în ochii unor mîndre citind ursita lor.

Dar domnul ia paharul și htrigă-n gura mare
— „Să stingem în plăcere a vieții întristare,
Căci anii noștri-n lume ca fumul se respip
Și orice fericire e scrisă pe nisip.

Culegeți dar, culegeți, in dimineața vk'tei
Acele flori născute pe sinul frumuseței !
Căci ele sint plăpînde ca vis amăgitor,
Ca vinul acest dulce ce Izece rizător.

Ah Viața este scurtă ca timpul dimineții
Și ani cu plete albe urmează tinereței.
Ei ni se pai- departe, dar iată, au sosit...
O, dulce tinerețe, de ce m-ai părăsit ?

O, mîndră, mjna-ți albă sâ toame-n cupă-mi vin
Și lasă pe-a ta gură sâ-nec al meu suspin !
Ascunși de ochii lumii in lungă ta cofiță,
Să mă îmbăt de focul ce arde-a ta guriță.

Ah ! Lasă-mă pe sînu-ți rotund și albișor,
Plingînd a mea durere, într-un suspin să mor
Așa vorbește domnul și capu-i se abate
Pe sînul frumuseței cu plete lungi, bogate.

Iar sub aizînda-i buză, al ei chipșor bălai
S-aprinde ca o roză în soarele de mai.
Dar iată, mare, iată că un ostaș s-arată ;
De pulbere și vînturi i-e fata sărutată.

E mîndr-a lui armură, statura-i e făloasă
Și coama lui din cască se varsă vînturoasă.
îndată ce apare, toți tac și îl privesc
Și mîndrele s-ascunde în plete și roșesc.

II

— „Hoardele barbare-neacă cîmpiile,
Spaim a-nainte-le zboară țipînd !

Sila și lacrima,

Moartea și flacăra,

Pasul barbarilor urmă gemînd !

Și pe cind cetele, înfruntînd ostile,

Relele luptelor cearcă mereu,

Voi, dați plăcerilor,

Dați desfătărilor,

N-auziți gemătul neamului greu

III

El zice. Rușinea, ca juna fecioară
Ce goal-ar fi prinsă, roșește și zboară.

Domnul românilor, roșu în fețele-i,
 Zboară cu cetele cele ușori.
 Tropotul cailor,
 Zgomotul armelor
 Turbură cântecul paserii-n flori ;
 Spintecă aerul, zboară ca umbrele ;
 Luna, ici, dincolo, iese din nori,
 Luininînd cetele,
 Sărutînd pletele,
 Sărutînd fețele, armele lor.

VISUL LUI ȘTEFAN CEL MARE

Seara răspândește umbrele-i ușoare.
 Și melancolia trece gînditoare.

Dar Ștefan cel Mare, rătăcit prin văi,
 Dintr-un corn de aur cheamă bravii s;

Inima-i zdrobită ca a lui oștire ;
 Țara-i întristată ca a lui gîndire !

Pe un colț de peatră șeade el în dor ;
 Vîntul suflă pîru-i lung, fluturător.

Pentru-n tîia oară inima lui plînge !
 Ochii lui revarsă picături de sînge.

Acolo dă capul somnului mijind
 Ce-i închide ochii cu-aripele d-argint.

Iată că-i apare o fecioară jună,
 Ale carii plete strălucesc la lună,

Negre și bogate sub cununi de flori;
 Ochii ei asupră-i cad pătrunzători;

**Cad ca două raze, dulci și călduroase,
Mîna ei atinge coamele-i undoase.**

**— „Ce ? Eroul mare, umbra a grăit,
însuși el suspină și s-a îndoit ?**

**Înțeleg fricosul ce ascuns lovește,
Robul ce sărută jugul t-el strivește ;**

**Dai- un suflet mare, suflet de bărbat,
Nu-nțeleg, o, Ștefan, cum s-a întristat**

**Mergi pe a ta cale, nu sta niciodată !
Urmă datoria care ți-e lăsată !**

**Orice-mpiedicare, st.n'ili, vor peri ;
Cu-orice-mpiedicare țar-a la va îi !"**

**Pe un nor de aur zboară ea cu fală
Un parfum de roze pasul ei exală.**

**Ștefan se deșteaptă, șterge fața sa,
Unde-o lăcrimioară dulce se scura.**

**Luna argmtoasă ride printre nori,
Dulcea filomelă cîntă între flori;**

**Iar la focul lunei, cînd mi se deșteaptă,
Vede-a lui oștire care îl așteaptă.**

**Vede căpitanii ce îl înconjur
în tăcerea nopții le vorbește lor :**

**— „Fraților de arme, fala românească !
Dacă o să peară țara părintească,**

**Dacă-n cartea soartei este însemnat
A peri poporal cel mai lăudat,**

**Cel puțin atuncea peară vitejește
Remiușcînd toiagul care îl lovește.**

**Ca un ager șarpe ce lovit și-nvins,
Caută să muște ce! ce l-a atins !**

**Astfel e românul, și-n a lui cădere
Cine îl rănește, după dînsul pere !**

**Astfel e românul, astfel sâ perim,
Și-n căderea noastră chiar să ne mărim**

**Mii de glasuri strigă... Luna bucuroasă
Dintr-un nor de aburi pare mai voioasă ;**

**Stelele de aur mai cu foc lucesc
Și-n adîncul nopții văile mugesc :**

**— „Astfel e românul, astfel să perim,
Și-n căderea noastră chiar să ne mărim !"**

CAVALERUL ȘI FLUTURUL

1

O albă fecioară, pe vale de munte
La rece pîrîu,
Adapă fugaru-i ou stemă pe frunte.
Cu aur pe frîu.

O rouă de lacrimi scînteie în față,
Pe roze și crini ;
Cosița-i rîzîndă, săltînd se răsfață
De austrul lin.

Cu ochii în unde ce trece spumoasă
Visează tăcînd,
Iar cîlu-i privește pe doamna-i frumoasă
Ce-o vede plîngînd.

E timpul cînd ziua și umbrele mute
Pe piscuri se joc,
Iar văile-noată în valuri tăcute
De umbră și foc.

Atunce din umbre o umbră s-arată,
Un june ostaș ;
El pleacă genuchii-i, la timida fată
Cătînd drăgălaș.

538

— „O, albă regină / tu ești grațioasă
Ca visul din zori
Ce scutură dulce pe-o frunte umbroasă
Aripa-i de flori !

Cîiud ochii-mi văzură la cea dintîi oară
Al tău chip frumos,
Mi-erai cunoscută, o, dulce fecioară !
O, vis grațios !

Cu hora de vi?e, voios legănată
Pe caru-nflorit
Să ștergi de plîns ochii-mi, mai mult de o da
La mine-ai venit.

Ca-n visele-acele, o 1 vino, mă-mbată
Și azi de amor !"
El zice și fața-i de lacrimi rouată
Exprim-al său dor.

L-aeeste cuvinte, fecioara uimită
Roși tinerel.
Dîstraotă, răsfața cu mîna-nflorită
Al ei călușel.

— „Nu... nu... niciodată !"... ea zice ș-ușoară
Pe cal s-arunca,
Iar calu-i prin noapte cu vultur ce zboară
Voios înota.

li

— „Stăpîne ! Știu toate secretele tele !"
Ii zice zburînd
Un flutur de aur cu mici aripele,
Gingaș și plîpînd.

539

„Pe-o roză-nilorită aproape de tine
Dormeam legănat,
Cînd vorbele tele trerupte^n suspine
Din somn m-a sculat.

Ea 'iîu te iubește, sărmane streine !
Dai trebui să mori '
Mai bine o uita... Fă, frate, ea mine
Cu dulcile flori !

Poți încă să afli atite fecioare
Cu sinii de crin.
Se perde din lume acela ce moare,
Sărmane strein !

Dar poate, sărmane, ea însuși răspunde
La tlnăru-ți dor !
Adesea femeia iubește ș-ascunde
Simțirea-i de-amor.

Oprește dar doru-ți ! Aproape de sine
Eu merg a pîndi.
Pe dulcea ei fată, pe-ale ei suspine
Voi ști a ceti.

UI

Stăpâne ! te scoală și du-te îndată
Căci ești așteptat.
Vezi : gura mea-i încă cu drag profuniată
De-al ei sărutat!

La dragul 'tău nume, răsuri tinerele
Pe frunte-i pășteau.
Vezi ș-aripa-mi udă de dulci lăcrimele
Oe-n gene-i ardeau !

Dai vino cu mine. în valea-nflorită
E albul ei cort !"
Iar tinărul tace — la vestea dorită —
Căci el era mort !

ȚEPEȘ ȘI SOLII

Temerea domnește peste București;
Popolul îneacă curțile domnești ;
Căci doi soli veniră de la-mpărăție
Și aduc lui Țepeș ștreang și mazilie.
Toți boierii țării veseli i-nsoțesc
Și cu pompă mare spre palat pornesc.
Țepeș îi primește într-a sa mândrie.
Solii-naintează,.. — „Doamne, pace ție !
Însă încetează de a mai domni.
Sau te pregătește astăzi a muri !”
La aceste vorbe toți sunt în unire
Și toți trage pala spre a lui lovire.
— „Ce ? Și voi, răspunde domnul turburat,
Cu dușmanii țării moarte mi-ați jurat ?
Ascultați, voi, care mai aveți simțire
De români și Licrimi ir. nenorocire !
Viață și domnie le nesocotesc :
Ale mele lupte vouă-o dovedesc ;
Însă țiiu la țară, țiiu la neatîrnare ;
Țiu ca să-mi fac neamul lăudat și mare !
Am fost foarte aspru, și-ale mele mini
Au vărsat atîta sînge de români !
Dar al vostru sînge ce mi se tînjește,
Îl plătea cu lacrimi cel ce vă vorbește.

În mijlocul celor ce mă-nconjurou.
Și pe o coroană țara lor trădau,

Nu puteam într-altfel face eu unire,
Ca să scap românii de a lor robire.
Dară, brațu-acesta este sîngerat,
Însă-ai țarei dușmani nu l-au cumpărat

La aceste vorbe, ceata ostășească
Strigă cu poporul : „Țepeș să trăiască !”
Speriați, boierii prin ferestre scap ;
Înr pe .ol: îi bate ou piroaine-n cap.

BUJORUL

— „Frumușică copilită.
Cu dulci stele în cosiță.
Fii-mi mie drăguliță,
Căci de când tu ai venit
Din locașu-ți înflorit
Niciodată n-ai iubit.
Să te fac nemuritoare
Pn cîntări desfătătoare,
Prin iubiri răsfațătoare !”

— „Nu se poate, voinicele.
Să dau floarea vieții mele
Pentru cîntecele tele.
Să am inimă de dat,
Buze dulci de sărutat,
Aș alege-un împărat!”

Astfel zice, apoi zboară
Ca o stea ce se coboară,
Iar voinicul făr' noroc
Varsă jacrime de loc
Pîn' ce dreptul ursitor
Îl preface în Izvor,

Iar pe fata făr-amor
O preface în bujor,
Floare mîndră, răpitoare,
Însă nemirositoare.

De-atunci, cîte fețișoare
Au un suflet uricios,
Se fac toate florioare,
Florioare făr' miros.

GIULFIDAN

Cintui întâi

I

ALI

„Două ierni albiră două ori pământul
De când, o, tambură, tu ai amuțit!
Astfel cum la soare s-a închis mormântul,
S-a închis La viață sufletu-mi zdrobit f

Căci de-atuncea neagra umbr-a răzbunării,
Ori în care parte pasul mi-am purtat,
Pînă și în sinul dulce-al dezmiardare!
Vine și îmi strigă : tu ești rușinat!

Am uitat pe lume orice datorie,
Patrie, și lege, oameni, lume, cer...
M-am făcut... Dar cine poate ca să știe
Fără să mă mustre ?... însuși ienicer !

Și cu toate-acestea ea-mi era iubită !...
Niciodată fiii marelui proroc
N-au simțit această patimă cumplită,
Care-mi arde viața cu atîta foc !

Ea era frumoasă !... Coama-i unditoare
Semăna cu norul aurit d-o stea...
Ca o dimineață-n rochia-i de splendoare
Ea în frumusețe dulce strălucea.

Unde-ți este-amorul, dragă păsărică,
Ce creșteai la umbra mindrului harem
Unde ești tu însuși, dalbă floricică,
Ce păstrai profumul dulcelui Edem ?

Aurul atras-a gândurile tele
Pînă în haremul marelui vizir,
Unde arzi ca steaua serilor prin stele,
Tînără dorință cu aripi de fir !

Tremură acuma !... Neagra răzbunare
Chiar în astă-noapte se va arăta !...
Frații mei de arme stau în așteptare ;
Moartea îmi suride... Trebui a pleca.

Frații moi de sînge și de o credință
Carii pentru aur m-ați nedreptățit !
Veți cădea-n robie și în suferință,
Umiliți d-aceia ce-ați desprețuit!

Trista moliciune la a voastră poartă
Va pleca în lacrimi capu-i abătut;
Orișice simțire nobilă-a fi moartă
Într-al vostru suflet rece și căzut!"

II

Ascultați ! Ce huiet trece în furtună ?
Nu-i aceasta hora morților fricoși ?
Vîntul țipă-n funii; tunetul răsună ;
Șerpi de foc congioară norii fumegoși.

Azrael' se plînge între cimitire ;
Ginii - uzi de ploaie tremură la porți;
Mii de spaima zboară și o nălucire
Rîde pe locașul trist al celor morți.

Chiparisul geme și se îndoiește
încărcat de ploaie, legănat de vînt;
însătat, pe-o groapă um strigoi jălește,
Morții rădic capul din al lor moonînt.

Moartea despletită, palidă, ușoară,
Printre vijelie se aruncă-n zbor ;
Iar pe unde trece, buna eobitoare,
Țipă —• seau un cine dup-un vînător.

Pasere a morței ! Ce vestești tu oare ?
O nenorocire, nu. mă îndoiesc ;
Cîntu-ți are dorul celuia ce moare,
Ironia celor ce-i desprețuiesc.

Ești amica noastră, tu, ee-nsufli frică,
Chinurile noastre de le prevestești ?
Nu, tu nu ești nouă mesageră-amică,
Căci tu rîzi de oameni și-i desprețuiești '.

III

Cine e sumețul oe s-aruneă-n valuri
Pe la Cornul d-Aur de la Scutari,
Cînd furtuna varsă undele pe maluri ?
Nu e ienicerul cel viteaz, Aii ?

Mîne răzbunarea-i o să se-mplinească,
Căci orice în lume are un sfîrșit ;
Însă ea va-nchide, făr' să lecuiască,
Rana ce străbate sufletu-i zdrobit.

În deșert un tigrul plin de răutate
Rumpe vînătorul ce l-a săgetat,
Căci el poartă-n sînu-i fierul ce străbate ;
Si cu răzbunarea nu e vindecată!

El ieși din sînul undelor spumate,
Merge l-adunarea de la Hat-rheidan⁴
Unde ia comîndul cetelor turbate
Și toți strigă moarte blîndeii Giulfidan.

Cîntul al doilea

I

Vijălia trece ; cerul strălucește,
D-ale sale stele dulce curonat,
Numai dorul nostru nu se răsipește ;
Orice zi în lacrimi ni s-a arătat.

Noi sîntem ca cele flori necunoscute
Ce se nasc la umbra unui trist mormînt,
Unde fără soare se trec nevăzute
Și nesăru.tate de al zilei vînt.

Totul naște liber ș-omul tot robește.
De-ar fi fost puțință el ar fi robit
Însuși diadema care strălucește
P-oîizonu-albastru cu-aur înflorit!

Ce sint bune-aceste petre prețioase,
Stelele acestui luxuros harem ?
Aste locuințe scumpe și pompoase
Ce rechem splendoarea dulcelui Edem ?

Ce se folosește paserea robită
Dacă lanțu-i este d-aur seau de fier ?
Ceea ce voiește inima-i rănită
Este libertatea de-a zbura la cer !

Astfel stau de vorbă pînă să se culce
Sclavele-n haremul marelui vizir,
Unde c-ochii-n lacrimi chea mă somnul dulce,
Legănite-n haine mîndre de porfir.

II

Insă cine curmă lina lor vorbire :
— „Ce s-aude-afară ?” zice Giulfidan.
Și o sclavă dulce ca o fericire
Cată pe fereastră către Hat-meidan.

Lîngă favorita șeade o fecioară,
Soră cu vizirul, alba Sefiea,
Și înclină capul ca o florișoară
Peste favorita ce o mîngîia.

Dar vedeți alături, blinda favorită !
în matui-itatea frumuseței ei
Pare ca o roză bine înflorită
Surîzînd voioasă Ungă bobocci.

Cît e de suavă prima sărutare
Ce-a picat din buza unei dulci feciori ;
Cît de voluptoasă floarea ce tresare
Sub o sărutare de zefiri ușori ;

Cît sînt de splendide, vii, strălucitoare,
Stelele în fundul dulcelui eter ;
Cît de dulci și magici ochii-unei fecioare
Clare-n rugăciune se înalță la cer ;

încă nu egală rara frumuseță
întru oare larde blonda Giulfidan,
Fantasmă părută, vis de tinereță
Ce înșală dulce sufletul uman !

— „Ianicerii î strigă sclava tinerică,
Ianicerii-n piața de la Hat-meidan !”
Zice și-n genunche palidă de frică,
Sărutînd piciorul blondei Giulfidan.

III

Dar AU în capul cetelor pîșește
Ca un vînt ce-atrage valuri după el.
Ochii lui de sînge turburați lucește.
— „La vizir acasă !» strigă un rebel.

Armia sosește ; poarta se dărîmă ;
Curțile se umple d-ieniceri armați.
-Siabuș c-o gardă ce avea sub mîină
Apără haremul de acești turbați.

Anii curonase păru-i de ninsoare,
Fără să mlădie brațul lui de fier,
Fără să culeagă nici o dalbă floare
După vitejia ăstui ienicer.

Sîngele acelor ce îl încongioară
Cură ca o undă după pala sa.
Garda-1 imitează. Orice glonte zboară
Un rebel sălbatec trebuie-a călca.

Pîna la trei sute din acești din urmă
Se abat pe pragul porții femeiești,
însă tot-o dată viața lui se curmă, —
Martir al onoarei cei cavaleriești.

Ianicerii strigă, — poarta se abate ;
Toat-acea mulțime intră în harem.
Sclavele sfioase, goale jumătate.
Par ca niște dalbe hurii din Edem.

Dar Aii s-arată... Giulfidan păleşte...
— „Spune-mi, niciodată tu nu m-ai iubit ?”
Giulfidan tresare... apoi îi zîmbeşte :
— „Totd-auna, zice, te-am despreţuit !”

— „Ieniceri, aici ! strigă cu turbare,
Pe aceste două să le dezbrăcaţi
Şi CLi pelea goală, fără încetare,
Astăzi **toată** ziua să le preumblaţi !”

Zice. Ienicerii le dezbracă-ndată
•Şi c-un bici le mîină vesel prin oraş.
De la o fereastră Aii a le cată
Cum le scot ou hohot din acelu locaş.

La a lor vedere nimenea nu ştie
Ce simţea ; dar faţa lui se încreţi
De un rîs satanic, cînd de bucurie.
Cînd de-amărăciune : el înnebuni !

ANA ŞI ARAPUL

Ei ! acelu arap
Negru şi buzat
Şi cu solzi pe cap.
Ciupit de vărsat,
Unde-1 vezi umblînd,
Nu mai poţi rîzînd.

Şase galioane
La Brăila sus,
Marfă de cocoane
Pentru milioane
Turcii au adus.

Ana, jună floare
De la Filipei,
Vine rîzătoare
Ca o sărbătoare
La Brăila-n schei.

Iar acelu arap
Negru şi buzat
Şi cu solzi pe cap,
Ciupit de vărsat,
Cu mustaţa roasă,
Zibe : Ce frumoasă !

Noaptea peste valuri
 Se lăsa din zbor ;
 Tristele cavaluri
 Răsuna pe maluri
 Cîntece de dor.

Ana tinerică
 Ne-ncetat plîngea
 Și-ntr-o luntrică
 Dulcea frumușică
 Dunărea trecea.

— „Ană, Anișoară,
 Crinișor plăpînd,
 Pasere ce zboară
 Și subt aripioară
 Pune capul blînd,

Rumenă fetiță
 Ca un vtrandafir,
 Cu mică guriță,
 Cu lungă cosiță,
 Cosiță de fir ;

O ! vino cu mine,
 Sultană să-mi fii.
 Am saraiuri pline
 D-aur și rubine,
 Roabe patru mii !"

Ana nu-i răspunse,
 însă se-nchîină.
 Luna-n nori s-ascunse,
 Ceva se eufunse ;
 Unda bolboră.

Iar acel arap
 Negru și buzat
 Și cu solzi pe cap,
 Ciupit de vărsat,
 Zise : Ce păcat!

ORTANZA

Soarele se scaldă-n alba Propontide
Ca un glob de foc ;
Pe-ale mării valuri, vesele, splendide,
Razele-i se joc
Și în vii torente de-aur și purpură
Varsă dulci culori
Ce se variază pe suprafața-azură
Și se sparg în flori.
Vasul meu pe mare, încărcat de vele,
Fuge legănat.
Mă-ntreceam cu delfini și cu rîndunele
Pe Bosforul lat.
La o apă dulce' unde se adună
Albele femei,
Vasul monstru zboară, între soare, *lună*,
Umbre și sein tei.
Dar caicul intră după lina mare
Într-un rîușor
Repede ea viața, ca o sărutare
Dulce de amor.
Deodată ochii-mi văd pe o cimpie
Pintre pomișori
Albe odalisce ce cu bucurie
Se perdeau prin flori.
Vasu-mi se oprește. Eu cobor pe maluri
Pe sub chiparoși,
Unde-o odaliscă își mira în valuri
Ochii ei focoși.

Altele preurmă peste valea verde
Fluturii ce zbor
C-ale lor speranțe care-n plins se perde
Și ca dorul lor.
Altele-n talice pe-arcuri poleite
Trec cu-ai lor eunuci.
Prin iașmac scînteie plete aurite
Și-ochii lor cei dulci.
Mai văzui acolo niște dragi fecioare.
Soarta le-a adus.
Una e frumoasă ca o fericire
Care-a încetat.
— „Vino de privește, zise cu zîmbire.
Un frumos păcat!”
Zice și-mi arată o hanîmă albă
Pintre pomișori,
Care-n minușite împletea o salbă
De suave flori.
Eu văzui prin vălu-i albioara-i față
Ș-ochii lăcrămoși,
Pletele-i rîzînde ce voios răsfață
Zefirii undoși.
Eu văzui în ochii-i și pe-a ei guriță
Raiul voluptos,
Iar pe sînu-i fraged, plin de bucurie,
Mai văzusem eu
Viața, cum lucise în copilărie
Sufletului meu.

II

Luna varsă valuri limpezi, răsfățate,
Peste rîușor.
Ale noastre vase, vesel legămate,
Pe suprafața zbor.
Sub caic eu șease vîsle auroase
Undele mugesc.
Trece hanîmica, cu gene frumoase.
Stau și o privesc.
La lumina stelei, ea înclină dulce
Capul ei, visînd ;

Iar pe alba-i față lacrima străluee,
 Grațios picînd.
 După noi aproape oele dragi fecioare
 Vin într-alt caic.
 După rîu, în mare vasele ușoare
 Undele despîc.
 Ne-ntumăm în noapte pe a mării față
 Cu-albii îngerăși.
 Latele lor plete ce-n vînt se răsfață
 Fîlfîie drăgălași.
 Vesela Ortanza zise rîzăitoare :
 — „Ești nerăbdător !
 Vrei s-ajungi caioul ? Cauți poate-o floare,
 Floare de Bosfor ?”
 Albele nebune rîseră voioase
 De uimirea mea.
 Ale luni valuri vii și argintoase
 Preste noi cădea.
 Alba hanîmică ce Întelesese
 Cît a fost plăcut.
 La lumina stelei întredieschisese
 Vălu-n flori cusut.
 Vasul ei mai iute zboară peste unde.
 Undele spărgînd.
 Pintre umbra serei cînd și cînd s-ascunde,
 Pare cînd și cînd.
 Apoi stă pe valuri pînă ce sosește
 Vasul meu cel mic
 Și îndată valul iară se zdrobește
 Sub al ei caic.
 Dulce fericire !... Vasul meu atinge
 Vasul ei fugos.
 Aurea-i desface vălul ce încinge
 Păru-i voluptos.
 Fața-i dfizvălită ce la lumă luce
 Mi se arăta,
 Sub a mea cătare ce-o sărută dulce
 Se împurpura.
 Mîna-i mică smulge din a ei cosițe
 Două dalbe flori;

Le sărută dulce cu a ei guriță
 De mai multe ori;
 Apoi mi le-aruincă cu neingrijire,
 Fața înturnînd.
 Iar caicu-i zbură ca o nălucire,
 Unda înspumînd.
 — „Ah ! ce flori frumoase ! strig-acea fetică
 Oe atît iubesc !
 Dați-mi mie una, cea mai mîndrulică,
 Vîslele s-opresc !”

III

Dar caicul zboară cu acea iubită
 Cînd noi ne oprim.
 În deșert pe marea cu-aur înflorită
 Ochii rătăcim !
 Luna se ascunde dup-un vîrf de stîncă ;
 Cerul se umbrea.
 Ascultam în noapte... O tăcere-adincă
 Peste tot domnea.
 — „Unde vrei a merge ?” caicciu-mi zice.
 — „Pot să ți-o spun eu ?
 Oriunde mi-i duce, nu mai sînt ferice,
 Lopătarul meu !
 Dum-acolo unde alba hanîmică
 Are-al ei harem,
 Să mai văd în ochii și pe-a ei gurică
 Dulcele Edem !”
 — „Cine o cunoaște ?” zise eu dulceață
 Lopătarul meu.
 — „Draga mea Ortanză ! oh, îți jur pe viață
 Și pe Dumnezeu !
 Jur pe frumusețea-ți splendidă și dulce,
 Pe-ale ei comori,
 Pe a ta privire ce în lacrimi luce,
 Pe-al tău sîn de flori!
 Pentru fapta asta, perfidă fetiță,
 Îmi voi răzbuna
 Și cu voluptate rumena-ți guriță
 O voi săruta !”

CAICELANEE

Lui G.S... poetul.
Omăgiu de amicie și stimă.

I

Vin', regina mea iubită !
Barca mea e aurită ;
Pintre celelalte vase
Ea lucește ca un crin.
Coardele sini de mătase,
Veleie-i suit de salin.
Unde vrei eu te voi duce,
Dar ascultă, dragă dulce,
Pentru prețul muncii mele
Nu voi sceptru de-mpărat,
Nici coroana ta de stele,
Ci un fraged sărutat.

IV

— „Ici în barca mea voioasă
Vin-, o, tînără frumoasă,
Albă floare din Eden
Cu cosițe de eben.”
— „Du-mă dulce lopătare
Unde stelele de foc
Cu o moale răsfățare,
Cu albastre flori se joc
Și în viața oare zboară
Eu ți-oi fi o sorioară.”

— „Te voi duce cu plăcere
Dacă tu-mi fâgăduiești,

Do acum, 1-a mea vedere,
Să pleci ochii, să roșești ”

Iar copila cea iubită
A roșit ca un grenat
Și sfioasă și uimită
Ochii-mn sînu-i a plecat.

D-atiimci alba copilită
Cu ochi dulci și arzători
Și cu șire pe cosiță
De la sînu-i îmi dă flori.

V

COMPĂTIMIRE

— „Nici rara frumusețâ ce inima-mi răpește,
Nici zilele ce zboară de cînd nu te-am zărit,
O, dulce Mehrubică, nimica nu gonește
Imaginea ta dragă din sufle tu-mi rănit!

Căci tu ești idealul ce-am căutat pe lume,
Cu visele-nflorite în viață mi-ai părut
Și-n raza [fruimuseții-ti, în dulcele tău nume,
Și cerul, și pămîntul, și viața am perdut.

Tu ești, o, dulce fermec al visurilor mele,
Intîia și din urmă ființă ce ador
Și anii mei de-acuma pe lacrămile tele
O, dulce dragă, zbor !...”

Astfel peste lina mare,
în caicu-i fugător,
Cu o dulce suapinare
Cînt-un june trecător.

Dar colo pe-acele maluri,
între verzii sicomori,
Unde-un chioșc se miră-n valuri
între stele și ntre flori,

O femeie se-ntrevede
Prin cefasu-i zugrăvit,
Ca o stea ce se prevede
într-un rin argintuit.

Ea îmi scoase din cosiță
Două flori ce sărută
Și cu aiba-i mînușită
în caic le ai-uncă.

X

Te înturnă, lopătare,
Pe Bosforul turburat,
Căci la draga mea chemare
Mândra imea s-a arătat !

Iar tu, palidă lumină,
învelește-ți fruntea-n nor !
Vînt, te scoală și dezbină
Valurile din Bosfor !

Valuri repezi și turbate,
Fruntea albă rădicați
Și-n abisele spumate
Barca noastră cufundați !

562

XI

Steaua serilor răsare
Și se leagănă pe mal.
Stai, o, june lopătare,
Colo-n umbra celui mal.

Să văd alba hurioară,
Dulce floare din Eden,
Cu bălaie genișoară
Și cu ochii de eben,

Să văd aurul ce luce
Peste crețu-L perișor,
Singura comoară dulce,
Singur aur ce ador.

XIII

Colo unde se înclina
Sicomorul pe mormmt,
într-a stelelor lumină,
Dulce legănat de vînt,

Unde-n linele serate
Se aude cite-un val
Suspînînd cu voluptate
Sub umbrosul verde mal,

Acolo, o, lopătare,
Du-mă, du-mă, de-i putea,
Căci acolo cu-ntristare
Sub a morței legănare
Doarme dulce draga mea !

563

LUI V. ALECSANDRI

Tu, din a cărui liră s-exală-etern și lin
Un cînt suav și dulce ca fumul dupe crin ;
Tu, ce cînd lași pe harpă-ți o mîină rugătoare,
Tragi grațiile-n horă și joacă rizătoare ;
Tu, ce incînți cu fermec pi'în cîntul tău plăcut,
Vei spune mie oare, de ce tu ai tăcut ?

Am auzit că lira lăsînd-o la o parte,
In cîrmuirea țarei ai fi luînd tu parte ;
Că părăsind eterul cu stele semănat,
In pulberea arhivei tu capul ai plecat,
Urmînd mulțimei lumi ce crede din vechime
Ca fără post nu este în viață nici un bine !
N-ar fi mai bine însă, înalte arhivar,
Decît să pui pe cale al patriei greu cai',
La ține la moșie, prin văi desfătătoare,
S-arăți a ta putere pe cerbi și căprioare ?
Și dacă nu ești meșter la arma de vînat,
Să prinzi cu undișoara puicuțele din sat ?

Dar nu, iubite frate !... Tu ai o datorie
Frumoasă, sîntă, sacră, spre dulcea poezie...
De-aceea către țălu-ți înainte să te-avînți.
Decît să fii ministru, mai bine e să eînți.
Un cîntec ce exprimă o-naltă cugetare
Plătește-o lege nouă ce trece in uitare.
Ce-ți pasă dacă unii într-altfel se gîndesc
în cercul de-ntunerec în care se găsesec !

Ia zborul tău în secolii cu muzele ușoare
Și de țărîn-arhivei te șterge pe picioare.
Ia lira ta de aur de roze semănată,
Ia-ți Iluierul d-ivoriu și cîntă înc-o dată :
îmbată-ne de fumul suavei poezii,
Pe cînd ambițioșii visează la domnii!
Nu este nici un bine a fi în lume mare :
înaltul arbor cade l-a vîntului suflare ;
în vîrful naltei stînce ce-și perde fruntea-n nori
Nu nasc mai niciodată suave, mîndre flori.

1850

PANDURUL

Mîndri-or fi stelele-n rai !
Mîndre florile pe plai !
însă oa armele mele
Nu lucesc nici flori, nici stele

Vin' la mine, voinicele,
Ca să-ți dau armele mele,
Arme imîndre de pandur,
Cu argint jur-împrejur.

Tu la brîu de le-i purta,
Seara colea vei afla
Și copila mîndruliță
Îți va da flori din cosiță,
Cugetări din inimioară,
Sărutări din gurișoară.

Cînd păgînu-n cale-o trece
Capul n-o să ți să plece,
Iar tătarii de-or veni.
De cumva de-ar întîlni,
S-or preface că adun
Flori în iarnă pe cătun.

Multă ploaie-n acest loc !
Dar nu-i ploaie ce rodește
Ci e ploaie ce-o filește
Și din ochi se răspândește
Tristă lacrimă de foc !

Cît ou ochiul se zărește,
Cît cu gîndul s-ocolaște.
Unde românaș trăiește,
Măi copile, măi bădiță,
Țipă pruii-n niăiouliță.

Inima mi-e seacă,
Traiu-jni este greu,
Iar tu zaci în (teacă
Iataganul meu !

Multă larmă s^auzit !
Nu-i pandurul ce-a venit
Ca un leu nebiruit,
Ci tatarul ce lovește
Capul ce se umilește !

Fraților, sculați cu toți,
Să scăpăm țara de hoți
Și în inimă streină.
Ce în pele de juvenă.
Să-mi spăl pala de rugină

Inima mi-e seacă,
Traiu-mi este greu.
Ieși acum *din* teacă
Iataganul meu !

CAVALCADA

Aburii pe cer aleargă,
Luna se asounde-n nor ;
Lasă caii-n pas să meargă,
Să-ți spui, dragă, al meu dor !
Lasă caii, mîndruliță,
Că de nu mî-i asculta,
Cite flori ai pe gurița,
Toate le voi săruta !

O GHICITOARE

COPILITA

— „Ghici, al vieței melc soar
Cîmpul se prevede oare
în cel cer cu stelișoare ?
Sau acele mîndre stele
Se prevăd în floricele ?
Ghici, o , dragul vieții mele.”

POETUL

— „Ghici, copilă-ncântatoare
Raza se prevede oare
P-ale 'tale buzișoare ?
Sau micuța ta gurică
Se prevede-n răsurică ?
Ghici, o, dulce frumușică.”

ANDREI SAU LUAREA NICOPOLULUI DE ROMANI

Partea întâi

I

De ce plîngi tu oare, o, dulce Mărie ?
Ce abur umbrește voioasa-ți iunie ?
Uscatu-s-a roza ce ieri ai sădit
Și-n zîrnbetu-ți tînăr azi a înflorit ?
Perdut-ai vro cruce de mărgăritare
Sau paserea verde ou mîndră cîntare ?
Văzut-ai vro fată c-un chip mai frumos,
C-un zîmbet mai tînăr, c-un păr mai undos ?
Copilă ! dar este în lume fetiță
C-o față mai dulce și mai drăguliță ;
Cu geană mai lungă pe verzi ochișori
Ce flacăra-și stinge în lungi lacrimiori ?

II

Ca salbă de aur steluța zîmbește.
Ce fantasmă dulce în noapte albește
Și trece subt arbori cu păsuri ușori,
Călcînd în picioare plâpînde de flori ?
Ați zice-o suavă și blîndă părere
Ce-n vise de noapte apare-n tăcere.
E dulcea Mărie ee-așteaptă p-Andrei,
Pe care-l iubește ca zilele ei.
Andrei se pornește, de astăzi, în lume,
Să-și facă, prin arme, avere și nume,
Căci poate Măriei să fie el drag ;
Dar lumea-i ciudată... Andrei e sărac.

Andrei se pornește, și cine nu știe
Cînd pleacă la ane, să nu mai revie ?

Spre seară, noi ziua mai mult prețuim.;
Cînd viața ne lasă, mai mult o dorim ;
Așa, o, durere ! I-a lor despărțire,
Nimic nu egală a fetii iubire.

în seara aceea era mai frumoasă
Decît totdeauna, nebună-amoroasă,
Vorbînd, făr' să știe, ce-i vine în gînd.
Il strînge pe sînu-i rîzînd și plîngînd ;
Și alba ei mînă cosița-i răsfață,
încîlină pe buze-i suava ei față ;
Suspînă pe sînu-i,-necat de oftări,
L-îneacă, -l-îmbată pe lungi sărutări.

— „Tu pleci, drăguliță ?... Vai! nu mă iubești!...”
— „O, dulce Mărie ! ce vorbă grăiești!
Frumoasă copilă ! vezi, cerul o știe !...
Dar tu ești, drăguță, a mea bucurie !
Ah ! dacă junie și viață iubesc,
Iubesc, pentru tine, o, nume ceresc !

în razele d-aur ce pică din soare.
Eu văz a ta față ; în roua pe floare,
Eu văz al tău zîmbet ; în vîntul cel blînd
Suflarea ta dulce auz eu trecînd ;
în ciutul mierliții, cereasca-ți cîntare ;
în freamătul florii, a ta sărutare !
Dai" ce vei, Mărie ? Vezi tu, de pornesc,
Mă duc ca să merit să-ți zic : te iubesc!"

— „Ah ! zise copila de plîns înecată.
Dar tu mergi la moarte !... o; tată ! o, tată !

— „La moarte, Mărie ? Nu, îngerul meu !
Nu-i moartea de care mă turbur azi eu ;
Căci moartea e dragă când cel ce se duce
E sigur să-1 plîngă o mimă dulce ;
E-o moarte mai crudă, o, suflet curat...
E viața, e viața, când omu-i uitat!..."

— „O, mindrul meu dulce ! să te îndoiești
De stelele d-aur ce tu le privești,
De privighetoarea ce cîntă-n cîmpie ;
Dar crede, dar crede în dulcea~ți Mărie !"

Atunci păsărică luimina vestea.

— „Răjmîi sănătoasă, o, inima mea !"
— „Ah ! dacă ursita așa risipește
Orice fericire -ce-n viață-mi zîmbește,
Purcede ! îi zise copila cu dor ;
Dar când te-i întoarce, o, dulce amor !
în dar căuta-vei pe mîndra-ți iubită ;
Căci vîntul va geme pe piaitra-i negrită !
în dar întreba-vei, o, dragă Andrei,
în dar întreba-vei de numele ei,
Căci florile vieței or să veștejească,
Și ochii-ți în lacrimi or să se topească \

III

„Porunca e dată... Când dragile zori
Vor pune-n cosițe ghirlande de flori,
Vom trece pe gheața, și vechea cetate
în foc și în sînge, gemând, să v-abate.
Mihai de oștire-i va fi mulțumit,
Oroum se va-ntoarce norocul cumplit;
Căci ori cetățuia ne cade în mină,
Sau toată oștirea se face țărîină !
Dar noaptea e lungă și gerul cumplit...
Să facem să sume paharu-aurit!

Căci cine ne-a zice, de azi într-o lună,
De azi pînă mine, de-om fi împreună ?
Durerile noastre dar să le-mpăcăm
Și-ntîi, pentru țară, ou drag să-nchinăm !
E dulce, e dulce să moară neștine
Spre-a țarei scăpare, mărire și bine î
Ah, cerul aude ! Decît a peri
Pe pat de mătase, topiți din zi-n zi,
Și viața trîndavă cu lacrimi a plînge,
Mai bine peri-vom pe cîmpul de sînge,
în crîncene lupte sub fierul păgîn,
Cu armele-n mină cum moare-un român !"

în chipul acesta, la focul cel mare,
Vorbeau căpitanii, lovind în pahare.

E greu. Lăcrimioara pe față curgînd,
Se schimbă-n ninsoare ; iar steaua tre<înd
în aerul rece, voioasă și plină,
îneacă cîmpia de dulce lumină.

E mijlocul nopței. In aeru-mbros
Tăcutele stele sclipesc mai voios,
Așa cît s-ar crede că-și dau o mișcare
Ca să se-ncălzească în frigul cel mare.
Ostașii Ia focuri spăl armele lor ;
Iar unii modulă un eîntec de dor ;
Un altul adoarme și lauri visează,
Un altul vorbește c-un cal ce nochează.
Un altul, din fluier, sunînd lîngă foc.
Privește alături alți zece ce joc.

IV

De ce, o, copilă cu păr gălbcor,
Cînd toți bucuriei dau inima lor,

Tu numai pleci capul și, în suvenire.
Deștepți, cu durere, o dulce gândire ?
Mărire, copile, tu poate visezi ?
Dar știi, o, sărmame, în ce zei tu crezi ?
Mărirea-i lumină ; iar cei ce-o adoară
Sunt fluturi de aur ce nopți o-mpresoară.
Vezi colo-n lumină acei fluturi ?
Per toți câți s-avîntă în flacăra ei!

Andrei ! Unde este a ta bucurie ?
Ți-aduci tu aminte de dulcea Mărie ?
Ți-e dragă ea încă ?... în dar te ferești,
Vezi tu, I-acest nume, te schimbi și roșești !

V

Blînd, noaptea închide stufoasele-i gene
Pe ochii-i de aur și trece alene.
În vechea cetate tot pare-adormit ;
Abia cîteodată, neferul, trezit,
Ici, colo, pe ziduri, șezînd la veghere,
Precurmă prin glasul-i a nopții tăcere.

Cu toate acestea, se fac pregătiri
Să-nfrunte în ziua ghiaurele-oștiri ;
Dar mute ca moartea ce fără durere
Se-ntinde cu-ncetul p-o viață ce pere.

Dar pașa cetății, d-ai săi conșurat,
În somnul cel dulce era cufundat.
El nu se gîndește la lupta ce vine :
Mai multe mii pale lucesc lîngă sine ;
Șaizeci ani de viață război a urmat ;
Cu al armelor geamăt atît s-a dat,
Că trebuie-a crede că-n pace, tăcere,
EJ nu întîlnește aceeași plăcere :

574

Așa și vulturul pe piscul uscat,
De tunet, de crivăț, de ploi îngînat.
Țintind orizontul ce-n foc se-nvelește,
Mai dulce se-mbată, mai lesne-aromește.

Ca viț-amoroasă p-un arbor uscat,
Pe sînu-i o sclavă căpșoru-a plecat.
Vedeți favorita, cît e de frumoasă ?
Văzînd-o, ați zice o floare voioasă
Născută alături d-un trunchi veștejit,
Ce-oprește să vază un soare iubit.
Ea doarme tăcută, ușor coperită
De coama-i bogată, căzînd despletită.
Și de o maramă de albă râtea
Ce pare o pată alături de ea.
Ea doarme... Suflarea-i atît e de blîndă,
Că fără parfumul ce sînu-i răspîndă,
Ați crede că viața-i, ca fumul de crin,
S-a stîns într-un tînăr și dulce suspin.
Dormi ! Ce-ți pasă ție de lupta ce vine /
Înalță-se aburi de plîns și suspine !
Încece-se cîmpul în sînge-omenesc !
Ce-ți pasă, ce-ți pasă, imagin ceresc ?
Așa fluturului, cînd vîntul mugește,
Cînd ploaia se varsă, cînd norul trăsnește,
S-ascunde în floare, și-acolo, răpit
D-amor, el adoarme voios, fericit.

VI

Dar cine-i fecioara cu peri castanii,
Cu gene bogate, cu ochi verzi și vii
Ce arde în lacrimi, sprincene rătunde
A căror codițe în păru-i s-ascunde,
Pe mica-i guriță un zîmbet senin
S-arată și pere gonit d-un suspin ?
Ah ! cine-i fecioara a carii mîndrețe
E dulce ca visul voioasei junețe ?

575

E oare-o femeie sau înger d-amor
Ce plînge pe oameni și lungul lor dor ?
Oricine-i fecioara, nimic mai frumos,
Nimica mai fraged, mai drag, amoroș
Și iarăși nimica ca mîndra-i junie
Nu are un iermec de melancolie !
O floare suavă născută în zi
Să-și lase mirosul și-n sear-a peri :
Un dulce imagin ce-n vise divine,
Poetice, trece-necată-n suspine !

E fiica lui pașă. — Ea șade alene ;
O lacrimă lină îi pică în gene ;
Iar mina ei mică, pe frunte-i trecînd.
Părea că gonește un cîrd dulce, blînd
De tinere vise... Sorbită-n gîndire,
Prin lacrima-i lină, se-ngîin-o zîmbire.

Pe creștetu-i, părul udat d-al ei plîns
în ace de aur cu gratie-i strîns.
O candelă arde ; fumînda-i vuitoare
Se varsă pe fața frumoasei fecioare,
în casă s-exaiă un mîndru miros
De lemne d-aloes, ce arde frumos,
Și într-o cătuie de aur turnată.
Apururea pune a Istrului față.

Păreții odăii aci se-nvalesc
în scumpe covoare pe care lucesc
Cîmpii roditoare, dumbrăvi înverzite
De dafini și chitii cu roade aurite.

Aproape de față, la poalele ei,
O tinără roabă cu ochi frumușei
Stă ca să mîngîie frumoasa-i stăpîină ;
Deci ia mandolina, și coarda suspînă
în minele sale micuțe-albișori,
Ca vîntul cel dulce ce trece pe flori.

..Sărutarea se deșteaptă
Tremurînd pe buza mea ;
Ea pe tine te așteaptă,
Unde ești, lumina mea ?

Tu ești tinerețea gîndurilor mele :
Anii tăi întunec focul dulcii stele ;
în lumina feții-ți zorile pălesc ;
Lîng-a ta iubire, pere-orice iubire ;
Soarele e rece lîng-a ta zîmbire :
îngerii din ceruri chiar te pizmuiesc !

Buza mea e dulce ca un foc de miere :
Sînul tău albește ca un crin în sere ;
Trandafiri pe buze-mi vecinie înfloresc ;
Mirtul nu miroase ca a mea suflare ;
Lacrimile-mi pică ca mîrgăritare ;
Lasă la picioare-ți să le răspândesc !

Călduroase lăcrămioare
Cură lin din geana mea ;
Unde ești, al vieții-mi soare ?
Unde ești, inima mea !"

Așa cîntă roaba, dar dulcea-i cîntare
Adaog-a fetii ascunsă-ntristare.

— „Bulbulă! Bulbulă ! Tu ai un secret ?"
îi zice aceasta ce p-albul ei pept
C-o buză-amoroasă îi dă sărutare.
„Ah ! nu te ascunde ! Această schimbare,
Aceste lungi lacrimi, vezi tu, te-au vîndut...
Subt alba ta mîină tambur-a tăcut
De cîteva zile... Tu nu ieși din casă ;
Și viața ta dulce cu somnul te lasă !
Tu nu mai acoperi în dragi sărbători
Cosița ta mîndră cu petre și flori !

Nimic nu-ți mai place, și-n visele tele
 Aflînd mulțămire, reversi lacrimile !
 O, dulce Bulbulă ! de ce-mi tăinuiești
 Durerile tale ? Nu mă mai iubești ?
 Vai ! unde sînt încă acele dragi zile,
 Cînd una și alta, voioase copile.
 Dorințele noastre cu drag le spuneam
 Și una de alta nimic n-ascundeam ?..."
 Bulbula, răpită de-o vie gîndire,
 N-aude nimica... străină șoptire !...
 Ascultă ce zice !- . „O, sufletul meu !
 De ce nu sînt oare o pasere eu.
 Să zbor spre acela ce inima-mi cere.
 Să-l văd înc-o dată, sâ mor de plăcere !"

Atuncea un zîmbet ferice și lin
 Trecu p-a sa frunte gonit d-un suspin.

— „In ce loc porți gîndul, frumoasă fștiță ?
 Ce vorbe șoptește micuța-ți guriță
 Și nimene n-aude ? Căci orice-i șopti,
 Nu poate să fie, vezi tu, Bulbuli,
 O rugă de noapte... Ah ! teme-te foarte !
 Ce zici tu, copilă, te-ar duce la moarte,
 S-auză urechea eunucului rău !
 Căci nu este crimă ce-n sufletul tău
 Se rostogolește ; o crimă-i iertată ;
 Tu poți a ucide, tu poți totd-odată
 Urî cu putere... dar nu a iubi,
 Și amorul în sînu-ți s-a-nfipt, Bulbuli !

Dar cine-i acela ce ochii vreodată
 Prin vălu-ți. fetică, putu să străbată ?
 Chipșorul ți-e vergin de orice cătat
 Ca gîndul ce încă nu s-a exprimat...
 Ah ! cine-i acela, ființa cerească !
 Urmează el oare credința turcească ?

E timariotu! al căruia fier
 Lucește-n bătălii ca fulgeru-n cer ?
 Zaimul cel june a cărui albețe
 Întunecă crinul în prima-i junețe ?
 Un bei sau un pașă, un șef, un spahiu,
 Și cum, pînă astăzi, el încă e viu ?
 Nu ; crima ta este de trei ori mai mare ;
 Femeia adulta tot are scăpare ;
 Dar tu, vai ! nimica nu e pe pămînt
 Să nu te-osîndească îndată-n mormînt !
 Căci... cine-o să crează ? O crimă cumplită
 Nu ; moarlea n-ajunge să fii osîndită !"

VII

Bulbula iubește un june străin,
 Un om făr' de lege, un cîne creștin !
 Ieșind la plimbare cu sclavele sale,
 Bulbula-ntîlnise ghiauri p-a sa cale.
 Ca roabă, voinicii o poartă cu ei
 În tabăra noastră la hatmanu-Andrei.
 Acesta, nu numai îi dă libertate,
 Ba încă dă ordin s-o ducă-n cetate.
 D-atuncea, în lacrimi se scurg ochii ei ;
 D-atuncea iubește pe junele-Andrei,

Ca robul ce /ace în neagra-nchisoare
 Și lasă departe gîndirea-i să zboare
 La cei ce iubește și pot a-l uita,
 Așa Bulbulica la el cugeta.

„O, vînturi ! o, vînturi cu line-aripele !
 Duceți către dînsul suspinele mele !
 Iar voi, nori ce treceți subt vesela stea,
 Departe, departe, duceți viața mea !"
 Dar vorbele fetii rămîn spinzurate
 Pe buzele-i ca niște bobite rouate
 P-o mică răsură cînd ploaia a stat :
 Căci tunul, de luptă semnalul a dat.

PARTEA A DOUA

I

**Voios aurora în aer zîmbind,
Punea flori de aur în păru-i d-argint.**

**Cu razele zilei Aii se trezește.
S-ucigă toți robii ghiauri, poruncește.**

**„La arme ! Ia arme ! zaimi, iurucleri !
Voi, timarioții, azapi, ieniceri !
La arme ! Ia arme !... Iar voi, ulemaie,
Rugați pentru șahul și ostile sale !
'Nainte, delii !... Să bată, să bată,
Aici tembelicul !... Ghiaurul s-arată
Să arză fitilul ! Topcii la loc !
O dată, de două, a treia ori, foc !...”**

**Alarma se dăte, toți zbor l-apărare ;
Bătrînii și junii, cel slab și cel tare.
Femeia cu pruncii rămîne plîngînd ;
îar spaima, pe strade, aleargă țipînd.**

îl

**Războiul, strig unii, dar e barbarie !
Nu numai atîta, ci chiar nebunie ;
Cu toate acestea oricare război
își are o țintă : sau ca să despoi,
Sau să se păstreze aceea ce are ;
Un mijloc s-ajungem un țel oarecare.
Dar ce folosește că tunul e mut,
Ca pala adoarme, că flint-a tăcut ?
Prin alte mijloace noi tot ne slujim
S-ajungem la țelul ce-atîta dorim !
Mijloace mai barbari căci ele s-arată
Subt masca iubirei ce Iuda odată**

**Luă să înșele p-al său Dumnezeu,
Și alți; în urmă, luată mereu :
Să peară războiul, căci e barbarie :
Dar peară înainte acea lăcomie
Ce. cînd nu armează pe oameni ca liare,
împarte veninul printr-o sărutare !...**

**Mii ani se scurară, și această-omenire
Nu s-află pe drumu-i de înaintire.**

**Războiul, îmi place să cred că odată
O să înceteze ; dar cînd ? cu ce plată ?
Cu jertfe, cum zise un vechi ateneu,
Cu jertfe, demni numai de un Dumnezeu.**

III

**Ca cele nisipuri ce în vijălii
La poale de dealuri se strîng în pustii,
Așa și românii s-avînt spre cetate ;
Iar boambele roșii înuntru s-abate
Și unde se lasă, ard, stric, înspăimânt,
Și fiecă casă o schimb în mormînt.
Ca gemete d-oameni ce-n mări furiate
Se-nec în mugirea de vînturi turbate,
în vuietul crîncen al bombii de foc,
Orice-altă strigare se-neacă pe loc.**

**O ploaie de gloanțe în vînt vîjîiește :
îneacă pandurii, ninsoarea roșește.**

Dar cine-i acela ce s-a ridicat
Pe poarta cetății, și ce a strigat ?
Apare și pere ca o nălucire !...
Ah ! poarta se crapă !... A noastră oștire
Aleargă acolo și află p-Andrei
Ce poarta deschide Și intră cu ei.

O spaimă adâncă aleargă-n cetate ;
Aci musulmanii vin toți a combate.
O luptă amară... mii săbii lucesc,
Și locul se-neacă de sînge-omenesc.
Acolo bătrînii, copii și neveste
Cu petre și apă arunc în ferește.
Un Dan spătarul, călare trecînd,
în dreapta și-n stînga pe trupuri călcînd,
Un june turc, falnic, aci-l întilnește
Și, vrînd să-l lovească, pe cal îl rănește.
Viteazul răspunde, iar mîndrul osman
S-abate subț brațul spătarului Dan.
Cadîna îl vede și, de la ferește,
Ochește !... Spătarul căzu fără' de veste.
Românii văd glonțul de unde-a venit,
Turbați, la femeie mai mulți s-au suit:
Ca leil-n mînie o sfișiu îndată ;
Iar casa-ntr-o clipă căzu sfărîmată.

în capu-unei strade stă pașa cu-ai săi
O mie, din cei buni mai falnici flăcăi.
O ceată de roșii aci se oprește ;
Andrei, cu mîndrie în frunte-i pășește.
O agera luptă începe-ntre ei ;
Din pala tăioasă se varsă scînteii ;
Iar sîngele cură și flinta trăsnește,
Și calul turbează, voinicul răcnește.
La pepturi se luptă, se strîng, se lovesc :
Cu dinții se sfișiu, cu pumni se izbesc !

Doi fii la o parte se lupt lîngă-un tata ;
E pașa. în sînge-i e pala muiată.
Odin căpitanul aleargă spre el.
Subț brațul său cade un fiu tinerel.
Bătrînul său tată geme cu turbare...
Dar oastea română se face mai mare,
îneacă tot locul... Și pașa cu dor,
S-avîntă-nainte pe cald-î ușor.
Fugînd armăsarul-i mai colo s-abate
Lovit de un glonte ce coasta-i străbate.
Bătrînul coboară, aci adăstînd
Cu sabia-n mîină să moară luptînd.
Dar hatmanul Ud rea acolo sosește ;
Rădică baltacul, pe pașă lovește ;
Acesta se-nclină, iar pin-a muri
Ursita voise amar a privi
Căzînd lîngă dînsul, în prima junie,
Doi fii în morminte și-o fată-n robie.

îndată ce cade bătrînul Aii,
Oștirea turcească începe-a fugi.

Ici calul înfige potcoave ușoare
în fruntea și-n peptul aceiui ce moare,
Și care,-n durere-i, ca șarpe călcat,
Piciorul ce-l calcă, scrișnînd, a mușcat.
Un alt cal, mai colo, vârsînd cavalerul,
Al cărui braț falnic tăiatu-l-a fierul,
în voia-i turbată ici, colo-alerga,
Și o mină tăiată de frîu se-nceleșta.

Ici unu-n ninsoare dă zilele sale ;
Iar altul, din fugă-ntilnîndu-1 pe cale,
Se-mpiedică, cade și alții sosesc,
Și toți se răstoarnă și se-nvălmășese.
Iar alții, dînd arme, își cer iertăciune ;
Un altul preferă, decît a depune

Jos armele sale și a se preda,
Să-și spintece sînul cu sabia sa.

IV

Andrei, către-acestea, mergea mai-nainte.
Pe cale, Bulbulă îi vine în minte ;
Se teme de soarta ce-ar fi-ncercînd ;
Deci, către seraiu-i pornește zburînd.

Seraiul e-n flăcări. Soldații-n turbare,
Ard, surpă și taie mai tot ce le-apare.
Acolo aflară frumoase femei
Ce, fără gîlceavă, le-mpart între ei.
Cadîne sfoase, plîngînde, gingașe,
Cu față-albișoară și mult drăgălașe,
A căror picioare nu au fost călcat
Decît pe covorul de flori semănat ;
A căror buze micuțe, rumeoare,
Abia sărutase o rază de soare,
Acum, prin ninsoare, prin sînge-omenesc,
Aleargă desculțe, și plîng, și roșesc ;
De ger înghețate, de spaimă uimite,
În brațul oștiresc! leșin despletite !
Andrei se arată în mijlocul lor.
— „Ce ? Nu mă-nșel oare ? le zice cu dor.
Un șarpe nu mușcă pe cît îi dai pace ;
Nu sîntem mai barbari, căci ce rău ne face
Aceste ființe !... Tovarășii mei !
Cruțați slăbiciunea acestor femei !”

V

O, tu, ce poezii, în vise cerești,
Îți dară coroana mindreții-omenesci ;
Iar tu, spre răsplată, reversi p-a lor liră
Parfumul juniei ce drag îi inspiră !
O, tu, ce noi nu știm de unde-ți iei zborul,
De naști ca o roză cînd suflă amorul,

De vii ca un zîmbet ce o ziuliță
Ne lasă să pice din mîndra-i guriță !
O, tu, ce suflarea-ți exală miros,
Ce-neacă parfumul de crin grațios !
O, tu, ce privirea-ți lumina îmbie,
Pălînd primăvara la dulcea-ți junie !
O, tu, ce suspinul ai tinăr și lin
Ca vîntul de seară ce suflă pe crin !
Femeie ! femeie ! de unde vii oare ?
Din cer sau din iaduri, din umbră, din soare ?
Tu naști, o, femeie, pe tristul pămînt,
Ca floarea ce crește pe negrul mormînt!
Nimic nu-i mai tinăr c-a ta tinerețe,
Nimica mai dulce c-a ta frumusețe !
Precum statuarul antic s-amoră
D-o Venere mîndră ce mîna-i săpa,
Așa C[reatorul] l-a ta săvîrșire,
Zîmbi de plăcere, d-amor, fericire !
Dar spune, o, fermec al vieții-omenesci !
La ce zeitate fatală slujești,
Și care se joacă cu inima-ți blînda
Ca crivățul toamnei cu unda plîpîndă ?
O, dulce ființă ! o, chip îngeresc !
Tu ești, o, femeie, un flutur ceresc,
Ce după o floare pe alta s-avîntă
Și ceea ce luce mai mult, o încîntă !

VI

Acel ce se duce, se uită îndată ;
E zisă cam proastă, dar adevărată ;
Și trebuie-un suflet ce-n lume e rar
Să nu bea-al uitării prea rece pahar.
Vai ! emul nu este și nici n-o să fie
Cum visul juneții adesea-1 descrie !
Mai mare durere e-atunci cînd perdem
Iluzia dulce în care credem !
Oricine va zice aceea ce-i vine ;
Dar viața aceasta nu este un bine !
Întrebă pe-acela ce a suferit
Și vede cu lacrimi, perînd ce-a iubit!

Nu, nu, viața este o grea-îndatorință
De gemete, plîngeri și de suferință ;
Iar dacă vrodată ferice gustăm,
E, ca suferința mai crud să~ncercăm.

Andrei era însă o rară ființă ;
O inimă plină d-amor și credință,
Gîndind ca fecioara ce în juni ochișori
Se-mbată de toate, de vise, de flori.
Maria-i ocupă gîndirea-i senină ;
Ea e pentru dlnsul virtutea divină,
Și nu-i vine-n minte să-1 poată uita
Acea ce domnește în inima sa.
Această uitare ar stînge îndată
A lui tinerețe de vise-mbătută.

VII

Andrei, către-acestea bogat, fericit,
Avînd și un nume ce-n gloate rostit,
Acel ce-1 aude, se întoarce, șoptește,
Se duce-n Moldova la cea ce iubește.

Andrei p-a sa cale era însoțit
D-un june rob negru de care-i iubiC
Cu care împarte a lui întristare,
A lui bucurie, a lui nerăbdare.

VIII

Dar seara se-nalță tăcută din văi ;
Andrei e-n pămîntul părinților săi,
Prin umbrele nopții, el vede-n departe
Lumini jucătoare în vechea-i cetate,
Cu albile-i turnuri pe care se joc
A lunii-argintoase cosițe de foc.

IX

E timpul acela cînd steaua cerească
Privește în față planeta lumească ;
Cînd apele cură în lungi lăcrămiori!
Cînd paserea cîntă speranța în flori ;
Cînd totul re-nvie și însuflețește,
Și inima zboară la orice dorește.
Cîrsteiul ce-n rouă voios se scâldea,
Ici, colo, prin tufe, pîrîu-ngîna ;
Iar ceru-mbrăcase cămașă cusută
Cu flori aurite... O aură mută,
Purtînd pe aripă-i parfumul de flori,
îmbată ai serii tăcuți călători.

Andrei întîlnește o dulce plăcere
Și totdeodată o vie durere,
Văzînd tirgușorul în care-a născut.
Nainte să intre, la porți a stătut.
O lacrimă dulce pe față-i coboară
Și gîndu-i aleargă la-acea ce adoară.

El intră-n cetate... Ajunge acasă.
Bătrîna lui mumă ședea lîngă masă ;
Ea nu îl cunoaște pîn' nu i-a vorbit.
— „Vin' ! zise bătrîna, o, fiu preaiubit!
Căci întirziesem aicea-n viață,
Să văz înc-o dată drăguța ta față !"

x

Tăcerea și umbra domnesc în cetate ;
Iar stradele d-oameni erau deșertate ;
Abia cîteodată, cîte-un trecător
Lăsa să s-auză un zgomot ușor.
Doi inși trec p-o stradă... Ici, colo s-arată
O mare ogradă c-o casă-ntristată,

Pe oare mulțime de umbre trecea
De câte ori luna din abur ieșea.
Asupra cetății se-nalț tristătoare
Vechi turnuri cu formă înspăimântătoare.
Ca geniuri triste cetatea domnesc.
L-a lor tinerețe se par că gîndesc.
Aici cucuveaua, în noapte, cobește ;
Poporul, pe ziduri, adesea zărește
Fantasme ușoare ici, colo trecînd
Ce-n noaptea adîncă s-aud suspinînd.

Andrei, la aceste vederi cunoscute,
Și-aduce aminte minute plăcute
Din copilărie, iar tînăru-i dor
îi smulge din ochii-i un plîns arzător.

Aproape de casa Măriei străbate
Și-oprește cu mîna al său sîn ce bate.

XI

Ce muzică dulce eu am auzit ?
Ce mare lumină în ochi mi-a izbit ?
Ah ! poate că moartea a stîns al ei nume !
Sau ce va să zică aci acea lume ?...
„Vai ! dacă ursita așa risipește
Orice bucurie în viață-mi zîmbește,
Purcede !-i zise Măria cu dor,
Dar cînd te-i întoarce, o, dulce amor !
În dar căuta-vei pe dulcea-ți iubită :
Căci vîntul va geme pe piatra-i negrită !”

Așa gîndea mîndrul, cu temere stînd
Și multe focuri din casă cătînd.

Andrei, prin fereastă, înuntru-a privit...
Ce vede el oare ? căci a-ngălbinit !

Ce vede el oare ? Făclii numeroase
Ravar să o undă de raze voioase
Ce-n specoli răsfrînte, Jumin îndoios
Și fac să străluce în părul undos
Al junelor dame și tineri fecioare,
Ca niște rîzînde și dulci lăcrămioare,
Cununi de brilante, de roze și crini,
Și zîmbetul dulce acestor vergini.

Aci tinerimea, nebunâ-amoroasă,
S-avîntă în danturi săltînd grațioasă,
Și-uitînd orice chinuri ce ani înconjur,
Pe sînul plăcerii, descarc viața lor.

În ochii-i atuncea Măria s-arată
Voioasă, rîzîndă, de flori coronată.
Alături stă mîndru-i și tînăr bărbat,
Subt draga-i privire cu drag fermecat ;
Nimic nu umbrește a sa fericire,
Andrei nu mai vine-n a sa suvenire.
Ea nu îl mai crede aici pe pămînt ;
P-acest vis d-o noapte s-a-nchis un mormînt,
Pe care frumoasa copilă lăsase
Gîndirea din urmă și-ndată-1 uitase,
Precum pe mormîntul a tot ce-a-ncetat
O ultimă floare să caz-am lăsat.
Andrei, la această fatală vedere,
Crezu că încearcă un vis de durere.
El perde d-odată pe cea ce iubea
Mai mult decît viața. Ah ! inima sa
Era generoasă, și-această lovire
Putea so primească cu indiferire,
Ca multele jertfe ce-n viață-a făcut
De tot ce dorise de cînd s-a născut !
Dar el avea încă credință-n iubire
Ca cea mai din urmă a sa fericire,
Încît, pentru dînsul, în lume a fi
Era, de acuma, a crede.-a iubi...

Așadar ideea c-amorul în lume,
Ca alte dragi vise, nu fu decît nume,
în inima-i jună atît a lovit,
Cît părul pe capu-i d-odată-a albit.

XII

El intră în sală pe cînd se-ncepu
O horă voioasă... Maria-1 văzu.
Andrei lîngă dînsa se prinde îndată ;
A ei mînă-n mînă-i era înghețată.
— „Mărie ! Mărie ! de ce m-ai vîndut ?”
— „Ce zici ?... Niciodată eu nu te-am văzut !”
Răspunse mireasa... Andrei se uimește ;
S-abate și moartea îndată-1 răpește.

XIII

La Iași, pe o stradă trecea un convoi
De juni, cu cai ageri. Un car cu doi boi,
Cu coarne-aurite, urma acea turmă ;
Mulțime de popul mergea mai pe urmă.

Flăcăii descarcă pistoalele lor,
Și caii se spariu, nechează și zbor.

Lăute, cimpoaie, în aer răsună ;
Iar lumea, pe poduri, din ce-n ce s-adună,
în car e Măria cu nunele mari;
Aproape de ele mai mulți lăutari.

Cu toate acestea, nuntașii s-opresc ;
Un mort p-alor cale, aci întîlnesc.

Naintea acelu ce pleacă din viață,
Acela ce vine, înclin-a șa față.

Nuntașii fac cale, se strîng, se abat,
Si lasă să treacă al mortului pat.

Cu toate acestea, în zgomotul mare
Al nunții, se-neacă funebra cîntare.

Un june rob negru coșciugul urma,
Tăcut ca durerea, și lacrimi vărsa.

Pe lîngă mireasă convoiul pornește.
Măria, din caru-i, pe mort îl privește
Dar repede-ntoarce atunci ochii ei,
Căci ea cunoscuse în mort pe Andrei.

XIV

într-una din zile, într-o sărbătoare,
O ceată de tineri și june fecioare,
Mergînd la mormîntu-i, aflară aci
P-arap făr' de viață... Era Bulbuli.

SAFIRA

I

În pulbere de stele eterul s-a-nvălit,
Iar alba lor regină cu părul aurit
Se-nalță pîntre umbre pe stîncă fortunată
Ca vesela speranță pe inima-ntristată.
Dar luna poleită și stelele pălesc
În razele ce varsă castelul boieresc !
Acolo se serbează un rîzător festin ;
Mulțimele de oaspeți în cupe varsă vin
Și-nchină pentru țară și pentru adunare :
Safira se cunună în surle și-n fanfare !

Așa în cursul nopții ei toți se-nveselesc.
Dar tînăra mireasă, cu chipul îngeresc,
Coboară în grădină sub lesele-nflorite
Și stelele-i sărută cosiței e-aurite,
Și razele de lună, albaștrii ochișori
Se-nalță către ceruri rouați de lăcrămiori.
Ea plînge, ș-alba-i mîna deșiră din cosițe
Cununa de mireasă cu aurele vițe.

Safira se mărită, dar nu cu-al ei iubit
Ce prin frumoase fapte în lume-a strălucit,
Ci cu un om cu-avere și inimă-njosită !
De-aceea ea își smulge cununa-i înflorită !
Dar mîndrul vieții sale nu a mai repărut.
Se spune că acesta din țară a trecut
Și are să se-ntoarcă cu oaste tătărească
A umili odată trufia părintească.

592

Dar colo, mai colo, departe în noapte,
S-aude o șoptă, un tropot de cai.
La surdele șoapte
Pandurul lipește urechea pe plai

Și zice soției să-nșale fugarul,
Să-i dea baltagul și șaua de fier
Căci vine tătărul
În număr mai mare ca stelele-n cer.

Iar șopta cu încetul se face mai mare
Și codrii răsună de-un tropot întins.
S-aude o strigare
Și pulberea lată pre văi s-a destins.

Pandurii, sub arme, trimit să vestească
La nuntă pre copiii ce încă închin.
Mîna voinicească
Abia mai rădică paharul cu vin.

Tătarii ! repetă oricare suflare.
În văile-ascunse cei mulți se-nvălesc.
'Nainte călare
Ajunge un june cu coif românesc.

Urdia s-oprește pe valea-nflorită.
O albă copilă cu ochii de cer,
Cu coam-aurită,
Veni la voinicul cu zale de fier.

Voioasă, ușoară, la raza ds lună,
S-aruncă pre calul acelu voinic
Și toți împreună
Cu caii lor falnici ei noaptea despici.

593

III

O lumină slabă pîntre umbra deasă
Luce cînd și cînd
Ș-a pustietăței tristă cîntăreață
Turbură tăcerea pre castel țipînd.

Oaspeții s-adună într-o sală lată.
Spaimea răsipește fumul rîzător.
Trebui să se bată
Sau să se retragă pre la locul lor ?

Astfel se întrebă socrii și ostașii
Stînd înspăimîntați.
Astfel se întrebă și mai toți nuntașii
Vor ca să se ducă dup-acei turbați.

însă cînd aflare că acele cete
Au răpit mireasa, falnicul bătrîn,
Tata dulcui fete,
A sărit pe arme ca un vechi român.

Toți nuntașii pleacă ; caii lor nechează
Și prin umbră zbor
Ca o vijelie ce se depărtează
Și s-aude încă gemătu-i ușor.

IV

Sub niște stînci perdute în umbre și în nori
Se-ntinde-o vale verde cu rîuri și cu flori.
Acolo se zărește oștirea tătărească ;
Acolo lasă caii să joace și să pască.

Dar colo pintre lese cu ramuri înflorite
O tînără fecioară cu gene poleite-
înclină alba-i frunte pe-a unui brav ostaș
Și mîna sa se joacă în păru-i drăgălaș,
în aria albastră înoată luna plină
Și varsă preste cîmpuri pîraie de lumină.
— „Știi tu, o, dulce mire, de nu ai fi venit,
Frumoasa ta drăguță în rîu ar fi perit !"
— „Ce zici tu, o, dulce fermec ! Să mori ? ah ! ce gîndire !...
Nu-mi turbura, o, dragă, cereasca-mi fericire
Cu vorbe-atît de triste... Auzi tu, dulcea mea
Iar tînără Safira cu drag îi surîdea.
— „Dar nu era mai bine, ah ! spune-mi, dragă, mie,
Să peară frumusețe, și viață, și junie,
Decît să dau la altul a inimei comori
Și tînără grădină din sînul meu de flori ?
Apoi ziceam în sine-mi : Lupescu mă va plînge
în toată viața, poate, cu lacrimi de sînge !
Aceasta-îmi da tărie... Ce zici tu, dragul meu ?
O, viața vieței mele ! M-ai plînge să mor eu ?"
— „N-ar plînge ; dar muri-va acel ce te iubește,
Căci tu ești primăvara ce viața-i înflorește."
— „Da V' zice ea voioasă. — „Ah ! lasă, dulcea mea,
A săruta pe ochii-ți o dulce viorea !"
— „Nu voi, o, drăguliță !" copila îi răspunde
Și-n mîni și în cosițe ea fața își ascunde.
— „în ziua nunței noastre... auzi tu, mîndrul meu?"
Ea zice și prin plete privește dragul său
Și rîde, și îl muștră, și iară se-nvălește,
Și iară pintre păru-i de aur îl privește,
Ca soarele de vară ce se ascunde-n nor
Și iar, și iar s-arată voios și plin de dor.
Dar el sărută păru-i ; ea trage-a sa cosiță
Și lasă dezvălîtă suava ei guriță.

Iar stelele scînteie în flăcările lor
Și varsă preste rîuri un brîu strălucitor.
Frumoasa cîntăreață acestor verzi deșerte
Revarsă-n sînul nopței plăcutele-i concerte.

Iar fluturul cel dulce pre patul său de flori
își scutură de rouă pestrițele-aripiori.

V

Ce tropote răsună colo în depărtare ?
Tătarii se rădică ca valuri preste mare.
Fugarii naltă capul și coamele în vînt
Și bat cu ne-ncetare al văilor pămînt.

— „La arme !” strig mîrzacii și trîmbița răsună.
Tătarii se-narmeză și caii își înstrună.

— „Ai noștri ne preurmă, o, dulcea mea frumoasă !
Tu ai să vezi aice o luptă sîngeroasă...
Sub lesele-nflorite, vin-,îngere dorit !...
Și nu ai nici o frică de mîndrul tău iubit !”
— „Nu, nu ! Eu viu cu tine la moarte și la viață !”
— „Ascultă pe-al tău mire, o, fermec de dulceată !
Căci brațul tău ca crinul plăpând și drăgălaș,
S-a frînge sub baltacul fierosului ostaș...”
— „Ei bine !... stau acolo ; dar spune-mi, dragă, mie,
De ce acuma lacrimi să verși îți vine ție ?
Ori crezi că niciodată tu n-o să mă mai vezi ?
Ah ! spune, spune-mi mie... Tu taci și lăcrămezi ?”
— „îmi plînge al meu suflet ce trebui să se bată
Cu frații mei de-un sînge și poate cu-al tău tată...”
— „Atunce nu se poate tătarii să-i lăsăm
Și amîndoi cu caii în noapte să plecăm ?”
— „Nu, nu, o, dulce înger, căci lor mi-am dat cuvîntul
Și trebui să-mi țin vorba chiar de-ar peri pamîntul !”

VI

Ei zice și s-aruncă pre calul său nebun,
îndată dalbe spade pre capete răsun
Și munții repetează strigările turbate,
Și sîngele se varsă în rîuri spumegate.

în pulbere și-n aburi, și munți, și cîmpuri per ;
Și stelele albinde se turbur în eter.

Lupescu se aruncă în flăcări trăsuitoare.
Din paloșul său cură al vieței dulce soare.
Tătarii îl urmează, în flacăre, turbați;
Se luptă cu tărie de lei întărirăți.
Dar oastea românească rezistă ca o stîncă,
Sub care în furtună și-n noaptea cea adîncă
Cu furie turbată mii valuri se lovesc
Și iară mugitoare se-ntorn și se zdrobesc.

Dar coama dimineței de roze semănată,
Prin umbre și prin aburi vitejilor s-arată.
Atunci tătarii zboară învinși și biruiți
Cu umbrele învinse de crinii auriți.

VII

Lupescu se întoarnă la dulcea sa iubită,
Ea șede gînditoare sub leasă înflorită.
Pe fața ei se scură suave lăcrămiori
Și rîur-ale feței amăgitoare flori.
Iar vîntul îi răsfață cosițele-i undoase
Ce-ngîna brîul zilei de roze auroase.

— „O, dulcea vieței mele ! de moarte sunt rănit !
Ii zice cu durere frumosul ei iubit.
Încalecă pe calu-mi... n-ai frică, el te-a duce
Prin umbră și lumină, la maica mea cea dulce.”
— „De tine niciodată eu nu m-oi despărți...
Și dacă lași tu viață, cu tine voi muri !”
Ea zice și deșiră cămașa sa cea albă
Și vițe din cosițe-i să lege rana-i dalbă.
— „O, dulcea mea Safiro ! în dar te ostenești !...”

*EU mor !... Te las curată ca florile cerești...
Ah ! coiful mă apasă !... Pe sinul tău cel dulce
îmi lasă fruntea-mi rece pe crinii lui să culce !...
Tu poți să fii ferice... Tu poți să te măriți !..."*

**Dar tînă ră fecioară cu perii auriți
la paloșul din sînul voinicului ce moare
Și, pătrunzîndu-și peptul, se stinge ca o floare !**

1853

SOFJCA

— „Cu orice mijloace, la draga bălaie,
La mîndră Sorică eu voi să cobor.
Bărbatul ei june e dus la bătaie.
Să-mi aducă calul îndată să zbor !”

Așa a zis Mihnea și robii se-nebină,
Și calul cel negru sosește în joc,
Iar steaua de aur voioasă și plină
încinge câmpia cu brîu-i de foc.
Treizeci de catane ou coame-mpletite
încalecă noaptea, pre domn însoțesc,
Iar caii lor ageri prin văi înflorite,
Prin umbre, prin raze, mereu tropăiesc.
Iar armele dalbe lumină la lună
Și coamele mindre în aure zbor.
Pe unde îmi calcă, cîmpia răsună
De arme, de aramă, de tropătul lor.
Acei ce ascultă aceste lungi șoapte,
Sub stîncele negre s-asound spăimîntiați,
Crezînd că-i o turmă de amei ce în noapte
Aleargă în lume pe cai ne-nfrinați,
Iar lupul sălbatec prin vechi cimitire
Scobește mormnturi de foame urlind,
Și buba ce-aude a lui tînguire
Pe negre biserici răspunde țipind.

Dar colo-n grădina ou flori profumate
O pasere dragă modul-al ei dor
Și fluturul serei pe raze rouate
La eînteeu-i dulce se-mbatâ d-amor.
Acolo Sorica cu ochi de văpaie,
Cu flori împletește cosițele ei
Ș-așteaptă pe soțu-i ce-i dus la bătaie
De-o lună mai bine cu oamenii sei.

La luna ce varsă lumină plăcută
Și-ncinge cîmpia cu brîuri d-argmt,
Sorica se uită pe valea tăcută,
Pe soțul ei dulce să-1 vadă viind.
Prin inimă, spirit, mîndrețe, virtute,
Prin tot ce recheamă idealu-omenesc,
Ce nouă zîmbește în vise plăcute,
Sorica formează acel tip ceresc.
Îi pare c-aude o șoptă perdută
Ce-ngîină departe um rlu plîngător.
Ascultă, și șopta în noaptea tăcută
Se face cit colo un tropot ușor.
Ea vede dep&nte pe vesela vale
O ceată de umbre 'din umbră ieșind
Și-ncetul cLunceibul și coifuri și zale
Sub razele lunei ea vede lucind.

II

Cine-i cavalerul ce se-întroduce
Într-această curte cu treizeci voinici,
La Sorica dulce
Ce împărătește la castel aici ?
— „Pace ! pace ție, jună mîndruliță !”
Strig-acel ostaș.
Rumenă și albă ca o garofiță
Ea surîde dulce mîndrului drumaș.

„În ace->te chnpuri fără de.cărare,
În puterea nopței noi ne-am rătăcit.
Dâ-ne ospătare
Și ne iartă nouă căci am îndrăznit !”

111

Este miazănoapte. Tînăna Sorică
Pînă să se culce în genuchi ruga.
Rouă tinerică
Albele ei gene dulce rîura.

— „Însă cine bate la această poartă ?
Soțul meu iubit
Striga juna soață... Mulțumesc, o, soartă,
Căci tu niciodată nu m-ai părăsit !”

Sare să deschidă, veselă, ușoară.
Pe rotunzii umeri semănați de crini,
Neagra-i cosicioară
Tremură la raza slabelor lumini.

Mihnea se arată... Sorica pălește.
— „Nu te speria !
Zice cu blîndeță. Cela ce domnește
Vine la picioare-ți, o, Sorica mea!

Sceptru și coroană, inimă și nume
Îți închină ție, fermec răpitor,
Ce aici în lume
Ai venit pe-aripa viselor de-amor !

Cu o vorbă viața, zilele frumoase
Poți să le zdrobești
Și sub ale tale buze călduroase
Totdeodată, dragă, poți să le-nflorești.

Ah ! de cînd în lurae ochii-mi te văzură
Dulce ca lumina unui arc ceresc,
Visele tăcură
Ș-ale mele zile zborul lor opresc !"

— „Măria-sa uită că sînt măritată
C-un june ostaș ?"
Zice și pe fața dulce înrozată
Lacrimile sale cură drăgălaș.

— „Nu-mi vorbi de-acestea !... Domnul îi răspunde.
Soțul tău te uită, sau că a perit
Cine știe unde !
Oastea tătărască oastea-mi a zdrobit...

Vin'la fericire, albă drăguliță,
Fermec aurit!
Cu zîmbirea dulce dup-a ta guriță
Vino de îmbată sufletu-mi răpit !

Țara cu morminte, sînge și durere
O voi semăna,
însă tu, o, dulce fermec de plăcere,
Pe-ale ei ruine nu îmi vei scăpa !"

La aceste vorbe, timidă, sfioasă,
Cade în genuche lăcrămînd amar.
Roagă călduroasă,
Dar nimic n-atinge pe acest barbar.

De-o gîndire sîntă pare inspirată ;
Nu mai plînge ea
Și pe fața-i albă, încă înrouată,
O zîmbire dulce vine a părea.

— „Măria-ta, doamne, ce încredințare
Poți să-mi dai că mîine nu mă Vei uita ?
Căci de întristare,
Cînd vei fi uitată, viața voi lăsa !.."

Te iubesc eu însumi, însă sînt soție...
Ah ! cît s-a luptat
Inima-mi cu-această sfîntă datorie
Care legea lumii pentru noi a dat !.."

— „Vezi, o, mîndruliță, de ce-ascunzi tu mie
Inima ta dulce ? ...Ah ! sînt fericit !
Moartea chiar să vie,
Voi muri ferice dacă sînt iubit!.."

— „Domnul vieței mele, lasă-m-a mă duce
în cămara mea,
Ca să-mi peptăn părul!" •— „Du-te, înger dulce
Dar, o, mîndruliță, nu întîrzia !"

Iată, zice-n sine, ce e o femeie !...
Dar ce-mi pasă mie, dacă sunt iubit ?
Pear-orice idee !
Viața este dulce, eu sunt fericit !.."

Dar Sorica intră. Ea e coperită
într-un văl undos.
— „Domnul meu, privește dulcea ta iubită !"
Și lasă pe dînsul capul ei frumos.

El rădică vălul ca să o privească,
însă se retrage, pare-nspăimîntat.
Fața ei cerească
Palidă ca moartea lui s-a arătat.

— „M-ai ucis, îi zise trista copilită.
Am băut venin !"
Vorba i se stinge pe a sa guriță
Și din sînu-i viața zboară pe-un suspin.

Astăzi vîntul geme într-această casă
Unde fericirea a împărășit.
Cupele sînt mute pe deșartă masă.
Paiajenu-ntinde firu-i învechit.

1853

PROFIRA

— „Pe Neajlov la vale tătara a călcat,
Iar tu, o, Caloiene', de cînd te-ai însurat,
Treci viața-n moliciune ; uitarea învălește
Și armele-ți ș-un nume ce nu mai strălucește !
Deșteaptă-le, nepoate, din letargia ta,
Și hat cu noi pe dușmani din țar-a alunga !

Așa vorbeau Voinestii cu plete de ninsoare ;
Așa vorbeau moșnenii cu vorbe rugătoare
Lui Caloian viteazul ce șade-n Bolintin
Și nu mai va să știe de turc, nici de creștin.

— „Ce zici tu, mîndruță ?" — „Ce pot a spune eu ?
Dar cred c-ai face bine să pleci, o, dragul meu !"
— „Să plec, și tu, Profira !... Dar te gîndește bine !
Sub care priveghere te voi lăsa pre tine ?"
— „De tine despărțită, o, dragă soțior,
Voi trece nopți și zile în lacrimi și în dor.
Dar totodată, mîndră de tînărul meu mire,
în lacrimile mele afla-voi mulțumire !..."
— „Eu cugetam din contra, că ai să mă oprești !
O, dulcea mea Profiră, tu nu mă mai iubești !"
— „Ce spui tu, drăguliță ? O, doamne, ce gîndire !"
Ea zice și dulci lacrimi de dulce fericire
în rîuri argintoase pe față-i se înșir.
Cu păru-i și cu vălu-i cusut cu flori de fir,

Ea șterge plînsu-i dulce și, dulce răsăfătată,
Bărbatului ce plînsu-i răpește și îmbată.
Surîde și îi zice cu glasu-i îngeresc :
— „Voi să te duci la oaste, fiindcă te iubesc !”
Și, rumenind, ascunde frumoasa-i fețișoară,
De lacrimi rouată, în mîna-i albișoară.

— „Ei ! plînsul iar lucește în duleii-ți ochișori ?
Drăguța mea Profiro, tu vrei să mă omori ?”
El zice și cu vorbe de dulce desfătare
Pe sînul mîndrei sale îi fur-o sărutare.
Dar juna Profiriță cătarea a-nturnat
Și-n lacrimi înecată, afară a zburat.

li

în aria albastră lumină luna plină
Și-neacă lunca verde în valuri de lumină.

Dar cine sînt voinicii cu arme coperiți
Ce zboară pîntre umbre cu caii reuniți ?

Din satul Bolintin și satele vecine
S-adună patru sute călări și pedestrime.

Și comandați cu fală de douăzeci moșneni,
Iau drumul către Argeș și trec la Ogrăzeni.

Voinicii merg-nainte ; pe urmă se zărește
Cercel și Beldimanii ce arma-i tinerește ;

Postelnicul Căpriță cu zece vînători
Ce poartă la pistoale mănuchiuri dragi de flori.

Dar pîntre ei se vede o copilită jună :
Pe armele ei dalbe se joacă flori de lună
Și pletele-i norate pe sînu-i rîuresc
Prin umbre și prin roze, cînd caii tropăiesc.

— „Nu... ochii nu mă-nșală !... E mîndra mea soție
Dați armele îndată !... Intrați în erghelie
Să-mi înșăoați fugarul ce nu cunoaște șea !...
La moarte și la viață să zbor cu mîndra mea !...”

El strigă și armează, și calul său sălbatic
S-avîntă pîntre umbre ca geniul fantastic.

Bl merge către Argeș prin luncile cu flori ;
Dar podul trece apa cu bravii luptători.
Atunci el se aruncă în apele profunde
Și calul său înoată ca șearpele prin unde.

III

Pădurile răsună de tropote-însutite.
Mîrzacii se deșteaptă de lesele-inflorite.
Bătaia colo-ncepe, în capul unui lac,
Iar paloșele sună pe hîrci și pe baltac
Și flintele răvarsă o ploaie trăsuitoare
Prin umbra ce domnește pre lumea peritoare.

Dar Caloian, ca vultur ce rumpe-nfuriat
Cu ghearăle și ciocul balaurul turbat,
Se luptă cu tătarii ; iar calu-i ce turbează,
Cu dinții, cu piciorul lovește și nechează.

— „Stăi, mîndre Caloiene. și-mi dă Profira ta,
De vrei să scapi cu viața !...” — „Profira nu ți-oi da,
Dar oi lua eu roabă să dau Profirei mele
Mîrzaca ta cea albă cu ochi de vioarele !...”

Aşa vorbesc voinicii şi-n săbii se lovesc
Şi armele lor dalbe răsună, seînteiesc.
Dar cine este cela ce se rostogoleşte
Şi de pe calu-i cade în lacul ce roşeşte ?
Mîrzaeul cel mai mare !... Tătarii speriaţi
Mîrzacele îşi lasă cu ochii lăcrămaţi
Şi fug în umbra nopţii ca pasări rătăcite
Cînd geme vijălia prin lesele-nflorite.

A doua zi moşnenii trimis-au lui Mihai
Stindarde, robi şi roabe, şi două sute cai.
Iar domnul tuturoră dă daruri meritate
Şi Proîiriţei cruce cu petre nestimate.

1833

TUDORA

— „Ce dorinţi tăcute inima-ţi conjoară,
Dulce soţior ?
Astă una dată pentru-nfîia oară
Lîng-a ta Tudoră tu eşti gînditor !”

— „Mă duceam cu gîndul l-ai mei bravi ce-aşteaptă
Spre a-i comanda,
Cînd a ta vorbire dulce mă deşteaptă
Şi goneşte visul ce mă fermeca !”

Astfel zice banul consuratei sale.
Însă i-a ascuns
Sub aceste vorbe foarte naturale
Cugetele triste care l-au pătruns.

Udroa este sigur că a lui soţie,
Cît va vieţui,
Are sa respecte a sa datorie
Şi pe ale sale patimi va domni.

Însă prin amorul ce-are pentru-onoare
Şi cuvîntul dat,
Iar nu prin iubirea dulce, arzătoare,
Ce-albele lui plete nu iau insuflat.

Astfel de gândire vine de răpește
Vechiul luptător
Și din geana-i albă când și când lucește
La lumina lămpii lacrimi de dor.

Juna lui soție șade întristată
Lîng-al ei bărbat.
O maramă albă cu-aur semănată
li învălește păru-i răsfățat

Care-n unda lină și Întunecată
Curge pe-al ei sin,
Florile de umbră din cosița-i lată
Crinii dupe față-i drăguleți îngîn.

Ochii ard ca două picături de mare
Ce le-au aurit,
Soarele cel dulce cu o sărutare
Pe gurița-i coace fragul bălsămit.

— „Lupta ! Lupta ! zise alba Tudorică,
E rivala mea !
Căci tu prea adese, tristă, singurică
Pe a ta soție o lași pentru ea !”

La aceste vorbe dulci și plîngătoare,
Spuse cu amor.
Ea lăsă să cure două lacrimioare.
Iar pe fruntea Udrei se lăți un nor.

— „Ce zici tu, Tudoro ? Te gîndește bine :
De nu m-aș lupta.
Țara ta, tu însuți, cel mai dulce bine,
în robia crudă pradă ați pica’.

— „Ai cuvînt, răspunse tînăra soție.
Eu nu m-am gîndit. -
Nu băga de seamă... o copilărie
Și-i sărută părul în rezbel albit.

II

Dar cine-s cavalerii în zale îmbrăcați
Ce zbor în sînul nopței pe cai focoși, turbați ?
Sub razele de lună ici, colo se arată,
Prin umbrele tăcute se perd iar deodată
Și la castelul Udrei deodată se opresc
Cu caii lor sălbateci ce-n late spume-albesc.
— „Deschideți, strigă unul, și dați-ne-ospătare !
Tătarii ne preurmă în număr foarte mare.
Eu sînt Buzescu Preda, iar cel mîndru voinic,
Cu pletele-aurite, e fraU?-meu cel mic.”

III

Abia cu banul Udrea ei vorbele-au schimbat
Și trîmbița fatală în turn a răsunit.
— „Tătarii !” strigă unul și alții repetează,
Și alții cu-nfocare spre luptă se-narmeză.
Atuncea luna plină din cerul înflorit
în pulbere ascunde al ei disc aurit,
Iar aerul răsună de țipete turbate
Și mii de cai înoată în umbre-ntunecate.

IV

Tătarii înconjoară castelul boieresc.
Buzeștii dupe turnuri bătaia cîrmuiesc.

Iar căpitanul Udrea, uitînd că e rănit,
îmbracă armătura-i și coiful aurit.

în pulbere, în flăcări viteji și caii per
Și armele răsună pe paveze de fier.

MELODII ROMÂNE

1858

Deodată luna plină din pulbere răsare
Și mîngîie românii c-o dulce sărutare.
Atunce toți tătarii, zdrobiți și alungați,
Lăsînd mulți morți pe vale fugiră-nspăimîntați.

vi

Pe cîmpul de batale, prin sînge și prin flori.
La focul stelei dulce ce trece pîntre nori.
O umbră rătăcită din cînd în cînd apare,
Din cînd în cînd se perde c-o dulce suspinare.

Acesta este-un june și mîndru cavaler,
Cu ochii dulci ca fața seninului eter,
Cu plete lungi și negre ce cad în răsfățare
L-a vînturilor serei suavă sărutare.
Pe fața-i întristată dulci lacrimi rîuresc
Și armele-i frumoase la stele strălucesc.

Un gemăt de durere în vale îl oprește.
El stă, ascultă plînsul, se pleacă și privește
Un vechi ostaș ce moare în sînge răsturnat.
— „El este !” strigă umbra cu părul negurat.
A doua zi, prin morții din valea înflorită
Zăcea bătrînul Udrea pe-o brazdă înverzită
Ș-alături o femeie schimbată-n cavaler,
Cu ochii dulci ca smalțul seninului eter.

FOST-AI TU FRUMOASA, TU, PATRIA MEA

Ca frumoasă, dulce și plăcută roză,
Ce voios surîde rumenelor zori,
Ca fluture d-aur ce, venind din flori
C-un torent de raze, dulce se rează
Pe ghirlanda verde printre sărbători ;

Ca vergina jună care, la festine,
În antice timpuri candidă părea,
Semănînd pe cale florile divine
Viselor poetici-grațioase, line ;
Fost-ai tu frumoasă, tu, patria mea!

Ca torente turburi ce prin nopți fatale
Rîură gemînde, spumă furios
Si prin stînci sălbateci se doboară jos.
Fiii tăi din munte coborau spre vale,
Cu paloșe mîndre, cu suflet voios.

Ale tele fiice ca vise ce luce
Și prin nopți de chinuri amăgesc ușor,
Neputînd la luptă calul a conduce,
Răvârsau prin inimi inima lor dulce
Plină de virtute și de sînt amor !

Astăzi lot slăbește, se preface, piere !
Cel ce cunoscuse strălucirea ta,
Astăzi să te vadă, tristă decădere,
Inima-i ar geme ruptă de durere,
Ochii săi în lacrimi i s-ar îneca !

Ați văzut voi roza care se-mlădie,
Conservînd ferice frumusețea sa ;
Dar pe care viața nu mai revifie,
Nu-i mai dă culoare, frăgezime vie,
Fermecetele sale cu care-neînta !

Asfel strălucește rara-i frumusețe
Ce pe toți incintă, fermec înzeît !
Dar perii-a viața care dă junețe,
Inima, voința, dalba tinerețe.
Tot e veștejit !

Nu chemați acele suflete sublime
Ce păștea cu fală, vechiul, dalb pământ !
Nu poci a răspunde decît prin suspine ;
Inima-mi se rupe cugetînd în mine
Și plîngînd dulci zile care nu mai sînt !

ÎN TIMPURI DE CĂDERE

în timpuri de cădere, de lacrimi și de dor,
în splendide festine,
Mai mulți, uitînd al țării preadulce, sînt amor,
Cătau prin dezmiardare sa-mbete viața lor,
Să-nece-a lor rușine.

în muzică și danturi să scură timpul lin
Și viața lor zîmbește ;
La mesele molateci cu fericire-nchin
în dalba sănătate tiranului strein
Ce țara le robește !

Dar cînd se stinge focul nebunei desfătări,
Și pacea lor se stîNSE !
Meserii varsă lacrimi, eterne suspinări,
Căci lanțul ce trecuse pe sînul dulcii țări
Pe brațul lor se-ntîNSE.

Oh ! cine poate spune cît ei au suferit
Robiți aici în lume ? !
Pcrit-au sub lovirea chiar celor ce-au dorit.
Și nimeni niciodată d-atunci n-a mai șoptit
Al lor odios nume !

FECIOARA DACIEI

I

Plîngeți crinul tînăr, ce mutat de vînt,
Naște lîngă piatra tristului monnînt!

Ii

Abia se formă foile,
A morței mînă rece
Pe fruntea sa cea tînără
Cu răsfățare trece.

își perde frăgezimile
Și splendida coloare ;
îngheață, pierde repede
Surîsu-i, dulcea floare.

în darn înturnă fețele
Cătînd la raza vieții,
La sărutarea soarelui,
La roua dimineței;

La grațioase aure
Ce-l lasă-n întristare
Și nu-i rejună zilele
Cu dulcea lor suflare.

618

în line horuri fluturii^
Plutesc pe lîngă sine,
Dar nu-i culege lacrima-
Cu sărutări divine.

Iar vermile mormîntului
Al său crud mire pare ;
îi soarbe restul zilelor
Cu rece sărutare.

III

Asfel este soarta verginei Daciei !
Vine cununată de fermec ceresc,
Dar abia cu roze grațiile pletesc,
Florile juniei,

Și plăpînda-i frunte se pleacă pe dor.
Sufletul ei perde cerescul tezaur
Cum perd flutureii grațiosul aur
Din aripa lor.

Omul cu frumoasă, nobilă gîndire,
Nu culege dulce sărutarea sa ;
Sufletele slave, fără de mărire,
Viață, poezie, crud îi vor seca.

eis

în inimile voastre de ce nu poci eu oare
Să vărs căldura sacră ce-ncege sînul meu ?
Atunci ați trece viața cum trece-o sărbătoare,
înalte Dumnezeu !

ȘI FLORILE PLĂPÂNDE DIN CÎMPURILE NOASTRE

O, frați d-o suferință, d-o țară, d-o durere,
Se cade ca proscrisul ce voi ați blestemat
S-atingă sînul vostru cu flori de mîngîiere,
El, cel neanîngîiat!...

Și florile plăpânde din cîmpurile noastre,
Născute pe mormîntul vitejilor străbuni,
Sînt mult mai rizătoare ca sufletele voastre,
O, frații mei cei buni !

Oți! sufletele voastre sînt întristate foarte !
La vechea strălucire sînteți nepăsători ;
La cîntece fatale de doliu și de moarte,
Căteți ascultători !

Eu vă respect durerea ce viața vă-neonjoară ;
Cu voi, înftotd-auna vărs lacrimi chiar eu.
Dar laodimile^alină durerea voastră oară,
O, mare Dumnezeu !

Adeseaori un popul ce cade sub durere,
Durerele-i amare lui însuși e dator !
Să plingă cel ce pierde speranță și putere,
Ce merită-al său dor !

Dai" inima ce-i plină de viață, de mărire,
La moarte și la doruri privește cu dispreț!
Așa făcea pe timpul de fală, fericire,
Românul cel măreț.

HARPA POETULUI ROMÂN

Asfel cum în seară murmur aurele
Prin cosița d-aur unei dulci vergini,
Răspândeam odată cinții mei divini
Prin coardele mele !

Stelele prin aer cursul lor opreau.
In voioasă horă grațiile frumoase
Surâzând veneau
Să sărute dulce coardele-mi voioase.

Iar atunci când coarda răsuna fălos
Rechemând în lume timpul glorios,
Fiii României
Cu eroici arme se-nvesteau voios.
Neamicii țării intrau în mormînturi,
Pulberați ea norii de turbate vînturi.

II

Dar azi albește pulberea
Pe coardele-mi sonore
Oe sub suflarea grației
Scot oînturi răpitoare.

Căci, pentru cine coardele
Vor da cînturi suave,
Cînd frunțile sînt palide
Și sufletele sclave ?

în patria vitejilor
Azi cel ce locuiește,
La patrie, la glorie
Cu dor nu mai gîndește !

BUCIUMUL ȘI FLUIERUL

BUCIUMUL

în darn moduli, o, fluiere,
Cântări de fală pline,
Căci (moartea naște ^n suflete
Ca viermi în flori divine.

A fost un timp de glorie ;
Azi pere sub durere ;
O suvenire tulbure
Prin noapte luce, pere.

Ca visele plăcerilor,
A căror umbre line
Plutesc în sînul dorului,
în ziua care vine.

S-a stins în umbra timpului !
Fatala moliciune
Prepară luptătorilor
Molatece cunune.

FLUIERUL

Cugetări amare ! duceți negrul zbor
Sufletelor slabe ce s-abat de dor ;
însă voi, speranțe dulci și tinerele,
împlețiți cu roze cîntecele mele !

Inima română
N-a pierdut junețea cea viețuitoare,
Nici viteaza-i mîină,
De plăceri molateci, n-a slăbit sub soare.

BUCIUMUL

Nu-mi mai vorbiți de patrie,
Căci plînsul mă supune :
în mijlocul plăcerilor
întrista •tristu-i nume.

Plăpînda, blîndă pasere
Cînd cade sub prinsoare
își mușcă fierul lanțului
Și bate-n aripioare.

Și fiicele Carpaților,
Gingașele căprițe,
Cînd cad în prada lupilor,
Se apăr din cornițe,

Dai' frații-mi n-au virtuțile
Nici aștor dulci ființe :
Plecați, se pleacă timpului
Și lungei suferințe.

FLUIERUL

Totd-auna-n lacrimi nu s-or risipi
Inimile june,
Mîine cavalerul pe fugar în spume
Pe câmpul de lupte mîndru va porni ;
Paloșul cel splendid va luci cu fală
Pe coifuri de fier ;
Știrea 'triumfală
Gloria română va purta la cer.

**Dincolo de noapte, zorile lumină ;
Dincolo de doruri, viața luce lină ;
Numai ochii celor ce de moarfce-s plini
Nu pot să pătrunză dulcele-i lumini.**

BUCIUMUL

**Văzut-am ianna luncile
Uscate, tristătoare,
Dar azi cu flori dulci, magice,
Se coper rîzătoare.**

**Văzut-am fruntea verginei
Pălită, durerată,
Dar azi cu dulce purpură
Le fața semănată.**

**Dar zilele, dar secolii.
Sub care totul pere,
Nu schimbă, diulce fluiere,
A țarei grea durere !**

**Pămînt al suferințelor !
Te pleacă și suspină,
Căci pentru tine soarele
In negură declină !**

**Iar tu, gingașe fluiere,
'Mpletit cu flori divine,
Precurmă melodiile
De tinerețe pline !**

**în darn mai cînți; accentele-ți
D-amor și libertate,
în inimile morților,
Cum crezi că pot străbate ?**

**Așa cereasca pasere
Modulă pe morminte,
Dar nu unei mișcă sufletul
Acelui ce nu simte.**

**Azi sufletul românului
E rece ca pămîntul
Cînd iama-ngheață fluviul :
Mai mult e ca mormintul.'**

**Pămîntiu^n timpii rozelor
Cu dulci flori se-ncunună
Și, sub lovirea fierului,
Mormintele răsună ;**

**Iar tu, frumoasă patrie,
Ramii in amorire
Cînd tinerele cîntece
Te cheamă la mărire !**

FLUIERUL

**Țară ! șterge-acele triste lăcrimicri
Dupe fața jună !
împletește părul cu fragile flori,
Vechea ta oununâ.
Căci sosește ziua cea de sărbătoare,
Ziua nunței tele cu mărirea ta !
Să nu te găsească stînd îndoitoare,
Stînd a lăcrima,
Mirele tău dulce ca cerescul soare !**

BUCIUMUL

**în nici un timp plăcerile
Din sărbători voioase,
Pe frunțile fecioarelor
N-au pus flori mai frumoase !**

Răsună, sună cupele
Și hora saltă lină.
Copiii țarei bravilor !

Ascumde-ți capul, pasere,
Plmgîiid sub aripele !
Veliți-vâ-n nori frunțile,
Voi, minunate stele !

Voi, râuii dulci, secați-vâ
Torentele suave !
Să nu mai ude buzele.

în patria vitejilor

M-apasâ viața ș-aerul
Și sufletu-mi slăbește !

îți las, frumoasă patrie,
Eternă salutare.
Nu voi
S-am tot o mormîntare !

FLUIERUL

Cînd să fii o stană rece mămiurată,
Dulce țara mea !
Din a noastră viață jună și-nfocată
Te vom re-nvia !

Viața ta-i a noastră, viață, sînge, nume...
Iar amoru-ți tânăr ne reține-n lume ;
Pentru tine moartea drag vom înfrunta !
Pînă ce m-or sparge, dulce voi cînta !

AVUȘI TU ZILE MINDRE

I

Avuși tu zile mîndre cînd fruntea ta curată
De laurii măriei lucit-a-ncununată.
A bucuriei rază pe fața ta năștea
Și spada de bătălii în mînă-ți strălucea,
Iar harpele poetici, prin sărbători voioase,
Spuneau a ta mărire și fapte glorioase.
Copiii tăi, o, țară, ou drag te dezmierdau.
De dulcea-ți amicie streinii s-onorau.
Atunci și fiii nobili erau stimați în lume,
Iar fiicele-ți frumoase purtau mai dulce nume,
Căci într-acele timpuri, o. țara mea, la noi
Femeile române nășteau, creșteau eroi !

II

Dar brațul tău azi cade și corpul tău slăbește.
Azi, inima supusă, de tine se-ndoiește,
Iar zilele-ți voioase d-acuma s-au umbrit.
E moartă bucuria pe sînul tău zdrobit!
Plîngi, patrie română, cu lacrimi de sînge.
Cu sufletul in moarte, suspină și te plînge,
Căci floarea vieței tele de doruri s-a fanat.
Sub umbra cea de lacrimi ce-n lume-ai revărsat
Tâcerea de morminte zdrobitul sîn coprinde.
Pe numele tău splendid uitarea se întinde.
Copiii tăi cei vitrigi se-mbatâ toți d-amor,

Cînd lacrimile tele ca rîuri se strecor,
Cînd sub loviri cumplite tot corpul tău tresare,
Cînd... te fărâcă sub cruda-i apăsare,
Cînd umilința crudă coboară capul tău,
Cînd visele frumoase se schimbă toate-n rău !
Pe fața ta ce verde, mulți oameni rătăcesc,
Dar inimile-s moarte : nimica nu doresc,
Nimica decît umbra sub care se strecoară,
Ca paserile nopții ce-n noapte vor să moară...
Plîngi, patrie de doruri, cu îacrime de sînge !
Cu sufletul în moarte, suspină și te plînge !

ui

Dar, prin aceste lacrimi durerile îmbuni !
Nu ! lacrimaele-s date plăpîndei slăbiciuni.
Acele imîndre lacrimi, o, patrie dorită,
Sînt viața ta ce fuge, sînt inima zdrobită !
Complîngerile tele răsun ca la mormînt
Și fruntea ta se-ndoaie oa crinul dulce-n vînt.
Speranța nu mai luce prin lacrimile tele.
Durerea te hrănește din crudele^ndoiele.
Dar floarea de speranță ce stînge crudu-ți dor
Răsare poate dulce departe-n fiitor ?
Ce muritor cunoaște misterele divine
Și fericiri ce soarta păstrează pentru tine !
Toți fiii României nu sînt ai vieții sclavi.
Pămîntul bărbăției mai poate naște bravi.
Deci cugetele-ți toate ce te-narmară, foarte,
Nu s-ar cădea să fie de doliu și de moarte.
Oh ! nimeni n-are dreptul nicicum a-ți disputa
Pe fiitor cea parte din fericirea ta !

1853

630

LA DANUBIU

O, rîu de timpuri mîndre, Danubiu maiestos
Tu ne rechemi ou fală 'trecutul glorios
Cum un bătrîn ce timpul îl uită să răpească
Recheamă celor tineri mărirea strămoșească
Dar rechemînd virtutea străbunilor eroi,
In timpuri de cădere, cît dor deștepți în noi

II

în aurora tîmpului,
în zile mai senine,
Nu cunoscuseși fiarele
Popoarelor streine.

Pe malurile fragede
Creșteau flori parfumate.
Eroi și blînde vergine.
De grații cuminat.

Iar undele cu vasele
Se-ncununau voioase
Ca valurile cîmpului
Cu flori primăvăroase.

631

**Cînd armele streinilor
Tunau p-a ta cîmpie,
în vijelia luptelor
Tu tresărea-i c-urgie.**

**Sub undele sălbatece
Sorbeai tu hoarde rele ;
Cu sînge, cu cadavere
Ciirau undele tele.**

**Atunci și fiii patriei
Strigau cu flăcărare :
„A noastră-i vechea Dunăre
Și dalba-i apărare !”**

in

**P-ale tele valuri azi ca altădată,
Cresc flăcăi, fecioare, flori frumoase cresc,
Dar flăcăii pleacă fruntea durerată,
Verginele varsă lacrimă-nfocată,
Florile născute se și veștejesc.**

**Vasele se leagăn peste valuri, line,
Dar cu fericire nu le poci vedea,
Căci aceste vase toate sînt streine
Și iot pare-n lacrimi la vederea mea !**

**Astăzi ca-n vechime, cînd p-aceste maluri
Armele streine tună cînd și cînd,
Tu tresări pe patu-ți, volvori spumegînd,
Sînge și cadaveri rîuri printre valuri.**

**Dar prin toate-aceste feluri de popoare
Ce pe lata-ți față cînd și cînd combat,
Fiii României în deșert îi caț,
în deșert îi cheamă vocea cea d-onoare.**

1854

632

LA UN NOR

**Nor ce treci făr' de țintire !
Eu ca tine sînt strein ;
Tu verși ploaie și mugire,
Eu vărs lacrimi și suspin.**

**Tu dorești întinsa mare
Dintru care te-ai născut ;
Eu suspin cu nerăbdare
Dupe țara ce-am perdut.**

**Prin eterul cu flori d-aur
Tu ferice rătăcești,
Poți să verși al tău tezaur
Pe tărîmul ce dorești.**

**Eu în locuri tot streine
Număr anii ce grăbesc ;
Nu poci face nici un bine,
Țarei mele ce doresc.**

**De vei merge colo-n țară,
Spune celor ce-i vedea
Că-n durere crud-amară
Se consumă viața mea.**

633

**Iar nu spune trista știre
Dragei mele, fraged crin,
Ei să-i spui că-n fericire
Viața-mi fuge, dulce, lin !**

ÎN ȚARI STREINE ȘI-AU SCUTURAT

**în țări streine și-au scuturat
Anii mei tineri florile june ;
Ochii cu lacrimi d-amărăchme
Zilele toate le-au salutat!**

**In dam speranța viselor line
Mi-arată culpa eu dezmierdări,
Aceste roze de desfătări,
Pălesc în umbra țarei streine.**

**Sufletu-mi cade zdrobit de dor,
Și-a răni plantă vindecătoare
Nu se va naște 1-al vieței soare
Nici chiar în noaptea din viitor.**

**Viermele rupt-a la rădăcină
Floarea ce cade către pământ,
Și s-o renască pe-al ei mormînt.
Nu mai e-n viață nici o lumină.**

LEGENDE SAU
BASNE NAȚIONALE
ÎN VERSURI

1858

ȘIR'TE MĂRGĂRITE

(înșiră-te mărgăritare)

Mii de candelucesc
La palatu-mpărătesc,
Căci să face clacă mare
Spre-a-nșira mărgăritare.
Dintre cei ce sînt veniți,
Alții nu-s mai străluciți,
Mai frumoși, mai răpitori
Ca doi tineri frățiori :
Pârul lor în undă lină
'Noată dulce sub lumină
Ca pîrîul rugător
Sub un soare lucitor.

Fiecine istorisește
Istoria ce dorește,
Iar cînd toți au săvîrșit,
Copilașii au vorbit :
— „Două june surioare,
Dulci ca razele de soare,
Pe sub lesele-nflortte
Torc mătăsuri aurite,
ȘIT"te mărgărite !

Iar pe diiumul lăturat
Trece fiul de-onpărat.

— „Doamne, fă-mă-a ta mireasă,
Fă-mă-a ta femeie-aleasă
Și^>i aduce ție-n dar
Vase cu mărgăritar !”

Asfel zice sora mare,
Cu trufie și-ngîmfare.

— „Fă-mă, doamne, nevestică,
Zice sora cea mai mica,
Și-ți voi face doi feciori,
C-ale părului meu flori !”

— „Tu să fii a mea mireasă...
Dulce, mîncă-ă-mpărăteasă !”
Nouă luni, de nouă ori
Străluciră printre nori,
Iar cînd fuse-a noua ori,
Doamna naște doi feciori

Cu coșite-auri te...
Șir-.te-mărgărjte !
Și eu-atîta cit vorbea,
Mărgărelul se-nșirea.

Iară soru-sa cea mare
Cugetind spre răzbunare,
Adiucînd doi arăpei,
I-au asouns în patul ei.

Iar pe-acei frumoși feciori,
Drăgălași ca două floii,
Îi îngroapă prin grădină,
Ling-o veștedă tulpină.

Din copiii bălăiori
Răsărit-au brădiori ;
Dar cînd stelele voioase,
Flori din aer auroase,

Înoui'ună coama serii,
Cînd sînt dulci și limpezi cerii,
Cei doi brădiori ce cresc
Între dînșii-așa vorbesc :

— „Dormi, tu, dulce frățior ?
Căci eu cerc un aspru dor
De măicuța mult iubită
Ce se plinge părăsită.”

— „Nu dorm, căci am auzit
Viersul niaicăi mult dorit,
Fa ne cheamă plîngătoare
Colea-n umeda-nchisoare.”

VIERSUL MUMEI

„Lanțurile greu mă-ncing,
Ochii lăcrimînd se sting :
Dai' să văz pe copilași
Bălăiori și drăgălași,
Stînge-s-ar a (mea-ntri stare
Într-o dulce sărutare !

Unde sinteți, dragii mei,
Plăpinziori și mîfitei ?
Spuneți, mîndre florioare,
Cin'vă scaldă^n lăcrimioare ?
Cin'vă leagă-n cîntări ?
Cin'v-adoarme-n sărutări ?”

COPILAȘII

„Seara primă vereî caldă
Gu dulci lacrimi ne scaldă
Austrul ne-adoat Me lin
In duiosul lui suspin,
Iar a nopței stea tăcută
Cu dulci raze ne sărută.

Dar noi nu mai adormim
De când pUnsul ți-auzlm,
Maica noastră, nu mai plinge,
Plînsu-ți inima ne *iv'mge* !”

Sora mare-era mireasă
Dalbă, mîndră-mpără'teasă.

Sora mare tot aude
Și cu-aceste gînduri crude :
— „împărate, zise ea,
Daca mine n-ai tăia
Cei doi brazi *oe* fruntey-nclină
Pe fereastra din grădină,
Casa ta voi părăsi
Și-n deserturi voi fugi.”

Doamna zice și pe loc
Brădiorii cad în foc ;
Dar prin iarba ce-a-nflorită
Și de rouă poleilă,
P-un tapet de ghiocci.
Iată c-au sărit scînteii,
Și scîntaile ronate
Și de soare sărutate
Se schimbară-n, doi feciori
Drăgălași ca două flori.

— „Noi s-întem cei doi feciori
Cu cōșițele-aurite...
Șir'te mărăgărite !”

Mărăgărekil, *cit* vorbea,
Singur Kyte se-nșirea.

Iară tind a fost numit
Cu măicuța ce-au vorbit,
Ceie mărăgăritarele
S-au schimbat in lacrimele.
împăratu-a cunoscut
Copilașii ce-au pierdut,
P~a lor maica doritoare
El o scoate din prinsoare,
însă s&ța-i vinovată,
între doi fugari lăsată,
în deserturi a plecat...
Soarele s-a-mbucurat.

CĂPRIȚA DE AUR

In nori cinși cu roze și ou-aur curat
Se culcă ferice al vieții-mpărat.
Dar fiul de rege pe calu-i ce zboară
Gonește-o căpriță, plătindă și ușoară,
Ou cornii auriți.

Ea fuge-n pădure și cel ce-o preurmă,
Lăsmdu-și fugarul, pe jos o mai urmă
Sub arbori franziți.

Iar fiicele nopței pe lume cobor
Și-nvăluie toate cu pletele lor.

O slabă femeie ou seci oseniinte,
Cu fețe zbîrcite, păru lui nainte
Și-așa i-a vorbit :

— „Te-nturnă,~mpărarte, căci mîndra căpriță
A fost mai nainte frumoasă domniță
Cu păr aurit.

Un zmeu se răpise de chipu-i dorit,
Dar juna fecioară 1-a desprețuit.

Atunci el îi schimbă popoarele sale
În arbori ce formă dumbrava din vale,
Dumbrava de chin.

Domnița frumoasă cu plete leite
Se schimbă-n căpriță cu coame-aurite,
Frumoase strein !

Acum, e căpriță cît ziua lucește
Și dulce fecioară cît noaptea domnește.

Acolo-i castelul în care petrece.
Dar cîți o preurmă, sub paloșu-i rece
Ca spicul s-abat.

Streine, te-nturnă spre locuri mai bune !
Să mori cînd ești mîndru, puternic și june,
E mare păcat!"

— „Fii bună și-mi spune, ce poci ca să fac,
Turbatele-i gînduri în flori să prefac ?"

— „Te du de găsește, sub plopul ce plînge,
Fugaru-i ce-adapă cu tînărul sînge
De fii de-mpărați !

El poate să-ți spuie misterile sale...
Dar tot e mai bine să pleci p-a ta cale,
Spre junii tăi frați!"

Ea zice. Streinul voios mulțumi.
Spre plopul ce plînge, prin noapte porni.

— „Tu, care-ntreci vintul prin tmarea-ți iutețe
Și-ntumeci lumina cu-a ta frumusețe.
Al soarelui fiu !

O, cal dalb, mă-nvață ce poci face doare
Să capăt amorul căpriței-fecioare,
îmi spune, să știi !”

Dai- calul nichează. Săpatele știrici
Răvarsă prin noapte răsunete-adânci.

— „Ascultă, streine, cu față mult albă
Ea doarme cu mâna pe sabia-i dalbă
Și ou-ochii deschiși.

Acel ce-ar ajunge să-i dea sărutare
Cînd este-adonmită, va face schimbare
în sorții închiși.

Dar ochii fecioarei lucesc înfocați
Și cei ce s-apropiu, se-mtore spăiinîritați.
Tu du-te, sărută, și nu te-ndoiește,
Căci ochiu-i nu vede, deși strălucește,
Frumos călător.

Odată ce buza-ți de frunte-i v-atinge,
Magia fatală pe loc se va stinge
Ca visul de dor.”

Streinul pătrunde prin vechiul castel.
A moutei tăcere domnește prin el.
Iar steaua durerei, tăcută și plină,
Ieșind de sub neguri, revarsă lumină
Pe tristul palat.

Ici, colo prin curte zac oase-aruncate.
Zac oase de tineri ce-n nopți fiuimate
Azil au cătat.

Pe patu-i molatec domnița dormea,
Cu sabia-n mină și cu ochii privea
Ca valuri de raze ce splendidul soare
Răsfrânge voioase p-a zilei ninsoare.
Ce parcă-o pătrund.

Cosițele-i late cădeau despletite
în valuri dulci d-aur, voios răsipite
Pe sînu-i ră<tund.

Pe rozele buzei ce per și-nfloresc,
Cuvinte-nterupte, ca fluturi plutesc,
Pe fețele-i albe cu sînge picate,
O rouă de lacrimi tăcută s-abate
în cursul umbrît.

Ca valul sub focul ceresului soare.
Sub mantia-i d-aur al său sîn tresare
De vise răpit.

— „O, rară minune”, streinu-a strigat,
Văzînd-o dormindă pe fragedu-i pat.

El pasă spre patu-i și cît naintează
Ai fetei ochi seamăn mai mult că veghează,
Mai mult vîi se par.

Gurița-i se mișcă și va să vorbească :
— „Oh ! nimeni în lume n-o să mai ghicească
Misterul armar!”

Streinul cu frică se pleacă pe pat
Și pune pe buze-i un lung sărutat.

Fecioara se scoală și zice-ntristat :
— „D-acuma magia va fi fărâmată,
 Tu scapi viața mea,
Dar cine-n va spune să fie mai bine ?.
Îi zice fecioara necată-n suspine —
 Și dulce plîngea.

— „D-al fi tu ferice cu sufletul meu,
Trăiește, fecioară, căci el este-al tău.”

ZIORINA

Armia de țară de trei zile bate,
Arde și fărâmă streinii-n cetate.

Prin pulbera deasă vine-un cal ușor,
Asfel trece-un vultur învelit în nor.
Către domn se-ndreaptă... Cavalerul sare...
E Ziorina, fiica-i, dulce la călare.

Ea rădică coifu-i ; păru-i grațios,
Ca lung fluviu d-aur se revarsă-n jos,
Pe sub gene-i seînteii două lacrimile
Cum sub nori luminează două dalbe stele.
Și riuri'toare, p-al ei chip senin,
Cad din roză-n roză și din crin în crin.
Bunul domn o muștră pentru ce să vie
Să-și expuie viața... Să se-niturne-o-nvie.
Rara-i frumusețe reunea, răpiți,
Împrejuru-i bravii cei mai străluciți.
Ea pricepe lesne cât era dorită.
Despre-a lor simțire grațios profită.
Smulge de la sinu-i o plăpîndă floare
Umedă d-a sale line lăcrămioare
Și cu niște termeni dulci și răpitori
Ea vorbește-ntr-afel câtră-adoratori :
— „Cine va purcede după-această floare,
Udă de suspine și de lăcrămioare,
Îi voi da, pe viață și pe Dumnezeu,
Mina și junețea sufletului meu !”

Zice, — aruncă floarea dinoolo-n cetate,
Dincolo de șanțuri unde tunul bate.
Zece bravi s-aruncă după floarea sa
Și-neă-o mie d-altii primilor urma.

Asfel ei intrară prin. cetatea tare,
Asiei se-ncepuse falnioa-i luare.

După multe zile, domnul generos
Sade cu Ziorina sub un cort luxos.
El întreabă bravii care din ei doare
Au cules pe șanțuri o frumoasă floare.
Ca să vie-ndată, fiica lui să-i dea.
Nimeni nu răspunde ; nimeni nu venea.
Un bătrîn acolo la vederi apare.
Un bătrîn acolo la vederi apare.
Merge spre domniță, zice cu-ntristare :
— „Iată-această floare — ce viteaz frumos
Dete pentru tine și-a murit voios !”
Dup-aceste vorbe, fata, gîniditoare,
Cu-ale sale lacrimi scaldă-această floare.

ȘTEFAN CEL TÎNAR ȘI DOAMNA-SA

Ștefan stă la masă, zi de sărbătoare.
Doamna lingă dânsul șade gînditoare.
Genele-i noroase oaruită pe jos,
Iar pe mână-i pleacă capul ei frumos.
Umbrele diurerei ooper-a sa față,
Cum pe cerul splendid trece-un nor de ceață.

— „Asrtăzi, zice domnul, zece mii ucig.
Ordinele-s date... Furcile se-nfig !”
Doamna se-nfioară, fruntea-i se-mimbreste.
In profunde gînduri' mîntea-i rătăcește.
— „Cît de dulce vinul rîde-n cupa mea !
Doamne, pentru tine, tu cu mine bea !”

Domnul ia paharul și ou doamna-nchină.
Cupele răsună ; fruntea lor lumină.
— „Doamne, multe rele faci p-acest pămînt,
Multe prăzi și-ucideri fără de cuvânt...”
Zice. Daimnu-aruncă cupa p-a sa față.
Sângele pe frunte-i râură și-ngheață.
Doamna-și șterge roua și cătînd la cer :
— „Astăzi orice crime printr-o crimă per!
Doamne ! roagă cerul... Ești înwnînat!”
Domnul sub durere-i cade săgetat.
Tremură, pălește... Viața-i mai apune
Și zdrobit de doru-i aste vorbe spune :
— „Chiar pe soțu-ți tânăr ai înveninat!”
— „Zece mii, de moarte, moartea-ți a scăpat!”

DROMICHETE

Lisimac închină toată-oștirea sa
Ce-n tărîmul dacic soarta delăsa.
Și, bînd apă, zice-necat de suspine :
— „Zei prea buni ! Ce rele răvârs ați pe mine !
Dintr-un mare rege pe pămîntul meu,
în streine locuri astăzi rob sînt eu î”

Dacii, dupe datini, cer să-omoare prinșii ;
însă Dromichete vine printre dînșii
Și-asfel le vorbește : — „Dacii mei stimați,
De vom da noi morței p~aști streini bărbați,
Frații lor veni-vor cunoaște mult mai mare
în pămîntul nostru pentru răzbunare.
Daca, dimpotrivă, viața le-am cruța,
Amicie lungă ne vor conserva.”
Regele vorbește. popoul consimte.
Regii se *sărută*, cu mîndre cuvinte.
Dacii cheamă prinșii la splendide mese
Unde vase d-aur și bucate-alese,
Vinuri generoase pe meseni răpesc
Printr-un lux ce fermecă-ochiul omenesc,
însă **1**-alte mese dacii-atunci s-așează
Și din vase simple, simplu hospătează.
Lisimac nu știe pentru ce cuvînt
Cu-ndoite moduri, două mese sînt.
Crede că barbarii vor să-i învenine.
Dromichet p^eepe și cu vorbe line :

— „Nu luați aminte chipul cum mîneăm.
Noi cunoaștem luxul, dar nu-**1** practicăm.
El dă nevoițe cari-aduc în viața
Griji ce schimbă-n lacrimi orișice dulceață.
Cu simplitatea, prin streine țări
Nu cătăm prin arme prăzi și răzbunări.
însă de ne-alungă Dumnezei și țară,
Moartea pentru-aceste nu ne pare-amară.
Ne-apărăm cu suflet, devenim eroi,
Căci nevrînd rău altor, nu-**1** vrem pentru noi !”

BĂTĂLIILE ROMÂNILOR

(FAPTE ISTORICE)

1859

ANA-DOAMNA

I

Sufletul lui Carol, regele maghiar,
De dorinți trufașe se îmbată-amar,
Dar cea mai fatală ce-a putut să fie
E ca să supuie dalba Românie.
Exaltat ele dorul care l-a răpit,
Cheamă cavalerii și-asfel le-a vorbit :
— „Viețuiește-un popul dincolo-n Carpăți,
Popol de mari fapte și de rari bărbați.
Asfel cum *WZ* arbor lingă casă crește
Și, crescînd, lumina soarelui oprește,
Asfel astă-dată, pe al nostru sîn,
Crește și va crește poporul român.
Să surpăm stejarul într-a lui junie
Și să spargem cuibul cel ele bărbăție.
Să-njugăm la carul cel triumfător
Căpitanii ageri și pe domul lor !
Să stingem, prin lanțuri și prin împilare,
Focul său de viață, de neatîrnare,
Pînă să roșească d-a se mai gînci
Fericit și liber pe pămînt a fi !..."
Asfel zice Carol, iar maghiarii-aprinși
Jură să zdrobească șoimii cei ne-nvinși.

îî

Carol întră-n țară, asuprește foarte ;
Unde calcă, lasă lacrimi, doliu, moarte !
Asfel se preface cel mai mîndru loc.
Unde trece, arde un torent de foc.

III

Domnul și boierii șed în lata sală —
Toți bătrâni ce poartă părul alb cu fală.
În acele timpuri un boier român
Se stîma, pe-efâta cit era bătrîn,
Căci pe cit în vîrstă el înaintase
În mai multe lupte încă se-nsemnase.
Solii de la Carol dau regala carte.
Despre cele scrise domnului fac pante :
„Daca Severinul încă nu predai
Și vasal de astăzi mie nu te dai,
Cu oștire mare voi veni la tine
Să te pui în lanțuri pentru-a ta rușine !”
Iată cum răspunde domnul generos :
— „Ce dureri apasă sufletul frumos,
Cit, uitînd cu totul regala mărire,
Se coboară astfel prin a lui gîndire ?
Inimile zboară către bucurie,
Dar mai iute încă zboară spre mînie ;
Iar cel ce domnește popoli pe pămînt,
Își luminează calea numai de cuvînt.
Un domn să mărește prin înțelepciune.
Patimile-n sînu-i vin din slăbiciune !
Orice domn se află patimii robit,
L-al măririi templu nu va fi primit.
Voi lua-n vedere toate cîte-mi scrie ;
Pîn-atunci, voi mergeți, fiți-mi ospeți mie,
În răpaos fraged Inimile dați
Și cît viața-i tristă, de puteți, uitați !”

IV

Cum se face noapte, domnul în tăcere,
Cheamă cavalerii și consiliu' cere :
— „Voi, boieri de țară ! Ce vom face oare
Să nu pierdem pacea binefăcătoare ?
Carol, sub pretexte, fără de cuvînt,
Cată să robească ast frumos pămînt !”

Unul dintre dînșii și acel mai june
Ou mărînimie aste vorbe spune :
— „Doamne ! Două chipuri, două drumuri sînt...
Amîndouă rele pentru-acest pămînit...
Unul este lupta, perdere făloasă ;
Gelalt este pacea, viață rușinoasă !
Însă pentru mine, d-ar fi să doresc,
Aș alege chipul cel mai vitejesc,
Căci mai dulce-mi pare moartea cu mărire
Depît cu rușine trista viețuire !”

— „Ale tale vorbe, Basarab a zis,
Îmi îmbată dulce sufletul închis.
Ele mă răsfață ca visări plăcute
De copilărie, de mulți ani perdute,
Pe atunci cînd viața luce fără nor,
Ochiul fără lacrimi, gîndiul fără dor !
Zici ca să ne batem, să perim cu fală ?
Oh ! Vedeți ce idtuke sufletul se-nșală !
Celor slabi în lume dat-a Dumnezeu
Mintea să se lupte cu tiranul rău.
Oastea ne lipsește și ne vor supune...
Să batem tiranii prin înțelepciune !
Să le dăm ce cere, dar p-al lor cuvînt
C-or ieși îndată din acest pămînt...
Mai tîrziu, cu timpul, oști mai mari vom strînge
Și-al lor jug cu fală și folos vom frînge !”
Asfel le vorbește domnul cel mintos.
Cei mai mulți suscris-au actul rușinos.

V

Ana, jună doamnă, pdmtre dînșii vine,
Ga dorința dulce printre vise line.
Ea desface văki-i : raze de mîndrețe,
Prin flori de junie, îi lucesc pe fețe.
Căutatu-i dulce, dar umbrît de dor
Ca un foc de soare o vedem prin nor.

Zeul ce inspiră frageda junie
Cu frumoase gânduri de mărinimie,
Vărsăm fața-i dulce foc dumnezeiesc,
Iar în vorbă-i grații ce pe toți răpesc.

Iată cum vorbește : — „Mîna voastră scrie
Pentru țara voastră moarte și robie.
Inșă mina voastră nu s-a veștejit,
Inimile-n lacrimi nu vi s-au topit!
Nu ! Căci peste toate mintea omenească
În faptele noastre trebui să domnească !
Dar sub vorba minței, mîndre domnitor,
Oamenii îmbracă slăbiciunea lor !
Doamne ! Voi, mai-marii capi ai țării noastre !
Căutați în fundul inimilor voastre
Cugetări și lacrimi pentru-acest pămînt
Ca flori rătăcite pe un vechi mormînt!
Rupeți legătura care ne supune
Și prepară țării ani d-amărăciune.”
Zice. Două lacrimi genele-i stropesc
Și ca roua lină p-al ei chip lucesc.

Sub aceste vorbe ou care-i răspunde,
Bucuria-i dulce domnul îi ascunde :
— „Tu, ce jos în lume fraged am iubit,
Suflete prea gingaș, mie prea dorit,
O, femeie rară ! Dulcea ursitoare
Nu -ți-a dat în parte griji apăsătoare,
Ci prin frumusețe și-ani desfătători,
Lacrimile noastre să le schimbi în flori.
Lasă-ne dar nouă grijile streine
Și petrece-n casă zile dulci și line !”

Timperi de virtute și de fapte mari !
Suflete străbune, nobile și rari !
Ați trecut ca frunza ce de vînt răpită,
Lingă tristul arbor cade veștejită.
Dar stejarul mîndru încă se-mveleste

Cu cununa-i verde care ne răpește.
Iar tu, Românie, totul ce dorești,
Tot ce perzi odată, nu mai dobîndești !
Să cătăm în noaptea timpurilor stinse
Faptele sublime, numele ne-nvînse !
Căci tot ce mai poate, sub al nostru dor,
Să ne mai consoale, e lumina lor.
Asfel sub povara vîrstii ce-î zdrobește,
Cu trecutu-i dulce, cel bătrîn trăiește,
Și încins în lanțuri, robul cel strein
Anii libertății cîntă dulce, lin.

VI

Într-o sală mare, cu lumini puține,
Intră căpitanii, nobilă junime.
Nu sînt ele părerea sfatului domnesc :
Actul de-nchinare îl desprețuiesc.
Vor ca să lovească armia maghiară
Și să spele pata ce-ar pica pe țară.
La lumini de candeli ce se-ngîn ușor,
Ana-doamna vine în mijlocul lor.
Ochii săi se lasă peste adunare,
Străbătuți de dalbă, nobilă-nfocare.
Păru-i spice d-aur din togă scăpînd,
Sînu-i alb ca crinul îi sărută blînd.
Generoasa doamnă asfel le vorbește :
— „Știți că totd-auna, cea ce domnește
Are mari răspunderi, mari împedicări,
Și-n înțelepciune cată cugetări.
Domnu-nchină țara ca s-o mîntuiască
D-armi a streină ce va s-o robească.
Așteptînd să vie timpul priicios,
Asfel, prin furtună un pilot mintos
Strînge pretutindeni vălurile sale
Și cu vijelia merge p-a lui cale.
Înșă numai domnul e răspunzător
La streini de faptă-i ; nu al său popor.
Să spălăm noi hula ce ne-apasă foarte,
Printr-o generoasă și frumoasă moarte !

Să lovim streinii, prin strimtori adinei !...
Să-mbătăm de sînge vulturii din, stânci!"
Asfel zice doamna. Căpitani vor
Și toți jur să moară pentru țara lor.

VII

Ostile maghiare țara părăsesc.
Dar ieșind, pe cale pradă și robesc.
Prada și robia nu sînt rânitoare
Ca aceste vorbe crude, rătătoare :
„O, români, aseundeți armele-ostășești
Și~mbrăeați d-acuma rochii femeiești !
Ca acel ce vine să vă războiască,
A vă cere-n luptă, să nu se josescă !"

Dar a lor trufie repede-a perit.
Printre stînci românii, iată-i, au sosit!...
Săgețile pleacă, aerul străbate,
P-armia streină rîură turbate...
Soarele pălește... Gemete adânci,
Surde, ne-nțelese trec din stînci în stînci.
Coiful se despică ; inima slăbește ;
Pe hîrcile goale, sabia lovește ;
Sîngele se varsă pe sînge-nchegat...
Sufletele zboară... Cerul s-a-nnorat.
Caii nichezează și turbează foarte ;
Oamenii se-mbată de sînge și moarte.
Mulți s-apuc la luptă și-n turbarea lor,
C-unghii și cu gura se fărîm, s-omor.

Asfel cum s-arată dupe vijeliie
Arbori, flori și ierburi rupte pe cîmpie,
Arme și cadaveri d-oameni și de cai,
în grămezi ici, colo stau zăcînd pe plai.

Carol schimbă portu-i... Scapă cu rușine ;
Dar puțini îl urmă, puțini fug cu sine.

Multe zile rîul sînge-a răvărsat
Și-ale lor cadavre le-au împrăștiat.
Multe nopti vulturul ce pe stîncă plînge,
S-a hrănit cu carne, s-a-mbătat de sînge !
Pînă-n timpii noștri, coifuri ostășești,
Paloșe și pinteni, prin stînci mai găsești.

IX

P-o măgură verde muzicile sună,
Căpitani tineri cu respect s-adună
Lîngă căpitanul june, înfocat,
Ce-ntr-naceastă luptă mîndru-a comandat.
Căpiitanu-aruncă coifu-apăsător :
Părul p-al său umăr cadă rîzător.

CETATEA ALBA (AKERMAN)

Știți voi câte valuri se rădic pe mare
Cînd o vijelie suflă cu turbare ?
Asfel sînt la număr mîndrii musulmani
Ce-apără cetatea sclavă de mulți ani!

Într-un fluviu d-aur, soarele lucește
Și pe coifuri, arme, focu-i strălucește.
Ștefan stă sub cortu-i împletit cu fir ;
Celele Moldavei lîngă el deșir.
Pasă dorobanii cei cu coapse late,
Cu scliptoase coifuri în argînt lucrate,
Îi urmez panțirii ce pe cai în spume,
Ca ușoare vînturi, lunecă prin lume.
Călărașii țarei pe vînoși fugari,
Îmbrăcați în zale ca bătrîni stejari,
Între toți curtenii pasă cu mîndrețe,
În vesminte d-aur, cu frumoase fețe.
Apoi toporanii de săcuri armați
Și codrenii ageri și de toți stimați,
Ziși și pepitul țarei, căci aveau chemare
S-apere Moldova de oștiri tătare.
Dupe dînșii pasă sprinteni vînători
Renumiți în lupte ca săgetători.
Și tunarii țarei toți în negre poarte,
Pestrițate-n roșu, crud simbol de moarte»

Mai veneau în urmă &ști de mercenari,
Cei cu fruntea mică, ce se zic tătari.
Unguri lați în spete, cu mustăți stufoase,
Leși cu părul galben, cu cerbice groase,
Apoi tighimenii și alți republicani
Pasă mai de laturi cu-ai lor căpitani.
Ei erau vasalii M Ștefan cel Mare
Și veneau la luptă dup-a lui chemare.
Cetele române rîur în cîmpii
Ca rîuri de ploaie după vijelii.

Cu Ștefan sub cortu-i capii toți s-adună
Ca să rînduiască lupta împreună.
Unul d-între dînșii vorba a luat:
— „Armia turcească crește ne-ncetat.
Dunărea tresare, geme sub povară
Și cu nencetare varsă oști în țară.
Nu ar fi mai bine, mare domnitor,
Să-așteptăm să vie noul ajutor ?”
Ștefan îi răspunde cu vorbire lînă :
— „Oastea noastră-i bravă, chiar de-ar fi puții
Lupul singur numai, știți aceasta voi,
E d-ajuns să spargă turme mari de oi.
Focul dupe fumu-i nu poți socoti;
Sufletul ou trupul nu poți potrivi ;
Bărbăția sîntă care ne mărește,
Numărului mare locul împlinește.
Mulțimele-neacă numărul cel mic ;
Sufletele însă mai mult le ridic.
Asfel vijelia fumul sparge-ndată,
Dar mai mult aprinde flacăra-i turbată !”
Dorobanii pleacă. Soarele din nor
Se răsfrînge splendid pe peptarul lor.
Viile răsfrîngeri ce-n metal se-ngîină,
Turbură, orbește armia păgînă.
Lăncile pe pepturi lunecă ușor
Sau răstoarnă bravii dupe caii lor.
Sabia în coifuri intră sau se frînge ;
Armele lucioase se roșesc de sînge.

Sîngele se varsă... Paloșul de fier
Se înfinge-n carne pînă la mîner.
Caii calcă leșuri, se încruntă foarte,
Oamenii se-mbată de turbata moarte.
Turcii iau de fuga,, pasă spre cetate.
Poarta se deschide oștii fărîmate.
Insă fugătorii, cu cei ce-i alung,
Cu spelele-n spate, totd-odată-ajung.

Cum pe fața mării, după o furtună,
Valuri lîngă valuri luptă împreună,
Asfel în cetate prin adinei strimtori,
Mestecați se luptă vinși și vingători.
Strigăte de-nvingeri, de plîngeri durere
Se înalță în aer... Soarele repera.

Pe o lată piață, printre fum și sînge,
Armia lui Ștefan mai ales se strînge.
Acolo-i saraiul. Pașa, cu pușini,
Apără haremul înecat de creștini.
Ștefan își repede calul alb de spume,
Dintr-o gură-n alta trece mîndru-i nume.
S-a luat saraiul. Sabie și foc,
Pradă și urgie fulger acest loc.

Cum prin vijelie sună felurite
Vînturile nopței, printre stînci trăsnite,
Ploile muginde, tunetele-adîmci,
Păurile turburi ce cobor din stînci,
Asfel se înalță sunetele d-arme,
Strigătele d-oamemi, crîncenele-alarme.
Locul de cadavre este semănat,
Sîngele torente gîlgîie turbat.
Calul, la vederea leșurilor moarte,
Sforăie, răsaltă, ise-nspăimîntă foarte ;
A derăpănării umbră I-a lovit...
Omul singur vede, pare fericit !
În clerăpănare sufletu-i se-mbată.
În oroarea morței gloria sa cată.

O femeie turcă printre cete pasă...
Merge către Ștefan ; în genuchi se lasă,
Își rădică vâlul : ochii lăcrămați
D-o durere mare par împovărați.
Pe bălaia-i coamă flori apar voios
Cum lucește p-aur smalțul grațios
Și cum crinii tineri printre raze-albesc,
Prin buzele-i rumeni dinții strălucesc.
Asfel cum lumina soarelui văratec
Aurește fața lacului molatec,
Căutarea vie noată voluptos
În azuru-i dulce, candid, languros,
Sub albeața dulce dupe juna-i față
Rîur delicate valuri de roșată,
Ca dorinți frumoase prin vis virginal,
Ca buchet de roze prin vas de cristal.

Ștefan, cu mirare, calul său oprește,
Crede-un vis ferice, care-I amăgește.
— „Cum în dalbe lupte tu ești curajos»
Doamne ! dupe luptă, fii mărinimos !"
Ștefan se gîndește. C-o mișcare face
Omul de s-alină, armele de tace.

MILITA

Mircea cere oaste regelui maghiar
Să coprinză țara, **autoritate**,
Și promite drepturi de vasalitate
 Cu tribut sau dar.
Regele consimte. Mircea vine-n țară.
Lovenț este duce p-armia maghiară.
Pretutindeni țara **se-nvește-n dor**
Unde se răvarsă rîndurile lor.
Asfel unde trece crivățul tomnatec
 Frunzele pălesc,
Florile se pleacă p-al lor pat molatec
Și cu-al morței doliu toate se-nvelesc,
Căci erau la număr ostile maghiare
Cîte viața noastră grele doruri are.
Într-această luptă, domnu-ambitios
E-nsoțit de fiica-i, suflet grațios.
Două caractere diferite foarte,
Cum contrastă viața cu firoasa moarte.
Milita aude faptele amari
Ce revarsă-n țară barbarii maghiari.
Sufletul ei tinăr suferă-n tăcere,
Ochii săi revarsă lacrimi de durere.
Lasă cortu-i, pasă cu doi scutieri
Către capul oștii, printre cavaleri.
Ochii-i ard în flăcări dulci și tinerele,
Cum lucesc în soare două micșunele.
Frumuseți și grații, maiestate, dor,
Se certau plăcute pe locașul lor.

Părul ei ce scapă din suave vele
Cade-n valuri d-aur, bătuți d-aurele.
— „Mare căpitane, oare voi veniți
Cu armele-n mină să vă războiți ?
Sau veniți s-ucideți femeile blînde
Ale căror arme-s lacrimi arzînde ?
Ale tele cete pradă și omor
Ori în care parte calcă pasul lor !"
Asfel îi vorbește juna frumusețe
Și pudoarea varsă purpură pe fețe.
Vorbele-i frumoase pe toți au 'pătruns.
Lovenț căpitanul asfel a răspuns :
— „Nobilă fecioară î Ale mării valuri
Fac mai mare zgomot cînd ajung la maluri.
Asfel aste cete ce cu noi se-mpae,
Unde-ajung la margini mai mult zgomot fac.
Eu voi pune ordin astor aspre rele.
Jur să taie cerul firul vieței mele !"
Fata mulțumește, iese surîzînd,
Bucuria luce pe chipul ei blînd.

— „Focul, cruda moarte cază p-astă țară.
Pin' la cel din urmă fiii țarei peară !"
Asfel căpitanul zice către-ai săi.
Asfel calcă vorba ungerii cei răi.

Dan și cu românii vine cu turbare,
Cade fără veste-n ordele maghiare.
Spedele se-nalță, fulgeră, lovesc,
Oameni cu-oameni luptă, cai cu cai s-izbesc.
Cum pe rîu se varsă mii de crețuri line,
Tresărind sub focul stelelor divine,
Asfel se zărește la vărsat de zori,
Pe cîmpia lată, bravii luptători.
Către cerul splendid se rădică-un nor :
Pare că-i e umbra sufletelor lor,
Celor ce las vieța! Corpurile mute,
Văduve de viață, rinduri sînt căzute.

Mircea merge-n frunte p-un fugar spumat
Ce înaltă capul ca șarpe turbat.
Ori pe unde Mircea caută să treacă.
Cetele române pare că se pleacă.
Mîinile-ostenite sabia scăpau,
Cei mai mulți spre fugă ougetu-ndreptau.
Mircea șovăiește, cade, geme, moare,
C-o săgeată-nfiptă într-o subțioare.
Lovenț ia de știre despre moartea sa.
O dorință vie sufletu-i mișca.
Tronul României ou Milita dulce,
Printr-al luptei sînge grațios îi luce.
Urmă bătălia. Dar p-un dalb fugar
Vine către dînsul un ostaș maghiar,
li împlfaită-n sînu-i sabia d-o dată.
Lovenț recunoaște Milita, schimbată.
Cade în țarină ; geme greul lut...
Oastea lui dă fuga... Soarele-a pãrut.

Dan * adună capii într-o sărbătoare.
Acolo Milita pare răpitoare.
Dar pe păru-i poartă doliu de mormînt
Și pe alba-i față roze nu mai sînt.
— „Iată, strigă domnul, dîndu-i mîndra mîină,
Cine-a scos din lanțuri patria română î
Fii a mea soție î" Fata, drăgălaș,
într-o mănăstire cere-un sînt lăcaș.

* Dan. Domnul țarei cel legitim care sprijinea lupta (n.a.).

ROVINA

Cu degetile d-aur, fragedele zori
Iar deschid spre lacrimi ochii muritori.
Dar sub cort cu cerge, tot cu fir mîndrite,
Mircea sta cu capii armiei dorite.
Pãrul lui străluce ca fuiorul alb,
Scapã valuri late de sub coiful dalb.
Fața lui lumine de trăsuri frumoase,
Sub trăite zile grele, furtunoase,
El rădică fruntea fãr-a suferi.
Vocea lui rãsună fãr-a osteni.

Domnul le vorbește. Soarele s-arată.
Dulcile răpaos pe streini îmbată.
Ei sînt mulți la număr, dar întemeiați.
Au venit la luptă de răpiri chemați
Și dorința pradii e căzută foarte,
Rar înalță omul pîn' să-o cate-n moarte.
— „Pentru țara noastră însă noi murim !
în amoru-i tînăr inima mărîm !
Cit n-or fi români un popor ele sclavi,
Demni de tot disprețul popolilor bravi,
Cit roși-vor încă jugul crud să poarte,
Cît a lor mărîre or căta prin moarte,
N-o călca streinul într-acesit pãmînt
Fără să găsească chiar al său mormînt.
Cel ce nu se luptă pentru-al țării bine
Nu merită vieața decît spre rușine !

Dar va fi, clin contra, martor Dumnezeu !
Inima îmi spune și român sînt eu !"
Zice, sună-n buciom. Sub alt cort el pasă.
Vede pe-a lui doamnă și-nitristată-o lasă.

Acolo se vede doamna și-a lui fiie
Dulce și frumoasă ca o bucurie,
Albă, purpurată, cu peri aurori
Semănați cu lacrimi, ale morței flori.
Pe gurița-i mică, fraged zmeuriită,
Sărutarea pare încă adormită !
Iar pe fruntea-i trece umbra unui chin
Și pe braț i-o pleacă ca pe-un moale crin.
— „Fiica mea cea dulce ! doamna-mumă spune,
Să-nălțăm la ceruri sînta rugăciune î
De va perde domnul lupta, viața sa,
In robie crudă noi ne vom pleca.
Dar robia noastră fi-va dezonoare,
Moartea cea mai aspră, mai degradatoare...
între două rele, moartea nu-i mai rea.
Pentru-al nostru suflet, roagă fiica mea !"
Strigăte de-nvingeri s-aud depărtat...
Paloșul pe fiică muma a-nălțat!
în amori-i straniu doamna e sublimă.
Fiica, tremurîndă, capul ei înclină...
Palidă, perdută, lacrimi strălucesc
P-ale sale fețe... fermec îngeresc!
Altă știre vine... Paloșul coboară
Și sărută dulce juna-i fetioară.

Mircea cu românii pe streini a stins.
Moartea lor e crudă... Baiazicl învins.

SÎM-PETRU

Lacrămile tele, durerosu-ți chin,
Nu-ți vin, dulce țară, de la cel strein,
însuți tu, frumoasă și-ntristată țară,
îți urzești o viață crudă și amară !
în trecute timpuri de mai multe ori
Au cercat să-ți smulgă cununa de flori.
Dar atunci cu suflet și cu arma-n mină
Ți-apărai copiii, patrie română.
Azi spre moliciune capul tău înclini,
Viața-ți dintr-o cupă bei cu cei streini !

Batori sub cortu-i, la măreață masă,
în plăceri molateci sufletu-i își lasă.
Așteptînd să vie marele Șerban,
Iată cum vorbește unгурul tiran :
—• „Da-voi robi o sută cărui mi-ar aduce
Mort sau viu valahul ce se zice duce.
Pîn-atunci aduceți la masă să pui
Cele două roabe, soața, fiica lui !"
Asfel le vorbește... Roabele s-aduce.
Fața lor în doruri și în lacrimi luce.
Una este soața domnului român.
Dorul și mărirea pe față-i se-ngîn.
Fiie-sei tiranul vălul i-a deschis,
îi zărește fața, dulce, magic vis î
Asfel fragul rupe vălu-i de foioare
Și roșește dulce printre lăcrimioare.

— „Stați cu moi la masă și-nehitnați cu mine
Pentru fărâmare cetelor streine !”
Batori le zise... Doamna lui Șerban
Cu-ochii plini de lacrimi cată la tiran :
— „Tu înfrunți femeia în nefericire...
Astei fapte, doamne, cum poci da numire ?
Roabe, vieța noastră poți a. me răpi.
înfrunta-vei însă, fără-a te josi ?
Nu-i mai crudă moartea decît o frunitare !
Daca al tău suflet astăzi nu mai are
Flăcări generoase ce pe om măresc
Și cu însuși zeei îl aseuiesc,
Ne înfruntă-n voie ; însă totd-odată
Curmă viața noastră lacrimilor dată.”
Asfel zice doamna... Buciumele sun
Căci Șerban sosește... Toți la câmp s-adun.

Trâmbițele sună, dau al luptei semn,
La banchetul morței pe eroi îndemn.
Un fior sălbatec pe ostași încinge,
Fața lor pălește, spaima îi atinge.
Bătălia-neepe... Cetele pășesc.
Ambele avangarde crâncen se lovesc.
De săgeți ce zboară, cerul se umbrește
Și-ntr-un vâl de sînge soarele roșește.
Cum un vas pe mare tremură, mugește
Cînd în sînu-i fraged flacăra răzbește,
Tremură pământul, bubuie ușor,
Sub a lor călcare, sub furia lor.

Ungurii se varsă ca turbate unde
Ce pe văi coboară, printre nopți profunde.
Șederii me-neaă. Spartă,-mmăbușită,
Avangarda noastră fuge răsipită,
Pune în dezordin armia cea mare.
Domnul se-nfioară. Singura scăpare
A patriei sale în izbândă sta.
Hotări cu viața, țara a scăpa.

Pe un cal în spume el înaintează
Și cu-aceste vorbe îi îmbărbătează :
— „Frații mei, ori spaima vă coprinde foarte
Un român nu fuge d-o măreață moarte.
Numai prin curagiu-i se alege-un brav,
Se cunoaște-un nobil dintr-un mârșav sclav !
De străbunii voștri, de al lor sânt nume
N-ați avut cuvântul să roșiți *in* lume.
Pentru ce veți oare fiii voștri noi
Să se rușineze d-astăzi pentru voi ?”
Zice. Toți se-mturnă, caută să peară
Pentru-un nume mândru, pentru sânta țară.

Ei, ce mai-nainte toți au fost pălit,
D-a lor slăbiciune, iată-i, au roșit.
Arma se realță... Lovituri turbate
Sună pe hârci goale, coifuri fărâmate.
Cum a verei ploaie râură p-4in lan,
Cum mii de ciocane sun p-un nicovan,
Geme spada noastră... Românii ce mor
Se abat pe valul leșurilor lor.
Cu strigări sălbateci, viaietele-amare
De răniți s-amestec fără de-ncetare.
Armele streine, pepturile lor
Nu mai pot s-oprească al furiei zbor.
Asfel cînd un fluviu se turbură, crește,
Staviiile-i slabe repede zdrobește,
Ungurii se pleacă, se consol amar,
Blestemând cu lacrimi domnul lor maghiar.
Batori prin fugă își croiește cale.
Zece mii de unguri zac pe lata vale.

MOLDAVII LA MARIENBURG

• - •

Țară de durere ! care muritor
Poate să te vază suspinînd sub dor
Și gîndind la fala-ți veche, vitejască,
Ochii săi în lacrimi șa nu se topească ?
Capul tău se pleacă, fața ți-a pălit,
Florile din păru-ți toate-au veștejit
Și-n a ta cădere ce te-apașă foarte
Fața ta surîde cugetînd la moarte.
Asfel cel ce geme, sub dureri zdrobit,
Cugetînd să moară, pare fericit!
Și cu toate-acestea, o, patria mea,
Ziua morței tele noi nu-o vom vcelea.
Faptele străbune, ca divine stele,
Vor luci prin noapte păsurile tele !
Sîngele ce-un popul varsă în trecut,
Pentru neatîrnare, nu va fi perdut.
Țară, uită^acele gîniduri dureroase
Și așteaptă zile fragede, frumoase î
în focul mării timpului trecut
Scaldă al tău suflet trist și abătut !

lagel salută zorile
Și cheamă juna-i fiie
Ce tristă-mparte grijele
Ou dîmsu-n bătălie.
Sărută coama-i vergină.
Se-narmă, coiful luce.
Spre cîmpul cruciaților
Cu cetele-i se duce.

Mai în sus de cortu-i, cu clamele sale
Juna principesă se plimba pe vale.
Razele de soare se-mpleteșe ușor
Cu-aurul cel splendid din costița lor.
Dar frumoasa grupă vede niște cete,
Cruciați în zale și pe cai cu plete,
Ce cu bărbăție vin spre locul lor,
Cum spre fericire inimile zbor.
însă, iată, trece armia moldavă,
Patru sute oameni, eălărime bravă,
Dată de Moldova ca un ajutor
Regelui Lehii neobositor.
Capul lor e june. Soarele străluce
Și pe coifu-i splendid se răsfrînge dulce.
Junele fecioare timide, sfoioase,
Cheamă căpitanul cetei cei frumoase.
Căpitanul vine și, descălecînd,
Asfel zice doamnei, un genuchi plecînd :
— „Fiii de Moldova, nobilă fecioară,
Ca să-ți scape viața sînt voioși să moară
La aceste vorbe un surîs senin
Pe-nrozata-i față să răvarsă lin :
— „Noi vom fi spre tine recunoscătoare.”
Zice și roșește... Pare gînditoare.
Coama ei se varsă, valuri unduioase,
P-al ei sîn d-albastru, cu vine-azuroase.
Pe divina-i față s-amestecă încă
Dulcea-i voluptate, și cu spaim-adîncă,
Și prin lăcrămioare ea surîde blînd
Ca un crin ce-n rouă îl vedem născî-nd.
Asfel în dulci jocuri cînd amantul strînge
Timida amantă, ea surîde, plînge.

Cum doi nori se luptă pe sălbateci stînci,
Fulgeră și tună, pînă-n văi adinei,
Asfel e lovirea cetelor turbate...
Bubuie surfaița luncilor călcate.
Dar moldavii sprinteni turnă caii, zbor.
Cruciații urmă păsurile lor.

Cei clintii la tufe, toți descălicară.
Între două lese... lupta-neepe-amară.
D-aeolo moldavii cu peri lungi și creți,
Varsă pe mulțime ploaie de săgeți.
Cum sub arbori pică fructe-n vijelie,
Asfel cruciatul cade pe cîmpie.
Undele de sînge rîur și s-alin ;
Pe-mchegate valuri, alte valuri vin.

Cîți mai scap, dau fuga, prinși de spaimă-adincă,
Iar moldavii-ncalec și-i resecer încă.

La domnița jună capul lor mergea.
Cu recunoștință fata-i surîdea.
Regele-i oferă săbii în avute ;
Iar domnița jună, mina să-i sărute.

CAHUL

Stelele de aur prin eter luceau.
Turcii și moldavii printre flori dormeau,
Ionașcu trece noaptea în veghere ;
Își adapă dulce sufletu-n durere,
Apoi zice-n sine : „Slabe muritor !
Nu-i destul că soarta te-a supus la dor,
Pentru ce chiar însuși îți urzești în lume
Altă suferință care te supune ?
Viața și mărirea, fericiri lumești,
Vine-o zi în care tu le părăsești,
Iar a ta țarină viermilor e dată
Cît de dalbă fie fala ce te-mbată !”

Cheamă capii oștii și-astfel le-a vorbit :
— „Voi,, cozaci ce-n lupte dalbe m-ați servit!
Voi, feciori din țară ce, venind în lume,
V-au scăldat cu lacrimi ale voastre mume,
A sosit momentul jugul să zdrobim...
Sau prin mîndra moarte să ne nemurim !
Puțin timp în lume un erou trăiește,
Dar în scurta viață secolii viețuiește !
Căci de dulce fală trece cununat
Și, murind, în urmă-i nu va fi uitat.
Cel dinții muri-voi pentru-al țarei bine î
Cel dinții lovi-voi cu-a mea călărime !”
Zice. Dar sub cortu-i iată a părut
Doamna lui maghiară, ca un vis plăcut.

Coama-i poleită de raze de soare,
P-albu-i sîm revarsă valuri rîzătoare.
Chipul ei cel palid prevestește-un rău.
Ce,-necat, se luptă cu sufletul său.
Însă cu mărire ea atunci vorbește,
VorteHn dulci suspine i se răspândește :
— „Doamne, cu călării tu să nu te duci !
Capul lor pe aur te-a vîndut la turci.
I-a lăsat să între fără-mpotrivire
Și ți-a scris că-i numai o prea mică-oștire,
Cînd p-această țară se vărsau mereu.
Ești trădat de moarte, o, stăpînul meu !"
Asfel zice doamna. Lacrimi, dulci roșețe
înecau atuncea palidele-i fețe...
Domnul către hatman caută mirat.
Iar acest din urmă pare turburat,
Tremură, pălește, temerea-și ascunde,
Apoi naltă glasul și-asfel îi răspunde :
— „Ale mele fapte par bănuitoare ;
Dar, o, mîndre doamne, nu sînt trădătoare.
Timpul vă va spune într-al meu favor.
Cel dintîi în luptă merge-voi să mor !"
Zice și se-nelină. Doannul aprobează.
Acuzatul iese. Ochii îl urmează.
Cu-a lui călărime pleacă într-un zbor
Către turcii falnici... și se-nehină lor.

Domnul dă semnalul, bueiumile sun.
în treizeci pătrate, bravii lui se pun.
Turcii pun în frunte eetele-nchinete,
Dar cu focuri crude le trăsnesc în spate.
Domnul dă un ordin către vînători
Ca să-ndrepte focul peste trădători,
între două focuri, ou-a lui călărime,
Trădătorul hatman piere cu rușine.
Cu virtute rară moldovenii mor î
Turcii se-nspăimîntă de nepăsul lor.
Cu-ai lor cai s-aruncă repezi pe pătrate
Ce ca stînei de piatră stau nestrămutate.

Desperați desealie, se târăsc pe mîini,
Mușcă de picioare pedestrii români.
De trei ori moldavii, turcii îmbrânciră,
Dar tătarii ageri ajutor sosiră.
Oum spumoase valuri ce pe mări pornesc,
Află vînt contrariu, stau, se zguduiesc,
Apoi iar se-nturnă repezi, spumegate,
Asfel se-nturnară cetele turbate.
Toți restrânși, p-ai noștri, repede cobor,
îi strivesc prin număr și prin focul lor.
Calul și piciorul nu mai pot să calce
Decît pe cadaveri... Cîm'pu-n, sînge zace.
Brațele-amorțite spelele scăpau.
Cei armați nu cată, nu știu unde dau.
O furtună crudă repede-a-nceput !...
Pulberea-i udată, tunurile-amut.
Domnul, cu durere, către-ai săi vorbește :
— „Omul și natura, tot ne părăsește.
Nu mai e scăpare, noi am fost trădați !...
Cel puțin muri-vom ca niște bărbați !
Și prin moartea noastră dalbă, vitejească,
S-arătăm că neamul demn e să trăiască !
Lupta ce se pierde cu-acest chip sublimi
Este-o biruință ! Frații mei, murim !"
Zice și s-aruncă cu stindardu-n mînă
într-o mare ceată d-armie păgînă.
Cei mai bravi îl urmă, iar pe calea lor
Turcii rînduri, rînduri cad zdrobiți și mor.

Noaptea pune termen îmtr-a lor zdrobire.
Domnul se retrage cu puțină-oștire.
După niște șanțuri toți se grămădesc
Și se bat trei zile pînă flămînzesc.
Pașa lor propune lupta să încete,
Cu cuvînt ca viața, țara să respecte.
Pe coranul sacru jură șapte ori.
îonașcu merge la apăsători.
Dar abia creștinii locul lor prădară
Și-ntre cai pe domnul, turcii îl legară.

Caii fără frâne zboară pe cîmpii,
 Fug ca două pasări printre vijelii.
 O turbare crudă pe creștini conjoară.
 După cum jurară, caută să moară :
 Intru prin turcime, moartea căutmd.
 Pîn'la cel din urmă s-abat omorînd.

Stinsu-s-a lumina gloriei moldave !
 Plîngi, o, tristă țară, sufletele brave
 Ce-au picat în luptă pentru-al tău amor !
 Plîngi cu plîns de moarte pe mormântul lor !
 Rîul peste vale cură sîngerat ;
 Câmpul de torente de sînge-i scăldat,
 Nu mai poate-înghite valul cel de sînge
 Ce pe valuri negre necurmat se frînge.
 Valea-i despoiată d-ale sale flori ;
 Pasările-oprit-au imnii răpitori,
 Numai oorbu-ntună cânturi întristate.
 Vânturile nopții, printre tufi uscate,
 Prin mugiri duioase răsuna cu dor
 Ca suspinul dulce sufletelor lor.
 Sabia streină trece peste țară ;
 Pentru fiii țarei viața-i o povară !
 Cei bătrîni cu lacrimi roagă pe cei juni
 Să le curme viața ; și demnele mumi
 Pe feciori îndeamnă la rezbel să sară,
 își fărîmă pieptul, arătând să mioară.
 O, streini ce-n țară dulce v-ați umbrît,
 Nu-i destul că soarbeți sângele-i dorit,
 Dar purtați în țară alți streini c-airgie.
 Oh î blestemul nostru peste voi să fie !
 Să n-aveți în viață țară să doriți !
 Peste fața lumii să vă răspândiți!
 Să cădeți sub lanțuri barbare, streine,
 Și de soanta voastră să n-aveți rușine!
 Iar voi, fii de țară, voi, ce vă lăsați
 Ca să vă-amăgească streinîi-nsetați,
 Ce vă soarbe hrana, traiul și juinie,
 De trei ori blestemul peste voi să fie !

SOLII LUI ȚEPEȘ LA MOHAMET

Mohamet ascultă, iar trimisu-i spune :
 — „Tu dorești, prin arme, țara a supune,
 Robi a ne reduce ? Sufletu-ți fugos
 Numai prin bătălii poate fi voios.

Sunetul de arme, gametele-amare
 Popolilor lumii ce-i încarci de heare,
 Singure impacă sufletu-ți turbat.
 Astfel fiul stîncei seamănă-n păcat,
 Numai când prin noapte, printre vijelie,
 Apa, vântul, norii urlă cu urgie !
 Dar gindit-ai oare dacă poți să ții
 Sub a ta putere țările ce-mbii ?
 Căci aceste locuri ele când sînt sub soare
 Au sorbit toretote d-armii și popoare,
 împărate mîndre ! pe cât te mărești,
 Tot p-atît te fărâmi, tot p-atît slăbești.
 Pe cel mai nalt arbor crivățul abate !
 Un stejar a crește cearcă greutate,
 în mulți ani se face, dar într-un minut
 Vijelia bate, arboriu-a căzut.

Vei putea tu ține sub a ta putere
 Toate aste locuri fără-ngreuiere ?
 Paserea protege puii mititei
 Cîți pot să-nvelească aripile ei ;

Dar pe cîți aripa-i mică nu-nvelește
Sînt lăsați furtunei, uleu-i răpește.
Candela răvarsă razele-i de foc
Ce pătrund în umbră până la un loc ;
Dar trecând de cereu-i noaptea deasă-ascumde
Negrele-i mistere ; raza-i n-o pătrunde.
Aste țări stropite de sînge ele bravi,
Rugin lesne lanțul popolilor sclavi !

Vrei a trece râul ce te ține-n cale,
Făr'să cerci nainte valurile sale ?
Dar aceste valuri, de mai multe ori,
Au plecat trufia multor călători !

Astăzi poți învinge căci ai mare-armie ;
Dar ce-ți sigurează stabilă domnie ?
Poți să ții în țară câte cete sînt ?
Poți să șezi chiar însuși xnt-acest pămînt ?
Nu ! Tu treieri lumea fără încetare.
Țara noastră-i mică, sufletul tău mare.
Mîne te vei duce cu oștirea ta :
Mîne din robie ne vom dfeștepta.

Vrînd să pleci sub jugu-ți aste țări. creștine,
Tu ne-arunci în sânul limbilor vecine !
Mare împărate ! Trage-te d-aici
Și ne recunoaște drepturile-anitici !

Numai prin aceasta poate ca să fie,
Intre turci și țară, pace, omenie.
Pace, omenie nu vor fi, nu sînt
Intre robi și tirani, jos p~acest pămînt /°

Și-mpăratul zice : — „Noi, cu arma-n mână
Nu putem învinge nația română.
Drepturile țarei să le respectăm,
Ca-m streine brațe să n-o aruncăm !”

FECIOARA DE LA PRUT

Bogdan întâlnește în dumbrava lată,
Rătăcind sub arbori, un bătrîn c-o fată.
Cel bătrîn pe capu-i poartă păr d-argint.
Sub trei răni deschise umblă suferind.
Fata pare-n doru-i ca o sărbătoare
Ce străluce-n umbra grijii trecătoare.
Valuri dulci ele purpur meacă-ai feții crini,
Ochii-i de durere și de plîns sînt plini.
Părul ei cel galben albu-i sîn sărută
Și-asfel sărutîndu-1, fața-i împrumută.

— „Doamne ! Țara pere... Bine ai venit!”
Zice... Dar sub doru-i cade... a murit.
Fiie-sa-1 susține... Doru-i nu vorbește,
în torent de lacrimi nu se răspândește,
Dar cu suflet mare asfel a vorbit :
— „Mi-au ucis tătarii mîndrul meu iubit î
Astăzi, iată, pierе chiar al meu părinte !
Peste toată țara seamănă morminte !
Dar voi nu combateți, nu sînteți români I
Aruncați mai bine armele din mîni !”

Zice. Dar tătarii p-acolo-nnorară.
Domnul va să fugă prin păduri de țară,
Fata smulge arcul unui luptător
Și-n tătari s-aruncă cu sufletu-m dor.

La această faptă ei se rușinară
Și-nturnînd toți caii, spre tătari plecară.
Iar tătarul fuge. Domnul stă mirat:
Nu-nțelege fuga cum s-a întîmplat.

O fecioară blondă către clînsul pare
Și-i aruncă capul hanului cel mare.

BĂTĂLIA DE LA VARNA

Generalii pasă sub un cort creștin
Unde-n cursul nopții lung consiliu țin.
Acolo se vede regele Lehiei,
Huniad eroul țării Unguriei,
Mari prelați ai papii, tineri cavaleri,
Vlad al României cu mai mulți boieri,
Căci creștinii popoli clin vecinătate,
îndemnați de papa, turcii vor a bate.

Ladislav acolo cel întîi vorbește :
— „Reușita dalbă mie îmi zîmbește,
Dar doresc să-mi spuneți dacă-impărtașiți
Dulcile-mi speranțe, consilieri iubiți !
Căci credința vie trebui să domnească
în orice-ntreprinde mintea omenească.
Cele mai deșarte lucruri care sînt
Ea ie-nviețuiește jos p-acest pămînt.
Ea ne poartă-n viață, cum lumina dulce
Printre căi ascunse pașii ne conduce.
Ea bucură viața, cum dulcile flori
împletesc cununa cea de sărbători !”

Huniad ia vorba : — „Preamărește sire î
Capul meu răspunde despre reușire î
Sufletele noastre nu s-au îndoit
Si credința dulce le-a dumnezeit.

Nimene nu poate dimpotrivă-a zice
Dintre generalii ce se află aici
Asfel zice bravul. Toți se bucurau.
Domnul și boierii singuri ascultau.
Regele întreabă : — „Doamne, ce durere
Inima-ți înclină astfel spre tăcere ?”
Vlad atunci răspunde celor adunați :
— „Eu sînt de părere luptă să nu dați !
După multe pășuri și cercare vană,
Mi-este cunoscută spada musulmană.
Voi duceți în luptă prea puțini ostași ;
La vînat sultanul duce-atîți arcași.
Dar s-aveți oștire mult mai numeroasă,
Iarna ce sosește nu e priincioasă.
Sire, preoți, nobili ! Astăzi, m-ascultați !
Ar fi mult mai bine să vă înturnați
Și la primăvară, cu mari oști creștine,
Să-ncepeți răzbelul pentru-al lumii bine.”

Regele răspunde : — „Noi vom fi puțini,
Dar avem speranța pusă în creștini.
Grecii, oști alese nouă ne-mprumută.
Flota genoveză credem că ne-ajută.”

Vlad^ răspunde încă regelui așa :
— „între greci credința nu puteți lăsa.
Grecii sînt slabi foarte, ca să nu vă-nșale !
Robi ai ferieierei cei materiale,
Genovezii încă nu se cumpănesc
între fala clalbă și-aurul turcesc.
Să nu cereți fapte nobile, mărite,
Limbilor ce-s date speculii josite î
Inimile voastre cată generos ;
Dar tot ce-i din inimi poate fi frumos ?
Inima ce simte fără-nțelepciune,
Simte dimpotrivă lucrurilor bune !”

Huniad se scoală, strigă contra sa.
Cu focoașă vorbă ce vorbește-așa :

— „Ungurul nu fuge dinaintea morții!
Tu, române doamne, ții pe dreptul Porții.
Tu trădezi creștinii, cuvîntînd așa î”
Cu virtute-antică domnul asculta.

Lupta se decide. Vlad, 1-a lui plecare,
Regelui Lehieii zice cu-ntristare :
— „Daca soarta, sire, mintea ți-a-nvelit,
Ca să te zdrobească, fie ce-ai voit î
Plec ; dar las cu tine ceata românească,
Fiul meu să-ți serve și să te dorească,
Îți mai las, o, sire, doi pagii credincioși
Și doi cai ca vîntul ageri și fugoși !”
Și-arătîndu-i caii, îi mai zice : •— „Sire !
Iată-a ta scăpare la nefericire !”

Turcii dau năvală, sparg, ucid amar.
Furia lor n-are pace nici hotar.
Asfel într-o turmă lupii cînd coboară,
Fără de repaos, sparg, fărîm, omoară.

Huniad cu mîndra ceată de români
Cade printre dînșii... vin la pepturi, mini,
Între pîn'la corturi unde-n pace lină
Amiurat răsfață fruntea lui senină.
Se spăimîntă... fuge... însă, rușinat,
Se înturnă ; cade pe creștini, turbat,
Între-n niște cete... De departe vede
Regele cel tînăr... Calul său repede...
Îl rănește-n frunte... Regele-a căzut...
Un spahiu retează capul său plăcut.
Armia creștină fuge spăimîntată.
Huniad el însuși, viața-n fugă cată.
Preoții ce-1 urmă, rechem dureros
Vorbele-nțelepte domnului mintos :
— „Inima ce simte fără-nțelepciune,
Simte dimpotrivă lucrurilor bune !”

DOUA LUPTE

I

Luna se înalță palidă și plină,
Varsă peste taberi rîuri de lumină.
Somnul dulce plană pe combătători.
Miriade pasări ciripesc prin flori.
Apele le-ngîină ; caii-n nerăbdare
Varsă-n sînul nopței lungă nichezare.
Ionașcu singur e neliniștit.
Ochii săi se-nturnă către răsărit,
Apoi dă semnalul... Bravii săi s-adună...
Pleacă să combată duși de blonda lună.
Se duceau moldavii bărbătați de dor,
Ca setoase paseri ce la rîuri zbor.

II

Zioarele se varsă. Pașa se trezește ;
Cheamă capii ostii și-asfel le vorbește :
— „Voi, credința noastră, voi, preanobili fii ;
Ieniceri de frunte, voi, siimeni, spahii !
Vă puneți sub arme în Trîmbițele sune !
Vulturii și corbii turme să s-adune în
Soarele pălească pe umbrosul cer !
Arma între-n cărnuri până la miner !
Calul să turbeze în frâu ce-l strînge !
Din dușmani să muște și să-noate-n sînge !
Cum o vijelie risipește-un nor,
Spulberați îndată rîndurile lor !
Sabia să cază peste ei c-urgie !
Viața lor și-avere ale voastre fie !”

Asfel zice pașa. Toți se pun la rind.
Semiluna-n aer plană fluturînd.
Dar pe altă parte lonașcu vine,
Pune spre bătaie cetele creștine.
Intră printre rînduri pe un cal nebun
Ce varsă pe nasuri flacără și fum.
Aurele leagăn coama-i jucătoare ;
Coiful său lucește, coperit de soare ;
Maiestatea luce p^al său, chip umbrit
Și, privind ostașii, asfel le-a vorbit :
— „Turcii calcă țara, cată s-o robească...
Dar nu-i încă ruptă spada vitejească !
Inima Moldovei încă n-a slăbit :
Sângele prin brațe-i nu a putrezit.
Cei streini nu calcă țara vitejească
Sabie și moarte fără să^ntâlnească.
Aste multe cete ce ne ânconjor,
Pot să scalde țara cu sângele lor !
încă-o datorie ! încă-o luptă nouă în
Biruînța dalbă ne surâde nouă,
Căci această țară nu e scrisă-n cer
Printre țări robite ce prin secolii per !”
Asfel zise domnul. Toți se-nverșunesc.
Ambele avangarde iute se lovesc.

Armele-otomane cad și se fărâcă
P-ale noastre coifuri, zale, pești d-aramă.
Asfel cum s-arată p-o hârtie aprinsă
Ce-n cenușe trece pân-a nu fi stinsă,
Scânteioase raze ce lucesc și mor,
Ne-ncetat per turcii sub armele lor.

Hatmanul Sfircioschi sparge tot-d-odată,
La Tighina, altă numeroasă-armată...
Treizeci de stindarde domnul saluta
Și privind trimisul sîngerat, zicea :
— „Fii iertat, o sânge ! de vei naște-odată,
Patrie română, mare, laudată.”

MIHAI ÎN TRANSILVANIA

Batori Andrea, domnul de Ardeal,
Lui Mihai îi scrie : „Credincios vasal,
Să te scoli ou fiii—ți și să vii la mine
Ca să capeți pace, grație și bine !”

Iar Mihai răspunde : „Fac precum tu vei.
Voi veni la tine cu toți fiii mei !”
Zice și purcede cu oștiri de țară,
Hotărît să-nvingă sau măreț să piară.

Ca născinzii fluturi ce rup vălul lor
Și p-aripiori d-aur ies, se cerc în zbor,
Zorile fărâmă valurile-umbroase
Și se vărs în aer dulci și auroase.

Dar Mihai vorbește : — „Jugul cel de dor
Spartu-s-a sub brațul cel triumfător ;
Dar creștinii popoli din această țară,
Mai amare lanțuri astăzi ne prepară.
Astăzi vingătorii din Călugăreai
Au ajuns să fie sclavi la ungureni.
Eu urăsc în viață orice tiranie,
Ori de ce natură, ori de unde vie !,
Vie de la cela ce se zice rău,
Ce ne pleacă fruntea sub paloșul său ;

Vie de la cela ce din amăgire
Ne vorbește nouă despre fericire !
Ea degrabă astfel sufletu-omenesc,
Cît să fie liberi oamenii roșesc.
Azi o zi frumoasă pentru noi lucește.
Sub aceste arme lumea vă privește !
Umbrele străbune din mormântul lor
Vă surîde dulce într-un sînt amor.
Zilele ascunse în viitorime
Vă-mpletesc cunune, fragede, sublime ;
Țara vă admiră... Juni, bătrîni, felinei,
Pentru voi să roagă, o, vitejii mei.
Junile fecioare, inimi delicate,
Pentru voi răvarsă lacrimi curate.
Printr-o dalbă luptă, azi vă străluciți !
Meritați amorul țarei ce doriți.
Nu luați aminte vorbele de fală
Și cu care însuși ungurii se-nșală !
Sub aceste vorbe de deșertăciune
Ast popor ascunde trista-i slăbiciune.
Asfel cum pe fața celor care mor,
Mincinoase roze rîură ușor.”
Zice, dă sămnalul. Trumbetele sun ;
Tabăra se mișcă... Cetele s-adun.
Avangarda noastră spre vrăjmași pornește.
Cum pe căi perdute cel ce rătăcește
Află-un rîu, s-oprește și cu gîndul său
Măsură puterea-i cu fatalul rău,
Apoi cu tărie se aruncă-n valuri,
îndreptîndu-și mersul dincolo, la maluri,
Asfel și românii pe unguri vâzînd,
Stau, a lor putere măsură în gînd,
Apoi cu virtute către ei coboară,
Hotărîți să-nvingă sau, de nu, să moară.

Rîndul se rărește. Filfiiesc stindarde,
Strălucesc la soare săbii, alebarde ;
Dar stindarde, arme s-amestec, s-unesc ;
Armele se nalță, fulgeră, lovesc.

Aerul răsună de sitrigări turbate,
Deturnări de arme, vaiete cruntate.
Duruii de care, tropăte de cai
Ce cu vierșunare se cobor pe plai.
Pedestrimea noastră un minut se frînge.
Dar Mihai sosește... Pe fugari restrînge.

— „O, viteji ! Ce faceți ? Unde mergeți voi ?
Nu-i p-acolo drumul dalbilor eroi !
Calea ce hiat-ați la fricoși convine,
Merge la robie, merge la rușine !
Iată calea voastră, printre neamici.
Cîți sînt bravi, să vie, să-i vedem aici !
Cei fricoși să fugă, precum se dezbină
Rușinea d-onoare, umbra de lumină !”

Vorbele lui cheamă pe ostași la loc
Și le-aprinde sînul de eroid foc.
Domnul țarei însuși merge-m fruntea lor,
Cu sabiaHmînă, mai zicînd cu dor :
— „Mergeți, dați de știre la părinții voștri,
Că pe cînd din luptă au fugit ai noștri,
Mihai prin mulțime moartea căuta !”
Aste mîndre vorbe, mai mult îi mișca,
Cum un fulger splendid ne-meetat lovește
Pe bizara-i cale lucruri ce-ntîlnește,
Fără să s-oprească dupe ce-a lovit,
Asfel domnul nostru trece neprivit,
Sparge tot ce poate pe fatala-i cale,
Fără să-și oprească păsurile sale.

Ungtirii perdură semeția lor ;
Cel fugar atacă pe cel vingător.

Pe sinistra cale ce Mihai își face,
Șire de cadaveri-n lac de sînge zace.

Au turbat românii ! Ungurii slăbesc...
Ale nopței umbre lupta învelesc.
Valea-i coperită d-arme fărâmate,
De cadavre d-oameni rupte, demembrate.
Colo mortul zace peste cel rănit
Și învingătorul peste biruit.
Caii ce-nainte, ca vînturi turbate
Străbăteau virtejul furiei turbate,
Abătuți de moarte zac întărînați,
Lingă cavalerii morți sau farămați.

Șopta se mărește, apoi scade, pierde.
Fremet de turbare, plângeri de durere,
Gemete profunde, crude văitări
Ce se schimbă, leșin, prin lungi suspinări,
Peste tot se-nalță, cresc și scad de tot
Și tăcerea tristă cade peste tot.
Armele de luptă ce la mîndru soare
Fermecau vederea prin a lor splendoare,
Pline sînt de sînge cu colb închegat;
Ochiul nu le vede decît întristat.

Cardinalul fuge cu puțini flăcăi ;
Iar în fugă pierde, junghiat de-ai săi.

DOMNUL IONAȘCU

Ionașcu-adună capii la senat.
 Cu durere-n suflet el a cuvîntat :
 — „Poarta cere darea d-astăzi îndoită ;
 Dar Moldova noastră cade mai zdrobită ;
 Însă nu-i acesta lucrul cel mai rău ;
 Dar cu asta țara perde dreptul său.
 Drepturile sale sînt tot ce-i rămîne,
 Sînt tot fiitorul țărilor române.
 Toată fața țării fiilor moldavi
 E stropită nobil cu sînge de bravi.
 Cum au fost părinții, fiii n-au să fie ?
 Și-au uscat ei oare sufletu-n sclavie ?
 Voi, frunțașii țării, ce sub arme-albiți,
 Di, trecuta fală, dulce vă hrăniți.
 Preoți, sînți apostoli de creștinătate,
 Nobilați durerea țării ce s-abate î
 Misia cerească cum o să-mpliniți,
 Cînd creștinii popoli vor cădea robiți ?
 Tu, junime vie și mărinimoasă,
 Tu, ce-n orice locuri înima-ți frumoasă
 Rîură mari gînduri printre muritori,
 Cum o primăvară varsă dalbe flori,
 Vei vedea tu oare cetele streine
 Fărămînd cu moarte țările creștine,
 Fără să se rupă sufletu-ți de dor,
 Fără să se-nalțe brațu-ți vingător ?”
 Astfel zice domnul mîndru-aplaudat.
 Sufletul lui Ștefan pe toți s-a vărsat.
 Domnul cu poporul jură ca să piară,
 Pe tărîmul luptei, pentru sînta țară.

|
!

COPACENII

î

Plîngi, frumoasă țară, lacrimi de sînge !
 Plîngi, precum durerea ne-ncetat se plîng<
 Căci amărăciunea ce te-a-ncungiurat.
 Sufletul tău fraged crud a fărîmat !
 Fiii tăi cei vitrigi fost-au pentru tine
 Mai amari ca virful săbiei streine !
 Ei te dară sclavă la tiranii tăi —
 Tu bătuși trei secolii pe nemicii răi ;
 Dar putuși învinge dalba tinerețe
 Ce simțeau spre fiii-ți plini de frumusețe
 Le lăsași tu capul cel încununat.
 Ei ți-au smuls cununa, la streini a dat.
 Îi lăsași să joace cu-amele sublime
 Și-ai tăi fii le dară hordelor streine.
 Plîngi, și-ascunde plînsul, să nu dezvelești
 Rușinoasa faptă celor ce iubești.

îi

Intră prin Moldova mii de turci, tătari,
 Domnul cu muntenii și făloși maghiari.
 Domnul României scrie lui Dumbravă :
 „Nu venim a bate țara noastră bravă,
 Ci să scoatem domnul cel nelegiuit
 Ce-naintea Porții s-a disprețuit.
 Vin'de te închină domnului ce vine,
 Cărui toată țara să-i dorească bine.”

III

Falnicul Dumbravă pe boieri chema
Și citind scrisoarea le vorbește-așa :
— „Xată-acum cu totul țara sub sclavie !
Dar ce-mi face viața și mai crudă mie
E să văz românul astăzi trădător
Aducînd streinii contra țării lor !
Cîți din voi au încă sufletele pline
De mărirea veche, vie după mine !”

IV

Soarele se-nalță sub un cer senin.
Peste patru taberi varsă raze lin.
Dar sub cort, la miasă, cei mai mari s-adună
Muzicile joacă, cupele răsună.
Acolo se vede pentru prima ori
Domni români să-nchine pentru-apăsători,
Căci din timpu-aceia suflete-înjosite
Apăreau pe tronul țarei strălucite.

Oastea lui Dumbravă peste cîmp senin
Vine către corturi... Ambii domni închin !
Vine, dar lovește pe convivi la masă.
Domnii, cu teroare, mese, corturi lasă.
Ionașcu vine. Din trei părți de loc
El lovește turcii și-i trăsnește-in foc.
Apoi cade p-unguri, fărîmă c-urgie,
Cei mai mulți, de moarte, scapă prin robie.

LUAREA HOTINULUI

I

Serascherul vede cetele moldave,
Ostile muntene, tinere și brave.
Dar a lor splendoare turbură mai rău
Fala musulmană și sufletul său.
El tmjește domnii pentru ce să vie
în coprinsul luptei cu puțină-armie.
Petricei răspunde pentru-ai lui moldavi :
— „Sînt puțini la număr, însă toți sînt bravi/
Pașa se mînie, c-un hanger lovește
Domnul peste față — fruntea lui roșește.

II

Pe dorminda frunte vechiului Hotin
Luna plină varsă valuri d-aur lin.
Dar sub cortu-i mândru serascherul cheamă
Capii ordii sale și le cere seamă.
Pe lucioase stofe pașii s-așezau ;
Numai domnii noștri pe picioare stau.
Serascheru-arată planurile sale.
Pașii toți se-nchină și găsesc cu cale.
Apoi cere vorba domnilor români
Și-asfel le vorbește : — „Ce tăceți, voi, cîini
Domnul României astfel îi răspunde :
— „Umbrele științei pînă-a nu pătrunde
Este nevointă garde să-nșirați
Căci în somn molatic turcii 'toți sînt dați.”

Paşa se mînie şi mînia-i creşte,
Cu măciuca d-aur el pe domn loveşte.
Ambii domni atuncea cortu-a părăsit;
Dorul ce-i pătrunde gîndul le-a mărit.

Petricei vorbeşte mîndrelor armate :
— „Țările române sînt azi înherate.
Cela care-aude hulă şi-ntristare
Şi mai pleacă fruntea, suflet nobil n-are.
Sufletu-i merită să fie-umilit
Şi decît ruşinea mult mai înjosit.”
Zice. Căpitanii jură răzbunare.
La poloni, românii trec cu mic, cu mare.

III

Leşii se coboară, turcii se trezesc.
Armele răsună, văile mugesc
Petricei deschide porţile pe dată.
Leşii intră,-atacă, lupta-i verşunată.

Ziorile revarsă peste luptători,
Peste morţi, pe sînge, luminoase flori.
Petricei, în frunte, p-al său cal răzbeşte.
Vede serascherul... capul îi răpeşte.

VORNICUL DUMITRU

Paşa din Silistra cu Hatif unit.
Vor s-apuce țara cu oștiri d-elit.
Vornicul Dumitru înainte iese
Cu treizeci de tunuri și cu oști alese.
Pune-n care tunuri învelite-n lemn
Și le duce-m taberi sub al păcii semn.
Scrie că le duce birul de la țară.
Pașii le primiră și se bucurară.
Dar cînd aste care printre turci intrau,
Ostile române mai pe jos veneau.
Lăzile se farăm. Tunurile pline
Fulgeră d'-odată cetele streine.
Turcii se-ospăimintă și se risipesc,
Iar românii ageri, ager îi cosesc.

MIHAI LA VIDIN

Domnul merge-m frunte luminat mereu
De lumina dalbă sufletului său.
Nimeni nu mai poate domnului să urme.
Căpitani roagă pasul să-și întorne.
Cîțiva turci văzîndu-1 repede-1 atacă.
Mîndrele lui arme furia-i împacă.
Unul dintre dînșii care mai trăiește
își ridică lancea. Domnul se sfiște.
El apucă lancea cu-ambele lui mîini
Așteptînd s-ajungă bravii lui români.
Amîndoi cu mina cruda lance țin.
Turcii către dînșii cu turbare vin.
Dar ca două valuri pe mări furtunoase
Iată vin Buzeștii cu săbiile scoase.
Ei ucig streinul și pe domn îl scap
Și toți trei s-aruncă în al oștii cap.

COROBA

într-a nopței pace ei sărbătoresc
Pînă cînd în aer stelele albesc.
Dar atunci în sala cea de sărbătoare
Coperit de rane un ostaș apare :
— „Hanul cu tătarii vin p-acest pămînt
Și îl schimbă-n doliu și în trist (mormânt

Asfel zice bravul și sub răni s-abate.
Domnul îl sărută și cu bunătate
Zice : — „Mergi d-alină nobilul tău chin
P-al meu pat molatec în repaos lin !”

Danțul urmă cursu-i ; muzicile sună.
Ștefămică-vodă dămțuie c-o jună.
— „Dulce copilită î Ștefan îi zicea,
Vrei să-ți dau coroana și cu viața mea ?”
— „De voiești, o, doamne, dulce să-mi fii
Lasă desfătarea, mergi la bătălie !”

Domnul sită pe gînduri, pare rușinat.
Cheamă căpitani... Toți a-ncălecat.
Zboară la Oroba, pe tătari lovește,
îi fărîmă crîncen și pe mulți robește.
D-acolo se^nturnă către mîndra sa
Și ou-a lui coroană îi dă mina sa.

LUPTA INTRE ROMÂNI

Ștefănică-vodă intră-n Românie.
Radul, domnul țarei, cum aude-i scrie :
„Fiul meu cel tânăr, ce păs furtunos
Turburat-a oare sufletu-ți frumos,
Cît să tacă glasul singelui frăției
Și să calci cu moarte fiii României ?
Șerpii între dînșii încă nu s-omor,
Nu-nvenin cu moarte cei din neamul lor.
Pentru ce românii, fii ai ceeași mume,
Mult mai rău ca șerpii face-vor în lume ?
Bărbăția-i mândră când un crud strein
Poartă în sinul țării moarte, pradă, chin,
Căci; atunci pe popul dalba-i rază luce
Ș-ale sale bunuri le revarsă dulce !
Astăzi șase popoli țara ne-mpresor,
Către noi cu moarte și robie vor !...
Numai prin unire vom scăpa de soartă,
Iar prin dezghinare țara noastră-i moartă.
Dar tu vrei prin arme ca să ne fărâmi
Și, zdrobindu-ți frații, servi ai tăi tirani."

Astfel Radul scrie vorbe dulci și line.
P-a lui față cură lacrimi divine.
Apoi merge-n cortul domnului bătrîn
Care îi deschide sînul de român.

ȘIRETUL

I

„Viața, orice bunuri într-această lume
Dăm cu fericire pentru-al țarei nume.
Toate sînt plăpînde pe acest pămînt;
Numai bărbăția trece de mormînt.
Bărbăția noastră pe strein incintă...
Limbele vecine bine ne cuvîntă.
La numele nostru toți se-nturnă blînd
Și privesc românul de mărire-arzînd.
Din vrăjmașul sînge, cu-armele sublime
Scris-am dreptul țării în viitorime.
Iată ce ne face voișoi să luptăm,
Pentru țara noastră zilele să dăm."

Asfel este cîntul celor care mor
Și vestește fala sufletelor lor.

II

Leahul strică pacea și prin țări robește.
Rareș cheamă capii și-astfel le vorbește
— „Scriis^aim prin solie răilor streini
Să nu calce pacea, dulce la creștini...
Iată cum soliră : Pacea nu-i călcată,
Numai mintea voastră este turburată.
Aste vorbe-s bune pentru staturi mari,
între două nații libere și tari...
Nu pot să le zică o vasală țară
Ce de-atîtea oare am supus la heară."

La **aceste** vorbe toți se **înimau** ;
Toți spre răz bunare brațul își armau.

Iii

Pe Șiret la vale Petru Rareș pasă.
Capii Ieși cu toții stau fălos la masă.
Siguri de izbândă, împletesc cu flori
Cupele de aur printre sărbători.
Ați văzut lăcuste ce-n noroase droaie
Se strecur în aer ca un nor de ploaie,
Ce-și precurmă zborul și cobor din nori
Unde văd o vale cu frumoase flori,
Apoi fără veste, crude și flămânde,
Mistuieste îndată plantele plăpânde,
Ierburile-aimiare care le displac,
Coadele tăioase ce căzute zac ?
Astfel și moldavii trec, s-opresc d-adață,
Sparge a Lehieii tabără armată.

GLUBAVII

I

Ce îți folosește, scumpă Românie,
Dulcea-ți frumusețe, rara-ți bogăție,
Anii tinereții ce te înconjoară,
Când tu ești robită, sântul meu amor !
Vai ! aceste bunuri, țara mea creștină,
Servă să răpească inima streină
Și să facă doru-ți mai nesuferit,
Cugetând la fiii-ți ce s-au risipit !
Fruntea ta se-nclină ca o dulce floare
Ce se veștejește fără foc de soare,
Dar nu ești ursită ca să veștejești,
Țara mea cea dulce, fără să trăiești...
Vin-întâi la Viață... Fiii tăi s-adună...
Armăsarul strigă... Armele răsună...
Spulberă cu moarte pe apăsători...
Cinge-ți ânc-o clată fruntea ta cu flori

II

Țara n-are capăt... Mulți ambițioși
Se certau pe tronul vechilor strămoși.
Dar sultanul face pașalic din țară
Și triimite-oștire turcă și tătară.
Câți aveau în inimi sânge românesc,
La perirea țării uită ce doresc.
Cei mai mari ai țării strig în adunare
— „Astăzi se fărîmă sânta neatîrnare

Ce părinții noștri, printre timpi de dor,
Le-au păstrat prin lupte, cu sîngele lor.
D-astăzi tot românul va trăi-n sclavie
Și va trece viața fără bucurie.
Plînge-va sub lanțuri palid ș-abătut
Și strein în locul unde s-a născut.
Peste tronul țării suflete mîrșave
Vor domni spre hula națiunii sclave.
Dar clecîț o viață veștedă cl-amar,
Plină de-njosire fără de hotar,
Pentru nobili inimi moartea-i mai dorită,
Moartea ou mărire celor bravi iubită.
S-apărăm prin arme țara ce dorim
Și cu-a noastră viață noi s-o-nviețuim !"
Astfel strig d-odată fiii cei de țară
Și domnind pe Radu toți făloși s-armară.

La Glubavi devale turcii sînt trăsniți
Și s-abat ca frunza cîmpilor cosiți.

GLEJANII

Cinci columni de flăcări coperite-țfi fum,
Din cinci! părți de lume peste țări detun.
Turcii și tătarii cad amar pe țară
Ca turbate rîuri dupe ploii de vară.
Sunetele d-arme, tropote de cai,
Uruiri de care trec în jos pe plai.
Strigăte de fală, plîngeri de durere,
De la cel ce-nvinge, de la cel ce pierde,
Peste fața țării repede cobor,
Dintr-un munte într-altu, leșină și mor.
Unde calcă turcii tot s-atristă foarte,
Totul ia coloarea de mormînt, de moarte.
Pe bărbați înțeapă... Junele fecioare
Cu-anii lor cei fragezi pierd a lor onoare.
Mumele cu corpul coper pruncii lor
Și-n această luptă cu durere mor.

Radu cheamă capii șnastfel le vorbește :
— „Mehmet-bei c-oștire țara ne robește,
Dar cit al meu sînge nu va putrezi,
Fruntea-mi în sclavie nu voi umili.
Daaîtu^ncinge corpul cînd: inima cade,
Cînd nu mai roșește ca să se degrade !
Cel ce poartă jugul e de lanțuri demn ;
Al oricărei crime lanțul e un semn.
Dar a noastră țară pe viitorime
N-are să roșească d-a noastră rușine.

Cel ce geme-n lanțuri, martur Dumnezeu !
Nu-i din fiii țării, nu-i din neamul meu !"
Căpitanii jură oui solemnitate
Viața lor să deie pentru libertate.
Cetele' române se re^mbărbătesc,
Ou-arme și tărie pe streini trăsesc.
Sîngele se varsă... C-orice lovitură
Naște-un val de sînge ce pe sînge cură,
Albele turbane pică., se desfac...
Pe pămînit, în rînduri, musulmanii zac.
Sunetul trompetei nu le dă mișcare.
Caii fără frîne-i calcă sub picioare ;
Cîți se pun să fugă nu scap de mormînt,
Fug ca nori de ploaie fulgerați de vînt,
Strălucitul soare scutură de ceață
Pletele-i lungi d-aur, luminoasa-i față,
Cum flăcăul tinăr scutură ușor
Părul lui cel galben și rîurător.

ȚUȚORA

Către domnul Petru tânăra sa fată
într-o zi purcede tristă, dolorată.
Își ridică vâlul cu aur țesut.
Ca o auroră chipu-i a părut.
Ochli-umbriți de gene rîur lacrimi line,
Rîură tezauri de grații divine.
Vorba-i ca murmura aurei ușori
Printre rozioare, delicate flori.
Părul ei ce noaptea fața-i împrumută,
în ridente bucle sînul ei sărută.

— „O, mărețe doamne, fii ascultător.
Au venit cazacii, prad, robesc, omor.
Fii cu bunăvoie pentru-această țară !
Scoală-fe și sparge ceata lor barbară !"
— „Fiică, nu deschide sînu-ți frăgior
Grijilor ce farăm omul peritor.
Inima fecioarei sub dureri s-abate
Ca sfioasa floare prin furtuni turbate.
Cel ce-ți dete viața ție și-a lăsat
Lumea cu dulci raze, unde necurmat
Grijile-neunună cugetele line
Cu florile d-aur viselor senine.
Te îmbată dulce de cerești visări
Și ne lasă nouă negrele vegheri!"
— „Dar cînd omul uită drepturile-i sînte,
Nu-i iertat femeii să-i aducă-aminte ?"

Zice : ochii pleacă dulci și lăcrimați,
Domnul îi sărută perii săi curați
Și cu dalbe lacrimi : —! O, preadulce file !
îi vorbește domnul ; Voia ta să fie !"

De trei ori din ceruri rumenele ziori
Au deschis spre lacrimi ochii muritori.
Dar a treia dată lupta se precurmă.
Inamicul fuge și moldavii-i urmă.
Taie și fărîmă pe cazaci cu dor,
Prinde în robie pe hatmanul lor.

CORNUL LUI SAS

I

încetează, țară dulce și iubită,
A spera mai bună, mai frumoasă-ursită,
Pe cât timp în viață nu vei căuta,
în trufașe lupte, fericirea ta i
Lanțu-ncinge numai brațe nearmate,
Slabe de robie și de lașetate.
Dar a ta ursită, o, patria mea,
A peri-n uitare, scrisă nu era î
Misia-ți în lume fuse glorioasă...
Penftru ce pleci capul, țara mea frumoasă
Este încă timpul; moartea n-a coprins
Tot sufletu-ți nobil ele durere stins,
în a vieței carte, zile de putere
Poți să afli încă, țară de durere î
Scaldă al tău suflet în al vieței foc,
între popoli liberi ia-ți mărețul loc !

II

Ostile polone pe Cornul lui Sas,
Cu trufie mare tăbărînd, au mas,
D-acolo Potoski domnului dă știre :
„Noi avem pe țară drept de moștenire,
Cîștigat prin moartea vechilor eroi.
în pămîntu-acesta noi sîntem la noi !"
Astfel scrie leahul îngîmfat de fală
Și-n plăceri molatici inima-și înșală.
Astfel scrie leahul ; dar acest popor
Nu plecuse încă inima sub dor.

Domnul se rădică cu a lui oștîme
Și, lovind, zdrobește ostile streine.

Armia polonă laurii-au perdut.
Unii Ieși s-aruncă și se-neacă-n Prut;
Alții scap prin fugă și-alții prin robie.
Iar moldavii taie... strig cu ironie :
„Ce luați d-a fuga, strănepoți d-eroi,
În pămîntu-acesta nu sînteți la voi !”

Șase mii, în luptă, din poloni picară
Pe Potoski-1 duce coperit de fiare.

PETRU ȘCHIOPUL

Petre stringe capii cei mai renumiți
Și cu dor le zice : — „Frații mei doriți î
Alte dări streine Poarta-mi cere mie ;
Calcă dreptul țarei și ne dă[^]n robie.” -
Noi n-avem putere să ne-mpotrivim,
Înarmați cu chipul dupe cum dorim, •
Căci e stinsă țara, cetele-s perite
Prin atîtea lupte lungi și strălucite.
Dar eu nu voi încă țara-mi să robesc -
Și d-acum nainte tronul părăsesc !”
Au răspuns boierii : — „Domnul ce-a să.vie.
Asculta-va turcii, măcar cine fie.
Noi vom pune banii pentru țara ta,
Numai de la tronu-ți nute>depărta !”
Petre le răspunde : — „Mulți au ca să fie,
Cu-njosite datini, demni fii de sclavie,
Pentru care fala și-al țării amor
Nu le mai înalță sufletele lor,
Care-nclină capul numai să trăiască,
Care-și vînd chiar țara numai să domnească,
Însă pe domnie țara nu-mi vînd eu,
Nu ucid eu pacea sufletului meu !”
Asfel zice domnul. Toți se întristară.
Petru lasă tronul, avuție, țară. ••-

GHERGHIȚA

Pe o vale-ntinsă, luna du prin nori
Varsă valuri d-aur peste luptători.
Unii-n somnul dulce sufletele lasă,
Alții-nșală 'timpul bînd voioși la masă,
Alții-nirîină caii, spăl armele lor
Sau revarsă-n noapte doine dulci de dor.

Dar 3^1ăduță-vodă stă sub cort și spune
Vorbe de mirare doamnei sale june :
— „Fiecine cată tronul domnitor
Și streinu-i face mină d-ajutor.
Poate că să-nvingem armia maghiară,
însă vom aduce pacea dulce-n țară ?
Noi neavînci putere, turcii-ntărităm
Și cu chipu-acesta țara o trădăm î”

Zice... Cum un șarpe ce, călcat, se-nalță,
Doamna, turburoasă, capul său realță.
Arde-n frumusețe, viață și mînie,
Ca un arc în ceruri printre vijelie !...
Ochii-i plini de lacrimi și langor ceresc,
într-un rîu de ipatimi se re-nviețuiesc :
— „Cînd al nostru suflet înrobit se-nchină,
Orice cuget nobil ni se pare crimă.
Forța sufletească, foc dumnezeiesc,
Să nu se măsoare pe lut omenesc !

Vulturii ce-atacă tauri cu turbare
Măsură curagiol cu-a lor turmă mare ?
Îu-ți ascunzi cu-aceasta slăbiciunea ta ;
Moartea nu se cade spaima ție a-ți da î
Cela ce de moarte se codește foarte,
Poartă-n al său suflet semn amar de moarte.
Asfel muritorul ce-anii grei insult,
La numirea morții tremură mai mult.
Să dorească viața robul ce roșește,
Cînd să fie liber inima-i gîndește !
Cei bravi nu vor viața cînd pe muritori
Ea nu varsă dulce drăgălașe ziori !
Fenixul, se zice, cînd îmbătrînește,
Se-nconjoară-n flăcări și se-ntinerește.
Asfel nasc românii chiar prin moartea lor,
Căci ei sînt din neamul celor ce nu mor.”

Zice. Cerul nopții luce sub lumină.
De discursul doamnei, domnul se-ndivină.
Dă semnal de luptă... bate pe maghiar
Și cu moarte-1 sparge pînă la hotar.

CONSILIUL SECRET

La senat s-adună capii cei mai bravi,
Soli germani, soli unguri, deputați moldavi,
Preoți venerabili cu păstorul mare,
Nobilă junime plină de-nfocare.
Dar Mihai cu fața nobilată-n dor,
Cel întâi se scoală și le zice lor :
— „Astăzi -turcii calcă drepturile simte,
Schimbă viața-in moarte, țările-n morminte^
D-astăzi peste fața dalbelor câmpii
Pe ruime-naltă splendide geamii.
Cîmjpul schimbă fața și se-mbracă-n doliu ;
Dupe dînșii urmă flăcări, mioarte, spoliu.
Prim altare sîmte vasele zdrobesc ;
Intră prim familii, pe copii turcesc ;
Mume și fecioare rușinos insultă ;
De nici o putere barbarii n-ascultă.
Suflete-njosiite ce-n lume trăiesc
Ca să rușineze neamul omenesc,
în această țară calea lor arată
Și de dorul țării fierbîntat senmbată.
Neamul nostru pere ; dar ce e mai rău,
Cade eu rușine pe mormântul său î
D-astăzi înainte numai cu arma în imînă
Va scăpa de moarte patria română.
între viața sclavă ș-un mormînt fălos
Nu-otîrzie-un suflet nobil, generos.
Asfel totd-auna țara liberară
Vechi eroi ce-n fală se glorificară.

Inima lor mare să vieze-n noi ! ^ ^
Să perim sub arme ca străbunii-eroi!

Astfel zice domnul. Un boier răspunde :
— „Dorul țării noastre sufletu-mi pătrunde.
Vorbele-ți sînt mîndre, dulce mă răpesc
Din amare gînduri unde rătăcesc !
Dar, înalte doamne ! mult ar fi mai bine
Să-miblînzim pe heară prim cuvinte line.
Țara-i obosită ca un trist mormânt
Aur, arme, brațe, doamne, nu mai sînt.
Apărarea noastră, cît de dalbă fie,
Ar scorni pe țară zile lungi d-urgie.
Inimile noastre zboară călduros
Peste-al bărbăției zid, alunecos,
Dar înțelepciunea caută-a ne duce
Prin furtuni turbate către țelul dulce."
Zice. Dar eroul astfel a vorbit :
— „înțeleaptă-mi pare vorba ce-ai grăit,
Dar de-nțelepciunea robului ce-n fiare
Tremură să piarză zilele-i amare.
Poate-al țării tele nobil, sînt amor
A putut să-ți facă gînd îndoitor ?
Este-nchisă calea pacea dulce-a cere.
Turcii pleacă fruntea numai la putere ;
în lumina minței orbi sînt ochii lor ;
Singuri își prepară negru venitor.
Frica d-a ne perde pare slab prepus.
Nimeni cu-arma-n mînă țara n-a supus.
Ne-nvoirea noastră, setea de domnie
Inimilor sclave, datu-ne-a-n sclavie.
Frații de Moldova, dalbi, leali eroi,
Gintele vecine vor veni cu noi.
Dar de-am fi chiar singuri, încă-ar fi mai bine
Să murim cu fală decît cu rușine !"

Capul legei noastre cere-a cuvînta.
Flacăra divină luce-n fața sa :

— „Legea ni se calcă, țara se robește
Ș-armia română tot mai viețuiește.”
Zice și realță brațu său în sus,
Arătînc p-o cruce chipul lui Isus :
— „Crisii muri pe cruce pentru-umanitate
Și prin moarte clete lumii libertate.
Nu-i creștin acela ce nu știe-a da,
Penitru-aî țarei bine, pacea, viața sa !
Dincolo de moarte radios străluce
Soarele mării eroilor, dulce.
Oehii-nțelepciunei, cei de moarte plini,
Nu pot să pătrunză dulcele-i lumini.
Astfel este omul ee-njosirea-abate :
Tremură să moară pentru libertate.
Dar poporul nostru, nobil, generos,
Rupe cu-a lui viață lanțul rușinos.”
Astfel le vorbește. Domnul oaste strînge,
Luptă mare ncepe, pe barbari înfrînge.

ȘERBANEȘTI

Cînd vedea-vom încă un erou român
Secolii se scură... fearele rămîn...
Nici o zi n-duce a țarei mărire ;
Viața noastră trece fără strălucire.
La gîndiri de fală, sufletul, căzut,
Tremurai ca sclavul ce s-a abătut.
Jugul pentru dînsul s-a făcut un bine.
Viața în robie nu mai e rușine î
Și cu toate astea, o, pămînt iubit,
La mai mîndre zile tu ai fost ursit.
Daca poți tu încă să mai simți, o, țară,
Ciuturi de mari fapte ce te-ncunună
Și să verși tu încă lacrimi de mîndrie,
Iată-un cîntec încă, tristă Românie.

II

P-un gonaci în spume, Manta cel bătrîn
Trece sub vedere corpul său român.
Peste barba-i albă, pletele-argintoase,
Razele de soare scînteiesc voioase.
Apoi generalul, mîndru d-ai lui ani,
Zice-aceste vorbe către căpitani :
— „Sabia streină pleacă frunți plecate ;
Cînd inima-i slabă, brațele-^s legate.
Mulți roșeau în viață mîndru-a mai gîndi
în străbuna țară fericiți a fi ;

Căci robia lungă sufletu-njosește
Tot atît cit corpul doireros zdrobește !
Cît sub arme dalbe popoulul a stat,
Chiar la zile rele fost-a respectat.
Numai cu-arma-in mină d-azi românu~n lume
Va putea fi liber și fălos în nume.
Vulturul cel mîndru căruia s-a smuls
Aripile, zace de dureri pătruns,
Dar cînd crește aripa-i, își apucă zborul,
Sparge cu mândrie vînturile, norul.
Asfel și românul astăzi rearmat,
Locul său în lume liber și-a luat,"

Cum în vijelie frunza cea stricată
Zace pe sub arbori tristă, răsturnată,
Se dobor streinii peste cîmpul lat.
Mustafa dă fuga de puțini urmat.

MUSTAFA-PAȘA

Soarele-apusese. Lupta tot urma ;
Dar împinși, românii, spatele-nturna.
Iar Mihai Viteazul la ai săi cuivîntă :
— „Un român de moarte nu se înspăimîntă.
Ce vor face oare slabele femei,
Dacă voi dați dosul, o, vitejii mei."
Zice și soldații, rușinați, se-nturnă...
Domnul pasă-n frunte ; toți ou fală-1 urmă.
Vede comandantul Mustafa-pașa,
Prin bravură cată lupt-a precurma.
Chiar ca semizeii din antichitate,
El îl cheamă-n luptă și fălos combate.
Oștile-n mirare privesc și s-adun.
Caii lor resaltă, armele răsun.
Se fărîm pe zale far' să verse sînge.
Domnul schimbă-ndată spada-i ce se frînge.
Pașa trage-atuncea paloșul tăios.
Fierul sparge zaua domnului frumos.
Pașa se doboară supt o lovitură
Și cu viața perde sîngele pe gură.
Turcii cu dizordin repede s~avînt.
Cei mai mulți dintr-înșii aflu-al lor mormânt.

CALUGARENII

I

în umbrosul spațiu se revarsă zori.
Turcii dorm p-o coastă însmălțată-n flori.
Dar oștenii noștri și cu domnul june
Către cer înălță sîntă rugăciune.
Domnul cheamă capii și-asfel le-a vorbit :
— „Voi, ou care^ⁿ viață crud am suferit,
V-aduceți aminte vechea vitejie î
Umbrele străbune, astăzi cu mândrie
Vă privesc sub arme p-ăst *fălos pămînt*.
Azi mărirea veche iese din mormînt.
Nu vă fie teamă despre-a lor mulțime,
Ce de vitejie fuge cu rușine !
Asfel cum un arbor crește mai frumos
Cînd abați din ramuri cele de prisos,
Asfel și poporul pentru-a fi ferice
Trebuie să facă dalbe sacrifice.
Astăzi toată lumea către cer se-nchină
Să triumfe mîndru cauza creștină.
Daca vom învinge pe apăsători,
Dorurile țării s-or preface-n flori,
Soarele mării va luci d-aice
Peste venitorul patriei ferice.
Daca ne vor bate, d-astăzi pe pămînt
N-om avea scăpare nici chiar în mormînt.
Limbile streine, cu disprețuire
Pe români numi-vor în nefericire.
Următorii noștri, abătuți de dor,
Vor roși de viața părinților lor.

însă vom învinge... Cu săbiile-m mîină
N-a supus streinul patria română.
Ceea ce nu speră, nu-i demn să merite
Fructele speranței cele dobîndite."
Zice. Toți de fală seamănă-mbătați.
Domnul trece podul cu puțini armați.
Patru pași de frunte cearcă să-i poprească,
Dar românii treier armia turcească.
Asfel tmîndrii vulturi către vîntuui zboară,
Despicînd curentul care-i împresoară.
Precum două rîuri peste cîmpul lat
SeHntîlnesc adesea pe comunul pat,
Asfel se-mpreună, râură, se frînge
Al ambelor armii spumegosul sînge.
Ei pătrund la corturi... într-na lor iuțime
Se înturnă. Tunul bate cu asprime.
Pe tot frontul oștii lupta s-a întins ;
Peste tot turbarea sufletele-a-ncins.
inima română însă nu răcește :
Dorul biruinței o însuflește.
Turci mai mulți s-adună... prin români fac oale.
Oastea noastră per de turnurile sale.
Ca torent ce cură după vijelii.
Află bariere peste lungi cîmpii,
își oprește cursul, geme, se lățește,
Apoi cum abate lanțul ce-l oprește.
Fuge peste luncă, gros spumînd, turbat,
Urlă, greu îneacă cîmpul depărtat.
Asfel otomanii se revărs naimte,
Oripeunde calcă, seamănă morminte,
De creștine corpuri luncile-^ velite ;
Brațele sunt rupte și-iarmele zdrobite.
însă pretutindeni bravii ce s-abat,
Sprijină cu peptul vîntul cel turbat.
Dar Mihai așteaptă corpu-ajutător...
Va veni-nainte de perirea lor ?
Soarele-i aproape scepтрul a-și depune.
Domnul îngemumche, face rugăciune :
— „Doamne, ce-ești în ceruri, blînd, ascultător,
Fii cu bunătate pantru-al tău popor.

Iar de cere soarta prada sa cu-asprime,
Cruță astă țară și lovește-n mine !"

ii

Ajutorul vine !... Domnu-a-ncălecat...
Smulge o secure de la un soldat.
Cum un vultur cade peste păsărele,
Le fărîmă-n gheare și-aripile-i grele,
Astfel cade domnul peste-un corp osman.
Vede de «departe ipașa Caraiman,
Ce cu cel mai tare cere a combate.
Sabia-i lucește... mulți creștini abate.
Între alte prade vede trei copii,
Frați d-același sînge, juni frumoși și vii.
Fiecare-n luptă pe păgîn îl cheamă
Și combat cu dînsul fără nici o teamă.
Însă tineri încă, junii frățiori
Sub a lui secure cad ca trei dulci flori.
Caraiman cu calul peste dînșii pașă,
Dar Mihai sosește, vede crudul pașă :
— „Nu-i curagi cu pruncii a te măsura.
D-ești voinic, cu mine vin-a te lupta !"
Astfel zice domnul și spre pașă zboară.
Pașa ține-n dreapta sabia-i ușoară,
Iar în jîmîna stingă ține steagul sînt
Ce se desfășoară legănat de vînt.
Caii lor în salturi zboară și s-opresc.
Armele, lovite, seînteii și lucesc.
Lupta este scurtă. Sub o lovitură
Pașa cade, varsă sîngele pe gură.
Dar Mihai răpește steagul cel vestit
Și l-ai săi se-nturnă fără-a fi rănit.
Cînd se-nalță-un suflet mai presus de lut,
Temerile morții rușinos amut.
Sabia română scînteie p-aramă.
Kiralii din tunuri pe nemici sfărîmă.
Avangarda turcă fuge rușinos,
Calcă p-ienicerii ce combat fălos.

Cei mai mulți clintr-înșii către pod s-adună,
Se strivesc, perd șartul; arma noastră-i tună.
Iar în amețeală singuri se-ntr-omor,
Se strivesc sub arme și sub caii lor.
Mulți, de crudă spaimă, se aruncă-n apă,
Însă nici acolo zilele nu-și scapă ;
Apa mocirloasă îi reține în fund ;
Cîți silesc să scape, încă se cufund.
Agonia-i crudă ; moartea-i rușinoasă.
Plini de tină-noată-n unda mocirloasă...
Trei mari pași s-aruncă și prin apă mor.
Chiar Sinan vizirul cearcă soarta lor.
Un spahiu îl scapă, dar pe coasta lată
Armia turcească fuge sfărîmată.
Astfel se zărește peste-un moșoroi,
Alergînd furnice dupe repezi ploi.

O, Sinan ! trufia-ți ce se face oare ?
S-a topit cu roua sub al zilei soare !
Oștile-ți făloase repede-au perit
Ga florile d-aur dintr-un vis dorit !

Cum în capul turmei taurul purcede,
Domnul înaintea cetelor se vede.
Calul din ardoare-i pare-nflăcărat,
Sîngele din spada-i cură ne-ncetat.
Hasan-pașa ține încă-n apărare.
Asfel prin furtună vechiul trunchi apare
Înfruntînd cu pepitul vîntul furios,
Dintre pomișorii care cad pe jos.
Domnu-nvită pașa pept la pept să vie,
Dar Hasan dă dosul prins d-a lui urgie.
Sîngele defundă lutul cel uscat.
De turbane, doarme cîmpul e-ocărcat.
Leșurile rînduri zac în lac de sînge...
Corbii-n nerăbdare de plăcere plînge.
Noaptea scapă restul turcilor învinși.
Ei s-ascund prin tufe de spaimă coprinși.

BĂTALIA PE GHEAȚA

Mihai, domnul țării, de soldați urmași;
Trece prin Turcia Danubu-nghețat.
Turcii mulți pe gheață repede s-adună ;
Lupta-ncepe crudă și-armele răsună ;
NichezareaHngînă strigătu-omenesc ;
Înghețate vânturi suflă și mugesc ;
Crivățul cu neaua bate turcii-n față ;
Mîinele lor p-arme se lipesc, îngheață ;
Caii fără cîrmă fug oriunde vor,
Poartă ou dizordin cavalerii lor...
Arma nu mai poate să reverse sînge ;
Ei se mușc cu dinții, unul p-altul strînge.
Valuri de ninsoare rîură din cer ;
Gheața se cufundă ; luptătorii per
Și-n urgia crudă toți dispută foarte
Locul ele bătaie, patul lor de moarte.
Către-aceasta turcii se răresc amar.
Cei mai mulți sub gheață repede dispar,
Iar Mihai cu bravii trece mai nainte
Și Rusciucul sehimbă-n doliu și morminte.

MOVILA LUI RAZVAN

Fiii de Moldova într-o zi s-adun
Ș-ale țării rele astfel le expun :
— „Ungurii cu leșii se dispută iară
Cine-a pune domnii în această țară.
Fiii țării noastre încă n-au murit
Ș-a lor țară, drepturi d-astăzi s-au robit.
Leahul cere țara ca o moștenire ;
Ungurul trimite pe Răzvan c-oștire ;
Numai noi, moldavii, încă n-am vorbit î
Dar cînd moldoveanu va fi înjosit
Cît să nu roșască de a sa rușine,
încă-o să-mi aleagă pe tirani mai bine !
Însuși noi acuma domnul să numim
Și cu ama-cl mină ca bravi să murim î
Astfel strigă țara suspinînd sub silă
Și alege-ndată domnu-i pre Movilă.
Apoi către unguri domnul a solit :
„Drepturile țării ce le-ați nimicit
Sunt a ei avere, viață,-onoare, nume
Și eu-al nostru sînge le-am păstrat în lume.
Vă duceți din țară sau vă aruncați
Masca creștinească ce pe frunți purtați,
Căci creștini în vorbe, faptele vă-s rele...
Hearele păgîne nu-s atît de grele !
Ne siliți cu turcii armele s-unim
Și polemi, și unguri să vă nimicim !”

Cu oștiri de țară domnul a plecat
Ș-a-nfîlțit pie unguni la Areni la sat.
Domnul îngenuche, face rugăciune,
Apoi dă semnalul muzicei să sune.
Lupta este aspră ; fieru-n cărui se frânge,
Câmpul se îneacă într-un lac de sânge.
Ungurii se pleacă, seamănă învinși.
Moldovenii-i urmă de turbare-aprinși.
Ungurii iau fuga, moldavii-i gonesc,
Îi omoară,-! prinde sau îi risipesc.

BRAHA CĂPITANUL

Noi te lăsăm, o, patrie,
O, țară de suspine !
Vom trece viața-n lacrimi,
Înstreinați de tine !

S'ub greutatea lanțului
Al nostru braț s-abate ;
Prin mărăcini picioarele
Se-mlădiu sîngerate.

Și cînd ne las puterile,
Cînd inima slăbește,
Sub lovitura biciului
Virtutea noastră crește.

Dar dorurile corpului
Uităm cu toți îndată
Cînd umbra dulce-a patriei
Prin lacrimi **ni** s-arată.

Astfel cînt moldavii de tătari robiți,
Astfel cînt pe cale abătuți, zdrobiți,
întîlniră cete ruse și române
Ce-au scăpat din spada hoardelor păgîne.
Dar moldavii cată robii-a libera...

GapuHoștirii ruse le vorbește-nașa :
 — „De-ți lovi 'tătarii dupe cum vă place,
 Are să se strice noua noastră pace.”
 — „Gum nu ne vom bate, doamne, cînd zărim
 în robie soațe, fiice ce dorim ?”
 Astfel strig românii și pe lîngă dînșii
 Ordele turbate văd trecînd cu prinșii.
 Braha stă, privește... O femeie trece
 Cu picioare goale, moată-n huma rece,
 Cu vesminte rupte, perii revărsați,
 Brațele sub lanțuri, ochii-i lăcrămați.
 Tinerica prinsă către dînsul cată.
 Strigă cu durere, cade leșinată.
 Braha recunoaște pe soția sa.
 Își cheamă vitejii, p-al său cal zbură.
 Sare peste rînduri, fărîmă ș-ucide.
 Rușii nu cutează ealea-i a închide.
 Apoi dă năvală și fărîmă amar,
 Pin* la cea din urmă vieață de tatar.
 Liberă toți prinșii și p-a lui consoartă
 O primește-m brațe ; însă, vai ! e moartă î...

MĂRIREA LUI MIHAI

Din trei țări române, cei mai mari s-adună
 Și cu trei coroane pe Mihai cunună.
 La prea mîndre mese căpitanii-nchin
 Pentru sănătatea regelui creștin.
 Dulcele speranțe ce pe toți conjoară,
 Împletesc cu roze timpul care zboară.
 Mina vergimală, fragedă ca crin,
 Atrăgea din harpe sunetul divin,
 Iar accentul voeei cei armonioase
 Se-ntuna cu-aceste vorbe grațioase :

„Tu, reunire splendidă,
 De minte, de tărie,
 D-amor ; cerească glorie !
 Sublimă armonie !
 Cenn coama dalbă-a zorilor
 Verși valuri auroase
 Și pe gurița verginei
 Pui roze grațioase,
 Unește d-astăzi țările
 C-o singură cunună !
 Protege-a noastră patrie
 Și domnul ce-o rejună !
 Ascultă rugăciunile-i,
 Vezi lacrămile-i line
 Ce zbor cu fumul florilor,
 Prin spațiu, către tine !”

**Asfel etată hora junelor vergine.
Dar Mihai revarsă lacrimi divine.**

II

Domnul trece noaptea singur în veghere.
Inima-i răpită fuge spre durere,
Pînă somnul dulce cu-naripa-i d-eben
Vine de-i îmbată sufletul său demn.
Printre vise vede o fantasmă dulce.
Fața-i ca lumina florilor străluce,
Ca torent sub soare rîură-ai săi peri;
Oehii-i plini de lacrimi seamăn ruți din ceri.
Vălu-i alb ca crinul grațios se-ndoaie,
Brîu-i strălucește e-areul cel de ploaie.
Ba vorbește... — „Cerul binevoitor
Preursește țării splendid viitor ;
însă tu peri-vei fără bucurie,
Cei streini preda-vor țările c-urgie,
Ce prin ani de chinuri să vă curățiți :
Suferința-nalță popoli robii :
Fierul vechi prin flăcări asfel tinerește.”
Zice și dispăre... Domnul se trezește.

PETRU ȘI ASAN

împăratul Anghel sade în palat,
De mai-marii țarei mîndru-nconjurat.
Printre capii oștei întră doi streini,
Doi români din Mezii, mîndri ca doi crini !
— „împărate-doamne ! Ia-ne în oștire,
Dar ne lasă-a noastră veche moștenire !”
— „Nu voi pune-n oaste doi români barbari.
De vă place lupta, mergeți la bulgari !”
— „împărate doamne ! Nu se cade ție
Asfel de muștrare cu-asfel de mînie !”

Anghel trage-o palmă fratelui primar.
El înclină capul, însă geme-amar.

P-o măgură neagră cei doi frați s-adună ;
Jură să nu moară fără de răzbună...

După-a lor chemare, mezii și bulgarii
Se cobor clin munte sub cei frați primari.
Sate și ținuturi celor doi se-nchină.
Tremură, pălește fala bizantină.
Anghel pasă însă spre răsculători.
Cei doi frați vorbiră către luptători' :
— „Pînă cînd românul capul o să plece
Umilit sub jugul tiraniei grece ?

Țela ce dă viața, printr-«im magic vis
Îngerul său dulce nouă a trimis
Și ne-a zis : purcedeți cu îndemînare
Și vă bateți mîndru pentru neatîrnare !
Domnul tutulora astfel a voit.
Nu sînteți poporul Domnului iubit ?
Grecii, prin mîndrie și prin necredință,
A perdut amorul de la proviclimță.
Domnul ne trimite în acest război...
Credeți întru clinsul si va fi cu voi."

Asfel ei vorbiră către luptători.
Și atacă p-Anghel prin adinei strimtori.
Cum din munți se varsă, urlă cu urgie,
Undele de ploaie dupe vijelie,
Se cobor românii spre vrăjmași în văi...
Angbel perde lupta și soldații săi
Și abia c-o sută de viteji, prin apă
Roșie de sînge, împăratul scapă.

NEMESIS

SATIRE POLITICE

1861

DOUA TOMPATERE :
COCONUL BĂNICĂ ȘI COCONUL NOTREȚ

COCONUL NOTREȚ

Așa, Bănică dragă, s-a isprăvit boierul,
Ca **varza dupe** Pașite cînd i se 'trece Ierul!
Nu însemnezi nimica, și încă te gonesc !
Ca iepuri în pîrloage, pe noi ne huiduiesc ;
Căci **astăzi** libertonii la toți ne-au pus mînușa.
La ministerul țării ni se închise ușa.
La alte **slujbulițe** nici nu e de gîndit !
Cu leafa **mori de foame** ; cîștigul e **oprit**,
Deși ar fi mijloace, **căci** de nu curge, pică.
Diar, **frate**, ministerul **nu va să-ți dea** nimica.
De mergi la **un** ministru, te caută semeț :
— „**Ce vei ?**” — „**Cu plăcăciune**, sînt vornicul Notreț!”
— „**Am cunoscut** nainte **p-al** dumitale tată,
Un om și **jumătate**, era la... **Dar** d-odată :
Boierule ! ce **vorbe** î **Ori** vii în acest loc
Ca-n **timpurile voastre** să-ți bați de mine joc ?
Azi sînităm **d-opotrivă**... **Boierii** cei din țară
Toți pe aici trecură... Fă **bine** și te cară \'
— „**Mă iartă !** Ce se-ntîmplă ? **Nu** înțeleg deloc !
Viu **să**: te rog de-o slujbă **Dar** el se face foc
Și **cheamă dorobanțul** să-mi dea pliroforie.
Acesta **îmi vorbește**': — „Marghiloman... Agie...”

Te duci apoi la consoli ; dar și ei /te privesc
Ca pe cei morți ce-n viață d-odată se zăresc.
„*Convenția e sintă !*” E toată vorba lor î
Poftim, mă rog ! Streinii ei însuși nu ne vor !

Streinii te ajută pe cit tu ai putere ;
D-o perzi, o strici la ceafă ; politica o cere.
Noi am rămas în țară bătută și alungați,
Ca generalii noștri și care n-au soldați !
Ei ne înturnă dosul, la libertoni ne lasă,
Ne dă pe uși afară și șed cu ei la masă.

Bănică ! mă ascultă, e timpul rău de tot :
Ca mine o s-ajungem cu haina ruptă-n cot!
Ce fac ai noștri-afară ? Ori cînilor tai frunză
De nu se mai arată Convenția s-o tunză ?
Istoricu îmi vine cînd mă gîndesc ce-am fost,
Și astăzi d-opotrivă mă văz cu orice prost î
Cînd văz toți momularii, isnafuri leșinate,
Că îmi rădică nasul și ei la libertate !...

BĂNICĂ

Te liniștește, frate, vezi, lumea e o roată,
Și timpul o întoarce... In scurt, ce o să poată ?
N-auzi în toată țara ce gogomanii spun
Că timpul boieriei era cu mult mai bun ?
O nație dorește guvernul ce nu are.

Tot marafetul este că crează fiecare
Că astăzi au românii regimul nou-născut
Cînd legile sînt încă tot cele din trecut.
Și astfel să urască în legile trecute
Pe cele liberale ce sunt necunoscute.

Convenția ne cere judecători pe viață.
Ba să poțesti ! îi scoate în orice dimineață.
Convenția voiește să nu îți calce locul ;
Te umflă, nu îți cată de ce îți e cojocul.
Ea face d-opotrivă pe mare și pe mic.
Dar le mănînei la ceafă de ești un biet calic :

740

Se bate ca în timpul pe cînd era brezaia
Și zic că nu e lege a-nlocui bătaia.

Trecutul dar trăiește sub nume de prezent,
Regimul oou, — cînd este leit Regulament.
Așadar libertatea, la mare și la mic,
S-a arătat în țară cu capul sub ișlic.
Acestea, măi Notrețe, pe cei bătrîni îi scapă,
Pe cînd pe ei cuHncetul din zi în zi îi sapă.
Ca mine toți românii schimba-vor al lor glas,
Sătui de libertatea ce le-a ieșit pe nas.
Și astfel starea nouă și oameni noi cu nume
Muri-vor înainte d-a fi născut în lume.

NOTREȚ

Așa o fi, Bănică, politica *farsi*;
Dar de aceste-adîncuri noi nu putem a ști.

Și chiar d-a fi să fie, eu pînă atunci slăbesc
Făr' de chiverniseală, ca un cățel nemțesc.

BĂNICĂ

Răbdare ! Cu răbdare se capătă vînatul.

NOTREȚ

Răbdare ! Calci nu-i alta... ni s-a vărsat *păsatul*.
Dar pîn' s-OHntoarce roata, vom fi în lume jos ?
Văz roata că începe a se-nturna pe dos !
Ce fac la Adunare nepotul Bărbucică ?
Și doctorul Arsuică, pelticul de Oostică ?
Ce-mi face lipoveanul ? Tompaterache gros ?
Ce face oaia albă ? Ce face filaplos ?

741

Ce-mi face căldărușă ? și alți conservatori .
Ce spun că sînt ai noștri aprinși apărători ?
Nimic ! Spre ministere îmi pare că visează...
Spre viițe-prezedenție nu vezi cum se-ndreptează ?

Crezînd că *domnitorul* va cere minister
La viițe-prezidentul cel *catafto boier* !

Eu nu voi înfrățire... Voi starea noastră veche î
Convenția, nebunii să-i dea jos de ureche !

LUI ION GHICA

Vei spune oare nouă, o, mare diplomat,
Secretul ce te face atît de minunat ?
Cît cei mai mulți să crează că tot ce e de țară
Prin tine se urzește înuntru și afară ?
Urmînd a lor credință, ziarele tu scii,
Tu pui în Adunare atîtea vijelii,
Tu cumperi scriitorii ca să te maltrateze,
Tu ai făcut Craiova ca să se revolteze
C-o singură scrisoare l-ai tăi alegători,
Cum strigă Pascalache în stilul său de flori.

Tu tulburași Belgradul și prin a lui predare
Ai născocit un ducă cît Dunărea de mare.

Se zice că ții lanțul politicei drăcești
Ce pleacă de la mîna miniștrilor rusești
La consulul Rusii, ce îl trimite iară
Lui Mavru, și d-acilea îl iei și-1 dai în 'țară
Prin Zâne, Steriade, Goleșcu, Bălăceanu,
Pandurului Magheru și lui Bolintineanu,
Ce-1 dau lui Ionică, apoi lui Ionescu
Ce-1 trece lui Melic, Nicolae Goleșcu,
Ce-1 dă lui Brătianu și-acesta lui Roset
Ce prin Boliac îl pune poporului pe pept.

Ideea minunată ! Tot ce-a putut a cerne
Bătrînul ambe sexe, în treisprezece ieme.
Se zice că e mare ambițiunea ta,
Că poți cu două vorbe pămîntu-a frămînta.
Puterile garante pe degete le-ntorci
Și cu a lor chiar mină, tu țării zile torci.
Așadar cum se face cînd inima îți cere
Să guste mere acre, de nu ești la putere ?
De nu ești nici ministru cum alții mulți au fost
Ce nimine în țară nu le-a știut de rost.

— „Dar mu ! va zice încă cel ce cu toți *se-nnoadă,*
*A ta ambițiune nu e să fii la coadă. **
Ea zboară mai departe și chiar de ministru ;
Ar vrea să-nlocuiască pe Savaot în cer !”

Voi, care credeți toate ce sînt și ce nu sînt,
Secretul ăstuia lucru se află-n ast cuvînt :
„Cîți nu ne-ntinde mina, conspiră; deci, să piară!”
Aceasta e deviza partidelor în țară.

Urmînd acestor zise, toți oamenii conspir,
Toți către, către, către, ca candidați aspir !
Toți sînt vînduți ! La cine ? Pe cît ? Și cînd ? Și care
Dar cine va răspunde la astă întrebare ?
Urmînd acestor zise, toți, țara au trădat.
Onest nu mai e nimini, nici cel ce-a criticat.
Și țara românească de toți la toți vîndută,
Gata să fie astăzi robită la o sută.
Acolo sîntem astăzi guvern și guvernați,
Și roșii, tompatere, și blînzii moderați,
De la *cavaz-bașaua* ce toți i-arartă dosul
Și pin' la Vornicică ce-i zic și plicticosul.
A ne buli-mpreună, mai multe cete-a face,
Și inimicul țării surîde, căci îi place.
Aceasta va să zică a fi mari patrioți !
A ride umul d-altul si diavolul de toti !

Autorul art. din *Naționalul* (o.i.a.).

LUI PETRE ML.

Ce dracu ții afîta să iei un ministru ?
Toți oamenii se miră ! E oare vrun mister ?
Ai patima *puterii*, această tristă boală
Ce umblă pretutindeni prostituată, goală ?
Îți place la locașu-ți să vie mulți români
Să se închine ție cu capetele-n mîni ?
Îți place pe la baluri, la nunți și la paradă
Să porți o uniformă ca vechea Baba-Radă ?
Și toți să-ți zică : — „Iată ministru... vă uitați ?”
Îți place s-ai acasă lipcani sau dorobanți ?
Te-ndeamnă balabusta să cauți astă cale ?
Să facă să turbeze cochetele-i rivale ?
Să aibă avantajul la teatru și la bal,
Cavaz-bașa să-i tragă cupeu-n carnaval,
Lăsînd pe alte dame de frig să se scrîncească,
Cu tot evghenismosul și vița boierească ?
Îți place oare leafa ce s-a mărit cu totul ?
Prozaice-ntreprinderi în oare să vîri botul ?
Să poți a-ți face case, a cumpăra moșii ?
La noi nu-ntreabă nimini de unde-ai bogății î
Să fii bogat aice e tot ce se dorește.
Dar cum ? de unde ? ce fel ? poporul nu gîndește
Tot ceea ce se cere e să nu fii sărac
Chiar de-i purta de nasu-ți cercei de coji de rac.
Ce-mi vei răspunde oare ? Ieri, *Panu*, un boier,,
A zis : „Eu voi, măi frate, să iau un ministru,
Căci de doi ani încoace mai toți m-au părăsit
Și-n curteHmi iarba verde în cale-a răsărit*”

Dar tu, vei zice alfel, vei zice bunioară
Că *nu* vrei ; însă țara nu poți să-o lași să moară ;
Că faci un sacrificiu și vanitatea ta
Cu merit patriotic voiești a deghiza.
Dar tu ce strigi asupra celor de la putere,
D-ai fi ministru mine, vei fi mai cu veghere ?
A fi un bun ministru, se oade-ia fi născut
Spre-a fi, se cere încă să fii și chiar crescut,
S-ai spiritul de cîrmă ; prin mare socotire
Să-ntîmpini orice rele, orice nemulțumire ;
Să faci ca să te teamă, făcîndu-te iubit,
Să nu ai slăbiciune, să nu ai favorit,
Să, nu *m* frate, rudă, nimic să nu te-ncline
Și legea să se puie mai sus și decît ține.

Cu tunul și cu pușca tiranii cîrmuiesc ;
Dar cînd nu mergi cu țara, ostașii se răcesc.
Tolera orice critici; dă presii libertate
Să critice guvernul, de n-ai nimic pe spate.
N-ai să te temi de nimeni : guvernai vinovat
Să teme în gazete să fie discutat.

De vor huli, ce-ți pasă ? Ești bun ? Poporul știe
Și cade sub disprețu-i acel ce calomnie.
De lasă să se-nșele, atunci acel popor
E o adunătură, și-acele cărduri mor.

Cînd omul este liber să spuie ce voiește,
Spuind, a lui mînie prin spuse se sfîrșește.
Cînd este dimpotrivă, cînd presa este-n jug,
Se formă conspirații și ai să pui de plug.
Dar tu, venind la cîrmă, alminterea vei face :,
întîi funcționarii cu totul vei preface.
Căci spiritul de clică la tine e mai viu
Decît convicțiunea,.. Se cheamă că te știi ?

Cei scoși, lăsați pe drumuri, s-or pune să hulească
Guvernul; ei au rude, amici să-i însoțească ;
Opunerea începe și pe acest trist hău,
La ochii tăi sînt una cel bun și cu cel rău.

Hoția și betiza sînt bine-aprețuite
Cu spiritul de clică cînd se prezint unite.

Ei vor cîta s-abuze, și tu-i vei tolera
Și vei lua sistemul croit de Viara,
Și ocupat de certe, n-ai să lucrezi nimic,
Și-ți vei cloci cu sila lucrarile-n ișlic.

Vei fi urît de oameni, privit ca un tiran,
Dar ce îți pasă ? Zică-ți măcar și pehlivan,
Destul să umpli punga, să-ți faci averi și nume,
Să te cunoască țara, să fii ceva în lume.
Opinia e [moartă de la un timp p-ai.
Perzîridu-ți ministerul, te-ntorci iar la calici,,
Faci opozițiune, te dai cu liberalii,
Și iară te "rădică pe capul lor bacalii.
Căci lumea e o gîscă, și tu ești'uri vulpoi;
Tip de perfecțiune al noului ciocoi,
Ce între apa veche și între apa nouă,
Se puse să-și clocească pestrițele lui ouă.

LUI C. A. ROSETTI

Redactorul *Rornânului*

Avem o socoteală acum de răfuit.
Ia spune tu, ce-n viață atît ai suferit,
În țara ta sărmană și-n țări mai depărtate,
Aci în închisoare, aci în libertate,
Cu fruntea ta zbSrettă pe carte înclinat
Sa afli oum se scapă *WL papol* subjugat,
Zdrobit de preveghere, lipsit de bucurie,
În luptă cu-ndoiala și cruda sărăcie,
Ajuns-ai tu la scopul ce ți-ai închipuit ?
Acest popor e liber și ki ești mulțumit ?
Neapărat, Congresul ne-a dat o șartă nouă
Și legi și instituții ca o cerească rouă,
D-atunci sînt zile multe și poporul român
Se bucură de ele ca fericit stăpîn,
Iar tu, eu mulțumire, pe lauri meritate,
Te înconșori de stimă și de prosperitate ?

Acestea îți scrisesem cînd un amic ce-mi vine
Citește cele scrise și-mi zice : „Vai de mine !

Convenția în țară nu dete încă roadă
Și Rusetache trage pe diavolul de coadă

Nebunii bat cetatea și cei mai înțelepți
O iau în stăpmire, au zis niște poeți.

Aceasta este soarta acelor ce lucrează
Și fericiți cînd capul din gît nu le retează î

De ești și tu d-aceia din patruzeci și opt,
Te cară ! Pentru tine plăcinta nu s-a copt!

Trecutul este tare : îl vei vedea îndată
Pe fața umor oameni de urma lui pătată.

Cu instituții nouă și oameni învechiți
Nu este nici o pace : rămîn nepocăiți.

Convenția ea însuși îi varsă-n Adunare.
Aici se face legea și trebuie-așteptare.

Vor trece ani cu zecmri și păru-ți va albi
Și legile propuse nu se vor mai găti.

Dar pîn-atuncea timpul secrete multe are,
Tot se supune-n lume la moarte și schimbare".

Aceste știri îmi dete amicul susnumit.
La cele dinții vorbe erezui c-a-nnebunit;

Dar el sfirși zicîndu-mi să înțeleg cuvîntul,
De unde vine ploaia, de unde bate vîntul.

Tu, ce te afli-n țară, nu poți acum să-mi spui
De sînt întemeiate pripăștiile lui ?

Că-n țară libertatea nu dete iacă roadă
Ș3 tu, bătrîne-amice, pe dracul tragi de coadă ?

ȘTIRI DIN IAD

În iaduri stau pe jețuri demonii rânduți
Cu șapte coarne-n frunte făloși împodobți.
Satan era cu dânșii și astfel le vorbește :

— „Românii se'deșteaptă ; Europa le zîmbește ;
Eu voi această țară să cază în mormînt.
Dar cum ? Aceasta este ce face-al meu cuvînt.
De unde vine viața ? De la streinii îi vine,
Căci astăzi ea mu face decît copii prin sine.
Streinii dat-au țării în urmă legi mai noi;
Să nu se puie-n țară aceste legi eu voi.
Ca astfel toți streinii să crează c-astă țară
E moartă și s-o lase cu-nctul ca să piară.

Așa decret eu vouă ; acum să vă duceți . . .
Și să găsiți bătrînii ce să numesc *raci-fierți*.
Ei sînt amicii noștri și maisteri în cabale...
Le spuneți gîndul nostru. Și-acuma, bună cale !"
Așa vorbi satana și demonii s-avînt, *
Țipînd, plesnind prin aer, se lasă pe pămînt.
Doi ani se învîrtiră pe marea capitală,
Orașe de județe, cu cînstel și cu fală. '
Cînd fu doi ani aproape, demonii se adun
Și lui satan în parte acest raport supun :
„Urmînd a ta;voință, zburarăm grăbitori'
Și am găsit bătrînii veliți conservatori. ❁

N-avurăm noi nevoie de propagand-a face :
Erau făcuți la dînsa așa cum ție-ți place.
Ba încă ei me dară idei ce n-am știut,
Ce de *la Ambe sexe* me-au zis că au avut :
Să imdispuie țara spre starea actuală
Făcînd pe toți să crează (și oamenii se-nșală !)
C-or să plătească biruri de cîni și de motani,
De boi, de rațe, gîște, găină și curcani,
De ouă, lapte, pîne, de prunci, de pălărie,
De car, de plug, de apă, de dinți și cine știe...
Să fi văzut nerozii ce-acolo mișuiesc
Cum înghițeau minciuna ce racii răspîndesc !
Ei au și altă armă. E spaima ce să face
Stăpînilor de sate că au să mi-i dezbrace.
Apare și-o gazetă, *Român proprietar*,
De un amic ce n-are para în buzunar.
E vechiul *Ambe sexe*, ce-^n fiecare vară
Cu o idee mouă la alt stăpîn se cară.
La cele decretate de maiestatea (ta,
Șefcru c-ochi de sticlă a cuvîntat așa :
Vom face și desfăce și vom păstra trecutul,
Regulamentul țării, boierii și cu cnutul.
Miniștrii de acuma ce vor execulta
Vor pume dupe spate <œ moi vom decreta.
Tot ce se face-m țară afară se aude
Și crez c-o să ne-ntoarcem la epoca lui Lude.
Atumcea toți bătrînii l-au bimecuvîntat
Și sufletele nouă de bună voie-au dat.
Erau bătrîni cu titruri de domni făr' de domnie
Căci în acele locuri se află o m&mie
De titruri, decorații, coroane pe trăsuri,
Pe cărți de vizitare, cu lei cu șapte guri
Și *De*, ce pun nainte de-ntunecate nume,
S-arate că sînt mobili de șapte zile-^n lume.
Aceasta ne fletează, căci vor neapărat
Să semene cu dracii în tot ce-au cornurat.
Erau dar Lipoveanu. Codiță, Spasmosdache,
Deli-Zorzop cel falnic și junele Burtache,
Șeicul Căldărușcă ce-ncalecă pă băț
Cînd luna este plină, flotilă prim la hăț.

Pe lingă ei afluăm *proprietarii mici*,
Cu vechiul *Ambe sexe*, o ceată de mojici!
Ce sub pretinsul nume de mici proprietari
Vor să apuce hoituri de la acei mai mari.
Mit de bine lucrul acum se potrivește,
Cit nici o cîrmuire aici nu mulțumește !
Și cei de o credință cu noul d-azi regim
Lucrează mai fierbinte să-1 dea în cap teslim.
In scurt, tot merge astfel încît și mic și mare
Lucrează să aducă bătrîna, tristă stare.
Ne este însă frică de *frații cauzași*,
Să aiu ne dea pe față, să fim noi păgubași !
Dar grație *cenzurii* ce ministerul le pune,
Credem că o să trecem și astă-amărăciune."
Așa vorbiră dracii. Toți *ura* au strigat
Și iadul pînă-n fundu-i voios a răsunit.

SPIRITUL MEU

MIE

Și ție, o, sărmane, ți-a pus acum pe sin,
Ca să te recunoască, cașet-unui stăpîn ?
Sau, în limbagi de curte, o decorațiune
Ce rimă foarte bine cu vorba-NCHINĂCIUNE.
Ieri încă tu fuși liber ca cerbul pe Bucegi ;
Rîdeai de decorații, de curtezani, de regi,
Și cei ce te-auziră ziceau cu bucurie :
„Acest bărbat de stimă un Brutus o să fie !"
Dar astăzi porți pe peptu-ți o cruce sau o stea
Și semeni ca o birjă cu numărul pe ea.
Dar spune, frățioare, în care bătălie
Ai câștigat tu steaua ce ți se dete ție ?
Ce faipe mari făcut-ai la domni și la-mpărați ?
Învins-ai în Siria pe druzii cei turbați ?
Făcut-ai împrumutul în țara franțozească
Să scape de nevoie nemenia turcească ?
Ori te-ai bătut pe mare d-aicea la Bosfor
Cu peștii cei cu spadă ce pe alți pești omor ?
Sau te-ai rugat la ușa înaltelor rețele
Să cază și pe tine o stea din alte stele ?
Oricum se face lucrul, tu azi ești decorat,
Cu stele și panglice ca Peneș-împărat!
O uniformă numai să-ți copere spinarea,
Și-i semăna cu totul cu vechiul Dulcamarea.
Grăbește, ieși în lume, la teatru și la bal,
Gătit în decorații — s'întem și-n carnaval.
N-ai temere de critici ! Cei ce bîrfesc n-o are
Și pizma îi îndeamnă să rîză de oricare ;

Dar ia să aibă dreptul de a se decora
Că însuși pe halaturi panglica ar purta.
Sînt alții ce au dreptul să poarte cruci și stele,
Dar n-au curagi s-o facă ; sînt frageți în curele^.
Noi le purtăm pe toate, căci numai noi avem
Curagiul și tăria credinții ce credem !
In adevăr, a piine pe pepturi ce se pune,
E un curagi prea mare, ce nu se poate spune !
Tu-malță capul bine... ia aer de boier,
La vizite pe cartă te scrie cavalier ;
Preschimbă al tău nume c-un *de*, ce-n frunte vine.
Aceasta e la modă și-arată nobilime.
Atunci ca brotăcelul în zbor te vei mări
Și deputat în patru județe vei fi.

ROMANII DE ASTAZT

în timpii vechi românii de toți erau stimați,
Dar laurii de stimă au fost și meritați.
Atunci un cuib de oameni cu armele în mîină
Au apărat pămîntul cu inimă română.
Atunci cei mari ai țării dau ale lor averi
Spre dalba ei scăpare. Chiar slabele muieri
P-altarul sînt al țării puneau cu bucurie
Cerceii din ureche, unica bogăție.
Azi, cînd streinul calcă acest pămînt de dor,
Mulți zboară să se puie smeriți la coada lor.
Streinul care-i vede și care-i umilește
D-a lor nerușinare el însuși se roșește !
Morala este tristă, principii-anticeștine :
„Sa sacrifice țara spre-al lor în parte bine !”
Corupția lovit-a tot cu acea suflare
Pe mari și mici, o apă sînt toți în nepăsare !
Boierul plînge timpul cînd țara lui era
O vacă ce cu lapte pe el îndestula.
El vede cu durere abuzul cum îi scapă
Și cum o altă clasă din zi în zi îl sapă.
Dar și această clasă ce fuse pînă ieri
Servilă și tîrîță, plecată la boieri,
E tot atît de rece și fără de amoare
La interesul țării ca clasa care moare.
Neguțătorii strigă că vor mai bine a fi,
Dar uită, vai ! ei însuși a se-mbunătăți.
Vor drepturi, dar își uită că orice drept să fie
Ce-o clasă dobîndește, impune datorie.

Tăranii, mulțumită regimului trecut,
Cum este-al lui calibru, așa i-a și făcut.
Cei mulți voiesc să aibă o țară umilită
De cel ce se rădică, călcată și zdrobită.
Așa cei orbi ce nu știu că soarele lumină,
Nici nu doresc să vadă splendoarea lui senină.
Dar unde mergem oare cu relele ce sînt ?
O cale este numai : ea duce la mormînt.
Dai- ne vor zice nouă bătrînii-ntărîtați :
„Noi sîntem vechi în țară, deci noi sîntem chemați !”
Să ni se ierte-a spune că ce numiți vechime,
Atîit e de săracă în acțiuni de bine,
Cît >este-nsultătoare bătrînului devis
Nobleța-ndatorează, ce pentru voi e vis.
Să mori spre-al țării bine nobleță îndatoară.
Acela este nobil, ce moare pentru țară !
De moarte creștinească voi toți aici muriți,
De friguri, de lungoare voi pe saltea periți !
Campaniile voastre au fost, cum Domnul dete,
Cu rușii și cu nemții în baluri și banchete.
Din tot regimul vostru nu ați lăsat nimic
Spre suvenirea voastră decît un vechi ișlic !
Amoarea-n țara voastră putu să fie adîncă ;
Ocaziunea însă nu vi se-arată încă
Și astfel așteptînd-o, la fiecă doi ani
Schimbați stăpînii voștri cînd ruși, cînd otomani,
Ieșindu-le^nainte cu capetele-n mini
Să arătați că-n țară nu mai trăiesc români î
în nația română voi nu aveți credință,
Și nici simțiți în viață această trebuință !
Ce este oare țara ? *Bani, posturi și onori!*
Laponia, să dea aceste trei comori,
Devine țara voastră ; dar țara românească
Să nu mai aibă lapte ca să vă îmbuibescă,
Voi veți pleca din țară ca paseri de prădat
Ce pleacă dintr-o vale cînd nu au de mîneat.
Moștenitori ai celor ce din Fanar plecară,
Săraci ca niște iepuri și-aei se-ndestulară,
Ce cugete înalte puturăți moșteni,
Decît căzuta artă de a vă umili ?

Devizul ce luarăți și care vi se cade
E : capul ce se pleacă sub sabie nu cade !
Cînd domnul Mavrogheni la Cozia plecă,
Să bată ou germanii, la lupta-i vă chemă,
Vă zise să vă duceți cu el la bătălie
Să scape-o parte-a țării de aspra lor robie.
Răspunserăți că portul, binișe și ciacșiri
Nu iartă spre a merge la luptă cu oștiri !...
El dete-atuncea rangul ce-avuse fiecare
La caii lor ce-n luptă purced cu nepăsare.

Tar voi, ce după dînșii cu pas la pas veniți
Și p-ale lor ruine să vă-nălțați gîndiți,
Precum din frămîtura ce ei vă aruncară
La ușa lor crescurăți, formîndu-vă în țară.
Boieri de-a doua clasă, ce patrie strigați î
Dar ce virtuți aduceți ? Ce merite vă dați ?
Ce simtimente-nalte ? Ce nobile simțiri ?
Ce fapte, cunoștințe ? Ce fragede gîndiri
Aduceți, ca să facă să meritați mai bine
A pune steagul vostru pe vechile ruine ?
Voi sînteți tot atîta de putrezi și scăzuți !
iN-aveți nici politeța oe-avură cei căzuți.
Un simțiment de pizmă pe voi vă revoltează
Robi înavuți, stăpînii pe voi vă micșorează
>Și neputînd cu dînșii la mese să ședeți,
Voi căutați să cază și locul să le-aveți !

Ou vechii tompatere, voi mîna voastră dați,
Livreaua voastră veche mai bine îmbrăcați !
Căci popoul va zice : „Port a **serbiei** glugă ;
Dar voi aveți gîndirea și inima de slugă !”
Voi, neguțători din țară cu mari pretențiuni
De patrioți, vă credeți doar fără slăbiciuni ?
Patriotismul vostru îndată ce atinge
La bani, la sacrificii, îndată focu-și stinge.

Să vie oști streine pămîntul. a căleai
Și drepturile țării amar a viola,
Voi veți gîndi îndată că o să-aveți vînzare
Și veți uita și țară și drepturi care are !
Veți binele să vie, fă-a contribui,
Privilegiați voi însuși voiți acum a fi !
Condiția rurală, sistemul cel trecut
Cu dulcea tiranie și grațiosul cnut,
Cu-amoarea părintească a celor mari, unite.,
Au coborît poporul la starea cea de vite !
El a perdult credința chiar în ființa sa !
A patriei amoare nu poate a-l mișca,
Și cum să fie alfel cînd anii se urmează,,
Cînd legile se schimbă și el nu profitează ?'
Vai ! Și cu toate astea un sentiment frumos
Mai lesne se găsește la poporul de jos !
Dar ne vor zice unii : „De este cum ne zici,
E moartă România, nimic nu este-aici !"
Acolo unde-i răul și binele trăiește.
In toate aste clase ce răul bîntuiește,
Deși-n minoritate, dar ici și colo sînt
Bărbații demni de stimă eu dor d-al lor pămînt...
Acolo este țara : înitr-înșii viitorul.
Amici ! Luați aminte ! Să nu le-oprească zborul 6

"
] SPĂATARUL GURCUIȚA CĂTRE NEPOTUL COSTACHE

Cu multă sănătate, nepoate Costichior,
In țările streine în care am să mor,
Știu exafna, din spuse, că oaia rătăcită
Sanmtors la vechea turmă, nu numai pocăită,
Dar ne aduse nouă idei ce *ăi* bătrîni
Nu cutezară încă să spuie la români !

Așa te voi, băiete, iar nu ca pirul rău :
Să fii blînd ca porumbul cu cei de felul tău.
Cu cei d-a doua clasă, serdarul și băcanul,
Fii mîndru, te înalță, te umflă ca curcanul.
Te pleacă la cel mare, de vei ca și cel prost
Să se închine ție. Așa vei da de rost!

Căci capul ce se pleacă de sabie nu moare !
Pe cînd aveau în țară toți capul la picioare,
De mulităHnchinăciune, ce timpuri dulci erau !
Atuncea revoluții în țară nu ieșeau ;
Din viață liniștită boierii groși la ceafă
Trăgea la fire d-aur, nevrînd a ști de leafă.

Atunci lipsea gazeta ce azi te face măr.
Bătrînul *Carcălechi* se da mai după păr ;
Așa precum am zice acum *Naționalul*,
în care boierîșimiul își joacă mîndru calul.

Lipsea și Adunarea eu deputați poznași»
Comisia Centrală ast lude-n Călărași.
Aveam divanul nostru ce fără bănuială
Paravlepsea cu pace oricare socoteală.
Lipseau și libertonii viteji de tot la grai ;
Bătaia, sărăcuța, ea e năseută-n rai !
Luam pe bonjiuristul și ți-1 trînteam afară.
O vorbă, și gîrbaciul se^ așeza la scară.
Să-1 fi văzut la urmă smerit și tapinos î
Atuncea momularii umblau smeriți pe jos,
Cum lor li se cuvine, cum bine lor le sade,
Și noi toți în, caiite, cum nouă ni se cade.
Auz că scot gazetă proprietarii mici !
Falanga, bre ! la scară așterne-mi pe calici f
Dar dacă al meu suflet avea stinahorie ?
La totul ce se-ntîmplă, azi simte bucurie,
Știind că la calemul ce metaherisești,
Feciorii cei de nobili frumos îi ocrotești.
Acum să viu la tine ; dar știu de mai-^nainte
Că o să dai în lături bătrînele-mi cuvinte.
Mă ! înțelegeți lumea și fiți cum este ea !
Ai scăpătat : nici apă tu n-ai după ce bea.
Dar ai o slujbă mare, cu statul cit un tom
De grămățici cu sevas, și poți să te faci om.
Nu asculta nebunii ce par că-o să ia Malta î
A zice este una, a face este alta ;
Fă, apoi strigă tare, cât poți și cit voiești.
Așa se-obicinuieste aici la București.
Dar spune, mă băiete, sub ce guvern vrodată
Acela ce hrăpeșite s-a dat la judecată ?
Și astăzi sub regimul, cum voi îi ziceți, nou,
S-a osîndit acela ce a furat un ou.
Dar cine cere mită la cel nenorocit,
Și cine fură statul, cînd s-a mai osîndit ?
Dovadă cere legea ; dovezi ? Ba să poftească
Acel ce mă pîraște, de poate, dovedească !
Gkiverniul ce voiește să fie sprijinit
Să ia sistemul nostru din practica ieșit.
Să lase frîul slobod în Țara Românească
La toți ou ce se poate ca să agonisească ;

De nu va face astfel, el va cădea în bot.
Căci astfel e merezeul, sărace patriot;
Îl prinzi cu-ocaua mică, să-i dai un post mai mare.
Acela-i om de treabă... să-i dai încurajare.
Acel ce nu hrăpește, ou este omul tău :
I-e capul plin de fumuri, visează libertău.

LA NĂSTASE" H...

•Credințele politici, convicție, părere,
La unii sînt mijloace s-ajungă la putere,
Și-ndată ce pă gitu-i se află agățați,
Adio, Mondio ! Uită principii profesati !
Așa sînt parveniții, șireții ce trafica
Cu santele principe ce p-oameni îi rădică.

Ei seamănă în lume cu fierul poleit :
Cum se-ntrebuințează, îndată s-a roșit.

De trei ori la alegeri de tine *ei* nu vrură ;
Căzași, rămași la tioane cu degetul în gură.
Ei și-aduceau aminte de timpul *poliglot*,
Cînd cu vrășmașii țării te sărutai în bot.
Erai plecat la toate guvernelor trecute ;
Erai cu capu-n mină la ușile știute
A celor mari din țară... Erai un biet nimic,
Crescînd a ta credință într-un bătrîn ișlic.

Dar lumea uită lesne și omul, și păcatul,
Și-alagătorii-ți dară și votul și mandatul.
Căci din nenorocire aici se uită tot.
în cumpănă e una șiret și patriot.
Nu se uzează nimini : te dai c-o coterie
Și ieși curat ca rufa dintr-o spălătorie.

Uitași că fruntea-ți este bătută de pământ :
Pe sinul libertății luași îndată vînt ;
Proudon, Barbes și Kossuth sînt palizi lingă tine^
Amar acelor oameni ce se gîndeau ca mine !
Tu îi tratai îndată de oameni din trecut,
De trădători de țară... și azi cum ai căzut L.
îți aruncă în gură o fleică oarecare,
șj ^forseși îndată cojocul pe spinare.

Acuma persecuții, nedrepte asuprairi,.
Și triste violații, despotice gîndiri,
Tîriri pe două labe, josire, viclenie
Cum este vechea, lege la noua ciocioie,
Uitări de libertate, de bune cuviinți,
De lege, omenie, de nobile credinți,
Sînt tristele efecte ce-n urmă se făcură,
Cînd fleica cîrminirii și se-aruncă în gură.

Dar tu surîzi la toate și zici : „Nu voi să știu !
Să mi se stingă steaua, *lipscanii* mă re-nvku

M-apuc de opoziții cu vreo coterie,
Și iară mă rădică a omului prostie.
Ca mine în gazete m-oi pune a striga :
Că legea e călcată, și toți m-or aplauda.

Iar cel ce nu-și mai schimbă unica sa credință,,
își va usca ca crucea smerita sa ființă.
Căci arta nu consistă-a face tumbe bine :
Ci să le știi a face atunci cînd timpul vine.

Cîți nu se află-n țară mai grațioși *tumbari* ?
Dar nu pot să ajungă a fi nici plăpomari.
Eu singur am secretul ce-1 știu de la trei bei,.
Ce-i înșelai de-a rîndul, prin drăcușorii mei."

La toate tu ai dreptul, căci astfel este țara.
Așa a fost și satul în care Dulcamara
Făcea ce vrea să facă ; dar fie între noi,
Va râde mult mai bine acel ce vide-apoi.

*Urciorul, multe zile te duci cu el la apă;
Dar vine-o zi în care se sparge sau îți scapă.*

Streinii vie mine în țară la români,
Le vei ieși nainte cu capul tău în mini.

Bătrînii să se-ntoarcă de astăzi la putere,
Vei apuca ișlicul acestor tompatere.
Dar vie teroriștii ? Cocarde cit un mac
Se va zări îndată pe peptul tău de rac.

Chiar d-ar veni puterea la NECUVÎNTATOARE,
Tu ai umbla îndată pe patru chiar picioare.

Acesta e secretul cu care te făleşti,
E cunoscut atîta aici în București !

SOLICITORII

Ce este țara noastră ? Nu este lucru mare.
Va fi d-aici nainte ; dar trebuie răbdare.
Ea are multe rane ce bîntuie la noi,
Gunoaie, tină, broaște și sumă de ciocoi.

Gunoaie, tină, broaște cu timpul vor dispăre
Prin grija ce Orăscu cu nemțișorii are.
Dar cetele din urmă, acești solicitori,
De posturi de tot felul nevolnici amatori,
Veți ști a-mi spune mie cum vor putea să piară
Cînd numărul lor crește clin zi în zi în țară ?
În timpul de mărire, de glorie română,
Cînd guverna dreptatea cu cnutul într-o mină,
În sînul fericirii acelor trei domnii
Ici, colo încălțate cu trei caimacamii,
Ca stelele cu coadă, acești funcționari
Se bucurau de drepturi de nobili mici și mari.
Gratificații, ranguri, cîștiguri pe la spate,
De sistema bătrînă de voie tolerate,
Le da un loc în lume, în scurt erau ceva,
Căci ceilalți în țară nimic nu însemna.
Dar astăzi ? Alte timpuri. Comer ciul prosperează,
Agricultura țării se-ntinde, se formează,
Pămîntul are-n sînu-i tezauri nesfîrșiți,
N-avem decît a-l sparge să fim înavuțiți,
Cînd funcțiile publici sunt astăzi o robie
Ce viața veștejește cu tristă sărăcie.

Aicea toți se-nturnă, boieri, burghezi, țărani,
Sînt două mii de posturi și-o sută mii hapeani.

Aici e rana țării, d-aici tot răul vine.
Împacă, de se poate, această golătime !
S-a dus acele timpuri cînd Domnul cu cinci pîni
A săturat o dată' cinci mii de jidovi spini.
Cu două mii de posturi ce poți întîi a face ?
D-aici nici o domnie în țară nu mai place.
Ideile înalte la unii pe pămînt
în trebuința vieții de multe ori le sînt.
Oriunde ochiul cade pe strad'e și pe piețe,
în teatru, cafenele, vezi palidele fețe
Acestor turmi flămlînde de paraponisiți
Și nimeni nu cunoaște de cine sînt hrăniți.

Te duci la un ministru, îi afli stînd la scară,
O sută, două sute... Miniștrii-i dă afară.
La curte de se^ntîmplă să ai un cunoscut,
Sau un ministru... află, te calcă neștiut,
Se roagă cu persoana de dînsul să vorbești,
Promite avantaje, te fac ca să roșești.
Voieșiti a-i da afară... îți cere o scrisoare
La Vasilache. — „Ce fel ? Să-ți dau recomandare,
Cînd pentru-ntîia oară în viațăHmi te-am zărit ?"
Se rușinează, pleacă. A doua zi, a venit!...

Ou ministerul încă cînd nu ești tocmai bine,
Te lasă toți, te-jură și se ascund de tine.
De nu mai ești ministru, toți casa-ți părăsesc.
Ai șanse d-a ajunge, au un miros cîinesc :
îți vine cu toptanul, te laudă și-njură
Pe cei ele la putere ce crede că se scură.
A doua zi aceia de-au mai rămas în loc,
Adio, fug cu foții, cătînd al lor noroc.
Ei fac opiniunea, fac ploaie, timp senin,
Și viața lor se scură în lipsă și în chin.

Cînd grecul și germanul ce vin săraci în țară
Cu braga și chibrite, dar cu tărie rară,
în zece ani de zile devin milionari
Și rid de pămîntenii boieri, funcționari,
Ce, lene sau rușine, ca dînșii să muncească.
Nu să roșesc prin case ca să cerșetorească.
Dă unuia o pîne, cel mai cu gură rea,
Ce strigă tiranie își faci din el ce-i vrea,
Oriunde merge zice de bine ministerul,
Căci astăzi e în pîne și s-a schimbat boierul.
Dar scoate-l și îndată începe of și vah,
Credințele politici la el vin din stomah.
Tot astfel fac miniștrii ! Cit s-află la putere,
Idea libertăței slăbește, apoi piere.
Tot merge bine-n țară ; cei nemulțumitori
Sînt de profesiune fatali conspiratori !
Dar mine facă tumba și-apoi să vezi schimbare
Și opozițiune la sînta Adunare.
Cu asfel de condiții ce este de dorit ?
Nevoia o să-nvețe pe omul rătăcit.

LUI ȘTEFAN GOLESCU
PREȘEDINTE AL COMISIUNII CENTRALE

Tăcerea învelește Comisia Centrală.
De șase luni trecute nimic nu se exală.
Am crede că se duce la Polul Boreal
Să caute unirea și votu-electoral.
Am crede multe lucruri... mă iartă a ți-o zice,
De n-ai fi tu și alții cu *ei*, o, veche-amice !
Dar spune-mi tu ce singur la post rămâi mereu
Precum rămîne-n locu-i bătrîniul Penteieu,
Cinci progresiștii-avură aici majoritate,
Cum dar conservatorii o dară dupe spate ?
Căci am văizut proiectul rural, bătrîn tipic,
Cu multă plecăciune ieșind dintr-un ișlic.

Vai ! și cu toate astea conservatorii-aice
II află încă tare și caută să-1 strice !
Spun că dreptacii voștri, aicea adunați,
Umblau tiptil, de frică să fie zgîriați.
Dar legea de alegeri ce-a col o este dată
Se va întoarce nouă fecioară și curată ?
Unirea e bolnavă... Voi, ce-o reprezintați,
Ce faceți să-i dați viață ? La timp să-o ridicați ?
Voi sînteți la hotare și-aveți de misiune
Să le-nnodați în margini cum inima vă spune.
Dar, din nenorocire, se vede că lucrați
Ca soața lui Ulyse : ce ziua înnodați,
Pe noapte se deznoadă ! Se vede că la voi
Pe la Focșani, în noapte se află mulți strigoi !

Azi țările unite atît sînt desfăcute
Cit cele din Moldova aici sînt cunoscute
Prin foile din Franța, sau cele de Turin !
„Doi ochi într-o lumină !" îți place ? Deci, poftim

Căimăcămia Mănu, Băleanu înainte
Avînd pe Brăiloiu mentor al lor fierbinte,
Provincele unite oprise a se seri.
Azi nu sîntem acolo ; dar mă aștept a fi
Pe cit voi la Centrală perdeți majoritaua
Și litra e mai mare decît ar fi ocaua.

Aveați mai înainte un drept chiar de cenzură
Asupra cîrmuirii... Voi ați tăcut din gură î
Se vede că Congresul a anulat ast drept ?
Sau că guvernul merge ca untdelemn pe pept ?
Bucureștenii noștri, aști anarhiști tirani,
Vă zic d'un timp încoace „Pașale de Focșani !"
Nu este vina voastră, știm, bunule române,
Știm cît vă bateți capul cu cetele bătrîne,
Aceste vechi ruine ce strică chiar căzînd :
Fărămă ce e tînăr, ce-i fraged și năseînd !

LUI I. I. PALA

Se zice că ministru te-a dat din pîne-afară
Căci cu indiferință și cutezanță rară
Ai achitat pîrîtul ce-i zice Radion
La un proces de presă ce face mare zvon.

De ați făcut voi bine sau rău, o țiu în mine.
Dar ce-a făcut ministru, d-o fi așa, nu-i bine !
Un magistrat e culpeș pe supozițiuni ?
Se dă în judecată la alte secțiuni ;
Aci s-arată culpa și de se dovedește,
La munci de legi prescise atunci se osîndește.

Ministrul nu e jude, nici judele ministru,
Cum Nistrul nu e Prutul, nici Prutul nu e Nistru.

Convenția trimite sărmanii muritori
La dulcii, naturalii ai lor judecători,
Nu domnului ministru î De n-ar fi fost cum este,
Ministrul ar fi jude și judele o beste.

Iubitul meu ministru ! Cînd peste școli ai fost,,
Cînd Nae Crețulescu da țării al ei rost,
Cînd îi plăcu din pine ca să te dea afară,
Căci combăteai guvernul cu dibăcie rară,

Cereai în gura mare, cu dureros lament,
De funcțiile publice un nou regulament.
Cereai, cu alte vorbe, o lege de dreptate
Și în magistratură inamobilitate.
<Cum cazii acuma însuși tot în același hău
Ce combăteai odată ca cel mai mare rău ?
În loc să scoți din postu-i pe mititelul Pală,
Mai bine judecării îl dai să-i dea țesală.
Dar poate îmi vei zice că cel mai nalt canal
Dînci o sentință contra acelu tribunal,
Condamnă totdeodată p-acei judecători
Ce-au achitat pe Radu la pălării cu flori.

Am cinste și onoare că astfel de ar merge
Sentințele primare ce-apelativa șterge
Și care sînt destule, ar cere negreșit
Să cază tribunalul ce alfel a gîndit.

O, tu, al *Dimbovița* vechi colaborator,
De cînd cu caimacamii și cu molitva lor î
Nu te abate !... Astfel se-ntîmplă cîteodaită :
La fapta bună vine urgia drept răsplată.
Dar crede-mă că însuși cel ce te-a aruncat,
Pe tine-n al său suflet mai mult azi te-a stimat
Decît p-acele corpuri de inimă sărace
În care interesul ce va cu ele face.

VORNICUL ALECACHE CĂTRE NOI

Iadul 1861, februarie 28

Mă-nchin azi dumitale cu dragoste frățească,
Cucoane Dumitrache din Țara Românească !
Sînt mai trei ani de zile de cînd nu ți-am mai scris,
De la căimăcămia ce tot a compromis.
Alecu-vodă Ghica să tragă tot păcatul,
Căci el făcu aituncea să cază candidatul.
S-aude multă ceartă în țară pe la voi,
Se zice că născură un fel de oameni noi,
Ce, sub pretinsul nume de liberali, făcură
Ca să doriți sistemul acelor ce căzură ! *
In casă mosafirii să-ntîmpin dupe port;
Dar sînt conduși din casă pe cum ei duhul port.
Sînt curios să aflu ce soi de trăitoare
Sînt aste tefarieuri ce a ieșit la soare î
Știu că în țara unde ai fost catatrecsit,
În pînișoară bună tu ai prohorisit,
Că ai hafîr mai sevas la cei de la putere
Și umbli cum acuma politica o cere.
Dar am să-ți zic... nu-mi place cum vă chivernisiți ?
Căci iar prin piiticale umblați s-oblăduiți,
Strigați : *la lege nouă se cere oameni noi !*
Dar cei noi care ziceți oari nu se fac ciocoi ?
Luați sistemul nostru a cărui practica
E chiar oglinda lumii de o *hrăni și-a da*.
In orice om în lume trei lucruri se arată :
Un *șarpe*, moașa *Eva*, și-Adam al nostru tată.

* Mai răi decît bătrîinii ? E mare ast cuvînt î
Li știu și pe aceia ce poame d-oameni sînt (*n.a.*).

Nainte d-orice lege pe oameni cîntăriți,
Căci legea se lărgește cit știți să o lărgiți.
Vă trebuie dar oameni a minuna Evropa,
Să zică fiecărui : „*Na popa ! Nu e popa !*”
Aleși tot pe sprinceană, ciapcîni, iabrași, levinți,
Ce, cînd sărut icoana, apuc rubiaua-n dinți.
Haracter, procopseală sunt vorbe de nebuni
Ce zice cel ce are în capu-i gîrgăuni.
Lumină-arată drumul ; dar nu-ți dă și tărie
Ca să-1 străbați în lungu-i, oricît de scurt să fie.
Feriți-vă de omul ce nu-i prea învățat !
El e ca cele flăcări ce nu lumin curat
Și fac cu-a lor vulvoare să vezi pe drumul tău,
Decît în înitunec de zece ori mai rău.
Mijloacele de cîrmă ce de la voi s-așteaptă
Sînt să alegeți oameni ce lapte storc din piatră.
P-acea îi alegeți și dați-le mijloc
Din pielea țării voastre să-și facă lor cojoc ;
Iar cînd sfeterisește vreunul oarecare,
Închideți-vă ochii, grăbiți a-i da iertare.
Cu tropusul acesta, cu dînsul faci ce-i vrea.
Te sprijină la toate, îi scrii în *lecpaia*.
Un lucru rău văz însă : a pune-n pușcărie
Pe cei ce la gazete s-a apucat să scrie.
Cînd generalul Budberg aici a guvernat,
Nici unul pentru scrise n-a fost întemnițat.
Nu este dar politic ca voi, naționali,
Să v-iarătați Evropii mai aspri ca muscalii.
Cu cel ce te înjugă, nu fi așa de rău !
Te judecă pe tine ca pe vrăjmașul tău !
Lăsați să vă înjure, căci *cinele ce latră*,
A zis o paremie, nu mușcă niciodată.
Acela mușcă numai ce mușcă pe furis,
Și cu acela faceți mai mult aliș-veriș !
Auz o mie vorbe și fapte nu văz două !
Găini ce cîntă seara, a doua zi nu ouă.
Vai ! De doi ani încoace voi tot cutcurigați
Și încă nu începeți legi nouă să ouați.
Vă bateți prea mult capul de pațimi de persoane
Pe niște ministere ce n-aduc nici plocoane !

Și lucrurile țării trec sub saltea mereu,
Căci astfel este legea : scoală, să șez eu l
Auz că unii strigă că româneasca țară
Nu e făcută încă constituționară . . .
Și că ar fi mai bine merchezul absolut
Ce ne aduce-aminte din timpul cel cu cnut!
De unde știi acesta ? Căci între noi să fie,
Regimu-elefterii e încă ca să vie.
Căci legile de astăzi sînt cele din trecut,
Să fie orice lege : nu este de temut.
O lege se întinde cum e a ta plăcere ;
Dar oameni s-o întinză acesta i se cere.
Dar mai întâi de toate la tine să gîndești
Și cată din trebșoară să te chivernisești.
Căci află de la mine : cel ce nimic nu are
Va fi privit în lume ca musca pe spinare.
Căci în această lunie toți, și oricine fie,
Se șterge pe picioare pe biata sărăcie.
Chiar cei ce toată ziua de cinste îți vorbesc,
Îi vor întoarce dosul... Cînd, alții se hrănesc,
Vor fi cinstiți de oameni căci și-au făcut avere,
Chemați de noua șartă și chiar la ministere.
Nu o luați prea iute cu legi ce au să vîf !
Căci duhul ca ceasornic se cade ca să fie,
Nu ca să umble iute, ci numai regulat,
Și de veți face alfel, tot lucrul ați stricat!
Nu vă mîndriți; mîndria e o monedă lată,
P-al carii dos baseștea e scrisă totd-odată.
Se face multe încă la voi în țară-aici.
Ascultă-o istorie, apoi te rog să-mi zici.
În timpul meu cel falnic era o Adunare,
Alegeri, opoziții și însuși apărare;
Dorind o Adunare de oameni mai supuși,
Chemai pe... ce îți pasă ? — „Să faci cum știi acuși
Ca să alegi la Vlașca pe cel ce-n astă țară
S-a osebit de alții printr-o prostie rară.
Dar altul să nu fie oplos și nătăfleț !...”
Bl merse dar la Giurgiu, întreabă în județ
De cel mai prost ce este... Pe X îl arătară ;
Pe X dar cuHnlesnire îndată-1 deputară.

Vai! Cine-ar crede oare că X... cel neslovneț,
Ministrul d-azi îl puse prefect la un județ !
Ce-ți mai răcești dar ca gura să vorbești, o mie ?
Căci lumea totdeauna ciudată o să fie.
Cînd .alții mai cu minte, vîrînd în guri proțap,
Pe aur și mătase vor pune al lor cap.
Aceasta e o crimă ! Guvernul să nu-1 dați
Decît la cei cu tropos și peșecheri curați.
Spre pildă, la alegeri, zapcii, judecători,
Ispravnici, toți schimbați-i și fiți nepăsători,
Dar căutați a pune în locul lor bătrîni,
Din vechea noastră tagmă apelpisiți ceapcîni,
Căci lumea e o roată și aferim să fie
Acelui ce s-o-ntoarcă cu marafeturi știe :
„Budunia ciarcî felec
Eș colan cevirene”
Și sînt al dumitale de bine voitor,
Eu vornicu Alecache...

CLERUL

Să facem mulțumire regimului trecut !
Moravele antice și ele au căzut.
Religia e slabă sau a rămas un nume ;
Morala generală gonită azi din lume,
Un popor ce nu crede în mîndrul viitor,
E destinat să piară necunoscut, în dor.
E mort sau mortăciune, sau și mai rău ca toate,
Căci mai rău decît moartea e cînd el zice : „poate !
La popoli ca aceia minîștrii să-ndoiesc
De viitorul țării pe care o servesc ;
Un magistrat nu crede dreptatea că-i un bine
Și poate să o vinză acelu ce-i convine ;
Un preot din altare își face un bazar.
Cînd omul se-ndoiește de un princip primar,
Nimica nu mai crede, căci nu mai înțelege
Nimic aici în lume : aceasta e o lege.
Din cauza căderii religii la noi,
O, preoți ! o, călugări ! nu sînteți însuși voi ?
O tristă neștiință, o crudă nepăsare,
Unite c-o ciudată și veștedă purtare,
Au ajutat să facă pe om nepăsător,
Strein acestui sacru și îngeresc amor !
Ce faceți voi în lume ? Amorul omenirii,
Al binelui, al păcii, dreptății, înfrățirii,
Al țării, al mării, spuneți-mi, voi veniți
în inimile noastre cu drag să le sădiți ?
Veniți să ștergeți fruntea de griji apăsătoare
Acelui ce-n durere s-abate, geme, moare ?

Ca să ne dați curagiul adesea a muri
Sau în această țară a geme și-a trăi,
Căci pentru mulți să cere țarie să trăiască
Mai mult decît să moară în Țara Românească !
„Bîrfire și păcate î ! ! Idei de eretici
Ce țările păgîne au aruncat aici î
Noi ne rugăm cu plată și cerem plată mare :
E misiunea noastră p-a zilelor cărare.
Sînt scoale pentru oameni să-i facă fericiți ;
Poliția veghează să fie înfrățiți ;
Spitalul să primească pe cei făr' de putere ;
Bogatul să ajute pe cela oare piere ;
Și rudele mîngîie pe cel ce s-a-ntristat.
De e stein, să piară ; n-are nimic de dat î
Amorul pentru țară ? Nebun e cel ce-l are.
El ne^a stricat *humetul* din vechea noastră stare.
Cu orișice mijloace a face bani voim.
în lux și-n desfătare ne place să trăim !"
Cu astfel de condiții poporul vă urăște ;
Nesootința-n sînu-i cu îndoiala paște.
Perdeți ce-avurați sacru, și iată-vă priviți
Ca *ciocli* ce îngroapă, ca salahori plătiți.
Acela ce urmează a regulii morală
Pe care n-o aplică, pe cineva înșală ;
El este ca plugarul ce ară ne-ncetat,
Și care-n arătură nimic n-a semănat.
în adunarea țării de drept pe voi vă cheamă ;
Dar ce profită țara ? Ce dor luați în seamă ?
Trei-patru umbre negre ce mute stau pe loc,
Cu care retrograzii cum vor așa le joc !
Ei se atîrn de coada partidei retrograde
Sperînd să le păstreze merchezul lor ce cade.
Palate strălucite, cupele, cai frumoși
Și servi trași în mătase cu bărbi și mustăcioși,
Crist n-a avut în lume. Și ucenicii săi,
Cu cîrja sărăcii mergeau la cei mai răi
Și cu cuvîntul numai, prin pace îngerească,
Ei învățau pe oameni să spere, să iubească.
Cînd cei răi către dînșii cu rău se-ntăritau,
Ei, plini de fericire, chiar moartea o luau.

Dar voi căutați în lume să adunați avere,
Ca prin avere încă să mergeți la putere.
E vorba pentru țară ? Voi înapoi vă dați
Cînd nu e de luare, ci este ca să dați.
Copacii nalți, mari rîuri și oamenii de bine
Nu nasc ei pentru dînșii; ci ca să facă bine.
Nici arte, nici științe, în patria română,
Literatură, nu vreți ca să le dați o mîină.

Așa 'cit omul simplu se-ntreabă cu mirare
Ce scop călugăria aici în țară are ?
Și bunul-simț ce-ncinge și însuși pe țărani
Răspunde cu durere : „Ca să adune bani”.
Dar nu a fost tot astfel în timpii bătrînești.
Atunci domnea puterea credinții creștinești.
Prin sînta influință a clerului puțințe,
Un preot altădată era un bun părinte
Al țării și al celor sărmani și izgoniți.
Prin ei mergeau la lupte românii cei măriți ;
Prin ei creștinătatea și patria română
Rămas-au neînvînse de furia păgînă.
Dar timpul nu mai este și clerul a căzut,
De chiar a lui putere cu furie bătut.
Vă plîngeți că vă alungă în Țara Românească ?
Dar voi ce faceți oare ca ea să vă iubească ?
Noi nu urîm nici templul, nici cei ce-i serv cu dor;
Voim să se înalțe la misiunea lor;
Să strălucească-n lume prin cugetări sublime,
Iubire d-omenire, de țară și de bine.
Ca astfel să aducă folos mîngîitor
în loc. să stăvilească al fericirii zbor.
Atunci ei n-ar mai strînge al aurului praf
Ca cînd ar vrea s-arate că cerul e zaraf.
Căci iau de martor cerul ! Ei nu au misiune
în Țara Românească avere să adune,
Nici splendide palate ca să le locuiască,
Nici caii lor cu tină pe oameni să stropească,
Nici să protejeze răul în oameni de nimic
Și din doctrina sînta să facă un trafic.

BANUL FLENDERIȚA ȘI NEMESIS

Dialog

BANUL FLENDERIȚA

Așadar, cetățene, azi sînt amenințate
Principii egalității și sînta libertate.
Ei vor să-ntoarcă timpul de datine barbari
A fi în posturi nalte numai boierii mari.
Și numai ei să aibă drept fără datorie,
Cu privilegiuri, ranguri și cu ighemonie.
Dar asta nu se poate ! Iau martur cel din cer !
Decît Regulamentul, mai bine voi să per !
Sînt *liberal*, sînt *roșu*, *socialist* din fire î
Jos dar Regulamentul cu oarba-i asuprire !
Țăranilor moșie le dau... a fi halal...
Trăiască *libertatea ! sufragiu-universal!*
Noi sîntem *viitorul...* destulă tiranie !
Azi eu sînt Garibaldi și voi o Românie !
Din Tisa pîn' la mare, din Gurgu la Hotin,
Unirea și unirea cu principe strein !

NEMESIS

Se poate, arhon bane, și nu' e de mirare;
Dar știu o vorbă veche, să fie cu iertare :
*Cînd diavolul se face călugăr la un schit,
Aruncă-ți cămilașca și fugi, căci ești topit!*
Să nu faci azi ca iuipul ce-n pielea cea de oaie
Vorbea pe placul turmii, să poată s-o jupoaie!
Dar află, din minutul ce voi ați deveni
Amici ai libertății, eu absolut voi fi.

**Absolutismul nostru iar fi mai democrat
Decît democrația ce voi ați proclamat.
Eu am păcat a crede că *lupul schimbă perii,*
Nu însă și năravul. Așa sînt și boierii.
Ieri încă sub regimul cu bici și asupriri,
Făeurăți să roșească pe bași și pe mudiri,
Cu sistema bătrînă cu care v-ați surpat;
Azi, arutucînd benișul. iei fracul lui Marat.
Azi marfa ce se trece e, vai î democrația !
Și-o puneți înainte să atrageți simpatia
Ca mijloc să ajungeți, poporul înșelînd,
La starea dinainte ce bate^al vostru gînd.
La anul una mie opt sute patruzeci
Și opt, veneam în țară cu alții douăzeci,
Români din Principate : atunci Europa toată
Să facă revoluții crezu că o să poată.
Era cu noi, pe vasul ce cobora aci,
IM exaltat... nu-ți pese ce nume poate fi î
El ne oînta zi-noapte un marș de libertate :
„Aidem să punem capid ciocoilor la spate !”
Și alte lucruri triste ce, zău, mă dezgusta !
Așa cum spre exemplu îmi cînți și dumneata.
— „Nu cînți cu noi ? îmi zise odată patriotul.
Iți place starea veche ? Ești retrograd cu totul !”
Opt-nouă luni la urmă aprinsul democrat
Era domn pe o țară... iar eu ?... eu exilat î
Așadar, arhon bane ! nu-ți mai preface capul!
Nu-ți perde nici sâpunul ca să albești arapul !**

BANUL FLENDERIȚA

**Căci eu am fost odată boier protipendat,
Nu mi se crede oare să fiu azi democrat ?
Acel ce recunoaște că a făcut greșeli
Arată că e astăzi mai înțelept ca ieri.
îmi recunosc greșala și caut îndreptare ;
Voi țara să cîștige a sa neatîrnare.
Viu astăzi la alegeri, s-alegem democrați.
Noi sîntem democrații și toți cu toții frați !**

**Să învelim trecutul sub o perdea de fier ;
Eu nu am pete-n viață... și mina voastră cer !**

NEMESIS

**De nu ai pete-n viață, cu-atîta e mai rău ;
O pată-i mai văzută cînd află locul său
P-o stofă mai lucioasă, mai albă, mai curată.
Și alianța voastră cu noi ar fi o pată.
Priimim în templul nostru pe cei ce se căiesc ;
Combatem împreună pe cei ce rătăcesc.
Dar nu schimbăm credința, cum voi cătați a face.
Noi vom peri cu dînsa, orce ursită-ar face.**

LA ADUNAREA ELECTIVA

Sărmană Adunare î muriși cu chiloman,
Cătriid să-nghiți miniștrii și pe Marghiloman î
Se vede că stomahu-ți el însuși nu priește
Această demîncare ce face de plesnește î
Pe ministerul Ghica îl rnistuiși pe plac,
Căci carnea boierească e cadaif-caimac ;
Dar victima din urmă, de viță mai plecată,
Căta s-o lași să fie mai bine fezandată.
În anul ce se duse voi toate ați votat;
O dată la miniștri genuchii n-ați plecat
Și vă făcu de bună ! Se zice că vă pasă ?
Nu vi s-a dat nici caii să vă-nturnați acasă !
Poftim de mai votează lefi, posturi, cai de drum
La deputați ! Periră, cum piere-al noptii fum !
În viața ta cea scurtă, făcuși și tu păcate,
Din care cel mai mare e cînd ai pus la spate
Protestele făcute d-un frate căuzaș,
Asupra *ordonanța* pe presă în oraș. *
Nu te gîndiși tu oare că în acea măsură
Se ascundea ideea să-ți puie frîu-n gură ?
Cum poate^n Adunare să fie libertate
Cînd voi loviți în presă aceeași facultate ?
Crezuși că Orășanul ți se jertfi plocon
Căci te lovi pe tine la ighemonicon ?
Vă deteră pe bete cînd rădicarăți glasul
A spune că ministru tăiase legii nasul.

C. A. Rosetti (n.a.)

Aceasta îi arată că nu e isczuzar,
Căci îți făcu în țară un nume popular.
Să fi închis cale mul cînd s-a votat să vie
În Țara Românească germana colonie.
El ar fi fost d-asupra și voi ați fi picat!
Dar n-a făcut nimica, și voi ați profitat.
Închise Adunarea cînd diînsa, 6, mirare !
Respinse niște acte numite arbitrare !
Căci sînt căderi ce servă de punturl de plecare,
Că cela care cade să ajungă și mai tare.
Căci deși zic miniștrii că ați pățit rușine, *
Dar ce vreți ? pentru public voi sînteți puși mai bine.
Miniștrii cu aceasta știți ce au reușit ?
Să învieze morții, morți ce au putrezit, î
Și să le dea în țară o rolă oarecare
De liberali la care ei merite nu are ;
Să vezi un tompatera ce pînă ieri striga :
„Mai bine moscoviții, decît să fie-așa !”
Și cu disprețuire călca pe legi, dreptate,
Amenințând cu cnutul oricare libertate,
Făcîndu-se acuma revoluționari
Cenntrec prin aroganță pe roșii cei mai mari,
Vorbînd de libertate, de drepturi, de mărire,
Făcînd să li se crează că au acea simțire,
Așa cit nătărăii să zică cu amor :
Mai buni erau boierii cu ieepaiua lor !
Se poate la alegeri a se întoarce roata,
Că nu poți face reguli cu ce voiește gloata.
Virtutea în tot timpul nu poate menagea
Favoarea omenească cu simplitatea sa
Și viciul, ce toate le pune în mișcare,
E mai activ, mai iute, mai dulce lustru are.
Ia spuneți, în aceste proteste așezate
Că s-a călcat în țară și legi și libertate,
Puțină pasiune, măcar cît pui piper
În supă, nu vă-mpinse spre blîndul minister ?
Naționalid strigă că tot ce faceți voi
E pe tipica veche : „*Sculați, să ședem noi.*”
Această foaie este curata veritate
Precum conservatorii sînt numai libertate.

A face în mînie, faci ca vîslașul rău
Ce-m aspra vijelie rădică vîlul său.
Așa făcuși tu astfel, și barca legănată
Cu mijloc, stingă, dreaptă, se răsturnă îndată.
Ieri iată ce îmi zise un negustor de grîu :
„Strigoii cu miniștrii jucau cu toți de brîu
Și unii culm și alții făcuseră tocmeală
Să nu voteze actul ce cere socoteală.
Dar cînd fatalitatea voiește a peri,
Nu poți scăpa, ce-i face și ce-i zice, ce-i gîndi.
Miniștrii s-arătară la teatru-n uniformă
Și iacă pizma vine... tot ia o altă formă,
Cătară să-i dărîme din al puterii hor,
Ou gîndul să-i dezbrace de uniformă lor.”

CENZURA NOUA

D-lui G. Costaforu

Auz că tipografii, ai presii campioni,
Prînt-o măsură nouă s-au așezat spioni,
Căci îi se dete ordin să ducă la agie
Ce li se dă să facă și nimenea să știe ? *
Și cine facee-aceasta ? Acel ce cu cuartirul
Împus lui Ferichidi a sprijinit martirul,
Scriind lui Rusetache : „Ilustre-apărător
Al drepturilor sînte ce are un popor !
Vai ! Oamenii se schimbă de astăzi pînă mine
îndată ce ursita îi pune într-o pîne !
în anul cel dan urmă redactorul bătrîn
Scria cu-amărăciune în *Curier român*
în contra... cine-ar crede !... alesului cel mare !
Gazeta se suprimă și bucuria-i tare...
Azi tot acest redactor se cheamă la ospăț,
Se face mare efor și iată-1 prins în hăț î
Văzurăan alții pacinici, fiind la ministere
Și-n opozițiune, căzînci de la putere ;
Dar *mine* iar să-i cheme la cîrmă sau favor,
Că bate la falangă convicțiunea lor î
De multe ori o masă, o vorbă, o zîmbire,
Asti Bruțuși mari se^nturnă cit faceți o clipire.
Vom spune^aiei pe nume pe toți cîți s-au schimbat
îndată ce favoarea pe gură le^a picat ?
Ar fi prea mare lista și poate^am însemna
Redactori de gazete mai yechi, mai trufanda,
Redactori de reviste, miniștri, avocați
Și Brutuși puși la pensii, funcționari înalți.

*) De va fi adevărat ? (n.a.).

Mai mulți ce astăzi cîntă că țara-i fericită,
 Că mane ne va zice că e nenorocită
 Și mulți ce cîntă astăzi că țara merge rău,
 Ca mâine ne va spune că merge-n gîndul său !
 Că presa românească a cam făcut păcate,
 E faptă dovedită, și eu îți dau dreptate.
 Dar iară cine poate cu piatra s-o lovească ?
 Și care este clica sau clasa românească
 Ce de aprinse patimi nu s-au înrîurit ?
 Voi chiar simțieți afară de zborul lor cumplit ?
 Românul știe lucrul și cu nesocotință
 Privește scriitorii găsiți de rea-credință.
 Pe lingă aste rele și binele a fost :
 Căci unde este răul și bunul are rost.
 Oricare este răul ce presa ar produce,
 Mai mare este bunul ce-n lume ea aduce. ,
 Cum poate ști guvernul abuzuri și hrăpiri
 Ce-ar face impiegații civili și de oștiri,
 Cînd biciul sită asupra-i ca să-i îrichiză gura ?
 Cînd din a ei cenușă ar răsări cenzura ?
 Ai zis în Adunare că domnu-a ordonat
 Să ia măsuri cu presa, să fie-adevărat ? .
 Dar de doi ani încoace au fost cinci ministere,
 Nici unul nu aduse cenzura la putere.
 De ce în timpii-aceia, al țării noastre domn
 Nu condamnă tiparul la pace și la somn ?
 Și tocmai azi se face, cînd sunteți la putere ?
 Aceasta dovedește că nu-i a sa părere.
 Părerea sa se știe, a spus-o și o știm,
 întreaga libertate să cugetăm, să scrim,
 E dar părerea voastră, miniștri raportori,
 Și prin urmare singuri sinteți răspunzători.
 Dar veți mai zice poate că nu puteți lăsa - "
 Societatea voastră nebunii a călca ?
 La care voi răspunde : „Sînt legi și tribunale
 Și mulți la închisoare prin el apucă cale."
 Destul era aceasta, aci să fi stătut.
 Nu turburați pariul din care ați băut !
 Frumoasa modestie nu-i ceea ce se păstrează
 Pe cînd lingușitorii elogi îți îndreptează,

Dar ceea ce rămîne nepăsătoare, lină,
 Cînd prin atacuri aspre un altul te-nvenină.
 Cum flacăra din torță se-nalță ne-ncetat,
 Oricum acel ce-o ține poziția i-a dat,
 Și omul drept încerce oricare greutate,
 înturnă-a lui gîndire la bine și dreptate.
 Și nu uita că omul cu cît se va mări,
 Cu-atîta al său suflet mai mare cată-a fi,
 Căci funcțiile nalte sînt stînci pe eare-n zile
 Se urcă aeveli mandre și recile reptile.

PREOTUL GRIGORI MUSCELEANU

Ieri te numi egumen în locul lui Ruvim
Și astăzi te pofteste să-i lași al lui cămin î
Aceasta-n orice limbă s-explică pe curat
Că el e deîmn de stimă și tu ești vinovat.
Hai... treacă și aceasta... căci este de natură
Să-ncurageze clerul 1-a, binelui cultură !
Exemplul o să serve la cei ce răul fac.
Morala e sublimă și toți cu ea se-mpac.
Dar iată, știi prea bine, că timpul nu mai este
Cînd să făceau abuzuri ; aveai d-aceasta veste..
De ce ai dat tu leafă acelu falnic bei
Pe fiecare lună, mai la o mie lei,
Ca să te protegeze ? De ce ai pus securea
Și contra ordonanții tu ai tăiat pădurea ?
Cit fuși silit la straturi te puseră-n gazetă
Și îți trimise-acasă de două ori anchetă !
Cînd face omul astfel, ce poci ca să mai zic ?
îmi vine să-mi vîr capul sub un bătrîn ișlic !
Dar lasă astăzi morții ca să îngroape morții î
La viitorul țării întoaree-ți mîndru sorții î
Abuzul, nedreptatea, ciocoi tot le-ntorc.
Oprește bucuriile în inimă-ți un loc.
Trecutul, viitorul au fața învălîtă ;
Dar unul poartă vîlul de văduvă zbîrcită
Și celalt de fecioară... Poți dară a spera.
întoarce căutarea la bucuria ta.
Cel drept, de cade pradă, dreptatea triumfează.
A provedlnții mîna pe muritori veghează.

Trecutul cu-ai lui preoți deși se mai ivește,
Dar e ca umbra nopții, cînd noaptea se sfîrșește.
Mîngîie-te, părinte, cînd nedreptăți încerci !
Nenorocirea este s-o faci, iar nu s-o-ncerci.
Dar spune-mi mie, popo, ce drac ți-a pus în minte
Pe popii de biserici să-i puneți *înmiite* ?
Să superi cu aceasta pe reverința sa
Și toată barbaria din neagra iecpaia ?
Te-ai revoltat în contra bătrînelor canoane
A căroră doctrină stă numai în plocioane ;
Ai rădicat stindardul acestui nou regim
Și vei să apuci Tîrșorul din mina lui Ruvim ?
Hei, popo î Vei să afli în lume-mbrățișare,
Să-ți faci pozițiune și stare peste stare ?
învăță înainte *cu lupii a urla*,
Că alfel fie-ți știre că ei te vor mînca.
Căci află de la mine acest turcesc mansup :
Mai bine cazî în gheară de leu decît de lup.

ADVOCAȚII

D-lui C. A. avocat

Așa sînt două feluri, la noi, de avocați ;
Sînt unii cu diplome, doctori, licențiați,
Și alții fără carte, făcuți pe practicele
De cînd vestitul Deciu domnea-n anaforale.
Aceștia din urmă sînt lingă ceilalți
Culm sînt și *lăutarii* pe lingă *muzicanți*.
Acei dinitii sînt nobili și se așez cu fală
Pe lingă ministere cu ordinea legală.
Aspiră la putere, ia nume, la averi,
Să urce pe ruina căzuților boieri.
De mină cu artiștii, cu medicii, bancherii,
Cu toată burghezia ce a învins boierii.
Acei ce n-au diplome sînt din natura lor
De oameni fără carte, plecați mai spre popor,
Bași-buzuci de frunte, în opozițiune,
Știu pravila ca apa și pe de rost a spune.
Nu caut ministere și altora le las ;
La Curtea de *caseții* nu poartă al lor pas.
Ei o privesc ca vulpea și zic cu nepăsare
Că strugurul acela nu-i bun de demîncare.
Tu, ce pe toată ziua minuni aici ne faci,
Ești între cei cu carte sau ești între ciutaci ?
Dar spune-mi cum se face, în astă săptămîină,
Tu, care n-ai din Franța *batalama* la mină,
Ca să câștigi procesul pierdut d-atîtea ori
De deligenți, cu statul și vechii-antreprenori ?
Un stat ce află dreptu-i la curți și tribunale,
Zău ! pentru-ntîia dată văz astă nouă cale !...

Un stat cîștigă dreptu-i ?... în care timp trăim ?
Om fără de diplomă ! Cu tine noi pierim !
Ce este oare statul ? Un nume, ficțiune ;
El poate ca să piarză... nu simte-amărăciune,
Pe cînd *antreprenorii* sînt foarte *pozitivi*
Deși-ai lor cai de poștă ar fi cam *negativi*
Ce-ai câștigat tu însuți ? O sută, două sute
De galbeni... Iată totul : o ploscă la o bute.
Cu astfel de principii toți liberalii per...
Om fără de diplomă și fără minister !
Tu pierzi, ei perd și statul nu are diligenți.
Căruțe brașovene, cu caii transparenți,
Cu hamurile d-ață ce noată în noroaie
În lipsă de șosele și poduri prin zăvoaie,
Acesta e câștigul ce țării ai făcut.
La 'toți, dar, pasagerii să fie cunoscut,
Cînd vor simți pe cale în aste brașovene
Necazuri, zdruncinare, așa să te blesteme :
„Cum n-ajungem la poștă, pe ploaie sau pe ger,
Așa să n-ajungeți însuți să iei un minister !”

LEGENDE NOI
CU NOTE DIN CRONICELE ROMÂNILOR

1862

MINIA LUI ȘTEFAN

Ștefan al Moldovei la Vaslui sosește.
Cheamă pe miniștri, astfel le vorbește :
— „Morți erați în viață și v-am înviat!
Cu a țării cîrmă cinste vi s-a dat.
Să vă fac plăcerea fără mărginire,
Am lipsit pe rude de a mea iubire,
Am jefit prietini și ostașii mei
Ce-au lucrat cu țara la mărirea ei ;

Numai să domnească pacea p-ast pămînt
Și să poci a zice : pentru toți domn sînt!

La mărinimia care am avut
Pentru toți, răspundeți, ce fel ați făcut ?
Voi priimirăiți cârma ca să o slăbiți !
Apărați coroana ca s-o umiliți !
Ca să cază domnul, ați voit să piară
Cu neatîrnarea-i sînta noastră țară.
Ați cătat mărirea, cinstea să-i luați,
La streini hulită s-o îngenucheăți!...

Căci a ei mărire dată-n al meu nume,
Mici și fără merit vă făcea în lume.
Neputînd să mergeți unde sîntem noi,
Ați voit să cază domnul pin' la voi.
Dar Ștefan cel Mare încă viețuiește !...
O, arcași ! îmi spuneți, țara ce dorește ?"
„Moarte !" strig-arcașii... Sălile răsun...
Trei miniștri mîndri capul lor răpim.

APRODUL PURICE

S-aprinsese-n luptă Hroit cel tiran.
Cînd s-abate calul marelui Ștefan,
Purice-i oferă calul său îndată.
Domnul nu ajunge scara rădicată.
— „Doamne ! Movilită mă voi face eu,
Ca să poți să-ncaledi după gîtul meu !
Zice și se pleacă. Ștefan, fără muncă,
Prin mijloeu-acesta pe fugar s-aruncă.
— „Purice, sărace ! De voi cîștiga,
In movilă-naltă eu te voi schimba.
Omul este mare, nu prin al său nume,
Naștere, avere, ci prin fapte bune ;
Faptele sînt nobili, nu țarina sa
Ce deopotrivă viermii-o vor mînca.

Și acum, Movilă, aidi a ne lupta !
Căci urmașii noștri nu ne-or semăna !
Mulți români chiar astăzi la streini aleargă
Și prin ei așteaptă țara ca să meargă.
Și cum vrei ca viața la ei a afla,
Cînd tu nu o afli în inima ta !
Cel strein nu-ți face niciodată bine
Fără să cîștige drepturi peste tine.
Nu zic c-o să piară neamul românesc ;
Dar sînt timpi în care popolii slăbesc ;
Cum sînt ani în care pomul ce rodește,
Nu dă nici o roadă, deși înflorește.

Popolii se pleacă cînd mai-tmarii lor
în descuragiare cu inima mor !...
Cînd sînt robi ei înșiși 1-a lor slăbiciune,
Cum vor face liber un popor în lume ?
Popolul acela este ca sfîrșit,
Este cel din urmă : e la robi robit.
Căci întotd-auna un popor se face
Mare ori nemernic, celor mari cum place.
Și să știi, aproade, că vor trece ani
Pînă să mai vie Dragoși și Ștefani !"
Zice, pleacă, învinge. Hroit se umilă.
Purice aprodul s-a făcut Movilă.

COPILUL DIN CASA

Trage cu săgeata scutierul mare ;
Unde-atinge face poarta de Intrare.
Un copil din casă apoi a venit,
Turla se clădește unde a lovit.
Domnul Ștefan trage : unde-atinge, face
Biserica Putnei ce-ntre dealuri zace.
Alt copil din casă a-ntrecut pe domn,
A atins în dealul ce-l chemau Sion.
Însă domnul Ștefan zice cu asprime :
— „Un copil din casă m-a rămas pe mine !
Umilit de dînsul, domn nu mai poci fi ;
Ori eu las domnia, sau el va muri !”

Un bătrîn îi zice : — „Domnii din vechime
Ar fi dat lui cinste, căci a tras mai bine.
Doamne al Moldovei, tu l-ai pizmuît,
Domnul pan' la șerbu-i azi s-a coborît !
Daca dai tu morții cei cu hărnicie,
Cu acei nemernici ce-ar putea să fie ?
Vrei să fii domn mare printre cei mai tari ?
Pe supuși-nainte fă-i să fie mari !
Farul cît de luciu, focul lui dispere,
Daca nu se pune p-o nălțime mare.
La o curte unde meritu-i gonit,
Moartea și căderea scara i-au suit.
Daca prin războaie domnul este tare,
Numai prin dreptate va ajunge mare.”

Ștefan se gîndește, apoi a vorbit :
— „O, bătrîn cu minte, bine ai grăit !
Să se ierte dară cel copil din casă
Și de azi să șează la domneasca masă.

Mulți vrăjmași au domnii, însă cel mai rău
Este'chiar mînia sufletului său."

PETRU RAREȘ

Rareș l-ai săi zice : — „Marele sultan
A jurat să nu-mi dea tronul moldovan
Pînă nu va trece de trei ori călare
Peste mine... Spuneți, asta cum vă pare ?"
Un bătrîn îi zice : — „N-a jurat deloc ;
Va să te-umilească cu acest mijloc".
— „Să mă umilească ? Asta nu mă-amîină...
Mîne-oi fi în țară și cu arma-n mînă !"
— „Mîne-i fi în țară, cel bătrîn i-a spus ;
Însă nu sub arme, ci ca domn supus.
La streini domnia cela ce o cere
Dă dovezi că n^are viață și putere.
Tu ai fost odată domn neatîrnat,
Căci ai fost de țară pus și apărat.
Azi te pune turcul ; azi nu mai domnești.
Dintre toți românii singur tu rob ești.
Nu poți să fii alfel fără de trădare ;
Și ea nu e arma sufletului mare.
De-i primi domnia c-umilința ta,
Iară c-umilință tu o vei lăsa.
Mulți au zis ca tine pin* la tron să vie ;
Ș-apoi toți căzură sub a lui robie ;
Tronul are lanțu-i ce-i mai greu de spart
Decît cel ce domnii la supuși împart.
Unul e de aur, celalt de-acioaie ;
Unu-abate trupul, celalt gîndul moaie.
Rareș, daca astfel domnu-i umilit,
Ce va fi poporul ? Oare ai gîndit ?

Ori mai jos ca tine el o să coboare,
Ori tu vei ajunge l-ale lui picioare.
Nu primi domnia și rămâi supus,
Dar cu suflet mîndru și cu fruntea sus."

Rareș nu ascultă. Merge domn în țară,
Și domnia-i scurtă, viața-i e **amara**.

BARNOSCHI-DOMNUL

O, săracă țară ! Turcii cei mai răi
Judecă și-omoadă domnii mari ai tăi !
încă azi Barnoschi, domn cu nume mare,
La serai purcede între turci călare !
Sala e întinsă ; sfatul numeros,
Chiar sultanu-ascultă prin cafas umbros.
— „Iată omul!" zice satrazanul mare.
Toți privesc la dînsul prinși de admirare.
— „E-nțeleș cu leșii țara să predea,
Astă carte spune împotriva sea."
— „Cer să se ucigă el și toți ai săi!"
A mai zis vezirul marilor călăi.
Dar mufti răspunde : — „Capul daca pere,
Gloatele reintră în a lor tăcere."
— „Moară ! strigă pașii — este osîndit!"

— „Voi mă dați la moarte, domnul a vorbit.
Voi muri cu fală, cum românul moare
Pentru țara sîntă ! Nu-s român eu oare ?
Nu voi să mă apăr, căci nu voi să dau
Turcilor în țară drepturi ce ei n-au.
Dreptul vă lipsește... Patria română
N-a învins-o nimeni cu armele-n mîină !
Ea plătește vouă să o apărați;
Nu ca să o spargeți, nu să-o-ngenuncheați.
Mîndri de puterea cea materială,
Peste țară drepturi vă luați cu fală.

Dar acea putere fără de cuvînt
E ca vasul mîndru părăsit la vînt.
Dumnezeu răpește sînta cugetare
Popolilor barbari supuși la pierzare."
— „Moarte !” strigă pașii. Domnul jos pe piață,
Cu virtute rară, perde a lui viață.
Dar cînd cade capul, calul său ce-l port
Nichează, tresare, apoi cade mort...
Turcii se-nspăimîntă. Ei și-aduc aminte
Ale lui Barnoschi agere cuvinte.

MIHAI ȘI UCIGĂTORUL

în cetatea Clujul, într-un vechi palat,
Stă Mihai Viteazul rege coronat.
Ungurii, românii, sașii i se-nchină :
Dacia revarsă vechea sa lumină,
Dar atunci s-aduce capul lui Andrei *
Ce fugind din luptă fu ucis d-ai săi.
Ucigașul pare ; crima îl mîndrește ;
Lauda mulțimii încă o mărește.
Capul se expune. Domnul, gînditor,
Cu aceste vorbe varsă al său dor :

— „Crima cînd se face chiar spre-al nostru bine,
Ea rămîne crimă, merită asprime,
Cela ce o iartă este vinovat
Pe cit cel ce-o face este degradat.
Cela ce în umbră pe vrăjmaș omoară.
Dumnezeu și omul insultând, coboară.
Piară ucigașul ! Voi înmormîntați
Pe acest om mare și onoare-i dați !”

Ucigașul piere. Și cu pompă mare
Batori primește sînta mormîntare.

* Cardinalul Andrei Batori (*n.a.*).

Addenda

„CÎNTAREA ROMÂNIEI”
DE N. BĂLCESCU
TRADUSĂ ÎN VERSURI
DE D. BOLINTINEANU

1858

I

Lacrimile tele, dorul tău cel greu
Au pătruns pe Domnul Dumnezeu meu,
Patrie-adorată> !
Nu-i destul căzută și zdrobită-n dor !
Văduvă de fiii plini de dalb amior,
Plînge delăsată,
Cum femeia jună cu păr despletit
Plînge pe mormîntul soțului iubit.

II

Ce țară mai poetică,
Mai dulce decît tine,
își coperă cosițele
Cu flori așa divine !

Voioase-ți sînt colinele,
Cu plante parfumate !
Umbroase-ți sînt pădurile
Pe față-ți semănate !

Lucios, albastru, limpede
E cerul feței tele,
Ce luee-n dulce pulbere
De gălbioare stele!

Trufaș se-nalță sitîncele-ți
Sub acvila ce zboară,
Iar riurile-ți splendide
Ca brîuri te-inconjoară.

În noapțile-ți dulci, magice,
Auzu-ntinerește ;
În zilele-ți poetice
Vederea se răpește.

De ce dar, dulce patrie !
Surizi cu-amărăciune ?
Îmi spune mie grijele-ți
O, țară dulce, spune !....

III

Câmpiile române de dalbe flori lucesc,
Dar nu simt flori plăpânde ce virgina răpesc ;
Sînt turme numeroase, sînt zestrea țării mele
Ce coperă pămîntul ca pulbere de stele.
Cu prețioși tezauri natura te-a dotat!
Cu fructe de plăcere, cu flori de dezmiardat,
Cu grîne d-aurite, cu carmene divine...
De ce pe fața-ți dulce curg lacrimile-ți line ?

IV

Vechea Dunăre, bătută
De străbunii cavaleri,
Îți aduce mari averi
Și picioarele-ți sărută.

Rîureie-ți răpitoare
Și torenții spumegoși
Prin mugiri desfătătoare,
Laud-anii-ți glorioși.

Cartea vieții-ți aurită
Cu luciosul tău trecut
Viitoru-ți « plăcut :
De ce fruntea-ți e-nvălită ?

V

Corpu-ți cade-n slăbiciune î
Ca crinul cel fraged ce cade pălit.
Spaima spiritu-ți răpune,
În cartea destinei ce dor ai citit ?
Aerul s-a turburat
Și vîntul cald bate cu cruda teroare ;
Îngerul perirei ți s-au arătat
Căci noapțile tele sînt reci și arzătoare,
Visele-ți sînt negurate.
Ca valuri pe lacuri în vîntul turbat
Fruntea-ți luce și s-abate.
Ce chinuri amare tu vezi depărtat ?

VI

Ori pe care parte căutarea pică,
Popoli peste popoli frunțile ridică !
Dalba cugetare, spirit înzeit
Ce crează-n viață
Și credința caldă care a-nviețuit,
Varsă raze d'aur pesite-a lumii ceață.
Lumea veche cade pe derăpănări ;
Dulcea libertate,
Soare-ertern și splendid cu cerești visări,
Morțile combate !

VII

Ereai frumoasă, țară, pe cînd puteai chema
La glorioase lupte măreț oștirea ta !

Le farămia lovirea de pepitul tău cel tare
Și norii pulberoși
Se răvărsau prin aer, sub agera călcare
Eroilor frumoși !
Trufașa stelă-a zilei roșea eu neîneetare ;
Ca vulturii cei repezi zburau ai tăi feciori,
Ca taurii sălbateci ereau cutezători !
Azi când ți-aduci aminte de splendidă-ți putere,
Pleci ochii plini de lacrimi spre gânduri de durere î

VIII

Slăbit-a fierul peptului
Și mâna-4i slabă cade ;
În mijlocul eroilor
Azi moliciunea sade.

IX

De mult... nainte... soarele-
Lucea voios pe lume,
Cum luce fața splendidă
Flăcăului cel june.

Cîmpii cu coame fragede
De munți încununate,
Ereau locașul turmelor
Pe față-ți semădate.

În umbrele dumbrăvilor
Curau voios piraie
Ce se luptau ou florile
Și grînele bălaie.

În coama vercle-a cîmpului
Frumoasa libertate,

814

Suavă, blondă vergină
Cu pletele-aurate ;

Cu fața dulce, splendidă,
Cu brîu ceresc încinsă,
Juca cu arcul bravilor,
Cu coarda lui destinsă.

Atunci tot omul zilele
Trecea cu fericire ;
El nu-și pleca cerbicele
Sub barbar -asuprire ;

La sinul dulee-al patriei,
Toți fiii-aveau d-umbrire ;
Treceau frumoase zilele
Cu vise de mărire.

Iar când veneau durerile
De bătrânețe, moarte,
Ziceau : „Trăit-am zilele !"
Si veseli fost-au foarte.

x

Dar d-odată cerul se-nvălește-n nori;
Pulberea se-nalță peste cîmpii-n flori.
Aerul răsună... Prin întunecime
Gemetul aleargă... Ca durerea vine.
Turmele se spariu cum prin nopți d-amar
Tremură când lupii primprejur apar ;
Caii sforăi, nechez. Strigăte de dor
Se confund ou glasul celui vingător
Și ne spun când viață, când perire-amară...
Doamne-al bunătății, cruță-această țară !

815

Viaturile suflă... Norii se zdrobesc...
Printre nori d-oda/tă luncile lucesc !
îinvestite-n fieruri, ostile s-arată.
Pavăza lucioasă geme sub săgeată,
Paloșile crunte cărnuri vii tăiau,
Pepturile goale paloșilor stau.
Cetele trufașe săbiei se~n.chină...
Inima slăbește... patria suspină...
Patria-i robită î... stați viteji bărbați !...
Arcul iar se-ntinde... se lovesc turbați.
Pavăza se rupe... pe(pturile-s față...
Coifurile-s sparte... totul pere-n ceață.

XI

Departa pe câmpuri zac arcuri zdrobite.
Oa muntele mare se-ntinde-un mormînt.
Și splendide flăcări de flori poleite
Se-nalță d-odată pe cer, pe pămînt.
Se fac sacrifice... Stăpînii și sclavii
Ou toți in genunche, clînd mina se-nșir.
O, țară-a dureri, în care cresc bravii î
Renncinge cu roze cosița-ți de fir î
Altar al rodirei deșertelor late,
Cu crivățul rece tu fuși pe pămînt;
Din aste-alianțe de sînge-nudate,
Nou popul se naște pe-ntinsul mormînt.

XII

Cetăți și sate reînfloresc ;
Peste morminte, peste ruine,
Ga frunza verii, dalbă mulțime
D-oameni pe fața țării nasc, cresc.
PămîntUHbracă mantă-aurită ;
Sîinii-i se sparge, rîură--averi ;
Zilele pasă dulci în plăceri,
Sub libertatea c-ordin unită.

Paloșul luptei zace-aruneat;
Muma surîde pruncilor dulce !
Fruntea bătrînă se-ntinde, luce,
Legile drepte i-a-mbueurat.
Legea ce n-are pentru vro treaptă,
P&ntru-o partidă dulce favor ;
Crude dizgrații pentru popor.
P-a vieței cale popolu-ndreaptă.
Junii cu calde lacrimi ziceau
Către bătrînii dalbi în mândrie :
„Laudă dulce vouă să fie !"
Și cu ferice se-mbrățișau.

XIII

Fruntea ta p-atoncea, patria dorită !
Nu plecai tu tristă către cei streini.
Surîdeai ca leul ce furnie-agită,
Cînd ziceau streini de trufie plini :
„Să legăm în lanțuri marele popor,
Să zdrobim a țării viață și junețe' î
Ale tele fiice, dulci în frumusețe,
Să ne-mplete viața cu-anii dulci ai lor î"
Surîdeai tu mandră și cu-o lovitură
Pulberai mulțimea dup-al tău pămînt.
Ei picau ca norul ce pe câmpuri cură,
Risipit de vînt.
Dar atunci românul apăra cu-amor
Libertate, avere ;
Numai cel venetic și cel trădător
Cu streinii dat-a mîna cu plăcere.

XIV

Austrul turbat detună ;
Cerule turbure-a pălit;
Fața cîmpului răsună ;
Rîurile s-au umbrît.

Patru flăcări, lungi colonne,
Saltă coperite-n fum,
Despre patru părți de lume ;
Oa furtuna, zboară, tun.

Caii nichez pe câmpie ;
Turme mari pe văi mugesc ;
Gare durui cu urgie,
Mii de strigăte nasc, cresc.

Limbele sînt mestecate,
Oamenii nu se-nțeleg ;
Popolii ca rîuri late
Vin, se varsă, se releg.

Gemete sfișuitoare
Trec prin aer ne-ncetat ;
Pre popoare cad popoare ;
Oameni p-oameni au picat.

Dezolația pîșește
Înainte-n, urma lor ;
Legea-nii sabie domnește,
Dreptunn spoliu și-n omor.

Noaptea cu fatale-erese,
Popolii i-au coperit;
Luncile torente dese,
Rîură neconținut.

Focul mistuie pe dată
Ce din săbii a scăpat;
Moartea seceră turbată ;
Popolii s-au zdruncinat.

Din această crud-urgie
Naște-un monstru fioros,
Naște palida sclavie,
Cade p-oameni furios.

XV

Dreptul, libertatea nu per niciodată ;
Rîul își revarsă apa-i furiată,
Dar se reîntumă către patul său :
Astfel lumea vine după drumul rău.

XVI

Tu, frumoasă țară, printre vijelie,
Cît ai suferit.
Lava coperise frageda-ți câmpie ;
Valurile tulburi, fără de sfișit,
De turbate neamuri, toate peste tine
S-iaruncau gemînd.
Îți răpiră fiii ce cu dulci suspine
Te chemau cîntînd ;
Rătăciți prin lume, cu-a lor limbă dulce,
tiu-al lor dor prea viu,
Le ziceau bătrînii : „Colo unde luce
Soarele mai viu,
Unde rîuri limpezi, unde cîmpul verde,
Unde-n griul d-aur roza fruntea-și perde,
Acolo-i pămîntul care noi dorim...
Acolo ne duceți dulce să murim...”
Astfel cînt bătrînii ; lacrimi subline
P-a lor față tristă cură dulci și line.

XVII

Mai caută repaosul
O, patrie dorită !
De pulberea bătăilor
Ți-e fruntea coperită.

Fuși liberă ca pasărea ;
Dar azi un popol mare,
La libertatea-ți vergină
Rîvnit-a cu-nfoeare.

Ascute-ți splendid paloșul !
Intinde-ți arcul, țară !
Căci cerul încă fulgeră
Și lupta fi-v-amară.

Popoarele legatu-s-au
Să șteargă-al tău dalb nume
Din cartea mândră-a gloriei
Ce-ai scris cu sînge-n lume.

XV III

Crivățul scutură coamele cerului,
Pare d-o negură spre răsărit;
Crește, se-ntunecă, fulgeră, bubuie,
Peste tot spațiul s-a răspândit.
Viscolul repede suflă pe negure,
Norul se scutură, cade ploios ;
Rate câmpiile, spuimă, se râură,
Râul ca mările crește spumos ;
Neacă livezile. Spaima se-maripă,
Zboară pe creștetul iumei în dor.
Tronul și legile pică prin pulbere
Și libertățile repede mor.

X I X

Pentru ce salți, Ister, zeităte-antică,
Undele-ți se umflă... Spumă se ridică.
Un turban apare... Calul african
Sforăie și mușcă frîul otoman.

820

X X

Maesitoasele palate
Și biserici se zdrobesc
Și pe rîuri aruncate
Pretutândene plutesc.

X X I

Deșertul crunt se-n tinde pe câmpul românesc,
Iar codrii cu tărie se turbur, clocotesc.
Pe coastele rîzînde zac satele-n țarină ;
Femeile se-mprăștiu cu pruncii lor de mină.
O, patria mea dulce ! Ce doară s-a făcut
Eroii tăi cei tineri ce-n sînu-ți ai crescut ?
N-aud ei piînsu-ți fraged și crudele suspine
Bătrânilor în lacrimi și junelor vergine ?
Ca leii dalbi în lupte păreau feciorii tăi,
Dar astăzi se confundă necați de fiii răi !
Azi paloșele crunte, lăsate, se-nrugină,
Femeile durerea cu vorbe crude-alină.
„Amar de noi ! bărbații perd inimile lor !
Copiii în robie vor suferi cu dor !”
Iar mumele bătrîne zic încă cu mîndrie :
„Mișel e cel ce fuge de moarte la robie !”

X X I I

Vîjje viscolul... plîngeră buciumul,
în depărtare.
Cad loviturile, tună pe paveze,
Fără-ncetare.
Bravii se turbură... pică pe pulbere,
Mor în durere ;
Sîngele rîură ; neacă livezile —
Soarele pere.
Unde spumiații trec cu cadavere ;
Arborii strică ;

821

Flacăra bubuie, fuge pe miriște —
Coama-i ridică.
Strigătul oștilor, sunetul armelor
Geme mai tare.
Uhde-ți sînt ordele, mîndre și falnice,
Vizire omare ?
Vînturi contrarie sfarăm zăbalele
Giidei turbate
Și năvălirile, de pepitul bravilor.
Fug spăimîntate.

XXIII

Cum în timp de coasă spicul zace-n crîng,
Oase peste oase,
Peste-o vale lată vînturile strîng
Albe și lucioase,
Petece zdrobite, aninate-n spini,
Ici, colo s-arată ;
Vîntul lin se mișcă... Vulturii-n senin
Zbor în turmă lată.
Omeneshi lăcașe nu se mai vedeau
P-ast tărîm de moarte ;
Ici, colea movile cîmpul încrețeau
Mari și triste foarte.
Și pe fiecare s-arăta vrun semn :
P-unele turbane ;
P-altele înfipte niște cruci de lemn.
Semne triste, vane !
Lîng-acea cîmpie se vedeau păduri
Printre crăci stufoase ;
S-auzeau departe plîngeri și murmuri,
Lungi și dureroase,
Ce păreau să fie sufletele lor
Cele chinuite.
Frunzele dumbrăvii sufereau cu dor
De sînge stropite.

XXIV

Fără de fală, de libertate,
Ca floarea dulce te-ai gălbenit.
O zi «tu-n viață te-ai odihnit,
Ca muncitorul care s-abate ;
Dar fiii-ți vitregi și trădători,
Care-ți sug ție sîngele dulce,
Ca viermii sucii rozei ce luce,
Cheamă streini asupritori.
Dînșli-ți luară spada din mină ;
În lanțuri grele, greu te-au încins ;
Astfel mărirea noastră s-a stins,
Astfel s-abate fala română.

XXV

Stinsu-s-a frumoașa-ți viață
Și feciorii tăi cei bravi.
Domnii tăi sînt robi la sclavi,
Fala ta peri sub ceață.

XXVI

Pentru ce tresari, o, țară ?
Oare-o rază de trecut
Peste fruntea-ți a căzut ?
Nu... Tu cerci durere-amară !

XXVII

Mîndră prin bătălii spada-ți strălucea ;
Pe domnii și p-aur te-au vîndut pe tine
Fiii tăi cei vitregi ordelor streine...
Plîngi cu lacrimi calde, plîngi, patria mea

X X V I I I

Neamurile rele ce te pizmuiau
Se legară cu trufie
Și ou gânduri crude astfel și ziceau :
„Ai să spargem cuibul cel de bărbăție î

Fonul urii tale ochii tăi orbi ;
Iar a ta putere,
D-al tău corp pilită, lesne se toci,
Merse spre cădere.

X X I X

Liberă-nainte, astăzi ești robită !
Tu fuseși vitează și astăzi ești zdrobită
De-un fatal strein !
Fost^ai glorioasă și astăzi defăimată ;
Inima ta-i moartă, fața-ți întristată,
Patrie de chin !
Putrezi sînt feciorii-ți ! Inima și sînge
Li s-au putrezit...
Pune vâlul morții, țara mea, și plînge,
Daca mîndru-ți suflet astfel s-a-njosit !

X X X

Ești ca vasul ce-și ia zborul
Fără cîrmă, fără port,
Și vîslașii răi ca dorul,
Printre rele stînci te port !

X X X I

Viscoloase fură zilele trecute ;
Dar atunci românii fură dalbi și tari ;
Garpuri, lucruri, sate pe pînînt căzute

824

Le călcau piciorul ordelor barbari ;
Dar din sînu-aceleor viscole turbate.

S-auzea cuvîntul cel de libertate.
Moartea și durerea și-astăzi chiar domnesc
însă nu mai este dulcea neatîrnare !
Șoptele ce-n aer azi se risipesc
Sînt strigări de chinuri și de întristare.

X X X I I

Văzui mișcîndu-și pletele
Flăcăi cu mîndre fețe
Și fruntea lor crețîndu-se
în prima tinerețe ;

Pe fețele fecioarelor
Pălînd suava floare,
Și popoul plăcerile
Chemînd consolatoare.

Streini sînt fiii patriei
în țara lor dorită !
Amare le sînt zilele —
Căci țara li-e robită !

Femeile cu lacrimi
Pe cei fricoși blestemă !
Bătrînii cîntă cîntece
De doruri și de teamă.

Perit-a cîntul verginei
De fală ș^armonie ;
S-aude numai plîngere
De pradă, tiranie !

825

Pe drumuri pasă oameni
Cu fețele-ntristate
Și c-oohii stinși de Iacrime,
Cu frunțele-nelinate.

Dar colo-n lunca fragedă
Răsare-o dulce floare,
Ce-alină a noastre Iacrime :
Speranța răpitoare !

j

NOTE SI COMENTARII

POEZII
DE
D. BOLINTINEANU
atît cunoscute cît și inedite

1885

În 1862, doi dintre scriitorii proeminenți de la mijlocul secolului al XIX-lea, Dimitrie Bolintineanu și Grigore Alexandrescu, s-au decis să-și alcătuiască, fiecare în parte, o ediție cuprinzătoare și reprezentativă din creația lor lirică de pînă la acea dată. În presa vremii, intențiile celor doi poeți au fost aduse de îndată la cunoștința cititorilor, cu scopul **de** a le atrage interesul asupra acestor ediții, lansîndu-se totodată liste de abonați, pentru a se asigura o cît mai largă difuzare a exemplarelor tipărite. Astfel, într-o notă intitulată *Despre literatură la noi*, apărută în *Românul*, an. VI. nr. 325, 21 noiembrie 1882, p. 1065, redacția ziarului arăta că își face „datoria de a semnala atențiunii publice, deși nu în totul nește nouă produceri, dară cel puțin două frumoase reproduceri”, precizînd că e vorba de „retipărirea operilor poezilor noștri Bolintineanu și Gr. Alexandrescu”. Nota din *Românul* se oprea mai întîi asupra operei poetice a lui Grigore Alexandrescu, relevîndu-i, succint, sensurile și trăsăturile caracteristice, referîndu-se apoi la opera și personalitatea lui Dimitrie Bolintineanu. Pornind de la premisa că „operile sale sunt destul **de** bine cunoscute **de** români”, comentariul ziarului exprima convingerea că „toți și-aduc aminte de duioasele, melodioasele versuri în cari d. Bolintineanu cînta simțimintele cele mari, patriotismul, virtutea, în cari se nara în tablourile vii, faptele eroilor noștri, legendele ce poporul făcu asupra lor”. În încheiere, anunțînd că D. Bolintineanu „publică astăzi o edițiune completă a tuturor operilor sale vechi și a altor noi”, alături de Grigore Alexandrescu, moța din *Românul* chema publicul cititor „a da ambilor noștri poeți concursul și susținerea sa”.

Un anunț similar s-a publicat și în *Buciumul*, an. I, nr. 1, 15 decembrie 1862, p. 3, în care se arăta că „doi poeți eminenti ai

noștri, doi autori clasici ai României, d.d. Grigorie Alexandrescu și Dimitrie Bolintineanu, au pus sub tipar în cite o ediție completă scrierile lor de pînă astăzi. Bibliotecile noastre ae vor înavuți cu aceste două cărți mari cari vor coprinde două genuri diferite ce au binemeritat totdeauna din partea patriei. Aceste două mume atît de iubite și cu drept cuvînt stimulate de către români sunt destul să figureze în capul acestor două cărți spre recomandațiunea lor." în finalul anunțului se preciza, ou un îndemn subînțeles, că „liste de subscrieri sunt depuse pe la toate librăriile și adri-nistrațiunile ziarelor române".

Primul care a izbutit să-și concretizeze intențiile, într-o scurtă perioadă de timp, a fost Grigore Alexandrescu. Dispunând probabil de condiții materiale mai bune și de un sprijin mai eficace, are satisfacția de a-și vedea apărută, în 1863, la București, în Tipografia națională a lui Ștefan Rassidescu, ediția completă intitulată *Meditații, elegii, epistole, satire și fabule*.

Ediția poeziilor lui Dimitrie Bolintineanu a întâmpinat însă numeroase dificultăți, care i^au întârziat cîțiva ani apariția. Ițe din lipsa unor posibilități pecuniare, fie din insatisfacția provocată de numărul prea mic de abonați la ediția anunțată, poetul s-a văzut constrîns să renunțe la proiectul său, nu fără amărăciune, cum reiese din scrisoarea sa deschisă, datată „17 decembrie 1862" și publicată în *Românul*, an. VI, nr. 353, 19 decembrie 1862, p. 1153. Mulțumind mai întii redacției ziarului pentru că a avut „gingășia a recomanda publicului subscrierea la tipărirea poeziilor subsemnatului", la ediția ce urma să cuprindă „o serie de poezii lirice, elegii, balade, legende, ode, cântece, melodii, macedone, libiene, apoi poeme și opt drame din istoria românilor", Dimitrie Bolintineanu își exprima regretul să „de un an aproape, numai țara legală prin deputații Camerei legislative au răspuns la acest ape, ceea ce nu a putut face nici jumătate din numărul trebuincios pentru tipărire". Cu mîhnire înăbușită, declara că „această subscripțiune se anulează ou desăvârșire", încercând, printr-o disimulată autoironie, să-și asume cauza insuccesului : „Nu avem a face nici o plîngere. Se înțelege negreșit că, dacă țara nu a încurajat această întreprindere, viinia este a autorului al cărui talent și simțiminte par să nu fie la înălțimea gustului și simțiminteloir românilor în această nouă eră de progres."

Intervenția lui Dimitrie Bolintineanu, avînd un evident sens de reproș moralizator, nu a rămas fără ecou. în presa timpului s-a

luat îndată atitudine în favoarea sa, în sprijinul tipării ediției. Situația critică în care se afla poetul, nevoit să-și întrerupă publicarea poeziilor, a fost semnalată cu promptitudine în **Buciumul**, an. I, nr. 2, 1 ianuarie 1863, p. 4, la rubrica **Revista literară**, lansîndu-se din nou publicului cititor un apel cu vibrații patetice, dar și cu finalitate critică față de dezinteresul cu care unii au întîmpinat pregătirea ediției. Comentariul din **Buciumul** releva, la început, revirimentul produs în lirica românească de cei mai reprezentativi poeți ai epocii respective, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, Alexandru Donici, care „mălfară și pișcară de mai multe ori cu frumoasele lor versuri inimile noastre". Se pleda apoi, la modul interogativ, pentru reunirea în volumele distincte a tuturor poeziilor acestora, spre a oferi cititorilor o lectură de profunzime și, pe de altă parte, spre a facilita viitorilor cercetători posibilitatea studierii și cunoașterii complete a caracteristicilor liricii românești din acea epocă : „Dar pentru ce aceste schinteie de geniu, risipite pe foi volante, să nu se adune în flăcări, să nu se adune în câte un întreg pe care să putem citi pagină cu pagină toate exalările acestor suflete mari, create spre a înnobila și a corige inimile noastre printr-un suspin sau printr-un surăs ? Pentru ce acești poeți ai unei singure epoce, contimporani, să ou imprime în cite un volum, întregul lor risipit și să caracterizeze mai bine, celor ce vor voi să studie o epocă întreagă a literaturii române ? Ne mîngîiem la anunțarea că d. Bolintineanu și d. Gr. Alexandrescu au pus sub tipar operele lor întregi pînă astăzi". Argumentele invocate serveați la demonstrarea necesității tipării ediției lui D. Bolintineanu, arătîndu-se că sistarea acestei ediții constitua o pierdere pentru literatura română, un motiv de îngrijorare și mîhnire : „Durerea însă a fost mare cînd am aflat că d. Bolintineanu renunță la tipărirea operelor sale și mîhnirea a fost profundă cînd am aflat cauza acestei renunțări."

Cei ce rămăseseră impasibili față de listele de subscripție pentru tipărirea ediției erau apostrofați și mustrați pe un ton liric dar ferm, incitîndu-i să-și revizuiască atitudinea ce putea să pară vinovată față de destinul poetului : „Ce felii ! Voi, toți părinți și mume. cari vă mândriți, surîdeți și sunteți fericiți cînd ascultați pe pruncii voștri recitînd o baladă eroică, o elegie încîntătoare a poetului Bolintineanu, nu v-ați crezut datori, nu v-ați simțit culpabili cînd ați aflat că poetul Bolintineanu, această pasăre măestră, ce încîntă căminul vostru, își trage de sub

tipar poeziile sale pentru că nu se găsesec destui subscripitori spre a se acoperi cheltuielile tiparului ? Și cari sunt aceste cheltuieli ale tiparului ? Vreo două-trei sute de galbeni î Ce feliu ? În toată România liberă, de cinci milioane de oameni, între toți românii 14 milioane, nu s-a găsit un singur om, un singur părinte de familie, o singură mamă care să zică : pentru anul nou 1863 un franc mai puțin, o fustă mai puțin ; să facem cadou copilului nostru, inima, sufletul poetului român Bolintineanu și să-i zicem : ține minte bine, să spui copiilor tăi că părinții ți-au făcut cadou de anul nou 1863 cartea cea mare a geniului Bolintineanu." Dar nu numai virtualii cititori obișnuiți erau apostrofați, ci și cei care aveau misiunea să se dedice educației publice, răspîndirii și prețuirii literaturii române. Erau vizați în primul rînd profesorii, a căror nobilă datorie era aceea de a sădi în inima și conștiința tineretului studios nu numai dragostea față de literatura națională, ci și sensurile patriotice conținute în mesajul liric al lui D. Bolintineanu : „Trist lucru în adevăr că nici unul din junii noștri, și ce zic, nici unul din profesorii noștri să nu anunțe, să nu deplîngă de pe catedra sa acest eveniment în literatura română." Interpelarea din **Buciumul** nu scutea nici forurile oficiale, îndeosebi Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, care „risipește pe tot anul 120.000 lei fără să știe nimeni cum și pentru ce" și care ar fi trebuit să ia decizia „să dăm o a 12-a parte din banii încurajierelor pe acest an spre a scăpa din naufragiu geniul unui autor clasic al României".

O pledoarie entuziastă în favoarea lui D. Bolintineanu înfîlînim și în **Aurora română**, an. I, nr. 2, 15/27 ianuarie 1863, p. 22. Dînd relații asupra conținutului ediției, ziarul deplînge și el faptul că „eminentul poet al națiunii noastre" s-a văzut constrîns, din lipsă de abonați, să renunțe la proiectul său : „Foile de prenumerațiune au ieșit aproape de un an însă, durere, la poeziile celui mai excelente poet român se subscriseră atît de puțini, încît nu se acoperiră nici jumătatea spezelor de tipar." Reproducînd scrisoarea deschisă publicată de D. Bolintineanu în **Românul**, nota din **Aurora română** încheia cu același ton de reproș față de cei ce nu acordau suficient interes operei unuia dintre cei mai de seamă poeți ai vremii : „Ce cuvinte modeste sunt aceste ! Cît de frumos exprimă ele noblețea spiritului și ablegarea poetului... Sărmanule poet! de ce n-ai scris opurile tale frînțește

sau grecește, atuncea te-ai bucura nesmintit de o îmbrățișare mai călduroasă din partea multor fii ai României."

Faptul că ziarele amintite își extindeau reproșurile asupra tuturor categoriilor de cititori l-a determinat pe D. Bolintineanu să aducă unele clarificări necesare ale problemei în discuție, printr-o nouă scrisoare deschisă, apărută în **Buciumul**, an. I, nr. 4, 9 ianuarie 1863, p. 4. La sesizarea editorului Christu Ioanin, care cunoștea bine, prin propria sa experiență, interesul sau dezinteresul diverselor categorii de cititori față de operele scriitorilor noștri din acel timp, Dimitrie Bolintineanu precizează, în această nouă scrisoare, că cei ce trebuiau blamați nu erau cititorii simpli, oamenii obișnuiți, preocupați continuu de propășirea literelor românești, ci reprezentanții claselor avute, înstrăinați de literatura națională. Scrisoarea lui D. Bolintineanu era precedată de această notă din partea redacției : „Văzînd în într-un număr al **Românului** că d. Dimitrie Bolintineanu își trage de sub tipar edițiunea completă a scrierilor sale din cauza lipsei de subscripitori trebuincioși pentru acoperirea cheltuielilor acestei edițiuni, indignați, noi am provocat simțimintele naționale în termeni ce s-au văzut în **Revista literară** din no. 2 al **Buciumului** Acum d. Bolintineanu ne asigură că lucrul s-a trecut cu totul altfel de cum arătase ziarul **Românul**. Fericiți că această culpă se aridică d-asupra națiunii române, publicăm aci cele ce ne comunică d. Bolintineanu". În scrisoarea sa, poetul mulțumea, iarăși, pentru „maniera grațioasă" în care ziarul susținuse tipărirea poeziilor sale, însă aducea un element nou, o precizare care situa problema în discuție într-o altă perspectivă. De data aceasta, D. Bolintineanu declara că, „voind a face o ediție de lux", deci o ediție mult mai costisitoare, „s-a făcut apel la clasa avută, care avea dreptul a răspunde sau a nu răspunde". El lua apărarea cititorilor obișnuiți, care nu dispuneau de suficiente resurse financiare pentru cumpărarea unei ediții de lux, arătînd totodată că aceștia erau cei mai devotați sprijinitori ai literaturii naționale : „Pentru numele lui Dumnezeu, amice, faceți osebire în ziarul de poporul român și acei ce nu răspund la întreprinderi de literatură națională, căci toate cărțile tipărite pînă astăzi s'au trecut în poporul român pînă la 1500 exemplare". Poetul aducea ca argument scrisoarea primită de la editorul Christu Ioanin, pe care o considera „atît o explicare pentru ce edițiile de lux nu izbutesc, cum și o dovadă de mare credință a unui fiu

din popor în poporul român". Scrisoarea lui Christu Ioanin, datată „3 ianuarie 1863”, reprodusă în continuarea scrisorii lui D. Bolintineanu, lămurea pe deplin lucrurile, incriminând nepăsarea protipendadei față de operele scriitorilor români și demonstrând, convingător, că cititorii din masele populare erau cei mai devotați iubitori ai literaturii autohtone. „DonYii/ule Dimitrie Bolmtrnene ! — îi scria Christu Ioanin. Am cetit.. în. **remarcabilul** și eruditul ziaru **Buciumul** că listele de **subscriere** la poeziile dumitale le-ai fi retras. Nu mă prinde mirare, **fiindcă de mai** multe ori v-am înștiințat că edițiile de lux al **căror cost este** foarte ridicat și ai **căror** amatori sunt foarte **puțini, după** o lungă speriență ce am făcut, nu au reușit. Dar dacă **această** ediție **ar fi** pentru popor, vă asigur că va reuși precum **au** reușit **toate** operele dumitale ce am editat și din care unele le-am **trecut** pînă la no. de 1500 exemplare. Domnul meu ! **Să nu se facă** nedreptățire poporului român, căci poporul citește **românește**, și pot zice că numai poporul citește.

Ca librar, cunosc pe amatorii de literatură română ; ei sunt numai în popor. Eu însumi m-am lăsat de multe ori a **mă amăgi, de** frumoasa speranță că clasele avute vor contribui la **literatura** română ; astfel, cînd am voit a edita opere ce **se adresa la capitaluri**, am rămas cu ele în magazie ; cînd însă am editat **opere** române ce se adresa la popor, prin prețul lor, am reușit a le trece repede. O repet însă, numai poporul citește românește.”

Christu Ioanin îi propune lui D. Bolintineanu să **renunțe** la ideea unei ediții de lux, oferindu-se să-i tipărească o **ediție** obișnuită, amîndoi avînd de cîștigat de pe urma acestui **fapt** : „Cît pentru operele dumitale, dacă această ediție s-ar tipări obicinuît, vă asigur că va reuși precum au reușit toate operele dumitale, rămîindu-îni și mie un profit. Pentru aceea, sigur fiind de o completă reușită, ca totdeauna, mă ofer a edita eu toate poeziile dumitale vechi și noi, ba încă și cu o remunerație demnă de aceste opere, și sper, domnul meu, că nu-mi vei refuza propunerea ce vă fac și-mi veți da preferința ca cel **mai** vechi editor al scrierilor dumitale.” Propunerea lui Christu Ioanin era,, desigur, tentantă. Parțial, D. Bolintineanu va ține seama **de ea**. Ideea unei ediții de lux îl va obseda însă, în continuare.

Deși ziarele interveniseră activ în stimularea interesului cititorilor pentru ediția anunțată, realizarea acesteia a întâmpinat încă foarte mari obstacole. Se pare că sumele rezultate din înscrierile pe listele de abonați nu acopereau în suficientă măsură

cheltuielile de tipărire, publicarea ediției fiind amînată de la an la an. N-ar fi exclus ca însuși D. Bolintineanu să fi trenat apariția ediției, deoarece în această perioadă devine înalt demnitar de stat al Principatelor Române Unite și, cu modestia-i exemplară, ce l-a caracterizat întotdeauna, desigur că nu vroia să profite de poziția sa politică. La 12 octombrie 1863, prin decretul nr. 976, semnat de Alexandru Ioan Cuza, s-a format un nou guvern, sub președinția lui Mihail Kogălniceanu, guvern care avea să înscrie cel mai luminos moment din timpul Unirii, îndeplinind un rol hotărîtor, de însemnătate istorică, prin legile și reformele realizate. Din acest guvern a făcut parte și Dimitrie Bolintineanu, ocupînd importanta funcție de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, pînă la 29 iulie 1864, cînd, fără nici un motiv explicit, își dădu demisia. Peste cîteva luni îl vedem însă preocupat din nou de ediția sa. De data aceasta, pentru a-și vedea visul împlinit, se adresează chiar Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, al cărui titular fusese, solicitînd un împrumut de 500 de galbeni, în vederea publicării ediției din poeziile sale vechi și noi, obligîndu-se să restituie suma respectivă sub formă de exemplare tipărite, care să fie distribuite ca premii școlare. Ministerul îi aprobă un împrumut de 1400 lei (Arhivele Statului, București, Ministerul Instrucțiunii Publice, 1864, dosar 418, f. 620).

Evident, împrumutul obținut a fost de bun augur. În primăvara anului următor, 1865, ediția vede, în sfîrșit, lumina tiparului, în două volume, purtând titlul **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite**. A apărut mai întîi o ediție obișnuită, la București, în Tipografia lucrătorilor asociați. La foiarte scurt timp utilizîndu-se același zaț, dar schimbîndu-se calitatea hîrtiei și prezentarea grafică, apare mult dorita de poet ediție de lux, purtând pe pagina de titlu mențiunea „Edițiunea a doua”. Apariția ediției de lux a fost salutată cu entuziasm în presa vremii. De pildă, în **Trompeta Carpailor**, an. I, nr. 28, 10/22 iunie 1865, p. 109, se scria : „Literatura română își urmează, precum am mai zis-o, avîntul ei. Două volume de poezie ale dulcelui nostru poet Bolintineanu ieșiră de sub tiparul cel mai perfect pînă astăzi la noi, de sub tiparul Lucrătorilor asociați. Această ediliune este demnă de ceea ce conține, de poeziile Bolintineanului. Este, în adevăr, agreabil a citi o poezie suavă pe o hîrtie veilino, frumos și exact tipărită.” întemeiată la începutul

anului 1865, de către Franz Gobl, Scarlat Walter și Petre Ispirescu, Tipografia lucrătorilor asociați a prezentat ediția de iux a poeziilor lui D. Bolintineanu la concursul de grafică din 1886, fiind premiată cu medalia de argint, cum ne informează Petre Ispirescu în *Jurnalul* său (cf. **Documente și manuscrise literare**, voi. II, alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea și Elena Piru, București, Editura Academiei R.3.R., 1969., p. 197).

Primul volum al ambelor ediții din 1865, absolut identice în conținutul lor, este dedicat de poet „Umbrelor ce au lăsat, averi pentru instrucțiunea publică” și conține ciclurile **Florile Bosforului**, **Legende istorice** și **Basme**. Cel de al doilea volum,, dedicat „Corpului profesoral din România”, este alcătuit din ciclurile **Macedonele**, **Reverii** și **Diverse**.

FLORILE BOSFORULUI

În perioada îndelungatului său exil politic de după revoluția de la 1848, Dimitrie Bolintineanu acționează, mai întâi în Transilvania, îndreptându-se apoi spre Constantinopol. Peste cîteva luni, în toamna anului 1849, ajunge la Paris, unde rămîne pînă spre sfîrșitul anului 1851. De aici, la începutul lui 1852 se reîntoarce la Constantinopol. În notele finale din primul volum al ediției din 1865, redactate de D. Bolintineanu la modul impersonal, pare-se și” cu contribuția altcuiva, se menționa că „autorul acestor poezii, expuls din țara sa în anul 1848, compromis în mișcarea politică de atunci, se duse în Transilvania, apoi la Constantinopol, de unde înainta la Paris spre a-și urma studiile începute acolo în 1846 și întrerupte de revoluțiunea din februarie. Dupe o ședere de doi ani în Paris, se înturnă în Constantinopole.” în capitala Turciei, poetul e găzduit de Ion Ghica,, „în grațiosul său locaș pe Bosfor”, cum va preciza ulterior, într-un articol publicat în **Dimbovița**, an. I, nr. 1, 22 martie 1870, p. 10. în casa bunului său prieten, D. Bolintineanu e înconjurat de caldă afecțiune și prețuire, găsește înțelegere și alinare, dar mai ales o atmosferă prielnică preocupărilor sale literare.

La Constantinopol, poetul este impresionat de splendorile peisajului oriental, de farmecul fascinant al Bosforului, de sa-

voarea specifică moravurilor și ținuturilor exotice, în **Note la volumul I** al ediției din 1865, D. Bolintineanu relatează, cu încîntare : „Turcii numesc Bosforul : **Bogaz bogassî**. Prin acest canal Marea Neagră comunică cu Propontida sau Marea de Marmara. Lungimea lui este aproape 30 kilometre și lărgimea lui se schimbă de la patru la unul. Malurile acestui canal sunt celebre prin frumusețea lor pitorească, prin gradinele delicioase ce acoperă malurile și dealurile vecine și fac loc, între ele și marea, unor case, chioșchiuri, saraiuri cu formă orientală. Nu este nimic mai frumos în lume, ca sit, decît această strîmtoare. Natura aici are o calitate particulară, aceea de a nu obosi niciodată ochii ce o privesc. Varietatea infinită a tablourilor produce acest fenomen. Astfel, fiecă minut aduce ceva nou sau în desemn, sau în culorile acestui tablou magic. Cerul, sub înfrîurirea curintelor de aer ce-și comunică cele două mări, precum și malurile atît de variate în formele lor, gradinele, stîncile, văile contribuă la această luptă eternă între umbre și între raze, contribuă la nașterea marii varietăți.”

La Babek, pe malul Bosforului, compune poezia **Rable**, pe care o citește în ambianța plăcută din casa lui Ion Ghica. Soția acestuia, Sașa, „femeie cu educațiune și inteligență superioară”, se arată extrem de încîntată și „angaja pe poet a exploata frumusețile Bosforului”, cum precizează însuși D. Bolintineanu în **Note la volumul J**. Poeziile pe care le scrie în acest timp, inspirate din splendorile naturii orientale și din realitățile caracteristice acestui mediu, învăluite adesea în mireasma legendei, impregnate de sentimentalismul și senzualismul specific oamenilor și întâmplărilor din zona pitorescului exotic, au constituit ciclul **Florile Bosforului**. Desigur, îndemnurile primite din partea soției lui Ion Ghica au avut și ele un rol stimulator, însă poetul nostru urma, în această direcție, o coordonată fundamentală a romantismului, îndeosebi a romantismului francez, pentru care Orientul devenise o nouă și tulburătoare sursă de inspirație.

Interesul scriitorilor europeni pentru realitățile Orientului începe să se manifeste tot mai accentuat în prima jumătate a secolului al XIX-lea, căpătînd o amploare deosebită sub auspiciile romantismului. Desigur, tentația Orientului se manifesta și mai înainte, însă izolat și fortuit, expresia literară a acestei tentații avînd mai mult aspectul unei galanterii exotice. De regulă, cei ce își alegeau subiecte din Orient nu-l văzuseră, inspirîndu-se îndeosebi din relatările și însemnările de călătorie

ale altora, informații bogate în acest sens oferindu-ne Pierre Martiino în lucrarea *L'Orient dans la littérature française au XVII-e et XVIII-e siècle* (Paris, Hachette, 1906) și Jean-Marie Carre în voluminoasa sa exegeză *Voyageurs et écrivains français en Egypte* (Cairo, Imprimerie de L' Institut Français d'Archeologie Orientale, 1932). În secolul al XVIII-lea, motivele și pre-textele orientale devin frecvente în literatura franceză. După ce publică *Lettres persanes*, în 1721, Montesquieu scrie romanul *Arsace et Ismenie*, subintitulat „histoire orientale”. Voltaire tratează și el subiecte orientale în piesele de teatru *Zaire* (1732) și *Mohamet ou le Fanatisme* (1741). De asemenea, Le Sage dă la lumină multe comedii galante cu teme orientale, care lansează o adevărată modă de piese burlești, cum este *Les Trois sultanes* (1761) a lui Favart. O viziune nouă asupra Orientului, din perspectiva preromantismului, aduce Volney, prin *Voyage en Egypte et en Syrie* (1787) și apoi prin celebrele *Les Ruines* (1791).

Ca urmare a pătrunderii lui Napoleon în Egipt, orientalismul capătă o îndrumare oficială. În 1795 se înființează Ecole des langues orientales, „qui fit de l'orientalisme français une science officielle, et lui donne, en même temps que la dignité, des ressources et des instruments nouveaux. Son histoire véritable commence à cette date”, precizează Pierre Martine în *L'Orient dans la littérature française au XVII-e et XVIII-e siècle* (p. 360). De asemenea, la 20 august 1798, Napoleon fondează L'Institut d'Egypte, însărcinat cu alcătuirea unei vaste enciclopedii despre țara piramidelor.

Interesul pentru Orient, constituit în aceste împrejurări, capătă un alt sens și o altă substanță, odată cu apariția romantismului. Scriitorii preferă îndepărtatele ținuturi exotice ca o reacție împotriva clasicismului cantonat în antichitatea greco-latină. De asemenea, spiritul lor involburat, setea de evaziune, de peregrinare, atracția pentru zonele geografice necunoscute, acoperite de legendă și înmiresmate de întâmplări fabuloase, senzația tulburătoare a sentimentalismului și erotismului practicat în aceste zone îi îndeamnă să călătorească în Orient, să se inspire din realitățile lui, să-l cînte chiar fără a-l vedea. „Agites, inquiets, melancoliques, souffrants d'un éternel ennui, emportes par leur imagination, ils se sentent Târpe vagabonde et éprouvent un besoin de dépaysement”, spune Fernand Bassan în studiul *Chateaubriand, Lamartine, Nerval et Flaubert en Terre Sainte*, apă-

rut în *Revue des sciences humaines* (Paris, oct.-dec. 1965, fasc. 120, p. 493). Chateaubriand publică, în 1811, *Vitinerary de Paris à Jerusalem*. În 1835, în urma călătoriei întreprinse, Lamartine tipărește *Les Souvenirs, impressions, pensées et paysages pendant un voyage en Orient*. Iar în 1851, apare *Voyage en Orient* de Gerard de Nerval. Cel mai de seamă moment îl înscrie Victor Hugo, prin volumul de poezii *Les Orientales*, apărut în 1829, în prefața cărui scria: „On s'occupe aujourd'hui, et ce résultat est dû à mille causes qui toutes ont amené un progrès, on s'occupe beaucoup plus d'Orient qu'on ne l'a jamais fait. Les études orientales ont été poussées si avant... Jamais tant d'intelligences n'ont fouillé à la fois ce grand abîme de l'Asie... Il résulte de tout cela que l'Orient, soit comme image, soit comme pensée, est devenu pour les intelligences autant que pour les imaginations une sorte de préoccupation générale à laquelle l'auteur de ce livre a obéi peut-être à son insu.” Victor Hugo și-a imaginat un Orient pe care nu-l văzuse, însă în versurile lui triumfă extraordinara sa putere de sugerare și evocare, darul său excepțional pentru culoare și pitoresc, o inepuizabilă fecunditate verbală, o virtuozitate ritmică fără egal. Victor Hugo prezintă Orientul voluptuos, spre care se va simți atras și D. Bolintineanu.

Tentația Orientului a fost comună întregului romantism apusean, cu ecouri și în romantismul tardiv al literaturilor răsăritene, în Germania, semnalul îl dă Herder, prin preocupările sale în domeniul esteticii orientale, cum precizează René Gerard în *L'Orient et la pensée romantique allemande* (Nancy, Georges Thomas, 1963, p. 7). Ca manifestări specifice romantismului german, în această direcție, amintim *Divanul oriental-occidental* de Goethe, care a împrumutat din literatura Orientului strălucirea imaginilor și o senzualitate delicată, apoi volumul *Trandafirii Orientului* de Rukert, apărut în 1822, în care îl imită pe Hafiz, excelând prin savoarea stilului și sonoritatea rimelor. Din literatura engleză e suficient să amintim ciclul „poemelor orientale” ale lui Byron, *Ghiaurul, Mireasa din Abydos, Asediul Corintului, Rătăcirile lui Childe Harold, Corsarul*, a căror acțiune se desfășoară adesea într-o natură luxuriantă, aducând în scenă întâmplări dramatice, sentimente năvalnice, personaje stăpânite de iubiri mistuitoare, pătimișe, de neliniști devorante, totul proiectat pe cadrul fabulos al Orientului.

Ca poet crescut la școala romantismului european, îndeosebi francez, Dimitrie Bolintineanu nu putea rămâne străin față de

această importantă latură a noului curent literar. Asemenea altor scriitori români de la mijlocul secolului al XIX-lea, care făceau eforturi vizibile și nelipsite de rezultate meritorii, de a-și sincroniza creația cu marile literaturi europene, D. Bolintineanu și-a încercat puterile și în această direcție, cu mai mult sau mai puțin talent, potrivit posibilităților lui și ale liricii românești din acea epocă, propunându-și să cînte și el *Florile Bosforului*.

În literatura română, primele ecouri ale Orientului le întâlnim la Theodor Codrescu, în memorialul *O călătorie la Constantinopoli*, apărut la Iași, în 1844. O călătorie în capitala Imperiului Otoman întreprinde și Vasile Alecsandri, în 1845, consemnându-și impresiile într-o agendă rămasă mult timp nefructificată, comentată de G. Bogdan-Duică în studiul *Despre Vasile Alecsandri. Întîia călătorie la Constantinopole*, publicat în *Viața românească*, an. XIV, nr. 1, ianuarie 1922, p. 41. În urma acestei călătorii scrie însă poeziile *Pescarul Bosforului* și *Bosforul*, prevestind tematica și atmosfera din ciclul lui D. Bolintineanu* Demn de menționat este și faptul că, în *România literară* din 1855, Dimitrie Ralet publică *O scrisoare de pe Bosfor* și, în 1858, la Paris, memorialul *Suvenire și impresii de călătorie în România, Bulgaria, Constantinopole*.

Cel ce introduce în literatura română poezia de inspirație orientală, în consonanță cu lirica romantică europeană, este însă Dimitrie Bolintineanu. Însuși autorul *Florilor Bosforului* era conștient de noutatea pe care o aducea, ca poet romantic, în lirica românească din acel timp, încă tributară motivelor depășite ale clasicismului. În *Note la volumul I* al ediției din 1865, >. Bolintineanu subliniază: „Aceste poezii erau un lucru nou în literatura română ostenită pînă aici sub greutatea figurilor mitologice, ale zeilor și zeelor din Olimpul antic, și perzînd seva și flacăra sub săgețile unui Cupidon îmbătrînit și cu întristare uzat.” Dimitrie Bolintineanu are meritul de a ne fi dat o imagine autentică asupra exotismului oriental. Poetul nostru l-a cunoscut direct, în perioada exilului, trăind în mijlocul lui timp de aproape șase ani. „Istoria i-a obligat pe romanticii noștri să cunoască și să înțeleagă mult mai bine Orientul, în aspectele lui atât de caracteristice concentrate în capitala imperiului turc^ dar și în răsfrîngerile și prelungirile pe care el• le-a avut- în viața socială, în moravurile publice și particulare, în mentalitatea unor categorii de oameni din țările românești, de-a lungul secolelor de

dominație a Porții Otomane, cu toate implicațiile ei. De aceea, versurile lui D. Bolintineanu din *Florile Bosforului* nu pot fi suspectate de convenționalism și artificialitate, cum de multe ori s-a întîmplat. Într-adevăr, poeziile din acest ciclu sînt de o pronunțată inegalitate, dar neîmplinirile și carențele unora dintre ele nu se datoresc faptului că D. Bolintineanu ar fi avut o imagine falsă asupra Orientului și ar fi zugrăvit scene, atitudini și sentimente neconforme cu realitatea. Nereușita unor poezii trebuie căutată în precaritatea unor mijloace de expresie artistică, sesizabilă nu numai la D. Bolintineanu, ci și la alți poeți de la mijlocul secolului trecut.

Poeziilor din acest ciclu li s-a recunoscut bogăția stilistică și imagistică, pitorescul senzațiilor, farmecul exotic, însă adesea în detrimentul acțiunii, al consistenței scenelor de viață evocate. Observația a făcut-o mai întîi Aron Densușianu, în studiul *Poeziile lui D. Bolintineanu*, inclus în volumul al doilea din *Cercetări literare* (Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 18-87, p. 325), unde arăta: „Această natură în care se petrece acțiunea poemelor a fost și fericită, dar și nefericită pînă la un punct pentru poet. Poetul își concentrează puterea mai mult în descrierea frumuseților Bosforului, trecînd iute, încondeind ușor și chiar neglijînd acțiunea, care este temeiul poemei. Pe îmgă aceasta, poetul dezvoltă în poeme atîta pompă de limbă, un atît de viu torent de versuri, încît toate acestea într-atîta vorbesc și răpesc pe cetitoriu, încît el nu poate să-și deie seama de ceea ce se petrece, de acțiune, și astfel trece peste piesă fără să poată prinde și ține în minte dezvoltarea ei, ci alegîndu-se de cele mai multe ori cu sunetul nespus de dulce și melodios și cu expresiunile pline de roze și flori, cu un fel de miros îmbătătoriu ce curînd se risipește.” În multe versuri din acest ciclu, D. Bolintineanu a izbutit să redea, în imagini autentice și inedite, farmecul peisajului oriental, atracția fascinantă a Bosforului, irizările mărilor care unesc Europa cu Asia, pitorescul unor ținuturi acoperite de legendă. Dar mai ales a relevat savoarea proprie stărilor afective, mireasma specifică sentimentalismului și senzualismului oamenilor și întîmplărilor din această zonă geografică și umană. Impresia vie de autenticitate, care cucerește sensibilitatea cititorului și-l transpune nemijlocit în interiorul cadrului zugrăvit, e asigurată prin variate mijloace, prin lexic, onomastică și toponimie, prin utilizarea unor cuvînte cu sonorități

aparte, prin expresii construite cu subtilitate din elemente caracteristice mediului, prin imagini care provoacă nuanțate senzații vizuale, acustice și tactile. Cele mai bune versuri din **Florile Bosforului** ne înfățișează Orientul voluptuos, răsfrînt atît în peisaj cît și în sufletul omenesc. Poetul surprinde nuanțele fine ale coloritului, cu o adevărată pasiune cromatică, cu un evident simț al picturalului și al jocului imagistic. În studiul consacrat poetului, introdus în volumul **Cercetări de literatură română** (Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 85), D. Popovici releva că „nicăieri Bolintineanu n-a trăit mai intens decît aici voluptatea colorilor. În poezia lui, Bosforul apare ca o construcție în lumea mirajului, în care aceeași lumină prinde în jocul razelor sale cerul, pămîntul și marea”, adăugind: „Ființele se împărtășesc din culoarea și voluptatea peisajului, numele lor au sonorități picturale.”

În acest decor mirific se petrec drame pasionale, mistuitoare, iubiri de intensă senzualitate, frenetice, pe care numai o sensibilitate romantică le-a putut înțelege în adevărata lor esență. În studiul **Metamorfoze ale liricii erotice**, din volumul colectiv **Structuri tematice și retorico-stilistice în romantismul românesc** (București, Editura Academiei R.S.R., 1978, p. 118), Roxana Sorescu sublinia: „Cu Bolintineanu erosul pătimaș, misterios și exotic pătrunde în literatura română. Balada de dragoste, eventual într-un decor în consonanță cu sentimentele tănuite sau exaltate ale personajelor, fusese cultivată întîmplător și înainte. Bolintineanu dă anecdotei romantic construite strălucirile daco-*, rului oriental, încărcate de sugestii muzicale. Poemele și baladele sale eliberează imaginația, în atingerea cu un Orient imaginat după cerințele lirice ale unei personalități dornice de mister. Dacă la predecesorii săi romantic era modul de expresie a sentimentului, căruia trebuia să-i presupunem un impuls real la Bolintineanu evadarea în necunoscut, ridicarea unei lumi pe aspirațiile adiinci ale sufletului caracterizează latura vizionară și fantastă a romantismului.” Într-adevăr, personajele din **Florile Bosforului** sînt naturi pasionale, dăruite plăcerilor prezente, se cufundă în bucuria de-o clipă a erosului, disprețuind consecințele funeste care le amenință. S-ar putea spune că au o concepție epicureică, punînd în practică sensul lui **cârpe diem**, însă ele reprezintă, în fond, senzualitatea pătimașă de esență orientală.

În **Note la volumul I** al ediției **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (București, Tipografia lucrătorilor asociați, 1865, p. 294) se precizează că poezia s-a tipărit pentru prima dată în acest volum. Cifrele din interiorul poeziei aparțin autorului și trimit la notele finale, unde se dau următoarele explicații:

„1. **Ghiul**. Nume ce turcii dau rozii sau trandafirului.

2. **Nihor**. Unul din cele mai frumoase sate pe malul Bosforului, partea Europei. Turcește **Enikei, Sat-nou**.

3. **Ghauri**. Nume ce musulmanii dau creștinilor în genere, este luat cînd în accepțiunea inofensivă ce desemnă un **necredincios**, adică pe cel ce nu este de religia lui Mahomet, și cînd iară ca un epitet injurios.

4. **Frenci**. Nume ce dau europenilor în genere și mai ales celor de viță latină. Grecii și armenii se servă deopotrivă cu acest cuvînt ca să desemne pe europeni.

5. **İaşmac**. Vălul cu care se acoperea femeile turce.

6. **Ş a m**. Bagdat.

7. **Fiica lui Osman**. Spre a desemna o turcă, Osman fiind fondatorul acestui imperiu.

8. **Feregeaua**. Mantilă sau un fel de domino, de diferite stoffe și colori pe care femeile turce o pun pe d-asupra celoralte vestminte cînd ies la preîmplare. Această mantilă, deși de multe ori este purtată cu puțină grație, damelor elegante ce știu să o poarte ie vine foarte bine.

9. **Kiahiul**. Toată partea vestmîntului ce coperă bustul femeii musulmane, sau peptul.

10. **Cerchez**. Un fel de tunică scurtă ce femeia turcă poartă pe d-asupra unei alte tunici numită **dalgali elec**. Este o tunică de preț mare și de formă circasiană pe care o pune în zile de sărbători.

11. **Dalga**. Altfel de tunică, ce înlocuiește, de multe ori cerchezul, este o tunică de stofă de mătase de Orient, cu ciucuri sau colți de fir sau de mătase.

12. **Selemie**. O stofă de mătase din Orient.

13. **Geanfz**. Stofă de mătase de Orient, foarte scumpă, din care se fac cei mai eleganți șalvari de femeie.

14. **Sîrmali-elec**. iară o tunică scurtă cu sîrmă.

Femeile turce taie o parte din părul lor la tîmple și îl lasă de cade în bucle scurte. Celalt păr îl împletește în mai multe coșifioare, în lungime naturală, și, cînd sunt în casele lor, femeile turce îl lasă de cade pe spate astfel împletit ; cînd ies la preîmbulare, ele rădică toate acele codițe pe creștetul capului unde le agață cu ace de diamant făcute înadins sau de alte pietre mai puțin prețioase, dupe averea și gustul lor."

Poezia **Esme** a intrunit, în mod constant, aprecierile elogi-oase ale celor mai autorizați critici și istorici literari. Portretul realizat aici este de o seducătoare autenticitate, obținută prin introducerea subtilă a unor cuvinte și denumiri specifice orientale, de o remarcabilă plasticitate și expresivitate. În **Istoria literaturii române** (București, Fundația regală pentru literatură și artă, 1941, p. 219), G. Călinescu releva că „mai exact pictoric, ca o piesă de muzeu, este portretul din **Esme**, cu vocabular bine mozaicat, sonic și vizual." Asupra valorilor expresive ale cuvintelor și denumirilor specifice din această poezie insista și D. Popovici, arătînd că „lexicul lui Bolintineanu ajunge, în **Esme**, pictură și sugestie" (**Dimitrie Bolintineanu, în Cercetări de literatură română**, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 71). Viabilitatea valențelor plastice ale poeziei o confirmă și Ion Roman, în prefața la **Legende istorice** (București, Editura pentru literatură, 1965, p. XVIII), observînd că „Bolintineanu obține efecte picturale prin vocabular, toponimie și onomastică."

GHIAURA

Publicată prima dată în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscută cît și inedite**, voi. I, București, Tipografia lucrătorilor asociați, 1865.

RABIE

Cu titlul **Rebia și Atica** a apărut mai întîi în **Foiletonul Zimbrului**, nr. 31, 21 august 1855, p. 246. Cu acest titlu a fost inclusă în volumul **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion**, București, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855. în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscută cît și inedite**, voi I, București, Tipografia lu-

crătorilor asociați, 1865, poartă titlul **Rabie**. în notele finale din acest volum se dădeau următoarele explicații, corespunzătoare cifrelor din cuprinsul poeziei :

„1. Acesta este un suget istoric.

Kasseki-Rabie, Ghiulnus, ceea ce va să zică **băutura de rouă a primăverii**, este numele sultanii ce figură în capătul acestii poeme. Era sultana favorită a lui Mohamet al IV-lea care, fermecat de frumusețea și inteligența ei superioară, îi lăsase în voie guvernul imperiului. Vezi **Istoria Turcii** de Hammer, viața lui Mahomet al IV-lea.

Această poezie fuse scrisă pe malul Bosforului, la Babek, în casa unuia din amicii autorului, d. Ion Ghica, asemenea expatriat, și care îi dase ospitalitate pentru cîtva timp în locuința sa pe mare. Această poezie autorul o citi d-nei Sașii Ion Ghica, femeie cu educațiune și inteligența superioară. Această damă fuse încîntată și angaja pe poet a exploata frumusețile Bosforului, scriind o serie de poezii sub titlul de **Florile Bosforului**.

2. **Lial**. Noaptea.

3. **Iscudar**. Scutari, o parte de oraș din Constantinopol situată pe malul Asii.

4. **Ilbahar**. Primăvara.

5. **Marmara**. Marea de Marmara sau vechea Propontide.

6. **Hadîn**. Eunuc. Negri însărcinați cu garda haremului turcesc.

7. **Cislar-aga**. Șeful hadînilor sau eunucilor. Această funcțiune este foarte considerabilă în Turcia.

8. **Candili**. Un sat cu o pozițiune desfătătoare pe malul Bosforului în Asia.

9. **Almeia**. Nume ce se dă dănțuitoarelor.

10. **Bogazul**. Bosforul.

11. **Odalisce**. Femei din haremul sultanului. în ierarhia lor, ele sunt asupra halaicelor și în urma sultanelor.

12. **Hanîmă**. Damă turcă de considerație."

în **Note la volumul I** se mai explică încă două cuvinte, care nu figurează însă în cuprinsul poeziei : „**Biulbiuli**. Biulbiul, prîvigătoarea" și „**Chipariși**. Un arbor frumos și verde ce se află în toate cimitirile turcești și care formează păduri, el începe a se arăta de la Vama înainte." Aceste cuvinte se întîlnesc într-o poezie următoare, **Lelli**. Un cuvînt turcesc din poezia **Rabie**, ne-numerostat în text, dar explicat în notele finale, este „**Hangear**. Cuțit ce turcii purtau mai nainte la brîu".

în studiul **Dimitrie Bolintineanu**, inclus în volumul **Cercedări de literatură română** (Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 85), D. Popovici observa că, deși poezia **Robie** este „încetată în descrieri și în firele complicate ale unei intrigi de harem”, merită a fi apreciată pentru că „ridică la suprafață câteva momente din descrierea frumuseții feminine, cum sînt acelea care ne arată pe baiaderă înainte de a începe dansul și în timpul dansului”.

ALMELAIUR

A apărut mai întîi fără titlu, în ciclul **Caicelane** din volumul **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion**, București, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855. Cu acest titlu a fost reluată în ediția din 1865.

Distingem aici o viziune specific romantică, de proveniență franceză. Cel ce se simte plutind în sferele paradisiace, împărtășind iubirea frumoasei Almelaiur, se adresează nopții ce îi învâluie cu farmecul ei : „O, noapte grațioasă, / Oprește zborul dulce...” aproape cu aceleași celebre cuvinte din poezia **Le Lac** a lui Lamartine : „O, temps î Suspende ton voi...”

SĂRUTAREA

Publicată prima dată în ediția din 1865.

LEILI

Inițial, în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion**, din 1855, purta titlul **Zeila**. La reluarea ei în ediția din 1865, poetul a modificat-o substanțial și a intitulat-o **Leili**.

Motivul de bază al poeziei are o sursă livrescă, după cum se precizează în **Note la volumul I** al ediției din 1865 : „Cronicele turce vorbesc de această tragedie. Dupe aceste cronici, Hammer însuși rapoartă faptul cu ocaziunea lui Kiupriuli și Mustafa II;

istoria lui Joinnin și Jul-Van-Gaver, pag. 315, încă îl însemnează. Cu diferență că ei zic numai că Ali-bei sau Kiuprluli-Zade, nepot al vestitului vizir Kiupriuli, fuse condamnat la moarte de Mustafa II și executat, cu toate că unchiul său fusese atunci atît de putințe. Crima lui a fost numai că a privit dulce la o sultană.”

Probabil dintr-o eroare de punere în pagină, două cuvinte din această poezie, **biulbiuli** și **chipariși**, fuseseră explicate în notele de la **Robie**, cum am menționat mai sus. În textul din **Leili**, D. Bolintineanu face trimiteri la notele finale numai pentru următorii doi termeni :

„1. **Hurioara**. Huria. Spirit ideal, feimeie ce locuiește în eden, d-o albete strălucitoare, menită a desfăta pe cei drepți cu un amor ideal dupe moarte.

2. **Halaica**. Sclavă a hanîmelor”.

Deși în textul ediției din 1865 nu se face nici o trimitere pentru **Namazul**, în notele finale se arată că e „rugăciunea către Dumnezeu pe care musulmanii trebuie a o face de cinci ori pe zi”.

În studiul **O reabilitare necesară : poezia lui D. Bolintineanu**, publicat în **Viața românească**, an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 66, Mihai Zamfir releva că, prin poezia **Leili**, configurarea peisajului liric depășește simpla notație convențional-romantică, asistînd „pentru prima dată la apariția unui cadru fantastic :: elemente aparent naturale se alătură în îmbinări savante, ziua și noaptea își unifică luminile într-o feerie de basm”.

SUSPINUL BOSFORULUI

Publicată în ediția din 1865.

În text se face o singură trimitere la notele finale : „1. **Ai. Luna.**” în **Note la volumul I** se mai dau însă următoarele lămuriri :

„**Pescarii în caice**. În toate serile, pe unele părți ale cana- lului se înșiră mulțime de caice de pescari și se pun la pîndă.

Ca crinul din Tabor. Crinul din muntele Taborului. lemn,

Cafasul. Un fel de jaluzie sau persienă de speze de hare- transparinte, zugrăfit cu fețe, care astupă ferestrele de la nu se muri și prin care, din casă se vede afară, iar de afară vede înuntru”.

Apărută în volumul *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*, (1855). Reprodușă apoi în ediția din 1865.

În legătură cu subiectul acestei poezii, D. Bolintineanu preciza, în *Note la volumul I*: „La sărbătoarea Bairamului, după ceremonia de la gîmie, sultanii primeau de la sultana valide, mumă, o fecioară jună și frumoasă, și zgomotul tunurilor vesteau toată noaptea, capitalii, că sultanul se dezmiarcî cu prada sa. Această datină barbară și rușinoasă nu mai există. În timpul cînd se trece subiectul poeziei aceștia, sultana valide oferise fiului său o fecioară română, răpită de la Dunăre.”

Deși în textul poeziei nu întîlnim nici o cifră de trimitere la notele finale, aici sînt explicate două cuvinte turcești: „*Legiver*. Azur” și „*Latif lei*. Zefirul”.

O NOAPTE DE VARĂ

S-a publicat în ciclul *Caicelanee* (IX) din *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855). Ou acest titlu a fost reprodușă în ediția din 1865.

În *Note la volumul I*, pe marginea versului „Revarsă ici și colo torente de fosfor” se făcea următorul comentariu: „Cine a pluit noaptea pe mare știe că sub lovirile lopeții, printre spumă, se văd scînteii ca scînteiele focului: sunt scînteiele fosforului ce există în apele mării”. În studiul *Metamorfoze ale liricii erotice*, din volumul colectiv *Structuri tematice și retorico-stilistice în romantismul românesc* (București, Editura Academiei R.S.R., 1976, p. 120), Roxana Sorescu remarca, pe bună dreptate, că poezia *O noapte de vară* se ridică mult peste nivelul edulcorărilor sentimental-iacrimogene din lirica erotică a epocii, atestînd faptul că D. Bolintineanu izbutea să creeze versuri de autentică vibrație estetică, atunci cînd utiliza cu sobrietate mijloacele de expresie: „Dacă nu plătește tribut locurilor comune ale vremii sale, cu adevărat mare este Bolintineanu atunci cînd știe să se oprească la sugestia lunii încremenite în fața dragostei, balada reducîndu-se la o succesiune de gesturi neretorizate, dar grele de evocări.”

Cu titlul *Barcarolă* a apărut în *Propășirea*, an. I, nr. 20, 28 mai 1844, p. 160.

Editată la Iași, cu începere din ianuarie 1844, de către Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica și Vasile Alecsandri, revista *Propășirea* era deschisă nu numai scriitorilor moldoveni, ci și celor din Muntenia și Transilvania, programul ei preconizînd înfăptuirea unității naționale. Dimitrie Bolintineanu își inaugurează colaborarea în *Propășirea* cu această poezie, prin intermediul lui Nicolae Bălcescu. La 14 martie 1844, N. Bălcescu îi scria lui Ion Ghica: „Iată îți trimit o poezie de la Bolintineanu” (N. Bălcescu: *Opere*, voi. IV, Corespondență, ediție critică de G. Zăne, București, Editura Academiei R.S.R., 1964, p. 52). Din *Propășirea*, poezia *Barcarolă* a fost reprodușă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. VII, nr. 38, 18 septembrie 1844, p. 304.

Cu acest titlu a fost inclusă prima dată în volumul *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu*, București, în tipografia lui C. A. Rosetti & Vinterhalder, 1847. A fost reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855), în ciclul *Caicelanee* (III). În ediția din 1865 a fost inclusă cu titlul schimbat în *Caigiul*. Poezia s-a bucurat de o bună apreciere din partea lui Titu Maiorescu. În studiul *Poezia română. Cercetare critică*, publicat inițial în *Convorbiri literare*, nr. 1—5, 7 și 8 din 1867, și retipărit, în același an, într-o broșură aparte, mentorul „Junimii” afirma că „foarte plastic în descrierile sale este Bolintineanu”, argumentîndu-și ideea cu versuri din poezia *Caigiul* (cf. Titu Maiorescu: *Opere*, voi. I, ediție, note, variante, indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filiman. Studiu introductiv de Eugen Todoran, București, Editura Minerva, 1978, p. 16).

ODALISCA

Publicată prima dată în ediția din 1865.

În studiul *Bolintineanu și sonurile poeziei moderne*, din volumul *Scriitori moderni* (București, Editura pentru literatură, 1966, p. 21), I. Negoieșcu demonstra convingător că în opera acestuia sînt prefigurate multe din particularitățile distincte ale

liricii românești de mai târziu. Astfel, în poezia *Odalisca* descoperirea „deplina armonie a lui Macedonski” răsunînd „în versurile care cîntă erotica îmbătare, cu lumini scîldate în umbra mi-resmelor, cu acele azururi glauce și suferințele de filtru voluptos”.

KÎZ-CULESI

În *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855), unde s-a tipărit prima dată, purta titlul *Siuadea*. A fost reluată în ediția din 1865 cu titlul *Kîz-Culesi*, explicat astfel în notele finale din primul volum al acestei ediții : „1. *Kîz-Culesi* sau Turnul fetii. Acest turn se află în apropiere de malul de la Scutari la intrarea în Bosfor din Marea de Marmara, pe o mică stîncă în fața apei. Turnul e zidit de bizantini. O tradițiune otomană spune că acest turn fu ridicat de un sultan ca să închiză acolo pe fiica sa și să o scape de mușcătura unui șearpe care trebuia să o muște neapărat la 15 ani ai vieții ei.” În *Note la volumul I* se mai dau explicații despre „Allah. Dumnezeu” și „*Gun-agarmași. Zorile*”.

FATA DE LA CANDILI

A făcut parte inițial din ciclul *Caicelanee* (VI), în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855). I s-a schimbat titlul în ediția din 1865; '

FURTUNA

Integrată în ciclul *Caicelanee* (VII) al ediției din 1855 și reluată cu titlul cunoscut în ediția din 1865. În ședința „Junimii” din 26 octombrie 1865, Titu Maiorescu citește din opera lui D. Bolintineanu, în vederea alcătuirii unei antologii de lirică românească, selectînd, printre altele, și poezia *Furtuna* (ci. I. E. Torouțiu, *Studii și documente literare*, București, „Bucovina”, 1933, voi. IV, p. 431). Aceste poezii au fost utilizate de Titu Maiorescu în studiul *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*, publicat în *Convorbiri literare*, nr. 1—5, 7 și 8 din 1867, cu titlul

Poezia română. Cercetare critică, și retipărit, în același an, într-o broșură aparte, în anexele căreia se reproduceau și poeziile selectate.

INSOLA PRINKIPO

Poezia s-a intitulat inițial *Elia* și a fost inclusă în ciclul *Caicelanee* (XIV) din *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855). Poetul i-a schimbat titlul în ediția din 1865.

În această insulă a Imperiului Otoman, Dimitrie Bolintineanu l-a cunoscut, în 1853, în timpul exilului său, pe E. C. Grenville Murray, viceconsulul britanic la Mitylene, ou care stabilește relații apropiate. Interesat de fenomenul literar românesc, atras de farmecul folclorului nostru, E. C. Grenville Murray traduce în proză, în limba engleză, doinele populare din culegerea lui Vasile Alecsandri, bucurîndu-se, în această frumoasă îndeletnicire, de sprijinul direct al lui D. Bolintineanu (cf. P. Grimm : *Cele dinții traducerii englezești din literatura română*, în *Studii literare*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1943, voi. II, p. 226). Culegerea lui E. C. Grenville Murray, apărută la Londra, în 1854, se deschide cu un substanțial studiu, în care făcea un scurt istoric al poporului român, vorbea admirativ despre poezia noastră populară, despre literatura română și reprezentanții ei din acel timp. Numeroasele date și prețioasele informații documentare utilizate în acest studiu i-au fost furnizate de D. Bolintineanu, după cum însuși E. C. Grenville Murray mărturisea : „I have now only to add a few words as to my own share in the present work. Some of the best of the Doine have been collected by M. Bolintineanu, who has assisted me with much curious information.” Introducerea lui E. C. Grenville Murray era datată : „Prince's Island, Sept. 12, 1853”.

SÎNTA SOFIA

În *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea de G. Sion* (1855), unde a apărut prima dată, era intitulată *Umbra sîntei Sofii*. A fost reluată în ediția din 1865 cu titlul schimbat.

în notele finale din primul volum al ediției se precizează
SullS* P^Oemă Un SUJ⁶t ISOTIC² FU «**» Ghen[^]Iek în

SCLAVELE ÎN VÎNZARE

Tipărită numai în ediția din 1865.

În articolul *Diminutivele și rima lui Dimitrie Bolintineanu*, publicat în *Adevărul literar și artistic*, an. XIX, nr. 897, 13 februarie 1938, p. 7, Barbu Lăzăreanu cita această poezie pentru imaginile și rimele ei bogate, „unele de-o îndrăzneală, am zice, argheziană, dacă nu mi s-ar socoti la rîndul lui atributul acesta drept o cutezanță cronologică”.

În *Note la volumul I* al ediției din 1865 erau explicate expresiile și cuvintele numerotate în textul poeziei :

„1. *Copta din Misir*. În Egipt este un popor creștin care se cheamă coptes. Se crede că acest popor ar fi coborînd din adevărații egipteni ; dar aceasta nu este destul de dovedit.

2. *Şair*. Poet.

3. *Iemen*. O parte a Arabiei.

4. *Ispahan*. Oraș în Persia.

5. *Beghir*. Cal.

6. *Guegua*. Femeie dintr-o seminție albaneză.

7. *Magiari*. Nume ce turcii dau galbenilor austriaci.

8. *Askeri*. Ostași.

9. *Palicari*. Voinici.”

Mai sînt explicate încă două cuvinte, nenumerotate în textul poeziei : „*Fachiol*. Legătura capului a femeii creștine în Orient” și „*Anadol*. Asia Mică”.

GULFAR

În *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855) apare sub titlul *Ghilfar*. A fost reluată în ediția din 1865 cu titlul ușor modificat.

În *Note la volumul I* se precizează că „această poemă are un subiect tras din istorie”, indicîndu-se ca sursă de inspirație *Istoria Imperiului Otoman* de Hammer : „Sultan Selim fiind detronat de partida clerului și de ianiciari și aruncat în închisoare,

căci **voise** a regenera patria sa, Baraictar-pașa ce se afla la Rușciuc, **amic** devotat al lui Selim, luă hotărîrea de a restabili pe tron pe Selim. Puindu-se în capul unei mari armate, merse asupra Constantinopolului și bătău pe rebeli ; dar acești din urmă sugrumară pe Selim în închisoare. Tot această soartă avu și **Mustafa**. Dupe acest eveniment, Mahmud se urcă pe tron prin **voința** lui Baraictar-pașa. În recunoștința acestui serviciu, sultanul îl numi satrazan al său. Cîțva timp în urmă acest mare vizir uită datoriile către patria sa și se lăsă să cază cu totul într-o rușinoasă viață de moliciune. Nu se mai ocupă de trebile statului. Zilele și nopțile el le trecea lîngă o roabă frumoasă. Ianicerij se revoltară din nou, vizirul, văzînd că nu poate a-i învinge, se hotărî să moară cu roaba sa frumoasă pe care nu voia să o vază căzînd în mina rebelilor. Puse el însuși focul la chioschiul în care se afla cu roaba frumoasă și arse împreună cu ea.”

Anghel Demetrescu a emis ipoteza că această poezie „i-a servit de arhetip” lui M. Eminescu pentru O *călărie în zori* (cf. Anghel Demetrescu : *Mihai Eminescu*, în *Opere*, ediție îngrijită de Ovidiu Papadima, București, Fundația pentru literatură și artă, 1937, p. 229).

SANDALUL

Apărută în ciclul *Caicelane (VIU)* din *Poeziile ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855) și reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale se preciza că Sandal este „nume ce turcii dau la un fel de barca .

ZIULFI

Publicată numai în ediția din 1865.

FATME

Tipărită în ediția din 1865.

În *Note la volumul I* se arată că poezia are o bază reală : „Această tristă istorie este foarte cunoscută la Constantinopol.

Se zice că una din surorile sultanului Abdul Medjid, măritată dupe un pașă, născuse un prunc și găsisese pruncul sugrumat în leagăn, că această pierdere fu cauza morții tinerei mume și că înainte de a muri chemă pe sultanul și îl rugă a desființa barbara datină de a ucide copiii de parte bărbătească ce nasc în familia imperială; că sultanul promise a o face și își ținu promisiunea."

DORINȚA

Inclusă în ediția din 1865.

În textul poeziei nu întâlnim cifre de trimitere la notele finale pentru cuvintele: „**Talice**. O trăsură elegantă de lemn a femeilor turce." și „**Keat-hanea**. Loc de preîmplare numit și Apele-dulci din Europa. Acolo sultanul are un castel și o frumoasă grădină. Aici merge, în timpul primăverii, toată capitala, vinerea, în preîmplare. Vara nu mai merge nimeni în acest loc, din cauza miasmelor friguroase. Vara se cluc la Apele-dulci din Asia pe Bosfor." în cuprinsul poeziei sînt numai trei trimiteri la notele finale:

- „1. **Deniz**. Marea.
2. **Gearuri**. Șaluri.
3. **Șah-zade**. Fiu de sultan."

MORMÎNTUL EI

Apărută în ediția din 1865.

NU MAI ESTE

Publicată în ciclul **Caicelane** (XII) din **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion** (1855) și reluată, cu titlu de sine stătător, în ediția din 1865.

APLEC OCHII

Tipărită în ediția din 1865.

SINGURĂTATEA

Apărută în **Calendar geografic, istoric și literar pe 1861**, p. 45, și inclusă în ediția din 1865.

Într-un meritoriu studiu despre **Ficțiune, imagine și cornparațiune** (București, Gutenberg, 1896, p. 36), Vasile D. Păun afirmă că, în această poezie, D. Bolintineanu a fost influențat de „o elegie celebră de la poetul suedez Wallin". O interesantă apropiere între Bolintineanu și Eminescu a stabilit Mihai Zamfir, în judiciosul său studiu **O reabilitare necesară: poezia lui D. Bolintineanu**, apărut în **Viața românească**, an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 70, relevînd, referitor la poezia **Singurătatea**: „Asemeni feciorului de împărat din superbul poem eminescian numit de G. Călinescu **Povestea magului călător în stele**, poetul meditativ Bolintineanu se autodefiniște prin boala singurătății și a melancoliei. Însuși ritmul sună tulburător de asemănător cu cel al marelui poem eminescian, în aceeași cadență somnolentă de alexandrini. Poetul îndrăgostit perpetuu de himeră reprezintă, în cazul lui Bolintineanu, o ipostază inedită."

CERCHEZA

Apărută în ediția din 1865.

EU VIU

Cu= titlul **Cîntec** a apărut în **Curierul român**, an. XVIII, nr. 68, 24 august 1846, p. 270. A fost inclusă mai întîi în **Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu** (1847), de unde a fost reprodușă -în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. XV, nr. 24, 14 iunie 1852, p. 96. Reluată, cu același titlu, în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion** (1855) și apoi, cu titlul **Eu viu**, în ediția din 1865. Poezia a fost selectată de Titu Maiorescu pentru studiul său **O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867** (cf. nota la poezia **Furtuna**).

LA LUIZA

Inclusă în edițiile din 1855 și 1865

HIAL

vorba înțeleg o fantasmă : Ceea ce 1^2 S
nt Aceste versuri sunt scrise în anul 1852 la Bebek ' .

LBGIVERA

Publicată în ediția din 1865.

SE SCALDĂ

Publicată în ediția din 1865.

DILRUBAM

Tipărită în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edatate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855) și reluată în ediția din 1865, unde se precizează, în notele finale, că poezia pornește de la o întâmplare reală : „Această dramă este adevărată. Toată Brusa cunoaște trista moarte a acestei femei. Acela care a ucis-o cu propria sa mână este un mare dignitar.” în notele finale se mai explică cuvintele : „*Şeic-islam*. Capul religiunii” și „*Cavazi*. Dorobanți ai poliției.”

Dilrubam, împreună cu alte poezii ale lui D. Bolintineanu, a fost inclusă în *Rouman Anthology or Selections of Rouman poetry ancient and modern, being a collection of the national ballads of Moldavia and Wallachia, and of some of the works of the modern poets, in their original language, with an appendix,*

containing translations of the poems, alcătuită și tipărită de Henry Stanley la Hertford, „by Stephen Austin”, în 1856. Pe a doua pagină de titlu se scria și în limba franceză : *Fleurs de la Roumanie. Recueil de poesies roumaines anciennes & modernes*. Antologia cuprindea o selecție reprezentativă de poezii populare și din lirica lui Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, Ion Heliade Rădulescu, Cezar Roliac, George Crețianu.

Henry Stanley fusese în Principatele Române în 1855, ca prim secretar al lui sir Henry Bulwer, comisarul britanic în Comisiunea europeană instituită prin Tratatul de la Paris, cu scopul de a supraveghea alegerile pentru divanurile ad-hoc (cf. Aurel Martin : *Contribuții la soarta, în Principate, a antologiei de poezie românească scoasă de Henry Stanley în 1856*, în voi. *Metonimii*, București, Editura Eminescu, 1974, p. 135).

La apariție, antologia lui Henry Stanley a fost recenzată elogios în *Albumul literariu*, nr. 3, februarie 1857, p. 7, unde, după prezentarea sumarului, se sublinia : „Celelalte flori sînt de la D. Bolintineanu, spirit delicat, suflet tînăr, peana spirituală, aci ușoară, aci profundă”. De asemenea, a fost comentată entuziast de George Crețianu, în *Concordia*, an. I, nr. 12, 20 martie 1857, p. 48 : „Suntem datorii unui nobil strein cel mai frumos omagiu ce se putea face muzelor române. [...] Mi se pare că, chiar după ce a citit cineva capodoperile streine, poate încă citi cu plăcere doinele lui Alecsandri, ciuturile Bolintineanului, fabulele Alexandrescului.”

Detalii în plus despre antologia lui Henry Stanley în P. Grimm : *Cele dintii traduceri englezești din literatura română* în *Studii literare*, voi. III, Sibiu, Tipografia Cartea Românească din Cluj, 1943, p. 226 ; E. D. Toppe : *The Roumanian Antologic* of E. C. Grenville Murray and Henry Stanley*, în *Revue de littérature comparee*, treieme annee, no. 3, 1956, p. 400 ; Mihail Bogdan : „*Miorița*” în *englezește — acum 100 de ani*, în *Steaua*, an. VII, nr. 9, septembrie 1957, p. 114.

TU DORMI

Apărută în ediția din 1865.

BLESTEMUL DERVIȘULUI

Apărută în ediția din 1865.

Poezia s-a bucurat de aprecierea lui G. Călinescu pentru blestemul „destul de viguros” pe care-l conține, „un fel de **Des Sângers Fluch** de Uhland” (*Istoria literaturii române*, București, Fundația regală pentru literatură și artă, 1941, p. 219).

NAIDE

Publicată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855) și reluată în ediția din 1865, în care se releva sensul primei strofe: „Imanul ce cîntă sus pe minarelă de cinci ori pe zi zice vorbele în limba arabă, cu care începe această poemă”.

HAL ALIA

Apărută în ediția din 1865.

UNDE MERGI ?

Cu titlul *Cîntec* s-a tipărit în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 45—46, 22 noiembrie 1852, p. 184. Inclusă în ediția din 1855 în ciclul *Cîntece (III)* și în ediția din 1865 cu titlul cunoscut.

CHEAMĂ-MĂ

Apărută în ediția din 1865.

FATA POPII

Exilat la Paris, în urma participării sale la revoluția din 1848, D. Bolintineanu își continuă cu asiduitate preocupările scri-

itoricești. La 6 octombrie 1851 îi expediază lui V. Alecsandri o scrisoare (Biblioteca Academiei R.S.R., ms. rom. 235, f. 118), însoțită de mai multe poezii, printre care și *Fata popii*, cu mențiunea: „Pentru foaia viitoare din Moldova”, adică pentru revista *România literară*, al cărei prim număr a apărut în 1852, dar care a fost confiscat de cenzură, urmând să reapară în 1855.

Fata popii s-a tipărit mai întâi în volumul *Cîntece și plîngeri de D. Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*, Iași, Tipografia „Buciumului român”, 1852. Reluată în edițiile din 1855 și 1865.

În prefața sa la volumul *Legende istorice* (București, Editura pentru literatură, 1965, p. XVIII), Ion Roman remarcă, referitor la această poezie, că „unda de prospețime și de bărbăție frustă pătrunde în versuri venind din cîntecul haiducesc”.

O NOAPTE DE AMOR

Apărută în ediția din 1865.

LA O MICĂ FATĂ DE GREC

Apărută în ediția din 1865.

VERMELIUL

Apărută în ediția din 1865.

SUSPINUL

Apărută în ediția din 1865.

ÎNTOARCEREA

Apărută în ediția din 1865.

ȚI-ADUCI AMINTE

Apărută în ediția din 1865.

ODĂ

Apărută în ediția din 1865.

LASĂ-MA

Apărută în ediția din 1865.

LA DOAMNA I.

Apărută în ediția din 1865.

LA VICTORIA Z.

Apărută în edițiile din 1855 și 1865.

LEGENDE ISTORICE

Cultivarea legendei istorice a fost determinată în primul rând de idealurile patriotice afirmate în epoca revoluției ele la 1848 și a Unirii Principatelor Române. Reînvierea trecutului istoric, a gloriei străbune avea drept principal țel redeşeptarea conștiinței naționale, a demnității, unității și continuității neamului românesc pe aceste meleaguri, a dragostei de libertate perpetuate de-a lungul veacurilor de poporul nostru. Deosebit ele semnificativ este faptul că balada și legenda istorică, împreună cu nuvela și romanul istoric românesc, își fac apariția, ca o condiționare nemijlocită, în aceeași perioadă în care în țările românești ia naștere un puternic curent de interes pentru istoria națională,

în aceeași perioadă în care, la noi, se inițiază și se fundamentează știința istoriei.

Eliberarea de modalitățile cronicărești și situarea istoriei în spiritul veacului al XIX-lea, al marilor lui idealuri patriotice, naționale și sociale se produce, la noi, după 1830. Este perioada în care germinează și se configurează distinct ideile programatice ale revoluției de la 1848, ale sublimelor dăruiri, și prin scris și prin faptă, pentru renașterea noastră națională, pentru redobândirea drepturilor și libertăților legitime ale poporului român, pentru afirmarea demnității națiunii române și ridicarea ei pe o treaptă de egalitate cu celelalte națiuni europene. Toate aceste înălțătoare idealuri patriotice, naționale află un ecou puternic în conștiința scriitorilor noștri, se răsfrîng plenar în literatura română, determinînd o vie efervescență, un entuziast efort de a găsi cele mai eficiente mijloace pentru a contribui activ la înfăptuirea acestor idealuri. Un astfel de mijloc a fost și legenda istorică, adevăratul ei creator în literatura română fiind D. Bolintineanu.

Necesitatea de a reconstitui istoria poporului român, de a demonstra dăinuirea prin secolii a ființei noastre naționale și de a-i lumina perspectivele de viitor a fost relevată, inițial, de Florian Aaron, profesor la Colegiul „Sf. Sava”, participant la revoluția de la 1848, în Transilvania, și apoi profesor de istoria universală la Universitatea din București. El poate fi considerat, pe bună dreptate, un fondator al științei noastre istorice, prin ampla sa lucrare, în trei volume, intitulată *Idee repede de istoria Prințipatului Țării Românești*, apărută la București între anii 1835—1838. Într-o *Precuvîntare* la primul volum, prevestind concepția istorică a lui Mihail Kogălniceanu și Nicolae Bălcescu, Florian Aaron pleda cu pasiune pentru reînvierea trecutului național, argumenta ardent necesitatea fundamentării istoriei patriei, subliniind: „într-însa, ca într-un hrisov sigur, sînt scrise cu slove de aur drepturile unei nații pentru începutul, numele și pămîntul său; într-însa se află deosebitele acele întîmplări și împrejurări care au dus nația în starea aceea de cultură sau de barbariei de lumină sau de întunec, de fericire sau de nefericire întru care se află; și tot printr-însa poate cineva să îndrăznească a pătrunde oarecum și în întunerecul viitorului și să s-apropie cu ideea de soarta ce așteaptă pe acea nație. Trebuința de o astfel de istorie este atît de pipăită și atît de netăgăduită, încît nația

fără istoria patriei este oa pierdută între celelalte nații, streină chiar în pământul său, necunosătoare pe drumul pe care a umblat mai înainte și rătăcită în calea pe care a apucat acum."

Contribuția esențială în directivarea istoriei naționale au avut-o Mihail Kogălniceanu și Nicolae Bălcescu. În 1837, la Berlin, Mihail Kogălniceanu publică ampla lucrare *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens*; în 1841 și 1845 editează, la Iași, *Arhiva românească*; în noiembrie 1843 ține celebrul său *Cuvînt pentru deschiderea cursului de istoria națională în Academia Mihăileană*, iar în 1852 începe să editeze *Letopisețele Țării Moldovei*. În *Introducția la Arhiva românească* din 1841, Mihail Kogălniceanu afirmă entuziast: „Trebuie să fim mîndri de vechea slavă a strămoșilor”, adăugind, în același spirit: „Istoria românească mai ales să ne fie cartea de căpetenie, să ne fie paladiul naționalității noastre.” Memorabile și cu o putere de emoționare neperisabilă sînt și cuvintele lui M. Kogălniceanu la deschiderea cursului de istorie națională de la Academia Mihăileană, din 1843. Istoria patriei — spunea M. Kogălniceanu — „ne arată întâmplările!, faptele strămoșilor noștri, care prin moștenire sînt și a noastre. Inima mi se bate cînd aud vorbind numele lui Alexandru cel Bun, lui Ștefan cel Mare, lui Mihai Viteazul; dar, domnilor mei, și nu mă rușinez a vă zice că acești bărbați, pentru mine, sînt mai mult decît Alexandra cel Mare, decît Anibal, decît Cezar; aceștia sînt eroii lumii, în loc că cei dintîi sînt eroii patriei mele. Pentru mine bătălia de la Războieni are mai mare interes decît lupta de la Termopile, și izbînzile de la Racova și de la Călugăreni îmi par mai strălucite decît acelea de la Maraton și Salamina, pentru că sînt cîștigate de români !”

Concomitent cu Mihail Kogălniceanu, interesul pentru istoria națională a fost susținut, cu pasionată abnegație, de Nicolae Bălcescu, în lucrări ca prospectul la *Magazin istoric pentru Dacia* din 1845, *Cuvînt preliminaru despre izvoarele istoriei românilor*, *Istoria românilor supt Mihai Voievod Viteazul* etc, la începutul căreia preciza scopul esențial al evocării istoriei naționale: „Moștenitori a drepturilor pentru păstrarea căroră pămîntului nostru au luptat atîta în veacurile trecute, fie ca aducerea-aminte a acelor timpuri eroice să deștepte în noi sentimentul datorinței ce avem d-a păstra și d-a mări pentru viitorime această prețioasă moștenire.”

Puternicul curent de interes pentru istoria națională, pleoariile pentru fundamentarea științei noastre istorice s-au răsfrînt, în mod firesc și cu consecințe salutare, și în cîmpul literaturii române, aflată atunci în plină fază de dezvoltare și modernizare. După cum se știe, un rol important în crearea literaturii naționale, a unei literaturi originale, de inspirație autohtonă, l-a îndeplinit programul *Daciei literare* din 1840, datorat lui Mihail Kogălniceanu. Pledînd pentru „duhul național” în literatură, M. Kogălniceanu sublinia că un prim izvor de inspirație îl constituie istoria patriei și a poporului român. În spiritul *Daciei literare*, stimularea literaturii de inspirație istorică va constitui și unul din principalele puncte ale programului *Propășirii* din 1844. La punctul 3 din articolul-program se arată că *Propășirea* va cuprinde „istoria națională sau priviri asupra anelelor patriei, biografia celor mai însaninați români, înfățișarea întâmplărilor celor mai slăvite, obiceiurile, prejudețele, ceremoniile, instituțiile vechilor noștri strămoși”.

Ca o consecință directă a orientării din ce în ce mai ample și mai accentuate către studiul istoriei naționale, literatura română inaugurează una din coordonatele ei fundamentale, și anume inspirația istorică. În lirică se cîntă mai întîi ruinele vechilor cetăți de scaun ale vitejilor voievozi români, văzute ca mărturii ale unui trecut de glorie și pilde date prezentului pentru reînvierea și perpetuarea faptelor de eroism ale străbunilor. Vasile Cârlova cîntă *Ruinurile Țirgoviștei*, Ion Heliade Rădulescu compune *O noapte pe ruinele Țirgoviștei*, Grigore Alexandrescu scrie *Adio. La Țirgoviște*, Alexandru Hrisoverghi închină o odă *Ruinelor Cetății Neamțu* etc. Evocarea trecutului istoric, în lirică, dobîndește un larg orizont, o diversificare tematică și, mai ales, o accentuare a semnificațiilor majore pe care le degajă faptele de odinioară ale românilor, prin poeziile lui Grigore Alexandrescu (*Umbra lui Mircea. La Cozia, Mormintele. La Drăgășani, Răsăritul lunii. La Tismana*), prin poemele lui V. Alecsandri (*Dan, căpitan de plai, Dumbrava Roșie*) și, cu deosebire, prin legendele istorice ale lui Dimitrie Bolintineanu.

Demn de reamintit este faptul că, în această epocă, cele mai de seamă realizări ale nuvelei românești, prin care, de fapt, se și fundamentează această specie epică în literatura noastră, sînt tocmai nuvelele de inspirație istorică. Adevăratul întemeietor al nuvelei românești și, totodată, al nuvelei istorice, este Constantin Negruzzi, cu *Alexandru Lăpușneanul*, precum și cu

nuvelele *Riga Poloniei și prințul Moldovei* și *Sobiețki și românii*. Desăvârșirea nuvelei istorice o face A. Odobescu, prin *Mihnea-Vodă cel Râu* și *Doamna Chiajna*. Desigur, în direcția inițierii nuvelei istorice trebuie să-l amintim și pe Gheorghe Asachi, autorul a aproape zece scrieri de această factură (*Ruxandra Doamna*, *Svidrighelo*, *Elena Moldovei*, *Dragoș*, *Bogdan*, *Petru Rareș* etc), care, dacă nu au mai întrunit sufragiile posterității, prin anemica lor valoare artistică, au avut totuși un rol pozitiv în declanșarea și întreținerea interesului pentru trecutul nostru istoric.

În ceea ce privește teatrul, o mare amploare cunoaște drama istorică. Încă din 1835, în comentariul său asupra piesei *Triizeci ani sau viața unui jucători de cărți*, tradusă după V. Ducange și M. Dinaux, Constantin Negruzzi își exprimase dorința de „a auzi pe stană limba patriei și a vede în locul lui Policinel și a lui Arlechin reprezentându-să virtuțile și eroiceștile fapte a Ștefanilor și a Alexandrilor”. În afară de *Răzvan și Vidra* a lui B. P. Hasdeu, prima mare dramă istorică românească din secolul al XIX-lea, și de *Despot-Vodă* a lui Vasile Alecsandri, care consolidează și duce mai departe această nouă coordonată esențială a dramaturgiei românești, au existat multe alte piese și drame istorice, de mai modestă valoare, care au avut însă meritul de a fi nutrit permanent cultul pentru gloriosul nostru trecut istoric, ca pîrghie importantă în atmosfera de redeșteptare și afirmare națională a epocii de la 1848 și a Unirii Principatelor Românei Amintim, în acest sens, piesele *Mihul, o trăsătură din rezelul lui Ștefan cel Mare cu Matei Corvin regele Ungariei* de N. Istrati, *Curtea lui Vasile-Vodă* de Al. Pelimon, *Moartea lui Mihai Viteazul la Turda* de Costache Halepliu, *Matei Basarab sau Dorobanții și seimenii* de G. Baronzi, *Grigore-Vodă, domnul Moldovei* de Al. Depărățeanu etc.

Ca un corolar al interesului tot mai accentuat pentru trecutul național, manifestat atât în direcția fundamentării științei noastre istorice, cât și în domeniul evocării literare a momentelor de glorie și eroism din vremile de odinioară, s-a născut și romanul istoric. Dintre primele, amintim *Logofătul Baptiste Veleli* de V. Alisandrescu (V. A. Urechiă), *Radu Buzescu* de Ioan Dumitrescu, *Petru Rareș, principele Moldovei* de Atanasie M. Marienescu etc.

În această efervescență de ansamblu a literaturii române din epoca respectivă, în direcția inspirației din trecutul național,

Dimitrie Bolintineanu inaugurează seria legendelor istorice, pe care Mihai Eminescu le considera, entuziast, drept „oglinzi de aur ale trecutului românesc” (*Repertoriul nostru teatral*, în *Familia din* 18/30 ianuarie 1870).

Privit în ansamblul peisajului literar românesc de la mijlocul secolului al XIX-lea, D. Bolintineanu are meritul principal de a fi fundamentat legenda istorică sau, cum mai era denumită în acea epocă, balada istorică. În cursul său de istoria literaturii române, *Epoca Alecsandri*, G. Ibrăileanu releva că „lucrurile BOU aduse de Bolintineanu în literatura românească este balada (*Mircea cel Mare și solii*, *Mihai scâpînd stindardul* etc). **Până la el au fost numai încercări de baladă**: Un fragment din *Umbra lui Mircea. La Cozia*, de Grigore Alexandrescu, apoi, are Alecsandri. Bolintineanu e însă creatorul baladei românești” (G. Ibrăileanu : *Opere*, ediție critică de Rodica Rotam și Al. Piru, prefață de Al. Piru, voi. VIII, București, Editura Minerva, 1979, p. 353). Originalitatea evidentă și contribuția esențială a lui D. Bolintineanu în domeniul baladei sau legendei istorice au fost recunoscute încă din ultimele decenii ale secolului trecut. În studiul *Poeziile lui D. Bolintineanu*, inclus în volumul al doilea de *Cercetări literare* (Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1887, p. 332), Aron Densușianu afirma, cu justețe, că „în nici o specie de poezie din cîte a cultivat, Bolintineanu nu este atât de original, n-a atins un succes atât de mare, ca în balade și cu deosebire în cele istorice-naționale. El este aici cu totul original.” Aron Densușianu considera că meritul poetului are un dublu aspect, constînd în faptul că „a aplicat cel mai nimerit metru, căruia el cel dintîi i-a dat adevăratul lustru și valoare” și că „a revărsat totodată în aceste balade o deosebită atmosferă, care prin strălucirea și chiar parfumul ei te transportă cu totul în acele timpuri eroice, și încă de un eroism propriu trecutului și vieții specifice a poporului român”.

Prin preocuparea constantă și majoră de a evoca trecutul național și cele mai luminoase figuri ale istoriei noastre, D. Bolintineanu s-a definit drept unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai epocii sale, datorit cu pasiune dezideratelor și aspirațiilor fundamentale ale vremii în care trăia, drept un poet în-suflețit permanent de nobile sentimente patriotice. Într-o *Analiză critică*, publicată în *Literatorul*, an. III, nr. 8, august 1882, p. 452, Al. Macedonski îl considera pe D. Bolintineanu, pe bună

dreptate, un „poet eminent național”, un „poet care a știut să ne asemuiască cu geniul poporului”, legendele sale istorice dobândind o largă circulație în rândurile tuturor categoriilor de cititori, care le-au prețuit și le-au asimilat ca elemente constitutive ale spiritului național. „Ori de câteori Bolintineanu a scris câte ceva cu raport la istoria țării noastre, — observa AL Macedonski — a cântat ca un adevărat *troubadour* și versurile sale au pătruns pînă în inima națiunii noastre, încît, mai că se poate zice că poporul și le-a însușit, atît de populare au ajuns multe din poeziile ce a scris în acest gen.” Ceea ce Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, B. P. Hasdeu și alte spirite luminate din acel timp realizau prin scrierile lor istorice, D. Bolintineanu se străduia să realizeze prin poezie, în concordanță cu idealurile epocii sale. Dimitrie Bolintineanu „a fost poetul care a îmbrăcat în forme artistice ideile și tendințele tinerimei de pe la 1843”, preciza I. Nădejde în *Istoria limbei și literaturii române* (Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1886, p. 466). Reconstituirea istorică pe care o întreprinde cu mijloace lirice este în esență o vastă alegorie, prin intermediul căreia își exprima crezul său pașoptist, idealurile sale consecvent patriotice. Inspirindu-se din trecutul istoric al tuturor țărilor românești, b. Bolintineanu năzuia să țină mereu trează conștiința unității naționale. În acest sens, N. Iorga sublinia: „Nu se poate trece cu vederea folosul ce ieșea din amestecul neconținut între istoria unui principat și a celuilalt, din înfrățirea supt aceeași aureolă, poetică a eroilor din amîndouă țările în care trăia și ducea cam aceeași viață, același neam. Nu i-ar fi fost îngăduit poate unui istoric — nici lui Kogălniceanu, nici lui Bălcescu — să prezinte viața întreagă a neamului într-un singur cadru; acest poet putea s-o facă însă în toată voia și cu toată căldura patriotică din sufletul său, lipsit de energie, dar atît de impresionabil” (*Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, București, Minerva, 1908, voi. II, p. 191). Evocînd episoade, momente și figuri semnificative din zbuciumata și eroica noastră istorie, poetul nu intenționa numai să realizeze o frescă a istoriei românilor, ci releva cu deosebire acele fapte, atitudini și sentimente cu profunde semnificații patriotice și naționale, pentru a le da drept exemplu contemporanilor săi, pentru a-i determina să urmeze pilda vitejiei și gloriei strămoșești, într-o epocă de hotărâtoare însemnătate, cum era epoca revoluției de la 1848 și a Unirii Principatelor Române. În evocarea *Bolintineanu*, publicată în *Literatura*

și artă română, an. V, nr. 11—12, 25 septembrie — 25 octombrie 1901, p. 783, V. D. Păun argumenta că legendele istorice „au o valoare didactică națională, însă fără a-și pierde nimic din farmecul poetic, deoarece, la dînsul, cultul patriei întrece toate celelalte izvoare de inspirație”. Totodată, V. D. Păun mărturisea: „Din ele am învățat să ne iubim trecutul într-o vreme cînd, pentru popor, singurii istorici erau încă numai poeții.” Rolul instructiv-educativ, în sensul moralei patriotice, al legendelor istorice, l-a sesizat și N. Iorga, scriind: „Aceste versuri, întovărite mai tîrziu și de muzică și cuprinzînd, dealtfel, ele însele atîta element muzical, răspindeau între acei cari nu învățaseră în școală nimic despre trecutul țării și neamului, cunoștința oamenilor mari și a împrejurărilor însemnate de pe vremuri. Fiecare bucată aproape cuprindea în sine o morală” (*Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, voi. II, p. 190).

Legende istorice ale lui D. Bolintineanu au avut un larg răsunet, s-au bucurat, de-a lungul timpului, de o aleasă prețuire, integrîndu-se organic în spiritualitatea națională, în conștiința patriotică a românilor. „în noi și fără să mai fim în stare să ne dăm seama, plutesc prea demult, dar cu temelii trainice, versurile lui Bolintineanu”, atesta Lucian Blaga într-un medalion publicat în *Patria*, an. IV, nr. 166, 22 august 1922, p. 1.0 mărturie • similară depunea și Ion Pillat: „înainte de a fi un mare poet, rămîne un mare român; și dacă valoarea estetică a poeziei sale e discutabilă, valoarea națională și patriotică a *Legendelor istorice* va îmbogăți multă vreme încă sufletul românesc” (*Un destin poetic: D. Bolintineanu*, în voi. *Tradiție și literatură*, București, Casa școalelor, 1943, p. 160). După opinia îndreptățită a lui Ion Pillat, perenitatea legendelor istorice s-a datorat mesajului pe care l-au transmis: „Aceste mici poeme, bătute în metal nobil, ne apar ca niște medalii antice, păstrînd, gravate pe ele cu liniile cele mai pure, profilul eroic și faptele mari ale trecutului nostru. Ele ne dau astfel mărturie și învățămînt despre străvechile virtuți ale neamului românesc. Ele îndeamnă iar pe nepoți să se înalțe la slava strămoșilor. Sentimentul ce le animă e romantic, dar versul lapidar e clasic. Sună sentențios și strîns ca o inscripție romană. Sună proverbial și profetic Are pe alocurea o concentrare, o simplitate, o seninătate, o naivitate surprinzătoare, și, nu ne sfiim să spunem, homerică.”

Valoarea neperisabilă a legendelor istorice, în sensul **eticii** patriotice, a fost confirmată și de exegeții contemporani. Befi-nindu-l drept „poet esențial romantic, navigând între **«cîntece»** și «plîngerii», adică între stările de relativă euforie și **cele** de intenție elegiacă, poposind cînd în una, cînd în alta, **atras** de motivele lirice în circulație și de formule experimentate **pe** diverse meridiane europene”, Aurel Martin argumentează că **D. Bolintineanu** „s-a impus memoriei în primul rînd prin **latura** patriotică a creației sale”, caracterizîndu-l „tentativa de a su-blima dimensiuni structurale perene ale sufletului național, **așa** cum îl vedeau revoluționarii pașoptiști”. Descifrînd **actualitatea** mesajului transmis de legendele istorice, Aurel Martin **observă** că „remarcabilă e nu cantonarea într-un trecut pilduitor și **deci** educativ, ci configurarea, ca realitate metaistorică, a unui climat etic românesc care justifică, dincolo de atestatul documentar, caracterul neîntîmplător al atitudinilor, natura lor consubstanțială. Conferind evocării aer legendar, Bolintineanu îi descifrează astfel coordonate veșnic actuale. în fond, contează aici nu **îm-**prejurarea în sine, ci expresia prin care personajul **devine me-**morabil, trăind adevăruri fundamentale. Nu aspectul **epic**, ci acela moral” (**Dimitrie Bolintineanu**, în voi. **Pro Patria**, Bucu-rești, Editura militară, 1974, p. 58).

Uneori, posteritatea nu a înțeles în mod clar substanța și valențele artistice ale legendelor istorice, neținînd seama de fap-tul că în lirica lui D. Bolintineanu, ca și în lirica oricărui **poet** autentic, există și valori certe și neîmpliniri. Sarabanda vicioasă a aprecierilor critice a început chiar din timpul vieții **scriitoru-**lui. Au fost, desigur, și în acel timp, voci lucide, obiective, care au recunoscut meritele scriitorului, la justa lor valoare. **Reamin-**tim că, în 1867, în studiul **Poezia română. O cercetare critică**, Titu Maiorescu îl înscrisa pe autorul **Legendelor istorice**, pe bună dreptate, printre „poetii adevărați”, alături de Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu. Din păcate, aprecierile ditirambice și **elo-**giile scăpate de sub controlul rațiunii l-au copleșit pe **poet** în timpul vieții sale. De pildă, în capitolul final al romanului său **Un boem român** (București, Tipografia jurnalului „Naționalul”, 1360, p. 334), Pantazi Ghica, încercînd să prezinte un **tablou** al literaturii române din acel timp, nu ezita în a-l trece pe **D. Bo-**lintineanu printre marii creatori ai lumii: „Poeziile lui **Bolin-**tineanu sunt elegii încîntătoare ca ale lui Lamartine, **sonate** grave ca ale lui Beethoven, melodii dulci ca ale lui Schubert,

accente sublime ca ale lui Weber; poeziile lui nu sunt versuri, sunt cîntece armonioase, răpesc inima și gândirea, și le dă la un vis melancolic, la cugetări nesfârșite ce se perd în dedalurile ima-ginațiunii și ale senzațiunilor în care voluptatea are ceva divin, ce nu aparține pămîntului.” Evident, riposta nu a întîrziat, după moartea poetului, de la exagerarea meritelor trecîndu-se, fără discernămint, la exagerarea carențelor. Cea mai severă interven-ție a venit din partea lui N. Iorga. în studiul **Poezia lirică a lui Bolintineanu**, inclus în volumul al doilea de **Schițe din literatura română** (Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1894, p. 26), N. Iorga judecă legendele istorice cu neîntemeiată asprime, în ter-meni surprinzători de lejeri, ca „mintea anemică a lui Bolin-tineanu”, „cordele de mahalagioaică”, „colecție completă a lo-curilor comune”, „decoruri de carnaval” etc. Primul care deza-probă energic opiniile mai puțin controlate ale lui N. Iorga este Raicu Ionescu-Rion, în amplul său comentariu **înaintașii lui Emi-**nescu. **D. Bolintineanu**, publicat în **Evenimentul literar**, an. I, nr. 35, 15 august 1894, p. 2, scriind: „în ale sale **Schițe din lite-**ratura română, dl. Iorga consacră un lung studiu liricii lui și, după cît am putut înțelege, dintr-un ciclu de vorbe furtunoase și de fraze sinistru de întunecoase, d-lui e un dușman foarte iritat al gloriei lui Bolintineanu. Și acu îmi vîiește capul de hodoro-geala macabră a frazelor d-lui Iorga, care au ceva din vuietul tunetului și de obscuritatea unei inscripții chaldeice. Știm nu-mai **atîta**: Bolintineanu nu-i place nici d-sale, dar pentru ce, încă n-am putut pătrunde.” Ulterior, N. Iorga și-a modificat substanțial opiniile dn tinerețe asupra autorului **Legendelor is-**torice.

Unii exegeți ai operei lui D. Bolintineanu i-au reproșat că, în multe legende istorice, personajele evocate nu fac altceva decît să țină discursuri. După părerea lui D. Popovici, poetul „nu era făcut să prindă ritmul interior al vieții. Personajele sale se creează de la exterior prin acumulare de gesturi și de colori, pe care poetul le orchestrează după legile unei mecanici sim-pliste, în ordinea aceasta, el a împrumutat cîteva din gesturile de ritual osianic, a împrumutat nenumărate banchete și slăbi-ciunea nesfârșitelor cuvîntări; acțiunea lui epică se urzește în general în cursul unei cuvîntări și se consumă fulgerător într-un final abreviat” (**Dimitrie Bolintineanu**, în **Cercetări de literatură română**, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 71).

Există, într-adevăr, din punct de vedere compozițional, în ansamblul legendelor istorice, o anume **mecanică**, o manieră specifică a modului de acționare al personajelor **evocate, dar, după părerea noastră**, nu aceasta e importantă în primul rând. Important este de a sesiza dacă aceste **discursuri sînt sau nu generatoare de emoții**, dacă ne comunică sau nu un mesaj **pozitiv**. Citite atent, discursurile sînt, în **fond, efuziuni lirice**, cu **sensuri profunde**, ca tiradele din dramele **istorice, caracterizate printr-o solemnitate gravă**, cu vibrații prelungi. **Mesajul patriotic și etic** infuzat în aceste intervenții ale personajelor istorice nu este retoric, ostentativ, ci stă sub semnul unei tulburătoare sobrietăți, al unui patetism de autentică forță emoțională. Privindu-le prin această prismă, Șerban Cioculescu **admitea** că tocmai **vibrația** discursurilor a asigurat legendelor istorice o **largă receptivitate**: „Bolintineanu e un propagandist al ideii de **libertate**, pe **alte căi** decît Bălcescu și Hasdeu, dar cu scopuri convergente. Numai așa se explică frecvența discursurilor, care servesc ca un fel de uvertură ideologică simfoniei bătăliilor. Locul comun al virtuților, centrate pe axa pasiunii libertare, a electricizat generația de la 1848, care și-a recunoscut în poezia lui Bolintineanu **crezul politic și național**. Stereotipia cadrului, a discursului și a **bătăliei**, precum și facilitatea tehnică au folosit în **vremea lor**, asigurînd poeziilor popularitatea” (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu : *Istoria literaturii române moderne*, București, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 102).

Comentarii operei lui D. Bolintineanu au relevat că expresia aforistică e un element comun, fundamental al legendelor istorice. Prin versuri de o perfectă structură lapidară, poetul se adresa contemporanilor săi, în numele idealurilor patriotice, pentru a le menține trează conștiința națională, pentru a le insufla o fierbinte dragoste de țară și un înalt spirit de sacrificiu, dîndu-le pildă eroismul și demnitatea străbunilor. Nenumărate versuri au căpătat valoare în sine, sînt adevărate maxime, concentrează în ele sentințe, aforisme de adîncă semnificație **etică** și civică, viabile și astăzi. Ele se înscriu în sfera paremiologiei naționale, izvorăsc din însușirea organică a înțelepciunii **poporului român**, bazată pe o experiență acumulată în veacuri de zbuciumată și eroică istorie. În acest sens, D. Popovici observa că legenda istorică a lui D. Bolintineanu are „o valoare normativă și pentru potențarea acesteia ea recurge adeseori la for-

mule sentențioase și la tonul insinuant al reproșului care stimulează” (*Op. cit.*, p. 70).

S-a relevat, de asemenea, că legendele istorice, ca și multe alte poezii ale lui D. Bolintineanu, excelează prin muzicalitate, prin forma lor cantabilă. „A doua însușire — adică întâia mare însușire, întâiul mare lucru pe care-l aduce Bolintineanu în literatură este muzicalitatea versului său, pe care n-o are Alexandrescu, de pildă, și nici chiar Alecsandri”, preciza G. Ibrăileanu, adăugînd : „Muzica versului e hipnotică, ceea ce putem observa și la Eminescu, și acesta e mare lucru” (*Curs de istoria literaturii române. Epoca Alecsandri, ed. cit.*, voi. VIII, p. 354). Înzestrat cu un dezvoltat simț al efectelor sonore, știind să aleagă cuvîntul expresiv, în ciuda greutăților impuse de stadiul de dezvoltare al limbii noastre literare din acel timp, D. Bolintineanu a adus în literatura română de la mijlocul secolului trecut noi modalități poetice, o mare varietate în versificație, îmbogățînd-o cu ritmuri noi. Ovid Densușianu recunoștea că „ceea ce a plăcut așa de mult unor admiratori ai lui Bolintineanu a fost fluiditatea” versurilor lui, pentru că, incontestabil, avea o virtuozitate, simplă de multe ori, dar impresionantă” (*Evoluția estetică a limbii române, în Opere*, voi. III, ediție critică și comentarii de Vaieriu Rusii, București, Editura Minerva, 1977, p. 465). Precedîndu-l pe Eminescu, D. Bolintineanu a modelat cuvintele în tipare de multe ori perfecte, extrăgîndu-le înțeleșurile și nuanțele care depășeau concrețivitatea și nuditatea lor. Cuvintele sînt turnate într-o: cadență ritmică impecabilă, asigurînd versurilor o armonie fluidă, o perfectă simetrie sonoră. Dimitrie Bolintineanu, sublinia G. Călinescu, „este întiul versificator român cu intuiția valorii acustice a cuvîntului, care caută cuvîntul pentru ceea ce sugerează dincolo de marginile lui noționale și face din vers o singură arie. Bolintineanu e auditiv și mecanic și asta duce mai aproape de poezia-modernă” (*Istoria literaturii române*, p. 226).

De multe ori s-a făcut afirmația că legendele istorice ale lui D. Bolintineanu - s-au demonetizat prin prea deasa lor recitare în școli, serbări etc. Credem că nu aceasta a determinat, în primul rând, subestimarea poetului, ci modul mecanic, stereotip în care au fost recitate legendele istorice, denaturîndu-se caracterul muzical, cantabil al versurilor lor. Așa cum constata I. Megoițescu, „urmașii s-au obișnuit să vadă în Bolintineanu un stihuitor facil și desuet, adeseori chiar rizibil, ale cărui apologii istorice cu cinematică desfășurare se pretează de minune la parodie”.

Din păcate, legendele istorice au fost parodiate chiar de către unii scriitori prestigioși. Amintim că, sub pseudonimul Puang-Hon-ki, B. P. Hasdeu publică parodia **Favorita sau O noapte clin februaru descrisă de D. Bolintineanu, în Satyrul, an. I, nr. 3, 20 februarie 1866, p. 2** ; I. L. Caragiale scrie **Pașa din Silisira**, apărută în cadrul articolului **Cum scria Bolintineanu, în Lucea-fărul, an. XI, nr. 14, 1 aprilie 1912, p. 279** ; iar G. Topîreanu compune **Mihai Viteazul și turcii**, publicată în **Viața românească, an. X, nr. 1-2-3, ianuarie-februarie-martie 1916, p. 287 și inclusă** apoi în volumul **Parodii originale. Așa cum demonstrează tot I. Negoîtescu, parodiile după poeziile lui D. Bolintineanu trebuie** privite ca manifestări incongruente, fortuite, făcute din spirit de amuzament, ele nereflectînd adevărata substanță a liricii poetului. „Cine află răgazul de a se pierde în prea abundenta vegetație a versificărilor bolintinene — remarcă I. Negoîtescu — poate avea surpriza și încîntarea să descopere la un moment dat în peregrinarea — sau mai bine zis explorarea — sa un țărîm în-sorit, scaldat de ape limpezi, în ale căror unde se oglindește cerul poeziei însăși.” Cu justete, I. Negoîtescu vede în D. Bolintineanu „un premergător al lui Eminescu” și, totodată, „un precursor al lui Macedonski și, în cele din urmă, pe inițiatorul de forme, de **sonuri** poetice care aveau să se realizeze în celălalt veac, odată cu Ion Pillat, cu Mateiu Caragiale, cu Ion Barbu”. Căci, argumentează criticul, „se întîmplă ca frumoase **versuri**, frînturi de poem ale lui Bolintineanu, să strălucească de o **pros-pețime** și de o **candoare** ce le îmbracă într-un smalț mai pur decît al versurilor poezilor rafinați dintre cele două războaie” (**Bolintineanu și sonurile poeziei moderne**, în voi. **Scriitori moderni**, București, Editura pentru literatură, 1966, p. 13).

*~ Viabilitatea perenă a mesajului patriotic transmis de **legendele** istorice este confirmată și de Eugen Simion : „Valoarea **poemelor** e dată de acele câteva versuri memorabile despre **libertate și demnitate**” pe care „le citim și azi cu emoție” (**Dimitrie Bolintineanu, în voi. Dimineața poezilor**, București, Cartea Românească, 1980, p. 171).

CEA DE PE URMA NOAPTE A LUI MIHAI CEL MARE

Publicată în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. X, nr. 26, 30 iunie 1847, p. 212. Inclusă în **Colecție din poeziile dom-**

nului D. Bolintineanu (1847), Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu (1855), unde este datată : „1846” și **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite (1865)**, aici nemai-fiind datată. În schimb, în notele finale ale primului volum din această ediție se precizează : „Ea este scrisă în 1846 la Paris”. Totodată se menționează că „D. Aman, un june pictor ce dă cele mai frumoase speranțe, a făcut un tablou din această legendă”. Pornind probabil de la această informație, N. Iorga arăta că poezia „avu un mare răsunset și inspiră un frumos desen ai iui Aman, pictorul epocii următoare, ce păstra cultul lui Bolintineanu” (**Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea**, București, Minerva, 1908, voi. II, p. 189).

În **Note la volumul I** al ediției din 1865, confirmîndu-se un fapt caracteristic ciclului de **Legende istorice**, și anume că „Mihai Viteazul, favoritul românilor din Valachia, fuse eroul ce poetul Dim. Bolintineanu cîntă mai cu simpatie”, este evocată o inițiativă interesantă luată de poet în perioada în care a deținut funcția de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, dar nefinalizată de succesul său. Dimitrie Bolintineanu „ceru de la Adu-nare un credit ca să se aducă capul lui Mihai Viteazul de la mănăstirea Dealul la București, unde să i se facă un monument. Camera trecută votă de urgență cu aplauze. Vedem însă cu destulă durere că următorii d-ului Bolintineanu la acel minister nu au executat acel vot național ! Se temură ei să nu supere susceptibilitățile inamicilor măririi trecute a românilor ? O, săracă, săracă Țară Românească ! Tu ești destinată a nu putea trăi decît de viața trecutului prin suvenir !”

Poezia **Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare**, ca și multe altele, infirmă opinia unor critici și istorici literari că lui Dimitrie Bolintineanu i-ar fi lipsit conștiința artistică. Cel ce parcurge atent volumele poetului, în succesiunea lor cronologică, constată ușor netemeinicia acestei afirmații. Dacă ar fi fost lipsit de conștiință artistică, atunci n-ar mai fi fost animat de dorința de a-și perfecționa neconținut expresia poetică, nu și-ar mai fi revizuit și modificat niciodată versurile. Cercetînd modul în care D. Bolintineanu a transferat o seamă de poezii dintr-un volum într-altul, comparînd structura, substanța și forma acestor poezii, în diferitele lor variante, ne convingem lesne că poetul realiza aceste modificări, adesea esențiale, sub impulsul unei

treze conștiințe artistice. Numai un poet autentic, înzestrat cu o conștiință artistică, poate fi preocupat permanent ele îmbunătățirea versurilor sale, de aprofundarea ideilor și sentimentelor exprimate, de lărgirea și clarificarea viziunii, a mesajului pe care-l transmite, de perfecționarea mijloacelor de expresie. În acest sens, comparația între versiunea inițială a poeziei **Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare**, a ediției din 1847, și cea definitivă, a ediției din 1865, este concludentă. Această operație a întreprins-o C. Cruceru, în studiul **Despre stilul scrierilor lui D. Bolintineanu**, apărut în **Limba și literatură**, voi. X, 1985, p. 282, în care relevă: „Intervențiile lui Bolintineanu depășesc simpla intenție de îngrijire a versului, atenția lui se îndreaptă în sensul amplificării potențialului artistic al cuvântului, al sporirii forței sale expresive. Așa, de exemplu, în înlocuirea construcției **poartă lanțul**, din versurile apărute în ediția de la 1847: «Cei ce **poartă lanțul** și-a trăi mai vor/Merită să-l poarte spre rușinea lor», prin **rabdă jugul**, în ediția de la 1865: «Cei ce **rabdă jugul** și-a trăi mai vor/Merită să-l poarte spre rușinea lor», nu numai că contribuie la adâncirea contrastului dintre cele două propoziții care alcătuiesc primul vers, însă justifică și scoate în relief cu mai multă pregnanță, concluzia din versul al doilea care dobândește în felul acesta delimitări sigure de veritabilă sentință.”

PREDA BUZESCU

Publicată în **România literară**, an. I, nr. 3, 15 ianuarie 1855, p. 39. Inclusă în edițiile din 1855 și 1856.

Poezia a fost apreciată pentru plasticitatea și dinamismul narațiunii, într-adevăr, D. Bolintineanu surprinde excelent manifestările exterioare, gestică, descrie în culori vii atmosfera, introduce detalii concrete și semnificative, într-o desfășurare rapidă. Lupta lui Preda Buzescu cu nepotul hanului tătarăsc e zugrăvită în versuri de mare concentrare epică, sugerând vizual și auditiv încheștarea forțelor, tensiunea dramatică răsfrântă în ambianța înconjurătoare și în fizionomiile lor, zgomotul armelor. În studiul **Dimitrie Bolintineanu, între „plingere” și satiră**, din volumul **Confluente literare** (București, Editura pentru literatură, 1966, p. 108), Cornel Regman insistă asupra acestei lupte „în-

fățișarea căreia poetul introduce elemente de fabulos popular, în vreme ce versul sugerează admirabil zăngănitul armelor și ritmul tot mai accelerat al încheștării”.

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

Cu titlul **Ștefan cel Mare și maica sa** a apărut mai întâi în **Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu** (1847), de unde a fost reprodusă în **Bucovina**, an. II, nr. 23, 29 iulie 1849, p. 125. A fost reluată în ediția din 1855, schimbându-i-se titlul în **Muma lui Ștefan cel Mare**, și în ediția din 1865, în ale cărei note finale sîntem informați că „din toate legendele istorice aceasta este aceea ce a putut să se coboare mai mult în populațiune. Pusă în muzică, muzica singură a avut privilegiul să o introducă în coliba țăranului și să o tipărească în memoria sa, ceea ce nu poate face tiparul încă.” într-adevăr, prin intermediul melodiei, poezia a devenit extrem de cunoscută, fiind cîntată pretutindeni, multă vreme. În **Amintiri despre Costache Negri**, publicate în **Revista nouă**, an. II, nr. 11—12, decembrie 1889-ianuarie 1890, p. 444, A. Papadopol-Calimach menționa că poezia lui D. Bolintineanu „se cânta odinioară de lăutari și prin saloane, mai ales în Moldova”. Se pare că muzica a fost compusă de Alexandru Flechtenmacher, deoarece ia Cabinetul de stampe al Bibliotecii Academiei (cota III 3207) se află partitura ei, însă cu versurile traduse în limba germană: **Mutter Stephan's des Grossen. Gedich von Dimitrie Bolintineanu (Deutsch von A. Stern)**, Bukarest, Druck u. Verlag J. Weiss.

I Contemporanii poetului au prețuit în mod deosebit această
; ' poezie. I. A. Vaillant o traduce în limba franceză cu titlul **Etienne
le Grand de Moldavie devant sa forteresse de Niamtz**, incluzând-o
i în celebra sa antologie **Poesies de la langue d'or**, apărută la Paris,
\ în 1857 (vezi și N. Iorga: **Cea mai veche antologie românească
\ în limba franceză**, în **Revista istorică**, an. XIII, nr. 1—3, ianua-
{ rie-martie 1927, p. 43). A fost apoi introdusă de Henry Stanley
în **Rouman Anthology**, publicată la Hertford, în 1856 (vezi și
nota la poezia **Dilrubam** din ciclul **Florile Bosforului**). La noi,
Titu Maiorescu a selectat-o pentru antologia „Junimii” (vezi nota
la poezia **Furtuna** din ciclul **Florile Bosforului**).

Poezia **Muma lui Ștefan cel Mare** a fost judecată cu ne-dreaptă asprime de N. Iorga : „După ce ni se prezintă o execrabilă domniță, pe a cărei față de păpușă lipovenească **rozele și crinii** se îmbină, ca de obicei, sîntem dureros impresionați cînd apar la miezul nopții Ștefan cerșitorind la poartă, cu vorbele unui copil rătăcit, și Elena-doamna prefăcută într-o megeră cu limba lungă” (**Poezia lirică a lui Bolinteanu**, în **Schițe din literatură română**, voi. II, Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1894, p. 33). Astăzi nu mai putem subscrie la opinia lui N. Iorga. Frumusețea și semnificația poeziei constau în momentul atît de dramatic al dialogului dintre domnitorul copleșit de dureri fizice și morale și neînduplecata sa mamă, în scena tulburătoare și cu amplă rezonanță a confruntării dintre două stări psihologice deopotrivă de intense. Versurile excelează prin solemnitate gravă, realizată cu economie de mijloace, printr-o desăvârșită muzicalitate. Imaginile sînt precise și pregnante, transpun ideea poetică direct, expresiile stilistice se disting printr-o remarcabilă amplitudine acustică, prin puterea de a sugera atmosfera nocturnă și fiorul orelor târzii, pregătind cadrul adecvat unei întâmplări ieșite din comun. Rugămintea pe care Ștefan cel Mare o adresează mamei sale este străbătută de un autentic suflu uman, inchide în ea amărăciune sufletească și suferință fizică, relevând un moment de dramatică depresiune din existența eroică a voievodului.

Trecerea de la rugămintea lui Ștefan cel Mare la răspunsul mamei sale e marcată discret și sugestiv prin reacția spontană, grațioasă și firească a soției voievodului, concentrată într-un singur vers, însă elocvent pentru virtuozitatea poetului de a surprinde gestică personajelor, sub care intuim trăirile întretioare. Desigur, mama domnitorului și-a recunoscut fiul, însă răspunsul pe care i-l dă este o parabolă, are valoare simbolică. Substituirea aparentă, confundarea voită a lui Ștefan cel Mare cu un străin amplifică semnificațiile majore ale răspunsului, ale atitudinii mamei sale. Viziunea poetului este subtilă. Apelând la această substituție, evită respingerea dură a fiului de către mamă, într-un moment tragic, iar pe de altă parte creează climatul prielnic pentru ca replica severă a mamei să nu aibă nimic retoric, nimic exagerat, ci să fie cu adevărat generatoarea unui imbold patriotic.

FERENTARUL

Publicată în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. IX, nr. 49, 2 decembrie 1846, p. 391, cu mențiunea-dedicație : „Fragment dintr-un marș românesc vechi. D-lui I. Eliade”. Inclusă în edițiile din 1847, 1855 și 1865. Aron Pumnul a reprodus-o în **Lep-turariu rumânesc**, tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 411.

FATA DE LA COZIA

Din Paris, unde s-a aflat la începutul exilului său politic de după revoluția de la 1848, D. Bolinteanu îi expedia lui Vasile Alecsandri, la 6 octombrie 1851, mai multe poezii, printre care și **Fata de la Cozia**, cu mențiunea : „Pentru foaia viitoare din Moldova” (Biblioteca Academiei R.S.R., ms. rom. 235, f. 118), adică pentru proiectata revistă **România literară**. Încă din toamna anului 1851, V. Alecsandri se dedicase cu pasiune pregătirii unei noi publicații literare, cu dorința de a reuni în paginile ei pe toți scriitorii de talent, atît din Moldova, cît și din Muntenia și Transilvania, pentru a asigura astfel o dezvoltare armonioasă și rodnică a literaturii române. Cu opt ani înainte de Unire, revista **România literară** simboliza și preconiza, prin însuși titlul ei, unitatea națională. În ceea ce privește colaboratorii, Vasile Alecsandri s-a gândit în primul rînd la bunii săi prieteni și tovarăși de idealuri, revoluționarii de la 1848, în felul acesta putînd imprima revistei orientarea corespunzătoare necesităților și aspirațiilor fundamentale ale epocii. La 27 octombrie 1851 îi scria lui Ion Ghica, la Constantinopol : „Je pars dans quelques jours pour la Moldavie en emportant de Paris la ferme decision de fonder une feuille scientifique et litteraire. Je me suis mis deja en quete d'articles et grâce à mes compatriotes poètes et prosateurs de Paris j'ai garni mon portefeuille assez rondement. Or, eornme je ne saurais rien entreprendre sans t'en faire part, je nrempresse de te communiquer ce louable projet afin qu'il recoive ta sanction accompagnee de plusieurs articles scientifiques” (cf. Nestor Camariano : **Primul număr al „României literare” din 1852 a lui Vasile Alecsandri**, în **Revista Fundațiilor regale**, nr. 10, octombrie 1940, p. 132).

Primul număr al **României literare** a apărut în februarie 1852, dar a fost confiscat de cenzură. Timp de aproape un secol

s-a crezut că acest unic număr a dispărut cu desăvârșire, toți istoricii literari care s-au referit la această chestiune bazându-se exclusiv pe informații adiacente (N. Cartoian : O *revistă literară în 1851*, în *Drum drept*, an. I, 1913, p. 141 ; I. Mirea : *Lupta pentru „România literară”*, în *Convorbiri literare*, an. LI, 1919, p. 382 ; N. Zaharia : *Vasile Alecsandri, viața și opera lui*, București, 1919, p. 42 ; G. Bogdan-Duică : *Vasile Alecsandri*, București, 1926 p. 165). Abia în 1940, Nestor Camariano a descoperit, într-o bibliotecă particulară, unicul număr din februarie 1852 al *României literare* (loc. cit., p. 132). În acest număr, D. Bolintineanu a publicat, sub pseudonimul D. Valentin, începutul romanului *Manoil* și poezia *Fata de la Cozia*. Nicolae Bălcescu semnează, cu pseudonimul Conrad Albrecht, articolul *Râzvan-Vodă*. Numărul revistei a fost confiscat datorită tocmai scrierilor lui D. Bolintineanu și N. Bălcescu. Într-o scrisoare adresată lui A. Zăne, la 2 iunie 1852, D. Bolintineanu îl înștiința : „Ți-arn trimis o mică broșură din jurnalul ce s-a oprit la Moldova, din pricină că a scris într-insul Bălcescu supt numele de Conrad Albrecht și. eu supt numele de Valentin” (cf. N. Cartoian : *D. Bolintineanu. Scrisori din exil*, în *Neamul românesc literar*, an. I, nr. 6, 1 iunie 1909, p. 465).

Poezia *Fata de la Cozia* a fost inclusă în edițiile din 1852, 1855 și 1865.

În *Note la volumul I* al ediției din 1865 se precizează că „această legendă fuse scrisă în Samos. Subiectul e tras dintr-o cronică bizantină”. Henry Stanley a reprodus-o în *Rouman Anthology*, apărută la Hertford, în 1856 (vezi nota la poezia *Dilrubam* din ciclul *Florile Bosforului*).

Revizuiindu-și opiniile din tinerețe, N. Iorga afirma că *Fata de la Cozia* „se ridică înspre culmile scaldate în aer limpede al adevăratei poezii” (*Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, voi. III, Vălenii de Munte, „Neamul românesc”, 1909, p. 39).

UN OSTAȘ ROMÂN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), cu titlul *Un prizonier român din închisoarea sa de pe malul Dunării la Nicopoli vede o porumbiță trecând apa de la noi*. De aici a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și litera-*

tură, an. XV, nr. 38, 1852, p. 152, cu titlul *Un prizonier român*. A fost reluată apoi în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855), cu titlul *Un ostaș român închis peste Dunăre*, și în ediția din 1865, cu același titlu. A fost inclusă de Henry Stanley în *Rouman Anthology*, apărută la Hertford, în 1856 (vezi nota la poezia *Dilrubam* din ciclul *Florile Bosforului*).

MIRCEA LA BĂTAIE

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855) și reluată în ediția din 1865.

MIHAI SCĂPÎND STINDARDUL

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847). De aici a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XVI, nr.14, 8 aprilie 1853, p. 104. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865.

G. Ibrăileanu aprecia că „e cea mai frumoasă baladă a lui Bolintineanu”, conținând „o siluetă admirabilă” (*Curs de istoria literaturii române moderne. Epoca Alecsandri*, în *Opere*, voi. VIII, ediție critică de Rodica Rotaru și Al. Piru, prefață de Ai. Piru, București, Editura Minerva, 1979, p. 356). Într-adevăr, poezia atestă disponibilitatea lui D. Bolintineanu de a derula vertiginos acțiunea, reducând compoziția la elementele absolut necesare, definitorii, comunicate direct, în esența lor, într-o succesiune dinamică. Secvențele au un ritm interior trepidant, se înlanțuie într-o gradație continuă, sugerând admirabil temerara incursiune a lui Mihai Viteazul în tabăra adversă, salvarea stindardului și iuțea fantomatică a galopului. Observăm în această poezie aceeași virtuozitate a poetului de a surprinde gestica și manifestările spontane, firești, cu ecouri vii în sensibilitatea cititorului. Finalul este revelator în acest sens, luminează dintr-odată tensiunea acumulată, o relaxează printr-un gest de mare naturalețe omenească, redând convingător și emoționant comunicarea ce se stabilește între domnitor și calul credincios care l-a ajutat să-și împlinească o sfântă misiune.

MIRCEA CEL MARE ȘI SOLII

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847). De aici a fost reprodusă în *Bucovina*, an. II, nr. 18, 27 mai 1849, p. 81. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865. Aron Pumnul a inclus-o în *Lepturariu rumânesc*, tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 413, iar Titu Maiorescu a selectat-o pentru antologia „Junimii” (vezi nota la poezia *Furtuna* din ciclul *Florile Bosforului*). În primul capitol din studiul *Poezia română. Cercetare critică (1867)*, discutând despre „condițiunea materială a poeziei”, Titu Maiorescu emitea ideea că materialul poetului „se compune din imaginile reproduse ce ni le deșteaptă auzirea cuvintelor poetice”, aducând ca argument versurile lui D. Bolintineanu din poezia *Mircea cel Mare și solii*. „Partea materială din ceea ce este frumos în această poezie — spunea Titu Maiorescu — sunt imaginile provocate în fantazia noastră prin cuvintele poetului: «Mircea încărcat de ani/ ca un stejar ce-și întinde brațe veștejite printre trestii, / ca un munte albit de ninsori de pe dealuri verzi» etc.” (*Opere*, voi. I, ediție critică, note, variante, indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon. Studiu introductiv de Eugen Todoran, București* Editura Minerva, 1978, p. 10). Într-adevăr, una din calitățile esențiale ale lui D. Bolintineanu constă în exprimarea metaforică și mai ales aforistică. Portretizarea lui Mircea cel Bătrîn se realizează printr-o succesiune de metafore, comparații și alegorii de fină substanță poetică, sugerând prin elemente contrastante prezența domnitorului de prestigioasă senectute în mijlocul forțelor tinere ale țării. În același sens, N. Iorga admitea că D. Bolintineanu e „meșter în unele comparații ca acelea care deschid balada *Mircea și solii*” (*Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, voi. II, București, Minerva, 1908, p. 192).

CĂPITANUL DE VÎNĂTORÎ

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), cu titlul *Ceaușul de vânători*. Cu același titlu a fost reluată în ediția din 1855. În ediția din 1865 a fost inclusă cu titlul *Căpitanul de vânători*.

MARIOARA

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855) și reluată în ediția din 1865. Titu Maiorescu a selectat-o pentru antologia „Junimii” (vezi nota la poezia *Furtuna* din ciclul *Florile Bosforului*).

DOAMNA LUI NEAGU

Publicată în *Țăranul român*, an. I, nr. 25, 1862, p. 199. Inclusă mai întâi în volumul *Legende noi cu note din cronicile românilor*, București, Tipografia lui Emanuel Poeiiescu, 1862, apoi în ediția din 1865.

În notele finale ale acestei ediții D. Bolintineanu preciza că personajul istoric evocat „este doamna lui Neagu care a zidit mănăstirea Curtea de Argeș, acest mic, dar rar și unic monument al țării noastre, în stil bizantin și arab. El poate trece ca al treilea cap-d-operă printre monumentele Orientului de acest gen.” în continuare, poetul își exprima, la modul polemic interogativ, nemulțumirea și mâhnirea sa față de indiferența cu care reprezentanții clerului și ai oficialității vremii lăsau să se degradeze acest monument de artă, de valoare istorică: „Se zdrobește inima românului când vede acest monument, ce nu s-ar putea ridica astăzi cu zece milioane, ruinându-se; și cu toată marea avere a clerului, cu toate legatele înadins ale răposatului episcop de Argeș pentru a se repara, neluându-se nici o măsură pentru reparare! Oare a murit în inima românilor orice simțiment pentru frumos, pentru mare, pentru artă, pînă a-l refuza chiar și templului lui Dumnezeu? Oare nu mai avem noi credință în viitorul țării, ca să lăsăm ca monumentele țării să se ruine? Cine ne vede făcînd ceea ce facem ar crede neapărat că România are conștiința unei morți apropiate și nu mai cugetă decît a benchetui în ajunul pierderii sele. O, generațiune materialistă, mare va fi răspunderea ta înaintea lui Dumnezeu și a viitorului!” în finalul notei, D. Bolintineanu dădea cîteva indicații asupra circulației motivului folcloric transpus în poezia sa: „Este o legendă a lui Meșterul Manole apropiată la acest monument. Dar această legendă se povestește și în Serbia apropiată la o biserică de acolo. Se mai sună și în alte locuri ale Rumelii.”

CUPA LUI ȘTEFAN

Publicată în *Reforma*, an. IV, nr. 19, 1882, p. 73. Inclusă în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862) și în ediția din 1865.

După cum se precizează în notele finale ale acestei ediții, episodul istoric evocat a fost extras de D. Bolintineanu din *Letopisețul Țării Moldovei* al lui Ion Neculce, indicându-se „pag. 139, tom. 2”, desigur ediția lui Mihail Kogălniceanu, *Letopisețile Moldovei*, apărută la Iași, în 1845. Legenda este narată de Ion Neculce în O *samă de cuvinte* (III). în notele finale ale ediției lui D. Bolintineanu din 1865, textul are unele prescurtări. îl transcriem complet după ediția îngrijită de acad. Iorgu Iordan : „Lăsat-au Ștefan-vodă cel Bun la mănăstirea Putna, după moartea lui, arcul lui și un pahar, ce vorbie călugării la mănăstire că este de iaspis, ce era în chipul marmurii albe și al farfurii, ca să fie întru pomenire la sfânta mănăstire. Și arcul l-au fost trăgînd cu vîrtej. Și la vremea lui Constantin Cantemir-vodă, fiind răscoale, au vinit niște cazaci cu Ieși, cu moldoveni joihuri, vrînd ca să jecuiască ce ari găsi în mănăstire. Deci fiind un turnu cu bună tărie, nu pute să jecuiască. Deci au dzis călugărilor să de turnul, că nu vor lua a mănăstirii nemică. Iar călugării, necradzînd, nu vre să de turnul. Iar acei cazaci cu Ieși și cu moldoveni îndată au aprinsu mănăstirea, iar călugării, vîdzînd că aprind mănăstirea, îndată au dat turnul. Atunce, îndată, avînd pușci de apă, acei cazaci, Ieși și moldoveni, au stînsu focul. Deci atunce au jecuit tot din turnu ce au fost a boieri și a neguțitori, iar a mănăstirii n-au luat nemică, fără numai arcul lui Ștefan-vodă. Iar paharul au fost pană la a triia domnie a lui Mihai Racoviță-vodă. Și scoțîndu-l din turnu un egumen, pre anume Misail Chisiliță, și vrînd să se fălească, au băut la masă cu acel pahar a lui Ștefan-vodă, cu niște slugi boierești, ce era zlotași. Și bînd mult cu acel pahar, s-au îmbătat și, fiind beți, au stricat un lucru seumpu domnescu și de minune ca acela” (Ion Neculce : *Letopisețul Țării Moldovei*, București, Editura Minerva, 1975, p. 12).

în poezia sa, D. Bolintineanu dă legendei lui Ion Neculce un alt final, moralizator, în spiritul eticii și demnității naționale. După opinia lui Ion Roman, în acest final al poeziei lui D. Bolinti-

neanu poate fi sesizată influența lui Gfoethe, cu motivul cupei regelui din Thule. Poetul nostru și-a încheiat poezia „cu gestul patetic al monarhului din balada cîntată de Margareta în *Faust* [...]. Bătrînelui rege din Thule, cupa îi amintea o dragoste de demult ; egumenului, un trecut glorios sub un domnitor viteaz” (*Ecouri goetheene în cultura română*, București, Editura Minerva, 1980, p. 59).

SORA ANA

Apărută în *Legende noi cu note din cronicile rdmânilor* (1862) și reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale se arată că subiectul poeziei „este un fapt menționat în cronicile țarei”.

DANIEL SIHASTRU

Publicată în *Reforma*, an. IV, nr. 14, 1862, p. 53. Inclusă în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862) și reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale se reproduce textul legendei lui Ion Neculce din O *samă de cuvinte, cave* l-a inspirat pe D. Bolintineanu, după ediția lui Mihail Kogălniceanu : „Ștefan-vodă mergînd de la Cetatea Neamțului în sus spre Moldova, a mers spre Voroneț, unde trăia un părinte sihastru anume Daniel, și bă-tînd Ștefan-vodă în ușa sihastrului să-i descuie, a răspuns sihastrul : să aștepte Ștefan-vodă afară pînă va isprăvi ruga, și după ce și-a isprăvit sihastru ruga, l-au chemat în chilie pe Ștefan-vodă și s-au ispovedit Ștefan-vodă la dînsul, și a întrebat Ștefan-vodă pe sihastru ce va mai face că nu poate să mai bată cu turcii. închina-va țara la turci au bai ? Har sihastru a zis să nu o închine că războiul este al lui, numai după ce va izbîndi, să facă o monastire acolo în numele Sfîntului George... Deci a și purces Ștefan-vodă în sus pe la Cernăuți și pre la Hotin și au strîns oaste fel de fel de oameni și au purces în jos. Iar turcii, înțelegînd că va să vie Ștefan-vodă cu oaste în jos, au lăsat și Cetatea Neamțului d-a o mai bate și au început a fugi spre Dunăre, iar Ștefan a început a-îgoni pînă îi trecu Dunărea.”

Titu Maiorescu a selectat poezia pentru antologia „Junimii” (vezi nota la poezia *Furtuna* din ciclul *Florile Bosforului*), con-

siderînd-o, credem, o splendidă colecție de aforisme cu **sens patriotic**, transpuse într-o succesiune logică și gradată, înlănțuindu-se și motivîndu-se reciproc, fără nici o stridență **retorică**. Expresiile aforistice nu sînt apodictice, ci sînt construite **cu subtilitate** și nuanțare lirică, utilizînd cu precădere **antinomiile**, situațiile contrastante, punînd în lumină raportul **dintre** o **circumstanță** dată și reversul ei.

FIASTRII

Apărută în **Legende noi cu note din cronicile românilor** (1862) și reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale se explică : „Fiastrii, fii vitregi, expresiune veche”,

ÎNTOARCEREA LUI MIHAI

Publicată în **Reforma**, an. IV, nr. 22, 1862, p. 85. Inclusă în **Legende noi cu note din cronicile românilor** (1862) și în ediția din 1865, în ale cărei note finale se indică sursa documentară din care s-a inspirat D. Bolintineanu : „Această legendă este un fapt istoric povestit în cronica lui Șincai la viața lui Mihai”.

MIRON COSTIN

Apărută în **Legende noi cu note din cronicile românilor** (1862) și reluată în ediția din 1865.

În ambele ediții e reprodus pasajul respectiv din **Letopiseșul Țării Moldovei** al lui Ion Neculce, pe care se bazează poezia lui D. Bolintineanu : „La veleatul 7200, în luna decembrie, Cantemir-vodă tăiat-a pre Miron Costin ce a fost logofăt mare și pe frate^său Velicico ce au fost vornic mare, dîndu-le vină că s-au ridicat pre domnie asupra lui.; însă Miron logofătul nefiind în Iași în acea dată, ci la țară la un sat al lui, ce s-a fost tîmplat de i-au fost murit jupîneasa, ce vrînd să o astruce, iată a sosit și la el de la Cantemir-vodă armașul al doilea Racoviță, cu un steag de lefegii, ca să-l ducă la Iași, ci el se ruga să aibă păsuală pînă și-o îngropa jupîneasa, și să porceadă, și fiind așa iată

de sîrg a sosit Macri cu poruncă în ce loc îl va afla, acolo să-i taie capul, și după poruncă așa într-acelaș ceas i-a tăiat capul și l-a astrucat împreună cu jupîneasa lui.”

MONASTIREA PUTNA

Apărută în **Legende noi cu note din cronicile românilor** (1862) și reluată în ediția din 1865.

Subiectul poeziei a fost luat de D. Bolintineanu tot din O **samă de cuvinte** (XXVII), în ambele ediții reproducînd, în note, textul lui Ion Neculce : „Vasile-vodă aproape de maziile au greșit lui Dumnezeu că i s-a întunecat mintea spre lăcomie de au stricat mănăstirea Putna, gîndind că va găsi bani, și n-au găsit. Și s-a apucat să o facă din nou iarăși precum au fost; dar i-au luat Dumnezeu domnia și n-au izbutit.”

Țitu Maiorescu a selectat poezia pentru antologia „Junimii” (vezi nota la poezia **Furtuna** din ciclul **Florile Bosforului**).

GHINEA GRECUL

Publicată în **Țăranul român**, an. I, nr. 23, 1862, p. 124. Re-produsă în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an, XXV, nr. 27, 1862, p. 215, și în **Concordia** (Pesta), nr. 36, 18 mai 1862, p. 142. Inclusă în **Legende noi cu note din cronicile românilor** (1862) și în ediția din 1865.

ȘTEFĂNIȚĂ-DOMNUL

Apărută în **Legende noi cu note din cronicile românilor** (1882) și reluată în ediția din 1865.

MIHAI LA PĂDURARUL

Apărută în **Legende noi cu note din cronicile românilor** (1862) și reluată în ediția din 1865.

COZIA

Apărută în volumul **Bătăliile românilor**, București, Tipografia națională a lui I. Romanow et Comp., 1859, și reluată în ediția din 1865.

OGOGENII

Apărută în **Bătăliile românilor** (1859) și reluată în ediția din 1865.

BOGDAN ÎN POLONIA

Apărută în **Bătăliile românilor** (1859) și reluată în ediția din 1865.

De data aceasta subiectul nu mai este luat de poet din Ion Neculce, ci din cronica lui Grigore Ureche, pasajul respectiv fiind reprodus în ambele ediții : „După multe solii ce trimisese Bogdan-vodă la craiul leșesc pentru sora-sa Elisafra, pre care o au cerșut, și văzînd că nu va să i-o dea, a socotit că are vreme să-și răscumpere rușinea sa despre craiul leșesc cu sînge nevino-vat și a început a strînge oaste. Bogdan-vodă a pripit cu oaste și a trecut apa Nistrului vineri, iunie 29 și a intrat la ruși în Podolia, sîmbătă a sosit la Cameniță și de acolo a slobozit oastea să prade țara... Deci arzînd și prădînd țara, a tras la Liov și a bătut tîrgul și puțin de nu l-a dobîndit și spun că singur Bogdan-vodă a lovit cu sulia în poarta Liovului, care semn se cunoaște și astăzi și nici leșii nu-l tăgăduiesc...”

NAVALA LUI ŢEPEȘ

Apărută în **Bătăliile românilor** (1859) și reluată în ediția din 1865.

APA BÎRSEI

Apărută în **Bătăliile românilor** (1859) și reluată în ediția din 1865.

GROZEA VORNICUL

Apărută în **Bătăliile românilor** (1859) și reluată în ediția din 1865.

MIHAI REVENIND DE LA DUNĂRE

Apărută în **Bătăliile românilor** (1859) și reluată în ediția din 1865.

DOMNUL MAVROGHENI

Apărută în **Poezii de tî. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

HAN-TĂTAR

Apărută în volumul **Legende sau basne naționale în versuri**, București, Librar-editor Christ. Ioanin et. Comp. Romanow, 1858, și reluată în ediția din 1865.

ROSSANDRA

Cu titlul **Dochița** a apărut în **România literară**, an. I, nr. 13, 9 aprilie 1855, p. 162. Cu același titlu a fost inclusă în ediția din 1855 și apoi, cu titlul **Rossandra**, în ediția din 1865.

Poezia nu s-a bucurat de aprecieri pozitive, mai ales pentru faptul că punea într-o lumină nefavorabilă figura lui Ștefan cel Mare. De pildă, Aron Densușianu arăta că începutul poeziei „este foarte palid, molatic și lungit”, adăugînd : „Este adevărat că toate acestea s-ar părea că simbolizează moliciunea petrecerilor lui Ștefan, însă tocmai aceasta mu se unește în fond cu caracterul lui Ștefan și cu atît mai puțin cu răpedea și energica lui deșteptare, unde apare oarecum numai mișcîndu-se și suflînd, și pe inamic îl vedem deodată fugînd în toate părțile” (**Poeziile lui**

D. Bolintineanu, în *Cercetări literare*, partea II, iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1887, p. 339).

BÎRLAD

Apărută în *Bătăliile românilor* (1859) și reluată în ediția din 1865.

Subiectul este extras din cronica lui **Grigore Ureche**, pasajul respectiv fiind reprodus în notele ambelor ediții : „în anul **6983**, sultanul Mehmet, înarmînd oaste 120.000 de oameni, și oaste tătarască și oaste muntenească, a trimis asupra lui **Ștefan-vodă** ; iară Ștefan avînd oaste gata 40 de mii moldoveni, 2000 Ieși și unguri, le-au ieșit înainte din sus de Vaslui, la Podul înalt, pe care i-a biruit pe Ștefan-vodă... așa i-a eoprins pe turci o **negură**, cît nu se vedea unul cu altul, și Ștefan tocmise puțin **oameni**, despre lunca Bîrladului, ca să-i amăgească **cu buciume și cu trîmbițe**. Dînd semn de război, atuncea oastea turcească, întorcîndu-se la glasul buciumelor și împedecînd-o și apa și lunca și acoperînd-o și negura, tăia și sfărâma ca să treacă, la glasul buciumelor ; iar din dos i-au lovit Ștefan-vodă cu oaste tocmită, în zece zile ale lui genarie... Ce așa turcii în **desime** tîindu-se, mulți au perit, și mulți prinseră vii pedestrime, ci pre aceia pre toți i-au tăiat, unde pre urmă movile de cei **morți au strîns și mulți pași și sangiaci au perit...** Și steaguri **mai mult** de o sută au luat... Mai scrie Ion Stricovschi, cart. 20... **La** o sută de mii de trupuri să fi căzut într-acel război... că a **văzut** cu ochii lui grămezile de oase, unde au fost acel război, **viind** din țara turcească în anul de la Christ 1575 etc."

Pe bună dreptate, I. Negoîtescu apreciază această poezie **pentru** sonurile ei baladești, caracteristice lui D. Bolintineanu, subliniind : „în ritmul sprinten și gracil, ca mersul gazelelor întipărit pe nisip, ritm ce îi e atît de propriu, Bolintineanu redă cu egală dezinvoltură grandoarea și somptuozitatea baladescă" (*Bolintineanu și sonurile poeziei moderne*, în *voi. cit.*, p. 53).

BAIA

Apărută în *Bătăliile românilor* (1859) și reluată în ediția din 1865.

CODRU COSMINULUI

Apărută în *Bătăliile românilor* (1859). De aici a fost reprodusă în *Dimbovița*, an. II, nr. 12, 25 noiembrie 1859, p. 47, și apoi inclusă în ediția din 1865.

Așa cum se menționează în notele finale din primul volum al acestei ediții, D. Bolintineanu s-a inspirat din cronica lui Grigore Ureche.

Ion Pillat aprecia în mod deosebit „descrierea luptei din partea a treia din *Codru Cosminului*, cu versul său rupt, sfărîmat, colțuros, precipitat, ca înșeși stîncile ce se prăbușesc de pe culmi peste polonii din văi" (*Un destin poetic : D. Bolintineanu*, în *voi. Tmdîfie și literatură*, București, Casa școalelor, 1943, p. 160).

ȘTEFAN LA MOARTE

Apărută în *Bătăliile românilor* (1859) și reluată în ediția din 1865.

DUMBRAVA ROȘIE

Apărută în *Bătăliile românilor* (1859). De aici a fost reprodusă în *Dimbovița*, an. I, nr. 8, 5 noiembrie 1858, p. 31, și apoi reluată în ediția din 1865.

MĂRIA PUTOIANCA

Publicată în *Buciumul*, an. I, nr. 12, 9 februarie 1863, p. 47. Reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XXVI, nr. 5, 1863, p. 40, și în *Dimbovița*, an. VI, nr. 65, 13/25 noiembrie 1864, p. 260. Inclusă în ediția din 1865, în ale cărei note finale, din primul volum, se precizează : „Era o jună română foarte vitează ce se bătu contra turcilor. Istoricul N. Bălcescu vorbește de acest fapt în istoria lui Mihai."

Pornind de la această poezie, Ion Pillat făcea cîteva observații interesante referitoare la prezența personajelor istorice feminine în lirica lui D. Bolintineanu și la viziunea inedită asupra acestora, servind ulterior drept model altor poeți reprezentativi

ai epocii : „Altă latură a **Legendelor istorice**, despre care ni se pare că nu s-a insistat destul, e felul cum ne apar în ele personagiile feminine. Printr-o curioasă inversare a rolurilor firești, Bolintineanu ne arată acolo cu precădere femeii, dar mai ales fecioare (vezi : **Fata de la Cozia, Han-tătar, Măria Putoianca, Fecioara de la Prut** și altele), înzestrate cu un caracter oțelit, cu o voință și un curaj viril, care le fac să încingă paloșul, să îmbrace haina de zale și coiful războinicului, luând parte activă și singeroasă la lupte [...]. Această concepție a femeii-erou, a fecioarei-voinic — cu suflet sălbatic și bărbătesc, dar cu o înfățișare fizică turburător de plăpândă —, introdusă de Bolintineanu în poezia română, a găsit imitatori, la Alecsandri (în **Dan căpitan de plai**, tovarășul lui Ursan : Fulga, «voinicul ce poartă busuioc») și la B. P. Hasdeu (Magda lui Arbure)". Pe bună dreptate, Ion Pillat trage concluzia că „Bolintineanu și aici rămâne un precursor" (*op. cit.*, p. 160).

DRAGOMIR SAU CETATEA LUI RADU NEGRU

Publicată în **Dimbovița**, an. VI, nr. 46, 30 august/1 septembrie 1864, p. 184. Inclusă în ediția dim 1865.

MUMA LUI MIHAI

Publicată în **Buciumul**, an. I, nr. 8, 26 ianuarie 1863, p. 31. Inclusă în ediția din 1865.

Notele finale din primul volum al ediției din 1865, referitoare la ciclul de **Legende istorice**, se încheie cu această caracterizare de ansamblu, relevând noutatea și originalitatea poeziilor respective în literatura română din acea epocă, marea lor popularitate și rolul pe care l-au îndeplinit în trezirea și afirmarea conștiinței naționale : „Aceste poezii de un gen cu totul nou în limba română fură gustate de români. Ele mai mult decât celelalte fuseră puse în muzică și cântate de popor. Pentru că poporul găsi în ele o vină națională, răsfrîngerea inimii lui năbușite de epocile de tiranie, de corupțiune și de degradare națională."

B A S M E

Ca substanță și structură, poeziile grupate în ciclul **Basme** se înscriu în sfera baladei fantastice, D. Bolintineanu fiind adevăratul întemeietor al genului în literatura română.

Abordînd balada fantastică, încă din prima perioadă a activității sale literare, cu multe realizări remarcabile, D. Bolintineanu se încadra pe una din coordonatele fundamentale ale romantismului european, cu largi răsfrîngeri și în literatura română. Balada fantastică este un produs specific al romantismului, structural deosebită de balada evului mediu. Istoria literaturii universale a înregistrat două genuri de balade, balada sudică și balada nordică, aceasta din urmă stînd la baza celei romantice. Balada sudică își avea originea în lirica provençală, desemnând, prin însăși etimologia și funcția ei, o poezie cu formă fixă, scurtă, care se cînta și dansa. Era alcătuită din trei sau cinci cuplete, cu un refren care se repeta după fiecare strofă, în versuri de 8 sau 10 silabe. În lucrarea G. A. **Bürger et les origines anglaises de la ballade litteraire en Allemagne** (Paris, Hachette, 1889, p. 14), G. Bonet Maury precizează : „En effet «ballar» en provençal, «ballare» en italien et «baller» dans l'ancien français signifient danser et spécialement danser des rondes. Les historiens de la littérature provençale nous enseignent que la «ballade» était une chanson destinée à faire danser une ronde. Elle consistait généralement en trois strophes et était précédée d'un thème, qui était ramené dans le refrain à la fin de chaque strophe. Ce refrain était parfois accompagné de gestes et d'une sorte de mimique exécutée par les danseurs ou les danseuses." Reputanța de seamă ai baladei sudice au fost François Villon, în secolul al XV-lea, și Clément Marot, în prima jumătate a secolului al XVI-lea, practicînd aceeași baladă scurtă, cu forme fixe. În studiul care însoțea ediția **Balladenbuch-choix de ballades allemandes** (Paris, Garnier, 1862, p. VII), J. Kont sublinia : „La ballade de Villon et de Marot est un petit poème composé de trois strophes, de huit ou dix vers, ou les mêmes rimes reviennent dans les trois couplets selon un ordre déterminé et ou chaque strophe finit par un refrain ; le poème se termine par un envoi forme d'un quatrain."

În secolul al XVII-lea, **genul baladei sudice** a căzut în desuetudine, a fost ridiculizat și discreditat îndeosebi de Boileau (Art. *poetique*, chant II) și Moliere (*Les Femmes savantes*, acte III, scene V).

Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, sub zorile romantismului, apare însă un nou gen de baladă — balada nordică —, mai întâi în Anglia, apoi în Germania, de unde se răspândește și în Franța, iar de aici în răsăritul Europei. Balada nordică, fiind o emanație a romantismului, are o structură total liberă de orice formă fixă, se bazează pe o imaginație bogată și mai ales își trage seva inspirației din surse folclorice, în *Le Mouvement romantique* (Paris, Vuibert, 1923, p. 77), Paul van Tieghem relevă: „Un des traits dominants du romantisme, en Angleterre et en Allemagne, c'est la rupture avec la tradition erudite greco-laline et le retour aux sources nationales de la poesie et du drame: mythologie celtique ou germanique, folklore, legendes epiques, chants populaires, contes populaires". Punctul de plecare al baladei nordice, ce va fertiliza balada romantică, se află în culegerea lui Thomas Percy, *Reliques of ancient English poetry*, apărută în 1765, care a înscris un moment deosebit de important, descoperind producția geniului popular, prin publicarea vestitelor balade engleze și scoțiene. Pe **lingă** forma liberă, aceste balade aduceau elemente cu totul noi, afișate potrivit cu noua sensibilitate și viziune romantică, promovând macabru, miraculosul și fabulosul de esență folclorică, miturile legendare și superstițiile, localizând acțiunile în spațiul național, cu personaje extrase din istoria proprie. Acestea devin și atributele caracteristice ale baladelor romantice engleze publicate de Chatterton, Wordsworth și Coleridge, Walter Scott, Southey.

Culegerea lui Thomas Percy a avut un puternic ecou și în Germania, unde e tradusă în 1767, deci la numai doi ani de la apariția ei. Baladele engleze dinamizează spiritele tinerilor reprezentanți ai mișcării „Sturm und Drang”, predicând întoarcerea la izvoarele poeziei populare. În această direcție, un moment de hotărâtoare însemnătate l-a înscris Herder, prin culegerea *Simmen der VoXker in Liedern*, apărută în 1779, orientând poezia spre sursele naționale și folclorice ale mai multor popoare. Romanticii germani adaugă la atributele baladei nordice un element nou, esențial, care le este propriu, original, și anume elementul fantastic. Sintetizând experiența romantismului european, în acest sens, Henri Francois Bauer sublinia, în stu-

diul *Les Ballades de Victor Hugo* (Paris, Les Presses Modernes, 1935, p. 16): „Le merveilleux feerique et le genre «sombre» ou «noir» caractérisaient la ballade anglo-ecossaise. Les Allemands, de leur cote, auront un genre analogue, le «fantastique», qui leur sera reellement propre. Malgre les influences aglaises, la ballade romantique allemande demeure dome une creation originale.”

Întemeietorul baladei romantice germane și cel mai de seamă reprezentant al ei, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, este Biirger. El creează capodopera genului, balada *Lenore*, în 1774, excelând în primul rând prin introducerea elementului fantastic, supranatural, printr-o imaginație îndrăzneată, o vie spontaneitate, prin sensul muzical, cuceritor al versurilor. Balada romantică germană este continuată apoi și dezvoltată de Goethe/Uhland, Schiller, Wieland, caracterizându-se, în ansamblu, prin încordare dramatică, prin tensiune maximă și o mare forță emotivă.

Balada romantică franceză, pe care o va cunoaște nemijlocit Dimitrie Bolintineanu, ia naștere sub înrăurirea baladei romantice germane, la începutul secolului al XIX-lea. Încă din 1313, în cartea *De Vallemagne*, M-me de Stael acordă un larg spațiu lui Biirger, Goethe și Schiller, elogiindu-i, recomandându-i poezilor francezi de a-i lua drept model. O primă adaptare în limba franceză a baladei *Lenore* realizează S.A.D. de la Madelaine, în 1811, Caracterul fantastic și macabru al baladei lui Biirger a fost elementul cel mai important asimilat de romanticii francezi, corespunzând stării lor de spirit, atmosferei specifice momentului respectiv, cum ne informează F. Baldensperger în studiul *La „Lenore” de Biirger dans la litterature francaise*, inclus în volumul *Etudes d'histoire litteraire* (Paris, Hachette, 1907, p. 151): „outre une forme qui devoit paraitre singulieremeiit neuve et dramatique, cette aventure du cavalier qui s'arrete à minuit sous les fenetres de sa fiancee, le prend en croupe et rentraâne en une galopade effreneee jusqu'au lointain cimetièere ou il se reveulle squelette, repondait bien aux predilections du moment.” Balada *Lenore* s-a bucurat de un larg răsădit în Franța, a fost tradusă de mai multe ori, cea mai valoroasă transpunere realizând-o Gerard de Nerval. Evident, o înrăurire fertilă au exercitat și baladele lui Goethe și Schiller, traduse de numeroase ori în Franța, la începutul secolului al XIX-lea (cf. F. Baldensperger: *Goethe en France*, Paris, Hachette, 1904; Edmond Egli: *Schiller et le romantisme frangais*, Paris, J. Gamber, 1927; Edmond Dumerii:

Liechte et ballades germaniques traduits en vers français, Paris, H. Champion, 1934). în aceste împrejurări se afirmă balada romantică franceză, întemeietorul ei fiind Victor Hugo, care publică volumul *Odes et ballades*, în 1826, precizînd în prefață că acestea sînt „tableaux, rêves, scènes, recits, legendes superstitieuses, traditions populaires”.

De bună seamă, baladele lui Victor Hugo au avut o largă audiență la poezii români din prima jumătate a veacului al XIX-lea, fiind traduse integral de Constantin Negruzzi, în 1845. în ceea ce-l privește pe Dimitrie Bolintineanu, ecoul cel mai puternic l-a avut asupra sa balada romantică germană, prin filieră franceză. Cavalcada nocturnă din *Mihnea și baba* descinde direct din balada *Lenore* a lui Bürger. Pe bună dreptate, G. Călinescu l-a definit pe Dimitrie Bolintineanu drept „un Bürger al nostru”, subliniind: „Poeziile strînse sub titlul de *Basme* sunt propriu-zis niște balade în felul celor ale lui Bürger și Uhland, cu acțiunea într-un ev cețos sau fabulos, în general cavaleresc, conținînd un amestec de macabru, fantastic și supranatural, cînd nu tratează cel puțin desfășurarea unui destin întunecat. în aceste compuneri, înrîurirea germană este neîndoielnică, măcar mijlocit, ca și la Alecsandri, care va fi fost și el un model, dar Bolintineanu are meritul de a fi încercat să poartrească balada germanică la teritoriul dacic” (*Istoria literaturii române*, p. 221).

Ca formulă, decor, personaje și situații, balada fantastică a lui D. Bolintineanu se aseamănă cu balada fantastică germană, avînd aceeași înclinare spre sinistru, demonic și macabru. Cu toate acestea, baladele poetului nostru au un evident timbru particular, substanța fantastică avînd un pregnant caracter autohton, fiind extrasă din basme, legende, eresuri și mituri specifice solului nostru, care au asigurat o tratare în spirit național. Acest fapt l-a relevat cu pregnanță G. Dem. Teodorescu, arătînd că „în balade și basme ele știu păstra caracterul național, cu acea suavitate a vechimii credințelor, cu acel respect al bărbăteștilor latine și înelinațiuni ale românilor” (*Dumitru Bolintineanu*, în *Românul*, an. XVI, 21—22 august 1872, p. 702). în *Note la volumul I* al ediției din 1865, poetul însuși preciza că baladele sale au prelucrat motive care circulau oral și care erau pe cale de dispariție: „Basmeele sunt niște fabule ce ne povesteau în copilărie doicile. Ele nu sunt scrise, nici cîntate ca cîntecele

de dor și cîntecele de tîlhari, ci sunt spuse. Aceste basme se perd în toate zilele.”

D. Bolintineanu nu este nici primul și nici singurul scriitor român care a abordat balada fantastică, în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Spre deosebire însă de ceilalți poeți ai epocii sale, el este cel care a impus balada fantastică în literatura română, adevăratul ei creator. Pornind de la o legendă populară, Gh. Asachi adaptează motivul birgerian din *Lenore* în balada *Turnul lui But pe muntele Pion*, cu mijloace rudimentare. Iancu Văcărescu compune și el o baladă cu intenții fantastice, *Piaza rea*, pe motive folclorice, dar lipsită de vibrație. Palide sînt și baladele lui Costache Stamati, *Fiica lui Decebal și Armin cîntărețul*, brodată pe tema dragostei dincolo de moarte, plasată într-un decor fantastic, într-o Dacie cu atmosferă germanică, și *Dragoș I, domnul Moldovei*, în care aglomerează, fără echilibru, toată recuzita genului. Cele mai meritorii sînt baladele lui Vasile Alecsandri, *Baba Cloanța*, *Biserica risipită*, *Strigoii* și *Noaptea Sfîntului Andrei*, dar reprezintă piese izolate și întâmplătoare în ansamblul liricii sale.

în peisajul poetic românesc de la mijlocul secolului al XIX-lea, baladele fantastice ale lui D. Bolintineanu sînt cele mai importante și cele mai valoroase, atît din punct de vedere cantitativ, cît și din punct de vedere calitativ. Intrînd în sfera adevăratei poezii, ele și-au păstrat viabilitatea și în posteritate.

Pînă acum, baladele fantastice ale lui D. Bolintineanu au fost discutate global, fără a se distinge nuanțele care le apropie sau le separă pe unice de altele. Trebuie însă precizat că, după natura conținutului lor, ele se circumscriu în două zone diferite: unele aparțin fantasticului *macabru*, iar altele fantasticului *feric*.

Cele mai realizate, în raport cu întreaga operă poetică a lui D. Bolintineanu, sînt baladele care cultivă fantasticul macabru, pe această coordonată poetul nostru tinzînd să se sincronizeze cu balada romantică de aceeași factură din literaturile apusene. Reușitele sale în această direcție se datoresc faptului că balada fantastică de tip macabru nu implică în mod necesar somdarea structurii intime a personajelor, ci pune accentul în primul rînd pe cadrul exterior, pe decor și, mai ales, pe atmosferă, pe modul în care această atmosferă e sugerată. „Dacă balada fantastică a lui Bolintineanu se realizează la un nivel artistic mai ridicat — relevă D. Popovici

—, explicația trebuie căutată în împrejurarea că motivarea acțiunii nu impunea pătrunderea psihologică a personajelor. Poetul sugerează sentimentul macabru prin acumulări externe de material, în arhitectura căruia liniile de ordonare cad într-o mare măsură în domeniul vizual" (**Dimitrie Bolintineanu**, în **Cercetări de literatură română**, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 77). În ceea ce privește crearea și sugerarea atmosferei macabre, D. Bolintineanu a dispus, incontestabil, de cele mai adecvate mijloace de expresie și procedee stilistice. Demoniacul și macabru se realizează vizual și acustic, în imagini de frapantă plasticitate, prin ritm, sonoritate și culoare, atingându-se treapta superioară a dinamismului epic.

Baladele fantastice de factură macabră ale lui D. Bolintineanu conțin elemente comune cu baladele romantice de aceeași factură din literaturile apusene. În afară de cadrul general, se mai pot distinge similitudini în ceea ce privește cavalcada nocturnă, întâlnită nu numai la Bîrger, ci și la Goethe, Hugo, Musset și Theophile Gautier. De remarcat însă că unele elemente caracteristice baladei romantice de tip fantastic, prezente și în baladele lui D. Bolintineanu, nu au o sursă strict livrescă, ci au fost extrase de poetul nostru din demonologia populară autohtonă, din folclorul românesc. De pildă, motivul strigoiului îl întâlnim în multe producții populare, dintre care amintim **Săraca mamă (Povești ardelenesti)** ale I. Pop-Retegănuș, **Strigoii (Povești)** de Elena D. Sevastos), Un **vis (Poveștile Banatului)** de G. Cătană), **Voichița (Materialuri folcloristice)** de Gr. G. Tocilescu), **Dragul mamei Constan din (Cîntece, urări și bocete ale poporului)** de Al. Vasiliu), **Dragostea mortului (A fost odată)** de I. E. Torouțiu) etc.

Îmbinînd echilibrat elementele fantastice livrești, preluate din balada romantică apuseană, cu elemente și motive caracteristice demonologiei populare autohtone, D. Bolintineanu a izbutit să creeze o serie de balade de incontestabilă valoare, care au înfruntat timpul, cum sînt **Mihnea și baba**, **O noapte la morminte**, **Herol**, **Dochia**, **Umbra răzbușătoare**, **Făt-Frumos**, **Capul avarilor**, **Peștera muștelor** și altele. Trăsăturile specifice baladei romantice de tip fantastic sînt evidente și în baladele poetului nostru, însă poartă amprenta unei viziuni personale, a unei tratări de netăgăduită originalitate și virtuozitate artistică. Baladele fantastice, remarcă D. Popovici, sînt „sondaje în lumea fantasmelor, în cursul cărora Bolintineanu a izbutit, în anumite momente, să prindă fiorul adevăratei poezii" (*op. cit.*, p. 77).

FATA DIN DAFIN

Apărută în **Legende sau basne naționale în versuri**, nr. 1, București, Librar-ediții Christ. Ioannin et Comp. Romanov, 1858. Reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale se menționa : „Acest basm pare să aibă mai mult o origină orientală decît locală".

MIHNEA ȘI BABA

Publicată în **Curierul de ambe sexe**, periodul V, 1844—1346, p. 194. Reprodusă în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. VIII, nr. 49, 3 decembrie 1845, p. 395, și nr. 50, 10 decembrie 1845, p. 403. Inclusă mai întîi în **Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu** (1847). De aici a fost republicată în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. XVI, nr. 52, 30 decembrie 1853, p. 387. Introdueînd-o în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855), G. Sion i-a schimbat titlul în **Fermecătoarea**. În ediția din 1865, D. Bolintineanu i-a restabilit titlul **Mihnea și baba**. •

La sfîrșitul anului 1858 a fost reprezentată, la Teatrul Național din București, o dramă inspirată din balada lui D. Bolintineanu, cum ne informează o **Cronică interioară** apărută în **Dimbovița**, an. I, nr. 25, 3 ianuarie 1859, p. 99: „Teatrul Național a dat o reprezentare nouă, o dramă jumătate istorică și jumătate fantastică. Aiutorul a tras subiectul din inspirația baladei d-lui Bolintineanu : **Mihnea și baba**. Blestemul ce se zice de babă sînt chiar versurile d-lui Bolintineanu. Autorul nou a mai amestecat în acest subiect niște idei streine." Drama a fost prezentată de Matei Millo (of. Ioan Massoff : **Teatrul românesc**, voi. I, București, Editura pentru literatură, 1961, p. 471).

Balada **Mihnea și baba** a fost apreciată de G. Călinescu drept „capodopera întregii lirici a lui Bolintineanu", prin care „poetul devine un Bîrger, un Jukovski al nostru" (**Istoria literaturii române**, p. 223). În-tr-adevăr, D. Bolintineanu a creat una dintre cele mai strălucite balade fantastice din literatura română, cu un meșteșug artistic uimitor și pentru posibilitățile poetului, și pentru nivelul liricii noastre din acea epocă. Întreaga baladă are o tensiune interioară gravă, profundă, o atmosferă străbătută de tulburătorul fior al lugubruului. După cum observa D. Popovici,

D. Bolintineanu „simte voluptatea ororii care face să vibreze straturile ancestrale ale conștiinței omenești. Mai mult decât oriunde, faptul acesta se simte în *Mihnea și baba*, poezie de un puternic suflu demonic și de mari efecte onomatopice" (*Dimitrie Bolintineanu*, în *Cercetări de literatură română*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 78). Senzația obsedantă a demonicului a fost remarcată și de Al. Piru : „Asemenea lui Gerard de Nerval, Bolintineanu dispune de o excepțională capacitate de a exprima ca Saint-Saens în a sa dănțuire macabră, fantasticul plastic, asociind spectrelor stihiiile, de data aceasta în metru iambic" (*Un romantic parnasian : D. Bolintineanu, în România literară*, an. II, nr. 14, 3 aprilie 1969, p. 12).

Abominabilul dans macabru al fapturilor malefice e descris de poet cu o mare economie de mijloace, în numai trei strofe, dar cu un remarcabil simț al expresivității lexicului, în imagini de o mare concretețe plastică, cu procedee prozodice de cel mai dens dinamism. În această baladă, subliniază Șerban Cioculescu, D. Bolintineanu „atinge treapta cea mai înaltă a dinamismului epic" (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vișanu : *Istoria literaturii române moderne*, București, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 107). Cu o viziune asemănătoare și cu o succesiune mai trepidantă a imaginilor, care excelează prin uluitoarea asociere a detaliilor monstruoase, e descrisă și cohorta infernală care-l urmărește pe Mihnea, dezlănțuirea halucinantă a acelor abstracțiuni din demonologia populară autohtonă, ce capătă, în versurile lui D. Bolintineanu, identități concrete, văzute la dimensiuni colosale. În acest sens, G. Călinescu releva în mod deosebit acea „sarabandă de duhuri, adică «danse macabre», notată cu un mare simț al sonurilor hîrjiite, al dinamiceii colosale și noroase" (*Istoria literaturii române*, p. 224).

Versurile au fluidități generatoare de armonii, iar alternarea ingenioasă a ritmului asigură baladei o varietate sonoră de mare efect. Această baladă, menționa Anghel Demetrescu, „ne pune în proeminență mai bine decât creare alta măiestria lui Bolintineanu de a mania limba românească, de a o încovoia după trebuințele fantaziei sale, de a o face să alerge în exametre dactilice sau să salte în dimetre iambice catalectice, de a-i da toate întoarnările și toate cadențele" (*Dimitrie Bolintineanu, în Analele literare*, an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 85).

Blestemul babei curge sacadat, amenințător, punînd pregnant în relief termenii antinomici. Toți comentatorii operei lui D. Bolin-

tineanu au fost unanimi în aprecierea că imprecizia este inegalabilă, de o mare forță conceptuală, prevestind concretețea dură a blestemelor lui Tudor Arghezi, excelînd prin aceeași desăvîrșită putere de asociere a elementelor suave și macabre. Aron Densușianu declara că „blestemul ce-l aruncă baba asupra lui Mihnea nu-mi aduc aminte să aibă păreche nici chiar în marile literaturi străine, cîte cunosc" (*Poeziile lui D. Bolintineanu, în Cercetări literare*, partea II, Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1887, p. 336). De asemenea, N. Iorga aprecia „vestitul blestem, socotit, și pe dreptate, ca un model al genului" (*Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, voi. II, București, Minerva, 1908, p. 194). Iar D. Popovici conchidea că blestemul din poezia lui D. Bolintineanu „rămîne unul dintre momentele cele mai remarcabile în dezvoltarea imprecizării în literatura română" (*op. cit.*, p. 79).

Tinzînd să se sincronizeze cu marii poeți romantici ai vremii, în rîndurile cărora motivul din *Lenore* de Bürger dezlănțuise o adevărată frenezie a galopurilor fantastice, D. Bolintineanu izbutește și el să introducă în lirica românească o cavalcadă rămasă inegalabilă. Remarcabilă la poetul nostru, spune G. Călinescu, este „virtuozitatea onomatopiceă, ușurința de a acumula laolaltă, fără a face versul silnic, cu folosirea chiar a cacofoniei, toate zgomotele cu puțință, tropotul, fișitul, sforăitul, hohotul, bubuirea, într-o febră nebună, cu o orchestrație de tipul Berlioz, aproape genială" (*op. cit.*, p. 224).

În prima variantă, apărută în ediția din 1847, balada conținea o serie de versuri în plus, care diminueau însă substanța fantasticului și estompau sensurile lui enigmatice. În forma inițială, finalul aducea 18 versuri în plus, într-un epilog în care poetul nara arderea vrăjitoarei pe rug, în centrul capitalei, și risipirea ei în văzduh :

Urla capitala de vorbe bizare.
Un foc se făcuse în piața cea mare
Ș-o sută de roșii aici au trecut.
Poporul și robii s-acluce să vază
Cum Mihnea, boierii, aici o să-i arză.
Tot omul de grije părea că-i bătut.
Ura î... O femeie bătrînă, uscată,
Cu lanțul de brațe, păru deodată.

Ura ! de al doilea poporul făcu»
Venise minutul cînd ziua declină.
O rază de soare plăcută și lină,
Pe perii bătrînei d-argint apăiru.

în flăcări de vie ea fu aruncată.
Tradiția spune că baba, îndată
Ce focul o-neinse, în aer zbură.
Și toți o văzură p-o stea luminoasă
Din regii în regii zburînd razioasă
Și mult timp pe urmă așa s-arătă.

D. Bolintineanu a sesizat însă că aceste versuri finale constituiau un balast pentru esența baladei, înlăturîndu-le în ediția din 1865. Epilogul din forma inițială aducea o localizare în timp și spațiu care restrîngea cadrul misterios al întîmplărilor supranaturale și rarefia pînă la stingere ecourile terifiante ale cavalcadei, lăsînd cititorului impresia unui fapt divers din secolul al XVI-lea. Eliminînd epilogul, D. Bolintineanu nu a mai încorse? tat balada în stricte delimitări istorice, ci i-a acordat o structură autentic romantică, transferînd anecdoticul într-o acută dramă demonică. Balada, în forma ultimă, din ediția din 1865, se încheie admirabil, într-un moment de maximă încordare, cu o cădere bruscă de cortină, păstrînd cititorul în plină atmosferă fantastică.

Influența baladei *Lenore* de Biirger asupra lui D. Bolintineanu e sesizată de D. Popovici în „aceeași atmosferă lugubră, pentru redarea căreia poetul recurge la mijloacele cele mai variate, de la invocarea ființelor demonologiei populare pînă la acumulări de efecte acustice, pînă la o savantă variere a ritmului și la inovațiuni lexicale sub exigența accentului" (*op. cit.*, p. 80). Cavalcada din *Mihnea și baba* era considerată de G. Călinescu „o analiză a groazei nocturne și un umor grotesc ce amintește călărirea din *Lenore* și alergarea din *Der wilde 3nger*, cavalcada lui Faust și Mefistofeles din celebra litografie a lui Delacroix" (*op. cit.*, p. 224). Sugestia lui D. Popovici că în *Mihnea și baba* se observă și un ecou din *Noaptea valpurgică* a lui Goethe este acceptată și de Ion Roman, cu un plus de argumentație : „Forma parțial dialogată, atmosfera tenebroasă în care răzbate corul vrăjitoarelor ce-și evocă practicile și farmaceutica stranie, chiar măsura și ritmul variat al versurilor — aspecte

inexistente în *Lenore* — par a îndreptăți ipoteza că la compunerea baladei fantastice a lui Bolintineanu au concurat și remi-niscentțe din lectura tragediei lui Goethe" (*Ecouri goetheene în cultura română*, București, Editura Minerva, 1980, p. 55).

DOAMNA ȘI SCUTIERUL

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), De aici a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 35, 6 septembrie 1852, p. 140. în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855), G. Sion a introdus-o cu titlul *Scutierul*. La reluarea ei în ediția din 1865, D. Bolintineanu i-a restabilit titlul *Doamna și scutierul*

O NOAPTE LA MORMINTE

Publicată în *Propășirea*, an. I, nr. 27, 16 iulie 1844, p. 215. Inclusă mai întîi în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847). De aici a fost reprodusă în *3urnal de Galatz*, an. I, 1850, p. 395 și în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 11, 15 martie 1852, p. 44. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865.

Asupra acestei balade s-au emis opinii diferite, Neintuind suficient de bine esența ei, Aron Densușianu era de părere că „cele dintîi opt strofe în cari se descriu spaimile morții sunt la înălțimea subiectului, încolo două-trei strofe bune și restul fără valoare, iînged ca idee și slab ca formă" (*Poesiele lui D. Bolintineanu, în Cercetări literare*, partea II, Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1887, p. 336). Ulterior, balada a fost apreciată elogios, pe bună dreptate, de cei mai autorizați comentatorii De pildă, G. Călinescu releva că ea conține „peisagii zurgăvite cu un remarcabil simț al sălbăticiei și al zonelor alpine pierdute în cețuri" (*Istoria literaturii române*, p. 222). Atmosfera macabră ce servește drept prolog unor întîmplări supranaturale e sugerată cu densitate epică, în tonuri și nuanțe înfiorate de un suflu sepulcral, cu simțul contrastelor și cu o reală putere de asociere a elementelor terifiante. în această baladă, D. Popovici descoperea o „atmosferă apocaliptică de macabru și halucinant", „ges-

turi macabre, izolate în spațiu, dar pe care poetul le **unește** ținându-le în pînza aceleiași atmosfere de lunatism, în care o pulbere albă de oase omenești îmbracă pleoapele și buzele **călătorului**". Poezia, scria în continuare D. Popovici, „aduce unele puncte moarte în desfășurarea sentimentului, aduce unele **clisee** de expresie : cînd cineva spune, la acea dată, că luna **este** «regina nopților»-, de bună seamă nu culege o floare stilistică **neculeasă** înaintea lui. Dar pe deasupra tuturor acestora se **încheagă** o puternică atmosferă, în care glasul mortului ce-și caută mormîntul răsună lugubru" (**Dimitrie Bolintineanu**, în *Cercetări de literatură română*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 77). După opinia lui I. Negoïtescu, versurile se remarcă **prin** sobrietate și dinamism, printr-o imagistică ce se derulează **sacadat**, subliniind că „mobilitatea imaginilor, în unduirea grăbită a ritmului, produce emoție" (**Bolintineanu și sonurile poeziei moderne**, în *Scriitori moderni*, București, Editura pentru literatură. 1966, p. 15).

MOARTEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

RADU-DOMNUL ȘI FĂȚA DIN CASĂ

Cu titlul *Radu-vodă și fata* s-a publicat în *Curierul român*, an. XVIII, nr. 87, 12 noiembrie 1846, p. 348, de unde s-a **reprodus** în *Vestitorul românesc*, an. X, 1846, p. 364. Inclusă în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), cu titlul *Radu-domnul și fata din casă*, de aici fiind reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 27, 5 iulie 1852, p. 108. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865.

Poezia lui D. Bolintineanu i-a **sugerat** lui N. D. Popescu subiectul romanului istoric *Radu al III-lea cel Frumos*, apărut în 1364, cum însuși mărturisește în **prefață** : „Sujetul acestui op este însăși legenda, mai ales **balada** d-lui Bolintineanu *Radu-vodă și fata*".

Faptul că balada lui D. Bolintineanu se bucura de o largă prețuire și răspîndire orală în masele de cititori, nemaiștiindu-se

chiar cine era autorul ei, l-a determinat pe George Bariț să o **asimileze** producțiilor, folclorice. în articolul *Cîntece poporane românești*, publicat în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XII, nr. 11, 12 decembrie 1849, p. 87, în care lua în discuție **articolul** lui V. Alecsandri *Poezia populară a românilor*, **George Bariț** se întreba : „Să numim noi cîntecele poporane **numai pe** **acelea** care se află și se **aud** cîntîndu-se între opt milioane **de români**, din vechime, din buni de străbuni, fără să li se știe **auctorii** lor ? Seau că cîntece poporane, adevă proprietate **bună** și dreaptă a poporului, sînt și acelea ale căror **compuitori** poate fi și **sînt** chiar contemporani ai noștri, însă cîntecele lor fuseră primite preste tot, ele străbătură în sucul și măduva poporului ?" **George Bariț** era de părere să fie incluse în sfera cîntecelor populare și versurile poezilor culți devenite anonime prin circulație orală, intrate adînc în conștiința poporului, printre acestea **înscrind** și poezia lui D. Bolintineanu : „De aceea noi de parte-ne ținem și primim în colecțiunea cîntecelor poporane bucăți favorite ale poporului cum sînt : *Hora* cea cu flori în pălărie a lui Vasile Alecsandri, tipărită mai întîi în unul din almanacele Iașilor, *Fata din casă și Radu-vodă* a lui Dimitrie Bolintineanu, *Deșteaptă-te române* a lui Andrei Mureșanu și alte mai multe care **de** cîțiva ani încoace au pătruns la gustul și inima poporului."

ZINA-DOAMNA

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) și reluată în ediția din 1865.

DOMNUL DE ROUĂ

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855), poetul precizînd, într-o notă finală : „Sujetul acesta îl știu de la d. N. Ruso din Romanați. Mă asigură că locuitorii acestui județ îl cîntă încă în versuri foarte» stricate. Locuitorii zic că *Domnul de rouă* ar fi fost Aurelian împăratul, născut în Transilvania ; și se dă cu bănuială că de acolo vine numele Lero-împărat, sau Lero-doamne ce se repetă în acest cîntec. Credința poporană este că drumul de peatră ce merge ele la Dunăre

la Olt prin Caracal ar fi făcut de acel domn Lero ca să poată merge mai iute la amanta sa." Reluând poezia în ediția din 1865, D. Bolintineanu redactează altfel nota explicativă : „Acest basm se cîntă în județul Romanați, sub altă formă. Domnul de rouă este numit Lero-doamne. Se crede că este o legendă încă din timpul colonilor romani."

În trecut, asupra acestei poezii s-au emis opinii mai puțin sau deloc favorabile. De pildă, Aron Densușianu era de părere că balada conține o „tradițiune populară de înaltă frumusețe", însă poetul „nu a putut revărsa în balada sa atmosfera eroică din timpul mitic în care se petrece acțiunea, ci i-a dat un aer cu totul modern și cam asemănătoriu cu moliciunea, dulceața orientală din *Florile Bosforului*" (*Poeziile lui D. Bolintineanu*, în *Cercetări literare*, partea II, Iași, Editura librăriei Frații Șa-raga, 1887, p. 337). La rîndul său, Ovid Densușianu considera că „nu găsim în această baladă decît vagi ecouri din inspirația populară" (*Evoluția estetică a limbei române*, în *Opere*, voi. III, ediție critică și comentarii de Valeriu Rusu, București, Editura Minerva, 1977, p. 472).

Întreprinzînd o lectură proaspătă, din perspectiva gustului estetic modern, Eugen Simion ajunge la concluzia că *Domnul de rouă* este „balada cea mai frumoasă a lui Bolintineanu", argumentînd : „Este o banalitate, dar o banalitate ce trebuie spusă, că poemul anunță prin simbolurile lui grave pe Eminescu și Ion Barbu (cel din *Riga Crypto și Iapona Enigel*). Cu tot coșmarul de convenții («luna ca o sferă, dupe-o stîncă verde», «copila jună» cu părul *bălăior* ce trece «plaiul dalb» etc), Bolintineanu figurează aici un mare mit poetic, acela din *Strigoii* și alte poeme plutonice. Lero-împărat iubește o scită «dulce ca un vis» și ursita rea i-a prezis că soarele dimineții, de-l va prinde, îl va risipi într-o *rouă dulce* [...]. Motivația lirică e discretă. Bolintineanu, atît de guraliv în alte poeme, nu introduce explicații inutile : o vagă sugestie despre existența nocturnă a lui Lero-împărat și cruzimea destinului, iubirea fatală între două ființe din tărîmuri diferite, dorința imprudentă a scitei de a forța o lege misterioasă și atît... însă demonstrația lirică s-a făcut, mica tragedie este plină de semnificații vaste" (*Dimineața poezilor*, București, Cartea Românească, 1980, p. 177).

DOAMNA LUI NEGRU ȘI BARDUL

Cu titlul *Doamna lui Radu Negru și bardul* s-a publicat în *Curierul român*, an. XVIII, nr. 68, 24 august 1846, p. 269. Inclusă în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 18—19, 10 mai 1852, p. 75. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1365.

În studiul *Oscar of Alva de lord Byron, izvoare apusene și reflexe românești* (*Studii literare*, voi. III, 1944), Emil Turdeanu a demonstrat că motivul baladei lui D. Bolintineanu vine din *Blestemul bardului* al lui Uhland.

N-AUDE, N-A VEDE, N-A GREUL PĂMÎNTULUI

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855), cu următoarea notă finală : „N-aude, n-a vecie, n-a greul pămîntului : expresiuni populare care se explică astfel : N-aude : se înțelege vulpea ; N-a vede, lupul ; N-a greul pămîntului, ursul." Reluată în ediția din 1865, fără nota finală.

FĂT-FRUMOS

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855), cu următoarea notă explicativă : „Sujetul acesta este foarte cunoscut în basnele poporului ; mi s-a părut prea ingenios și sublim. Alegoria este așa : un om care dorește și din minutul ce dorința i se împlinește, moartea intră în inima sa, căci orice dorință împlinită încetează de a mai exista". Reluată în ediția din 1865, dar fără nota explicativă.

Pornind de la precizarea poetului, făcută în ediția din 1855, Ovid Densușianu excludea apropierea dintre balada lui D. Bolintineanu și motivul folcloric, susținînd că, „dacă facem o comparație între ceea ce a dat Bolintineanu și ceea ce era al poporului, nu găsim o derivare mai directă, nu găsim simțul artis-

tului care, pleeind de la inspirația poporului, alege elementele caracteristice transformându-le în inspirație cultă" (*Evoluția estetică a limbei române*, în *Opere*, voi. III, ediție critică și comentarii de Valeru Rusu, București, Editura Minerva, 1977, p. 472). Criticii și istoricii literari contemporani au descoperit însă în balada lui D. Bolintineanu valențe artistice și simboluri de autentică profunzime poetică. În studiul *O reabilitare necesară: poezia lui D. Bolintineanu*, publicat în *Viața românească*, an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 70, Mihai Zamfir îi recunoștea lui D. Bolintineanu meritul de a-i fi premers lui Eminescu, în această direcție, cu o simbolistică transfigurată în forme-continuu viabile: „Figura lui Făt-Frumos, înainte de a ajunge personificarea reveriei romantice în basmul eminescian, era deja transformată de Bolintineanu în simbol al dragostei nefericite; o iubire tragică și demonică, între iubita sacrificată inconștient și naivul Făt-Frumos, stă la baza baladei cu același nume. În schișarea figurii principale, reapar manierismele lui Bolintineanu, dar desenul rămîne de o deosebită puritate.” Simbolurile din balada lui D. Bolintineanu sînt văzute de Eugen Simion din perspectivă romantică: „Poemul *Făt-Frumos* tratează, încă stângaci, motivul înțelegerii cu moartea. Pătrunderea în palatul de sub stîncă sumbră unde stă, ascunsă, fata albă, dulce, trădează...o simbolistică gravă a trecerii dincolo de frontierele vieții. Aflăm, aici, mitul lui Orfeu, combinat cu alte simboluri romantice, poate și cu acela din *Faust*” (*Dimineața poezilor*, București, Editura Cartea Românească, 1980, p. 178),

DOMNUL TICHINEI

Publicată în *Naționalul*, an. I, 1857, p. 24. Inclusă în *Legende sau basne naționale în versuri*, București, Librar-editor Christ: Ioannin et . Comp. Romanow, 1858. Reluată în -ediția din 1885; cu următoarea notă finală din voi I: „înaintea fondat/lunii principatului Moldovei, acest stat era despărțit în mai multe republici cu cluci în capul lor. Birlad, Galați, Tighina erau din numărul acestor, republici și negreșit este vorba aici de unul din acești cluci totdeauna în luptă cu tătarii.”

SENESLAS

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858) și reluată în ediția din 1865.

PEȘTERA MUȘTELOR'

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858) și reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale, din voi. I, se preciza: „Nu departe de Cîineni, în Carpați, în Valahia, ește o peșteră care în timpul verii, la unele epoci, varsă valuri de muște. Pișcătura acestii muște este veninoasă și produce moarte asupra vitelor. Guvernul are totdeauna grijă de a astupa cu zid de piatră intrarea peșterii ca să oprească musca de a ieși. Către acestea cînd epoca revărsării lor ajunge, musca sparge zidul și iese. Poporul a inventat acest basm.”

Șerban Cioculescu apreciază această baladă îndeosebi pentru virtuozitățile ei metrice, pentru forța cu care dinamica interioară a versurilor creează atmosfera adecvată. Criticul remarcă „frecvența verbelor în succesiunea rapidă a propozițiilor simple, reduce uneori la predicat; epitetele au fost înlăturate aproape cu desăvîrșire.; calul și călărețul de basm, în goana lor, nu mai deslușesc elementele peisajului cosmic; printr-o fericită obiectivare a viziunii, poetul tirăște înseși stihiiile în cavalcada vertiginosă” (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu: *Istoria literaturii române moderne*, București, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 101).

HEROL

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858) și reluată în ediția din 1865.

Preocupat de a releva contribuția majoră a lui D. Bolintineanu la dezvoltarea liricii românești din secolul al XIX-lea și la prefigurarea marilor teme eminesciene, Mihai Zamfir relevă că în această poezie „asistăm la o apariție care ne ajută să de-finim pe Bolintineanu drept promisiune autentică, drept presimțire armonică superioară a țărîmului fermecat pe care ni-l vor dezvălui *Mortua est, Strigoii și Mureșan*” ale lui M. Eminescu

(O reabilitare necesară : poezia lui D. Bolintineanu, în *Viața românească*, an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 70).

PAGIUL BĂTRÎN

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1855) și reluată în ediția din 1865.

CERBUL

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) și reluată în ediția din 1865.

UMBRA RĂZBUNĂTOARE

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) și reluată în ediția din 1865, cu următoarea precizare în notele finale din voi. I : „Această poezie pare a se raporta mai mult la un imperator de la Bizanț decît la un domn român”.

în studiul ***Oscar of Alva de lord Byron, izvoare apusene și reflexe românești*** (în ***Studii literare***, voi. III, Sibiu, 1944), Emil Turdeanu a identificat în acest „imperator de la Bizanț” pe Constantin al II-lea (641—608), care și-a ucis fratele pentru a fi sigur că wu-i va rîvni tronul. Afirmăția lui Emil Turdeanu se bazează pe datele oferite de Charles Diehl în lucrarea ***Choses et gens de Byzance*** (Paris, 1926, p. 176), unde se precizează că împăratul Constantin al II-lea era stăpânit „d'hallucinations vengesses, ou il voyait sa victime lui apparaître et presenter à ses levres one coupe pleine de sang”.

CAPUL AVARILOR

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) și reluată în ediția din 1865.

MUREȘUL ȘI ALUTA (OLTUL)

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) și reluată în ediția din 1865, cu următoarea notă finală : „Acest

basm este cunoscut în Transilvania. Cele două rîuri, Mureșul și Aluta sau Oltul, aleargă peste un tărîm lung, nu departe unul de altul, și nu se pot împreuna. Poporul, prin acest basm, a crezut să explice cauza acestui fenomen.”

DOCHIA

Publicată în ***Albumul pelerinilor români*** (Paris), foaia III, 30 iunie 1851, p. 2. Inclusă în ***Cîntece și plîngeri*** (1852) și apoi în ***Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855), în ambele ediții balada fiind prolixă, cu episoade parazitare, acordând prioritate anecdoticului, printre elementele căruia se anula de fapt viziunea macabră. în forma inițială, balada istorisea căsătoria domnului cu o străină și moartea Dochiei din cauza durerii pricinuite de infidelitatea iubitului ei. Urma apoi dialogul nocturn, din camera nupțială a fostului logodnic, dintre acesta și Dochia, revenită sub formă de strigoi. După acest episod, se nara mai departe, detaliat, starea obsesivă a domnului sub puterea demonică a spectrului care-l vizita în fiecare miez de noapte și pieirea lui în brațele strigoiului, înconjurat de o cohortă de schelete, dezlănțuite într-un dans infernal.

La reluarea ei în ediția din 1865, balada a suferit modificări structurale, restrîngîndu-se la episodul cel mai dramatic, și anume la dialogul nocturn dintre strigoiul Dochiei și înspăimîntatul ei logodnic ce-și călcuse jurămîntul. Prin eliminarea scenelor adiacente, balada a cîștigat în intensitate și sobrietate, sporindu-și puterea de sugerare și de emoționare prin suspensia enigmatică a întâmplărilor, prin vagul misterios al deznodămîntului și prin concentrarea maximă a atmosferei macabre în episodul cel mai semnificativ.

în studiul ***„Lenore”***. O ***problemă de literatură comparată și folclor*** (București, Cultura națională, 1929, p. 43), D. Caracostea a demonstrat că balada ***Dochia*** a lui D. Bolintineanu se înru-dește cu balada Lenore a lui Biirger, fiind brodate pe același motiv al strigoiului, dar se deosebesc în semnificații. „De la smerenia religioasă din balada lui Biirger”, observă D. Caracostea, în balada lui D. Bolintineanu „ajungem la revolta împotriva constrîngerilor ascetismului creștin”. Concepția din care „a ieșit la noi basmul ***Dochia*** al lui Bolintineanu”, apreciază D. Cara-

eostea, în continuare, este concepția asupra iubirii...care-și afirmă drepturile ei împotriva hotarelor morții și mai presus de poruncile ascetice ale religiei", concepție care, „prin latura ei de absolut, avea să fie larg recepționată de romanticii-.

M A C E D O N E L E

La 11 iunie 1854, în timp ce se afla în exil, la Constanținopol, Dimitrie Bolintineanu întreprinde o călătorie la românii din Macedonia, al căror descendent era, pe linie paternă, tatăl său fiind originar din Ohrida. „Dacă Valahia fuse patria mamei mele, Macedonia fuse aceea a părintelui meu, limba lui fuse aceea a acestor români; sîngele lui, sîngele lor;...speranțele și suferințele lui, speranțele și suferințele acestui, milion, de, români", spunea poetul în *Călătorii la românii din Macedonia și Muntele Athos sau Santa-Agora*, apărute în 1883. Tot aici își mărturisea scopul călătoriei întreprinse în vara anului 1854: „Voiam să văd cu ochii clacă acest popor există, dacă păstrează limba, datinele sale" și „cată să aibă conștiința naționalității sale".

Ideea de a trimite pe cineva în ținuturile cu locuitori de origine, română, pentru a le menține trează conștiința națională, era o idee mai veche a lui Nicolae Bălcescu, din 1849. La 26 octombrie îi scria lui Ion Ghica: „Eu aveam hotărâre, viind de la Constantinopol, de a mă așeza între cuțo-valahi, căci socot ele neapărat a dezvolta naționalitatea într-acest avanpost al romș, nismului. De ai putea trimite un om zdravăn acolo, ca să ne facă un raport asupra stării morale și politice a lor, apoi ara căuta o școală, și să dăm de lucru la atâția tineri ce mor de foame. Ar trebui ca trimisul tău să se ia acolo bine cu popii și episcopii și a căpăta fonduri pentru deschiderea unei școli" (N. Bălcescu: *Opere*, vol.VI. Corespondență. Ediție critică. Ie G. Zăne, București, Editura Academiei, 1984, p. 229). Ideea lui N. Bălcescu se materializează abia în vara anului 1854, prin grija și sprijinul lui Ion Ghica, investindu-l pe D. Bolintineanu cu această misiune. Pentru a obține asentimentul Porții Otomane, în favoarea trimerii poetului printre aromâni, Ion Ghica făcea apel la Sadik-efendi, alias Mihail Czaykowski, general și scriitor polon trecut la musulmani, căruia îi scria: „Independamment des

Principautes de Moldavie et de Valachie, il y a encore dans l'Empire plus de deux millions de Roumains qui habitent pour la plupart sous le nom de Coutzo-Vlahs (valaques boiteaux ou demi-valaques). Ils parlent le roumain et ont les memes moeurs et les memes habitudes que ceux des Principautes [...] Je compte y envoyer Mr. Bolintineano, un de nos poetes les plus en renom, homme serieux et tres propre à reveiller la nationalite de eette population et faire naître chez elle une tendance politique outré que celle des Grecs. Je n'ai pas voulu donner corps à mon idee sans vous en prevenir, afin que vous en informiez le gouvernement de la Porte, pour que plus tard on ne puisse ajouter foi à des interpretations calomnieuses que la malveillance ne manquera pas d'inventer. Je vous serai bien oblige si vous vouliez vous employer pour me faire obtenir une lettre de la Porte au nom de Mr. Bolintineano, pour les autorites de Janina et de Monas-tir" (cf. N. Georgescu-Tistu: *Ion Ghica scriitorul*, București, Imprimeria Națională, 1935, p. 150).

• Ca urmare a călătoriei în Macedonia, D. Bolintineanu compune ciclul de poezii *Macedonele* și publică volumul de *Călătorii la românii din Macedonia și Muntele Athos sau Santa-Agora*, în 1863. În poeziile din *Macedonele* încerca să reînvie idila și pastorală. Desigur, nu se reîntorcea la idilele lui Teocrit și la bucolicele lui Virgiliu, ci mai mult la convenția-arcadieă din romanele pastorale, de tipul *Daphnis și Chloe* de Longos, *Aminta* de Torquato Tasso, *Arcadia* de Sannazzaro, *Astrea* de D'Urfé, continuate în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea de Gessner și apoi de Filorion, aceștia din urmă bucurându-se de o largă circulație în Principatele Române, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, prin numeroase traduceri. Privind lucrurile la suprafață, s-ar părea că D. Bolintineanu se detașează de viziunea romantică, refugându-se într-o zonă estetică îndepărtată, încercând o recrudescență a unor specii literare specifice clasicismului. În toarcerea la idilă și pastorală este însă aparentă. Din acestea, D. Bolintineanu preia doar pretextele, schemele formale, denumirile generice ale unor personaje, păstori, păstorite, oițe etc. Adevărul este că, în aceste scheme formale ale idilei și pastorelei, poetul, toarnă un conținut tot de factură romantică-, însă, din păcate, apelează, de data aceasta, la rezidurile romantismului, la recuzita lui degradată, desuetă. În *Macedonele* întâlnim câteva poezii ca *Rorișanele din Cavaia*, care înțeintă prin sonoritățile ei toponimice și onomatopoeice, sau *San-Marina*, evocare a trans-

humanței, dînd sentimentul spațiului în mișcare și senzația de eternitate, prin gravitatea unui ritual ce vine din vechime și prin integrarea istoriei în prezent. Cele mai multe poezii din **Macedonele** sînt însă viciate de un erotism minor, edulcorat, lipsit de finețe și de emotivitate lirică, înecat în dulcegării concupiscente, în general, poeziile din acest ciclu sînt departe de a da expresie realităților care le-au generat. În mod surprinzător, singurul care le-a elogiat a fost N. Iorga. În același studiu în care depreciază, pe nedrept, legende istorice, N. Iorga face afirmația, la fel de neîntemeiată, că **Macedonele** „sînt, poate, cele mai bune bucăți ale poetului” (**Poezia lirică a lui Bolintineanu**, în **Schițe din literatura română**, voi. II, Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1894, p. 59). Adevărul este că atmosfera orientală, atît de bine intuită într-o serie de versuri din **Florile Bosforului**, integrate în aspirația către exotic a romantismului, este prelungită în mod nefiresc, deformat în **Macedonele**, este transferată într-o zonă geografică, etnică și umană neadecvată.

În această zonă, în care predomina austeritatea moravurilor, D. Bolintineanu a transplantat, artificial, senzualismul seraiurilor, lascivitatea orientală, convertind uneori voluptatea gingașă sau pasională a sentimentelor în senzații care frizează libidoul. Cu justețe, D. Popovici arăta că „aromăncele sale au împrumutat numeroase trăsături din haremul vecin”, „se împărtășesc din plin din vieța somptuoasă a Orientului” și chiar atunci „cînd poetul subliniază cadrul rustic în care își fixează tabloul, el revarsă asupra întregului aceeași atmosferă voluptoasă și senzuală” (**Dimitrie Bolintineanu**, în **Cercetări de literatură română**, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 83). În același sens, G. Călinescu observa că „pastoralele lui Bolintineanu sunt niște mardigale pierdute în dulcegării diminutive și plate senzualități” (**Istoria literaturii române**, p. 220).

ROMÂNELE DIN CAVAIA

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865), cu precizarea în **Note la volumul al doilea**: „Românele macedone din partea Albaniei încalcă ca bărbații, fac cavalcade lungi, singure, fără bărbați, în costumul lor pitoresc și armate. Autorul acestor versuri a văzut o cavalcadă de femei române trecînd ca săgeata pe lîngă dînsul.”

Comentatorii operei lui D. Bolintineanu au recunoscut că savoarea acestei poezii constă în primul rînd în tehnica versului muzical, pe care poetul o stăpînea în chip desăvîrșit. Privindu-l sub acest aspect, ca precursor al poezilor moderni, I. Negoîtescu releva că D. Bolintineanu „prinde sonorități ce transformă onomatopeea într-un exercițiu mai subtil, pe urmele căruia va merge și Ion Barbu” (**Bolintineanu și sonurile poeziei moderne, m Scriitori moderni**, București, Editura pentru literatură, 1966, p. 53). Efectele muzicale obținute prin sonorități onomatopoeice și toponimice, înfățișînd o galerie de portrete feminine în mișcare, al cărei dinamism interior se bazează cu deosebire pe relevarea trăsăturilor particulare contrastante, sînt remarcate și de Ion Roman: „Onomatopeele, alternanța savantă de vocale deschise și semisonuri sugerează galopul năvalnic al convoiului de amazoane” (**Prefață la Legende istorice**, București, Editura pentru literatură, 1965, p. XX).

PĂSTORIȚA ȘI MIAUA

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

LUPTA ÎN PĂDURE

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

COPĂCIARUL

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865), cu următoarea explicație, în notele finale: „Românii din Macedonia dau acest nume acelor dintre ei care și-au uitat limba și s-au clezromănit. Este o expresiune de dispreț.”

FECIOARA DIN MILIA (AMERUL)

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (<1865).

LUPTA PĂSTORILOR

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865), cu următoarea notă finală : „Nimic nu s-a schimbat de la Teocrite în datinele păstorilor. Lupta cîntecelor există încă ca altădată, și în limbajul simplu și natural al păstorilor români adesea se vede expresiuni mai tot atât de ingenioase ca acele despre care Teocrite, Bion, Moscus se servă făcînd să vorbească păstoriei.”

FECIOARA MĂRIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

Asupra acestei poezii s-au emis opinii elogioase, precizîndu-se că nu are nici o infiltrație mistică. Astfel, G. Călinescu o considera „o icoană barocă dinamică, de culoarea cerii și a fildeșului vechi” (*Istoria literaturii române*, p. 221). Iar I. Ne-goîtescu sublinia, în sens similar, că „imaginile și suflul poetic au nevinovăția picturii italiene din prerenăștere”, conchizînd : „Această poezie, deloc programatică în sens religios, nu recurge la sacral, la aura mistică a figurii, și redă doar neprihănirea, puritatea de vis a unei «dulci» apariții feminine” (op. *cît.*, p. 54).

CÎNTECUL NUNȚII ÎN CASTARIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

SAN-MARINA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865), precizîndu-se în notele finale din volumul al doilea : „Este un oraș locuit de români. În această piesă se află tablouri reale ale vieții păstorilor români.”

Th. Capidan a afirmat că poezia *San-Marina* ar fi inspirată din lucrarea lui Pouqueville, *Voyage dans la Grece*, apărută la

Paris, în 1820, în care se descrie și coborîrea păstorilor nomazi din ținutul Pindului la șes. Comparînd textele, Th. Capidan își propune să demonstreze că „mai toate momentele cele mai caracteristice din această poezie sunt luate din opera scriitorului francez”, aducînd următoarele argumente : „Pouqueville, după ce descrie mișcările românilor nomazi din Pind și, în special, aceea a românilor «d'Avdela, de Perivoli et de San-Marina, situes dans la chaîne macedonienne du Pinde», spune că plecarea la șes se face după ce mai întîii «les pretres rannoncent par des prieres» și apoi «la population entiere s'ebzanle et se met en marche».

Aceeași idee este reprodusă și de Bolintineanu în strofa a ducea, cînd, după descrierea sărbătoarei de despărțire, se arată felul cum se face plecarea :

Popii binecuvintează
Și atunci toți s-au mișcat
De plecare
Către mare.

De aici înainte aproape în mai toate strofele ideea fundamentală este luată de la autorul francez, isprăvindu-se cu o comparație făcută între plecarea păstorilor aromâni în ținuturile mai calde și între aceea a cocoarelor :

Astfel trece scurta vieață
De străini neatîrnați,
Ca cocorii
Și ca norii

pe care autorul francez o redă prin : «Ainsi les cicognes, oiseaux voyageurs, s'eloignent de leurs aires...” (*Scrierile lui Dim. Bolintineanu despre Macedonia*, în *Omagiu lui I. Bianu*, București, Cultura națională, 1927, p. 9).

Indiferent dacă a fost sau nu inspirată din lucrarea lui Pouqueville, poezia *San-Marina* se impune prețuirii noastre prin deosebita ei expresivitate poetică. Meritul lui D. Bolintineanu este cu atât mai mare cu cît a izbutit să transfigureze artistic un motiv cunoscut pe cale livrescă, oferindu-ne o poezie ce impresionează și astăzi. *San-Marina* este o vibrantă evocare lirică a transhumantei păstorești, dînd sentimentul spațiului în mișcare și senzația de eternitate, prin gravitatea unui ritual ce vine din vechime și prin integrarea istoriei în prezent, cum observa D. Popovici : „Cu toate excrescențele parazitare din final, în care

poetul înțelege să schițeze un tablou general al aromânului și să se înduioșeze în eventualitatea că «oile le *mar*», *San-Marina* se menține într-o atmosferă poetică puternică, în care gesturile au gravitatea unui ritual ancestral și în care timpul însuși îți dă impresia unei desfășurări atemporale, ceva care-l face să poarte cu sine nedisociate prezentul și istoria și care îmbracă personajele cu atributele permanenței" (*Dimitrie Bolintineanu*, în *Cercetări de literatură română*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 84). într-un ritm alert e descrisă febra pregătirilor de plecare, într-un cadru sărbătoresc, succesiunea momentelor fiind transpusă sobru și echilibrat. Detaliile, succinte și concrete, redau admirabil imaginea de ansamblu a migrației, amalgam straniu și pitoresc de practici impuse de transhumanta în timp și spațiu, nuanțat emoțional prin relevarea discretă a legăturii umane dintre păstor și turmă, prin punctarea elementelor sanore caracteristice. *San-Marina*, sublinia G. Călinescu, „este o adevărată poezie a transhumantei, plină de sentimentul spațiului adine, alpin, și al distanțelor, de învălmășeală și procesiune, de sunete izolate și ecouri, avînd un punct de aglomerare și un unel de solitudine, sugerînd în final admirabil mișcarea arhaică și automatismul societății ciobănești" (*Istoria literaturii române*; p. 221).

DORA

inedite Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865).

IOANA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865).

LA OSPĂȚ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865).

PĂSTORUL MURIND

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865), cu următoarea notă finală: „Tandrețea păstorilor români macedoni pentru oile lor este proverbială. Ei iubesc oile ca pe copiii lor. Cînd oile le mor, ei sunt tot așa de nenorociți ca cînd le-ar fi murit copiii. Cînd oile sau miei sînt lincezi, ei le îndreptează vorbe răsfățătoare și tinere. De unde se și vede în cîmtecele lor oile vorbind cu stăpînii lor.”

TESTAMENTUL UNUI PĂSTOR

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865).

AMANTELE CILII

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865), poetul elogiînd-o el însuși în notele finale: „Această poezie este cea mai frumoasă dintre *Macedone*”.

LA MORMÎNTUL CILII

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865).

LA BĂLȚAT

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedit* (1865).

În *Note la volumul al doilea* se dădea următoarea explicație referitoare la înțelesul titlului poeziei: „Nume ce românii cîin Macedonia dau unor adunări de seara între dînșii, ceea ce în România noi chemăm *clacă*. Ei se adună în scopul de a lucra în comun pentru vreun nefericit; de multe ori pentru a face trusoful unei fete sărace ce are să se mărite. În aceste adunări, ei danță, cîntă sau spun basme, cînează.”

Șerban Cioculescu remarca „susținutul elan clin această oclerletă către zori, întrevăzute cu ochi somnoroși și cu sensibilitate erotică în care nota toropelii e mai sinceră decît lacrimile de rigoare” (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinii, Tudor Vianu : *Istoria literaturii române moderne*, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 103).

LA O PĂSTORIȚĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

FLUTURUL ȘI FLOAREA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

CÎNTECELE GRAMOȘTENILOR. MOARTEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

PĂRUL ALB

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

VISUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA OSPĂȚ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

CILIA CULCÎNDU-SE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Mihai Zamfir apreciază că „portretul iubitei culcîndu-se este un desen de Renaștere”, relevînd „aliterațiile meșteșugite” și „inspirația melodică” ce situează această poezie „aproape la nivelul postumelor erotice eminesciene ele epocă berlineză” (*O reabilitare necesară : poezia lui D. Bolintineanu*, în *Viața românească*, an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 69).

ZI DE SĂRBĂTOARE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA O UMBRĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA O PĂSTORIȚĂ NECREDULĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1885).

LA AGNESA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1885).

ARMELE NOASTRE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

AMORUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA O VIORICA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

CINE SUNT

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA O FEMEIE SÎNTĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

FEMEIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

SĂ NE BUCURĂM

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

GRIJA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA ZIUȚA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

TILIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

ÎNȚELEPȚII NEBUNI

Apărută. în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA O GRAMUȘTEANĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA PRIMĂVARĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

INSECTA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

BAC-AVEAM PUTERE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA TILIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA ACEEAȘI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

CÎT VA VIEȚUI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

TILIA, DULCE NUME

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

FATA DIN TURN

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858).
Retipărită apoi în *Dimbovița*, an. VI, nr.34, 29 iunie/10 iulie 1864, p. 136, și reluată în ediția din 1865.

BLESTEMUL PĂSTORULUI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

SFIICIUNEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

MARINA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

EDESSA

Cu titlul *La Edesa. Macedoneana I* s-a publicat în *Reforma*, an. V, nr. 15, 2 iunie 1862, p. 58. Inclusă în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865), cu titlul *Edessa*.

Așa cum remarca D. Popovici, poezia *Edessa*, prin forma ei poetică, sugerează „puterea de expresie și amplexarea ritmului eminescian”, anticipează *Scrisorile*, îndeosebi prin interogațiile izvorite dintr-o imaginație deschisă liber spre zone vaste. Axată pe tema *fortuna labilis*, poezia & mai mult o meditație în stil preromantic, „o precipitată regizare a istoriei, pe care o încheie, într-o imagine măreață, afirmația că moartea este singura lege ineluctabilă a omenirii” (*Dimitrie Bolintineanu, în Cercetări de literatură română*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 84). În același sens, I. Negoitescu sublinia că poezia *Edessa* „anunță retorică lui Eminescu, în idealizarea trecutului” (*Bolintineanu și sonurile poeziei moderne, în Scriitori moderni*, București, Editura pentru literatură, 1966, p. 19).

În *Note la volumul al doilea* al ediției din 1865, D. Bolintineanu făcea următoarele referiri la *Edessa*: „Vechea capitală a regatului lui Filip. Nu se mai vede aici decît urme de ruine. Locurile au o frumusețe rară. În timpul lui Caranus se numea Ege. Sub următorii acestuia se numi Edessa și astăzi are numele de Vodena, sau apoasa, vorbă slavonă.”

În nota finală, D. Bolintineanu citează din Pouqueville, deci, fără să o spună, din lucrarea acestuia *Voyage dans la Grece* (Paris, 1820), mărturisind indirect că s-a inspirat din descrierea Edesei întâlnită aici, reproducînd un pasaj edificator: „Cînd soarele strălucește, cascadele amestecă culoarea diafană a apelor lor cu verdeața arborilor ce a lor răcoare hrănește coasta mai perpendiculară a stîncii pe care înflorea altădată capitala primitivă a Macedoniei. Închipuți-vă o luncă de 15 leghe în toate simțurile,

ce are orizontele său pe mare ; acoperită de păduri, de sate, de rîuri p© ale căror maluri se văd arbori înșirați, lacul de lîngă lenige ce formează centrul, și veți avea o idee despre acest loc mareș. Pe fața culmii stîncii se varsă douăzeci de cascade ce se unesc în vale. Spre oriinte, din înălțimea unei coaste vecine cade o mare coloană de apă care, fără să atingă de stîncă din care se aruncă, se afundă într-un abim ce ea și-a făcut."

ZIOARA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

REVERII

În acest ciclu, D. Bolintineanu a grupat poezii cu tematică variată, îndeosebi cu caracter elegiac și meditativ.

O FATĂ TÎNĂRĂ PE PATUL MORȚII

Cercetările de pînă acum au stabilit că Dimitrie Bolintineanu a debutat cu poezia *O fată tînără pe patul morții*, în *Curierul de ambe sexe*, periodul IV, 1842—1844, nr. 10, p. 159, semnată T. Bolintineanu. Dificultatea, rămasă nerezolvată, a fost aceea de a preciza în care anume an din cel de-al patrulea „period”, 1842—1844, a avut loc debutul. Unii au propus anul 1842, alții 1843. *Curierul de ambe sexe*, deși nu ne oferă elemente exacte, numerele nefiind date, ne furnizează totuși unele indicii, în baza cărora putem afirma că *O fată tînără pe patul morții* a fost publicată în anul 1842. Pe frontispiciul gazetei se specifica : „Această foaie iese de două ori pe lună... Prețul este, pentru 24 numere, 24 lei.” în periodul IV, 1842—1844, poezia lui D. Bolintineanu se află la începutul periodului, în numărul 10. Apărînd de două ori pe lună, putem conchide că aiurăm 10 al *Curierului de ambe sexe*, de la începutul periodului IV, corespunde datei de 15 mai 1842.

Ion Heliade Rădulescu. i-a făcut tînărului poet o primire călduroasă, în paginile *Curierului de ambe sexe*, publicînd *O fată tînără pe patul morții* cu următoarea recomandare : „Cîți cunosc frumusețile poeziei, acea legănată și lină cadențară, acel repaos regulat al semistihului, acele expresii și asemănări răpitoare ce întineresc inima, căci, pe lîngă acestea după dreptate, mai cer și o limbă de la poet, pot judica versurile d-lui Bolintineanu, acestui june necunoscut încă ca floricelela împresurată în mijlocul unei lese, a-i saluta talentul, și a aștepta de la dînsul opere vrednice de un veac mai fericite.”

Poezia a fost inclusă mai întîi în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Bucovina*, an. II, nr. 12, 6 mai 1849, p. 65, *Jurnal de Galatz*, an. I, 1850, p. 384 și *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 22, 31 mai 1852, p. 88. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865.

În literatura română a epocii, poezia lui D. Bolintineanu aducea un timbru nou, personal, o expresivitate inedită, originală, distingîndu-se și prin fluiditatea versurilor, prin armonia lor interioară, printr-o „anume cadență retorică, remarcabilă pentru acea epocă de vorbire împiedicată”, cum sublinia G. Călinescu (*Istoria literaturii române*, p. 217). Ecoul poeziei a fost atît de viu încît, la scurt timp după apariție, a și fost imitată, de I. Pîrvoșanu, în poezia *Tînără compătîmindă*, publicată în *Vestitorul românesc* (an. VIII, 1844, p. 73). Mult gustată în epocă, poezia lui D. Bolintineanu a fost pusă pe muzică de Anton Pann și publicată în *Calendar bogat pe anul* 1850, p. 71. Omagiîndu-și înaintașii, în Epigonii, M. Eminescu îl definea pe Dimitrie Bolintineanu prin poezia *O fată tînără pe patul morții*:

Pe-un pat alb ca un lîntoliu zace lebăda murindă,
Zace palida vergină cu lungi gene, voce blîndă —
Viața-i fu o primăvară, moartea-o părere de rău ;
Iar poetul ei cel tînăr o privea cu îmbătare,
Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare
Și astfel Bolintineanu începu cîntecul său.

Ecoul pe care poezia de debut a lui D. Bolintineanu l-a avut în epocă e demonstrat și de traduceri în limbi străine făcute chiar în acel timp. În notele finale din volumul al doilea al ediției din 1865 sîntem informați că poezia „se traduse în mai multe limbi. D. Theot o traduse în limba franceză”. Despre acest

Theot ne dă o scurtă relație Anghel Demetriescu, în studiul **Dimitrie Bolintineanu**, publicat în **Analele literare**, an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 77, unde precizează că era „profesor distins de limba și literatura franceză în clasele complimentare ale colegiului «S-tu Sava» din București. Primele versiuni în engleză și franceză apar în **Rouman Anthology** a lui Henry Stanley, tipărită la Hertfond, în 1856 (vezi nota la poezia **Dilrubam** din ciclul **Florile Bosforului**). O nouă traducere în limba engleză realizează Richard F. Burton, datînd-o „Santos, 1866, nov. 23”, iar în limba italiană o transpune Marco Antonio Canini, în noiembrie 1857, ambele versiuni fiind publicate în **Albina Pindului**, an. I, nr. 4, •1 august 1868, p. 86, și apoi redescoperite și retipărite ele Gh. Cardaș în **Adevărul literar și artistic**, an. IV, nr. 125, 15 aprilie 1923, p. 5.

Debutul lui D. Bolintineanu a atras atenția chiar și domnitorului Bibescu. Ocupînd în acel timp, un post de copist la Ministerul din Afară, adică la Ministerul de Externe, tînăru! debutând „ceru un congediu să meargă la băi și domnul Bibescu confirmînd congeidiul cerut, dete rezoluțiunea eu mîna sa : «Văzînd speranțele mari ce dă acest june...»”, cum mărturisește însuși poetul în notele finale din volumul al doilea al ediției din 1865. O mărturie în plus a prețuirii de care se bucură tînărul poet. datează chiar din perioada debutului. în **Curierul românesc**, an. XV, nr. 51, 5 iulie 1843, p. 147, se publică o dare de seamă asupra solemnității înmînării premiilor școlariilor de la „SL -Sava” care „s-au deosebit la examen”, solemnitate desfășurată în prezența domnitorului Gheorghe Bibescu : „Apropiindu-se vremea mesei, m.s. a ieșit în salon și primind închinăciunile celor de față, deschise vorba că a citit din poeziile d-lui Cezar Boliac clin care i-a plăcut **Corabia** și alte cîteva. într-aceasta se deschise vorba și despre poeziile cele de curînd ieșite ale d-lui C. Rosetti. Este un june de talent, zise m.s., cu ce se ocupă acum ?

- Se prepară, răspuneră, a porni în Europa.
- Ce să facă ?
- Să învețe.
- Brava ! Are mijloace ?
- Nu prea multe.
- Ziceți-i să vie la mine ; voi să-i am cunoștința. Am auzit că între scriitorii secretariatului se mai află un june- ce are multă dispoziție la poezie și am zis să mi-l facă cunoscut.”

După cum se specifică într-o notă redacțională din subsolul paginii, junele ce avea „*multă dispoziție la poezie” era Dimitrie Bolintineanu. într-adevăr, la acea dată, tînărul debutant era „scriitor” la Secretariatul statului, în secția I „a pricinilor sudițești”, adică a supușilor străini, la „masa II-a a translației românești”, cum rezultă din „înaltul Măriei-Sale lui Vo. Ofiț de subt no. 575, din 3 august”, publicat în **Buletin, Gazetă oficială**, nr. 71, 6 august 1843, p. 282. Dimitrie Bolintineanu a deținut această funcție și în cuprinsul anului 1844, la sfîrșitul acestui an fiind avansat la rangul de pitar, prin decretul nr. 556, din 6 decembrie 1844, al domnitorului Gheorghe Bibescu, publicat în **Buletin. Gazetă oficială**, nr. 149, 8 decembrie 1844, p. 595.

Poezia **O fată tînără pe patul morții** era în consonanță cu lirica romantică elegiacă. Și Vasile Alecsandri, în perioada începuturilor sale literare, scrisese în limba franceză poezia **La Jeune fille**, în care deplîngea moartea tinerei Alphonsine Theotoinde Cot, fiica unuia dintre profesorii săi din Paris, pe care însă nu o cunoscuse. La D. Bolintineanu, idilismul ancadian era convertit în convenționalismul romantic elegiac. Anghel Demetriescu considera poezia de debut a lui D. Bolintineanu „inspirată d-a dreptul de **La Jeune captive** a iui Andre Chenier” (**Dimitrie Bolintineanu**, în **Analele literare**, an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 78); Mai moderat, Vasile D. Păun susținea că tînărul debutant „imită pe departe” poezia **La Jeune captive** a lui Andre Chenier (**Ficțiune, imagine și comparațiune**, București, Gutenberg, 1896, p. 35). în ampla sa exegeză **L'Influence des romantiques frangais sur la poesie roumaine** (Paris, Librairie ancienne Honore Champion, 1909, p. 205), N. I, Apostolescu compara poezia lui D. Bolintineanu cu aceea a lui Andre Chenier și conchidea că între ele există mari deosebiri, reducînd astfel rolul influenței poetului francez asupra tunarului poet român : „II y a des differences essentielles entre l'ode ele Chenier et l'elegie de Bolintineanu. Toute la vie debordante, toute la saine beaute de la jeune captive qui semble avoir vecu dans la Grece antique sont etrangeres à la pale jeune.fille alitee chez laquelle on ne voit que le deșir de vivre eneoare, l'appel desespere de la creature qui se noie et qui s'accroche à la plus petite branche à portee de sa main. II n'y a pas chez Bolintineanu la revolte de l'etre qui se sent heureux de vivre et qui pourtant voit ses jours menaees par une force exterieure, injuste et brutale ; ii y a la melancolie

d'une femme faible, malade, à peu pres mourante, qui a quelquefois des, pensees egoistes et indique à la mort d'autres hommes, qui sont malheureux." Privind poezia de debut a lui D. Bolintineanu prin prisma romantismului elegiac și melancolic ai epocii, N. I. Apostolescu admitea o înrăurire mai generală exercitată asupra tînărului nostru poet de **Les Meditations** ale lui Lamartine.

O opinie diferită a avut Charles Drouhet, în studiul **Izvoarele de inspirație din poezia „O fată tînără pe patul morții” a lui Bolintineanu** (București, Tipografia profesională, 1913), în care aducea argumente plauzibile în sprijinul ideii că în poezia de debut a poetului nostru se pot descifra unele ecouri din Andre Chenier și Lamartine, însă înrudirea esențială o are cu poezia **La Chute des feuilles** a lui Millevoye. Argumentul principal a lui Charles Drouhet era acela că, în strofa finală a poeziei lui D. Bolintineanu :

Ca frunza ce cade pe toamnă cînd ninge
Suflată de vînturi aici pe pămînt,
Ah ! Juna mea viață acuma se stinge
Și anii mei tineri apun în mormînt î

se poate distinge un ecou al comparației cu frunza veștejită și purtată de vîntul toamnei, în jurul căreia gravitează întreaga elegie a lui Millevoye :

Et dans chaque feuille qui tombe
Je lis un presage de mort...
...De sa froide haletne
Un vent funeste m'a touche.

în altă ordine de idei, G. Călinescu admitea că tema luată de D. Bolintineanu de la Andre Chenier venea de la Paray, de la poezia acestuia **Vers sur la mort d'une jeune fille**, în care însă tînără nu se lamentează, ci „moare suav”, cu „un surîs” (**Scriitori străini**, București, Editura pentru literatură universală, 1967, p. 364).

înrudită mai mult sau mai puțin cu lirica romantică franceză, în care tema elegiacă a morții unei tinere fete avea o largă circulație, poezia de debut a lui D. Bolintineanu a produs o vie senzație în epocă, ecourile ei dăinuind multă vreme. Poezia, sublinia Anghel Demetrescu, „cuprindea o notă nouă pentru lirica noastră : o delicatetea ele simțimînt, o nuanțare fină de emoțiuni,

o voluptate galeșă ce nu apare la nici unul din predecesorii săi...” (loc. **cit.**, p. 78). După opinia lui D. Popovici, poezia lui D. Bolintineanu izvora din sensibilitatea sa proprie, în consonanță cu elegia și melancolia romantică a epocii, dominată de vibrațiile lamartiniene, era expresia unei viziuni originale și nu poate fi confundată nici cu **La Jeune captive** a lui Andre Chenier, nici cu **La Chute des feuilles** a lui Millevoye : „Note izolate se pot identifica și într-urna și într-alta, ceea ce ne face să credem că elegia lui Bolintineanu n-a luat naștere sub influența strînsă și exclusivă a unui text, ci că ea a izvorît dintr-un climat sufletesc de tristeți elementare”. Poezia, adaugă D. Popovici, a fost pe placul „unei generații care se lăsase cucerită de tristețea elegiei lamartiniene” (**op. cit.**, p. 81).

G. Ibrăileanu aseamnă **Mortua est** a lui Eminescu cu **O fată tînără pe patul morții**, „al cărei ritm dealtfel îl și are și care ni se pare un ultim ecou al influenței lui Bolintineanu asupra iui Eminescu” (**„Postumele” lui Eminescu**, în **Opere**, voi. I, ediție critică ale Rodica Rotaru și Al. Piru, prefață de Al. Piru, București, Editura Minerva, 1974, p. 211).

VIZIUNILE

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

CĂLĂTORUL ȘI SUFLETUL

Apărută în **Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu** (1841), de unde a fost reprodusă în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. XV, nr. 47-48, 13 decembrie 1852, p. 196. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865.

CÎNTECE DIN EXIL

Publicată în **Ramânia literară**, an. I, nr. 17, 7 mai 1855, p. 210, cu titlul **La români exilați**. Inclusă mai întîi în volumul **Melodii române**, București, Imprimeria C. A. Rosetti, 1858, și apoi

în ediția din 1865 cu titlul **Cîntece din exil**. Frără să consulte volumele lui D. Bolintineanu, B. Iorgulescu o retipărește în **Literatură și artă română**, an. IV, nr. 11-12, 25 septembrie – 25 octombrie 1901, p. 786, ca inedită, cu următoarea notiță : „Această poezie a fost scrisă de Dimitrie Bolintineanu cînd era dus în exil și a fost imprimată în foi volante de Radu Golescu ; una din aceste foi a fost dată de Radu Golescu tatei, după care am copiat-o eu”.

După înfrîngerea revoluției din 1848, destinul lui Dimitrie Bolintineanu urmează, timp de aproape zece ani, o traiectorie zbuciumată, adesea dramatică. Poetul va purta, cu durere, stigmalul proscrisului, izgonit din patria pe care nu va înceta niciodată să o iubească cu ardoare, va fi supus permanent suferințelor morale și fizice ale exilului, dar fără să abdice vreodată de la țelurile sublime ale luptei pentru dreptatea și libertatea poporului român.

Această lungă și frământată perioadă din existența lui D. Bolintineanu începe în ziua de 13 septembrie 1848, cînd ostile otomane vin cu poruncă de la sultan să înăbușe prin forță ridicarea **Țării Românești** la demnitatea țărilor independente și prospere. La vestea că trupele turcești, comandate de Omer-pașa, și-au instalat tabăra la Cotroceni, masele populare din București, conduse de fruntașii revoluției, ies în întâmpinarea acestora, într-o demonstrație pașnică, pentru a se opune unei intervenții armate în desfășurarea evenimentelor interne. Se formă atunci o deputație care merge în cortul lui Fuad-efendi, comisarul Porții Otomane în Țara Românească, pentru tratative. Deputația era alcătuită în primul rînd din fruntașii revoluției. „între acești deputați mă aflam și eu”, precizează D. Bolintineanu în *Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria*. Dar, din nenorocire, membrii deputației sînt arestați, printre ei fiind și poetul. Fuad-efendi și caimacamul C. Cantacuzino semnează decretul pentru exilarea capilor revoluției, publicîndu-l în *Buletinul Oficial al Principatului, Țării Românești*, nr. 42, 25 septembrie 1848, D. Bolintineanu fiind al treisprezecelea pe lista celor proscriși.

Pornind pe drumul exilului D. Bolintineanu era stăpînit de o profundă durere sufletească. Dar, ca întotdeauna, nu soarta propriei sale persoane îl îndurera, ci soarta patriei, pentru binele căreia era hotărît să se sacrifice. Din această stare de spirit a izvorît poezia **Cîntece din exil**.

SCOPUL OMULUI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA LAMPA MEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865). Ion Roman o consideră o „emoționantă mărturie de credință”, anticipând poezia *Poetul* a lui George Coșbuc „prin patosul eu care afirmă comunitatea desăvârșită dintre „năzuințele poetului și fericirea patriei” (*Dimitrie Bolintineanu*, București, Editura-tinere tului, 1962, p. 213). . . .

ÎNGERII LA RUGĂCIUNE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

UMBREI SORU-MEI .CATERINA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865), fiind datată : „11 iunie 1863”.

Dimitrie Bolintineanu a avut un frate mai mic, care muri de vreme, și "o soră mai mare," Ecaterina. Aceasta s-a căsătorit cu Atanasie (Tănase)' Bolintineanu, coborâtor dintr-o familie cu același nume, fiul paharnicului Dinu Bolintineanu (cf. N. Petrașcu': *Dimitrie Bolintineanu*, București, „Bucovina”, 1932, p. 11). În timpul revoluției din 1848, numele lui Atanasie Bolintineanu figurează în caseta primelor numere din *Poporul suveran*, ca fondator al acestei gazete, alături de St. Bolintineanu, T. Piscupescu și C. Mănciulescu. În 1857 avea rangul de pitar, cum rezultă din *Lista proprietarilor din districtul Ilfov care nu s-au prezentat spre a se înscrie în listele electorale* (cf. *Documente privind Unirea Principatelor*, București, Editura Academiei R.S.R., 1961, p. 417). În 1859 locuia în București, făcând abonamente printre cunoștințele sale la *Marea bibliotecă clasică universală*, pe care o inițiasă Dimitrie Bolintineanu și care consemna acest fapt

la sfârșitul volumului său *Bătăliile românilor*, apărut în acel an, în *Lista d-lor abonați*. A murit la începutul anului 1862, iar peste un an și ceva, în iunie 1863, își sfârși viața și Ecaterina. La înmormântarea ei, arhimandritul Iosif Naniescu ținu un discurs, reprodus în *Buciumul*, an. I, nr. 50, 20 iunie 1863, p. 199, în care spunea : „După ce a fost însoțită prin lege cu răposatul întru fericire domnul Atanasie Bolintineanu, cu care a trăit mai mulți ani de viață plăcută, și pe care l-a pierdut acum un an și jumătate aproape ; acum, pe când se străduia a chivernisi cu onoare casa și-a crește cu învățătură și cu principie de bună moralitate pe copiii săi, obiectul amorului său ce i-a fost rămas de la preaiubitul său consorte, neîmpăcata moarte veni ca s-a răpească din brațele acestor orfani copii, ce rânim astăzi fără de mamă, precum erau fără părinte, în vârsta cea mai fragedă ; veni, zic, de a răpi din brațele unui frate și a unor cumnați iubii, ce i-a avut întocmai ca și pe niște frați.”

În tot timpul vieții sale, Dimitrie Bolintineanu s-a simțit le-gat de sora sa prin profunde și trainice fibre sufletești, la ea aflînd sprijin și alinare în momentele de grea cumpănă. Spre sfârșitul anului 1851, în timpul exilului la Paris, D. Bolintineanu intenționează să se întoarcă în țară. La 15 noiembrie era la Orșova, de unde ajunge la Cladova. Oprindu-se apoi la Rusciuc, își întrerupe călătoria, cu speranța că o va putea reîntîlni pe sora sa Ecaterina, cum precizează în *Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria* : „Căzuse într-un fel de melancolie ce mă veștejea cu repeziciune, într-acest han mă pusei să scriu soră-meii Caterina, chemînd-o să vie acolo să o văz, căci de la anul 1848 nu-i auzisem vocea decit prin scrisori stropite cu lacrimi. Priimii răspuns că are să vie. [...] Timpul trecea și soru-mea nu venea. După o lună de așteptare, sosi în fine răspuns că guvemămmtul se împotriva să o lase să vie acolo ; această împotrivire era născută, nu este îndoială, din ura acelu guvernământ pentru oamenii de la 1848 ; căci cine poate lesne înțelege că, de ar fi venit soră-mea la mine, nu s-ar fi periculat liniștea publică în țară. Nefericită nație, sărmană Românie ! Fiii tăi ce naști și hrănești cu sîngele tău sînt de multe ori mai răi decit streinii, pentru tine !”

Prelungindu-i-se exilul, la Constantinopol, D. Bolintineanu era copleșit de dorul sorei sale, folosind toate mijloacele ca să o revadă. De pildă, la 2 iunie 1852 îi scria lui A. Zăne : „Mfine plec la Mehadia cu orice preț, voind a întîlni pe soru-mea” (*ci.*

N. Cartoian : D. *Bolintineanu. Scrisori din exil*, în *Neamul românesc literar*, an. I. nr. 6, 1 iunie 1909, p. 464).

După reîntoarcerea sa în țară, ajungînd la București, D. Bolintineanu nu se poate acomoda ușor, după o lipsă de aproape zece ani. Lumea i se pare cu totul schimbată, moravurile decăzute, protipendada coruptă. Poetul rămăsese un candid îndrăgostit de idealuri nobile, anii exilului făcînd din el un solitar, trăind mai mult într-o lume a sa lăuntrică. Singurele momente de mulțumire i le procura ambianța din familia sorei sale, care-i amenajase o cameră specială în locuința ei din Bolintinul din Vale. La 12 decembrie 1857, poetul îi scria soției lui A. Zăne : „Sora mea stă la Bolintin, cu soțul ei. Acolo am odaia mea, și mă voi duce să stau acolo cîtva timp”. Iar la 24 aprilie 1858 îi scria din nou soției lui A. Zăne : „Continuu să mă plictisesc în orașul București, și, cînd plictiseala depășește limitele răbdării, plec îndată la Bolintin” (cf. N. Cartoian : *Scrisori ale lui D. Bolintineanu după întoarcerea din exil*, în *Neamul românesc literar*, an. III, nr. 19, 22 mai 1911, p. 290).

PALATUL DOMNILOR

Publicată în *Concordia*, an. I, nr. 28, 15 mai 1857, p. 112, cu titlul *Palatul domnilor români*, de unde a fost reprodusă în *Telegraful român*, nr. 43, 1 iunie 1857, p. 172. Cu titlul *Palatul domnilor* a fost inclusă în *Melodii române* (1858) și reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

La începutul anului 1857, intervențiile în sprijinul întoarcerii exilaților de la 1848 devin numeroase și clin ce în ce mai categorice. Se inițiază chiar o acțiune deschisă în presa vremii, curajoasă, toți semnatarii pledoariilor vorbind în numele opiniei publice, relevînd necesitatea prezenței în patrie a celor ce i se dovediseră devotați și în afara hotarelor ei. Într-un articol publicat în *Concordia*, an. I, nr. 6, 23 februarie 1857, p. 2, C. A. Cretulescu afirma lapidar că „întoarcerea exilaților, precum vedem, este dorită de toată lumea”. Aceștia, se spunea mai departe în articol „au dat dovadă de un bun-simț practic, care îi onoră și care arată că cauza națională are numai de cîștigat cu întoarcerea lor”. Într-un alt articol, publicat în *Concordia*, an. I, nr. 23,

27-aprilie 1857, p. 89, dezideratul era și mai accentuat: „Intrarea emigraților ar fi o măsură de o bună și dreaptă politică în aceste zile de regenerare națională, inimile noastre singerează cu atît mai mult văzînd că porțile patriei stau încă închise pentru persoane cu un caracter onorabil... Sperăm că guvernul, care în această privință s-a arătat insuflat de o părintească foinevoiuță, va stăruî spre a se rădica fără întăzriere orice împedicare, și a face ca familiile să poată îmbrățișa pe fii și frații lor despărțiți de dulcele sîn al patriei de nouă ani de zile.”

În acțiunea desfășurată în favoarea întoarcerii exilaților s-au făcut și intervenții care îl priveau direct pe Dimitrie Bolintineanu. Articolul *Dorul de patrie*, publicat în *Concordia*, an. I, nr. 16, 30 martie 1857, p. 61, era consacrat. în întregime poetului, argumentat cu propria sa operă: „Un om al căruia amor patriotic s-a tradus prin versurile cele mai elegante și mai armonioase cu care se află înzestrată literatura română fu aruncat de luptele partidelor afară din sînul patriei. în îndelungatul său timp de pelerinagiu pe tărîmuri streine, a publicat un uvragiu întitulat *Călătoria în Palestina și Egipt*. Deschizînd această carte, nu poate citi cineva o pagină fără a vedea că ea a fost dictată de acea sete divină cu care se nutresc inimile cele devotate țarei lor. Citind lamentarea ce poetul român adresează României din fundul Egiptului, pe ruinele monastirei Suitului George, și pe care nu ne putem opri d-a o transmite aici cititorilor noștri, ne întrebăm cu durere, oare pentru ce amorul țarei să fie o cauză de nenorocire pentru cei înzestrați cu dorul d-a cînta faptele patriei și regenerarea poporului ?” Și după ce transcrie pasajul din însemnările de călătorie) ale lui D. Bolintineanu, articolul din *Concordia* încheia astfel: „A ține pe acești bărbați într-un așa de îndelungat chim este o osîndă care nu se poate împăca cu nici un principiu de umanitate și echitate.”

Dimitrie Bolintineanu acționează și el însuși pentru a se reîntoarce în patrie. Din Constantinopol, unde aștepta acest moment fericit, trimite poeziile *Odă la România* și *Tu erai frumoasă, o, patria mea*, care apar în *Concordia*, an. I, nr. 27, 11 mai 1857, p. 107, cu următoarea notă din partea redacției: „Amicul nostru Bolintineanu trimite de la Constantinopole cîteva poezii noi din care publicăm deocamdată pe cele următoare. Cînd vedem un bărbat cu un așa de frumos talent suspinînd în streinătate, nu putem decît a ne revolta în contra unor combinări politice care țin departe de țară pe unii din cei mai aleși ai

săi fii. Ce argument mai puternic în favorul intrării emigraților decît capacitatea și talentele celor mai mulți din ei ?”

Tot din Constantinopol, D. Bolintineanu trimite și poezia *Palatul domnilor români*.

EXILATUL

Publicată în *Concordia*, an. I, nr. 28, 15 mai 1857, p. 112. Inclusă în *Melodii române* (1858) și *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865). în această ultimă ediție, poemul a modificat structural textul apărut în *Concordia*, pe care îl reproducem mai jos :

O muzică divină răsună-n sărbători ;
Fecioara împletește cosițele-i cu flori ;
O dulce dezmiardare luminează p-orice față ;
Cu vise dulci speranța tot sufletul răsfată ;
Iar tu, cu ochii-n lacrimi, strein (neconsolat,
în sărbătoarea noastră tu singur ești tăcut...
— Nu voi dar dezmiardarea acestor sărbători,
Nici candida fecioare cu sînul lor ele fiori ;
Dați patriei mărirea și unirea ce îi place
Și lacrimile mele în fiori se vor preface.

LA PATRIE

Publicată în *Concordia*, an. I, nr. 27, 11 mai 1857, p. 107, cu titlul *O dă la România* (vezi nota la poezia *Palatul domnilor*). Inclusă în *Melodii române* (1858) și *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Cu puțin timp înainte de apariția volumului *Melodii române*, C. A. Rosetti obține de la D. Bolintineanu poezia *La patrie*, pe care o publică în *Românul*, an. II, nr. 44, 6/18 iunie 1858, p. 175, însoțită de o notă în care se spunea: „Subt acest titlu va ieși în săptămîna viitoare o carte cu noi poezii de D. Bolintineanu. Mulțumiți că suntem cei dintîi a anunța ieșirea acestei cărți, avem și fericirea d-a fi dobîndit voia de la d. Bolintineanu a rupe o floriceică din buchetul poeziilor sale spre a o da cititorilor ziarului *Românul*. Ziserăm că suntem fericiți a putea publica această poezie fiindcă suntem siguri că nu este nici un român

ai căruia ochi mu va stropi cu o lacrimă florica ce le-nfățișăm astăzi." La apariția volumului *Melodii române*, C. A. Rosetti îl comentează în *Românul*, an. II, nr. 49, 23 iunie/5 iulie 1858, p. 194, revenind asupra poeziei *La patrie*: „Subt frumosul titlu de *Melodii române* a ieșit acum de subt tipar o culegere de poezii de D. Bolintineanu, din care am publicat una în nr. 44 intitulată *La patrie*. Ani fâgăduit că vom reveni asupra acestei poezii, și iacă-ne împlinindu-ne fâgăduiala. [...] Nu știm în care an și pe ce tărîmuri era poetul nostru cînd a scris această poezie», dar știm că niciodată prunc n-a putut cere cu mai multă iubire sînul maicei sale; și este învederat că coardele lirei sale au răsunit în acele minute subt suflarea de dor și de suspine a patriei." După ce rezumă conținutul poeziei și-i relevă semnificațiile, C. A. Rosetti conchide că D. Bolintineanu „ne spuse care este rana inimii sale și ne arată că tot se mai află din cînd în cînd cîte o inimă ce-n minutele cînd o străpunge durerea, mai scoate cîte un țipăt spre a ne dovedi că ea încă este vie."

NU MAI VOI CONSOLATIUNE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Poezia reprezintă una dintre mărturiile elocvente ale influenței lui D. Bolintineanu asupra lui M. Eminescu, cum au demonstrat Anghel Demetrescu, în 1903, în studiul *Mihai Eminescu* (cf. *Opere*, ediție îngrijită de Ovidiu Papadima, București, Fundația pentru literatură și artă, 1937, p. 229) și G. Ibrăileanu, în „*Postumele*" lui Eminescu, din 1908 (cf. *Opere*, voi I, ediție critică de Rodica Rotaru și Al. Piru, prefață de Al. Piru, București, Editura Miierva, 1974, p. 207). Problema a fost reluată de St. Cazimir, în articolul *Bolintineanu și Eminescu*, publicat în *România literară*, an. V, nr. 32, 3 august 1972, p. 15, unde scria, referitor la poezia *Nu mai voi consolațiune*: „Ceva din timbrul și din temele meditației eminesciene de la *Mortua est la împărat și proletar*, se străvede limpede în aceste versuri. Că Eminescu a zăbovit asupra lor e un lucru neîndoielnic: formula «le naște spre-a muri» va fi reluată în *Luceafărul* («Căci toți se nasc spre a muri», iar întrebarea dezamăgită a lui Bolintineanu — «Dreptatea nu fu oare aici decît un nume?... — va sugera replica de tinerească superbie: «Dreptatea, libertatea nu sunt numai un nume, / Ci-avea s-au serbat» (*Junii corupți*)."

PLÎNGERILE POETULUI ROMÂN

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XVI, nr. 15, 15 aprilie 1853, p. 112. Inclusă apoi în edițiile din 1855 și 1865.

FERICIREA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

MOARTEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

UN TÎNĂR ROMÂN MURIND ÎN STRĂINĂTATE

Publicată în *Curierul român*, an. XVIII, nr. 86, 9 noiembrie 1846, p. 344, cu titlul *Un june murind în streinătate*. Reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. IX, nr* 48, 25 noiembrie 1846, p. 383. Inclusă în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), cu titlul *Un tînăr român murind în streinătate*, și apoi în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855), cu titlul *Un june român mort în Paris*, datată „1845". La reluarea ei în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865), i se restabilește titlul *Un tînăr român murind în streinătate* și i se elimină datarea.

Poezia prezintă un interes deosebit pentru precizarea datei plecării lui D. Bolintineanu la studii, în capitala Franței. Dincolo de rigoarea reclamată de exactitatea istorico-literară, precizarea acestei date oferă posibilitatea de a cunoaște atmosfera în care s-a aflat tînărul poet român la College de France, ce cursuri a audiat, ce influență au exercitat asupra sa agitațiile revoluționare din jurul iluștrilor profesori Jules Michelet, Edgar Quinet și Adam Mickiewicz, din anii 1845—1847, activitatea depusă în

cadru Societății Studenților Români din Paris etc, toate acestea constituind cea mai importantă perioadă din existența poetului înainte de 1848, perioada adevăratei sale formări spirituale și morale.

Bizar este că această dată a fost vehiculată confuz încă din timpul vieții lui D. Bolintineanu, chiar de către unii din contemporanii săi apropiați, comentatorii și biografii ulteriori preluând-o cu aceeași incertitudine. În *Biografia oamenilor mari scrisă de un om mic* (Paris, 1859, p. 37), I. G. Valentineanu afirmă, pentru prima dată, că D. Bolintineanu a plecat în Franța, în vederea completării studiilor, în anul 1847. Aceeași dată este susținută apoi de Aroin Pumnul în *Lepturariu rumânesc* (tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 406) și de Iosif Vulcan în *Panteonul român, portretele și biografiile celebrităților române* (Pesta, 1869, p. 97), iar după moartea lui D. Bolintineanu, de către Vasile Gr. Popu, în *Conspect asupra literaturii române și literațiilor ei de la început și până astăzi în ordine cronologică* (București, Tipografia Alessandru A. Greceseu, 1875, p. 124), de George Popescu în cea dintâi prezentare monografică a poetului, *Dimitriu Bolintineanu, viața și operele sale* (București, Noua tipografie a laboratorilor români, 1876, p. 6), de G. Sion în prefața ediției de *Poezii* de D. Bolintineanu (București, Socec, 1877, p. VII), precum și de Ioan Lăzăriciu în *Istoria literaturii române* (ediția a II-a, Sibiu, W. Krafft, 1892, p. 133).

O opinie cu totul izolată a făcut N. Petrașcu, în monografia *Dimitrie Bolintineanu* (București, „Bucovina”, 1932, p. 15), afirmând, iarăși fără nici o probă, că poetul a plecat la Paris în 1844.

Cei mai mulți biografi și exegeți ai lui Dimitrie Bolintineanu au indicat însă anul 1845. Această dată a fost pusă în circulație de Anghel Demetrescu, în studiul *Dimitrie Bolintineanu*, publicat în *Analele literare*, an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 67. Comentariile mai recente consimt că anul plecării poetului la Paris ar fi tot 1845.

Anghel Demetrescu susținea că anul 1845 „rezultă în modul cel mai neîndoios” din poezia lui D. Bolintineanu *Un june român mort în Paris*, datată în acest an în ediția din 1855, îngrijită de G* Sion.

Confruntările de date pe care le-am întreprins ne-au condus însă la concluzia că D. Bolintineanu a plecat la Paris nu în 1847, nici în 1844 și nici în 1845, ci în anul 1846. Mai întâi

e de precizat că datarea poeziei *Un june român mort în Paris* cu anul 1845 aparține exclusiv fanteziei lui G. Sion. Peste zece ani, când poetul își editează, sub directa sa supraveghere, ediția *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865), în notele finale redactate de el însuși precizează: „Autorul acestor poezii, expuls din țara sa în anul 1848, compromis în mișcarea politică de atunci, se duse în Transilvania, apoi la Constantinopol, de unde înainta la Paris, spre a-și urma studiile începute acolo în 1846 și întrerupte de revoluțiunea din februarie”.

Convingerea că D. Bolintineanu a plecat la Paris în 1846 se bazează pe următorul argument, furnizat în mod real de poezia *Un tânăr român murind în străinătate*. Apărută în *Curierul român* din 9 noiembrie 1846, după cum am menționat mai sus, poezia era însoțită de următoarea notă a lui P. Teulescu, în care se arăta că tânărul român decedat la Paris era „-Mihail Goga, elev trimis în anul 1840 cu cheltuiala școalelor ca să studieze la Berlin științele naturale. După ce a urmat aci cu destul succes, în anul trecut merse la facultățile Parisului și la aprilie 1846 a murit. Poetul Bolintineanu a voit cu atât mai mult să cînte memoria acestui june, cu cât geniul său promitea un tezaur de inteligență.” Data morții și înmormântării lui Mihail Goga, la Paris, este atestată și de C. A. Rosetti, în *Note intime*, în ziua de 18/30 aprilie 1846 (*Note intime* 1844—1859. Adnotate și publicate de Vintilă C. A. Rosetti, București, Tipografia lucrătorilor asociați, voi. I, 1902, p. 115). Deci, D. Bolintineanu nu putea să scrie poezia în 1845, cum o datase G. Sion, pentru motivul foarte clar că Mihail Goga a murit la Paris în aprilie 1846.

În sprijinul datei de 1846 concură și alte elemente documentare și istorico-literare indubitabile. Astfel, poezia lui D. Bolintineanu *O noapte pe malul Dunării*, apărută în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. IX, nr. 47, 18 noiembrie 1846, p. 376, era însoțită de o altă notă lămuritoare a lui P. Teulescu, în care se spunea: „Sunt câteva luni de când junele poet Bolintineanu, abandonat la amorul studiului, s-a dus ca să-și orneze geniul cu roze din facultățile de instrucție ale Parisului...” Deci, în noiembrie 1846, P. Teulescu informa că de la plecarea lui D. Bolintineanu la Paris trecuseră doar „câteva luni”. La 19 februarie 1846, Asociația pentru înaintarea literaturii românești ține, în București, o ședință în care alege încă opt membri noi. Procesul-verbal al acestei ședințe, aflat în manuscris la Biblioteca Aca-

demiei (ms. rom. 4633, f. 4), poartă și semnătura autografă a lui D. Bolintineanu, ceea ce demonstrează fără nici un dubiu că, la 19 februarie 1846, el încă se afla la București. În *Subscriptia Asociației literare pe anul ul 2-lea, de la 1 martie 1846 și puiă la 1 martie 1847*, reprodusă în colecția de documente *Anul 1848 în Principatele Române* (București, Carol Gobl, 1902, tom. I, p. 58), D. Bolintineanu nu mai figurează printre cotizanți. Iar în *Lista de subscriptorii Societății Studenților Români din Paris*, reprodusă de asemenea în colecția de documente *Anul 1848 în Principatele Române* (tom. I, p. 82), în care se menționează cât a cotizat lunar fiecare membru al Societății, începînd din decembrie 1845 și pînă în februarie 1848, D. Bolintineanu apare pentru prima dată în luna august 1846.

Așadar, în baza argumentelor de mai sus, putem conchide că D. Bolintineanu a plecat la Paris în anul 1846, în intervalul de timp dintre 19 februarie, cînd încă se afla la București și semna procesul-verbal amintit, și aprilie 1846, cînd scrie, la moartea lui Mihail Goga, poezia *Un tînăr român murind în străinătate*.

PROSCRISUL

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847) și reluată în edițiile din 1855 și 1865.

Aron Pumnul a reprodus-o în *Lepturariu rumânesc*, tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 410.

ELEGIE

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 20, 17 mai 1852, p. 80. Inclusă apoi în edițiile din 1855 și 1865.

ELEGIE LA O TÎNĂRĂ FATĂ

Publicată în *Propășirea*, sui. I, nr. 2, 16 ianuarie 1844, p. 16, cu titlul *La o vergură*. Inclusă mai întîi în *Colecție din poeziile*

domnului D. Bolintineanu (1847), apoi în edițiile din 1855 și 1865. A fost pusă pe muzică de I. Valerian și publicată în *Dorul, culegere de cînturi naționale și populare*, ediția a IV-a, București, Librăria Bălăceanu & Wartha, 1862, p. 46.

DEȘERTUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

MORȚII

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

FIECIOARA

Publicată în *Propășirea*, an. I, nr. 7, 20 februarie 1844, p. 56, cu titlul *Vergura*, semnată Tachi Bolintineanu. Inclusă mai întîi în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), cu titlul *Fecioara (Elegie)*, de unde a fost reprodusă în *Jurnal de Galatz*, an. I, 1850, p. 392, și în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 23, 7 iunie 1852, p. 92. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865.

O CUGETARE

Apărută în *Melodii române* (1858) și reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

O PATIMĂ

Publicată în *Curierul român*, an. XVIII, nr. 68, 24 august 1846, p. 270, cu titlul *Cîntec*. Inclusă în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847)* cu titlul *O patimă*, și apoi în edițiile din 1855 și 1865.

CÎNTEC

Apărută¹ în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 47—48, 13 decembrie 1852, p. 196. Inclusă apoi în edițiile din 1855 și 1865.

Poezia, observa I. Negoșescu, „se remarcă prin simplitatea destul de neobișnuită la Bolintineanu și sună delicat, în planul sentimentului, deschizînd cerul meridional și odată cu el zările luminii macedonskiene” (*Bolintineanu și sonurile poeziei moderne*, în *Scriptori moderni*, București, Editura pentru literatură, 1966, p. 17).

MUMA TÎNARA

Apărută în *Melodii române* (1858) și reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

INVOCAȚIE

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847). De aici a fost reprodusă în *Bucovina*, an. II. nr. 15, 18 mai 1849, p. 69, însoțită de următoarea notă din partea redacției: „Extras din poeziile D. Bolintineanu, tipărite în București, 1847. Talentul românului poet, ale lui însemnate merite pentru renașterea poeziei naționale, nu mai puțin și luminatul patriotism ce avu prilej a desfășura în încunjurările în care patria sa se află în anul trecut, ne pune îndatorire a înfățișa publicului pentru de cînd în cînd citiva din produsele ce onoară geniul pomenitului poet, așa precum am făcut-o și în no. 12 a foei noastre.” în nr. 12 se reproduseseră poezia *O fată tînără pe patul morții*.

în ediția din 1855 a fost inclusă cu titlul *Invocare*. La reluarea ei în ediția din 1865 i s-a restabilit titlul *Invocație*.

CÎNTICE ȘI SĂRUTĂRI

Publicată în *Curierul român*, n. XVIII, nr. 98, 31 decembrie 1846, p. 392. Inclusă mai întîi în *Colecție din poeziile domnului*

D. Bolintineanu (1847), de unde a fost reprodusă în *Jurnal de Galatz*, an. I, 1850, p. 397. Reluată în edițiile din 1855 și 1865.

LA O RONDURELĂ

Publicată în *România viitoare* (Paris), an. I, 1850, p. 63, cu titlul *La o pasere trecătoare*. Reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XIII, nr. 19, 4 decembrie 1850, p. 152, cu același titlu. În *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) a fost inclusă cu titlul *La o rîndunică*. Reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865) cu titlul modificat *La o rondurelă*.

Poezia a fost compusă la Paris, unde poetul se afla în prima perioadă a exilului de după revoluția din 1848. Inițial se intitula *La o pasere de pasagiu*, cum atestă manuscrisul păstrat în Biblioteca Academiei R. S.R. (ms. rom. 3349, f. 85). La 9 octombrie 1850 o expedia, alături de poeziile *Sărbătoarea exilatului*, *De ce sunt tăcut și Răsura (Roza)*, lui A. Hurmuzaki, pentru gazeta *Bucovina*, împreună cu această scrisoare: „Domnul meu, După făgăduiala ce v-am dat de a vă trimite cînd și cînd cite o poezie spre a o tipări în gazeta domniilor-voastre [...], am onoarea a vă saluta, trimițîndu-vă totdeodată aceste neînsemnătoare versuri. Ele n-au alt merit decît că vin din inima întristată a unui român.”

În această perioadă are loc pregătirea revistei *România viitoare*, al cărei prim număr apare, la Paris, în noiembrie 1850, sub conducerea și îndrumarea directă a lui N. Bălcescu. Dar, încă de la începutul anului, D. Bolintineanu intenționa să scoată și el o publicație. La 10 ianuarie 1850, poetul îl informa pe Ion Ghica: „Eu aș fi început jurnalul, dar n-am bani. Catargiul mi-a scris că M-me Roznovano are de gînd să-mi trimită 600 fr. pentru acest jurnal; dacă se va ține de vorbă, voi începe lucrul” (Biblioteca Academiei R.S.R., coresp. inv. 80305). Cunoscînd și preocuparea lui N. Bălcescu de a edita un organ al emigrației, Ion Ghica nu era de părere de a se diviza forțele în două publicații diferite. De aceea, la 24 septembrie 1850, îi scria lui N. Bălcescu: „De ce nu te înțelegi cu Bolintineanu, ca să nu se facă decît un jurnal, iar nu două?” (cf. N. Cartoian: *Scrisori inedite de la N. Bălcescu și Ion Ghica*, București, Cooperația, 1913,

p. 45). Poetul rămîne însă constant în intenția sa. Poate așa se explică de ce proclamația *Popolului român*, din fruntea primului număr al *României viitoare*, scrisă de N. Bălcescu, nu e semnată și de Dimitrie Bolintineanu. Cu toate acestea, poetul nu putea rămîne străin de spiritul acestei proclamații, în care se spunea : „Doi ani trecură de cînd, printr-o trădare mișească, smulși din staul popolului, lipsiți de dulcea căldură a soarelui patriei, zăcem, suferind pe pămîntul strein, pe pămîntul exilului. Dar niciodată inima noastră nu se simte mai dureros frămîntată decît în minutele acelea, cînd imaginația pe aripile sale ne strămută în mijlocul aceluiași popor mare și bun, pe oare l-am iubit, căruia am slujit cu credință și de la care, o mărturisim cu mîndrie, c-am priimit dovezi netăgăduite de dragoste, căci sprijinul și ajutorul lui nu ne-au lipsit, oricînd în lucrările, în întreprinderile noastre a socotit că vede un semn de rîvna noastră pentru binele obștesc ; niciodată, zicem, inima noastră noi sîngerează mai mult decît cînd în fiecare suflare a vîntului ce trece peste Carpații noștri și ajunge pînă la noi, auzim un suspin, un răcnet al suferințelor țării... Fraților români! Niciodată încrederea în viitorul României, una, mare și nedespărțită, nu a ieșit din inima noastră.”

Că Dimitrie Bolintineanu nu a rămas străin de spiritul proclamației și nu s-a detașat de eforturile compatrioților săi o demonstrează faptul că, în *România viitoare*, el e prezent cu poezia *La o pasere trecătoare*, intitulată mai tîrziu *La o rondurelă*.

Poezia a fost inclusă de Henry Stanley în *Rouman Anthology*, apărută la Hertfort, în 1856 (vezi nota la poezia *Dilubam* din ciclul *Florile Bosforului*).

ZIUA BUNĂ LA ȚARĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

TIMPUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA ȘTEFAN GOLESCU

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Ștefan Golescu a jucat un rol hotărîtor în trimiterea lui D. Bolintineanu la studii, în capitala Franței. Versiunea de circumstanță lansată la plecarea tînarului poet la Paris era aceea a unei burse de studii oferită de Asociația literară. În realitate, trimiterea lui D. Bolintineanu la Paris s-a datorat inițiativei laudabile a lui Ștefan Golescu și A. C. Golescu-Albu, care s-au străduit să realizeze o subscripție colectivă, pu condiția ca beneficiarul să nu afle cine au fost generoșii săi protectori. Abia mai tîrziu a devenit cunoscut acest lucru, însuși D. Bolintineanu menționînd, în notele finale ale ediției din 1865, că a plecat la studii prin contribuția lui Ștefan Golescu și A. C. Golescu-Albu, „cu condițiune ca autorul să nu știe niciodată cine au fost suscriptorii”. Aceeași precizare este făcută, aproape identic, și într-un articol publicat în *Albina Pindului*, an. I, nr. 4, 1 august 1868, p. 85.

Demersurile făcute pentru obținerea unei sume satisfăcătoare, care să asigure existența tînarului poet la Paris, ne-au devenit cunoscute, în bună măsură, dintr-o scrisoare a lui A. C. Golescu-Albu către Ștefan Golescu. Din ea rezultă că cei doi Golești se preocupau în egală măsură și de un alt tînar de talent, viitorul pictor I. D. Negulici (participant la revoluția din 1848 și mort în exil, la Constantinopol, în 1851), în strădania acestuia de a edita un *Magazin pittoresc*, după modelul periodiceului ilustrat *Le Magazin pittoresque*, scos de Edouard Charton, în 1833. Reproducem un pasaj edificator din scrisoarea lui A. C. Golescu-Albu către Ștefan Golescu : „Le prince Ghyka (et cela s'adresse à Nicolas) c'est engage en ce qui touche Bolintineano pour la somme de 50 ducats par an et cela pendant trois annees. Voici, Nicolas, ses propres paroles : «Venez voir par vous-memes, tenez, je viens de noter dans mon porte-feuille 50 ducats par an pour le compte de Bolintineano, afin qu'il puisse faire ses etudes à Paris, et 50 autres ducats pour Negoulith pour l'aider dans son entreprise du *Magasin pittoresque* ; je lui en parlerai dans ma premiere lettre que je lui ecrirai. Faites en autant...: Voilà dome 50 ducats de bien sur. Philippesco (Xulpoi) c'est aussi engage de l'aider; de combien, il ne nous en a rien dit, mais

il nous a promis de signer une somme respectable [...]. Barkanesco m'a promis à Saizon de souscrire pour la somme de 12 ducats par an ; je crois qu'en éveillant et flattant un petit peu son amour-propre tu parviendras facilement à lui arracher le mombre rond de 20 ducats ; essaie toutefois. [...] Enfim Ottetelechano s'engage, de plus, de faire la proposition à son ami Michalesco et m'assure d'avance du succes. En leur disant doine que Bolintineano m'a rien à esperer de ce c6te-lâ, qu'il a tente cette voie sans le moindre succes et que maintenant toute la reussite de cette bonne oeuvre dependait d'eux suivant qu'ils debourseraient ou non cette somme, je crois que tu parviendras facilement à les determiner au sacrifice annuel de 80 ducats. De la sorte, Bolintineano aura 220 ducats par an ; c'est tout ce qu'il lui faut, avec de l'economie et de l'ordre" (cf. George Fotino : *Din vremea renaşterii naşionale a Ţării Româneşti*, Bucureşti, Imprimeria naşională, 1939, voi. II, p. 123).

Se pare) că, la Paris, gloria de poet cu care D. Bolintineanu începuse să se aureoleze l-a sustras, la un moment dat, de la preocupările de studiu, împingându-l chiar la o viaţă de boem. Desigur, acest fapt nu era de natură să-i mulţumească pe protectorii săi. Da 12/24 septembrie 1847, Nicolae C. Golescu îi scria, din Viena, lui Ştefan Golescu : „Tous ceux de mes connaissances qui sont revenus de Paris me disent que ces Mrs. les valaques ne font rien, excepte deux ou trois. Bolintineano est du nombre de ceux qui ne travaillent pas. Il s'amuse à courir dans les rues et à jouer aux cartes chez Mitika Ghyka, ou la plupart de ces messieurs se rassemblent" (cf. George Fotino : *op. cit.*, p. 164). Muştrat, probabil, de susţinătorii săi, D. Bolintineanu îşi revizuieste atitudinea, schimbându-se în bine. După cîtva timp, Al. G. Golescu-Arăpila îi scria, din Paris, lui Ştefan Golescu, informîndu-l cu satisfacţie : „Je t'envole ici la lettre de Bolintineano ; il a beaucoup change en bien" (cf. George Fotino : *op. cit.*, p. 170).

Nu peste mult timp, Ştefan Golescu şi A. C. Golescu-Albu îl vor simţi pe D. Bolintineanu alături de ei, în timpul revoluţiei din 1848, vor împărţi împreună pîinea amară a exilului, iar apoi, după înfăptuirea Unirii, în guvernul prezidat de Ştefan Golescu va intra şi cel ce se bucurase de generoasa lui solicitudine.

LA CONSTANTIN NEGRI

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia II, 30 mai 1851, p. 1. Inclusă în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

MIREASA MORMÎNTULUI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UNORB

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN AMIC SĂRAC

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN MARTIR

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN SCHELET

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA FLORI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UITARE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA ROMÂNI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și i inedite* (1865).

LA PIRAMIDE

Apărută mai întii în cadrul relatărilor din volumul *Călătorii în Palestina și Egipt*, Iași, Tipografia „Buciumului român”, 1856.. Reluată apoi, ca poezie de sine stătătoare, în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865). ↗

Șt. Cazimir a stabilit o filiație directă între *La piramide* a lui D. Bolintineanu și *Memento mori* de M. Eminescu : „Meditație pe tema «fortuna labilis», compunerea lui Bolintineanu evocă succesiv pe cuceritorii Egiptului — Cambise, Alexandru cel Mare, «ordiile păgîne», — partea finală fiind dedicată lui Napoleon : «Orice putere, suflet, și viață, și tărie, / Voință, libertate; adîncă energie, *I O zi într-un om singur, unic s-au concentrat*» (s.n.K După cum se știe, Eminescu va încheia și el «panorama deșertăciunilor» prin evocarea lui Napoleon : «Dar puteri neliniștite, ce trăiesc în adîncime, / Ar vrea țărml să-l evada, să înece cu mărime / Lumea. *Ele se concentra în suflarea unui om*» (s.n.)" *Bolintineanu și Eminescu, în România literară*, an.' V, nr. 32, 3 august 1972, p. 15).

LA ȚARĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA ROMÂNIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA PIZMĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA UN AVUT

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA UNIRE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA UN POET

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite*** (1865).

LA AVERE

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite*** (1865).

LA CILIA

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite*** (1865).

CLAVECINUL

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite*** (1865).

LA BĂILE CLEOPATREI

Apărută în cadrul relatărilor din volumul *Călătorii în Palestina și Egipt*, Iași, Tipografia „Buciumul român”, 1856. Inclusă ca poezie independentă în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

Poezia lui D. Bolintineanu, axată pe motivul „fortuna labilis” sîu „vanitas vanitatum et omnia vanitas”, se încadrează în sfera meditației romantice în fața ruinelor, inaugurată de Volney prin celebrul volum *Les Ruines au Meditations sur la revolution des empires*, apărut la Geneva, în 1791, cu largi ecouri în literatura europeană. În literatura română, tema ruinelor a fost ilustrată prin *Ruinurile Tîrgoviștei* de Vasile, Cârlova, *Adio. La Tîrgoviște* de Grigore Alexandrescu, *O noapte pe ruinele Tîrgoviștei* de Ion Heliade Rădulescu, *Ruinele cetății Neamțu* de Al. Hrisoverghi, *O noapte pe ruinele cetății Neamțu* de M. Cuciuran, *Meditație pe ruinele cetății Neamțul*, în proză, de N. Istrati, *O noapte pe ruinele Severinului* de G. Miculescu, *Turris Vestae* de G. Baronzî, *O noapte pe ruinele Tîrgoviștei*, „tablou într-un act cu versuri”, de Petru Grădișteanu, *O noapte pe ruinele Sucevei* de Romuius Scriban etc. (cf. Antoaneta Macovei : *Motivul ruinelor în lirica românească din prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, secțiunea III, literatură, tom. XV, 1969 ; Mihai Vornicu : *Despre poezia ruinelor*, în volumul colectiv *Structuri tematice și retorico-stilistice în romantismul românesc (1830—1870)*, București, Editura Academiei R.S.R., 1976, p. 31 și urm.).

D. Bolintineanu a scris și o viață romanțată, *Cleopatra, regina Egiptului*, București, Tipografia C. A. Rosetti, 1870.

ODĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

O UMBRĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

UN REGRES

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA...
(CE DISTANȚĂ INF;INITĂ !...)

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA...
(CÎND O FLOARE ÎN DURERE...)

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

FECIOARA DIMINEȚII

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

LA O NĂLUCIRE IUBITĂ

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852). Reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) și *Poezii de D. Bolintineanu atât cunoscute cât și inedite* (1865).

Poezia s-a bucurat de aprecieri elogioase. Aron Densușianu scria entuziast : „Idea atât de simplă față cu pierderea cea mai mare, căci ea era «îngerul vieții», desfășurată atât de scurt și atât de rotund, făcu strălucirea acestui diamant” (*Poeziile lui D. Bolintineanu*, în *Cercetări literare*, partea II, Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1887, p. 298). Chiar și N. Iorga, atât de sever cu lirica lui D. Bolintineanu, recunoaște că poezia conține „versuri pline de o cinstită și curată evlavie” (*Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, voi. III, Vălenii de Munte, „Neamul românesc”, 1909, p. 38).

LA ZIUA ANIVERSALĂ

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852). Reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) și *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Poezia constituie elementul istorico-literar fundamental cu care putem preciza anul nașterii lui D. Bolintineanu, incert și controversat pînă acum.

Încă din timpul vieții poetului s-a propus ca dată a nașterii sale anul 1826. Cea dintîi mențiune a acestui an o întîlnim în lucrarea lui I. G. Valentinianu, *Biografia oamenilor mari de un om mic* (Paris, 1859, p. 37). De la acesta au preluat-o Aron Pumnul, în *Lepturarii rumânesc* (tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 406), și Iosif Vulcan, în *Panteonul român, portretele și biografiile celebriților române* (Pesta, 1869, p. 99).

După moartea lui D. Bolintineanu, anul 1826 a fost susținut, în continuare, de Vasile Gr. Popu, în *Conspect asupra literaturii române și literaturii ei de la început și pînă astăzi în ordine cronologică* (București, Tipografia Alecsandru A. Grecescu, 1875, voi. I, p. 124), de George Popescu, în *Dimitriu Bolintineanu, viața și operele sale* (București, Noua tipografie a laboratorilor români, 1876, p. 3), apoi de I. Nădejde, în *Istoria limbii și literaturii române* (Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1886, p. 465), de Ioan Lăzăriciu, în *Istoria literaturii române* (ed. II, Sibiu, W. Krafft, 1892, p. 133).

O singură dată a fost propus anul 1823, și anume de către P. Chițiu, în *Dimitrie Bolintineanu* (Craiova, Tipo-litografia națională Ralian și Ignat Samitca, 1886, p. 9), cu precizarea că această dată i-a fost comunicată de vărul poetului, I. Bolintineanu.

Pentru anul 1824 a pledat Ion Roman, în biografia romanțată *Dimitrie Bolintineanu*, apărută în 1962.

Data care a fost oarecum oficializată în istoria literaturii române este anul 1819. Această dată a fost pusă în circulație de Anghel Demetrescu, în studiul *Dimitrie Bolintineanu*, publicat în *Analele literare*, an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 69. De atunci încoace, aproape toți cei ce au scris despre Dimitrie Bolintineanu, inclusiv principalii săi exegeți, consimt că anul nașterii poetului este 1819. În studiul *D. Bolintineanu*, apărut în *Steaua*, nr. 11 și 12, noiembrie și decembrie 1958, și nr. 3, martie 1959,

care reprezintă forma revizuită și completată a capitolului respectiv din *Istoria literaturii române*, G. Călinescu admite tot anul 1819.

După părerea noastră, nici una din datele enumerate mai sus nu este cea reală. Convingerea noastră e că Dimitrie Bolintineanu s-a născut în 1825.

În lipsa unui act oficial, trebuie să luăm în considerare în primul rînd propriile mărturii ale scriitorului. Astfel, într-o scrisoare adresată lui G. Sion, la 6 iunie 1856, D. Bolintineanu preciza: „Află că sunt de treizeci și unu de ani și trei luni și jumătate” (cf. N. Cartoian : *D. Bolintineanu. Scrisori din exil*, în *Neamul românesc literar*, an. I, nr. 6, 1 iunie 1909, p. 471). Printr-un calcul aritmetic se poate deduce așadar că autorul *Legendelor istorice* s-a născut în anul 1825, prin luna februarie. Această dată este însă contrazisă de poet în ziarul său *Dimbovița*, an, II, nr. 2, 21 octombrie 1859, p. 6, în care întîlnim notița următoare: „Redactorul nu s-a schimbat, este tot cel vechi, D. Bolintineanu, din satul Bolintinul din Vale, de ani 35, de lege creștină ortodoxă...” Din această notiță ar rezulta că poetul s-a născut în 1824. Dacă ne bazăm însă pe declarația din scrisoarea către G. Sion, din care reiese că s-a născut în 1825, prin februarie, înseamnă că în octombrie 1859, cînd publica notița din *Dimbovița*, D. Bolintineanu era în vîrstă de 34 de ani și 8 luni, ceea ce l-a determinat, probabil, să nu mai acorde atenție unei diferențe de 4 luni și să declare cifra rotundă de 35 de ani.

Propunînd ca dată a nașterii anul 1819, Anghel Demetrescu se baza pe următorul argument. În volumul *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*, apărut sub îngrijirea lui G. Sion, în 1855, în timp ce poetul era în exil, se află poezia *La ziua aniversală*, datată 1845, care începe cu aceste două versuri :

Douăzeci și șase astăzi au bătut
Ani ai vieții mele ce-n dar au trecut.

Anghel Demetrescu scădea 26 din 1845 și conchidea că D. Bolintineanu s-a născut în 1819. După opinia noastră și potrivit unor noi fapte de istorie literară pe care le vom expune mai jos, G. Sion a datat poezia *La ziua aniversată* cu anul 1845 în mod eronat.

Adevărul este că poezia *La ziua aniversată*, în care D. Bolintineanu își preciza vîrsta de 26 ani, a fost scrisă la Paris, în

timpul exilului, în 1851. De aici rezultă iarăși printr-un calcul aritmetic,, că poetul s-a născut în 1825, dată ce corespunde și declarației din scrisoarea ce o va adresa, câțiva ani mai târziu, la 6 iunie 1856, lui G. Sion. Din manuscrisul 3349, f. 85, aflat azi în Biblioteca Academiei R.S.R., constatăm că, la 9 octombrie 1850, din Paris, D. Bolintineanu îi trimite lui A. Hurmuzaki, pentru gazeta *Bucovina*, poeziile *La o pasere de pasagiu*, *Sărbătoarea exilatului*, *De ce sunt tăcut* și *Răsura*, însoțite de o scrisoare. Ceea ce ine reține atenția cu deosebire este poezia *Sărbătoarea exilatului*, din care cităm :

Zi aniversală, te salut în chin,
Te salut în lacrimi p-ăst pământ strein !
Astăzi la mea masă nimeni mu s-adună,
Harpa este moartă, cupa nu mai sună.
Oaspeții cei veseli poate nu mai sînt,
Pe a lor țarină sufl-al iernii vînt,
Casa mea se surpă, cade în tăcere,
Poarta-i pe țîțîne geme cu durere,
Paserile nopții pe-nvelișu-i cînt,
Iarba crește verde pe coperămînt.
Cinele ce latră acolo cu teamă
în tăcerea nopții în deșert mă cheamă !
Cînd se va întoarce tînăru-i stăpîn,
Nu-l va recunoaște, căci va fi bătrîn,
Căci exilul stinge mîndra tinerețe...
Zi aniversală — tu mă afli-n chin,
în exil și-n lacrimi, pe pământ strein.

Poezia *Sărbătoarea exilatului* este însă reluată, sub o formă mult modificată, dar și cu unele versuri transpuse identic, peste un an de zile, în 1851, în poezia cu titlul *La ziua aniversală*, în care poetul își precizează etatea de 26 de ani :

Douăzeci și șasei astăzi au bătut
Ani ai vieții mele ce-n dar au trecut !
Zi aniversală ! Zi de bucurie
Ce-așteptam atîta într-a mea junie î
Ce-mi vestești tu oare pe acest pământ,
Dulce fericire sau al meu mormînt ?
Cînd veneai odată, zi de bucurie,
Cîte dulci dorințe n-adeuceai tu mie l

Cîte mîni iubite mîna-mi nu strîngea !
Cupa unui frate cupa mea lovea ;
Ochii unei mume, plini de lăcrămioare,
Mă cătau pe mine ca pe-o dulce/ floare !
Astăzi eu sînt singur, pe strein pământ ;
Maica mea iubită doarme în mormînt ;
Oaspeții în preajmă-mi nu se mai adun ;
Cupele, la masa-mi, vai ! nu mai răsun !
Casa părintească cade la pământ ;
Iarba verde crește pe coperămînt ;
Paserea de noapte geme fără seamă ;
Cinele, în lanțuri, cînd și cînd mă cheamă ;
Cînd se va întoarce tînăru-i stăpîn,
Nu-l va mai cunoaște, căci va fi bătrîn.
Cînd se va întoarce-n casa părintească,
Ochii săi în lacrimi or să se topească !
Zi aniversală, ce-mi aduci tu mie,
Lacrimi și mormîntul ? dulce bucuriei ?
Dulce bucurie ? o, deșert cuvînt !..

Poezia *La ziua aniversală* a fost scrisă în 1851. La 6 octombrie 1851 D. Bolintineanu o expedia, din Paris, lui Vasile Alecsandri, împreună cu alte poezii și cu o scrisoare explicativă. Scrisoarea lui D. Bolintineanu către V. Alecsandri, precum și manuscrisul autograf al poeziei *La ziua aniversală* se află în Biblioteca Academiei R.S.R., la cota Ms. rom. 235, f. 118, f. 133.

Să recapitulăm. La 9 octombrie 1850 D. Bolintineanu îi trimite lui A. Hurmuzaki poezia *Sărbătoarea exilatului*. Peste un an, la 6 octombrie 1851, îi expediază lui V. Alecsandri poezia *La ziua aniversală*, în care reia motivul și unele versuri din *Sărbătoarea exilatului*. Așadar, poezia *La ziua aniversală* nu a fost scrisă în 1845, cum credeau G. Sion și Anghel Demetrescu, ci în 1851. Dacă ar fi fost scrisă în 1845, cînd poetul nici nu plecase la Paris, pentru studii, ar fi introdus-o, neapărat, în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu*, volum apărut în 1847 și cuprinzînd întreaga sa producție poetică de pînă atunci. Din precizarea, în primele două versuri ale acestei poezii, scrisă în 1851, că aniversează vîrsta de 26 de ani, rezultă că D. Bolintineanu s-a născut în anul 1825.

DIVERSE

Ultimul ciclu al ediției de **Poezii de D. Bolintineanu atît «cunoscute cît și inedite**, din 1865, cuprinde, după cum se indică și în titlu, poezii cu o tematică variată.

PORTRETUL EI

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

SINGUR

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

LA DUMNEZEU

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

MIHAI ȘI CĂLĂUL

Apărută în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855) și reluată în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

HOȚII

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

ZIUA ONOMASTICĂ

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

VIAȚA

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

LA DREPTUL CELUI MAI TARE

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

LA ISUS PE CRUCE

Apărută în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

PANDURUL BĂTRÎN

Apărută în **Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu** (1847) și reluată în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

IELELE

Apărută în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855) și reluată în **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute, cît și inedite** (1865).

COPILUL

Apărută în **Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu** (1847), de unde a fost reprodusă în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. XVI, nr. 25, 24 iunie 1853, p. 192. Reluată apoi în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855) și **Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite** (1865).

CÎNTEC NAȚIONAL

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an, XV, nr. 27, 5 iulie 1852, p. 10Ș. Reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

CÎNTEC

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847) și reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

PLOPUL

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an, XVI, nr. 24, 17 iunie 1853, p. 180. Reluată apoi în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) și *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LĂUTARUL

Publicată în *Calendar istoric și literar pe 1859*, p. 155. Inclusă în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Ion Roman e de părere că, în această poezie, „Bolintineanu repovestește, fără vreun efort de românizare a cadrului, *Blestemul bardului* de Uhland” (*Ecouri goetheene în cultura română*, București, Editura Mimerva, 1980, p. 55).

LA O DAMĂ ROMÂNĂ

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia I, 15 aprilie 1851, p. 3. Inclusă în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) și reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Șerban Cioculescu observa că „satira nu-i prilejuiește poetului decît o norocoasă prevestire a timbrului eminescian” (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu : *Istoria literaturii române moderne*, București, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 107).

DIN ALTE VOLUME

COLECȚIE DIN POEZIILE DOMNULUI D. BOLINTINEANUL

1847

În timp ce D. Bolintineanu se afla la Paris, pentru studii, apare primul său volum, *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu*. Tipărite cîl fondurile Asociației literare, București, în tipografia lui C. A. Rosetti & Vinterhalder, 1847.

La începutul anului 1845, Societatea literară se transformase în Asociația literară a României, cunoscută în epocă și sub denumirea prescurtată Asociația literară. La această transformare, dirijată de N. Bălcescu, a contribuit și D. Bolintineanu. Procesul-verbal de constituire, din 14 februarie 1845, aflat astăzi în Biblioteca Academiei R.S.R., la cota ms. rom. 4633, f. 20', este redactat de N. Bălcescu și semnat de D. Bolintineanu, Ion Ghica, A. T. Laurian, I. Voinescu II, A. G. Golescu, D. Brătianu, C. A. Rosetti, I. E. Florescu, Cezar Boliac, Ștefan Golescu, C. S. Filipescu. Scopul principal al Asociației literare era promovarea literaturii naționale și răspîndirea ei pe întreg teritoriul locuit de români. În primul articol din statut se prevedea : „Se întocmește în București o societate sub numirea de *Asociație pentru înaintarea literaturii*, al cărui scop va fi răspîndirea cunoștințelor și mai cu osebire a celor elementare, înaintarea literaturii curat zise și încurajarea autorilor și traducătorilor cărților care ar contribui la aceasta. Iar mijloacele ei pentru împlinirea acestui scop vor fi : înlesnirea tipăririi cărților, vînzarea lor cu prețul cel mai scăzut și încurajarea autorilor sau traducătorilor” (cf. Vintilă C. A. Rosetti : *Societatea literară din 1845—1848*, în *Românul literar*, seria II-a, nr. 7, 21 martie 1893, p. 196).

în cadrul Asociației literare, cel ce s-a ocupat îndeaproape de tipărirea primului volum al lui D. Bolintineanu a fost Ion Ghica. Din Paris, la 22 mai 1847, poetul îi scria acestuia : „Mulțămesc de câte faci pentru primirea și tipărirea poeziilor mele de către comitet” (Biblioteca Academiei R.S.R., cores. inv. 80301).

Volumul se deschidea cu următoarea *Prefață* :

„Iată p colecție de poezii, tot ce am făcut într-o vîrstă încă tînără, încă copil, ca să zic așa ; inspirații tinere și melancolice ; dar puțin solide, și încă mai puțin a fi privite ca niște opere de care avem trebuință într-acest timp, cînd naționalitatea română se deșteaptă ca o auroră după o lungă noapte ; — inspirații, zic, ale copilăriei la care acum țiiu foarte puțin și pe care nu le-aș fi retprodus fără îndemnul prietenilor mei. De aceea orice critică ar fi de prisos.” Referindu-se la această ușoară și, în fond, scuzabilă falsă modestie, frecventă la scriitorii tineri tentați să capteze bunăvoința cititorilor și a criticii, Șerban Cioculescu observa că „precauția era de prisos, deoarece culegerea îl reprezenta, la cea dată, în mai toate laturile lui” (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu : *Istoria literaturii romane moderne*, București, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 100). Într-adevăr, primul volum de versuri al lui D. Bolintineanu ilustrează toate direcțiile pe care va evolua lirica sa, reprezentând în egală măsură elegia, cîntecul și „plîngerea”, balada fantastică, basmul versificat, legenda istorică și cîntecul patriotic. „Apariția în 1847 a *Colecției din poeziile domnului D. Bolintineanu*, volumul său de debut, — subliniază Cornel Regman —, constituie o dată importantă în literatura epocii, iar pentru istoria literaturii (noastre, momentul afirmării viguroase a unui scriitor care va exercita de-acum înainte o influență pozitivă asupra opiniei publice de la noi și asupra scriitorilor și artiștilor vremii. Și desigur că elementul nou, inovator îl formează în volumul acesta (precum și în celelalte două oe-i vor urma : *Cîntece și plîngeri*, 1852, *Poeziile vechi și noi*, 1855), prezența legendelor istorice și a cîntecului patriotic și într-o oarecare măsură a basmului, față de care lirica de imitație și de reminiscențe livești, anacreontică ori sumbru romantică, deține calitativ și cantitativ un loc secundar. Totodată, cu acest prim volum, Bolintineanu așază temelia principalelor compartimente ale poeziei sale, peste care apoi va clădi neobosit toată viața. Sînt reprezentate aici deopotrivă legenda istorică, cîntecul și «plîngerea» patriotică, basmul și balada fantastică și chiar acea specie de elegie reflexivă, progresistă ca intenție, ce

se întîlnește printre «reveriiile» de mai tîrziu ale poetului” (*Dimitrie Bolintineanu, între „plîngere” și satiră, în Confluente literare*, București, Editura pentru literatură, 1966, p. 104).

Prefața lui D. Bolintineanu la primul său volum de versuri reflectă, concis, spiritul ideilor noi ale epocii, care începuseră să schimbe optica asupra poeziei, atribuindu-i o nobilă misiune, patriotică, națională și socială, relevă că poetul era conștient de momentul social-politic și cultural național în care apărea volumul său. Deși nici mai tîrziu nu va renunța la unele din poeziile de început, scrise în ton elegiac-sentimental, e de reținut faptul că D. Bolintineanu considera, la vremea apariției întîiului său volum, că aceste poezii nu concordau cu spiritul vremii, cu momentul atît de important al încordării tuturor eforturilor pentru ridicarea țării românești la treapta demnității și civilizației europene, momentului istoric în care „naționalitatea română se deșteaptă ca o auroră după o lungă noapte”. Dimitrie Bolintineanu era vizibil înrîurit de noua concepție asupra poeziei, născută în acea epocă de vie efervescentă patriotică și de renaștere națională, concepție care investea poezia cu o misiune activă, transformatoare. Formularea teoretică a acestei concepții o întîlnim, de pildă, în articolul *Poezia* de Cezar Boliac, publicat în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 27, 1 iulie 1846 și următoarele, reprodus apoi ca prefață la volumul *Poezii noi*, apărut în 1847, deci în același an cu volumul lui D. Bolintineanu. După Cezar Boliac, poezia avea un rol determinant în transformarea mentalității oamenilor și a structurii societății, trebuia să devină un mijloc de acțiune, să capete un caracter militant : „Poezia, ca o tutelă eternă a omenirii, trebuie să-și reformeze cu totul mijloacele cele vechi... Ea trebuie să fie numai filosofică, socială, umană și politică... Este timpul ca poezia să se ocupe, să puie în mișcare toate resorturile sale la o prefacere întregă, la o reformă totală de conștiință : schimbare a tuturor ideilor ce a avut pînă acum și are astăzi omul despre lume. Să cerceteze cu de-amăniuntul izvoarele inegalității în societate și să nimicească toate formele și reformele sociale, politice și religioase, prefăcînd acea iubire numai teoretică de libertate și egalitate în libertate și egalitate practică și actuală.”

Scriitorii din generația pașoptistă și-au desfășurat o bună parte sau întreaga lor activitate creatoare sub semnul convingerii ferme că poetul, și în general artistul, este chemat să îndeplinească în viața țării un rol de primă însemnătate. Chiar dacă

nu a fost preocupat de dezbateră ei accentuată, această concepție a mărturisit-o și Grigore Alexandrescu, în prefața volumului *Suvenire și impresii. Epistole și fabule*, apărut tot în 1847, în care spunea : „Eu sunt din numărul acelor care cred că poezia, pe lângă neapărata condiție de a plăcea, condiție a existenței sale, este datoare să exprime trebuințele societății și să deștepte simțimente frumoase și nobile”.

La apariție, *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* a avut un viu ecou, s-a bucurat de aprecieri elogioase atât în țară, cât și în străinătate. Astfel, în octombrie 1847 Dimitrie Brătianu ține o cuvântare, în cadrul Societății Studenților Români din Paris, în care, făcînd o trecere în revistă a stărilor de lucruri din Principate și a progreselor literaturii române, 'mărturisea, la un moment dat : „Ador strofele eroice ale Bolintineanului” (cf. *Anul 1848 în Principatele Române*, București, Carol Gobl, 1902, voi. I, p. 71). De aceeași prețuire se bucurau versurile lui D. Bolintineanu și din partea unor filo-români din Franța. În articolul *La Moldo-Valachie et le mouvement roumain*, apărut în *Revue des deux mondes* din ianuarie 1848, H. Desprez enumera pe D. Bolintineanu printre cei care dăduseră „des gracieux essais de lyrisme”.

Cu excepția a trei poezii,, toate celelalte din cuprinsul primului volum al lui D. Bolintineanu au fost reluate/ în volumele sale ulterioare. Cele trei poezii lăsate în acest prim volum, reproduse de noi în corpul ediției, sînt următoarele :

CÎNTEC

(COLO-N VALEA ÎNFLORITĂ)

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 23, 7 iunie 1852, p. 92.

PUTEREA CÎNTECULUI (BALADĂ)

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847). Partea care conține povestea spusă de cîntăreț, începînd cu versul „Un domn odată avea soție”, a fost reluată indepen-

dentă și retipărită, cu ușoare modificări, sub titlul *Nedreptatea, în Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

CÎNTEC

(ZBOARĂ, ZBOARĂ PORUMBIȚĂ)

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847).

CÎNTECE ȘI PLÎNGERI

1852

În vara anului 1852, în perioada exilului la Constantinopol, D. Bolintineanu întreprinde o călătorie în Transilvania, stînd cîțva timp la Mehadia. Așa cum rezultă dintr-o scrisoare adresată lui A, Zâne, la 2 iunie 1852, călătoria avea un dublu scop. Mai întîi : „Mîine plec la Mehadia, cu orice preț, voind a întîlni pe soru-mea”. Iar apoi : „Dacă m-a lăsa să șed în Transilvania, am să tipăresc manuscrisele ce le tîrăsc după mine ca pe copiii mei” (cf. N. Cartoian : *D. Bolintineanu. Scrisori din exil*, în *Neamul românesc literar*, an. I, nr. 6, 1 iunie 1909 p. 465). În Transilvania nu izbutește să tipărească nimic. Probabil însă că, prin intermediul soriei sale, Ecaterina, îi transmite lui G. Sion manuscrisul volumului *Cîntece și plîngeri*. Dealtfel, G. Sion își amintea : „Bolintineanu mi-a trimis prima colecțiune a poeziilor lui, netipărite încă, cu rugăminte ca să fac ceva cu ele, spre a-i trimite un ajutor pecuniar. M-am pus de le-am tipărit într-o mie) exemplare, cu propriile mele mijloace, și, după trei luni de la apariția lor, n-am mai avut un exemplar” (*Suvenire contimpurane*, București, Minerva, 1915, p. 391). Afirmăția lui G. Sion că a tipărit volumul cu propriile sale mijloace; pare a nu corespunde adevărului, cheltuielile fiind acoperite prin subscripție publică, după cum precizează I. G. Valentinianu în *Biografia oamenilor mari scrisa de un om mic* (Paris, 1859, p. 38) : „La 1852 se deschise o subscripție în Moldova spre a imprima o colecțiune din operele sale”.

E vorba deei de voiurnul *Cîntece și plîngeri. Edate sub* înv grijirea d. G. Sion, Iași, Tipografia „Buciumului român”, 1852.

D. Bolintineanu a fost nemulțumit de modul în care G. Sion i-a editat poeziile, permițîndu-și o serie de modificări în textul lor. Acest fapt l-a constatat și Lazăr Șăineanu, scriind : „în edițiunea făcută de Sion, Iași, 1852, sub titlul. *Cîntece și plîngeri*, editorul și-a permis, în lipsa poetului din țară, o serie de modificări și omiteri dintre cele mai arbitrare, care alterează adesea cugetarea însăși” (*Autori români moderni*, ediția a III-a,, Craiova, Institutul de editură Raiian și Ignat Samitca, 1895, p. 325). La reluarea poeziilor din acest volum în ediția apărută sub directa sa supraveghere, *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite*, în 1865, poetul a restabilit textul autentic al versurilor sale.

Cu toate alterările datorate lui G. Sion, volumul *Cîntece și plîngeri* a adus acorduri noi în lirica vremii, a înscris o etapă nouă în creația poetică a lui D. Bolintineanu. Faptul a fost pus în evidență de Raicu Ionescu-Rion, care scria : „în plîngerile și cîntecele sale,, Bolintineanu adusese ceva 'nou. pentru timpul lui : notele plângătoare în genul lui Lamartine, Elegiile duioase către Dumnezeu, meditațiile filosofice asupra vieții, iubirea, vagă și mistică pentru larmii tot așa de vagi și fantastici ai Orientului, admirația aproape extatică pentru acest sălbatec și fioros Orient — au fost,, la vremea lor, ceva nou, în literatura noastră”. (*Înaintașii lui Eminescu. D. Bolintineanu, în Evenimentul literar*, an. I, nr. 34, 8 august 18^4, p. 1).

Cu excepția a trei poezii, toate celelalte din cuprinsul acestui volum au fost reluate în volumele ulterioare. Cele trei poezii lăsate de D. Bolintineanu în *Cîntece și plîngeri*, reproduse de noi în cupul ediției, sînt următoarele :

O NOAPTE PE CAL

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852). Partea care conține cîntecul străinului a fost reluată de sine stătătoare, sub titlul *Străinul, în Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855)/

N. Iorga aprecia că poezia *O noapte pe cal* conține „multe versuri interesante” (*Istoria literaturii române în veacul al XIX-lea*, voi. II, București, Minerva, 1908, p. 192). Iar G. Călinescu afirma că poezia „e un amestec de Musset cu Biirger, în

stilul de badlnerid din *Namouna și Mardoche” (Istoria literaturii române*, p. 224).

RÎUL VIEȚII

Publicată în *Zimbrul*, an. II, nr. 47, 10 decembrie 1851, p. 175. Inclusă în *Cîntece și plîngeri* (1852).

CIOBANUL

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852).

POEZIILE VECHI ȘI NOI ALE D-LUI DIMITRIE BOLINTINEANU

1855

Apariția volumului *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu, Edate sub îngrijirea d. G, Sion*, București, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855, era anunțată astfel, la rubrica de *Bibliografie*, în *Foiletonul Zimbrului*, nr. 25, 10 iulie 1855, p. 200 : „Numele autorului le recomandă destul publicului cetitor, ca să nu fie de lipsă de a i se recomanda ale sale frumoase scrieri”.

Volumul cuprinde ciclurile *Elegii, Balade, Florile Bosforului, Caicelanele, Epistole, Cîntece și Poeme*, însumînd întreaga creație lirică a lui D. Bolintineanu de pînă la acea dată. Drept prefață avea o *Epistolă amicului G. Sion*, semnată de tînărul și inteligentul critic literar al acelei vremi, Radu Ionescu, datată : „București, 1855, mai 1” :

„Amice !

Cată să-ți fim recunoscători de îngrijirea ce ai avut pentru tipărirea acestor poezii. Poate mai mult decît totdeauna se simțea lipsa d-o sferă adevărată de poezii, în care multe inimi simțitoare să afle un eco și multe suflete întristate o consolare. Trăim în niște timpuri în care numai zgomotul armelor, fumul singelui

și cabinetele diplomatice, ăst nou labirint, ocupă spiritele noastre. Știi însă că sunt multe suflete delicate care, prin natura lor, au oroare de război ; ele voiesc să ducă o viață mai senină, să afle o lume mai fericită, cum a creat-o visele lor, și acolo să trăiască cu frumosul ideal la care ele aspir. Apoi, afară de acestea, niciodată n-a răsărit ca acum mai mulți făcători de versuri. Iată o vorbă ce-mi va atrage ura a mai multor autori ; dar este un adevăr : pe toată ziua răsar la rimători, înșirători de vorbe fără sens, și nu știu cine i-a semnat ; ce știu este că sunt departe d-a fi poeți : nici armonie, nici simțiment, nici idei. Mă consol însă că nu vor crește mult și vor vedea cât sunt de mici îndată ce-i vor ajunge razele unei adevărate poezii. Iată, amice, pentru ce cată să-ți fim recunoscători ; ne-ai împlinit aceste două dorințe prin tipărirea poeziilor d. Bolintineanu.

Ce să zic despre poeziile sale ? Ce e frumos nu se poate defini. Adevărata poezie n-a avut și nu va avea niciodată o definiție dreaptă. Besheză oricine această carte și va vedea apărându-i, prin nori diafani, creațiunile cele mai ideale de vergine frumoase, de spirite răpitoare, de fantasmе surzinde, ce șterg lacrima unui infortunat și îndulcesc somnul său, de flori ce-și înalț profumul pe aripele rouate ale serii, de murmura voluptoasă produsă de sărutatul a doi amanți fericiți și câte alte creațiuni plăcute ! E poetul imaginațiunii, unei imaginațiuni ușoare, pline de farmec, care totdeauna ne surîde și ne poartă numai prin flori pline de parfum, prin văi încântătoare, prin cîmpii cerești, unde totul este plăcere și amor. Să nu căutăm poezia care cîntă epopeea inimii, și acele pasiuni mari care sfîșiu inima stingînd într-însa orice speranță, nici acea mută desperare ce aruncă în versurile sale un suflet zdrobit cînd vede mizeriile ce apasă omenirea ; să nu căutăm pe Prometeu care nu va înceta niciodată să se revolte în contra destinului orb.

Aceste poezii revărs în inimă o rază de speranță care alină durerile noastre. Nimic nu e mai dulce decît speranța ; aceasta e singurul bine ce mîngîie încă tristul nostru suflet. Cine nu speră în viața sa ? Sau realizarea unei nobile dorințe, sau amorul unei copile, sau fericirea patriii sale, amorul cel mai sînt ? Și aceste poezii umple inima d-o speranță dulce, și în ce lume frumoasă, în ce lume ideală ele ne transport ! Poetul zboară din floare în floare și le ia parfumul ; din stea în stea și le ia razele strălucitoare ; el vede luna și ia melancolica sa lumină, zărește

o copilă frumoasă și culege crinii și rozele dupe fața ei ; cînd roua cade, el strînge mărgăritarele dupe flori ; cînd aude paserile cîntînd, el răpește notele lor armonioase. Adună tot- ce e mai frumos sub cer. și din toate acestea formează în lumea sa ideală o atmosferă de lumină și armonie, de mărgăritare și parfume. Ce regiuni pline de magie în care rătăcesc copile d-o frumusețe cerească și spirite aeriene, care fac cortegiul muzei poetului !

în multe din poeziile sale domnește o melancolie tristă, care ne face să cugetăm la existența noastră ; căci cine din noi. n-a simțit în sufletul său născîndu-se idei triste, văzînd că toamna florile își pierd parfumul și se usuc, arborii îngălbenesc și se dezbrac de podoaba frunzelor, și apoi s-a gîndit la zilele sale și l-atîtea> ființi iubite care au intrat de timpuriu în toamna vieții ?

Pentru întîia oară în limba noastră vedem în aceste poezii poeme orientale. Și ce bine sunt exprimate formele încîntătoare, scenele pline de poezie, florile cele mai plăcute, parfumele cele mai suave și toată poezia ce formează caracterul principal al Orientului, adevărata țară a poetului ! Numai aci poetul poate să desfășure toată avuția imaginațiunii sale. Cine n-a auzit d-această țară unde totul este poezie, unde cresc florile cele mai strălucitoare, unde cînt paserile cele mai armonioase, unde femeile, închipuiri cerești, respir numai amor ! Cu ce farmec ne descrie seriile din Orient ! a vedea în răsfrîngerea razelor soarelui că toate iau o viață nouă ; apele strălucesc ca unde de cristal ; florile, sărutate și de raze și de aurele serii, las a se înălța sufletul lor de parfumul ce-l prinde prin haremuri mii de frumuseți. Și cînd luna revărsă melancolica sa lumină, cu ce farmec rozele își dezvolt strălucirea lor, și cu ce armonie Biulbiuli, această pasere a Orientului, cîntă frumusețile patriei sale ! Și nopțile petrecute pe Bosfor ! acele murmure ușoare ce produc caicele cînd despiceă undele apei la lumina lunii din boschetele vecine și sunetul unui instrument cu care amantul cheamă pe dulcea sa iubită !

într-una din aceste poeme orientale, *Hial*, ce idee frumoasă a exprimat poetul ! Sunt momente în care sufletul nostru simte trebuința a ieși din această lume de mizerii, și, ca un fluture pe care flacăra îl atrage, el se aruncă în infinit. Viața noastră este un lung exil în care întîlnim numai suferințe ; aci toate iluziile se piatră, toate visele se nimicesc și n-aflăm decît neantul. Sufletul nostru obosit voiește cîteodată să-și ia zborul din astă realitate, din astă închisoare tristă, ca să mai revază idea-

lui, patria sa cerească, care îi dă fericirea pentru câteva momente.

Cînd în cînturile sale poetul își aduce aminte de patria sa, cu ce foc o descrie voind să deștepte în inime amorul și devota-mentul ! Și cine nu trebuie să simtă inima sa bătî-nd cînd vor-bește de patrie, adevărata noastră mumă ? Cine nu trebuie să fie mișcat uitîndu-se la această țară frumoasă, la această țară, lăcașul vitejii, al frumuseții și al poeziei ? La această țară, plină de suvenirele a tot ce avem mai scump și mai iubit...

Dar îmi propusesem, amice, a-ți face o epistolă în care să te anunț despre terminarea tipării acestor poezii și a ieșit cu totul altceva. Am avut însă a vorbi de frumos, și frumosul ade-seaori te rătăcește. Și, iată, era p-aci să uit a-ți vorbi de ceva in-teressant, în aceste poezii s-a priimit *u scurt* și mă tem să nu reclame iar. Bietul *u scurt*, ființă nesimțitoare, prin ajutorul atî-tor ființe simțitoare intră în viața publică reclamând neîncetat ! Cine știe, poate prin îndemnul lui *u scurt* și oamenii cei scurți vor reclama de la soartă sau să-i facă mai înalți, sau să-i lase , în întuneric, cum a cerut sărmanul *u scurt*.

Priimește, amice, îmbrățișările mele și scuză-^mă de aceste multe distracțiuni. Distracțiuni de poet."

Volumul de *Poezii vechi și noi* a atras interesul și prețuirea contemporanilor lui D. Bolintineanu, cum rezultă din prefața lui Radu Ionescu. În același sens, Iosif Vulcan menționa că „această publicațiune asigură renumeie poetului pentru totdeauna și în scurt numele lui deveni cunoscut nu numai în patria sa, ci și în țări străine" (*Panteonul român, portretele și biografiile cele-brităților române*, Pesta, 1869, p. 100).

Numai D. Bolintineanu n-a fost mulțumit de modul în care i-au apărut volumul de poezii, „edate sub îngrijirea d. G. Sion", în 1855, și *Călătorii în Palestina și Egipt*, în 1856, pe cînd se afla în exil. La întoarcerea sa în țară, în toamna anului 1857, popo-sește mai întii la Iași, unde constată, cu amărăciune, că cei ce se ocupaseră de tipărirea volumelor sale, și în primul rînd G. Sion, abuzaseră fără jenă, cheltuind sumele încasate prin subscripție publică, ba mai mult, scoțîndu-l și dator. La 24 octombrie 1857 îi scria lui A. Zâne : „Vei ști numai că cărțile mele tipărite s-au vîndut toate, și banii s-au mincat de frații după aici. Numai cu Sion nu știu cum să fac, căci este cam rău văzut de toți și cam la o parte. Au fost aici oameni care au adunat bani de la public

și de la câteva persoane cu care am vorbit, ca să tipărească poe-ziile și călătoria mea. De la unul a luat 100, de la alții, 50, 40, 30, 60 etc. și cu toate acestea cheltuiiala tiparului s-a pus la so-coteală mie" (cf. N. Cartoian : *Scrisori ale lui D. Bolintineanu după întoarcerea din exil*, în *Neamul românesc literar*, an. III, nr. 3, 30 ianuarie 1911, p. 45).

Desigur, D. Bolintineanu a fost nemulțumit nu numai de mo-dul în care G. Sion a cheltuit sumele încasate, ci mai ales de intervențiile arbitrare în textul poeziilor sale. Să luăm câteva exemple edificatoare. Confruntînd unele poezii apărute în Colec-te *din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) și *Poezii de D. Bo-lintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865), constatăm că, în volumul din 1855, G. Sion a modificat și a denaturat unele versuri și strofe ale poeziilor apărute în volumul din 1847, iar D. Bolin-tineanu le-a restabilit forma inițială în ediția din 1865. Astfel, la poezia *O fată tînără pe patul morții*, ultimul vers din strofa a treia avea următoarea formă în volumul din 1847 :

Pe patu-mi de moarte d-odat-am căzut,
în volumul din 1855, G. Sion l-a modificat :

Pe patul durerii deodat-am căzut,
în ediția din 1865, D. Bolintineanu revine la forma inițială :
Pe patu-mi de moarte deodat-am căzut.

La poezia *Fecioara*, prima strofă avea următoarea formă în volumul din 1847 :

Plîngeam pe sînu-i fraged un plîns d-amărăciune
Și lacrimi înfocate pe frunte-mi se scura,
Căci tînăra vergină șoptea o rugăciune
Suavă ca amorul ce-n sînu-i palpita.

în volumul din 1855, G. Sion o desfigurează :

Plîngeam pe sînu-i tînăr un plîns de-amărăciune
Și lacrimile mele în plîmsu-i se-ngîna,
Iar tînăra copilă șoptea o rugăciune
Mai tristă decît lampa ce-abia mai fumegea.

în ediția din 1865, D. Bolintineanu redă forma autentică, identică celei din volumul din 1847.

La poezia *Un tînăr român murind în străinătate*, G. Sion a eliminat strofa a doua, în volumul din 1855, D. Bolintineanu

reintroducind-o în ediția din 1865. Titlul admirabilei poezii *Mihnea și baba*, apărută în volumul din 1847, a fost înlocuit de G. Sion cu *Fermeătoarea*, în volumul din 1855. În ediția din 1865, D. Bolintineanu a revenit la titlul inițial. Exemplele s-ar putea înmulți.

Un număr de 26 de poezii din *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* nu au mai fost reluate în volumele sale ulterioare. Pentru a oferi posibilitatea cunoașterii complete a operei poetice a lui D. Bolintineanu, reproducem în ediția noastră 24 de poezii. Celelalte două, nereproduse, sînt părți izolate din poezii apărute în volumele anterioare, incluse în ediția noastră. Astfel, poezia *Nedreptatea* e un fragment din *Puterea cîntecului*, din volumul apărut în 1847. Iar poezia *Străinul* reia un episod din *O noapte pe cal*, din volumul apărut în 1852 (vezi și notele la poeziile respective).

CORNUL

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 23, 7 iunie 1852, p. 92. Reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

Aron Densușianu era de părere că „această plîngere nu numai îți înduioșează inima prin simțirea naturală și adîncă, dar totodată-ți desfătează imaginațiunea prin modul atît de nou de a-ți exprima durerea și prin mișcarea vie ce se revarsă peste toată icoana” (*Poeziile lui D. Bolintineanu, în Cercetări literare*, partea II, Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1887, p. 219).

[ELEGIE]

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

LA D-LA F.C.

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

SUVENIRE DE CĂLĂTORIE

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu* (1847), de unde a fost reprodusă în *Jurnal de Galatz*, an. I, 1850, p. 375, și în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XV, nr. 45—46, 22 noiembrie 1852, p. 184. Reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

FĂLUTURELUL

Publicată în *Zimbrul*, an. II, nr. 54, 7 ianuarie 1852, p. 203. Inclusă în *Cîntece și plîngeri* (1852) și reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

MOARTEA LUI MIHAI VITEAZUL

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852) și reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

Într-o *Critică literară*, publicată în *Albumul literariu*, nr. 5, mai 1857, p. 12, Bossueceanu, conducătorul gazetei, scria: „D. Alecsandri și d. Bolintineanu sunt poeții de excelență ai acestei poezii pastorale și oricînd ne vorbesc de o floare, de amorul naiv al unei țărăncuțe sunt admirabili: pana lor revarsă i profume și farmec pe paginile scrise. Oricînd însă părăsesc aceste subiecte simple spre a trata altele de o altă specie de poezie, cum a făcut d. Bolintineanu cu *Moartea lui Mihai Viteazul*, ei cad, căci aci nu mai e treaba penei armonioase a poetului pastoral, ci a penei forte a poetului epic, a coloristului sever, a pateticului tragic.”

BENCHETUL

Publicată în *Zimbrul*, an. II, nr. 49, 17 decembrie 1851, p. 183. Inclusă în *Cîntece și plîngeri* (1852) și reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

VISUL LUI ȘTEFAN CEL MARE

Publicată în **Albumul pelerinilor români** (Paris), foaia III, 30 iunie 1851, p. 1. Inclusă în **Cîntece și plîngeri** (1852) și reluată în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855).

CAVALERUL ȘI FLUTURUL

Publicată în **România literară**, an. I, nr. 7, 13 februarie 1855, p. 91. Inclusă în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855).

ȚEPEȘ ȘI SOLII

Apărută în **Cîntece și plîngeri** (1852), de unde a fost reprodusă în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. XVI nr. 16, 22 aprilie 1853, p. 120. Reluată în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855).

BUJORUL

Apărută în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855).

GIULFIDAN

Apărută în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855), cu următoarele note finale :

„1. Azral : geniul mormintelor.

2. Dginii : niște ființe fantastice.

3. Toți istoricii vorbesc de această întâmplare. Joinnin în istoria sa zice : «Siavouch-pacha assiege par cette milice qui l'avait eleve elle meme à la dignite de grand vezir, fut tue à la porte de son harem, qu'il defendit jusqu'à son demier soupir. Plus de 300 assaillaints perirent en fureur blesses. On vit alors un spectacle affreux qui souleva l'indignatiom generale des musulmans, si jaloux de leurs femmete : les soldata violerent l'asile sacre du

| harem, trainerent dans la rue les victimes de leur licence», etc.
' Hammer zice, vorbind de sultanul Suleiman II : două femei, so-
I ția și sora vizirului, fură purtate goale prin cetate și le tăiară
nasurile."

ANA ȘI ARAPUL

Publicată în **Foaie pentru minte, inimă și literatură**, an. X , nr. 12, 24 martie 1847, p. 100. Inclusă în **Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanu** (1847) și reluată în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855).

ORTANZA

Apărută în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dilmitrie Bolintineanu** (1855), cu următoarea notă finală : „Apele-dulci cunoscute, cele din Europa, despre care este vorba aci, sub numele de **cheat-hane**, este o preumblare frumoasă aproape de Constantinopole, pe marginile unui rîu cu apă dulce ce se varsă în mare. Acolo, în toate vinerile femeile turce se duc și răsufală aerul curat. Străinii, creștinii, bărbați și femei, pot să circule prin grupele acele de femei între care sînt de toate clasele societății musulmane. în sărbătorile acele se răpesc ochii călătorului prin diversitatea costumelor, frumusețea femeilor și noutatea lucrului."

CAICELANEE

Apărute în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855).

LUI V. ALECSANDRI

Apărută în **Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu** (1855).

Șerban Cioculescu apreciază elogios această poezie, avînd convingerea că poetul „ar fi reușit mai bine în epistolă ; singu-

rul specimen închinat lui V. Alecsandri, când cu numirea sa ca director al Arhivelor Statului, în care-și muștră prietenul de părăsirea Muzei, este în întregime admirabil; dacă ar fi continuat în acest gen, ar fi dat epistolei noastre un nivel poetic neatins de nimeni" (Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor' Vianu : *Istoria literaturii române moderne*, București, Editura didactică și pedagogică, 1971, p. 108).

PANDURUL

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia I, 15 aprilie 1851, p. 4. Reprodusă în *Foiletonul Zimbrului*, an. IV, nr. 28, 31 iulie 1855, p. 224, și în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XVIII, nr. 40, 28 septembrie 1855, p. 224. Inclusă în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

CAVALCADA

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852) și reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

O GHICITOARE

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852) și reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

ANDREI SAU LUAREA NICOPOLULUI DE ROMÂNI

Apărută în *Cîntece și plîngeri* (1852) și reluată în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

G. Călinescu preciza că poema „împrumută din istorie numai figura hatmanului Udrea, care bătu Nicopolul sub Minai Viteazul. Restul, adică aproape tot, e fantezie" (*Istoria literaturii române*, p. 227). într-adevăr, în poemă se urmărește doar senzaționalul ieftin, în maniera romanului foiletonistic, intriga fiind construită pe coincidențe bizare, travestiuri, momente de exaltare,

scene lacrimogene. însuși D. Bolintineanu era conștient că scrierea sa este minoră, lucrată în grabă, superficial, fără a mai fi revăzută, mărturisindu-i lui V. Alecsandri, într-o scrisoare trimisă din Paris la 6 octombrie 1851, reprodusă atât în ediția din 1852, cât și în aceea din 1855 :

„Poetul meu !

înainte de vestita bătălie de la Călugăreni, unde armia românească se încunună de o fală nemuritoare, Mihai Viteazul trimise două mii de români, sub comanda hatmanului Udrea, să bată Nicopolul; oștirea noastră trecu pe gheață Dunărea, înconjură și, în mai puțin de șapte ceasuri, luă cetatea cu asalt.

Iată istoria.

Doamna mea muză luă subiectul acesta și, în câteva nopți de nesomn, născu această poemă.

Făcută în trei-patru nopți, va trăi trei-patru zile. Cu toate acestea, trei-patru zile de viață, în comparație cu o eternitate de moarte, tot este ceva, și iată pentru ce te rog să o tipărești.

Cît pentru cuvintele ce mă siliră să ți-o dedic ție, sînt mai multe : unul este recunoștința pentru grațioasele și armonioasele, tale versuri ce mă mîngîie în singurătatea exilului meu ; altul, pentru că poema mea îmi pare slabă ; și prin urmare, are trebuință de protecția numelui tău într-acea frumoasă Moldovă unde sînt cunoscut mai puțin decît autorul lui Arghir. O să mă întreb de ce este slabă ? Sînt leneș, mai întîi de toate celelalte, leneș ca un derviş ; apoi ce vrei ? nu este rău să lase cineva întîia inspirație astfel cum vine...

Ți-am trimis mai multe versuri cu destinație de a vedea lumina tiparului. Asemenea comisioane sînt cam ciudate cînd versurile sînt stihuri, ca să mă slujesc de o veche expresie ; dar ce vrei, poetul meu ? este și vina ta : tu nu mai scrii nimic ! ...Dacă ne vei priva încă de plăcerea de a te citi, îți făgăduiesc că te voi face eu a seri, căci am de gînd a-ți trimite cu cel dintîi balon, șase tomuri de stihuri, afară de proză."

SAFJRA ,

Publicată în *Foiletonul Zimbrului*, nr. 26, 17 iulie 1855, p. 206. Inclusă în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

SORICA

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

PROFIRA

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

TUDORA

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

MELODII ROMÂNE

1858

Volumul *Melodii române*, București, Imprimeria C. A. Rosetti, 1858, a apărut la sfârșitul lunii iunie a acestui an, cum ne informează recenzia lui C. A. Rosetti, publicată în *Românul*, an. II, nr. 49, 23 iunie/5 iulie 1858, p. 194 : „Subt frumosul titlu de *Melodii române* a ieșit acum de subt tipar o culegere de poezii de D. Bolintineanu...” (vezi și nota de la poezia *La patrie*). Poeziile din acest volum au un caracter dominant patriotic, exteriorizând sentimentele și starea de spirit a poetului față de realitățile și problemele majore întâlnite în țară după întoarcerea sa din exil. În recenzia amintită, C. A. Rosetti releva că poeziile din *Melodii române* „sunt pentru moi testamentul inimei României, ele ne arată suspinele și speranțele ei, dagherotopia stării noastre sociale și fulgerile prin care întrevădem viitorul”.

După încheierea Tratatului de la Paris, la 30 martie 1856, în urma războiului Crimeii, Principatele Române intră într-o nouă fază de dezvoltare. Ieșind de sub protectoratul țarist, rămân numai sub suzeranitatea Porții Otomane, asigurate de garanția ma-

rilor puteri europene. În fiecare principat urma să se convoace câte un divan ad-hoc, cu reprezentanți din toate clasele sociale, iar dorințele exprimate în acele divanuri aveau să fie examinate de marile puteri și consemnate într-o Convenție, ce se va încheia tot la Paris, la 7/19 august 1858. Până la semnarea Convenției, țările românești erau conduse de un caimacam (loctiitor de domn). Problema fundamentală pusă după Tratatul de la Paris era însă Urnirea Principatelor Române. Lupta pentru unitatea națională capătă în această perioadă o largă amploare, o sporită intensitate, dinamizând toate forțele patriotice, redeșteptând conștiințele, stimulând energiile creatoare, pentru a servi propășirea țării, pe multiple planuri. Este o perioadă de adevărată regenerare națională, de avânt patriotic, luminată de nobilul ideal al unității tuturor românilor, de ridicare pe noi trepte de civilizație.

În această perioadă, când se impunea cu necesitate o acțiune unitară a tuturor forțelor patriotice, a tuturor spiritelor luminate și inimilor devotate propășirii naționale, începe să fie din ce în ce mai viu și mai categoric exprimată dorința de a li se acorda exilaților de la 1848 libertatea de a se întoarce în țară. Toți cei angrenați în entuziastul efort de regenerare națională erau conștienți că exilații de la 1848, care timp de aproape zece ani, în condiții grele, nu încetaseră a trudi pentru binele patriei, erau cei mai indicați să stimuleze și să fortifice, prin devotamentul, clarviziunea și abnegația lor, lupta cu perspective atât de luminoase.

În vara anului 1857, demersurile pentru întoarcerea exilaților capătă forme organizate, mobilizând întreaga opinie publică, apelându-se direct la ocîrmuire sau la reprezentanții puterilor garante. La 8 iunie 1857, beizadea Grigore Ghica, Grigore Filipescu, membri ai înaltei Curți, Arion, șef de secție la Departamentul Justiției, și bancherul Polihroniade prezintă caimacamului o petiție cu mai multe mii de semnături, prin care reclamau libertatea exilaților de a reveni în patrie, în momentul atât de important al regenerării naționale, după Tratatul de la Paris, când se punea cu acuitate problema Unirii țărilor românești și a reorganizării națiunii române pe baze moderne. „În ajunul unei ere nouă ce se deschide pentru nația noastră, — se spunea în petiție — românii simt trebuința d-a o inaugura prin concordie. Ei vin să ceară de la Înălțimea-Voastră reîntoarcerea exilaților, ca o consfințire de uitarea trecutului, ca un semn că toți

voiesc binele comun lăsînd orice spirit de partid. Opt ani de exil i-au apucat ; familiile lor sufăr de aceasta, noi suntem pe lîngă Înălţimea-Voastră interpretii durerii şi dorinţelor lor.

Către aceste ne zicem : că oricare ar fi mersul cu care faptele lor s-a preţuit, nimeni nu poate tăgădui că n-au fost inspiraţi de amorul pentru ţară; că Tratatul de la Paris a realizat mai multe din lucrurile pentru cari ei au suferit ; că toţi sunt cuprinşi de art. V al Tratatului care acordă tuturor amnistie, mai cu seamă prin făgăduielile solemne ale Congresului, că ţara va fi consultată într-o întregă libertate, cu o dreptate nepărtinitoare.

Spre a fonda noua sa destinaţie, Patria are trebuinţă de laimnele şi patriotismul tuturor fiilor săi. O singură exclusie am privit-o ca un semn de nenorocire. Să reîntre dară fraşii noştri exilaţi !" (*Lui C. A. Rosetti*, 1916, p. 279).

Caimacamul refuză însă această petiţie. Apropiindu-se alegerile, care, conform Tratatului de la Paris, urmau să desemneze divanurile ad-hoc, cu reprezentanţii tuturor claselor sociale, trebuia acţionat energic şi rapid, partida naţională avînd mari speranţe în prestigiul, patriotismul şi devotamentul fruntaşilor de la 1848, aflaţi încă în exil. De aceea, îndată ce caimacamul refuză să dea ascultare opiniei publice, se înaintează o nouă petiţie, la 10 iunie 1857, către Comisiunea Europeană din Bucureşti, în care se spunea : „O petiţie, acoperită de semnăturile a mai multor sute de oameni onorabili, aparţinînd tuturor claselor societăţii, a fost remisă excelenţei-sale prinţului-caimacam. Obiectul acestei petiţiuni este de a cere repatrierea exilaţilor din 1848, pentru a putea lua parte şi ei la alegerile generale, cari vor hotărî de soarta patriei.

Alteţa-Sa caimacamul n-a crezut de cuviinţă a primi acea petiţiune. Totuşi, cererea era conformă cu spiritul Tratatului de la Paris, care vrea ca toate opiniunile şi toate interesele să fie admise a concura la libera exprimare a dorinţelor ţarei" (*Lui C. A. Rosetti*, p. 280).

Noua petiţie avu un ecou favorabil. Prin intermediul Comisiunii Europene, Poarta Otomană dădu, în sfîrşit, decretul prin care se permitea intrarea în ţară a exilaţilor. Exprimînd satisfacţia opiniei publice, într-un articol publicat în *Anunţatorul român*, an. IV, nr. 44, 29 iunie 1857, p. 1, C. I. Bădulescu spunea : „Această noutate, răspîndindu-se în tot oraşul nostru, fu priimită

de toţi cu plăcere, mulţumind din tot sufletul unor asemenea măsuri. Nici unul din fiii României nu va avea dar în viitor să plîngă în ţări străine neputinţa de a intra în patria sa, şi astfel vor fi toţi faţă la solemna zi ce se pregăteşte pentru regenerarea patriei lor !"

Dimitrie Bolintineanu părăseşte Constautinopolul în ziua de 20 septembrie 1857. Reîntors în patrie, scrie mult, scrie necontenit, străduindu-se să răspundă prin scrisul său năzuinţelor majore ale perioadei respective, de adevărată redeşteptare şi regenerare naţională, pregătitoare a marelui act istoric al Unirii.

Volumul *Melodii române* este adecvat momentului istoric, poeziile din cuprinsul lui (mai vechi sau mai noi) fiind infuzate de suflu patriotic. „Activitatea publicistică a lui Bolintineanu după întoarcerea în ţară — relevă lom Roman — denotă o orientare patriotică fermă. Felul în care şi-a alcătuit culegerea de poezii *Melodii române* e foarte grăitor în sensul acesta. Fără excepţie, versurile din volum sînt străbătute de iubirea de patrie. Autorul face loc şi unor elegii scrise în exil — *Cîntece din exil, în ţări streine ş-au 'scuturat...* şi altele, în care proscrisul îşi cîntă nefericirea personală. Dar chiar în asemenea elegii, suferinţa poetului trece pe un plan secundar faţă de aceea a patriei [...]. Paralelismul trecut eroie-prezent decăzut e un lait-motiv al *Melodiilor române*. Repetăm, poeziile din acest volum nu au fost compuse, toate, în 1857—1858 ; unele sînt mai vechi. Volumul are totuşi o unitate uimitoare, ceea ce îi conferă valoarea unui act determinat de împrejurările din vremea în care a apărut" (*Dimitrie Bolintineanu*, Editura/ tineretului, 1962, p. 145).

Următoarele zece poezii din *Melodii române* nu au mai fost reluate de poet în volumele sale ulterioare :

FOST-AI TU FRUMOASĂ, TU, PATRIA MEA

Publicată în *Concordia*, an. I, nr. 27, 11 mai 1857, p. 107, cu titlul *Tu erai frumoasă, o, patria mea*. Inclusă în *Melodii române* (1858).

ÎN TIMPURI DE CĂDERE

Apărută în *Melodii române* (1858).

FECIOARA DACIEI

Apărută în *Melodii române* (1858).

ȘI FLORILE PLĂPÎNDE DIN CÎMPURILE NOASTRE

Apărută în *Melodii române* (1858).

HARPA POETULUI ROMÂN

Apărută în *Melodii române* (1858).

BUCIUMUL ȘI FLUIERUL

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia I, 15 aprilie 1851, p. 3. Reprodusă în *România literară*, an. I, nr. 27 16 iulie 1855, p. 320, și apoi în *Românul*, an. I, nr. 4, 19/31 august 1857, p. 4. Inclusă în *Melodii române* (1858).

AVUȘI TU ZILE MÎNDRE

Apărută în *Melodii române* (1858).

LA DANUBIU

Apărută în *Melodii române* (1858).

LA UN NOR

Apărută în *Melodii române* (1858).

ÎN ȚĂRI STREINE Ș-AU SCUTURAT

Apărută în *Melodii române* (1858).

LEGENDE SAU BASNE NAȚIONALE ÎN VERSURI

1858

Concomitent cu *Melodii române* apare volumul *Legende sau basne naționale în versuri*, București, Librar-editor Christ. Ioanmim et Comp. Romanow, 1858.

În *Anunțătorul român*, an. V, nr. 30, 16 aprilie 1858, p. 4, se publică următoarea înștiințare, din partea editorilor :

„Se anunță cu plăcere că în curînd va ieși de sub tipar o mare colecțiune, în mai multe broșuri, de *Legende sau basne naționale în versuri* de d. Dimitrie Bolintineanu.

Această operă nu este ceea ce se zice o colecțiune de cîntece poporane; acele cîntece se află în gura popoului și a lăutarilor ce le cîntă, însoțindu-se de sunetul vioarei sau al tamburei, și care sînt totdeauna în versuri. D. V. Alecsandri a publicat o mare colecțiune de acest fel de cîntece numite și *Doine*. Colecțiunea ce voim a publica este formată de legende sau basne tradiționale cu care bunele noastre au legănat copilăria noastră. Toate aceste legende se spun în proză. Pentru aceea ele primesc mare prefacere, atît în idei, cît și în formă, după talentul sau caprițul aceluia care le spune.

D. Dimitrie Bolintineanu a adunat o număroasă cătățime de acest fel de legende cărora le dă astăzi o formă poetică și unora din ele o idee morală.

Aceste legende trebuie să fie văzute ca una din petrele prețioase ale tezaurului național și trase din întunerecul în care nepăsarea le condamnase să peară."

La sfîrșitul înștiințării se menționa : „Această colecțiune va ieși în 16 broșuri". Nu au apărut însă decît două broșuri. La începutul primei broșuri era reproducă întocmai, cu titlul de *Prefață*, înștiințarea publicată de editori în *Anunțătorul român*.

În volumele sale ulterioare, D. Bolintineanu nu a mai reluat, din broșura nr. 1, poezia *Șir'te mărgărite*, iar din broșura nr. 2 poeziile *Căprița de aur*, *Ziorina*, *Ștefan cel Tinâr și doamnă-sa* și *Dromichete*.

ȘIR'TE MĂRGĂRITE

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri*, I, (1858).

CĂPRIȚA DE AUR

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri*, II, (1858).

ZIORINA

Apărută în *Legende sau, basne naționale în versuri*, II, (1858).

ȘTEFAN CEL TÎNĂR ȘI DOAMNĂ-SA

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri*, II, (1858).

DROMICHETE

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri*, II, (1858).

BĂTĂLIILE ROMÂNILOR (FAPTE ISTORICE)

1859

În vara anului 1858, dăruindu-se unei activități febrile, D. Bolintineanu își propune să inițieze o bibliotecă clasică, o suită de ediții din operele reprezentative ale literaturii universale și române, distribuite cititorilor prin abonament. La 28 august 1858 îi comunica lui G. Sion : „Eu am tipărit o programă, un proiect de o bibliotecă clasică, am găsit un capital. Vezi programa, îmi pare rău că nu ești aici. Îmi trec timpul alergând după abonați, căci deși este capital, dar concursul abonaților tot este necesar” (cf. Ștefan Meteș : *Din relațiile și corespondența poetului Gheorghe Sion cu contemporanii săi*, Cluj, Pallas, 1939, p. 20). În această direcție, D. Bolintineanu continua o preocupare mai veche a cărturarilor noștri. În 1821, Zaharia Carcalechi scoțese, la Buda, *Biblioteca românească*. În 1830, Stanciu Căpățineanu inaugura *Biblioteca desfătătoare și plină de învățătură*, declarând că voia să tipărească, printre altele, *Mărimea romanilor* de Montesquieu, *Zadig sau Ursitoarele* de Voltaire, *Contractul social* de Jean-Jac-

ques Rousseau, *Ruinele* de Volney etc. Tot în 1830, Ion Heliade Radulescu dădu la lumină *Adaosul literar* la *Curierul românesc*, în mai multe volume, în care publică traduceri din Marmontel, Levizac, Lamartine, precum și *Noapțile* lui Young în tălmăcirea lui Simion Marcovici. La scurt timp, Ion Heliade Rădulescu a inițiat o nouă *Colecție de autori clasici*, în care a introdus traduceri din Homer, Alfieri, Byron, Hugo, Rousseau. În 1843, continuând preocupările în acest domeniu, autorul *Sburătorului* lansează o *Chemare către folos, facere de bine și glorie*, tot pentru alcătuirea unei biblioteci de literatură universală, dar rămîne fără ecou. Peste cîțiva ani, reveni cu o altă *Chemare*, publicată în *Curierul românesc*, nr. 26, 25 martie 1846, în care spunea : „A înțelege o nație mai multe limbi este mai anevoie ; a se traduce mai mulți și varii autori într-o limbă este mai cu putință ; și aceasta din urmă și-a propus jos-însemnatul, cugetînd a da națiunii un început de *Bibliotecă universală*. Într-însa se vor coprinde cei mai remarcabili autori antici și moderni, ale căror scrieri au contribuit spre împlinirea faptei mari a civilizațiunii, spre formarea minții și inimii umane, spre perfecția omului.” În același an, pictorul I. D. Negulici publică în *Curierul românesc*, nr. 98, 27 decembrie 1846, un *Plan de o mică bibliotecă universală*, avînd drept model pe Aime Martin, profesor de literatură la Ecole polytechnique din Paris, director al Bibliotecii Sainte-Genevieve, care inițiasse, în 1836, *Le Pantheon litteraire*, o vastă bibliotecă de literatură universală. Același model îi servise și lui Ion Heliade Rădulescu.

Abia în 1858, un nou proiect de *Bibliotecă clasică universală* este lansat de Dimitrie Bolintineanu și editorul Christu Ioannin. Din „vechii greci” își propuneau să traducă *Iliada* și *Odiseea* de Homer, „Descrierea asupra dacilor sau geților după timpul cînd Dariu trecu cu oștiri Dunărea la noi” de Herodot, *Republica* lui Plafon, precum și operele lui Tueidide, Anacreon și Safo. Din scriitorii latini emu prevăzuți Virgiliu, Cicero, Juvenal, Ovidiu. Literaturile europene erau reprezentate prin Shakespeare, Byron, Jean-Jacques Rousseau, La Bruyere, Victor Hugo, Lamartine, Musset, Goethe, Schiller, Biirger, Klopstoek, Dante, Tasso, Manzoni, Machiaveli etc. De asemenea, își mai propuneau să publice „cîntice poporane, colecții de poezii lirice de mai mulți autori români, călătorii în Principate și în țări străine”, teatru original, scrieri și documente istorice, precum și „scrierile din toate limbile, vechi și noi, ce au raport cu țările românilor”, apoi un „mare

dicționar istoric și geografic despre lucrurile românilor, încă din timpii antici și pînă astăzi", elaborat de A. Zâne (cf. *Dîmbovița*, an. I, nr. 7, 1 noiembrie 1858, p. 28).

Din acest vast proiect al *Bibliotecii clasice universale*, D. Bolintineanu nu a putut realiza decît două cărți, și anume, volumul său de versuri *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, București, Tipografia națională a lui I. Romanow et Comp., 1859, și *Istoria lui Herodote*, Cartea I, București, Tipografia națională a lui I. Romanow et Comp., 1859.

Poate că nerealizarea acestui proiect s-a datorat și faptului că, îndată după Unire, D. Bolintineanu e absorbit din ce în ce mai mult de activitatea politică, numărîndu-se printre cei mai apropiați și mai devotați sfetnici ai domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

Volumul *Bătăliile românilor (Fapte istorice)* a apărut în primăvara anului 1859, cum ne informează o *înștiințare* publicată în *Dîmbovița*, an. I, nr. 62, 20 mai 1859, p. 250 : „Cel dintîi volum al *Bibliotecii clasice universale*, pe luna întîi și împărțit în două broșuri, a ieșit de sub tipar. El cuprinde *Bătăliile românilor (Fapte istorice)* în versuri de d. D. Bolintineanu și o parte din *Istoria lui Herodote*. în viitoarea săptămînă se va trimite la abonați, care vor binevoi să plătească cu a lui primire pãrtrul abonamentului.”

Următoarele poezii din *Bătăliile românilor (Fapte istorice)* nu au mai fost reluate de D. Bolintineanu în volumele sale ulterioare :

ANA-DOAMNA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859). Re-produsă în *Dîmbovița*, an. I, nr. 87, 15 august 1859, p. 354.

CETATEA ALBĂ (AKERMAN)

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

MILITA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

ROVINA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

SÎN-PETRU

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

MOLDAVII LA MARIENBURG

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

CAHUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

SOLII LUI ȚEPEȘ LA MAHOMET

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

FECIOARA DE LA PRUT

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

BĂTĂLIA DE LA VARNA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

DOUĂ LUPTE

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

MIHAI ÎN TRANSILVANIA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

DOMNUL IONAȘCU

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

COPĂCENII

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

LUAREA HOTINULUI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

VORNICUL DUMITRU

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

MIHAI LA VIDIN

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

CORABA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

LUPTA ÎNTRE ROMÂNI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

ȘIRETUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

GLUBAVII

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

CLEJANII

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

ȚUȚORA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

CORNUL LUI SAS

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

PETRU ȘCHIOPUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

GHERGIȚA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

CONSILIUL SECRET

Publicată în *Dîmbovița*, an. I, nr. 33, 31 ianuarie 1859, p. 132, cu titlul *Sfatul de taină*. Inclusă în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

ȘERBĂNEȘTI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

MUSTAFA-PAȘA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

CĂLUGĂRENI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

BĂTĂLIA PE GHEAȚĂ

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

MOVILA LUI RĂZVAN

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

BRAHA CĂPITANUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

MĂRIREA LUI MIHAI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

PETRU ȘI ASAN

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice)*, (1859).

NBMESIS. SATIRE POLITICE

1861

În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, D. Bolintineanu se manifestă plenar atât pe plan politic, cât și pe plan literar, creația sa din această perioadă fiind, în mare măsură, un corolar al activității sale civice. Cu o intensitate din ce în ce mai mare, într-un ritm febril, care adesea sparge și anulează cadrele

exigenței artistice, poetul se diversifică în mai toate sectoarele publicistice, abordează tot mai multe genuri și specii literare, dar, din păcate, nu întotdeauna cu fericite rezultate.

D. Bolintineanu făcea, pe bună dreptate, o delimitare între modul de acțiune al lui Cuza și cel al persoanelor politice din componența guvernului și a Camerei deputaților, declarându-se în mod deschis adversar al reprezentanților boierimii conservatoare și reacționare. Pentru a-și exterioriza atitudinea față de aceștia, apelează și la modalitățile literare, cea mai adecvată, în acest sens, fiind satira versificată. Înainte de a deveni ministru de Externe, în cabinetul lui Ștefan Golescu, în 1861, poetul tipărește două „cărțile” de satire politice, punându-le numele zeiței răzbunării, *Nemesis*, București, Imprimeria națională, 1861, semnate cu inițialele D.B.S.

Spre deosebire de înaintașii și contemporanii săi, D. Bolintineanu transferă raza de acțiune a satirei de la problemele morale la viața publică, în special politică, realizând o bogată galerie de figuri și reprezentanți ai unor grupuri sociale (moșieri, clerici, politicieni, boieri retrograzi, liberali demagogi etc), care își disputau pozițiile cele mai profitabile în instabilitatea politică din acea vreme. În *Nemesis* dezvoltă fizionomia aristocratului politic, lipsit de orice scrupule, în goană după un fotoliu ministerial, blama falsul patriotism, exprima regretul că idealurile de la 1848 nu mai erau urmate cu consecvență, viza corupția clerului, atitudinea antinațională a boierilor retrograzi din Camera deputaților, inactivitatea Comisiei Centrale de la Focșani și subordonarea ei intereselor boierimii etc.

Recenzînd *Nemesis* în *Revista Carpaților*, an. II, 15 februarie 1861, p. 240, G. Sion se arăta la început binevoitor: „Abstracțiune făcînd de partea versificațiunii, în arta scrisului autoriul poate fi de model: frazile acele măiestrite, promptitudinea expresiunilor, articulaturile acele fericite, concluziunile acele bine meditate sînt caracterele unui adevărat poet”. După aceste aprecieri de complezență, G. Sion judeca satirele cu severitate, nu fără a se contrazice, reproșîndu-le mai întîi carențele de versificație: „Singurul defect ce un artist pretențios ar putea imputa autoriului este uniformitatea ritmului care aduce oarecare monotonie”. Argumentele nu sînt însă convingătoare: „Versurile ce merg tot cîte o pereche lungi și alta scurte, avînd fiecare rînd o rimă care de îndată este urmată de soția sa ca doi colibri

neseparabili, silesc pe lector a-și modela vocea pe un singur diapazon și a se fatiga dacă n-ar voi să întrerumpă lectura sa". Neintuind semnificația unor cuvinte și expresii de origine turcă sau greacă, introduse de poet cu rol ironic, pentru a caracteriza mai sugestiv culoarea locală și fizionomia personajelor satirizate, G. Sion considera ca defect capital mixtura lexicală : „Este permis negreșit unui scriitor satiric să se serve cu proverbe, cu glume și cu expresiuni de ironie ; dar, pare-mi-se, nu este permis a abuza de limbă pînă la licență. Ajunge cineva de nu mai știe cum să cualifice progresul limbei noastre, cînd vede un scriitoriu eminente întrebuițînd atît de mare mulțime de cuvinte locali cari desfigurează cu totul literatura română." în notă, G. Sion dădea ca exemple : tompatere, pliroforie, isnafuri, filaplos, catafto, farsii, ecsafîna, parablepsia, sevas, calam etc. și apoi conchidea : „Moldovenii sau ardelenii, cetîndu-le, negreșit că vor strînge din umere, fără să le poată înțelege".

Poate că atitudinea negativă a lui G. Sion era determinată de animozitățile intervenite între el și D. Bolintineanu, nemulțumit de modul în care autorul recenziei îi editase volumele de poezii în perioada cînd era exilat. Simulînd că nu știe cine era autorul satirelor din *Nemesis*, semnate cu inițialele D.B.S., G. Sion își intensifica atacul : „Este el oare un om mare, atît ca autoriu, cît și ca politic, și a voit să vază mai întîi impresiunile opiniunei publice pentru ca pe urmă să se arate măreț între noi ? Este el oare vreun mizantrop, carele fuge de popularitate și se teme să nu-l amețească lumea cu complimentele, sau să nu facă din el un stindard politic ?" Uitînd parcă cele afirmate protoco-lar la începutul, recenziei, G. Sion își dezlănțuia critica, arătînd că a citit „dintr-un capăt pînă la altul, de mai multe ori, cu multă atențiune, și nu mi-am putut da seama despre cugetările, tendințele, filosofia sau scopul autoriului", considerînd că acesta „ne refuză ideile sale cele înalte, nu ne arată calea de urmat, nu ne face morală, nu ne mișcă inimile, nu ne zguduie mintea".

Că G. Sion știa cine se ascunde sub aceste inițiale, o dovedește faptul că într-un alt articol al său, *Pleiada poezilor români*, publicat în *Revista Carpaților*, an. II, 15 septembrie 1861, p. 341, preciza numele lui D. Bolintineanu, însă își menținea opinia negativă despre *Nemesis*, scriînd : „Bolintineainu a dat multe frumusețe literaturii noastre. Dar acest geniu, în cele de pe urmă, sătul de gloria Parnasului, s-a coborît pe jos că să caute mize-riile noastre : *Nemesis* !"

O judecaia mai obiectivă asupra satirelor din *Nemesis* în-tîlnim în articolul lui G. Crețianu *Mișcarea literară din 1861 în țările române*, publicat în *Revista română*, 1861, p. 846. Ini-țial, G. Crețianu justifica abordarea satirei politice de către D. Bolintineanu, ca o necesitate impusă de realitățile din acel timp : „Dar iată unul care ne-a legănat de atîtea ori în cele mai suave cîntări și care astă-dată s-a încercat a mania stilul aspru al satirei politice. Ideea era norocită : nici un timp n-a fost mai avut decît al nostru în învățăminte de tot felul ; pentru observa-tor, poet sau moralist, este o mină neseacă ; cîte ambiții, cîte amoruri proprii puse în joc, cîte promisiuni pompoase care nu se îndeplinesc ; cîte intrigi, cîte minciuni, cîte dezertțiuni ; cîți eroi de-mprejurare, care ies azi la lumină spre a fi uitați mine ; cîți oameni de stat, diplomați, politici care se îmfală ca broasca din fabulă, spre a face pe alții să creadă ceea ce nu cred ei înșiși, că sunt oameni mari ; azi revoluționari, mine conservatori, poi-mîne Dumnezeu mai știe ce ; apărători ai familiei care duc o vieață imorală, apărători ai proprietății care n-au o palmă de pămînt sau ale căror proprietăți sunt ipotecate pentru îndoita lor valoare ; comedieni de tot felul, minunate tipuri pentru satiră. D. Bolintineainu, în cele două broșuri ce ne-a dat, sub titlul de *Nemesis*, a desemnat unile din aceste tipuri, a flagelat unile din viciurile epocii noastre." Sub aspect literar, artistic, satirele nu întruneau însă aprecierile lui G. Crețianu : „Mărturisim însă că n-a fost totdeauna norocit în inspirațiile sale, că cele mai multe sunt lipsite de acea sare atică care face mai cu seamă meritul unei bune satire, că nu au fineța și corecția ce suntem în drept a pretinde de la un poet de distincție ca domnia-sa. Sperăm că autorul atîtor suave melodii, bardul care a cîntat pe lira sa armo-nioasă *Faptele eroilor români*, va dota, în anul 1862, literatura noastră cu opere mai demne de muza sa."

Nici una din satirele cuprinse în *Nemesis* nu a mai fost re-luată de D. Bolintineanu în volumele sale ulterioare.

DOUĂ TOMPATERE :
COCONUL BĂNICĂ ȘI COCONUL NOTREȚ

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

LUI ION GHICA

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

LUI PETRE M...-

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

LUI C. A. ROSETTI, REDACTORUL ROMÂNULUI"

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

ȘTIRI DIN IAD

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

SPIRITUL MEU

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

ROMÂNII DE ASTĂZI

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

SPĂATARUL GURGUIȚĂ CĂTRE NEPOTUL COSTACHE

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

LA NĂSTASE H...

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

SOLICITORII

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

LUI ȘTEFAN GOLESCU,
PREȘEDINTE AL COMISIUNII CENTRALE

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

LUI I. I. PALĂ

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

VORNICUL ALECACHE CĂTRE NOI

Apărută în *Nemesis*, I, (1861).

CLERUL

Apărută în *Nemesis*, II, (1861).

BANUL FLENDERIȚĂ ȘI NEMESIS

Apărută în *Nemesis*, II, (1861).

LA ADUNAREA ELECTIVĂ

Apărută în *Nemesis*, II, (1861).

CENZURA NOUĂ, D-LUI G. COSTAFORU

Apărută în *Nemesis*, II, (1861).

PREOTUL GRIGORI MUSCELEANU

Apărută în *Nemesis*, II, (1861).

ADVOCĂȚII

Apărută în *Nemesis*, II, (1861).

LEGENDE NOI CU NOTE DIN CRONICELE ROMÂNILOR

1862

După Unirea Principatelor Române, la 12 mai 1861 se formează un nou guvern, sub președinția lui Ștefan Golescu. Din acest guvern face parte și D. Bolintineanu, ca ministru secretar de stat la Departamentul trebilor străine și ad-interim la Departamentul controlului (cf. *Monitorul, jurnal oficial al Țării Românești*, nr. 105, 13 mai 1861, p. 417). Guvernul lui Ștefan Golescu nu s-a putut menține însă nici măcar două luni. La 24 iunie 1861 își înaintează demisia, care e acceptată la 11 iulie 1861. La 12 iulie e instalat alt guvern, prezidat de Dimitrie Ghica, din care D. Bolintineanu nu mai face parte.

La numai câteva zile după demisia cabinetului lui Ștefan Golescu, Alexandru Ioan Cuza îl numește pe D. Bolintineanu comisar al Țării Românești în Comisiunea riverană permanentă a Dunării, prin decretul nr. 363, din 16 iulie 1861 (cf. *Monitorul, jurnal oficial al Țării Românești*, nr. 157, 18 iulie 1861, p. 624). Când se deschide Conferința puterilor garante, la 13/25 septembrie 1861, la Constantinopol, Al. I. Cuza îl trimite pe D. Bolintineanu ca reprezentant personal al său, pentru a-l ține la curent cu mersul lucrărilor și totodată pentru a fi util acțiunilor întreprinse de Costache Negri.

În cuprinsul anului 1862, poetul nu se mai manifestă însă public, pe plan politic. Nemaivînd nici o funcție oficială, o duce destul de greu. La 10/12 august 1862, Costache Negri îi trimitea, din Constantinopol, prin Baligot de Beyne, secretarul lui Cuza, suma de 100 de galbeni, ca ajutor prietenesc (Biblioteca Academiei R.S.R., Arhiva Cuza, mapa I, f. 321). În această perioadă, D. Bolintineanu se dedică iarăși preocupărilor sale literare, tipărind volumul *Legende noi cu note din cronicile românilor*, București, Tipografia lui Emanuel Poenescu, 1862. Asa

cum am arătat la începutul capitolului de *Note și comentarii*, poetul începe, în 1862, să-și pregătească ediția completă a versurilor sale, care va apărea abia în 1865, în două volume, cu titlul *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite*.

Următoarele poezii din *Legende noi cu note din cronicile românilor* nu au mai fost reluate de D. Bolintineanu în volumele sale ulterioare :

MÎNIA LUI ȘTEFAN

Publicată în *Reforma*, an. IV, nr. 18, 1862, p. 69, de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, an. XXV, nr. 9, 1862, p. 72. Inclusă în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862). Reprodusă apoi în *Familia*, an. VIII, nr. 6, 6/18 februarie 1872, p. 69.

În notele volumului din 1862 se menționa, ca sursă a inspirației, *Domnii Țării Moldovei și viața lor* de Grigore Ureche, din ediția *Letopisețele Țării Moldovei*, scoasă de M. Kogălniceanu, la Iași, în 1852, reproducîndu-se următorul pasaj : „în anul 6979 genarie 16, au tăiat Ștefan-vodă pre Negrilă paharnicul, și pre Alece stolnicul, și pre Isaia vornicul, în tîrgul Vasluiului”.

APRODUL PURICE

Apărută în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862). După cum se indică și în notele volumului, subiectul a fost luat din *O samă de cuvinte* (V) de Ion Neculce. Același subiect l-a tratat mai întîi Constantin Negruzzi, în *Aprodul Purice*, amecdot istoric, Eși, Tipografia „Albinei”, 1837.

COPILUL DIN CASA

Apărută în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862). În notele volumului, D. Bolintineanu dă un citat din *O pamă de cuvinte* (III) de Ion Neculce, referitor la această legendă.

PETRU RAREȘ

Apărută în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862). Nu se menționează nici o sursă documentară.

BARNOSCHI-DOMNUL

Apărută în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862). Subiectul este preluat tot din *O samă de cuvinte* (XXIII) de Ion Neculce.

MIHAI ȘI UCIGĂTORUL

Apărută în *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862). Nu se indică sursa documentară.

ADDENDA

**„CÎNTAREA ROMÂNIEI” DE N. BĂLCESCU
TRADUSA ÎN VERSURI DE D. BOLINTINEANU**

1858

Cu titlul *Cugetări trase din „Cîntarea României”, puse în versuri de D. Bolintineanu* s-a publicat mai întâi în *Concordia*, an. I, nr. 38, 26 iunie 1857, p. 151 ; nr. 39, 1 iulie 1857, p. 155 ; nr. 40, 3 iulie 1857, p. 160 ; nr. 41, 8 iulie 1857, p. 163. Prelucrarea lui D. Bolintineanu era însoțită de un articol redacțional, în care se arăta că ea constituie „o parafrază în versuri a sublimiei *Cîntări a României*, scrisă în proză de regretatul nostru istoric N. Bălcescu”. Restul articolului era dedicat biografiei lui Nicolae Bălcescu.

În volum apare cu titlul *„Cîntarea României” de N. Bălcescu, tradusă în versuri de D. Bolintineanu*, București, Librăria nouă Socec et Comp., 1858. Titlul din *Concordia* e menținut în interior, la începutul textului. Drept prefață, volumul re-producea articolul redacțional din acest ziar.

Nu e locul aici să reconstituim întreaga discuție purtată mai bine de un secol asupra paternității acestei opere fundamentale a literaturii române clasice. Sintetizând aceste discuții, Al. Dima a demonstrat convingător, după părerea noastră, că ea aparține lui Alecu Russo, în monografia pe care i-a închi-siat-o în 1957.

Cu toate că D. Bolintineanu a putut cunoaște versiunea *Cîntării României* publicată de către V. Alecsandri în *România literară* din 1855, cu mențiunea că aparține lui Alecu Russo, totuși el a preferat să versifice varianta apărută în *România viitoare*, în 1850, la Paris, cu precuvîntarea lui Nicolae Bălcescu.

Varianta versificată de D. Bolintineanu s-a retipărit numai în 1935, la Rîmnicu-Sărat, de către Stelian Cucu. În prefața acestuia se arăta că, în cele 32 de strofe ale poemului versificat, D. Bolintineanu a parafrazat versetele într-un stil personal, diferit de tonul grav și sobru al originalului, imprimîndu-i ritmul alert, adesea zglobiu al liricii sale. De asemenea, se releva că poetul a introdus uneori o tentă sentimentală, în neconcordanță cu timbrul patetic, elegiac al *Cîntării României*, apelînd și la neologisme distonante, care alterează structura arhaică a poemului în proză, ca, de pildă, „prețioși tezauri”, „carmene divine”, „dalb” sau : „Frumoasă libertate, / Suavă, blondă, ver-gină / Cu pletele-aurate”.

Cu titlu informativ menționăm că o altă „adaptare în versuri” a *Cîntării României* a fost făcută în 1919, de actorul ieșean State Dragomir.

• TEODOR VÂRGOLICI

CUPRINSUL

<i>Studiu introductiv</i>	VII
<i>Tabel cronologic</i>	LXXI
<i>Notă asupra ediției</i>	LXXXII

POEZII DE D. BOLINTINEANU
atît cunoscute cît și inedite
1865

Florile Bosforului	(836)
Esme	3 <842>
Ghiaura	5 <844>
Rabie	6 (844)
Almelaiur	10 <846>
Sărutarea	12 <846>
Leili	13 <846>
Suspînul Bosforului	19 (847)
Mehrube	21 <848>
O noapte de vară	24 <848> "
Caigiul	26 <849>
Odalisca	• 27 (849)
Kiz-Oulesi	• • 29 <850>
Fata de la Candili	33 <850>
Fjurtuna	• • 34 (««O »)
Insola Prinkipo	35 (851)

Sînta Sofia	• •	36	(8 5 1)
Sclavele în vînzare		41	(852^
Gulfar		44	<852>
Sandalul		49	< 8 5 3 >
Ziule		50	(8 5 3)
Fatme		52	<853>
Dorința		54	<854>
Mormîntul ei		56	(8 5 4)
Nu mai este		57	(8 5 4)
Aplec ochii		58	< 8 5 4 >
Singurătatea		59	(85b)
Cercheza		60	(8 5 5)
Eu viu		62	(855)
La Luiza		63	(8 5 6 > *)
Hial		65	<856>
Legivera		69	(8 5 6)
Se scaldă		70	<858>
Dilrubam	• •	72	«*6)
Tu dormi	•	77	(857)
Blestemul dervișului		79	(8 5 8)
Naide	•	SO	^
Halalia	• •	86	<859>
Unde mergi?		87	(8 5 3)
Cheamă-mă		88	(8 5 8)
Fata popii	• • • •	89	(858>
O noapte de amor		90	< 8 5 9 >
La o mică fată de grec		98	(8 5 9)
Vermeliul		99	(8 5 9)
Suspinul	•	100	<859>
întoarcerea	•	101	<859>
Ti-aduci aminte		103	(8 6 0)
Odă		105	<860>
Lasă-mă		106	<861>

La doamna I	•	W7	(860)
La Victoria Z108	(860)
Legende istorice			(860)
Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare		109	(872)
Preda Buzescu	1 1 1	(874 >	
Muma lui Ștefan cel Mare	•	113	(875)
F/erentarul (Fragment dintr-un marș vechi).115	(877)
Fata de la Cozia117	(877)
Un ostaș român închis peste Dunăre119	(878)
Mircea la bătaie	1 2 0	(879)	
Mihai scăpînd stindardul122	(879)
Mircea cel Mare și solii123	(880)
Căpitanul de vînători128	(880)
Marioara	* 2 8	< 881 >	
Doamna lui Neagu	•	.130	(881)
Cupa lui Ștefan132	(882)
Sora Ana134	(883)
Daniel Sihastru136	(883)
Fiastrii137	(834)
întoarcerea lui Mihai139	(384)
Miron Costin141	(884)
Monastirea Putna142	(885)
Ghinea grecul144	(885)
Ștefăniță-domnul145	(885)
Mihai la pădurarul146	(885)
Cozia148	(886)
Ogogenii		150	(886)
Bogdan în Polonia152	(886)
Năvala lui Țepeș155	(886)
Apa Bîrsei	•	.156	(886)
Grozea vornicul158	(887)
Mihai revenind de la Dunăre159	(887)
Domnul Mavrogheni160	(887)

Han-tătar162	(887)
Rossandra164	(887)
Bîrlad168	(888)
Baia170	(883)
Codru Cosminului172	(889)
Ștefan la moarte174	(889)
Dumbrava Roșie175	(889)
Măria Putoianca177	(889)
Dragomir sau Cetatea lui Radu Negru178	(890)
Muma lui Mihai179	(890)
Basme		(891)
Fata din dafin180	(897),
Mihnea și baba (Dupe o tradiție)183	(897)
Doamna și scutierul189	(901)
O noapte la morminte191	(901)
Moartea194	(902)
Radu-domnul și fata din casă195	(902)
Zina-doamma196	(903)
Domnul de rouă199	(903)
Doamna lui Negru și bardul201	(905)
N-aude, n-a vede, n-a greul pământului204	(905)
Făt-Frumos208	(905)
Domnul Tighinei211	(906)
Seneslas213	(907)
Peștera muștelor214	(907)
Herol217	(907)
Pagiul bătrîn220	(908)
Cerbul222	(908)
Umbra răzbunătoare225	(908)
Capul avarilor228	(908)
Mureșul și Aluta (Oltul)230	(908)
Doehia232	(909)

Macedonele		(910)
Românele din Cavaia237	(912)
Păstorița și miaua239	(913)
Lupta în pădure241	(913)
Copăciarul250	(913)
Fecioara din Milia (Amerul)252	(913)
Lupta păstorilor254	(914)
Fecioara Măria263	(914)
Cîntecul nunții în Castaria265	(914)
San-Marina267	(914)
Dora270	(916)
Ioana272	(916)
La ospăț274	(916)
Păstorul murind276	(917)
Testamentul unui păstor278	(917)
Amantele Cilii279	(917)
La mormîntul Cilii282	(917)
La Bălțat283	(917)
La o păstoriță288	(918)
Fluturul și floarea289	(918)
Cîntecele gramoștenilor. Moartea291	(918)
Părul alb292	(918)
Visul293	(918)
La ospăț295	(918)
Cilia culcîndu-se297	(919)
Zi de sărbătoare298	(919)
La o umbră300	(919)
La o păstoriță necredulă301	(919)
La Agnesa303	(919)
Armele noastre304	(919)
Amorul305	(920)

La o viorica	307	(920)
Cine sunt	308	(920)
La o femeie sîntă	309	(920)
Femeia	310	(920)
Să ne bucurăm	311	(920)
Grija	312	(920)
La Ziuța	314	(921)
Tilia	316	(921)
întelepții nebuni	317	(921)
La o gramușteană	318	(921)
La primăvară	319	(921)
Insecta	320	(921)
Dac-avelam putere	321	(921)
La Tilia	322	(922)
La aceeași	323	(922)
Cît va viețui	325	(922)
Tilia, dulce nume	326	(922)
Fata din turn	327	(922)
Blestemul păstorului	329	(922)
Sfiiciunea	330	(922)
Marina	332	(923)
Edessa	334	(923)
Zioara	337	(924)
Reverii		(924)
O fată tînără' pe patul morții	347	(924)
Viziunile	349	(929)
Călătorul și sufletul	350	(929)
Cîntece din exil	351	(929)
Scopul omului	354	(93i)
La lampa mea	356	(931)
îngerii la rugăciune	358	(931)

Umbrei soru-mei Caterina	361	(931)
Palatul domnilor	362	(933)
Exilatul	363	(935)
La patrie	364	(935)
Nu mai voi consolațiune	366	(936)
Plîngerile poetului român	368	(937)
Fericirea	369	(937)
Moartea	371	(937)
Un tînăr român murind în străinătate	372	(937)
Proscrisul	374	(940)
Elegie	376	(940)
Elegie la o tînără fată	377	(940)
Deșertul	378	(941)
Morții	380	(941)
Fecioara	382	(941)
O cugetare	384	(941)
O patimă	385	(942)
Cîntec	386	(942)
Muma tînără	387	(942)
Invocație	388	(942)
Cîntice și sărutări	389	(942)
La o rondurelă	390	(943)
Ziua bună la țară	392	(944)
Timpul	394	(944)
La Ștefan Golescu	397	(945)
La Constantin Negri	398	(947)
Mireasa mormîntului	400	(947)
La un orb	401	(947)
La un amic sărac	402	(947)
La un martir	403	(947)
La un schelet	405	(947)
La flori	407	(947)
La uitare	409	(947)
La români	410	(947)

La piramide	411 (947)
La țară	416 (948)
La România	418 (948)
La pizmă	420 (949)
La un avut	423 (949)
La Unire	425 (949)
La un poet	426 (949)
La avere	428 (949)
La Cilia	429 (949)
Clavecinul	430 (949)
La băile Cleopatrei	433 (950)
Odă	436 (950)
O umbră	437 (950)
Un regres	438 (951)
.	439 (951)
La	441 (951)
Fecioara dimineții	442 (951)
La o nălucire iubită	443 (951)
La ziua aniversală	444 (902)
Diverse	t***)
Portretul ei	445 (956)
Singur	447 (956)
La Dumnezeu	448 (956)
Mihai și călăul	450 (956)
Hoții	451 (956)
Ziua onomastică	452 (956)
Viața	454 (957)
La dreptul celui mai tare	455 (957)
La Isus pe cruce	456 (957)
Pandurul bătrîn	457 (957)
Ielele	459 <957>
Copilul	462 (957)

Cîntec național	463 (958)
Cîntec	464 (958)
Plopul	465 (958)
Lăutarul	467 (958)
La o damă română	471 (958)

DIN ALTE VOLUME
COLECȚIE DIN POEZIILE DOMNULUI D. BOLINTINEANUL
1847. (959)

Cîntec	477 (962)
Puterea cîntecului (Baladă).	478 (962)
Cîntec	481 (963)

CÎNTECE ȘI PLÎNGERI

1852.	(963)
O noapte pe cal	485 (964)
Riul vieții	510 (965)
Ciobanul	513 (965)

POEZIILE VECHI ȘI NOI ALE D-LUI
DIMITRIE BOLINTINEANU

1855	
Cornul	519 (970)
[Elegie].	520 (970)
La d-la F. C.	521 (970)
Suvenire de călătorie	522 (971)
Fluturelui	525 (971)
Moartea lui Mihai Viteazul	529 (971)
Benchetui	532 (971)
Visul lui Ștefan cel Mare	535 (972)
Cavalerul și fluturul	538 (972)
Țepeș și solii	542 (972)

Bujorul	544	(972)
Giulfidan	548	(972)
Ana și arapul	553	(973)
Ortanza	556	(973)
Caicelanee	560	(973)
Lui V. Alecsandri	564	(973)
Pandurul	566	(974)
Cavalcada	568	(974)
O ghicitoare	569	(974)
Andrei sau Luarea Nicopolului de români	570	(974)
Safira	592	(975)
Sorica	599	(976)
Profira	605	(976)
Tudora	609	(976)

MELODII ROMÂNE

1858

Fost-ai tu frumoasă, tu, patria mea î	615	(979)
în timpuri de cădere	617	(979)
Fecioara Daciei	618	(980)
Și florile plăpînde din cîmpurile noastre	620	(980)
Harpa poetului român	622	(980)
Buciumul și fluierul	624	(980)
Avuși tu zile mîndre	629	(980)
La Danubiu	631	(980)
La un mor	633	(980)
în țări streine și-au scuturat	635	(980)

LEGENDE SAU BASNE NAȚIONALE ÎN VERSURI

1858

Șir'te mărgărite (inșiră-te mărgăritare)	639	(981)
Căprița de aur	644	(982)

1010

Ziorina	649	(982)
Ștefan cel Tânăr și doamnă-sa	651	(982)
Dromichete	652	(982)

BĂTĂLIILE ROMÂNILOR (FAPTE ISTORICE)

1859

Ana-doamna	657	(984)
Cetatea Albă (Akerman)	664	(984)
Milita	668	(984)
Rovina	671	(985)
Sîn-Petru	673	(985)
"Moldavii la Marienburg	676	(985)
Cahul	679	(985)
Solii lui Țepeș la Mohamet	683	(985)
Fecioara de la Prut	685	(985)
Bătălia de la Varna	687	(985)
Două lupte	690	(985)
Mihai în Transilvania	692	(985)
Domnul Ionașcu	698	(986)
Copăcenii	697	(986)
Luarea Hotinului	699	(988)
Vornicul Dumitru	701	(986)
Mihai la Vidin	702	(986)
Coroba	703	(986)
Lupta între români	704	(986)
Șiretul	705	(986)
Glubavii	707	(986)
Clejanii	709	(987)
Țuțora	711	(987)
Cornul lui Sas	713	(987)
Petru Șchiopul	715	(987)
Gherghița	716	(987)

1011

Consiliul secret718	(987)
Șerbănești721	(987)
Mustafa-pașa723	(987)
Călugărenii724	(988)
Bătălia pe gheață728	(988)
Movila lui Răzvan729	(988)
Braha căpitanul731	(988)
Mărirea lui Mihai733	(983)
Petru și Asan735	(988)

NEMESIS. SATIRE POLITICE

1861

Două tompatere : coconul Bănică și coconul Notreț739	(991)
Lui Ion Ghica743	(992)
Lui Petre M.745	(992)
Lui C. A. Rosetti748	(992)
Știri din iad750	(992)
Spiritul meu753	(992)
Românii de astăzi755	(992)
Spătarul Gurcuiță către nepotul Costache759	(992)
La Năstase H.762	(992)
Solieitorii765	(992)
Lui Ștefan Golescu768	(993)
Lui I. I. Pală770	(993)
Vornicul Alecache către noi772	(993)
Clerul776	(993)
Banul Flenderiță și Nemesis779	(993)
La Adunarea Electivă782	(993)
Cenzura nouă785	(993)
Preotul Grigori Musceleanu788	(993)
Advocații790	(994)

1012

LEGENDE NOI CU NOTE DIN CRONICELE ROMÂNILOR

1862

Minia lui Ștefan795	(995)
Aprodul Purice797	(995)
Copilul din casă799	(995)
Petru Rareș801	(995)
Barnoschi-domnul803	(995)
Mihai și ucigătorul805	(995)

A D D E N D A

„CÎNTAREA ROMÂNIEI" DE N. BĂLCESCU. TRADUSA ÎN
VERSURI DE D. BOLINTINEANU

Note și comentarii827
-------------------------------------	-------------

1013